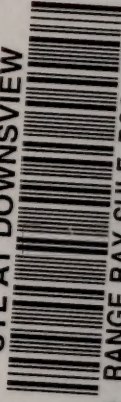

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 03 04 13 008 1

הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה

דאס נייע טעסטאמענט

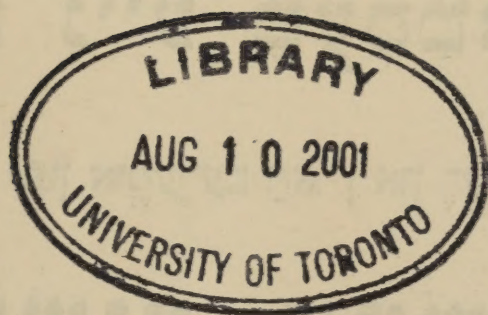
פון אינזערעם הארץ און רעטער

ישוע המשיח

נייא איבערזעצט און רעווידירט

לאנדאן

בריטיש און אויסלענדישע ביבעלגעזעלשאפט

The New Testament in Yiddish.
B.F.B.S. Revision Committee.

אינהאלטס פערצייכנים

פֿון דעם

נייעם טעסטאמענט.

קאפ.	זייטע.		
28	5	...	מתי
16	63	...	מרוקם
24	100	...	לוקאס
21	163	...	יוחנן
28	208	...	אפאסטעלגעשיכטע
16	270	...	רומער
16	294	...	א קארינטער
13	316	...	ב קארינטער
6	331	...	גאלאטער
6	338	...	עפֿעזער
4	346	...	פֿיליפער
4	351	...	קאלאסער
5	356	...	א טעסאלוניקער
3	361	...	ב טעסאלוניקער
6	364	...	א טימותיוס
4	370	...	ב טימותיוס
3	374	...	טיטוס
1	377	...	פֿילעהמון
13	378	...	עברים
5	396	...	יעקב
5	402	...	א פעטרוס
3	408	...	ב פעטרוס
5	413	...	א יוחנן
1	418	...	ב יוחנן
1	419	...	ג יוחנן
1	420	...	יהודה
22	422	...	דיא אנטפלעקונג פֿון יוחנן

דיא הייליגע בשורה טובה נאך מתי

א ¹דאס בוך פון דעם יחוס פון ישוע המשיח, דער זיהן פון דוד, דער זיהן פון אברהם.

²אברהם האט געבוירען יצחק, און יצחק האט געבוירען יעקב, און יעקב, האט געבוירען יהודה און זיינע ברודער, ³און יהודה האט געבוירען פרץ און זרח פון תמר, און פרץ האט געבוירען חצרון, און חצרון האט געבוירען רם, ⁴און רם האט געבוירען עמינדב, און עמינדב האט געבוירען נחשון, און נחשון האט געבוירען שלמון, ⁵און שלמון האט געבוירען בועז פון רחב, און בועז האט געבוירען עובד פון רות, און עובד האט געבוירען ישי, ⁶און ישי האט געבוירען דוד המלך.

און דוד המלך האט געבוירען שלמה פון איהר וואס איז געווען דאס זיב פון אוריה, ⁷און שלמה האט געבוירען רחבעם, און רחבעם האט געבוירען אביה, און אביה האט געבוירען אסא, ⁸און אסא האט געבוירען יהושפט, און יהושפט האט געבוירען יהורם, און יהורם האט געבוירען עזריה, ⁹און עזריה האט געבוירען יוחם, און יוחם האט געבוירען אחז, און אחז האט געבוירען חזקיהו, ¹⁰און חזקיהו האט געבוירען מנשה, און מנשה האט געבוירען אמון, און אמון האט געבוירען יאשיהו, ¹¹און יאשיהו האט געבוירען יכניהו און זיינע ברודער אין דער צייט פון דער פערטרייבונג קיין בבל.

¹²און נאך דער פערטרייבונג קיין בבל האט יכניהו געבוירען שאלתיאל, און שאלתיאל האט געבוירען זרבעל, ¹³און זרבעל האט געבוירען אביהוד, און אביהוד האט געבוירען אליקים, און אליקים האט געבוירען עזור, ¹⁴און עזור האט געבוירען צדוק, און צדוק האט געבוירען יכין, און יכין האט געבוירען אליהוד, ¹⁵און אליהוד האט געבוירען אלעזר, און אלעזר האט געבוירען מתן, און מתן האט געבוירען יעקב, ¹⁶און יעקב האט געבוירען יוסף דעם מאן פון מרים, פון וועלכער איז געבוירען געווארען ישוע דער היינט משיח.

¹⁷און אלע דורות פון אברהם ביז דוד זענען געווען פינעףצען דורות: און פון דוד ביז דער פערטרייבונג קיין בבל פינעףצען דורות: און פון דער פערטרייבונג קיין בבל ביז משיח פינעףצען דורות.

¹⁸און דיא געבורט פון ישוע המשיח איז אזוי געווען: ווען זיינע מוטער מרים איז געווען פערקנסט צו יוסף, און איידער זיזא זענען צוואקענגעקומען, איז זיא געפינען געווארען מעוברת פון דעם רוח הקודש. ¹⁹אבער ווייל איהר מאן יוסף איז געווען א צדיק, אזוי האט ער זיא גיט געוואלט געפערליך בער שעהמען, און האט זיך געדאכט זיא שטילערהייט אפצולאזען. ²⁰און וויא ער האט זיך דאס איבערלעגט, זעה, האט זיך א מלאך פון דעם הארץ צו

איהם בעוונתן אין א חלום, און געזאגט, יוסף, בן דוד, פארקט דיר
ניט צו דיר צו געמען דיין ווייב מרים: ווארין דאס וואס איז אין איהר
עמפאנגען איז פון דעם רוח הקודש. ²¹ און וואו נעמט געווינען א ווייב, און
דאס זאלסט גיין נאמען רופען ישוע, ווארין ער נעמט גיין פאלק רעמען פון
ווייבער וינר. ²² און דאס אלעס איז געשעהען, פרי עס זאל מקוים ווערען
וואס איז געזאגט פון דעם האר'ן דורך דעם נביא, דער זאגט,

²³ וועה, דאס יונגפרוי וועט שטאנענער ווערען, און נעמט געווינען א ווייב,
און מען נעמט גיין נאמען רופען עמנואל.

וואס איז פערמייטשט גאט מיט אונז. ²⁴ און ווען יוסף איז אויפגע-
שטאנען פון שלאף, האט ער געטהון אזוי וויא דער מלאך פון דעם האר'ן
האט איהם געהייסען, און ער האט גיין ווייב צו ויך גענומען. ²⁵ און ער
האט וואו ניט דערקאנט ביי וואו האט געבוירען א ווייב; און ער האט גיין
נאמען גערופען ישוע.

ב ¹ און ווען ישוע איז געבוירען געווארען אין בית-לחם פון יהודה, אין
דיא טעג פון הורדוס המלך, וועה, חכמים זענען געקומען פון מזרח קיין
ירושלים. ² און האבען געזאגט, וואו איז דער וועלכער איז געבוירען
געווארען דער מלך פון דיא יודען? ווארין מיר האבען געזעהען גיין
שטערן אין מזרח, און מיר זענען געקומען אויף צו איהם צו ביקען.
³ און ווען הורדוס המלך האט דאס געהערט, האט ער ויך דערשקאקען,
און גאנץ ירושלים מיט איהם. ⁴ און ער האט פערזאמעלט אלע ערשטע
כתבים און סופרים פון דעם פאלק, און האט וויא געפרעגט וואו זאל
דער משיח געבוירען ווערען. ⁵ און וויא האבען צו איהם געזאגט, אין בית
לחם פון יהודה ווארין אזוי שטעהט געשריבען דורך דעם נביא,
⁶ און דאס בית לחם, לאנד פון יהודה,

ביסט ניט דיא קליינסטע צווישען דיא טויענענע פון יהודה;

ווארין פון דיר נעמט ארויסקומען א געוועלטיגער,

דער נעמט גיין א פאסטור איבער מיין פאלק ישראל.

⁷ דאן האט הורדוס גערופען דיא חכמים שטילערהייט, און האט ביא
וויא גוט אויסקעפארשט דיא צייט ווען דער שטערן האט ויך בעווינען.
⁸ און ער האט וויא געשיקט קיין בית-לחם, און געזאגט, געהט און
פארשט גאנץ גוט וועגען דעם יונגען קינד; און ווען איהר וועט איהם
געפינען, ברענגט מיר תשובה, אז איך זאל אויך געהען מיר צו איהם צו
ביקען. ⁹ און ווען וויא האבען דעם מלך אויסקעהערט, זענען וויא
אנטקעגנאנגען; און וועה, דער שטערן, וועלכען וויא האבען געזעהען אין מזרח,
איז פאר וויא געגאנגען ביי ער איז געקומען און איז געבליבען שטעהען
איבער דעם ארט וואו דאס יונגע קינד איז געווען. ¹⁰ און ווען וויא האבען
געזעהען דעם שטערן, אזוי האבען וויא ויך געפריגט מיט וועה גרויסע פרייד.

מתי ב

וואן ווען זיך וועגן אים הייז אריינגעקומען, האבען זיי געזעהען דאס
 יונגע קינד מיט זיינע מוטער מררס, און זיי וועגן אנדערגעפאלען, און
 האבען זיך צו איהם געביקט. און זיי האבען אויפגעמאכט זייערע אויערן
 און האבען איהם געבראכט מתנות, גאלד און זייערונג און געווירץ. ¹² און
 זיי וועגן געווארנט געווארען פון גאט אין א חלום, אז זיי זאלען זיך נישט
 אויסקערען צו חורדוס, אזוי וועגן זיי צוריקגעגאנגען צו זייער לאנד בייא
 איין אנדערן וועג.

¹³ און ווען גיטא זענען צוריקגעקומען, זעה, האט זיך א מלאך פון גאט בעוויזען צו יוסף אין א הילום, און געזאגט, שטעה אויף און געס דאס יונגע קינד און זיינע מוטער, און אנמלויה קיין מצרים, און זיט דארט ביז איך וועל דיר זאגען; ווארן הורדוס וועט דאס יונגע קינד ווכען פריער זאל עס אויפֿברענגען. ¹⁴ אזוי איז ער אויפֿגעשטאנען און האט גענומען דאס יונגע קינד און זיינע מוטער ביים נאכט, און איז אוועקגעגאנגען קיין מצרים; ¹⁵ און ער איז דארט געווען ביז הורדוס איז געשטארבען; פֿריער זאל מקיים ווערען דאס ווארט, וואס איז געזאגט געווארען פֿון דעם האר'ן דוד דעם נביא, דער זאגט, פֿון מצרים האב איך גערופֿען מיין זון.

16 ווען הורדוס האט געזעהען אז ער איז אויסגעשפּעט געווארען פון דיא
בבאים, האט ער זיך געהער דערצערנט, און האט אהינגעשיקט און געהרגעט
אלע קינדער וואס זענען געווען אין בית לחם און אין אלע איהרע גרענצען, פון
צוויי יאהר אלט אן און דרייגסער, נאך דער צייט נאך וואס ער האט אויסגע-
פארשט ביז דיא בבאים, 17 דאן איז מקוים געווארען וואס איז געזאגט
דורך ירמיה הנביא, דער זאגט,

18 א קול איו געהערט געווארען אין רמה.

א קלאג אין געוויין און גרויס ביטערניס,
רחל וויינט איבער איהרע קינדער,

אין וויל נים געטרייט ווערען, וויל וויא זענען נים דא.

19 און ווען הורדוס איז געשטארבען, אזוי האט זיך א מלאך פון גאט
 בעוויזען אין א חלום צו יוסף אין מצרים, 20 און האט געזאגט, ישמעה אויף
 און דעם דאס יונגע קינד און זיינע מוטער, און געה קיין ארץ ישראל; ווארין
 דיא זענען געשטארבען וואס האבען געוואלט דאס לעבען פון דעם יונגען קינד.
 21 אזוי איז ער אויפגעשטאנען און האט גענומען דאס יונגע קינד און זיינע
 מוטער, און איז געקומען קיין ארץ ישראל. 22 אבער ווען ער האט געהערט
 אז ארכלוס האט רעגירט אין יהודה אנשטאט זיין פאטער הורדוס, האט ער
 מוכא געהאט דארט אהין צו געהען; און ווען ער איז געווארנט געווארען
 אין א חלום, איז ער אוועקגעגאנגען צו דער געגענד פון דעם לאנד גליל,
 23 און ער איז געקומען און האט געוואוינט אין א שטאדט וואס הייסט נצרת;
 כדי עס זאל מקוים זענען וואס איז געזאגט דורך דיא נביאים, אז ער זאל
 גערופען זענען נצרי.

ג ¹ אין גענע טעג איז יוחנן המטביל געקומען אין האט געפרעדיגט אין דער
מדרג פון יהודה, ² און גר האט געזאגט, טהוט תשובה; ווארין דאס מלכות
השמים איז נאכגעט. ³ ווארין דאס איז דער, פון וועלכען וישעיה הנביא האט
גערעדט, דער זאגט,

א קול פון אייגעס וואס רופט אויס אין דער מדרג,
מאכט פארטיג דעם וועג פון דעם הארץ,
מאכט גלייך וויינע שטענען.

⁴ און דער דאזיגע יוחנן איז אנגעטוהן געווען מיט א קלייד פון קעמל
האר און א לעדערנען גארטל ארום וויינע לענדען; און וויינע שפייז איז געווען
היישרעקען און ווילדער האניג. ⁵ דאן געגען צו איהם ארויסגעגאנגען גאנץ
ירושלים און גאנץ יהודה, און דיא גאנצע געגענד פון ירדן; ⁶ און וויא
האבען זיך געלאזט ביא איהם טובלן אים שטרוים ירדן, און האבען מתונה
געווען ווייגער זיך. ⁷ און ווען גר האט געזעהען אז פילע פון דיא פרושים
און צדוקים זענען געקומען צו וויינע טבילה, האט גר צו וויא געזאגט,
איחר שפראצונג פון שלאנגען, ווער האט אייך געווארנט אז איחר זאלט
אנטריגען פון דעם גרימזארן וואס וועט קומען? ⁸ דרום ברענגט פרוכט
ווירדיג פון תשובה: ⁹ און דענקט ניט אין אייגער הארץ צו זאגען, מיר
האבען אברהם פאר אונזער פאטער; ווארין איך זאג אייך אז גאט קען
פון דינע שטייגער אויפֿשטעלען קינדער צו אברהם. ¹⁰ און דיא האק ליגט
שוין אויף דער ווארצעל פון דיא ביימער; דרום איטליכער בוים וואס
ברענגט ניט גוטע פרוכט וועט אפגעשניטען, און אין פייגער אריינגעווארפען
ווערען. ¹¹ איך בין אייך טובל מיט וואסער צו דער תשובה: אבער דער
וועלכער קומט נאך מיר איז שטארקער וויא איך, דעם איך בין ניט ווערט
וויינע שייך צו טראגען; גר וועט אייך טובלן מיט דעם רוח הקודש און
מיט פייגער; ¹² וויינע ווינדשויעל איז אין וויינע האנד, און גר וועט וויינע
שויגער גוט אויסרייניגען; און וועט דאס קארן זאמלען אין וויינע שפייכלער
אריין, אבער דאס שטרויא וועט גר פערברענגען מיט אונפֿערלאשענעם
פייגער.

¹³ דאן איז ישוע געקומען פון גליל צום ירדן צו יוחנן, אז גר זאל זיך ביא
איהם לאזען טובלן. ¹⁴ אבער יוחנן האט איהם פערנועהרט, און געזאגט,
איך דארף מיר לאזען ביא דיר טובלן, און קומסט דוא צו מיר? ¹⁵ און ישוע
האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, לאז געס איינט אזוי וויין, ווארין
געבירט אונז אזוי אלע גערעכטיגקייט צו דערפילען. דאן האט גר איהם געד
לאזט. ¹⁶ ווען ישוע איז געטובלט געווארען, גלייך איז גר אויס דעם וואסער
ארויסגעקומען: און זעה, דער הימעל האט זיך אויפגעמאכט, און גר האט
געזעהען דעם גייסט פון גאט ארויסטערקומען אזוי וויא א טויב, קומענדיג
אויף איהם: ¹⁷ און זעה, א קול פון הימעל האט געזאגט, דאס איז מיין געד
ליבטער זיידן, אין וועלכעם איך האב וואוילגעפֿעלען.

ד' ¹ דאן איז ישוע געפיהרט געווארען דורך דעם גייסט אין דער מדבר אריין, כדי פון דעם שטן געפריפט צו ווערען. ² און ווען ער האט געפאסט פיערציי טעג און פיערציי נעכט, איז ער דערנאך הונגריג געווארען. ³ און דער פריי פער איז געקומען, און האט צו איהם געזאגט, ווען דוא ביסט דער זוהן פון גאט, בעפעהל אז דו זעסט שטיינער וואלען ברויט ווערען. ⁴ און ער האט געדענטפערט און געזאגט, עס שטעהט געשריבען, דער מענטש זאל נישט לעבען פון ברויט אליין, גייערט פון אימליכען ווארט וואס געהט ארויס פון דעם מויל פון גאט. ⁵ דאן געסט איהם דער שטן צו דיא הייליגע שטאדט, און שטעלט איהם אויף דער שפיץ פון דעם בית המקדש, ⁶ און זאגט צו איהם ווען דוא ביסט דער זוהן פון גאט, ווארף דו ארונטער; ווארין עס שטעהט געשריבען,

אז ער וועט זיינע מלאכים וועגען דיר בעפעהלען;

און זיין וועלען דו אויף דיא הענד טראגען.

אז דוא זאלסט נישט דיין פוס אנשטויסען קעגען א שטיין.

⁷ און ישוע האט צו איהם געזאגט, עס שטעהט אויף געשריבען, דוא זאלסט נישט פריפען דעם הארץ דיין גאט. ⁸ און דער שטן געסט איהם ווידער אויף א הויכען בארג, און ווייזט איהם אלע קעניגרייכע פון דער וועלט, און זייערע הערליכקייט: ⁹ און ער האט צו איהם געזאגט, דאס אלעס וועל איך דיר געבען, ווען דוא וועסט אנדערפאלען און וועסט דו צו מיר ביקען. ¹⁰ דאן זאגט ישוע צו איהם, געה אונזעק פון מיר, שטן: ווארין עס שטעהט געשריבען, דוא זאלסט דו ביקען צו דעם הארץ דיין גאט, און איהם אליין זאלסט דוא דינען. ¹¹ דאן האט איהם דער שטן פערלאזט; און זעה, מלאכים וועגען צו איהם געקומען און האבען איהם בעדינט.

¹² און ווען ער האט געהערט אז יוחנן איז איבערגעליפערט געווארען, אזוי איז ער אונזעקגעגאנגען קיין גליל: ¹³ און ער האט פערלאזט נצרת, און איז געקומען און האט געוואוינט אין כפרנחום, וואס איז ביים בארטען פון דעם ים, אין דער געגענד פון זבלון און נפתלי: ¹⁴ כדי עס זאל מקוים ווערען וואס איז געזאגט דורך ישעיה הנביא, דער זאגט, ¹⁵ דאס לאנד זבלון און דאס לאנד נפתלי,

דער וועג פון דעם ים, אויף יענער זייט פון ירדן,

גליל פון דיא גוים,

¹⁶ דאס פאלק וואס וועט אין פינסטערנים

האט געזעהען א גרויס ליכט,

און צו דיא וואס וועט אין אים לאנד און שאטען פון טויט,

איז ליכט אויפגעגאנגען:

¹⁷ פון דער צייט אן האט ישוע אנגעהויבען צו פרעדיגען און צו זאגען, טהומת השוקה ווארין דאס מלכות השמים איז גאנצענט:

טהלים צא' יא', יב' ⁶ דברים ו' טז' ⁷ ישעיה ח' כג'; ט' א' ¹⁵

¹⁸ און געהענדיג ביים ום פון גליל האט ער געזעהען צוויי ברודער, שמעון דער הייסט פעטרוס, און אנדרי גיין ברודער, וואס האבען געזארגען א געזאגט אים ום אריין: ווארין וויל ער פישער געווען. ¹⁹ און ער האט צו וויא געזאגט, פאלגט מיר נאך, און איך וועל אייך מאכען צו פישער פון מענטשען. ²⁰ און גלייך האבען וויא וויערע געזען פערלאזט, און האבען איהם נאכגעפאלגט. ²¹ און ווען ער איז פון דארטען ווייטער געגאנגען, האט ער געזעהען צוויי אנדערע ברודער, יעקב, דעם ויהן פון זכרי, און גיין ברודער יוחנן, אין א שיף מיט וויער פאטער זכרי, און וויא האבען צורעכט געמאכט וויערע געזען; און ער האט וויא גערופען. ²² און גלייך האבען וויא פערלאזט דאס שיף און וויער פאטער, און האבען איהם נאכגעפאלגט.

²³ און ווען איז ארוםגעגאנגען אין גאנץ גליל, און האט געלעהרט אין וויערע שולען, און האט געפרעדיגט דא בשווער מוכה פון דעם קעניגרייך, און האט געהיילט אלערליי קראנקהייט און שמערצען צווישען דעם פאלק. ²⁴ און ווין שם אין אויסגעגאנגען אין גאנץ סודא: און וויא האבען צו איהם געבראכט אלערליי קראנקע, און דא וואס ווערען געפלאגט געווען מיט פערשידענע קרענק און שמערצען, און וואס האבען געהאט שדים, אין דא משגענע און גיכטגריגע; און ער האט וויא געהיילט. ²⁵ און פיל לייט ווערען איהם נאכגעגאנגען פון גליל און פון דעקאפאליס און פון ירושלים און פון יהודה און פון גענער גייט ירדן:

ה וואו ווען ער האט געזעהען דא לייט, איז ער ארויפגעגאנגען אויף דעם בארג; און ווען ער האט זיך אנדערגעזעצט, ווערען וויעל פלמידים צו איהם געקומען: ² און ער האט ווין מויל אויפגעמאכט און האט וויא געלעהרט און געזאגט,

³ געבענשט ווערען דא וואס האבען א נידריגעס געמיט; ווארין דאס מלכות השמים איז וויערען.

⁴ געבענשט ווערען דא וואס טרויערן; ווארין וויא וועלען געטרייסט ווערען.

⁵ געבענשט ווערען דא וואס מיטגייען; ווארין וויא וועלען דא גערדירשענען.

⁶ געבענשט ווערען דא וואס הונגערן און דורשטען נאך גערעכטיגקייט; ווארין וויא וועלען געזעטיגט ווערען.

⁷ געבענשט ווערען דא בארעמטהערציגען; ווארין וויא וועלען בארעמטהערציגקייט דערלאנגען.

⁸ געבענשט ווערען דא וואס האבען א ריינעס הארץ; ווארין וויא וועלען גאט זעהען.

⁹ געבענשט ווערען דא וואס מאכען שלום; ווארין וויא וועלען גערופען ווערען ויהן פון גאט.

¹⁰ געבענשט ווערען דא וואס ווערען פערפאלגט פון גערעכטיגקייט ווערען; ווארין דאס מלכות השמים איז וויערען.

¹¹ געבענשט וועגט איינער ווען מען וועט אייך מבזה גיין און פערפאלגן, און ווען מען וועט פאלשטייט און אלערלייא שלעכטע זאכען אויף אייך רעדען פון מיינעטוועגן. ¹² פרייגט אייך, און ווייט פערטליך; ווארן אייגער שווער איז גרויס אים הימל; ווארן אזוי האבען וויא פערפאלגט דיא נביאים וואס וועגן פאר אייך געווען.

¹³ איינער וועגט דאס זאלן פון דער ערד; אבער ווען דאס זאלן פערלירט דעם טעם, מיט וואס זאל עס געזאגטען ווערען? עס טויגט גאר נישט מעהר נור ארויסגעווארפען און צוטרעטען פון מענשען צו ווערען. ¹⁴ איינער וועגט דאס ליכט פון דער וועלט. א שטארקט וואס ליכט אויף א בארג קען נישט פערקארגען גיין. ¹⁵ מען צינדעט אויף נישט אן א ליכט, און וועגט עס אונטער א מעסטעל, גייגרט אויף א לייכטער; און עס לייכט צו אלע דיא וואס ווער גען אים הויז. ¹⁶ אזוי לאזט אייגער ליכט לייכטען פאר מענשען, אז וויא זאלען ווערען אייגער גוטע ווערק, און זאלען לויבען אייגערעם פאטער דער איז אים הימל.

¹⁷ מיינט נישט אז אייך בין געקומען דיא תורה אדער דיא נביאים צו צושטעלן קען; אייך בין נישט געקומען צו צושטעלען, גייגרט צו דערפילען. ¹⁸ דען באמת זאג אייך אייך, ביי דער הימל און דיא ערד וועלען פערנעמען, וועט נישט איין יוד, אדער איין קליינער פונקט פערנעמען פון דער תורה, ביי אלעם וועט געשעהען. ¹⁹ דרום ווער עס וועט צושטעלען איינע פון דיע קליינסטע מצות און וועט מענשען אזוי לעהרען, דער וועט הייסען דער קליינסטער אים מלכות השמים; אבער ווער עס וועט נישט טהון און לעהר קען, דער וועט גרויס הייסען אים מלכות השמים. ²⁰ ווארן אייך זאג אייך, אז ווען אייגער צדקות וועט נישט בעסער גיין וויא דיא צדקות פון דיא סופרים און דיא פרושים, אזוי וועט איינער געוויס נישט אריינקומען אים מלכות השמים.

²¹ איינער האט געהערט אז עס איז געזאגט געווארען צו דיא אין אלטע צייטען, דא זאלסט נישט הרנגען, און ווער עס וועט הרנגען וועט שולדיג גיין צום משפט; ²² אבער אייך זאג אייך, אז וועדער וואס וועט זיך אומווסט דער-צערנען אויף גיין ברודער וועט שולדיג גיין צום משפט; און ווער עס וועט גיין ברודער רופען ריקא, וועט שולדיג גיין צו דעם סנהדרין; און ווער עס וועט זאגען דא נאר, דער וועט שולדיג גיין צום פייגער פון גיהנם. ²³ דרום ווען דיא ווילסט מקריב גיין גיין קרבן אויף דעם מזבח, און דיא וועסט דך דארט דערמאנהען אז גיין ברודער האט געשעס קעגען דיר. ²⁴ אזוי לאז דארט אייגער גיין קרבן פאר דעם מזבח און געה און איבערבעט דך צוגרשט מיט גיין ברודער, און דערנאך זאלסט דא קומען און מקריב גיין גיין קרבן. ²⁵ מאך באלד שלום מיט גיין קריגער, ווייל דיא ביסט נאך מיט איינעם אויף דעם וועג: כדי דער קריגער זאל דך נישט איבערגענטפערען צום שופט, און דער שופט וועט דך איבערגענטפערען צום שופט, און דיא וועסט אין דעם

מתי ה

געפֿענגניגס אריינגעווארפֿען ווערען. ²⁶ באַמט זאג איך דיר, דא וועסט פון דארטען נישט ארויסקומען ביז דא וועסט בעצאהלען דיא לעצטע פֿרוקא.
²⁷ איז דא האט געהערט אז עס איז געזאגט געווארען דא וואָלט נישט מנאָף גיין: ²⁸ אָבער איך זאג איך, אז ווער עס קוקט אויף א פֿרויא נאך איז דא צו גליקטען, דער האט שוין מיט איז דא מנאָף געווען אין גיין הארץ. ²⁹ און ווען דיין רעכטעס אויג שטרויכעלט דיר, הייס עס ארויס, און וואָרף עס אונעק פון דיר; ווארין עס איז גוט פאר דיר אז איינס פון דייןע גלידער זאל פֿערלירען ווערען און דיין נאָכער לייב זאל נישט אין גיהנם אריינגעדווארפֿען ווערען. ³⁰ און ווען דייןע רעכטע האנד שטרויכעלט דיר, האק זי אָפּ, און וואָרף זי אונעק פון דיר, ווארין עס איז גוט פאר דיר אז איינס פון דייןע גלידער זאל פֿערלירען ווערען און דיין נאָכער לייב זאל נישט אין גיהנם אריינגעווארפֿען ווערען. ³¹ עס איז אויך געזאגט געווארען, אז ווער עס וויל זיך פון גיין ווייב שידען, זאל איז דא געבן א גט: ³² אָבער איך זאג איך, אז ווער עס וועט זיך פון גיין ווייב שידען, חוץ פון וועגען זונה, מאכט ער זיך פאר א זונה, און ווער עס נעמט א גרושה, דער איז א נואף.

³³ ווידער האט איז דא געהערט אז עס איז געזאגט געווארען צו דיא אין אלטע צייטען, דא וואָלט נישט פאלש שווערען, אָבער וואָלט צום הארץ דייןע שבועות האלטען: ³⁴ אָבער איך זאג איך, איז דא וואָלט נאר נישט שווער רען; נישט ביים הימלעל, ווארין ער איז דער שמוהל פון גאט: ³⁵ און נישט ביא דער ערד, ווארין זי איז וויינע פוסבאנק; און נישט ביא ירושלים, ווארין עס איז דיא שטאדט פון דעם גרויסען מלך. ³⁶ אויך וואָלט דא נישט שווערען ביא דייןעם קאפ, ווארין דא קענסט נישט איין איינציגעס האר ווייס אָדער שווארץ מאכען. ³⁷ לאז אָבער איינער ווארט גיין זאג, גיין גיין, אָבער וואס איז מער וויא דינע איז פון דעם שלעכטען.

³⁸ איז דא האט געהערט אז עס איז געזאגט געווארען, איין אויג פאר איין אויג און א צאהן פאר א צאהן: ³⁹ אָבער איך זאג איך, איז דא וואָלט נישט ווידערשטעהען דעם שלעכטען; גיינערט ווען איינער וועט דיר שלאגען אויף דיא רעכטע באק, אזוי שטעל איז דא אנדערע אויף. ⁴⁰ און ווען איינער וויל זיך מיט דיר קריגען ביים געריכט דיין קלייד אונעקצוגעבען, אזוי לאז איז דא איינער דיין מאנטעל. ⁴¹ און ווען איינער וועט דיר געמיגען דא וואָלט מיט איז געהען איינע מיל, אזוי געה מיט איז צווייא. ⁴² גיב צו דעם וואס בעט פון דיר, און פון דעם וואס וויל פון דיר לייזען וואָלט דא דיר נישט אונעקגעהרען.

⁴³ איז דא האט געהערט אז עס איז געזאגט געווארען, דא וואָלט דיין חבר לייגען און דיין פינד האפען: ⁴⁴ אָבער איך זאג איך, לייבט איינער פינד, און בעט פאר דיא וואס פערפאלגען איך: ⁴⁵ אז איז דא וואָלט גיין זיך פון איינער פאטער אים הימלעל; ווארין ער לאזט וויינע וון שיינען אויף דיא

שְׁלֶעֱכָטַע און אויף דיא גוטע, און ער לאזט רעגנען איבער דיא גערעכטע און אונגערעכטע. ⁴⁶ ווארין ווען איהר וועט נור ליבען דיא וואס ליבען אייה, וואס פאר א שר האט איהר? טהון ניט דיא שטייגראייגעמער אויף אזויג ⁴⁷ און ווען איהר גריסט נור אייגערע ברידער, וואס טהוט איהר מעהר וויא וויא? טהון ניט דיא גוים אויף אזוי? ⁴⁸ דרום זאלט איהר גיין פאלקאמען, אזוי וויא אייגער הימלישער פאטער איז פאלקאמען.

1 ^א היט אייף אז איהר זאלט ניט אייגערע צדקה געבען פאר מענשען, כדי איהר זאלט פון וויא געזעהען ווערען, ווען ניט האט איהר קיין שר פון אייגער פאטער אים הימל. ² דרום ווען דיא גיבסט צדקה, זאלסט דא ניט פאר דיר מיט א שופר בלאזען, אזוי וויא דיא הייכלער טהון אין דיא שולען און אין דיא גאסען, כדי וויא זאלען פון מענשען געלויבט ווערען. באמת זאג איך אייה, וויא האבען ווייגער שר אנדאי בעקומען. ³ אבער ווען דיא גיבסט צדקה, לאז ניט דייןע לעגע האנד וויסען וואס דייןע רעכטע האנד טהוט: ⁴ אז דייןע צדקה זאל גיין פערבארגען; און דיין פאטער דער זעהט אים פערבארגענען וועט דיר בעזאהלען.

⁵ און ווען איהר בעטעט, ווייט ניט וויא דיא הייכלער; ווארין וויא האבען ליב צו בעטען ווען וויא שטעהען אין דיא שולען און אויף דיא געזען פון דיא גאסען, כדי וויא זאלען פון מענשען געזעהען ווערען. באמת זאג איך אייה, וויא האבען ווייגער שר אנדאי בעקומען. ⁶ אבער ווען דיא בעטעסט, געה אין דייןע שטוב אריין, און שלים צו דיא טהור, און בעט צו דיין פאטער דער איז אים פערבארגענען, און דיין פאטער דער זעהט אים פערבארגענען וועט דיר בעזאהלען. ⁷ און ווען איהר בעטעט פלויזערט ניט, אזוי וויא דיא גוים טהון; ווארין וויא מיינען וויא וועלען דערזעהט ווערען דורך פיל רעדען. ⁸ דרום ווייט ניט גלייך אזוי וויא וויא; ווארין אייגער פאטער ווייסט וואס איהר בעדארפט, נאך איידער איהר איהם דרום בעטעט. ⁹ דרום זאלט איהר אזוי בעטען.

אונזער פאטער דער דא ביסט אים הימלעל,
געהייליגט זאל ווערען דיין נאמען.

¹⁰ דיין קעניגרייך זאל קומען.

דיין ווילען זאל געטהון ווערען

אויף דער ערד אזוי וויא אים הימלעל.

¹¹ גיב אונז היינט אונזער טעגליכעס ברויט.

¹² און פערגיב אונז אונזערע שולדען, אזוי וויא מיר פערגעבען אונזערע שולדיגער.

¹³ און פיהר אונז ניט אין פריפונג, ווייגערט בעהיט אונז פון דעם שלעכטען.

ווארין דיין איז דאס קעניגרייך, און דיא מאכט, און דיא הערליכקייט, אויף עביג. אמן

¹⁴ ווארין ווען איהר וועט מענשען ווייזערע פעהלער פערגעבען, אזוי וועט אייך אייגער הימלישער פאטער אויך פערגעבען: ¹⁵ אבער ווען איהר וועט מענשען ווייזערע פעהלער גיט פערגעבען, אזוי וועט אייגער פאטער אייגערע פעהלער אויך גיט פערגעבען.

¹⁶ יאן ווען איהר פאסט, ווייט גיט וויא דיא הייכלער בעטרויפט, ווארין וויא מאכען א טרויריג פנים, אז דיא לייט זאלען זעהען אז וויא פאסטען. באמת זאג איך אייך וויא האבען ווייגער שר אונדא בעקומען. ¹⁷ אבער ווען דוא פאסט, אזוי זאלב דיין קאפ און וואש דיין פנים: ¹⁸ אז דוא זאלסט גיט אויסזעהען פאר מענשען אז דוא פאסט, ווייזערט פאר דיין פאטער דער איז אים פערבארגענען; און דיין פאטער דער זעהט אים פערבארגענען וועט דיר בעזאהלען.

¹⁹ זאמעלט אייך גיט גיין אוצרות אויף דער ערד, וואו דיא מילב און ראסט פערבארבען, און וואו גנבים איינברעכען און גנבענען: ²⁰ אבער זאמעלט אייך אוצרות אים הימעל, וואו דיא מילב און ראסט פערבארבען גיט, און וואו גנבים ברעכען גיט איין און גנבענען גיט: ²¹ ווארין וואו אייגער אוצר איז דאךט וועט אייגער הארץ אויך גיין. ²² דאס אויג איז דאס לייכט פון דעם לייב, דרום ווען דיין אויג איז איינפאך, אזוי וועט דיין גאנצער לייב לייכטיג גיין. ²³ אבער ווען דיין אויג איז בייז, אזוי וועט דיין גאנצער לייב גיין פינסטער. דרום ווען דאס לייכט וואס איז אין דיר איז פינסטערניס, וויא גרויס איז דיא פינסטערניס! ²⁴ קיינער קען צווייא הארען דינען; ווארין ענטוועדער ער וועט איינעם האסען און דעם אנדערען לייב האבען, אדער ער וועט זיך האלטען בייא איינעם און וועט דעם אנדערען פערזאכטען. איהר קענט גיט דינען גאט און כמון: ²⁵ דרום זאג איך אייך, זארגט גיט פאר אייגער לעבען, וואס איהר זאלט עסען און וואס איהר זאלט טרינקען; אויך גיט פאר אייגער לייב וואס איהר זאלט אנטההן. איז גיט דאס לעבען מעהר וויא דאס עסען, און דער לייב וויא דאס מלבוש? ²⁶ קוקט אן דיא פינגעל פון דעם הימעל, ווארין וויא גייען גיט און שטיינען גיט, און זאמעלען גיט אין שפיכלער; און אייגער הימלישער פאטער שפייזט וויא, ווייט איהר גיט פיל בעסער וויא וויא? ²⁷ און ווער איז דא צווישען אייך וואס קען דורך גיין זארגען איין אייל צו זינע לענג צוועגען? ²⁸ און ווארום זארגט איהר פאר קליידונג? קוקט אן דיא רוינען אויף דעם פעלד וויא וויא זאקסען; וויא ארבייטען גיט און שפיר גען גיט; ²⁹ און איך זאג אייך אז אויך שלמה אין זינע גאנצע הערליכקייט איז גיט געקלייד געווען אזוי וויא איינס פון דינע. ³⁰ און ווען גאט בער דעקט אזוי דאס גראז פון דעם פעלד, וואס היינט איז דא און מארגען ווערד עס אים פייגער אריינגעווארפען, וועט ער גיט פיל מעהר אייך קליידען, איהר קליינגלויביגע? ³¹ דרום זאלט איהר גיט זארגען און זאגען, וואס וועלען מיר עסען? אדער וואס וועלען מיר טרינקען? אדער מיט וואס וועלען מיר זיך קליידען? ³² ווארין דיא גוים זוכען דאס אלעס. ווארין אייגער הימלישער פאטער

ווייסט אז איהר בעדארפט דאס אלעס. ³³ אבער וזכט צוגערשט ווינע קעניגרייך און ווין גערעכטיגקייט, און דאס אלעס וועט אייך צוגעגעבען ווערען. ³⁴ דרום זאלט איהר נישט זארגען פאר דעם מארגענדיגען טאג; ווארין דער מארגענדיגע טאג וועט פאר דאס ווינע זארגען. עס איז גענוג פאר דעם טאג ווין איבעל.

ד' ריכטעט נישט, כריי איהר זאלט נישט געריכטעט ווערען. ² ווארין מיט דעם געריכט וואס איהר ריכטעט, וועט איהר געריכטעט ווערען; און מיט דעם מאס וואס איהר מעסט, וועט אייך געמאסטען ווערען. ³ און פארנוואס זעהסט דוא דעם שפאן וואס איז אין דיין ברודערס אויג. און בעטראכטט נישט דעם באלקען וואס איז אין דיין אויג? ⁴ אדער וויא דארפט דוא זאגען צו דיין ברודער, לאז מיר ארויסנעמען דעם שפאן פון דיין אויג, דערנוייל דא איז א באלקען אין דיין אויגענען אויג? ⁵ הויכלער, נעם צוגערשט ארויס דעם באלקען פון דיין אויג; און דאן וועסט דוא קלאר זעהען דעם שפאן ארויס צו נעמען פון דיין ברודערס אויג.

⁶ גיבט נישט דאס הייליגע צו הינד, און ווארפט נישט דיא פערלען פאר דיא חורים, ווארין וויא וועלען וויא מיט ווייזערע פיס צופערעמען, און וועלען וויא אומקעהרען און אייך צורייסען.

ד' בעט און עס וועט אייך געגעבען ווערען; וזכט און איהר וועט געפינען; קלאפט אן, און עס וועט אייך אויפגעמאכט ווערען: ⁸ ווארין אימליכער וואס בעט מעט בעקומט; און דער וואס וזכט געפינט; און צו דעם וואס קלאפט אן וועט עס אויפגעמאכט ווערען. ⁹ אדער וועלכער מענטש איז דא צווישען אייך, דעם ווין ווהן וועט בעטען ברויט, וועט ער איהם געבען א שטיין? ¹⁰ אדער ווען ער וועט איהם בעטען א פיש, וועט ער איהם געבען א שלאנג? ¹¹ ווען איהר דען וואס זענט שלעכט, ווייסט וויא גוטע מתנות צו געבען צו אייזערע קינדער, וויא פיל מעהר וועט אייזער פאטער דער איז אים הוימל גוטעס געבען צו דיא וואס בעטען פון איהם? ¹² דרום אלעס וואס איהר ווילט אז דיא מענער שיען זאלען צו אייך טהון, טהיט איהר אויך אזוי צו וויא; ווארין דאס איז דיא תורה און דיא נביאים.

¹³ געה אריין דורך דיא ענגע טהיר. ווארין דיא טהיר איז ברייט, און דער וועג איז גרויס וואס פיהרט צום פערדארבען, און פילע זענען דיא וואס געהען דאדורך. ¹⁴ ווייל דיא טהיר איז ענג און דער וועג איז שמאל וואס פיהרט צום לעבען, און וועניג זענען דיא וואס געפינען איהם.

¹⁵ היט אייך פאר דיא פאלשע נביאים, וואס קומען צו אייך אין קליידער פון שאף, און אינגעוועניג זענען וויא רייסענדע וועלף. ¹⁶ ביא ווייזערע פרוכט זאלט איהר וויא דערקענען. קלויבט מען דען וויינטרויבען פון דערנער, אדער פייג זען פון דיסטלען? ¹⁷ אזוי זענער גוטער בוים טראגט גוטע פרוכט, אבער א פוילער בוים טראגט שלעכטע פרוכט. ¹⁸ א גוטער בוים קאן נישט טראגען גוינע שלעכטע פרוכט, און א פוילער בוים קאן נישט טראגען גוינע גוטע

פרוכט. ¹⁹ איטליכער בוים וואס טראגט נישט קיינע גוטע פרוכט וועט אפגעהאקט און אים פייגער אריינגעווארפען. ²⁰ דרום ואלט איהר וויא דערקענען בייא זייערע פרוכט. ²¹ נישט נעדרער וואס זאגט צו מיר, האר, האר, וועט אריינקומען אים מלכות השמים; גייגערט דער וואס טהוט דעם ווילען פון מיין פאטער דער איז אים הימלעל. ²² עס ווערען פילע צו מיר זאגען אין יענעם טאג, האר, האר, האבען מיר נישט אין דיין נאמען געוואלט, און אין דיין נאמען שרים ארויסגעטריבען, און אין דיין נאמען פילע וואונדער געטהון? ²³ און דאן וועל איך צו וויא בעקענען, איך האב איך קיינמאל נישט געקענט; געהט אנוועק פון מיר, איהר וואס טהוט איבעל:

²⁴ דרום איטליכער וואס הערט דינע מיינע ווערטער, און טהוט וויא, דער וועט געגליכען זיין צו א קלונגען מאן, וואס האט געבויגט זיין הויז אויף דעם פעלזען. ²⁵ און דער פלאצערענען איז געפאלען, און דיא שטרוימע זענען געקומען, און דיא ווינדען האבען געבלאזען, און האבען געשטויסען אויף דעם הויז און עס איז נישט איינגעפאלען; ווארין עס איז אויף דעם פעלזען געגרינדעט געווען. ²⁶ און איטליכער וואס הערט דינע מיינע ווערטער, און טהוט וויא נישט, דער וועט געגליכען זיין צו א נארישען מאן, וואס האט געבויגט זיין הויז אויף דעם זאמר: ²⁷ און דער פלאצערענען איז געפאלען, און דיא שטרוימע זענען געקומען, און דיא ווינדען האבען געבלאזען, און וויא האבען אנגעשלאגען אן דינען הויז און עס איז איינגעפאלען; און דער פאר דערפון איז גרויס געווען.

²⁸ און ווען ישוע האט דינע ווערטער געגנדיגט, זענען דיא לייט געשטוינט געווארען איבער זיינע לעהרע: ²⁹ ווארין ער האט וויא געלעהרט וויא אייגער וואס האט מאכט, און נישט אזוי וויא דיא סופרים.

ח ¹ און ווען ער איז פון דעם בארג ארונטערגעגאנגען, אזוי זענען איהם פיל לייט גאנגעגאנגען. ² און זעה, א קרעציגער איז צו איהם געקומען און האט זיך צו איהם געביקט, און געזאגט, האר, ווען דוא ווילסט, קענסט דוא מיר רייניגען. ³ און ער האט זיינע האנד אויסגעשטערקט, און האט איהם אנגער-ריהרט, און געזאגט, איך וויל; וויא גערייניגט. און גלייך איז ער פון זיינע קרעץ גערייניגט געווארען. ⁴ און ישוע האט צו איהם געזאגט, זעה, דוא זאלסט עס קיינעם נישט זאגען; גייגערט געה און ווייז דיר פאר דעם כהן, און וויא מקריב דאס קרבן וואס משה האט בעפוילען. פאר א צייגנים צו וויא.

⁵ און ווען ער איז אריינגעקומען קיין כפרנחום, אזוי איז א הויפטמאן צו איהם געקומען און האט איהם געבעטען, ⁶ און געזאגט, האר, מיין דיגער ליגט אין דעם הויז גיכטגריכיג, און איז געהר געפייניגט. ⁷ און ער האט צו איהם געזאגט, איך וועל קומען און איהם היילען. ⁸ און דער הויפטמאן האט געגנטשערט און געזאגט, האר, איך בין נישט ווערט אז דוא זאלסט אונטער מיין דאך קומען; אבער זאג נור א ווארט אזוי וועט מיין דיגער געהיילט ווערען. ⁹ ווארין איך בין אויך א מאן אונטער הערשאפט, און האב חיל

אונטער מיר; און איך זאג צו איינעם געה אהין, אזוי געהט ער; אין צו איין אנדערען, קום אהער, אזוי קומט ער; און צו מיין קנעכט, טהוא דאס, אזוי טהוט ער עס. ¹⁰ און ווען ישוע האט דאס געהערט, האט ער זיך גענוואנדערט און געזאגט צו דיא וואס זענען איהם נאכגעגאנגען, באַמַת זאג איך אייך אַנעלעכען גלויבען האב איך נישט געפינען אפילו אין ישראָל. ¹¹ און איך זאג אייך, אז פילע וועלען קומען פון מזרח און פון מערב, און וועלען זיצען מיט אברהם און יצחק און יעקב אים מלכות השמים: ¹² און דיא קינדער פון דעם קעניגרייך וועלען ארויסגענוארפען ווערען אין דיא אויסערע פינסטער-ניס; דארט וועט זיין גענויין און ציינקריצען: ¹³ און ישוע האט געזאגט צום הויפטמאן, געה אונעק, אזוי וויא דוא האסט געגלויבט זאל דיר געשעהען. און דער דינער איז געווינד גענוארען אין זענער שעה.

¹⁴ און ווען ישוע איז געקומען אים הויז פון פעטרוס, האט ער געזעהען אז זיינע שוויגער ליגט קראנק פון פיבער. ¹⁵ אזוי האט ער איהרע האנד אנגעריהרט, און דאס פיבער האט זי פערלאזט, און זי איז אויפגעשטאנען און האט זי א בעדינט. ¹⁶ און ווען עס איז אבענד געווען, האט מען צו איהם געבראכט פילע וואס האבען געהאט שדים; און ער האט דיא רוחות ארויסגערייבן מיט א ווארט, און געהיילט אלערלייא קראנקע. ¹⁷ אז עס זאל מקוים ווערען וואס עס איז געזאגט דורך ישעיה הנביא דער זאגט, ער האט אונזערע קרענק אויף זיך גענומען, און האט אונזערע וועהטיג געטראגען.

¹⁸ און ווען ישוע האט דיא לייט ארום זיך געזעהען, האט ער געהייסען אונעק געהען אויף זענער זייט פון דעם ים. ¹⁹ און א סופר איז צו איהם געקומען, און האט צו איהם געזאגט, לעהרער, איך וועל דיר נאכפאלגען וואו אהין דוא וועסט געהען. ²⁰ און ישוע האט צו איהם געזאגט, דיא פוקסען האבען גרופער, און דיא פייגל פון דעם הימל האבען געסט; אבער דער בן-אדם האט נישט וואו דעם קאפ אנדער צו לעגען. ²¹ און איין אנדערער פון זיינע תלמידים האט צו איהם געזאגט, האר, דערלויב מיר צוגעשט צו געהען און מיין פאטער בעגראבען. ²² און ישוע האט צו איהם געזאגט, פאלג מיר נאך, און לאזען דיא טויטע ווייטע אייגענע טויטע בעגראבען.

²³ און ווען ער איז אים שיף אריינגעגאנגען, האבען איהם זיינע תלמידים נאכגעפאלגט. ²⁴ און זעה, א גרויסער שטורם איז געווען אויף דעם ים, ביז דאס שיף איז בעדעקט געווען מיט וועלען; און ער האט געשלאפען. ²⁵ אין וויא זענען צו איהם געקומען און האבען איהם אויפגעוועקט, און געזאגט, האר, העלף אונז; מיר ווערען פערלויבען. ²⁶ און ער האט צו זיין געזאגט, ווארום פארבט איהר אייך, איהר קליינגלויביגע? דאן איז ער אויפגעשטאנען און האט דעם ווינד און דעם ים אנגעשריגען און עס איז גאנץ שטיל געווארען. ²⁷ און דיא מענטשען האבען זיך פערוואנדערט, און געזאגט, וואס פאר א מאן איז ער, אז דער ווינד און דער ים געהארבען איהם? ²⁸ און ווען ער איז געקומען אויף דיא אנדערע זייט פון דעם ים צום לאנד פון דיא

גדרים, אזוי האבען איהם געגעגענט צוויי בענעסענע פון שרים, וואס זענען געקומען פון צווישען דיא קברים, און וויא זענען געווען זעהר פירכטערליך, אז קיינער האט נישט געקאנט בייא דיעם וועג פארבייא געהען. ²⁹ און זעה, וויא האבען געשריגען און געזאגט, וואס האבען מיר מיט דיר צו טהון דאס ווען פון גאט? ביסט דאס אהער געקומען אויף צו פלאגען פאר דער צייט? ³⁰ און עס איז ווייט פון וויא געווען א סטאדע פון פילע חזרים פאסען. ³¹ און דיא שרים האבען איהם געבעטען, און געזאגט, ווען דאס ווילסט אויף ארויס-טרייבען. אזוי שיק אויף אונזעך אין דער סטאדע פון חזרים. ³² און ער האט צו וויא געזאגט, געהט אהין. אזוי זענען וויא אונזעקגעגאנגען און זענען געקומען אין דיא חזרים; און זעה, דיא גאנצע סטאדע האט זיך ארויפגעווארפען פון א הויכען ארט אים וס אריין, און איז אויפגעקומען אים וואסער. ³³ און דיא פאסטוכער זענען אונזעקגעלאפען, און זענען אין דער שטאדט אריינגעקומען, און האבען אלעס דערצעהלט, און אויף וויא עס איז דערגאנגען מיט דיא בענעסענע פון שרים. ³⁴ און זעה, דיא גאנצע שטאדט איז ארויפגעגאנגען גיטע ענטגעגען צו געהען; און ווען וויא האבען איהם געזעהען, האבען וויא געבעטען אז ער זאל אונזעקגעהען פון ווייזער גרענעצן.

ט ¹ און ער איז אים שיק אריינגעגאנגען, און איז אריבערגעפאהרען, און איז געקומען אין וויינע שטאדט אריין. ² און זעה, מען האט צו איהם געבראכט איינעם וואס איז געווען א גיכטברייכער, און ער איז געלעגען אויף א בעט; און וויא גיטע האט געזעהען ווייזער גלויבען, האט ער געזאגט צום גיכטברייכער ביינען, וויא געטרייסט, קינד, דינע זינד זענען פערגעבען. ³ און זעה, עטליכע פון דיא סופרים האבען צו זיך געזאגט, דינער לעסטערט גאט. ⁴ און גיטע ווייזערדיג ווייזער געדאנקען האט געזאגט, פארנוואס האט איהר שלעכטע געדאנקען אין אייזערע הערצער? ⁵ ווארין וועלכעס איז גרינגער, צו זאגען, דינע זינד זענען פערגעבען; אדער צו זאגען, שטעה אויף און געה ארום? ⁶ אבער אז איהר זאלט וויסען אז דער בן-אדם האט מאכט אויף דער ערד זינד צו פערגעבען, (דאן זאגט ער צום גיכטברייכער) שטעה אויף, נעם דיין בעט, און געה אהיים. ⁷ און ער איז אויפגעשטאנען, און איז אהיים געגאנגען. ⁸ און ווען דיא לייט האבען דאס געזעהען, האבען וויא זיך פערטוואונדערט, און האבען גאט געלויבט, דער האט געגעבען אונזעלכע מאכט צו מענשען.

⁹ און ווען גיטע איז פון דארטען אונזעקגעגאנגען, אזוי האט ער געזעהען א מאן דער איז געזעסען אים הויז פון שטייגער, דער הייסט מפי, און ער האט צו איהם געזאגט, פאלג מיר נאך. אזוי איז ער אויפגעשטאנען, און האט איהם נאכגעפאלגט.

¹⁰ און עס איז געווען ווען ער איז געזעסען אים הויז בייס עסען, זעה, עס זענען פילע שטייגער איינגעפער און זינדער געקומען, און האבען זיך אנדערגעזעצט מיט גיטע און ווייזער פלמידים. ¹¹ און ווען דיא פרושים האבען דאס געזעהען, האבען

מתי ט

וַיֵּאמֶר צוֹ וַיֵּנֶע פִּלְמִידִים, פֶּאָרְוֹאס גֶּסֶט אַיִצֶר לַעֲהָרֶר מִיט דִּיא שְׁטִייעֶר־
אַיִנְגֶּעמַער און דִּיא זינדער ? ¹² און ווען ער האט דאס געהערט, האט ער צו
וַיֵּאמֶר, דִּיא וואס זענען געווען געווען געווען געווען געווען געווען געווען געווען
וואס זענען קראנק. ¹³ אבער געהט און לערנט וואס דאס בעדייט, איך בעגעהר
גנאד און גיט קרבנות; ווארן איך בין גיט געקומען דא צדיקים צו רופען,
גייערט דא זינדער.

¹⁴ דאן זענען דא פלמידים פון יוחנן צו איהם געקומען און האבען געזאגט,
פֶּאָרְוֹאס פֶּאָסֶטען מיר און דִּיא פֶּרֹוֹשִׁים, און דיינע פלמידים פֶּאָסֶטען גיט ?
¹⁵ און ישוע האט צו וַיֵּאמֶר, וויא קענען דא אויפגעפיהרער טרויערן ווען
דער חתן איז בייא וַיֵּאמֶר ? אבער דא טעג וועלען קומען ווען דער חתן וועט
פון וַיֵּאמֶר אַנְטֶעקֶענומען ווערען, און דאן וועלען גיט פֶּאָסֶטען. ¹⁶ און גייער
פֶּעֶרֶקֶט גיט און אלטעס קלייד מיט א שטיק פון גיט געטאלקעוועטען טוה;
ווארן דאס צוגעפֿלקטע רייסט אפ פון דעם קלייד און עס וועט איין גרענערע ריס.
¹⁷ מען גיסט אויך גיט גיין גייען וויין אין אלטע לאגעל אריין; ווארן זאגסט
ווערען דא לאגעל צוריסען, און דער וויין ווערד אויסגעגאסען און דא לאגעל
ווערען פֶּעֶרֶדאָרפֿען; גייערט מען גיסט גייען וויין אין גיט לאגעל אריין, און
אזוי ווערען וַיֵּאמֶר ביינע גאנץ בעהאלטען.

¹⁸ און דערנאך ער האט דוועס מיט וַיֵּאמֶר גערעט, זעה, איז איין אויפגעשטער
געקומען, און האט זיך צו איהם געפֿיקט און געזאגט, מיינע טאכטער איז
איצט געשטארבען; אבער קום דא און לעג דיינע האנד אויף איהר, אזוי
וועט זי לעבען. ¹⁹ און ישוע איז אויפגעשטאנען און איז איהם נאכגעגאנגען
און אויך זיינע פלמידים. ²⁰ און זעה, א פֶּרֹוֹיא וואס האט צוועלף יאהר דעם
כלוטגאנג געהאט, איז צו איהם געקומען פון הינטען און האט אנגעהיירט
דעם וויס פון זיין קלייד. ²¹ ווארן זי האט אין זיך געטראכט, ווען איך וועל
נור זיין קלייד אנגריהען, אזוי וועל איך געווען ווערען. ²² און ישוע האט זיך
אומגעקעהרט, און האט זי געזעהען און געזאגט, וַיֵּאמֶר געטריסט מיינע טאכט
טער, זיין גלויבען האט דיר געווען געמאכט, און דא פֶּרֹוֹיא איז געווען
געווארען פון יענער שעה. ²³ און ווען ישוע איז אריינגעקומען אים הויז
פון דעם אויפגעשטען, און האט געזעהען דא פייער דא פֶּיפֿער און דאס געטומעל פון
דא לייט, ²⁴ אזוי האט ער געזאגט, געהט ארויס; ווארן דאס מערעל איז גיט
טויט, גייערט זי שלאפט. און וַיֵּאמֶר האבען איהם אויסגעלאכט. ²⁵ און ווען
דא לייט זענען ארויסגעטריבען געווארען, איז ער אריינגעגאנגען און האט זי
אנגענומען בייא דער האנד; און דאס מערעל איז אויפגעשטאנען. ²⁶ און דער
שם דערפון איז אויסגעגאנגען אים גאנצען לאנד.

²⁷ און ווען ישוע איז פון דארטען אנטעקגעגאנגען, זענען איהם צווייא בלינדע
נאכגעגאנגען, און האבען געשריגען און געזאגט, דערבארם דיר איבער אונז
ווען פון דור. ²⁸ און ווען ער איז אים הויז אריינגעקומען, זענען דא בלינדע

צו איהם געקומען; און וישוע האט צו זיין געזאגט, גלויבט איהר או איך בין
אין שטאנד דאס צו טהון? זיין האבען צו איהם געזאגט, יא, האר. ²⁸ דאן
האט ער גייערע אויגען אנגעריהרט און געזאגט, נאך איינער גלויבען אזוי זאל
איך געשעהען. ²⁹ און גייערע אויגען זענען אויפגעמאכט געווארען. און וישוע
האט זיין געווארנט און געזאגט, נעמט או קיינער זאל עס נישט וויסען.
³¹ אבער ווען זיין זענען אנטקעגנאנגען, האבען זיין איהם געקאנט געמאכט
אין גאנצען לאנד.

³² און ווען זיין זענען ארויסגעגאנגען, האט מען צו איהם געבראכט א יטור
מען מאן, וואס איז געוועסען פון א יטור. ³³ און ווען דער יטור איז ארויסגע-
טריבען געווארען, האט דער שטוימער גערעט, און דיא לייט האבען זיך פער-
וואונדערט און געזאגט, אונזלעכעס איז נאך קיינמאל נישט געזעהען געווארען
אין ישראל. ³⁴ אבער דיא פרושים האבען געזאגט, ער טרייבט ארויס דיא
שרים דורך דעם הארץ פון דיא שרים.

³⁵ און וישוע איז ארויסגעגאנגען אין אלע שטעט און דערפער, און האט גע-
לעהרט אין ווייערע שולען. און געפערדיגט דיא בשורה טובה פון דעם קעניגרייך,
און געהילט אלערלייא קראנקהייט און אלערלייא שטערצען. ³⁶ און ווען ער האט
געזעהען דיא לייט האט ער איבער זיין רחמנות געהאט, ווארן זיין זענען
געווען פערשטאכט און פערשפרייט וויא שאפ וואס האבען קיין פאסטור נישט.
³⁷ דאן האט ער געזאגט צו זיינע פלמידים, דער קארנזשניט איז גרויס, אבער
דיא ארבייטער זענען וועניג. ³⁸ דרום בעט צום הארץ פון דעם קארנזשניט, אז
ער זאל ארויסשיקען ארבייטער צו זיין קארנזשניט. ³⁹ און ער האט גערופען
זיינע צוועלף פלמידים און האט זיין געזעגען מאכט איבער אונזריינע גייסטער,
אז זיין זאלען זיין ארויסגרייפען, און זאלען היילען אלערלייא קראנקהייט
און אלערלייא שטערצען.

² און דאס זענען דיא געמען פון דיא צוועלף שלוחים; דער ערשטער שמעון,
דער היינט געטרום. און זיין ברודער אנדרי; יעקב דער ווהן פון זכדי, און
זיין ברודער יוחנן; ³ פיליפוס, און ברפלמי; תומא און ממו דער יטויגער
איינגעמער; יעקב דער ווהן פון חלפי, און פדי; ⁴ שמעון הקנאי, און יהודה
איש קריות, דער וואס האט איהם אויף פערמסערט. ⁵ דינע צוועלף האט וישוע
אויסגעשיקט, און האט זיין געפויילען און געזאגט,

נעמט נישט אויף דעם וועג פון דיא גוים און קומט נישט אריין אין קיינע שטאדט
פון דיא שמרונים. ⁶ אבער נעמט ליבער צו דיא פערלויבענע שאפ פון דעם הויז
ישראל. ⁷ און ווען איהר נעמט אהין, פערדיגט און זאגט, דאס מלכות השמים
איז נאעהנט געקומען. ⁸ היילט דיא קראנקע, נעמט אויף דיא טויטע,
רייניגט דיא קרעצונג, טרייבט ארויס דיא שרים; אומזוסט האט איהר
עמפאנגען, אומזוסט גיבט. ⁹ געמט נישט קיין גאלד מיט, און קיין זילבער,
און קיין קופער אין אייערע בייגארטעל, ¹⁰ און אויך נישט קיינע ריינע מאש
אויף דעם וועג, און קיינע צווייא רעק, און קיינע שיה, און קיין שטעקען;

ווארין דער ארבייטער איז ווערט גיין געסען. ¹¹ און אין וואס פאר א שטאדט
 אדער דארף איז וועט אריינקומען, פרעגט נאך ווער איז דארט א ווינדלעך
 מאן, און בלייבט ביא איהם ביז איז וועט פון דארטען אוועקגעהען. ¹² און
 ווען איז קומט אין א הויז אריין, אזוי זאלט איז געסען. ¹³ און ווען
 דאס הויז איז ווערט, זאל איינער פרידען דרויף קומען; ווען עס איז אבער
 נישט ווערט, אזוי זאל וך איינער פרידען צו אייך אומקעהרען. ¹⁴ און ווער עס
 וועט אייך נישט אויפגעמען און וועט איינער ווערטער נישט הערען, ווען איז
 געהט ארויס פון דעם הויז אדער פון דער שטאדט, שאקעלט אפ דעם שטויב
 פון איינער פיס. ¹⁵ באמת זאג איך אייך, עס וועט אים יום הדין גרינגער גיין
 פאר דעם לאנד פון סדום און עמורה, וויא פאר יענע שטאדט.
¹⁶ וועט, איך זיך אייך אויס וויא שאפ צווישען וועלף; דרום גייט קלוג וויא
 דיא שלאנגען, און איינפאך וויא דיא טויכען. ¹⁷ אבער היט אייך פאר
 דיא מענשען; ווארין וויא וועלען אייך איבערגעבען צו דיא סנהדרין, און
 וועלען אייך שמויסען אין וויינערע שולען; ¹⁸ און איז וועט געפיהרט ווערען
 פאר פירשטען און קעניגען ביינעט וועגען, פאר איין עדות צו וויא און דיא גוים:
¹⁹ און ווען וויא וועלען אייך איבערגעבען, אזוי זארגט נישט וויא און וואס איז
 זאלט רעדען; ווארין צו דער שעה וועט אייך געגעבען ווערען וואס איז
 זאלט רעדען. ²⁰ ווארין איז וועט נישט דיא וואס רעדען, גייערט עס איז דער
 גייסט פון איינער פאטער דער רעט אין אייך. ²¹ און ברודער וועט ברודער
 איבערגעבען צום מוים, און דער פאטער גיין קינד; און קינדער וועלען אויפ-
 שטעהען קעגען וויינערע גלסטערן, און וועלען וויא אויפגעגען. ²² און איז
 וועט געהאפט ווערען פון אלע מענשען ביין נאמענס וועגען; אבער דער
 וואס האלט אויס ביז צום סוף וועט געקעמט ווערען. ²³ און ווען וויא וועלען
 אייך פערפאלגען אין דויער שטאדט, אזוי אנטלויפט צו דיא אנדערע; ווארין
 באמת זאג איך אייך, איז וועט נישט דורכגעהען דיא שטעט פון ישראל, ביז
 דער בן אדם וועט קומען.

²⁴ דער פלמיד איז נישט איבער גיין לעהרער, און דער קנעכט איז נישט איבער
 גיין הארץ. ²⁵ עס איז גענוג פאר דעם פלמיד אז ער זאל גיין אזוי וויא גיין
 לעהרער, און דער קנעכט אזוי וויא גיין הארץ. ווען וויא האבען דעם בעל
 הבית גערופען בעלזוב, וויא פיל מעהר וועלען וויא גיין הוינגעזינד אזוי
 רופען! ²⁶ דרום פארקט אייך נישט פאר וויא; ווארין גיין זאך איז נישט פערהוי-
 לען, וואס וועט נישט אנטפלעקט ווערען, און גיין זאך איז נישט פערבארגען, וואס
 וועט נישט בעקאנט ווערען; ²⁷ וואס איך זאג אייך אין דער פינגסטערניס, דאס
 זאגט ביים לויט; און וואס איז ווערט מיט דעם אוינער אריין, דאס רופט
 אויס אויף דיא דעכער. ²⁸ און פארקט אייך נישט פאר דיא וואס מייסען דעם
 גוף, אבער קעגען נישט מייסען דיא זעלע: גייערט פארקט אייך ליבער פאר
 דעם וואס קען מייסען דיא זעלע און דעם גוף אין גיהנם. ²⁹ פערקויפט מען
 נישט צוויי פיינעל פאר א פרטה? און קיינס פון וויא פאלט נישט צו דער ערד

אָהן אייגער פאטער; ³⁰ דען אפילו דיא האר פון אייגער קאפ זענען אלע געד-
ציילט. ³¹ דרום פארבט אייך ניט, אייךר זענט מעהר ווערט וויא פילע פייגעל.
³² זענען נון וואס וועט מיר בעקענען פאר מענשען, דעם וועל איך בעקענען
פאר מיין פאטער דער איז אים הימל; ³³ ווער עס וועט אפער מיר פער-
לייגען פאר מענשען, דעם וועל איך אויך פערלייגען פאר מיין פאטער
דער איז אים הימל.

³⁴ דענקט ניט אז איך בין געקומען שלום צו שיקען אויף דער ערד; איך בין
ניט געקומען שלום צו שיקען, גייכט א שווערט. ³⁵ ווארן איך בין געקומען
אפצוונדערן א מענש פון זיין פאטער, און א טאכטער פון אייזערע מוטער,
און א שונא פון אייזערע שוויגער; ³⁶ און דיא פיינד פון א מענשען וועלען זיין
אויגענעם הוינגעווינד זיין. ³⁷ ווער עס ליבט פאטער אדער מוטער מעהר וויא
מיר, דער איז מיינער ניט ווערט; און ווער עס ליבט זיין אדער טאכטער
מעהר וויא מיר, דער איז מיינער ניט ווערט. ³⁸ און ווער עס געמט ניט זיין
קרייץ און פאלגט מיר נאך, דער איז מיינער ניט ווערט. ³⁹ דער וואס
געפינט זיינע זעלע, וועט זיא פערלירען און דער וואס פערלירט זיינע זעלע
מיינעט וועגען, דער וועט זיא געפינען.

⁴⁰ דער וואס געמט מיר אויף, געמט אויף דעם דער האט מיר געשיקט.
⁴¹ דער וואס געמט אויף א נביא אים נאמען פון א נביא וועט געמען דעם
שבר פון א נביא; און דער וואס געמט אויף א צדיק אים נאמען פון א צדיק
וועט געמען דעם שבר פון א צדיק. ⁴² און דער וואס וועט געגען צו
מדינקען נור א בעכער מיט קאלטעס וואסער צו איינעם פון דינע קליינע, אים
נאמען פון א תלמיד, באמת זאג איך אייך, ער וועט ניט פערלירען זיין שבר.
יא ¹ און עס איז געווען ווען ישוע האט אויפגעהערט זיינע צוועלף תלמידים
צו בעפעהלען, אזוי איז ער פון דארטען ווייטער געגאנגען צו לעהרען און
צו פֿרעדענען אין זייערע שטעט.

² און ווען יוחנן האט געהערט אים געפֿענגניס דיא מעשים פון דעם משיח,
האט ער געשיקט דורך זיינע תלמידים און האט צו אייזם געזאגט, ³ ביסט
דיא דער וועלכער זאל קומען, אדער זאלען מיר ווארטען אויף איין אנדערען?
⁴ און ישוע האט געענטפֿערט און האט צו זיין געזאגט, געהט און דער-
זעהלט יוחנן וואס אייזר הערט און זעהט; ⁵ דיא בלינדע זעהען ווידער, און
דיא לאמע געהען ארום, דיא קרעציגע ווערען גערייניגט, און דיא טויפע
הערען, דיא טויפע שטעהען אויף, און צו דיא ארמע ווערד דיא בשורה
טובה געפֿרעדיגט. ⁶ און געפֿענשט איז דער וואס וועט זיך ניט אן מיר
שטרויכלען. ⁷ און וויא זיין זענען אנטקעגנאנגען, האט ישוע אנגעהויבען צו
דיא לייט צו זאגען פון וועגען יוחנן, וואס זענט אייזר ארויסגעגאנגען אין דער
מדבר אריין צו זעהען? א באהר וואס שאקעלט זיך פון דעם ווינד? ⁸ וואס
דען זענט אייזר ארויסגעגאנגען צו זעהען? א מענש אנגעקלייד אין פייגע

קליידער? ועקט, דיא געקליידעטע אין פיינע קליידער זענען אין דיא הייזער פון קעניגע. ⁹ פארנואס דען זענט אייך ארויסגעזאגנען? צו זעהען א נביא? נא איך זאג אייך, און נאך מעהר וויא א נביא. ¹⁰ דאס איז דער, פון וועלכעס עס שטעהט געשריבען.

זעה איך שיק מיין מלאך פאר דיר.

דער נועט דיין נועג פאר דיר צוברייטען.

¹¹ באמקט זאג איך אייך, צווישען דיא וואס זענען געבוירען פון ווייבער איז מיין גרעסערער וויא יוחנן המטביל נישט אויפגעשטאנען; אבער דער קליינער מער אים מלכות השמים איז גרעסער וויא ער. ¹² און פון דיא טעג פון יוחנן המטביל אן ביז איצט טהוט דאס מלכות השמים ליידען געוואלט און דיא געוואלטיגע גערויבערן עס. ¹³ ווארין אלע נביאים און דיא תורה האבען נביאות געזאגט ביז יוחנן; ¹⁴ און אויב אייך ווילט דאס אננעמען, דינער איז אליה וועלכער זאל קומען. ¹⁵ דער וואס האט אויסערען צו הערען לאז ער הערען. ¹⁶ צו וואס אבער זאל איך דינעס דור פערקלייבען? עס איז גלייך צו קינדער וואס ווערען אויף דעם מארק, און רופען זייערע חברים, ¹⁷ און זאגען.

מיר האבען צו אייך געפייפט, און אייך האט נישט געמאנעט;

מיר האבען צו אייך געקלאגט, און אייך האט נישט געטרויערט.

¹⁸ ווארין יוחנן איז געקומען, נישט געסענדיג און נישט טרינקענדיג, און וויא האבען געזאגט, ער האט א שר. ¹⁹ דער בן אדם איז געקומען געסענדיג און טרינקענדיג, און וויא זאגען, זעהט, דער מענטש איז א פרעסער און א וויפער, א פריינד פון שטייגראיינגעמער און וינדער. און דיא חכמה איז גערעכט פערמינט געווארען פון איינער ווערק.

²⁰ דאן האט ער אנגעהויבען שטראף רעדען צו האלטען צו דיא שטעדט אין וועלכע זינע מייסטע נסים זענען געשעהען, ווייל וויא האבען נישט קיינע תשובה געטהון. ²¹ זעה צו דיר, ברוינ! זעה צו דיר, בית צידה! ווארין ווען דיא נסים וואס זענען אין אייך געטהון געווארען זאלטען געטהון ווערען אין צור און צידון, אזוי זאלטען וויא שוין לאנג תשובה געטהון אין זאק און אש. ²² אבער איך זאג אייך, עס וועט אים יום הדין גרינגער זיין פאר צור און צידון וויא פאר אייך. ²³ און דאס בפרנחוס, דאס ביסט דערהויבען ביז צום הימל? דאס וועסט ארונטערקומען ביז צום שואל אריין; ווארין ווען דיא נסים וואס זענען אין דיר געטהון געווארען זאלטען געטהון ווערען אין סרום, אזוי זאלט עס געבליבען ביז צום היינטיגען טאג. ²⁴ אבער איך זאג אייך, עס וועט גרינגער זיין פאר דעם לאנד סרום אים יום הדין, וויא פאר דיר.

²⁵ אין זענער צייט האט ישוע געגנטפערט און געזאגט, איך זאנק דיר, פאטער, האר פון הימל און געד, דער דאס האסט דויע זאכען פערהוילען

פון דיא קלוגע און פערשטענדגע, און האסט וויא אנטפלעקט צו קליינע קינדער; ²⁶ ווא! א פאטער, ווארין געס איז דיר אזוי וואוילגעפעלען. ²⁷ אלעס איז מיר איבערגעגעבען פון מיין פאטער; און קיינער קענט נישט דעם ווען אויסער דער פאטער; און קיינער קענט נישט דעם פאטער, אויסער דער ווען, און דער צו וועלכעם דער ווען וועט איהם וועלען אנטפלעקען. ²⁸ קומט צו מיר אלע דיא וואס וועגן מיר און האבען א שווערע לאסט אויף זיך, און איך וועל אייך רוח געבען. ²⁹ נעמט מיין יאך אויף אייך, און לערנעט פון מיר, ווארין איך בין זאנפטמיטהיג און דעמיטהיג אים הארץ, און איהר וועט געפינען רוח צו אייגערע וועלען. ³⁰ ווארין מיין יאך איז אנגענעהם, און מיינע לאסט איז לייכט.

יב ¹ אין ווענער צייט איז ישוע געגאנגען אים שבת דורך דעם וואקסענדיגן קארן, און זיינע פלומידים וועגן הונגריג געווען, און האבען אנגעהויבען ואך גען אפצורייסען און צו געסען. ² וויא דיא פרושים האבען דאס געוועהן, האבען וויא צו איהם געזאגט, וועה, דינע פלומידים טהון דאס וואס מען דארף נישט טהון אים שבת. ³ און ער האט צו וויא געזאגט, האט איהר נישט געליינט וואס דור האט געטהון ווען עס האט איהם געהונגערט, און דיא וואס וועגן מיט איהם געווען? ⁴ וויא ער איז אריינגעקומען אים הויז פון גאט, און האט געגעסען דאס לחם הפנים, וואס איז איהם נישט דערלויבט געווארען צו געסען, אויך נישט צו דיא וואס וועגן מיט איהם געווען, גייערט פאר דיא כהנים אליין? ⁵ אדער האט איהר נישט געליינט אין דער תורה, וויא דיא כהנים וועגן אים שבת אין בית המקדש מחלל שבת, און וועגן אונשולדיג? ⁶ אבער איך זאג אייך, אז דא איז איינער דער איז גרעסער וויא דאס בית המקדש. ⁷ ווען אייך וואלט אבער וויסען וואס דאס בעדייט, איך בעגעהר גאד און נישט קרבנות, אזוי וואלט איהר נישט פערשולדיגט דיא אונשולדיגע; ⁸ ווארין דער בן אדם איז האר פון דעם שבת.

⁹ און ער איז פון דארטען ווייטער געגאנגען און איז געקומען אין גייגערע שול אריין: ¹⁰ און וועה, דא איז געווען א מאן וואס האט געהאט א פערבארטע האנד, און וויא האבען איהם געפרעגט און געזאגט, איז עס דערלויבט אים שבת צו היילען? בדי וויא וואלען איהם קענען פערקלאגען. ¹¹ אבער ער האט צו וויא געזאגט, וועלכער מענטש איז דא צווישען אייך, וואס ואל האבען איין שאף, און עס וועט אין א גרוב אריינפאלען אים שבת, וועט ער עס נישט אנגעמען און ארויסהייבען? ¹² וויא פיל מעהר דען איז א מענטש בעסער וויא א שאף! דרום איז עס דערלויבט גוטעס טהון אים שבת. ¹³ דאן האט ער צום מאן געזאגט, שטערק אים דינע האנד, און ער האט ויא אויסגעדי שטערקט, און ויא איז ווידער געווען געווארען אזוי וויא דיא אנדערע. ¹⁴ און ווען דיא פרושים וועגן ארויסגעגאנגען, האבען וויא איין געהעאלטען קענען איהם אז וויא וואלען איהם אומברענגען. ¹⁵ אבער ישוע האט דאס געוואוסט,

און איז פון דארטען אונעקגעגאנגען; און פילע זענען איהם נאכגעגאנגען, און
ער האט זיין אלע געהיילט, ¹⁶ און ער האט זיין בעפוילען אז זיין זאלען
איהם ניט בעקאנט מאכען; ¹⁷ כדי עס זאל מקוים ווערען וואס איז געזאגט
דורך ישעיה הנביא, דער זאגט

¹⁸ וועה, מיין קנעכט, דעם איך האב אויסדערנוועהלט,
מיין געליבטער אין וועלכעם מיינע זעלע האט וואוילגעפעלען;
איך וועל מיין גייסט אויף איהם געבען.

און ער וועט דערקלערען דאס געריכט צו דיא פעלקער.
¹⁹ ער וועט ניט צאנקען, און וועט ניט שרייען;

און מען וועט זיין קול ניט הערען אין דיא גאסען.

²⁰ א צושטויסענעם דאך וועט ער ניט צוברעכען,
און רייכענדיגע פלאקס וועט ער ניט פערלעשען.

כיו ער וועט אויסשיקען דאס געריכט צום זיג.
²¹ און דיא פעלקער וועלען האפען אין זיין גאמען.

²² דאן האט מען צו איהם געבראכט איינעם וואס האט געהאט א ישר, בלינד
און שטום; און ער האט איהם געהיילט, אז דער בלינדער און שטומער
האט גערעט און געזעהען. ²³ און אלע לייט האבען זיך געוואונדערט און

געזאגט, איז דאס ניט דער ווען פון דוד? ²⁴ און ווען דיא פרושים האבען
דאס געהערט, האבען זיין געזאגט, ער מרייכט ניט אנדערש ארויס דיא

שדים דען נור דורך בעלזבוב, דעם אויפערשטען פון דיא שדים. ²⁵ אבער
זשוע וויסענדיג זייערע געזאנקען האט צו זיין געזאגט, איטליכעס קעניגרייך

וואס איז צוטהיילט קעגען זיך, אין איטליכע שטאדט אדער הויז וואס
איז צוטהיילט קעגען זיך קען ניט בעשטעהען; ²⁶ און ווען דער שטן מרייכט

ארויס דעם שטן, אזוי איז ער צוטהיילט קעגען זיך; און וויא אזוי קאן זיין
קעניגרייך בעשטעהען? ²⁷ און ווען איך מרייב ארויס דיא שדים דורך בעל-

זבוב, דורך וועמען מרייכען זיין אייגערע זיין ארויס? דרום זאלען זיין
אייגערע ריכטער זיין. ²⁸ אבער ווען איך מרייב ארויס דיא שדים דורך דעם

גייסט פון גאט, אזוי איז דאס קעניגרייך פון גאט צו אייך געקומען. ²⁹ אדער
וויא אזוי קען אייגער אריינקומען אים הויז פון א שטארקען מאן, און איהם

זייע וואפען רויבען, נור אז ער וועט צוגרשט דעם שטארקען בינדען? און
דערנאך וועט ער איהם זיין הויז רויבען. ³⁰ ווער עס איז ניט מיט מיר, דער

איז קעגען מיר; און ווער עס וואפעלט ניט מיט מיר, דער צושפרייט. ³¹ דרום
זאג איך אייך, אז אלע זינד און לעסטערן וועלען דעם מענשען פערנעבען

ווערען, אבער דאס לעסטערן קעגען דעם גייסט וועט דעם מענשען ניט
פערנעבען ווערען. ³² און ווער עס וועט רעדען א ווארט קעגען דעם בן אדם,

וועט עס איהם פערנעבען ווערען, אבער ווער עס וועט רעדען קעגען דעם
רוח הקודש, איהם וועט עס ניט פערנעבען ווערען, ניט אויף דינער וועלט,

און ניט אויף יענער וועלט. ³³ ענטוועדער מאכט דעם בוים גוט, און דיא פרוכט גוט, אדער מאכט דעם בוים שלעכט און דיא פרוכט שלעכט; ווארין אן דער פרוכט דערקענט מען דעם בוים. ³⁴ איז דא שפראצונג פון שלאנגען, וויא אזוי קאנט איז דא גוטעס רעדען, ווען איז דא שלעכט? ווארין פון דעם וואס דאס הארץ איז איבערפילט רעט דאס מויל. ³⁵ א גוטער מענטש ברענגט ארויס גוטעס פון דעם גוטען שאץ, און א שלעכטער מענטש ברענגט ארויס שלעכטעס פון דעם שלעכטען שאץ. ³⁶ אבער איך זאג אייך, אז פאר יעדעס אונזעליכען ווארט, דאס דיא מענטשען וועלען רעדען, וועלען זיין רעכענשאפט געבען אים יום הדין. ³⁷ ווארין ביא דינע ווערטער וועסט דא גערעכטפערן מינט ווערען, און ביא דינע ווערטער וועסט דא פערשולדיגט ווערען.

³⁸ דאן האבען עטליכע פון דיא סופרים און פרושים געענטפערט און געזאגט, לעהרער, מיר ווייזשען היינט פון דיר א צייכען צו זעהען. ³⁹ און ער האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, א שלעכטעס דור און פון זנות זוכט א צייכען, און עס וועט זיין אונדערעס צייכען ניט געגעבען ווערען, אויסער דעם צייכען פון יונה הנביא. ⁴⁰ ווארין אזוי וויא יונה איז געווען אין דיא געדערס פון דעם פיש דריי טעג און דריי נעכט, אזוי וועט דער בן אדם זיין דריי טעג און דריי נעכט אים הארץ פון דער ערד. ⁴¹ דיא מענטשען פון יונה וועלען אויפשטעהען צום געריכט מיט דינעס דור, און וועלען עס פערשולדיגען, ווארין זיין האבען תשובה געטהון ביא דער פערדיגט פון יונה; און זעה, דא איז א גרעסערער וויא יונה. ⁴² דיא מלכה פון תימן וועט אויפשטעהען צום געריכט מיט דינעס דור, און וועט עס פערשולדיגען, ווארין זיין איז געקומען פון דיא עקען פון דער וועלט צו הערען דיא חכמה פון שלמה; און זעה, דא איז א גרעסערער וויא שלמה. ⁴³ און ווען דער אונגרייזע גייסט געהט ארויס פון א מענטשען, אזוי וואנדערט ער ארום אין ערטער און וואסער, און זוכט רוה, און געפינט עס ניט. ⁴⁴ דאן זאגט ער, איך וועל ווידער צוריק געהען אין מיין הויז אריין פון וואנען איך בין ארויסגעגאנגען; און ווען ער קומט, געפינט ער עס לעדיג און אויסגעקערט און געפויזט. ⁴⁵ דאן געהט ער און געמט מיט זיך זיכען אונדערע גייסטער נאך ענדער וויא ער אליין, און זיין קומען אריין און וואוינען דארט; און דער סוף פון דינעס מענטשען איז נאך ענדער וויא פריהער; אזוי וועט עס אויך זיין מיט דינעס שלעכטען דור.

⁴⁶ דערנוייל ער האט נאך צו דיא לייט גערעט, זעה, זענען נון זינע מוסער און ברידער פון דרויסען געשטאנען, און האבען מיט איהם געוואלט רעדען. ⁴⁷ און איינער האט צו איהם געזאגט, זעה, דינע מוסער און דינע ברידער שטעהען דרויסען און ווילען מיט דיר רעדען. ⁴⁸ און ער האט געענטפערט און געזאגט צו דעם וואס האט איהם דאס געזאגט, ווער איז מינע מוסער, און ווער זענען מינע ברידער? ⁴⁹ און ער האט אויסגעשטרעקט זינע האנד קעגען זינע פלמידים און געזאגט, זעהט, מינע מוסער און מינע ברידער!

מלכים א' ו' א', ⁴²

יונה ג' ה', ⁴¹

⁵⁰ ווארין ווער עס וועט טהון דעם ווילען פון מיין פאטער דער איז אים הימל, דער איז מיין ברודער, און מיינע שוועסטער, און מיינע מוטער.

יג ¹ אין זענעם טאג איז ישוע אויס דעם הויז ארויסגעגאנגען, און האט זיך אנדערענענעט ביים ים. ² און פיל לייט האבען זיך צו איהם פערזאמלט, אזוי אז ער איז געגאנגען זיך צו זענען אין א שיף; און אלע דיא לייט זענען געשטאנען ביים בארטען. ³ און ער האט צו זיין פיל גערעדט אין משלים און געזאגט, זעה, א ווייזער איז ארויסגעגאנגען צו זייען; ⁴ און וויא ער האט געזייעט, זענען עטליכע נאמען געפאלען ביים וועג, און דיא פייגעל זענען געקומען און האבען זיין אויפגעפרעסען; ⁵ און אנדערע זענען געפאלען אויף שטיינערדיגען גרונד, וואו זיין האבען ניט געהאט פיל ערד; און גלייך זענען זיין ארויסגעשפראצט, ווייל זיין האבען ניט געהאט קיינע טיפע ערד; ⁶ און וויא דיא זון איז אויפגעגאנגען, זענען זיין פערטריקענט; און ווייל זיין האבען קיינע ווארצעל ניט געהאט, זענען זיין פערדארט געווארען. ⁷ און אנדערע זענען געפאלען צווישען דערנער; און דיא דערנער זענען אויפגעגאנגען און האבען זיין דערשטיקט; ⁸ און אנדערע זענען געפאלען אויף גוטען גרונד, און האבען געטראגען פרוכט, עטליכע הונדערטפעלטויג, און עטליכע זעכציגפעלטויג, און עטליכע דרייסיגפעלטויג. ⁹ דער וואס האט אויפגען צו הערען לאז ער הערען.

¹⁰ און דיא פלמידים זענען צו איהם געקומען און האבען צו איהם געזאגט, פארנואס רעדסט דא צו זיין אין משלים? ¹¹ און ער האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, צו אייך איז געגעבען אז איהר זאלט וויסען דיא סודות פון דעם מלכות השמים, אבער צו זיין איז עס ניט געגעבען. ¹² ווארין ווער עס האט, צו דעם וועט געגעבען ווערען, און ער וועט איבריג האבען; אבער דער וואס האט ניט, פון דעם וועט דאס וואס ער האט אנטקעגנומען ווערען. ¹³ דעסוועגען רעד איך צו זיין אין משלים, ווארין זעהענדיג זעהען זיין דאך ניט, און הערענדיג הערען זיין דאך ניט, און פערשטעהען אויך ניט. ¹⁴ און אין זיין איז דערפילט דיא נבואה פון ישעיה, וועלכע זאגט, הערענדיג וועט איהר הערען, און ניט פערשטעהען; און זעהענדיג וועט איהר זעהען, און ניט איינזעהען; ¹⁵ ווארין דאס הארץ פון דיעס פאלק איז פעט געווארען, און זייערע אויערען זענען שווער צו הערען, און זייערע אויערען זענען צוגעמאכט; אז זיין זאלען ניט זעהען מיט זייערע אויערען, און הערען מיט זייערע אויערען, און פערשטעהען מיט זייער הארץ, און זיך אימקעהרען, און איך זאל זיין היילען.

¹⁶ אבער געבענשט זענען אייערע אויערען ווייז זיין זעהען, און אייערע

אויסערען ווייל זיין הערען. ¹⁷ ווארין באַמט זאג איך אייך, אז פילע נביאים
און צדיקים האָבען פֿערלאַנגט צו זעהען וואס איז דאָס ווערט, און האָבען עס
ניט געזעהען; און צו הערען וואס איז דאָס ווערט, און האָבען עס ניט געהערט.
¹⁸ דרום הערט איז דאָס מָשָׁל פון דעם זייער. ¹⁹ אַטליכער וואס הערט דאס
ווארט פון דעם קעניגרייך און פֿערשטעהט עס ניט, אזוי קומט דער שַׁלְעכְטער,
און רייסט אויס דאס וואס איז געוועזען געווארען אין זיין הארץ. דאס איז דאס
וואס איז געוועזען געווארען ביים וועג. ²⁰ און דאס וואס איז געוועזען געווארען
אויף דעם שטייגערדיגען גרונד איז דער וואס הערט דאס ווארט, און גלייך
נעמט ער עס אן מיט פֿרייד; ²¹ אָבער ער האט ניט אין זיך קיינע וואונדער, און
בלייבט נור פאר א צייט; און ווען עס קומען ליידען און פֿערפֿאלגונג ווענען
דעם ווארט, אזוי גלייך ווערד ער געשטרויכעלט. ²² און דאס וואס איז געוועזען
געווארען צווישען דערנער, איז דער וואס הערט דאס ווארט, און דיא ווארען
פון דער וועלט, און דער געטרוג פון רייכטום, דערשטיקט דאס ווארט, און
עס בלייבט אָהן פֿרוכט. ²³ און דאס וואס איז געוועזען געווארען אויף גוטען
גרונד איז דער וואס הערט דאס ווארט און פֿערשטעהט עס, און טראגט
אויך פֿרוכט, עטליכע הונדערטפֿעלט, און עטליכע זעכציגפֿעלט, און
עטליכע דרייסיגפֿעלט.

²⁴ און ער האט צו זיין איין אנדערעס מָשָׁל פֿאַרגעלעגט און געזאָגט, דאס
מלכות השמים איז גלייך צו א מאן וואס וועט גוטען וואָסען אין זיין פֿעלד;
²⁵ און ווען דיא מענטשען זענען געשלאפֿען, איז זיין פֿיינד געקומען, און האט
געוועזען אונקרויט צווישען דעם ווייץ, און איז אַנטקעגנאָנגען. ²⁶ און ווען
דאס גראז האט אויסגעשפֿראָצט, און האט פֿרוכט געטראָגען, אזוי האט זיך
דאס אונקרויט אויך געווינען. ²⁷ און דיא קנעכט פון דעם בעל הבית זענען
געקומען און האָבען צו איהם געזאָגט, האר, האסט דו ניט געוועזען גוטען
וואָסען אין דיין פֿעלד? פון וואָסען האט עס דען דאס אונקרויט? ²⁸ און ער
האט צו זיין געזאָגט, א פֿיינד האט דאס געטהון. און דיא קנעכט האָבען צו
איהם געזאָגט, ווילסט דו אז מיר זאלען אויסגעהען און עס איינזאמלען?
²⁹ און ער האט צו זיין געזאָגט, גיין; ווארין טאמער ווען איז דאָס וועט דאס
אונקרויט איינזאמלען וועט איז דאָס וועט דעם ווייץ אויך אויסווארצלען.
³⁰ לאַזט זיין ביידע צוזאמען וואָסען ביז צו דער שניטצייט, און אין דער
שניטצייט וועל איך זאָגען צו דיא שניטער, זאמלעט צו שניטען איין דאס אונקרויט,
און בינד עס אין בינדלעך, אז מען זאל עס פֿערברענען; אָבער זאמלעט
איין דעם ווייץ אין מינע שפייכלער אריין.

³¹ און ער האט צו זיין איין אנדערעס מָשָׁל פֿאַרגעלעגט און געזאָגט, דאס מלכות
השמים איז גלייך צו א זענפֿקארן, וואס א מאן האט גענומען און געוועזען
אין זיין פֿעלד; ³² דאס איז קליינער וויא זאלע וואָסען, אָבער ווען עס וואָסען
אויף אזוי איז עס גרעסער וויא זאלע קרייטער, און ווערד א בוים, אזוי אז
דיא פֿייגעל פון הימל קומען און בעזעצן זיך צווישען דיא צווייגען.

³³ און ער האט נאך איין אנדערעס מושל צו וויא געזאגט; דאס מלכות השמים איז גלייך צו ווייזערייך, וואס א פרויא האט גענומען און פערבארגען אין דרייא מאס מעהל, ביו דאס גאנצע איז געוויקערט געווארען.

³⁴ דאס אלעס האט ושווע געזאגט צו דיא לייט אין משלים, און אהן משלים האט ער צו וויא ניט גערעט; ³⁵ כדי עם זאל מקוים ווערען וואס עס איז געזאגט דורך דעם נביא, דער זאגט,

איך וועל אויפמאכען מיין מויל אין משלים,

איך וועל רעדען וואס איז פערבארגען געווען פון דער גרינדונג פון דער וועלט.

³⁶ דאן האט ער דיא לייט אנועקגעשיקט, און איז אים הויז אריינגעקומען. און וינע הלמידים זענען צו איהם געקומען און האבען געזאגט, דערקלעהר אונז דאס מושל פון דעם אונקרויט פון דעם פעלד. ³⁷ און ער האט געענטפערט און געזאגט, דער וואס ווייזט דעם גוטען זאמען איז דער בן אדם, ³⁸ דאס פעלד איז דיא וועלט; דער גוטע זאמען זענען דיא קינדער פון דעם קער-ניגרייך; און דאס אונקרויט זענען דיא קינדער פון דעם שלעכטען. ³⁹ דער פיינד וואס האט עס געווייזט איז דער שטן; דיא שניטציט איז דאס ענד פון דעם צייטאלטער, און דיא שניטער זענען דיא מלאכים. ⁴⁰ דרום אזוי וויא דאס אונקרויט ווערד איינגעזאמעלט און פערברענט אים פייגער, אזוי וועט עס אויך ויין ביים ענד פון דעם צייטאלטער. ⁴¹ דער בן אדם וועט וויינע מלאכים שיקען, און וויא וועלען איינזאמעלען פון ויין קעניגרייך אלע שטרויך-לוגען, און דיא וואס טהון אונקערט, ⁴² און וויא וועלען וויא אים פייגערען אויפן אריינזארגען; דארט וועט ויין געוויין און ציינקריצען. ⁴³ דאן וועלען דיא צדיקים שיינען וויא דיא זון אים קעניגרייך פון ווייגער פאטער. דער וואס האט אויפגען צו הערען, לאז ער הערען.

⁴⁴ דאס מלכות השמים איז גלייך צו א שאץ וואס איז פערבארגען אים פעלד, וועלכעס א מאן געפינט און פערבארגט עס, און פאר שמחה געהט ער אנוועק, און פערקויפט אלעס וואס ער האט, און קויפט דאס פעלד.

⁴⁵ וויידער, דאס מלכות השמים איז גלייך צו א סוחר וואס זוכט גוטע פערל; ⁴⁶ און ווען ער האט געפינען א זעהר טהייגערע פערל, אזוי איז ער געגאנגען און האט אלעס פערקויפט און האט זי געקויפט.

⁴⁷ וויידער, דאס מלכות השמים איז גלייך צו א געין, וואס ווערד אים זיס אריינגעווארפען, און פאנגט פון אלערלייא מינים; ⁴⁸ און ווען עס איז פול געווארען, האט מען עס צום ברעג ארויסגעזווגען, און מען האט זיך אנדער-געזעצט און איינגעזאמעלט דיא גוטע אין בליס אריין, און דיא שלעכטע האט מען אנועקגעווארפען. ⁴⁹ אזוי וועט עס ויין ביים ענד פון דעם צייטאלטער-טער; דיא מלאכים וועלען אויסגעהען, און וועלען אפשיידען דיא רשעים פון צווישען דיא צדיקים, ⁵⁰ און וויא וועלען וויא אים פייגערען אויפן אריינ-זארגען; דארט וועט ויין געוויין און ציינקריצען.

⁵¹ האט איהר דאס אלעס פערשטאנען? וויא האבען צו איהם געוואנט, יא. ⁵² און ער האט צו וויא געוואנט, דרום איטליכער סופר וואס איז געלערנט צום מלכות השמים איז גלייך צו א בעל הבית, וואס ברענגט ארויס פון גיין שאץ גייע און אלטע ואבען.

⁵³ און עס איז געשעהען ווען ישוע האט דינע משלים געענדיגט, איז ער פון דארטען אנטקעגנאנגען. ⁵⁴ און ער איז געקומען אין גיין אייגענען לאנד אריין, און ער האט וויא געלעהרט אין ווייזערע שולען, אז וויא זענען ערשטוינט געווארען און האבען געוואנט, וויא קומט צו איהם דינע חכמה און דיא נסים? ⁵⁵ איז ער נישט דער ווען פון דעם בוימייסטער? און הייסט נישט וויינע מוטרער מרים? און וויינע ברידער יעקב און יוסי און שמעון און יהודה? ⁵⁶ און זענען נישט וויינע שוועסטערן אלע ביא אונז? פון וואנען דען האט דינער דאס אלעס? ⁵⁷ און וויא האבען געשטרויכעלט אן איהם, און ישוע האט צו וויא געוואנט, א נביא איז נישט אהן כבוד, אויסער אין גיין לאנד און אין גיין הויז. ⁵⁸ און ער האט דארט נישט פיל נסים געווינען פון וועגען ווייזער אונגלויבען.

יד ¹ אין זענער צייט האט הורדוס דער פירפירשט געהערט דעם שם פון ישוע; ² און ער האט געוואנט צו וויינע קנעכט, דאס איז יוחנן המטביל, ער איז פון דיא טויטע אויפגעשטאנען, און דרום ווירקען אין איהם דיא נסים. ³ ווארין הורדוס האט יוחנן גענומען, און האט איהם געבוינדען, און אים געפענגען אריינגעזעצט דורך הורדא דעם ווייב פון גיין ברודער פיליפוס. ⁴ ווארין יוחנן האט איהם געוואנט, עס איז נישט קעכט אז דוא זאלסט זיא האבען. ⁵ און ער האט איהם געוואלט הרגענען, אבער ער האט מורא געהאט פאר דיא לייט, ווייל וויא האבען איהם געהאלטען פאר א נביא. ⁶ און ווען מען האט געדאלטען דעם געבורטסטאג פון הורדוס, האט דיא טאכטער פון הורדא אין מיטען געטאנצט, און זיא איז הורדוס געפעלען. ⁷ דרום האט ער איהר צוגעוואנט מיט א שבוועה, אז ער וועט איהר געבען וואס זיא וועט פערלאנגען. ⁸ און אז זיא איז געווען פריהער אנגעלערנט פון איהרע מוטער, האט זיא געוואנט, גיב מיר דעם קאפ פון יוחנן המטביל אויף א שישעל. ⁹ און דער מלך איז טרויריג געווען; דאך וועגען דער שבוועה, און דיא וואס זענען מיט איהם געזעסען, האט ער געפולען אז מען זאל איהר געבען; ¹⁰ און ער האט געשיקט, און האט יוחנן געקעפט אים געפענגען. ¹¹ און גיין קאפ איז געבראכט געווארען אויף א שישעל, און איז צום מעדעל געגעבען, און זיא האט איהם געבראכט צו איהרע מוטער. ¹² און וויינע פלמידים זענען געקורמען, און האבען גענומען דעם גוף, און האבען איהם געגראבען; און וויא זענען געקומען אין האבען עס דערזעהלט צו ישוע.

¹³ און ווען ישוע האט דאס געהערט איז ער אליין פון דארטען אנטקעגנאנגען גען אין א שיף אין א וויספען ארט אריין; און ווען דיא לייט האבען דאס געהערט זענען וויא איהם נאכגעגאנגען פון דיא שטעדט צו פוס. ¹⁴ און ישוע איז ארויסגעגאנגען און האט געזעהען פיל לייט; און ער האט איבער

זיין רחמנות געהאט, און האט געהיילט ווייטער קראנקע. ¹⁵ און ווען עס איז אָבער געוואָרען, זענען דיא פֿלמידים צו איהם געקומען און האָבען געזאָגט, דאס איז אַ מַדְבָּר, און דיא צייט איז שוין פֿאַרבייאַ; שיק דיא לייט אַוועק אז זיין זאלען געהען אין דערפֿער אַרײַן, און זאלען זיך קויפֿען צום עסען. ¹⁶ אָבער יִשׁוּעַ האט צו זיין געזאָגט, זיין פֿעדאָרפֿען גיט אַוועק צו געהען, גיבט איהר זיין צו עסען. ¹⁷ און זיין האָבען צו איהם געזאָגט, מיר האָבען דא גיט מעהר וויא פינף ברויט און צוויי פֿיש. ¹⁸ און ער האט געזאָגט, בִּרְעָנְגִיט זיין אָהער צו מיר. ¹⁹ און ער האט געהייסען דיא לייט זאלען זיך אַנידערזעצען אויף דעם גראָז; און ער האט גענומען דיא פינף ברויט און דיא צוויי פֿיש, האט אַרױפֿגעזעהען קעגען הימל, האט אַ בִּרְכָּה געמאַכט, האט דאס ברויט ציבֿקראָכען, און האט עס געגעבען צו זיינע פֿלמידים, און דיא פֿלמידים צו דיא לייט. ²⁰ און זיין האָבען אלע געגעסען, און זענען זאט געוואָרען, און זיין האָבען אויפֿגעהויבען וואס איז איבערגעבליבען פֿון דיא בִּרְעָקלעך צוועלף קערב פֿול. ²¹ און דיא וואס האָבען געגעסען זענען געטוען אַן עֶכֶד פֿון פינף טויזענד מענער, חוץ פֿרויען און קינדער.

²² און גלײַך האט יִשׁוּעַ זיינע פֿלמידים געצוואונגען אין אַ שיף אײַנצוציטירען, און פֿאַר איהם אַרױפֿערווייפֿען צו דיא אַנדערע זייט, ביז ער וועט דיא לייט אַנטקעשיקען. ²³ און ווען ער האט דיא לייט אַנטקעגנשיקט, איז ער אליין אַרױפֿגעגאנגען אויף דעם פֿאַרג צו בעטען; און ווען עס איז אָבער געוואָרען איז ער דאָרט אליין געטוען. ²⁴ און דאס שיף איז שוין געטוען פֿילע פֿורקען פֿון דעם לאַנד, און אַרומגעטריבען פֿון דיא וועלען; דען דער ווינד איז קעגען זיין געטוען. ²⁵ און אין דיא פֿיערטע וואָך פֿון דער נאַכט איז יִשׁוּעַ צו זיין געקומען, אויף דעם ים אַרומגעהענגדיג. ²⁶ און וויא דיא פֿלמידים האָבען איהם געזעהען, אויף דעם ים אַרומגעהען, האָבען זיין זיך דערשקראַן קען און געזאָגט, דאס איז אַ גײַסט; און זיין האָבען געשריגען פֿאַר מורא. ²⁷ און גלײַך האט יִשׁוּעַ צו זיין גערעט און געזאָגט, זייט געטרייט; איך בין ער; פֿאַרנט אײַך גיט. ²⁸ און פֿעטרוס האט איהם געצנטפֿערט און געזאָגט, האר, ווען דוא ביסט ער, אזוי לאז מיר צו דיר קומען, אויף דעם וואַסער. ²⁹ און ער האט געזאָגט, קום, און פֿעטרוס איז אַרומגעגאנגען פֿון דעם שיף, און איז געגאנגען אויף דעם וואַסער אז ער זאל קומען צו יִשׁוּעַ. ³⁰ אָבער ווען ער האט געזעהען אז דער ווינד איז שטאַרק, האט ער מורא געהאט; און ווען ער האט אָנגעהויבען צו זינקען, האט ער געשריגען און געזאָגט, האר, רעטע מיר. ³¹ און גלײַך האט יִשׁוּעַ דיא האַנד אויסגעשטערקט און האט איהם אָנגענומען, און האט צו איהם געזאָגט, אַ, דוא קלײַנגלײַכער גער, פֿאַרטאט האַכט דוא געצווייפֿעלט? ³² און ווען זיין זענען אים שיף אַרױפֿגעגאנגען, האט זיך דער ווינד געשטילט. ³³ און דיא וואס זענען געטוען אים שיף האָבען זיך צו איהם געביקט, און האָבען געזאָגט, בִּיאָמִת דוא ביסט דער ווײַז פֿון גאט.

³⁴ און וויא האבען זיך אריבערגעשיפט און זענען געקומען צום לאנד גגיסר.
³⁵ און ווען דיא געוואוינער פון יענעם ארט האבען איהם דערקאנט האבען
 וויא ארומגעשיקט אין דיא גאנצע געגענד, און האבען צו איהם געבראכט
 אלע קראנקע: ³⁶ און וויא האבען איהם געבעטען אז וויא זאלען נור אנרייר-
 רען דעם ווים פון זיין קלייד, און אלע דיא וואס האבען אנגעהערט זענען
 גאנץ געוונד געווארען.

טו ¹ דאן זענען פרושים און סופרים געקומען צו ישוע פון ירושלים,
 און האבען געזאגט, ² פארוואס זענען דייןע פלמידים עובר דיא
 איבערליפערונג פון דיא עלצטע? ווארין וויא וואשען זיך ניט דיא הענד ווען
 וויא עסען ברויט. ³ און ער האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט,
 פארוואס זענט איהר אויך עובר דאס געבאט פון גאט דורך אייערע איבערלי-
 פערונג? ⁴ ווארין גאט האט געפאטען און געזאגט, דוא זאלסט עהרען דיין
 פאטער און דייןע מוטער; און דער וואס שעלט פאטער אדער מוטער, דער
 זאל געוויס שטארבען. ⁵ אבער איהר זאגט, ווער עס וועט זאגען צו זיין
 פאטער אדער מוטער, דאס איז א קרבן וואס דוא זאלסט פון מיר הנאה
 האבען, ⁶ ער וועט ניט עהרען זיין פאטער אדער דייןע מוטער. און איהר
 האט דאס געבאט פון גאט צושטערט דורך אייערע איבערליפערונג. ⁷ איהר
 הייכלער, ישעיה האט מיט רעכט אויף איהר נביאות געזאגט, זאגענדיג,

⁸ דינעם פאלק עהרעט מיר מיט זייערע ליפען.

אבער זייער הארץ איז ווייט פון מיר;

⁹ אבער אומזוסט פארקטעט עס מיר.

און לעהרט אזעלכע לעהרע וואס זענען געפאטע פון מענשען.

¹⁰ און ער האט דיא לייט צו זיך גערופען, און האט צו וויא געזאגט, הערט צו
 און פערשטעהט; ¹¹ ניט דאס וואס קומט אין מויל אריין מאכט דעם מענש
 אונגריין, גייערט דאס וואס געהט ארויס פון מויל דאס מאכט דעם מענש
 אונגריין. ¹² דאן זענען דיא פלמידים צו איהם געקומען און האבען צו איהם
 געזאגט, ווייסט דוא אז דיא פרושים ווען וויא האבען דאס ווארט געהערט
 זענען געשטרויכעלט געווארען? ¹³ און ער האט געענטפערט און געזאגט,
 איטליכע פלאנץ וואס מײן הימלישער פאטער האט ניט געפלאנצט וועט אויס-
 געוואורצעלט ווערען. ¹⁴ לאזט וויא געהען; וויא זענען בלינדע פיהרער פון
 דיא בלינדע; און ווען א בלינדער פיהרט א בלינדען, אזוי זאלען וויא ביינע
 אריין אין א גרוב. ¹⁵ און פערטרוס האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט,
 דערקלער אויב דאס מושל. ¹⁶ און ער האט געזאגט, זענט איהר אויך אהן
 פערשטאנד? ¹⁷ פערשטעהט איהר ניט, אז אלעס וואס געהט אין מויל אריין
 געהט אין בויך אריין, און וועט צום מיסט ארויסגעווארפען? ¹⁸ אבער דאס
 וואס געהט ארויס פון דעם מויל דאס קומט פון דעם הארץ; און דאס
 מאכט דעם מענש אונגריין. ¹⁹ ווארין פון דעם הארץ קומען ארויס ביינע

⁷ ישעיה כט' יג'

⁵ דברים ה' טו'

⁴ שמות כא' יז'

געראנקען, רציחה, גיאור, ונות, גנבות, פאלשע עדות זאגען, לעסטערונגען; ²⁰ דאס זענען דיא זאכען וואס מאכען דעם מענטש אונגריין; אבער צו עסען מיט אונגעוואשענע הענד מאכט נישט דעם מענטש אונגריין.

²¹ און ישוע איז פון דארטען אונגעקומען, און איז געקומען צו דער געגענד פון צור און צידון. ²² און זעה, א בנענית פרויא איז ארויסגעקומען פון דינע גרענצען, און האט געשריגען און געזאגט, דערפארם דיר איבער מיר, האר, דוא זיהן פון דור, מיינע טאכטער ווערד זעהר געפלאגט פון א שד. ²³ אבער ער האט איהר קיין ווארט נישט געענטפערט. און זיינע פלמידים זענען צו איהם געקומען, און האבען איהם געבעטען און געזאגט, שיק ווא אונזע; ווארין ווא שרייט אונז נאך. ²⁴ און ער האט געענטפערט און געזאגט, איך בין נישט גערשיקט אויסער צו דיא פערלויבענע שאף פון דעם הויז ישראל. ²⁵ און ווא איז געקומען און האט זיך צו איהם געביקט און געזאגט, האר, העלף מיר. ²⁶ און ער האט געענטפערט און געזאגט, עס איז נישט פליין אונזעצונעמען דאס ברויט פון דיא קינדער און עס צו ווארפען פאר דיא הינדלעך; ²⁷ און ווא האט געזאגט, ווא האר; אבער דיא הינדלעך עסען אויך פון דיא ברעקעך וואס פאלען ארום פון דעם טיש פון זייערע הארען. ²⁸ דאן האט ישוע געענטפערט און האט צו איהר געזאגט, א פרויא, גרויס איז דיין גלויבען; עס זאל דיר געשעהען אזוי וויא דוא ווילסט. און איהרע טאכטער איז געהיילט געווארען פון זענער שעה.

²⁹ און ישוע איז פון דארטען ווייטער געגאנגען, און איז געקומען צום ים פון גליל; און ער איז אויף דעם בארג ארויפגעגאנגען און האט זיך דארט אנדערנענעמט. ³⁰ און פיל לייט זענען צו איהם געקומען, וואס האבען מיט זיך געהאט לאמע, הינקענדיגע, בלינדע, שטומע, און פילע אנדערע, און זייא האבען זייא אנדערנעווארפען פאר זיינע פיס; און ער האט זייא געהיילט. ³¹ אזוי אז דיא לייט האבען זיך פערנוואונדערט ווען זייא האבען געזעהען אז דיא שטומע רעדען, דיא הינקענדיגע זענען געזונד, און דיא לאמע זעהען ארום, און דיא בלינדע זעהען, און זייא האבען געלויבט דעם גאט פון ישראל. ³² און ישוע האט זיינע פלמידים צו זיך גערופען און געזאגט, איך האב רחמנות אויף דיא לייט, ווארין זייא זענען שוין דרייא טעג מיט מיר געבליבן, און און האבען נישט וואס צו עסען, און איך וויל זייא נישט אונזעקשיקען ניקטערן, כדי זייא זאלען נישט פערשמאכטען אויף דעם וועג. ³³ און זיינע פלמידים האבען צו איהם געזאגט, פון וואגען זאלען מיר נעמען אין דער מדבר אזוי פיל ברויט אזוי פיל לייט זאט צו מאכען? ³⁴ און ישוע האט צו זייא געזאגט, וויא פיל ברויט האט איהר? און זייא האבען געזאגט, זיבען, און עטליכע פישלעך. ³⁵ און ער האט געהייסען אז דיא לייט זאלען זיך אויף דער ערד אנדערנענעמען; ³⁶ און ער האט גענומען דיא זיבען ברויט און דיא פיש; און האט א ברכה געמאכט און האט זייא צופראכען, און האט זייא געגעבען צו דיא פלמידים, און דיא פלמידים צו דיא לייט. ³⁷ און זייא האבען אלע

געגעסען און געגען וואס געווארען; און וויא האבען אויפגעהויבען וואס איז איבערגעבליבען פון דיא ברעקלעך זיבען קערב פול.³⁸ און דיא וואס האבען געגעסען געגען געווען פיער טויזענד מענער, חוץ פרויען און קינדער.³⁹ און ווען ער האט דיא לייט אנטעקגעשיקט, איז ער אין א שיף אריינגעגאנגען, און איז געקומען צו דיא גרענעצען פון מנרן.

טז ¹ און דיא פרושים און צדוקים געגען צו איהם געקומען, און האבען איהם געפרייט, און פון איהם פערלאנגט, אז ער זאל וויא ווייזען א צייבען פון הימעל.² אבער ער האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, ווען עס איז אבער געווארען זאגט איהר, עס וועט שעהענעם וועטער ווין, ווארין דער הימעל איז רויט.³ און אין דער פריה, עס וועט היינט ווין א שטורם, ווארין דער הימעל איז רויט און טריב, איהר הייכלער! איהר קענט פערשטעהען דאס אנטענהען פון דעם הימעל, אבער דיא צייבען פון דיא צייטען קענט איהר ניט פערשטעהען? ⁴ א שלעכטעם דור און פון זנות ווכט א צייבען, און עס וועט וויא קיין אנדערעס צייבען ניט געגעבען ווערען, אויסער דעם צייבען פון יונה. און ער האט וויא פערלאנגט און איז אנטעקגעגאנגען.

⁵ און ווען דיא פלמידים געגען געקומען אויף דיא אנדערע ווייט פון דעם ים, האבען וויא פערגעסען ברויט מיטצוגעמען.⁶ און ישוע האט צו וויא געזאגט, נעהט צו און היט אייך פאר דעם וועגטויג פון דיא פרושים און צדוקים.⁷ און וויא האבען ביא ויך געדאכט און האבען געזאגט, דאס איז ווייל מיר האבען ניט מיטגענומען קיין ברויט.⁸ און ישוע דאס וויסענדיג האט צו וויא געזאגט, פארטאט דענקט איהר צווישען אייך, איהר קליינגלוי-ביגע, ווייל איהר האט קיין ברויט ניט? ⁹ פערשטעהט איהר נאך ניט און געדענקט איהר ניט דיא פינף ברויט פאר דיא פינף טויזענד, און וויא פיל קערב איהר האט אויפגעהויבען? ¹⁰ און אויך דיא זיבען ברויט פאר דיא פינף טויזענד, און וויא פיל קערב איהר האט אויפגעהויבען? ¹¹ וויא פערשטעהט איהר ניט אז איך האב צו אייך ניט גערעט פון ברויט? אבער איהר זאלט אייך היטען פאר דעם וועגטויג פון דיא פרושים און צדוקים.¹² דאן האבען וויא פערשטאנען אז ער האט וויא ניט געהייסען ויך היטען פאר דעם וועגטויג פון ברויט, גייערט פאר דיא לעהרע פון דיא פרושים און צדוקים.

¹³ און ווען ישוע איז געקומען צו דער געגענד פון קיסרנא פילפוס, אזוי האט ער זיינע פלמידים געפרייט און געזאגט, ווער זאגען דיא מענשען אז דער בן אדם איז? ¹⁴ און וויא האבען געזאגט, עטליכע זאגען, יוחנן המטביל; און אנדערע, אליה; און אנדערע, ירמיה, אדער איינער פון דיא נביאים.¹⁵ ער האט צו וויא געזאגט, ווער זאגט איהר אז איך בין? ¹⁶ און ישמעון פעטרוס האט געענטפערט און געזאגט, דוא ביסט דער משיח, דער ווען פון דעם לעבענדיגען גאט.¹⁷ און ישוע האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, געבענשט ביסט דוא, ישמעון בר יונה; ווארין פלייש און בלוט האבען דאס דיר ניט אנטפלעקט, גייערט מין פאטער דער איז אים הימעל.¹⁸ און איך זאג דיר אז דוא ביסט

פֿעטרוס, און אויף דינען פֿעלזען וועל איך מיינע געמיינדע בויגען; און דיא טהירען פון שאול וועלען זיין נישט איבערנועלטאנען. ¹⁹ איך וועל דיר געבען דעם שליסעל פון דעם מלכות השמים; און וואס דוא וועסט בינדען אויף דער ערד, וועט זיין געבונדען אים הימל; און וואס דוא וועסט לויסמאכען אויף דער ערד, וועט זיין לויסגעמאכט אים הימל. ²⁰ דאן האט ער דיא פלמידים פֿערבאטען, אז זיין זאלען קיינעם נישט זאגען, אז ער איז דער משיח.

²¹ פון דענצמאל אן האט ישוע אנגעהויבען זיינע פלמידים צו וויינען, אז ער מוז געהען קיין ירושלים, און פיל ליידען פון דיא גלזטע, און ערשטע כהנים און סופרים, און מוז געהרגעט ווערען, און אויפֿשטעהען אים דריטען טאג. ²² און פֿעטרוס האט איהם גענומען און אנגעהויבען איהם אנצושרייגען און געזאגט, חלילה האר; דאס זאל דיר נישט געשעען. ²³ אבער ער האט זיך אימגעקערט און האט צו פֿעטרוס געזאגט, געה הינטער מיר, שטן, דוא ביסט א שטרויכלונג צו מיר; דען דוא מיינסט נישט גאטעס זאכען גייערע דא פון מענשען. ²⁴ דאן האט ישוע געזאגט צו זיינע פלמידים, ווער עס וויל מיר נאכפאלגען, דער זאל זיך זעלבסט פֿערלייגען, און זיין קרייז אויפֿגעמען און מיר נאכפאלגען. ²⁵ ווארין ווער עס וויל זיינע זעלע רעכענען, דער וועט עס פֿערלייען; און ווער עס וועט זיינע זעלע פֿערלייען פון מיינעם וועגען, דער וועט עס געפינען. ²⁶ ווארין וואס וועט עס דעם מענשען העלפען, ווען ער זאל געווינען דיא גאנצע וועלט, און וועט פֿערלייען זינע זעלע? אדער וואס וועט א מענטש געבען אים זיינע זעלע? ²⁷ ווארין דער בן אדם וועט קומען אין דער הערליכקייט פון זיינעם פאטער מיט זיינע מלאכים; און דאן וועט ער בעזאהלען איטליכען נאך זיין ווערק. ²⁸ באמת זאג איך איהם, עס זענען איין ניגע וואס שטעהען דא וואס וועלען דעם טויט נישט פֿערוועקען, ביז זיין וועלען וועהען דעם בן אדם קומען אין זיין קעניגרייך.

¹ און נאך זעקס טעג האט ישוע גענומען פֿעטרוס, און יעקב, און זיין ברודער יוחנן, און האט זיין ארויפֿגעבראכט אויף א הויכען בארג ביזא זיך אליין. ² און ער איז פאר זיין פֿערעגנדערט געווארען, און זיין פנים האט געשיינט וויא דיא זון, און זיינע קליידער זענען וויס געווען וויא דאס ליכט. ³ און זעה, האבען זיך משה און אליה צו איהם געווינען, און האבען מיט איהם גערעדט. ⁴ און פֿעטרוס האט געענטפערט און געזאגט צו ישוע, האר, עס איז גוט פאר אונז דא צו זיין; אויב דוא ווילסט, וויל איך דא מאכען דרייא געזעלטען, איינס פאר דיר, און איינס פאר משה, און איינס פאר אליה. ⁵ דערנוייל ער האט נאך גערעדט, זעה, האט זיין א ליכטיגע וואלקען בעדעקט, און זעה, א קול האט אויס דער וואלקען געזאגט, דאס איז מין געליבטער זון, און וועלכעם איך האב וואוילגעפערען, הערט איהם צו. ⁶ און ווען דיא פלמידים האבען דאס געהערט, זענען זיין אויף זייער פנים געפאר לען און האבען זיך זעהר געפארקטען. ⁷ און ישוע איז צו זיין געקומען.

און האט זיין אנגעריהרט און געזאגט, שטעהט אויף און פארקט אייך ניט.
 8 און ווען זיין האבען זייערע אויגען אויפגעהויבען, האבען זיין קיינעם ניט
 געזעהען אויסער יושע אליין.

9 און ווען זיין זענען ארונטערגעגאנגען פון דעם בארג, האט זיין יושע
 געבאטען און געזאגט, איהר זאלט קיינעם ניט זאגען פון דער ערשיינונג, ביז
 דער בן אדם וועט אויפשטעהען פון דעם טויט. 10 און דיא פלמידים האבען
 איהם געפרעגט און געזאגט, פארנואס זאגען דיא סופרים אז אליה מוז צור
 ערשט קומען? 11 און ער האט געענטפערט און געזאגט, אליה קומט באמת
 אין וועט אלעס צורעכט מאכען; 12 אבער איך זאג אייך, אז אליה איז שוין
 געקומען, און זיין האבען איהם ניט דערקאנט גייערס האבען מיט איהם
 געטהון וואס זיין האבען געוואלט. אזוי וועט דער בן אדם אויף פון זיין
 ליידען. 13 דאן האבען דיא פלמידים פערשטאנען אז ער האט צו זיין גערעכט
 פון וועגען יוחנן המטביל.

14 און ווען זיין זענען געקומען צו דיא לייט, אזוי איז א מאן צו איהם גע-
 קומען, און האט זיך פאר איהם געקניגט און געזאגט, 15 האר, דערבארם
 דיך איבער מיין ווידן; ווארין ער איז משיגע און ליידעט זעהר; ווארין ער
 פאלט אפט אין פיייער אריין און אפט אין וואסער אריין. 16 און איך האב
 איהם געבראכט צו דייע פלמידים, און זיין האבען איהם ניט געקאנט היילען.
 17 און יושע האט געענטפערט און געזאגט, א, איהר אונגלויביגעס און פער-
 קעהרטעס דור, וויא לאנג וועל איך בייא אייך זיין? וויא לאנג וועל איך מיט
 אייך אויסהאלטען? ברענגט איהם אהער צו מיר. 18 און יושע האט איהם
 אנגעשריגען, און דער שר איז פון איהם ארויסגעגאנגען, און דער יונג איז
 געווינד געווארען פון יענער שעה. 19 דאן זענען דיא פלמידים געקומען צו
 יושע בייא זיך אליין, און האבען געזאגט, פארנואס האבען מיר איהם ניט
 געקאנט ארויסטרייבען? 20 און ער האט צו זיין געזאגט, וועגען אייערע
 אונגלויבען; ווארין באמת זאג איך אייך, ווען איהר זאלט האבען גלויבען
 וויא א זענפארן, אזוי וועט איהר זאגען צו דינען בארג, זיין אנטעקגערקט
 פון היר דארטען; אזוי וועט ער אנטעקגערקט ווערען; און קיין וואך וועט אייך
 ניט אונקעגליך זיין.

22 און ווען זיין זענען צוריקגעקומען אין גליל, האט יושע צו זיין געזאגט,
 דער בן אדם וועט איבערגעליפערט ווערען אין דיא הענד פון מענשען;
 23 און זיין וועלען איהם הרגענען, און אים דריטען טאג וועט ער ווידער
 אויפשטעהען, און זיין זענען זעהר טרויעריג געווען.

24 און ווען זיין זענען געקומען קיין כפרנחום, זענען דיא וואס געמען אפ
 דעם האלבען שקל געקומען צו פערטרום, און האבען געזאגט, זאהלט אייער
 קעהער ניט דעם האלבען שקל? 25 ער האט געזאגט זא, און ווען ער איז

26 אבער דינער ארט געהט ניט אנדערש ארויס אויסער דורך געכעט און פאסטען.

אין הווי אריינגעקומען, האט צו איהם ישווע צוגעשט געוואנט, וויא דענקסט
דוא, שמעון? פון וועמען נעמען דיא קעניגע פון דער גרד צינס אדער שטייער,
פון ווייגערע קינדער אדער פון פֿרעמדע? ²⁶ און ער האט צו איהם געוואנט,
פון פֿרעמדע; און ישווע האט צו איהם געוואנט, דרום זענען דיא זיהן פֿרייא.
²⁷ אָבער אז מיר זאלען זייא ניט שטרויכלען מאכען, אזוי געה צום ים, און
וואָרף איין אנגעל, און געס דעם פֿיש וואס וועט צום גרשטען ארויפקומען;
און ווען דוא וועסט אויפֿמאכען זיין מויל, אזוי וועסט דוא געפינען אַ מַטְבֶּע;
געס דאס, און גיב עס צו זייא פֿאר מיר און פֿאר דיר.

יח אין זענער צייט זענען דיא פֿלמידים געקומען צו ישווע, און האבען געד
ואנט, ווער דען איז גרעסער אים מלכות השמים? ² און ישווע האט צו זיך
גערופֿען אַ קליינעם קינד, און האט איהם אין מיטען געשטעלט, ³ און געוואנט,
באָמת זאג איך אייך, אז ווען אייךר וועט אייך ניט בעקעהרען און וועט זיין
אזוי וויא קליינע קינדער, וועט אייךר ניט אריינקומען אים מלכות השמים.
⁴ ווער דען וועט זיך דערנידריגען אזוי וויא דאס קליינע קינד, דער איז
דער גרעסערער אים מלכות השמים. ⁵ און ווער עס וועט אויפֿגעמען אַ קליינעם
קינד אין מיין נאמען, דער געבט מיר אויף; ⁶ אָבער ווער עס וועט שטרויכל
לען איינעם פון רינע קליינע וואס גלויבען אן מיר, אזוי איז פֿאר איהם בעסער
אז אַ מיהלשטיין זאל אויף זיין האלז געהאנגען ווערען, און אז ער זאל דער
סרונקען ווערען אין דער טיפענעס פון דעם ים. ⁷ וועה צו דער וועלט פון
וועגען שטרויכלונגען! ווארין עס איז געטיג אז שטרויכלונגען מווען קומען,
אָבער וועה צו דעם מענשען דורך וועמען דיא שטרויכלונג קומט. ⁸ און ווען
דיינע האנד אדער זיין פֿוס מאכט דיר שטרויכלען, האק זיא אָפֿ, און וואָרף
זיא אַוועק פון דיר; עס איז גוט פֿאר דיר אין לעבען אריינצוגעהען
הינקענדיג אדער לאס, איידער דוא זאלסט האבען צווייא הענד אדער צווייא
פֿיס אריינגעווארפען צו ווערען אים געניגען פֿייער. ⁹ און ווען זיין אויג מאכט
דיר שטרויכלען, רייס עס אויס און וואָרף עס אַוועק פון דיר; עס איז גוט פֿאר
דיר אין לעבען אריינצוגעהען מיט איין אויג, איידער דוא זאלסט האבען צווייא
אויגען אריינגעווארפען צו ווערען אים פֿייערען גיהנם. ¹⁰ היט אייך אז אייךר
זאלט ניט פֿערמאכטען איינס פון רינע קליינע; ווארין איך זאג אייך, אז ווייגערע
מלאכים אים הימעל זעהען איינער דאס פֿנים פון מיין פֿאטער דער איז אים
הימעל. ¹² וואס דאכט זיך אייך? ווען אַ מענש וועט האבען הונדערט שאף,
און איינס פון זייא פֿערלירט זיך, וועט ער דען ניט איבערלאזען דיא גיין און
גייןציג אויף דיא בערג, און וועט אַוועקגעהען און וועבן דאס פֿערלירענע?
¹³ און ווען עס טרעפט זיך אז ער געפינט עס, באָמת זאג איך אייך, אז ער פֿרייגט
זיך מעהר איבער דעם, וויא איבער דיא גיין און גייןציג וואס זענען ניט
פֿערלירען געגאנגען. ¹⁴ אזוי איז עס ניט דער ווילען פון איינער פֿאטער דער

¹¹ ווארין דער בן אדם איז געקומען צו רעטען דאס וואס איז פֿערלירען.

²⁷ גר' אסתורא

אזי אים הימעל, אז איינס פון דינע קליינע זאל פערלויבען ווערען.
¹⁵ און ווען דיין ברודער האט געווינדט קעגען דיר, געה און שטראף איהם צווישען דיר און איהם אליין; ווען ער וועט דיר צוהערען, אזוי האסטו דא דיין ברודער געוואונען. ¹⁶ אבער ווען ער וועט דיר נישט צוהערען, געס מיט דיר נאך איינעם אדער צוויי, אז דורך דעם מויל פון צוויי אדער דריי אידות זאל יעדע זאך בעשטעטיגט ווערען. ¹⁷ און ווען ער וועט זיין נישט צוהערען זאג געס צו דער קהילה; און ווען ער וועט צו דער קהילה אויך נישט צוהערען, אזוי זאל ער ביין דיר זיין וויא אז גוי אין וויא אז שטייגראיינגעמער. ¹⁸ באַמַת זאג איה איה, דאס וואס איהר וועט בינדען אויף דער ערד וועט זיין געבונדן דען אים הימעל, און דאס וואס איהר וועט לויסמאכען אויף דער ערד וועט זיין לויסגעמאכט אים הימעל. ¹⁹ באַמַת ווידער זאג איה איה, ווען צוויי פון איה וועלען אייניג ווערען אויף דער ערד איבער יעדע זאך וואס זיין וועלען בעטען, אזוי וועט עס פאר זיין געטוהן ווערען פון מיין פאטער דער אזי אים הימעל. ²⁰ ווארין וואו צוויי אדער דריי קומען צוזאמען אין מיין נאמען, דא בין איך אין מיטען פון זיי.

²¹ דאן אזי פערטרום צו איהם געקומען, און האט געזאגט, האר, וויא פיל מאל זאל מיין ברודער קעגען מיר זינדגען, און איה זאל איהם פערגעבען? ביי ויבען מאל? ²² און ישוע האט צו איהם געזאגט, איה זאג דיר נישט ביי ויבען מאל, גייערשט ביי ויבען מאל ויבען. ²³ דרום אזי דאס מלכות השמים גלייך צו א קעניג, וואס האט געוואלט רעכנונג נעמען פון זיינע קנעכט. ²⁴ און ווען ער האט אנגעהויבען צו העכען, האט מען איהם געבראכט א בעל חוב פון צעהן טויזנט צענטער זילבער. ²⁵ און ווען ער האט נישט געהאט צו בעצאהר לען, אזוי האט איהם זיין האר געהייסען פערקויפען, און זיין ווייב און קינדער, און אלעס וואס ער האט געהאט, און צו בעצאהלען. ²⁶ דער קנעכט אזי דען אנדערנעפאלען, און האט זיך צו איהם געביקט און געזאגט, האר, האב געדולד מיט מיר, און איה וועל דיר אלעס בעצאהלען. ²⁷ און דער האר האט אויף דינעם קנעכט רחמנות געהאט און האט איהם בעפרייגט און האט איהם דעם חוב פערגעבען. ²⁸ און וויא יענער קנעכט אזי ארויסגעגאנגען, האט ער געפינען איינעם פון דיא מיטקנעכט, וואס אזי איהם שולדיג געווען הונדערט גראשען; און ער האט איהם אנגענומען ביים האלד, און האט צו איהם געזאגט, מיר דעם חוב. ²⁹ אזוי אזי דער מיטקנעכט, פאר זיינע פיס געפאלען, און האט איהם געבעטען און געזאגט, האב געדולד מיט מיר, און איה וועל דיר אלעס בעצאהלען. ³⁰ אבער ער האט נישט געוואלט, און אזי געגאנגען און האט איהם אים געפענגען אריינגעווארפען, ביי ער וועט בעצאהלען דעם חוב. ³¹ און ווען דיא מיטקנעכט האבען געזעהען וואס עס אזי געשעהען, זענען זייא געקומען געווארען, און זייא זענען געקומען און האבען זייא האר'ן דערזעהלט אלעס וואס אזי געשעהען. ³² דאן

האט איהם זיין האר גערופען, און האט צו איהם געזאגט, דוא שלעכטער קנעכט, איך האב דיר פערנעגען דעם גאנצען חוב ווייל דוא האסט מיר געבעטען; ³³ האסט דוא אויך נישט געזאלט רחמנות האבען אויף דיין מיטקנעכט, אזוי וויא איך האב אויף דיר רחמנות געהאט? ³⁴ און זיין האר איז אין בעס געווארען, און האט איהם איבערגעגעבען צו דיא פייניגער, ביי ער וועט אלעס בעזאהלען וואס ער איז איהם שולדיג געווען. ³⁵ אזוי וועט מיין הימל ליטער פאטער אויך טהון צו אייך, ווען איהר וועט נישט איטליכער זיין ברודער פון איינער הערצער פערנעגען.

יט ¹ און עס איז געווען ווען ישוע האט געענדיגט דינע ווערטער, איז ער אנטקעגאנגען פון גליל, און איז געקומען אין דיא גרענצען פון יהודה, אויף דיא אנדערע זייט ירדן; ² און פיל לייט זענען איהם גאנגעאנגען, און ער האט זיין דארט געהיילט.

³ און דיא פרושים זענען צו איהם געקומען, און האבען איהם געפריפט און געזאגט, מעג מען זיין ווייב שידען וועגען יעדער זאך? ⁴ און ער האט געענטפערט און געזאגט, האט איהר דען נישט געליינט אז דער וועלכער האט זיין בעשאפען פון אנהייב, האט זיין זכר און נקבה בעשאפען, ⁵ און האט געזאגט, דעסטוועגען זאל א מענש פערלאזען זיין פאטער און זיינע מוטער, און זאל זיך בעהעפטען אן זיין ווייב, און דיא צוויי זאלען צו איין פלייש זיין? ⁶ אזוי דען זענען זיין נישט מעהר צוויי, גייערט איין פלייש, דרום וואס גאט האט אינאיינעם פערמיינט, דאס זאל קיין מענש נישט צושיידען. ⁷ זיין האבען צו איהם געזאגט, פארנואס האט דען משה געזאגט אז מען זאל איהר א גט געבען און זיא שידען? ⁸ ער האט צו זיין געזאגט, וועגען איינער הארט הארציגקייט האט משה אייך דערלויבט איינער ווייבער צו שידען דען; אבער פון אנהייב איז עס נישט אזוי געווען. ⁹ און איך זאג אייך, אז ווער עס וועט זיין ווייב שידען חוץ וועגען זינה, און געמען איין אנדערע, דער איז זינה; און דער וואס נעמט דיא גרושה איז זינה. ¹⁰ זיינע פלמידים האבען צו איהם געזאגט, ווען דיא זאך איז אזוי צווישען מאן און ווייב, אזוי איז עס נישט גוט חתונה צו האבען. ¹¹ און ער האט צו זיין געזאגט, נישט אלע קענען דאס ווארט אננעמען, אויסער דיא צו וועמען עס איז געגעבען. ¹² ווארן עס זענען פארהאנגען פערשיטענע, וואס זענען אזוי געבוירען פון זייער מוטערס לייב, און עס זענען פארהאנגען פערשיטענע, וואס זענען פערשיטען געווארען ביין מענטשען, און עס זענען פארהאנגען פערשיטענע, וואס האבען זיך געלעבט פערשיטען וועגען דעם מלכות השמים, ווער עס קאן דאס אננעמען, לאז ער אננעמען.

¹³ דאן האט מען צו איהם געבראכט קליינע קינדער כדי ער זאל דיא הענד אויף זיין לעגען און בעטען; און דיא פלמידים האבען זיין אנגעשריגען.

בראשית א' כו, ב' כד. ^{1/5}

¹⁴ אָבער ישוע האט געזאגט, לאזט דיא קינדערלעך און פערביט זייא ניט צו מיר צו קומען, ווארין פון אנעלכע איז דאס מלכות השמים. ¹⁵ און ער האט דיא הענד אויף זייא געלעגט, און איז פון דארטען אנטקעגנאנגען.

¹⁶ און זעה, איינער איז צו איהם געקומען און האט געזאגט, לעהרער וואס פאר א גוטעס זאל איך טהון כדי איך זאל בעקומען עביגעס לעבען? ¹⁷ און ער האט צו איהם געזאגט, פארנוואס פרגעסט דוא מיר וועגען דעם גוטע? איינער איז דער גוטער; אָבער ווען דוא ווילסט אין לעבען אריינקומען, אזוי הייט דיא מצות. ¹⁸ און ער האט צו איהם געזאגט, וועלכע?

און ישוע האט געזאגט, דוא זאלסט ניט טייטען, דוא זאלסט ניט מונה זיין, דוא זאלסט ניט גנבענען, דוא זאלסט ניט פאלש עדות זאגען. ¹⁹ עהרע דיין פאטער און דיין מוטער, און, דוא זאלסט ליבען דיין חבר וויא זיך זעלבסט.

²⁰ דער יונגע מאן האט צו איהם געזאגט, דאס אלעס האב איך געהאלטען; וואס פעהלט מיר נאך? ²¹ ישוע האט צו איהם געזאגט, ווען דוא ווילסט פאלקאמען זיין, אזוי געה, פערקויף וואס דוא האסט, און גיב צו דיא ארמע און דוא וועסט האבען א שאץ אים הימל; און קום, פאלג מיר נאך. ²² און וויא דער יונגע מאן האט דאס ווארט געהערט איז ער אנטקעגנאנגען טרויריג; ווארין ער האט געהאט פיל פערמעגען.

²³ און ישוע האט צו זיינע תלמידים געזאגט, באמת זאג איך איך אז א רייכער וועט שווערליך אריינקומען אים מלכות השמים. ²⁴ און זיידער זאג איך איך, עס איז גרינגער פאר א קעמל דורכצוגעהען דורך דעם לאך פון א נאדעל, וויא פאר א רייכען אריינצוקומען אים קעניגרייך פון גאט. ²⁵ און ווען דיא תלמידים האבען דאס געהערט, זענען זייא זעהר ערשטוינט געווארען, און האבען געזאגט, ווער קאן דען גערעכטעט ווערען? ²⁶ און ישוע האט זייא אנגעזעהען, און האט צו זייא געזאגט, בייא מענטשען איז דאס אונמעגליך;

אָבער בייא גאט איז אלעס מעגליך. ²⁷ דאן האט פעטרוס געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, זעה, מיר האבען אלעס פערלאזט, און האבען דיר נאכגעפאלגט; וואס וועלען מיר דערפאר האבען? ²⁸ און ישוע האט צו זייא געזאגט, באמת זאג איך איך, אז איהר וואס האט מיר נאכגעפאלגט, אין דער ווידערגעבורט, ווען דער בן אדם וועט זיצען אויף זיין שטוהל פון הער-ליכקייט, אזוי וועט איהר אויך זיצען אויף צוועלף שטוהלען און וועט משפטען דיא צוועלף שבטים פון ישראל. ²⁹ און איסליכער וואס האט פערלאזט היינער, אדער ברידער אדער שוועסטער, אדער פאטער, אדער מוטער, אדער קינדער, אדער פעלדער, פון מין נאמען'ס וועגען, דער וועט בעקומען הונדערט מאל אזוי פיל, און עביגעס לעבען ורשענען. ³⁰ אָבער פילע וואס זענען ערשטע וועלען זיין לעצטע, און לעצטע וועלען זיין ערשטע.

ב ¹ דען דאס מלכות השמים איז גלייך צו א בעל הבית, וואס איז אים מארגען פריה ארויסגעגאנגען ארבייטער צו דינגען פאר זיין ווייניגארטען. ² און ער שמות ב' יב': ויקרא יט' יח': דברים ח' טו' ¹⁹

האט זיך פערגלייכט מיט דיא ארבייטער פאר א גראשען * א טאג, און האט זיך אריינגעשיקט אין זיין וויינגארטען. ³ און ער איז ארויסגעגאנגען אין דיא דריטע שעה און האט געזעהען אנדערע לעדיג שטעהען אויף דעם מארק; ⁴ און ער האט צו זיך געזאגט, געהט איהר אויף אין דעם וויינגארטען אריין, און איך וועל אייך געבען וואס רעכט איז. ⁵ אזוי זענען זיך אהין געגאנגען. און ער איז ווידער ארויסגעגאנגען אין דיא זעקסטע שעה און גינגע שעה, און האט אויך אזוי געטהון. ⁶ און אין דיא עלפטע שעה איז ער ארויסגעגאנגען גען, און האט געפינען אנדערע לעדיג שטעהען, און האט צו זיך געזאגט, פארטאם שטעהט איהר דעם גאנצען טאג לעדיג? ⁷ זיך האבען צו איהם געזאגט, ווייל קיינער האט אונז נישט געדונגען. אזוי האט ער צו זיך געזאגט, געהט איהר אויך אים וויינגארטען אריין. ⁸ און אויף דעם אבענד זאגט דער האר פון דעם וויינגארטען צו זיין פערטואלטער, רופ דיא ארבייטער און בעצאהל זיך זייער לויף, און הייב אן פון דעם לעצטען ביז צום ערשטען. ⁹ און דיא וואס זענען געדונגען געווען אין דיא עלפטע שעה זענען געקומען, און האבען געקומען איטליכער א גראשען. ¹⁰ און ווען דיא ערשטע זענען געדקומען, אזוי האבען זיך געדאכט אז זיך וועלען מעהר בעקומען, און זיך האבען אויך בעקומען איטליכער א גראשען. ¹¹ און ווען זיך האבען עס בעקומען, האבען זיך געמוסטעלט קעגען דעם בעל הבית, ¹² און האר בען געזאגט, דינע לעצטע האבען געארבייט אייגע שעה, און דוא האסט זיך גלייך מיט אונז געמאכט, וואס האבען דערטראגען דיא לאסט פון דעם טאג און דיא ברענגענדיגע היין. ¹³ אבער ער האט געענטפערט און געזאגט צו איינעם פון זיך, מיין פריינד, איך טהא דיר נישט קיין אונרעכט; האסט דוא נישט מיט מיר פערגלייכט פאר א גראשען? ¹⁴ נעם דיר דאס דיניגע, און געה אנטעק; איך וויל דינען לעצטען געבען אזוי וויא דיר. ¹⁵ מעג איך נישט טהון מיט מיין אייגענעם וואס איך וויל? אדער איז דיין אויג שלעכט ווייל איך בין גוט? ¹⁶ אזוי וועלען דיא לעצטע זיין ערשטע און דיא ערשטע לעצטע.

¹⁷ און ווען וועט איז ארויסגעגאנגען קיין ירושלים, האט ער גענומען דיא צוועלף תלמידים און דער זיט, און אויף דעם וועג האט ער צו זיך געזאגט, ¹⁸ זעה מיר געהען ארויף קיין ירושלים, און דער בן אדם וועט איבערגעליפערט ווערען צו דיא ערשטע כהנים און דיא סופרים; און זיך וועלען איהם פער- שולדיגען צום טויט. ¹⁹ און זיך וועלען איהם איבערליפערען צו דיא גוים אז זיך זאלען איהם אויסשפאטען און שטייסען און קרייצגען; און אים דריטען טאג וועט ער אויפשטעהען.

²⁰ דאן איז צו איהם געקומען דיא מוסער פון דיא קינדער פון זכרי מיט איהרע זיהן, און האט זיך צו איהם געביקט, און עפעס פון איהם פערלאנגט. ²¹ און ער האט צו איהר געזאגט, וואס ווילסט דוא? זיך האט צו איהם געזאגט, געביט אז דינע מינגע צוויי זיהן זאלען ווערען, איינער צו דיניגע

מתי כ כא

רעכטע האנד און איינער צו דייע לינקע אין דיין קעניגרייך. ²² אבער ישוע האט געגאנגען און געזאגט, איהר וויסט נישט וואס איהר פערלאנגט; קאנט איהר טרונקען דעם כוס וואס איך וועל טרונקען? וויא האבען צו איהם געזאגט, מיר קאנען. ²³ ער האט צו וויא געזאגט, מיין כוס וועט איהר טרונקען, אבער צו ווערן צו מיינע רעכטע האנד און צו מיינע לינקע האנד איז נישט מיין צו געבען, גייערט צו דיא פאר וועמען עס איז אנגעברייט פון מיין פאטער. ²⁴ און וויא דיא צעהן האבען דאס געהערט, האט עס וויא פערדראסען איבער דיא צווייא ברידער. ²⁵ אבער ישוע האט וויא צו ויך גערופען און געזאגט, איהר וויסט אז דיא פירשטען פון דיא פערלעכער הערשען איבער וויא, און דיא פארגעהקע געוועלטיגען איבער וויא. ²⁶ עס זאל נישט אזוי זיין צווישען אייך; גייערט ווער עס וויל גרויס זיין צווישען אייך, דער זאל זיין אייגער בעדינטער; ²⁷ און ווער עס וויל דער ערשטער זיין צווישען אייך, דער זאל זיין אייגער קנעכט; ²⁸ אזוי וויא דער בן אדם איז נישט געקומען בעדינט צו ווערען, גייערט צו בעדינען, און זיין לעבען צו געבען איין אויס- לעזונג פאר פילע.

²⁹ און ווען וויא זענען אנועקגעגאנגען פון ירוחו זענען איהם פיל לייט נאכגעגאנגען. ³⁰ און ווער, צווייא בלינדע זענען געזעסען ביים וועג, און ווען וויא האבען געהערט אז ישוע געהט פארבייא, האבען וויא געשריגען און געזאגט, האר, דערבארס דיר איבער אונז, דא ווען פון דוד. ³¹ און דיא לייט האבען וויא אנגעשריגען, אז וויא זאלען שטיל שווייגען; אבער וויא האבען נאך מעהר געשריגען און געזאגט, האר, דערבארס דיר איבער אונז, דא ווען פון דוד. ³² און ישוע איז געשטאנען, און האט וויא גערופען און גע- זאגט, וואס ווילט איהר אז איך זאל אייך טהון? ³³ וויא האבען צו איהם געזאגט, האר, אז אונזערע אויגען זאלען אויפגעמאכט ווערען. ³⁴ און ישוע האט אויף וויא רחמנות געהאט, און האט גייערע אויגען אנגעריהרט, און גלייך זענען וויא געהענדיג געווארען, און האבען איהם נאכגעפאלגט.

כא ¹ און ווען וויא האבען ויך געגעהנט צו ירושלים, און זענען געקומען קיין ביתפני צום הר הותים, דאן האט ישוע אויסגעשיקט צווייא פלמידים, ² און האט צו וויא געזאגט, געהט אהין צום דארף וואס איז קעגען אייך, און גלייך וועט איהר געפיגען איין געזעל אנגעבונדען, און א פילכען דערבייא; בינד וויא אויף, און ברענגט וויא צו מיר. ³ און ווען איימיגער וועט אייך געס זאגען, אזוי וואגט איהר אז דער האר בעדארף וויא; און ער וועט וויא פאלד שיקען. ⁴ און דאס איז געשעהען, כדי עס זאל מקוים ווערען וואס איז געזאגט דורך דעם נביא, דער זאגט,

⁵ וואגט צו דער טאכטער פון ציון,

ווער, דיין קעניג קומט צו דיר,

זאנפטמיטיג און רייטענדיג אויף איין געזעל,

זכריה ט' ט', ⁵

מתי כא

און אויף א פילקען, דאס יונגע פון איינע געזעלין.

⁶ און דיא פלמידים זענען געגאנגען, און האבען געטהון אזוי וויא ישוע האט וויא בעפולען. ⁷ און וויא האבען געבראכט דאס געזעל און דאס פילקען, און האבען זייערע קליידער דרויף געלעגט, און האבען איהם אויף וויא געזעצט. ⁸ און א סך לייט האבען זייערע קליידער אויסגעשפרייט אויף דעם וועג; און אנדערע האבען אפגעשניטען צווייגען פון דיא ביימער און האבען וויא אויסגעשפרייט אויף דעם וועג. ⁹ און דיא לייט וואס זענען פאר איהם און גאר איהם געגאנגען האבען געשריגען און געזאגט:

הושענא צום זיהן פון דור,

געלויבט איז דער וועלכער קומט אים נאמען פון דעם האר'ן,

הושענא אין דער הויף.

¹⁰ און ווען ער איז גיין ירושלים אריינגעקומען, איז דיא נאנצע שטאדט בעוועגט געווארען, און וויא האבען געזאגט, ווער איז דויער? ¹¹ און דיא לייט האבען געזאגט, דאס איז דער נביא ישוע פון נצרת אין גליל.

¹² און ישוע איז אריינגעגאנגען אים בית המקדש, און האט ארויסגעטריבען אלע דיא וואס האבען פערקויפט און געקויפט אים בית המקדש און האט אומגעווארפען דיא טיש פון דיא געלדוועקסלער, און דיא שטוהלען פון דיא וואס האבען דיא טויבען פערקויפט; ¹³ און האט צו וויא געזאגט, עס שטעהט געשריבען, מיין הויז זאל גערופען ווערען א הויז פון געבעט, אבער איהר האט דערפון געמאכט א הייל פון רויבער. ¹⁴ און עס זענען צו איהם געקריגען בלינדע און קרומע אים בית המקדש, און ער האט וויא געהיילט. ¹⁵ און ווען דיא ערשטע כהנים און סופרים האבען געזעהען דיא וואונדער וואס ער האט געטהון, און דיא קינדער וואס האבען געשריגען אים בית המקדש און געזאגט, הושענא צום זיהן פון דור, אזוי האט עס וויא פערדראסען. ¹⁶ און וויא האבען צו איהם געזאגט, הערסט דוא וואס דויע זאגען? און ישוע האט צו וויא געזאגט, יא, האט איהר קיינמאל נישט געליינט, פון דעם מויל פון יונגלינגע און קינדער האסט דוא לויב פאלקומען געמאכט? ¹⁷ און ער האט וויא פערלאזט, און איז אויס דער שטאדט ארויסגעגאנגען קיין בית עננה, און האט דארט איבערגעגעבטיגט.

¹⁸ און צו מארגען פריה ווען ער איז אין דער שטאדט אריינגעגאנגען, איז ער הונגריג געווארען. ¹⁹ און ער האט געזעהען א פייגענבוים אויף דעם וועג, און איז צוגעגאנגען דערצו, און האט דרויף נישט געהער געפינען חוץ בלעטלעך אליין, און ער האט צו איהם געזאגט, עס זאל נישט מעהר קיינע פרות אויף דיר וואקסען אויף עביג, און באלד איז דער פייגענבוים פערדארט געווארען. ²⁰ און ווען דיא פלמידים האבען דאס געזעהען, האבען וויא זיך געוואונדערט און געזאגט, וויא באלד איז דער פייגענבוים פערדארט געווארען? ²¹ און ישוע האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, באמת זאג איך איהר,

תהלים קיח, כה' בו, ⁹ ישעיה נח' ו': ירמיה ז' יא, ¹ תהלים ח' ג, ¹⁶

מתי כא

ווען איהר זאלט האבען גלויבען, און זאלט נישט צווייפלען, אזוי וועט איהר נישט אליין טהון וואס איז געשעהען צום פייגענבוים; גייערט ווען איהר וועט אויך זאגען צו דינעם בארג, דוא זאלסט דיר אויפהייבען און זאלסט אים ים אריינגעזארגען ווערען, אזוי וועט עס געשעהען; ²² און אלעס וואס איהר וועט פערלאנגען אים געבעט מיט אמונה, אזוי וועט איהר עס דערהאפטען. ²³ און ווען ער איז געקומען אים בית המקדש אריין, זענען צו איהם געקומען דיא ערשטע כהנים און דיא גלעזטע פון דעם פאדק, ווען ער האט געלעהרט, און זיין האבען צו איהם געזאגט, דורך וואס פאר א מאכט טהוסט דוא דינע זאכען? און ווער האט דיר דינע מאכט געגעבען? ²⁴ און ישוע האט געענטפערט פערט און האט צו זיין געזאגט, איך וויל אויך אויך איין נאך פרעגן, און ווען איהר וועט מיר דאס זאגען, אזוי וועל איך אייך אויך זאגען דורך וואס פאר א מאכט איך טהוא דינע זאכען. ²⁵ דיא טכילה פון יוחנן פון וואגען איז ווא געווען, פון דעם הימל, אדער פון מענשען? און זיין האבען זיך מיט איינער אנדער איבערלעגט און געזאגט, ווען מיר וועלען זאגען פון דעם הימל, דאן וועט ער זאגען, פאר וואס האט איהר איהם דען נישט געגלויבט? ²⁶ און ווען מיר וועלען זאגען פון מענשען, אזוי האבען מיר מורא פאר דיא לייט, ווארין זאגט האלטען יוחנן פאר א נביא. ²⁷ און זיין האבען צו ישוע געענטפערט און געזאגט, מיר וויסען נישט, אזוי האט ער צו זיין געזאגט, איך וועל אייך אויך נישט זאגען דורך וואס פאר א מאכט איך טהוא דינע זאכען. ²⁸ אבער וואס דענקט איהר? א מאן האט געהאט צוויי זיידן; און ער איז געקומען צום ערשטן טען און האט געזאגט, מיין זיידן, געה און ארבייט היינט אין מיין וויינגארטען. ²⁹ און ער האט געענטפערט און געזאגט, דא בין איך האר, און איז נישט געגאנגען. ³⁰ און ער איז געקומען צום אנדערען, און האט אויך אזוי געזאגט; און ער האט געענטפערט און געזאגט, איך וויל נישט, דערנאך האט ער זיך בעדאכט און איז געגאנגען. ³¹ וועלכער פון דיא צוויי האט געטהון דעם ווילען פון דעם פאטער? זיין האבען געזאגט, דער אנדערער. ישוע האט צו זיין געזאגט, באמת זאג איך אייך, אז דיא שטייגראיינגעמער און דיא הירען וועלען פריהער פון אייך אריינקומען אים קעניגרייך פון גאט. ³² ווארין יוחנן איז צו אייך געקומען אים וועג פון גערעכטיגקייט, און איהר האט איהם נישט געגלויבט; אבער דיא שטייגראיינגעמער און דיא הירען האבען איהם געגלויבט; און ווען איהר האט דאס געוועהן, האט איהר אייך דאך נישט בעדאכט אז איהר זאלט איהם גלויבען.

³³ דערט צו איין אנדערעם מושל, דא איז געווען א בעל הבית, וואס האט געפלאנצט א וויינגארטען, און א צוים דרום געמאכט, און א קעלסטער דרינען געגראבען, און האט געבויגט א טהורם, און עס פערדינגען צו וויינגערטנער, און איז אונטערגעפאהרען. ³⁴ און ווען דיא צייט פון פרוכט איז געקומען, אזוי האט ער געשיקט זיינע קנעכט צו דיא וויינגערטנער, אז זיין זאלען זיינע פרוכט צונעמען. ³⁵ און דיא וויינגערטנער האבען זיינע קנעכט גענומען, און

איינעם געשלאגען און איינעם האבען וויא אומגעבראכט, און איין אנדערען געשייניגט. ³⁶ ווידער האט ער אנדערע קנעכט געשיקט, מעהר וויא דיא ערשטע; און וויא האבען צו דינע אויף אזוי געטהון. ³⁷ דערנאך האט ער ויין ווהן צו וויא געשיקט, און האט געזאגט, וויא וועלען מיין ווהן געהרען. ³⁸ אבער ווען דיא וויינגערטנער האבען געזעהען דעם ווהן, אזוי האבען וויא צווישען איינאנדער געזאגט, דאס איז דער יורש; קומט, לאזען מיר איהם הרגענען און ווינע ירושה צוגעמען. ³⁹ און וויא האבען איהם גענומען, און ארויסגעווארפען אויס דעם וויינגארטען, און געהרגעט. ⁴⁰ דרום ווען דער האר פון דעם וויינגארטען וועט קומען, וואס וועט ער טהון צו דינע וויינגערטנער? ⁴¹ וויא האבען צו איהם געזאגט, ער וועט דינע רשעים שרעקליך פערניכטען, און וועט דעם וויינגארטען איבערגעבען צו אנדערע וויינגערטנער, וואס וועלען איהם דיא פרוכט אפגעבען אין ווינע צייט. ⁴² ושווע האט צו וויא געזאגט, האט איהר קיינמאל נישט געלייגט אין דער שריפט,

דער שטיין וועלכע דיא בוימיסטר האבען פערווארפען,

דער איז צום עקשטיין געווארען;

דאס איז געשעהען פון דעם האר'ן,

און עס איז וואונדערליך אין אינזערע אויגען.

⁴³ דרום זאג איך איהר, אז דאס קעניגרייך פון גאט וועט פון אייך אוועקגענוי מען ווערען, און וועט געגעבען ווערען צו א פאלק וואס ברענגט ווינע פרוכט. ⁴⁴ און ווער עס וועט פאלען אויף דינעם שטיין דער וועט צובראכען ווערען; אבער אויף וועמען ער וועט פאלען דעם וועט ער צומאלען. ⁴⁵ און ווען דיא ערשטע כהנים און דיא פרושים האבען ווינע משלים געהערט, אזוי האבען וויא געוואוסט אז ער רעט פון וויא; ⁴⁶ און ווען וויא האבען איהם געזוכט צו געמען, האבען וויא מורא געהאט פאר דיא לייט, ווארין וויא האבען איהם געהאלטען פאר א נביא.

כב ¹ און ושווע האט געענטפערט און האט צו וויא אין משלים ווידער גערעט און געזאגט, ² דאס מלכות השמים איז גלייך צו א קעניג וואס האט געמאכט א חתונה פאר ויין ווהן; ³ און האט ווינע קנעכט געשיקט צו רופען דיא וואס זענען איינגעבעטען געווארען צו דער חתונה; און וויא האבען נישט געוואלט קומען. ⁴ אזוי האט ער ווידער אנדערע קנעכט געשיקט און געזאגט, זאגט צו דיא וואס זענען איינגעבעטען, זעהט, איך האב מינע סעודה פארטיג געמאכט, מינע רינדער און מינע פעטע אקסען זענען געשאכטען, און אלעס איז פערטיג; קומט צו דער חתונה. ⁵ אבער עס האט וויא גאר נישט געהארט, און וויא זענען אוועקגעגאנגען, איינער אין ויין פעלד אריין, דער אנדערער צו ויין האנדעל. ⁶ און דיא איבריגע האבען גענומען דיא קנעכט און האבען וויא מיט שאנד געהאנדעלט און אומגעבראכט. ⁷ און דער קעניג איז אין כעס געווארען, און האט ווינע הערשארען ארויסגעשיקט, און

תהלים קיה' כב' כג' ⁴²

האט זענען רוצחים אומגעבראכט, און האט זייערע שטאדט פערברענט.
⁸ דאן האט ער צו זיינע קנעכט געזאגט, דא חתונה איז איצט פארטיג, אבער
 די וואס זענען איינגעפערטען געווארען זענען ניט ווערט. ⁹ דרום געהט איהר
 צו די הויפטנאסען, און וועמען איהר וועט געפינען בעט איין אויף דער
 חתונה. ¹⁰ און די קנעכט זענען ארויסגעגאנגען אויף די הויפטנאסען, און
 האבען איינגעזאמלט אלע וועלכע זיי האבען געפינען, שלעכטע און גוטע,
 און די חתונה איז געווען פול מיט געסט. ¹¹ און ווען דער קעניג איז אריינג-
 געקומען די געסט צו זעהען, אזוי האט ער דארט געזעהען א מאן וואס
 האט ניט אנגעטוהן קיין חתונה קלייד; ¹² און ער האט צו איהם געזאגט,
 פריינד, וויא אזוי ביסט דא אריינגעקומען אהן א חתונה קלייד? און ער איז
 פערשטומט געווארען. ¹³ דאן האט דער קעניג געזאגט צו די בעדינטע, בינד
 איהם הענד און פיס, און ווארפט איהם ארויס אין די אויסערע פליסער-
 נים; דארט וועט זיין געוויין און ציינקריצען. ¹⁴ ווארן פילע זענען גערופען,
 אבער וועניג זענען אויסדערטוועהלט.

¹⁵ דאן זענען די פרושים אנטקעגנגעגאנגען און האבען איין עצה געהאלטען,
 וויא זייא זאלען איהם אין דער פאנגען. ¹⁶ און זייא האבען צו איהם גע-
 שיקט זייערע פלמידים, מיט דיא לייט פון הורדוס, און האבען געזאגט,
 לעהרער, מיר וויסען אז דאס ביסט איין אמקער מענטש, און לעהרסט דעם
 וועג פון גאט אין וואהרהייט, און פערענסט נאך קיינעם ניט, ווארן דאס ביסט
 קיינעם ניט נושא פנים. ¹⁷ דרום זאג אונז וויא דענקסט דא? מעג מען געבען
 מס צום קיסר אדער ניט? ¹⁸ אבער זשוע האט זייער רשעת בעמערקט און
 געזאגט, ווארום פריפט איהר מיר איהר הייכלער? ¹⁹ ווייזט מיר דאס געלד
 פון מס, און זייא האבען איהם געבראכט א מטבע. ²⁰ און ער האט צו זייא
 געזאגט, וועמעס איז דאס בילד, און דיא אויפשריפט? ²¹ זייא האבען געזאגט,
 צום קיסר דאן האט ער צו זייא געזאגט, דרום גיבט דעם קיינער וואס איז
 צום קיסר און צו גאט וואס איז צו גאט. ²² און ווען זייא האבען דאס געהערט,
 האבען זייא זיך פערטוואנדערט, און האבען איהם אפגעלאזט און זענען
 אנטקעגנגעגאנגען.

²³ אין דעמאלטליגען טאג זענען דיא צדוקים צו איהם געקומען, וואס
 זאגען עס וועט ניט קיין תחית המתים זיין. און זייא האבען איהם
 געפרעגט ²⁴ און געזאגט, לעהרער, משה האט געזאגט, ווען איינער שטארבט
 און האט קיינע קינדער ניט, אזוי זאל זיין ברודער זיין ווייב הייבאממען, און
 זאל אויפשטעלען זאמען צו זיין ברודער. ²⁵ עס זענען ביא אונז געווען זיבען
 ברודער, און דער גרשטער האט חתונה געהאט, און איז געשטארבען, און
 ווייל ער האט ניט געהאט קיין זאמען, אזוי האט ער איבערגעלאזט זיין ווייב
 צו זיין ברודער. ²⁶ אזוי איז אויך געווען מיט דעם צווייטען, און דעם דריטען,
 ביז דיא זיבען. ²⁷ און צילעצט פון אלע איז דאס ווייב געשטארבען. ²⁸ דרום

* בראשית לח' ח': דברים כה' ה' ו' ²⁴

* נר' דנר ¹⁹

אין תחית המתים נעמם נועט ויא גיין פון דא ויבען? ווארין ויזא אלע האבען ויא געהאט. ²⁹ און ישוע האט געזאגט פארט און געזאגט, איהר פער- פיהרט אייך ווייל איהר קענט נישט דא שריפט, און אויך נישט דא מאכט פון גאט. ³⁰ ווארין אין תחית המתים נועט מען נישט חתונה האבען און נישט חתונה מאכען, גייערט ויזא וועלען גיין ויזא דא מלאכים אים הימל. ³¹ און וועגען תחית המתים, האט איהר נישט געלייגט וואס איז צו אייך געזאגט פון גאט, זאגענדיג, ³² איך בין דער גאט פון אברהם, און דער גאט פון יצחק, און דער גאט פון יעקב? גאט איז נישט דער גאט פון דא מויטע, גייערט פון דא לעבענדיגע. ³³ און ווען דא לייט האבען דאס געהערט, אזוי האבען ויזא ויך פערטראוונדערט איבער וויינע לעהרע.

³⁴ און ווען דא פרושים האבען געהערט, אז ער האט דא צדוקים שטיל געמאכט, האבען ויזא ויך פערטראמערט. ³⁵ און איינער פון ויזא, א בעל תורה, האט איהם געפריפט און געפרעגט, ³⁶ לעהרער, וואס פאר א מצוה איז דא גרויסע אין דער תורה? ³⁷ און ער האט צו איהם געזאגט, דא ואלסט דעם הארץ ביין גאט ליבען מיט דיין גאנצען הארץ, און מיט דיין גאנצע וועלע, און מיט דיין גאנצען געמיט; ³⁸ דאס איז דא גרויסע און דא גרשטע מצוה. ³⁹ און דא צווייטע איז גלייך צו איהר, דא ואלסט ליבען דיין גאנצן חכר ויזא ויך וועלכסט. ⁴⁰ אין דינע צוויי מצוות הענגט דא גאנצע תורה און דא גביאים.

⁴¹ און ווען דא פרושים האבען ויך איינגעזאמערט, האט ויזא ישוע געפרעגט ⁴² און געזאגט, וואס דענקט איהר פון דעם משיח? נעמם ווען איז ער? ויזא האבען צו איהם געזאגט, דער ווען פון דוד. ⁴³ ער האט צו ויזא געזאגט, ויזא אזוי דען דוד אים גייסט רופט איהם האר, ווען ער זאגט, ⁴⁴ דער האר האט צו מיין הארץ געזאגט,

ווען דוד צו מייןע רעכטע האנד,

בזו איך וועל לעגען דייןע פינגער אויפןער דייןע פיס.

⁴⁵ דען, ווען דוד רופט איהם האר, ויזא אזוי איז ער גיין ווען? ⁴⁶ און גייער האט איהם נישט געקאנט געטפערען איין ווארט. און פון יענעם טאג אן האט ויך גייער נישט אויפגעשטאנען איהם נאך געפערט צו פרעגען.

כג ¹ דאן האט ישוע גערעדט צו דא לייט און צו וויינע פלמידים. ² און גע- זאגט, דא סופרים און דא פרושים ווען אויף דעם שטוהל פון משה; ³ דרום אלעס וואס ויזא הייסען אייך האלטען, דאס טהוט און האלט, אבער נאך וויינע מעשים טהוט נישט; ווארין ויזא זאגט און טהון עס נישט. ⁴ אבער ויזא ביידען שווערע לאסטען וואס מען קאן נישט דערטראגען, און לעגען ויזא אויף דא אקסעל פון מענטשען, אבער ויזא אליין ווילען ויזא נישט מיט א פינגער אויפהעבען. ⁵ און אלע וויינע מעשים טהון ויזא אז ויזא וואלען געוועהען ווערען פון מענטשען; דען ויזא מאכען ברייט וויינע פיליון, און מאכען לאנג

תהלים קי' א' ⁴⁴

שמות ג' ו' ⁸²

דיא ציצית, ⁶ און האבען ליב אויבען אן צו ווערן אויף סעודות, און צו שטענדיקען אויבען אן אין דיא שולען, ⁷ און אז מען זאל זיין גריסען אין דיא גאסען, און דיא מענטשען זאלען זיין רופען רבי. ⁸ אבער איהר זייט נישט גער רופען רבי, ווארין איינער איז איינער לעהרער, און איהר אלע זענט ברידער. ⁹ און איהר זאלט קיינעם נישט רופען איינער פאטער אויף דער ערד, ווארין איינער איז איינער פאטער, דער איז אים הימל. ¹⁰ און איהר זייט אויך נישט גערופען פיהרער, ווארין איינער איז איינער פיהרער, דער משיח. ¹¹ אבער דער גרעסערער צווישען אייך זאל איינער בעדינטער זיין. ¹² און ווער עס וועט זיך זעלבסט דערהייבן, דער וועט דערנידעריגט ווערען; און ווער עס וועט זיך דערנידעריגן, דער וועט דערהייבט ווערען.

¹³ אבער וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער! ווארין איהר פערשליסט דאס מלכות השמים פאר דיא מענטשען, ווארין איהר זעלבסט קומט נישט אריין און דיא וואס ווילען אריינקומען לאזט איהר נישט אריין.

¹⁴ וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער! ווארין איהר פאהרט ארום איבער דעם ים און דיא יבשה, אז איהר זאלט מאכען א גר, און ווען ער איז דאס געווארען, אזוי מאכט איהר איהם פאר א בן גיתנס נאך צווייאל מאל מעהר וויא איהר.

¹⁵ וועה צו אייך, בלינדע פיהרער, וואס איהר זאגט, ווער עס שווערט ביא דעם בית המקדש דאס איז גאר נישט; אבער ווער עס שווערט ביים גאלד פון בית המקדש דער איז שולדיג. ¹⁶ איהר נאכען און בלינדע, ווארום וועלכעס איז גרעסער, דאס גאלד אדער דאס בית המקדש וואס הייליגט דאס גאלד? ¹⁷ און ווער עס שווערט ביים מזבח, דאס איז גאר נישט; אבער ווער עס שווערט ביים קרבן וואס איז דרויף, דער איז שולדיג. ¹⁸ איהר בלינדע, ווארום וועלכעס איז גרעסער, דאס קרבן אדער דער מזבח וואס הייליגט דאס קרבן? ¹⁹ ווער עס שווערט ביים מזבח, דער שווערט דערבייא, און ביא אלעס וואס איז דרויף. ²⁰ און ווער עס שווערט ביים בית המקדש, דער שווערט דערבייא, און ביא איהם דער וואוינט דרינען. ²¹ און ווער עס שווערט ביים הימל, דער שווערט ביא דעם שטוקל פון גאט, און ביא איהם דער וועט דרויף.

²² וועה צו אייך סופרים און פרושים איהר הייכלער! ווארין איהר גיבט מעשר פון מינט און ענים און קימעל, און לאזט אויס דיא וויכטיגע געזעצן פון דער תורה, דאס געזעצט. דיא פארעמקערציגקייט און דען גלויבען; דיע זאכען בעדארפט איהר צו טהון, און זענע נישט צו אויסלאזען. ²³ איהר בלינדע פיהרער, דיא ווייזען אויס דיא פליג און פערשלינגען דאס קעמל.

²⁴ וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער! ווארין איהר רייניגט

²⁵ וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער! ווארין איהר שלינגט איין דיא היינער פון אלמנות, און פאר איין אויסרעד זענט איהר לאנג מתפלל; דרום וועט איהר מעהר משפט דערהאלטען.

דעם בעקער און דיא שיסעל פון אויסוועניג, אבער אינעוועניג זענען זיין פול מיט רויב און אונגרייניגקייט. ²⁶ דוא בלינדער פרוש, רייניג צום ערשטען דעם בעקער און דיא שיסעל פון אינעוועניג, כדי זיין זאלען אויך ריין זיין פון אויסוועניג.

²⁷ וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער! ווארין איהר זענט גלייך צו איבערגעוויסע קברים וואס זעהען שעהן אויס פון דרויסען, אבער אינעוועניג זענען זיין פול מיט טויטע ביינער, און יעדע אונגרייניגקייט. ²⁸ אזוי זענט איהר אויך, פון דרויסען שיינט איהר צו דיא מענשען פרום, אבער אינעוועניג זענט איהר פול מיט חניפה און אונרעכט.

²⁹ וועה צו אייך סופרים און פרושים, איהר הייכלער, ווארין איהר בויט דיא קברים פון דיא נביאים, און פערצירט דיא מצבות פון דיא צדיקים, ³⁰ און איהר זאגט, ווען מיר וואלטען געווען אין דיא צייטען פון אונזערע פערטער, אזוי וואלטען מיר נישט מיט זיין קיין טהייל געהאט אים בלוט פון דיא נביאים. ³¹ אזוי זענט איהר צו אייך זעלבסט עדות, אז איהר זענט דיא קינדער פון דיא וואס האבען דיא נביאים אומגעבראכט. ³² מאכט איהר אויך פול דאס מאס פון אייזערע פעטער. ³³ איהר שלאנגען, דיא שפראצונג פון עגריסען, וויא אזוי וועט איהר אנטרינען דאס משפט פון גיהנם? ³⁴ דרום זעהט איך שיק צו אייך נביאים און חכמים און סופרים, און עטליכע פון זיין וועט איהר הרגענען און קרייצגען; און עטליכע וועט איהר שטייטען אין אייזערע שולען, און וועט זיין זאגען פון איינע שטאדט צו דיא אנדערע; ³⁵ כדי עס זאל אויך אייך קומען אלעס אונטערלעגט בלוט וואס איז פערנאסען געווארען אויף דער ערד, פון דעם בלוט פון הבל הצדיק ביי צום בלוט פון זכריה בן ברכיה, וועלכען איהר האט אומגעבראכט צווישען דעם היכל און דעם מזבח. ³⁶ באמת זאג איך אייך, דאס אלעס וועט קומען איבער דינען דור.

³⁷ ירושלים! ירושלים! וואס האסט געמייטעט דיא נביאים, און געשטייגט דיא וואס זענען געשיקט געווארען צו דיר, וויא פיל מאל האב איך געוואלט דינע קינדער איינזאמלען וויא א היין זאמעלט איין איהרע יונגע אונטער איהרע פליגעל, און איהר האט נישט געוואלט. ³⁸ זעה ווערד אייך אייזער הויז וויסט פערלאזט. ³⁹ ווארין איך זאג אייך, פון איצט אן וועט איהר מיר נישט זעהען ביי איהר וועט זאגען, געלויבט איז דער, וועלכער קומט אים נאמען פון דעם הארץ.

כד

¹ און ישוע איז ארויסגעגאנגען, און איז פון בית המקדש אנטקעגעגאנגען, און זיינע פלמידים זענען צו איהם געקומען אום איהם צו ווינען דיא געביידע פון דעם בית המקדש. ² און ער האט געקנטפערט און האט צו זיין געזאגט, זעהט איהר נישט דאס אלעס? באמת זאג איך אייך, עס וועט היר נישט איי פערבלייבען איין שטיין אויף איינאנדערען, וואס וועט נישט צווארפען ווערען.

³⁹ תהלים קיח' כו', ³⁸

בראשית ד'ח'; דברי הימים ב' כד' כ' כב', ³⁵

⁸ און ווען ער איז געוועסען אויף דעם הר הזיתים, אזוי וועגן וויינע פלמידים צו איהם געקומען ביא ויה אליין, און האבען געזאגט, זאג אונז ווען דינע זאכען וועלען געשעהען, און וואס איז דאס צייכען פון דיין קומען און פון דעם ענד פון דעם צייטאלטער? ⁴ און ישוע האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, וועט אז קיינער זאל איה זיט פערפיהרען. ⁵ ווארין פילע ווער לען קומען אין מיין נאמען, און וועלען זאגען, איה בין דער משיח; און וויא וועלען פילע פערפיהרען. ⁶ און איהר וועט הערען פון מלחמות, און נאכריכט פון מלחמות; וועט אז איהר זאלט איהר זיט דערשרעקען; ווארין דינע זאכען מווען געשעהען, אבער דער סוף איז נאך זיט. ⁷ ווארין א פאלק וועט אויפ־שטעהען קעגען איינאנדערען פאלק, און א קעניגרייך קעגען איינאנדערען קעניגרייך, און עס וועט זיין הונגערסנויט און ערדציטערניס אין פערשידענע ערטער. ⁸ דאס אלעס איז דער אנהייב פון צרות. ⁹ דאן וועלען זיין איהר איבערגעפן צו צרה און וועלען איהר הרגענען, און איהר וועט געהאסט ווערען ביא אלע פעלקער מיין נאמענס וועגען. ¹⁰ און דאן וועלען פילע שטרויבלען, און וועלען איינער דעם אנדערען איבערענטפערען, און איינער דעם אנדערען האסען. ¹¹ און עס וועלען אויפשטעהען פילע פאלשע נביאים, און וועלען פילע פערפיהרען; ¹² און ווייל דאס אונזעכט וועט זיך פערמעהר רען, וועט דיא ליבע פון פילע קאלט ווערען. ¹³ אבער דער וואס האלט אויס ביי צום סוף, דער וועט גערעטעט ווערען. ¹⁴ און דינע בשורה טובה פון דעם קעניגרייך וועט געפרעדיגט ווערען אין דיא גאנצע וועלט פאר א צייגנים צו אלע פעלקער, און דאן וועט דער סוף קומען.

¹⁵ דרום ווען איהר וועט וועהען דיא גרייגל פון דער פערנויסטונג, וואס איז געזאגט פון דניאל הנביא שטעהענדיג אים הייליגען ארט; דער וואס לייגט לאז ער פערשטעהען; ¹⁶ דאן לאזען דיא וואס וועגען אין יהודה אנטלויפען צו דיא בערג; ¹⁷ און דער וואס איז אויף דעם דאך לאז ער זיט ארוינטער געהען אום דיא זאכען פון דעם הויז צו נעמען; ¹⁸ און דער וואס איז אים פעלד לאז ער זיך זיט צוריק אומקעהרען אום זיין קלייד צו נעמען. ¹⁹ און וועה צו דיא וואס וועגען מעופכת, און דיא וואס געבען צו זינגען, אין גענע טעג. ²⁰ אבער בעט איהר אז איינער אנטלויפען זאל זיט אים ווינטער, אדער אים שבת; ²¹ ווארין דאן וועט זיין א גרויסע צרה, אזעלכע וואס איז זיט געווען פון אנהייב דער וועלט ביי אצורה, און וועט איה זיט מעהר זיין. ²² און ווען דינע טעג זאלען זיט פערקירצט ווערען, אזוי וואלט גיין מענש זיט גערעטעט געווארען; אבער וועגען דיא אויסדערנועהלטע וועלען גענע טעג פערקירצט ווערען. ²³ דאן ווען איינער וועט צו איהר זאגען, וועט, היר איז דער משיח אדער דא; גלויבט עס זיט. ²⁴ ווארין עס וועלען אויפשטעהען פאלשע משיחים און פאלשע נביאים, און וויא וועלען גרויסע צייכען און

¹⁵ ישעיה יט' ב': ד"ה ב' טו' וי, ⁶ דניאל ט' כו', כו': יב' יא',

²⁴ דברים יג' א'-ג', ²¹ וואל ב' ב' ²²

וואנדער ווייזען, אז וויא זאלען פערפיהרען ווען עס זאל מעגליך זיין אפילו
דיא אויסדערוועהלטע. ²⁵ ועהט, איך האב אויך פריהער אנגעזאגט. ²⁶ דרום
ווען וויא וועלען צו אויך זאגען, ועהט, ער איז אין דער מדבר, אזוי געהט
ניט ארויס; ועהט, ער איז אין דיא קאמערן, אזוי גלויבט עס ניט; ²⁷ ווארין
אזוי וויא דער בלייז געהט אויס פון מזרח און שיינט ביז צו מערב, אזוי וועט
אויך זיין דיאס קומען פון דעם בן אדם. ²⁸ וואו דיא נבלה איז דארט וועלען
זיך דיא אדלער פערזאמלען.

²⁹ און גלייך נאך דער צרה פון יענע טעג וועט דיא וון פינסטער ווערען,
און דיא לבנה וועט ניט געבען איהר ליכט, און דיא שטערען וועלען פון
הימעל פאלען, און דיא קרעפטע פון הימעל וועלען זיך בעוועגען; ³⁰ און
דאן וועט זיך בעווייזען דאס צייכען פון דעם בן אדם אין הימעל, און דאן
וועלען אלע געשלעכטער פון דער ערד טרויערן, און וועלען זעהען דעם
בן אדם קומענדיג אין דיא וואלדען פון הימעל מיט קראפט און גרויסע הער-
ליכקייט. ³¹ און ער וועט ארויסשיקען זיינע מלאכים מיט א גרויס קול פון
א שופר, און וויא וועלען איינזאמלען זיינע אויסדערוועהלטע פון דיא פיער
ווינדען פון איין עק הימעל ביז צום אנדערען.

³² אבער לערנט א מושל פון דעם פייגענבוים, ווען זיינער צווייג וועט נאך
פריש, און ברענגט ארויס בלעטער, אזוי ווייסט איהר אז דער ווקער איז
נאכהענט. ³³ אזוי אויך איהר, ווען איהר וועט דאס אלעס זעהען, זאלט איהר
ויסען אז עס איז נאכהענט ביא דער טהיר. ³⁴ בלאמת זאג איך אויך, דוועס
דור וועט ניט פערגעהען, ביז דאס אלעס וועט געשעהען. ³⁵ הימעל און ערד
וועלען פערגעהען, אבער מיינע ווערטער וועלען ניט פערגעהען. ³⁶ אבער
פון יענעם טאג און דער שעה ווייסט קיינער ניט, אויך ניט דיא מלאכים פון
הימעל, אויך ניט דער ווקה, זיינערט דער פאטער אליין. ³⁷ ווארין אזוי וויא
דיא טעג פון נח, אזוי וועט זיין דאס קומען פון דעם בן אדם. ³⁸ ווארין אזוי
וויא אין דיא טעג וואס זענען געווען פאר דעם מבול, וויא האבען געגעסען
און געטרונקען און האבען חתונה געמאכט און חתונה געהאט ביז צום טאג
ווען נח איז אריינגעגאנגען אין דער תיבה. ³⁹ און וויא האבען ניט געוואוסט
ביז דאס מבול איז געקומען און האט וויא אלע אוועקגעטראגען; אזוי וועט
אויך זיין דאס קומען פון דעם בן אדם. ⁴⁰ דאן וועלען צווייט זיין אויך איין
פעלד; איינער וועט אוועקגענומען ווערען, און איינער וועט איבערגעלאזט
זעהען. ⁴¹ צווייט פרויען וועלען זאגען ביא איינע מיהל; איינע וועט אוועק-
גענומען ווערען, און איינע איבערגעלאזט ווערען. ⁴² דרום וואכט, ווארין איהר
ווייסט ניט אין וועלכעם טאג איינער האר וועט קומען. ⁴³ אבער דאס ווייסט
ווען דער בעל הבית וואלט וויסען אין וועלכער וואך פון דער נאכט
דער גנב וועט קומען, אזוי וואלט ער געוואכט, און וואלט ניט געלאזט זיין

דניאל ז' יג' יד': זכריה יב' י' ⁹⁰

ישעיה יג' י': לד' ד' ²⁹

ישעיה מ' יג': דברים ל', ד' ⁸¹

הווי איינברעכען. ⁴⁴ דרום זייט איז איהר אויך בערייט, ווארין דער פון אדם קומט אין א שעה, פון וועלכע איהר דענקט נישט. ⁴⁵ ווער איז דען דער געטרייג און קלוגע קנעכט דעם זיין האר האט געשטעלט איבער זיין הויזגעזינד, אז ער זאל זיין געפן זייערע שפיין צו דער צייט? ⁴⁶ געבענשט איז דער קנעכט, וועלכען זיין האר, ווען ער קומט, וועט איהם געפינען אזוי מדין. ⁴⁷ באמת זאג איך אייך, אז ער וועט איהם בעשטעלען איבער זיין גאנצען פערמגען. ⁴⁸ אבער ווען יענער שלעכטער קנעכט וועט זאגען אין זיין הארץ, מיין האר זאמט זיך צו קומען; ⁴⁹ און וועט אנהייבען זיינע מיטקנעכט צו שלאגען און צו טרינקען מיט דיא שכורים; ⁵⁰ אזוי וועט דער האר פון יענעם קנעכט קומען אין א מאג דעם ער ערוארעט, און אין א שעה פון דער ער ווייסט נישט, ⁵¹ און ער וועט איהם צושניידען, און איהם געפן זיין מדין צווישען דיא הייכלער, דארט וועט זיין געוויין און ציינקריצען.

כה ¹ דאן וועט דאס מלכות השמים געגלייכט זיין צו צעהן יונגפרויען, וואס האבען גענומען זייערע לאמפען, און זענען דעם חתן גענוגען געגאנגען. ² און פינף פון זיי זענען נאריש געווען און פינף קלוג. ³ ווארין דיא נארישע האבען גענומען זייערע לאמפען און האבען נישט קיין עהל מיטגענומען; ⁴ אבער דיא קלוגע האבען גענומען עהל אין זייערע פליס מיט זייערע לאמפען. ⁵ און ווען דער חתן האט זיך געזאמט, אזוי האבען אלע געדרימלט געווארען און זענען איינגעשלאפען. ⁶ אבער אין מיטען דער נאכט איז געווארען א געשריין, זעהט, דער חתן! געהט איהם גענוגען. ⁷ דאן זענען אלע דינע יונגפרויען אויפגעשטאנען און האבען זייערע לאמפען צוגעקעט געמאכט. ⁸ און דיא נארישע האבען געזאגט צו דיא קלוגע, גיבט אונז פון אייער עהל; ווארין אונזערע לאמפען געהען אויס. ⁹ און דיא קלוגע האבען געענטפערט און געזאגט, גיין, טאמער וועט נישט גענוג זיין פאר אונז און פאר אייך; געהט ליבער צו דיא קרעמער און קויפט אייך. ¹⁰ און וויא זיי זענען געגאנגען קויפען איז דער חתן דערווייל געקומען, און דיא וואס זענען פארטיג געווען, זענען מיט איהם אריינגעגאנגען צו דער חתונה; און דיא מדין איז צוגעשלאסען געווארען. ¹¹ און דערנאך זענען דיא אנדערע יונגפרויען אויך געקומען און האבען געזאגט, האר, האר, געפן אונז. ¹² אבער ער האט געענטפערט און געזאגט, באמת זאג איך אייך, איך קען אייך נישט. ¹³ דרום וואכט, ווארין איהר ווייסט נישט דעם מאג און דיא שעה.

¹⁴ ווארין דאס מלכות השמים איז אזוי וויא א מאן וואס איז אונעקגעפאהרען, און האט זיינע קנעכט גערופען און האט זיי זיין פערמגען איבערגעגעבען. ¹⁵ און ער האט איינעם פינף צענטנער זילבער געגעבען און איין אנדערען צוויי און איין אנדערען איינס; אימליכען נאך זיינע קראפט; און איז אונעק געפאהרען. ¹⁶ דער וואס האט געקומען דיא פינף צענטנער זילבער איז גלייך געגאנגען און האט דערמיט געהאנדעלט, און פערדינט אנדערע פינף צענטנער. ¹⁷ אזוי אויך דער וואס האט דיא צוויי געקומען האט אויך פערדינט אנדערע

צווייא. ¹⁸ אָבער דער וואס האט דעם אייגעם געקומען איז געגאנגען און האט געגראכען אין דער ערד, און האט דאס געלד פון וויינעם האר'ן פערבארנען. ¹⁹ און נאך א לאנגע צייט איז דער האר פון דויע קנעכט צוריקגעקומען, און האט זיך מיט וויא גערעכענט. ²⁰ און דער וואס האט דיא פינף צענטנער וילכער געקומען איז געקומען, און האט געבראכט אנדערע פינף צענטנער, און האט געזאגט, האר, דוא האסט מיר איבערגעגעבען פינף צענטנער וילכער, זעה, איך האב מיט וויא פערדינט נאך פינף צענטנער. ²¹ און ווין האר האט צו איהם געזאגט, גאנץ שעהן, דוא גוטער און געטרייער קנעכט; דוא ביסט געטרייא געווען איבער וועניג, אזוי וועל איך דיר איינשטעלען איבער פילע זאכען; קום אריין צו דער פרייד פון דיינעם האר'ן. ²² דער וואס האט דיא צווייא צענטנער וילכער געקומען איז אויך געקומען און האט געזאגט, האר, דוא האסט מיר איבערגעגעבען צווייא צענטנער וילכער, זעה, איך האב מיט וויא פערדינט נאך צווייא צענטנער. ²³ ווין האר האט צו איהם געזאגט, גאנץ שעהן, דוא גוטער און געטרייער קנעכט; דוא ביסט געטרייא געווען איבער וועניג, אזוי וועל איך דיר איינשטעלען איבער פילע זאכען; קום אריין צו דער פרייד פון דיינעם האר'ן. ²⁴ און דער וואס האט דעם איינעם צענטנער וילכער געקומען איז אויך געקומען און האט געזאגט, האר, איך ווייס אז דוא ביסט א הארטער מענטש, דוא שגידסט וואו דוא האסט נישט געווייגט, און זאמעלסט איין פון וואגען דוא האסט נישט צושטרייט; ²⁵ און איך האב מיר געפארבטען, און בין געגאנגען און האב דיין צענטנער וילכער אין דער ערד פערבארנען, זעה, דוא האסט דאס דייניגע. ²⁶ און ווין האר האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, דוא שלעכטער און פוילער קנעכט, דוא האסט געוואוסט אז איך שגיד וואו איך האב נישט געווייגט, און זאמעל איין פון וואגען איך האב נישט צושטרייט; ²⁷ דרום האסט דוא געזאלט מיין געלד אריינלעגען בייא דיא וועקסלער, כדי ווען איך וועל קומען זאל איך אפנעמען דאס מיין ניגע מיט פראצענט. ²⁸ דרום געסט פון איהם אנוועק דעם צענטנער וילכער, און גיבט עס צו דעם וואס האט דיא צעהן צענטנער. ²⁹ ווארין אימליכער וואס האט צו דעם וועט געגעבען ווערען, און ער וועט נאך איבריג האבען; אבער דער וואס האט נישט פון דעם וועט אויך דאס וואס ער האט אנוועקגענומען ווערען. ³⁰ און ווארפט ארויס דעם אויגנציגען קנעכט צו דער פינסטערניס דרויסען, דארט וועט ווין געוויין און ציינקריצען.

³¹ ווען דער בן אדם וועט קומען אין וויינע הערליכקייט, און אלע מלאכים מיט איהם, דאן וועט ער ווערען אויף ווין כסא הכבוד; ³² און אלע פעלקער וועלען פאר איהם פערזאמעלט ווערען; און ער וועט וויא פון אייגאנדער שיינען, אזוי וויא א פאסטוף שיינעט אפ דיא שאף פון דיא ציגען; ³³ און ער וועט שטעלען דיא שאף צו וויינע רעכטע האנד, און דיא ציגען צו דיא לינקע. ³⁴ דאן וועט דער קעניג זאגען צו דיא אן וויינע רעכטע האנד, קומט איהר געבענשטע פון מיין פאטער, ערשט דאס קעניגרייך וואס איז אנגעברייט

מתי כה כו

פאר אייך פון דער גרינדונג פון דער וועלט; ³⁵ ווארין איך בין הונגריג געווען און איהר האט מיר געגעבען צו עסען; איך בין דורשטיג געווען און איהר האט מיר געגעבען צו טרינקען; איך בין איין אורח געווען און איהר האט מיר אויפגענומען; ³⁶ איך בין נאקט געווען און איהר האט מיר געקלייד; איך בין קראנק געווען און איהר האט מיר געזוכט; איך בין אים געפענגען געווען און איהר זענט צו מיר געקומען. ³⁷ דאן וועלען די צדיקים צו איהם ענטפערען און זאגען, האר, ווען האבען מיר דיר הונגריג געזעהען, און האבען דיר געגעבען צו עסען? אדער דורשטיג, און האבען דיר געגעבען צו טרינקען? ³⁸ און ווען האבען מיר דיר איין אורח געזעהען און האבען דיר אויפגענומען? אדער נאקט און האבען דיר געקלייד? ³⁹ און ווען האבען מיר דיר קראנק געזעהען אדער אין געפענגעניס, און זענען צו דיר געקומען? ⁴⁰ און דער קעניג וועט ענטפערען און וועט צו זייא זאגען, באמת זאג איך אייך, אז דאס וואס איהר האט געטהון צו איינעם פון דיא קליינסטע פון דינע מיינע ברודער, האט איהר עס צו מיר געטהון. ⁴¹ דאן וועט ער זאגען אויך צו דיא אן וויינע לינקע האנד, געהט אנטעק פון מיר איהר פערפלוקטע, צום גביגען פייגער, וואס איז אנגעברייט פאר דעם שטן און וויינע מלאכים; ⁴² ווארין איך בין הונגריג געווען און איהר האט מיר ניט געגעבען צו עסען; איך בין דורשטיג געווען און איהר האט מיר ניט געגעבען צו טרינקען; ⁴³ איך בין איין אורח געווען, און איהר האט מיר ניט אריינגענומען; איך בין נאקט געווען, און איהר האט מיר ניט געקלייד; איך בין קראנק געווען און אים געפענגען, און איהר האט מיר ניט געזוכט. ⁴⁴ דאן וועלען זייא אויך צו איהם ענטפערען און זאגען, האר, ווען האבען מיר דיר הונגריג געזעהען, אדער דורשטיג, אדער איין אורח, אדער נאקט, אדער קראנק, אדער אים געפענגען, און האבען דיר ניט געדינט? ⁴⁵ דאן וועט ער צו זייא ענטפערען און זאגען, באמת זאג איך אייך, אז דאס וואס איהר האט מיר געטהון צו איינעם פון דינע קליינסטע, האט איהר עס צו מיר געטהון. ⁴⁶ און דינע וועלען אנטעקענען צו גביגע שטראף, אבער דיא צדיקים צום גביגען לעבען.

כו ¹ און עס איז געשעהען ווען ישוע האט געענדיגט אלע דינע ווערטער, האט ער געזאגט צו וויינע פלמידים, ² איהר וויסט אז נאך צוויי טעג וועט זיין פסח, און דער בן אדם וועט איבערגעליפערט ווערען כדי ער זאל געקריי-ציגט ווערען. ³ דאן האבען זיך פערזאמעלט דיא ערשטע כהנים, און דיא עלצטע פון דעם פאלק, צום פאלאסט פון דעם כהן גדול, וואס האט געהייסען קאפא; ⁴ און זייא האבען איין געהאלטען, אז זייא זאלען ישוע געמען מיט ליסט, און זאלען איהם אומברענגען. ⁵ אבער זייא האבען געזאגט, ניט אים יום טוב, אז עס זאל ניט זיין קיין געראש אים פאלק. ⁶ און ישוע איז געווען אין ביריהיני, אים הויז פון שמעון דעם מצורע, ⁷ און א פרויא איז צו איהם געקומען וואס האט געהאט איין אלבאסטער קריגעל

מיט טהייערען עהר, און זיא האט עס אויסגעגאסען אויף זיין קאפ ווען ער איז געוועסען ביים טיש. ⁸ וויא דיא פלמידים האבען דאס געזעהען האט עס זייא פערדראסען, און זייא האבען געזאגט, צו וואס זאל דיא פערשטווענ-דונג זיין? ⁹ ווארין דאס האט געקאנט פערקויפט ווערען פאר פיל געלד, און צו דיא ארמע געגעבען ווערען. ¹⁰ און ווען ישוע האט דאס געוואוסט, אזוי האט ער צו זייא געזאגט, ווארום ווענט איהר דיא פרויא מצער? ווארין זיא האט א גוטעס ווערק אן מיר געטהון. ¹¹ ווארין דיא ארמע האט איהר תמיד מיט אייה, אבער מיה האט איהר נישט תמיד. ¹² ווארין ווען זיא האט דויעס געהל אויף מיין לייב אויסגעגאסען, אזוי האט זיא דאס געטהון פאר מייע קבורה. ¹³ באמת זאג איך אייה, אין דיא גאנצע וועלט וואו דיא בשורה טובה וועט געפערדיגט ווערען, דא וועט מען אויך דערזעהען וואס זיא האט צו מיר געטהון, צו איהר אנדענקען.

¹⁴ דאן איז איינער פון דיא צווערף, וואס האט געהייסען יהודה איש קריות, אנועקגעגאנגען צו דיא ערשטע כהנים. ¹⁵ און האט געזאגט, וואס ווילט איהר מיר געבען, און איך וועל איהם צו אייה איבערליפערען? און זייא האבען זיך מיט איהם פערנגרייכט פאר דרייסיג שטיק וילבער. ¹⁶ און פון דענצמאל אן האט ער א געלעגענהייט געוואלט, אז ער זאל איהם צו זייא פערמסרן:

¹⁷ און אים ערשטען טאג פון חג המצות זענען דיא פלמידים געקומען צו ישוע, און האבען צו איהם געזאגט, וואו ווילסט דוא אז מיר זאלען דיר אנ-ברייטען פסח צו עסען? ¹⁸ און ער האט געזאגט, געהט אין דער שטאדט אריין צו א מאן און זאגט איהם, דער לעהרער זאגט, מייע צייט איז נאעהנט, איך וועל בייא דיר האלטען פסח מיט מייע פלמידים. ¹⁹ און דיא פלמידים האבען געטהון אזוי וויא ישוע האט זייא געהייסען, און זייא האבען פסח פארטיג געמאכט: ²⁰ און ווען עס איז אבענד געווארען האט ער זיך אנדער געזעצט מיט דיא צוועלף פלמידים; ²¹ און דערווייל זייא האבען געגעסען, האט ער געזאגט, באמת זאג איך אייה, אז איינער פון איך וועט מיה פערמסרן. ²² און זייא האבען זיך געהר בעטריבט, און זענער פון זייא האט אנגעהויבען צו זאגען, האר, בין איך עס? ²³ און ער האט געענטפערט און געזאגט, דער וואס טונקט איין ווינע האנד מיט מיר אין דער שיסעל דויער וועט מיה פערמסרן. ²⁴ דער בן אדם געהט אנועק אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אויף איהם, אבער וועה צו דעם מענשען דורך וועלכען דער בן אדם וועט פערמסערט ווערען; עס וואלט גוט פאר זענעם מענשען געווען ווען ער וואלט נישט געבוירען געווארען. ²⁵ און יהודה, וואס האט איהם פערמסערט האט געענטפערט און געזאגט, רבי, בין איך עס? ער האט צו איהם געזאגט דוא האסט עס געזאגט. ²⁶ און דערווייל זייא האבען געגעסען, אזוי האט ישוע גענומען ברויט, און האט א ברכה געמאכט, און האט עס צובראכען, און געגעבען צו דיא פלמידים, און האט געזאגט, נעמט עסט, דאס איז מיין לייב.

²¹ זכריה יג' ו'.

²⁷ און ער האט גענומען א כוס און האט א ברכה געמאכט, און האט צו זיין געגעבען און געזאגט, טרונקט אלע דערפון; ²⁸ ווארין דאס איז מיין בלוט פון דער ברית חדשה וואס איז פערקאסען פאר פילע צו פערגעבונג פון זינד. ²⁹ אבער איך זאג אייך, אז איך וועל פון אצונד אן נישט מעהר טרינק קען פון דויער פרוכט פון דעם וויינשטאק, ביז אן דעם טאג ווען איך טרונק עס מיט אייך גיין אין דעם קעניגרייך פון מיין פאטער. ³⁰ און ווען זיין האבען הלל געווינגען, זענען זיין אנועקגעגאנגען צום הר הזיתים: ³¹ דאן האט ישוע צו זיין געזאגט, דויע נאכט וועט איהר אלע אייך אן מיר שטרויכר לען; ווארין עס שטעהט געשריבען, איך וועל שלאגען דעם פאסטוה און דיא שאף פון דער סטאדע וועלען צושטרייט ווערען; ³² אבער נאך מיינע אויפערשטעהונג וועל איך פאר אייך געהען קיין גליל. ³³ און פעטרוס האט געזענטערט און האט צו איהם געזאגט, ווען אלע זאלען אן דיר שטרויכלען, אזוי ווער איך אן דיר קיינמאל נישט שטרויכלען. ³⁴ ישוע האט צו איהם געזאגט, באמת זאג איך דיר, אז אין דויער נאכט איידער דער האן וועט קרייגן וועסט דוא מיר דרייאל פערלליקען: ³⁵ פעטרוס האט צו איהם געזאגט, ווען איך מוז מיט דיר שטארבען, וועל איך דיר נישט פערלליקען; אזוי האבען אייך אלע פלמידים געזאגט:

³⁶ דאן איז ישוע מיט זיין געקומען צו איין ארט וואס ווערט גערופען גתשמני; און ער האט געזאגט צו דיא פלמידים, זיצט איהר דא, ביז איך וועל אהין דארטען געהען און בעטען. ³⁷ און ער האט מיט זיך גענומען פעטרוס און דיא צוויי זיהן פון זכרי, און האט אנגעהויבען טרוירן, און בעטריבט צו זיין. ³⁸ דאן האט ער צו זיין געזאגט, מיינע זעלע איז געהר טרוירן ביז צום טויט, בלייבט דא און נאכט מיט מיר. ³⁹ און ער איז אביסעל ווייטער געגאנגען, און איז אויף זיין פנים געפאלען, און האט געבעטען און געזאגט, מיין פאטער, אויב עס איז מעגליך, לאז דויער כוס פון מיר פארבייא געהען; אבער דאך נישט אזוי וויא איך וויל, גייערט אזוי וויא דוא ווילסט. ⁴⁰ און ער איז געקומען צו דיא פלמידים, און האט זיין שלאפענדיג געפינען, און האט געזאגט צו פעטרוס, קענט איהר דען נישט מיט מיר נאכען איינע שעה? ⁴¹ וואכט און בעט אז איהר זאלט נישט קומען צו נסיון; דער גייסט איז וויליג אבער דאס פלייש איז שוואך. ⁴² און ער איז ווידער דאס צווייטע מאל אנועקגעגאנגען און האט געבעטען און געזאגט, מיין פאטער, ווען דויער כוס קען נישט פון מיר פארבייא געהען סידען איך זאל איהם טרינקען, אזוי לאז דיין ווילען געשעהען. ⁴³ און ער איז ווידער געקומען און האט זיין שלאפענדיג געפינען, ווארין זייערע אויגען זענען שווער געווען. ⁴⁴ און ער האט זיין פערלאזט, און איז ווידער אנועקגעגאנגען, און האט דאס דריטע מאל געבעטען, און האט דיא זעלביגע ווערטער ווידער געזאגט. ⁴⁵ דאן איז ער געקומען צו דיא פלמידים און האט צו זיין געזאגט, שלאפט ווייטער און רוהט אייך אפ; זעהט דיא שעה איז נאכהענט און דער בן אדם ווערד פער-

מתי כו

מסערט אין דיא הענד פון דיא זינדער. ⁴⁶ שטעהט אויף, לאזט אויז געהען; זעהט דער איז נאךגענוט וואס פערמסערט מיר. ⁴⁷ און דערנווייל גר האט נאך גערעט, זעה, יחודה איינער פון דיא צוועלף איז געקומען, און מיט איהם פיל לייט מיט שווערמען און שטעקען פון דיא גרשטע כהנים און עלצטע פון דעם פאלק; ⁴⁸ און דער מוסר האט זיין געגעבען א צייכען, און האט געזאגט, דעם וואס איך וועל קישען, דאס איז ער, נעמט איהם. ⁴⁹ און גלייך איז ער געקומען צו ישוע, און האט געזאגט, שלום רבי, און האט איהם געקישט. ⁵⁰ און ישוע האט צו איהם געזאגט, פריינד צו וואס ביסט דו געקומען? דאן זענען זיי צוגעקומען, און האבען זייערע הענד אויף ישוע געלעגט און האבען איהם גענומען. ⁵¹ און זעה, איינער פון דיא וואס זענען גענוען מיט ישוע, האט דיא האנד אויסגעשטרעקט, און זיין שווערס ארויסגעצויגען, און געשלאגען דעם קנעכט פון דעם כהן גדול, און האט איהם זיין אויגער אפגעשניטען. ⁵² דאן האט ישוע צו איהם געזאגט, שטעק דיין שווערס צוריק אין איהר ארם אריין, ווארין אלע דיא וואס נעמען דאס שווערס וועלען אומקומען דורך דעם שווערס; ⁵³ אדער מיינסט דו אז איך קען נישט זיין פאטער בעטען, און ער וועט מיר צושטעלען מעהר וויא צוועלף מחנות פון מלאכים? ⁵⁴ וויא אזוי דען וועט דיא שריפט דערפילט ווערען אז עס מוז אזוי געשעהען? ⁵⁵ אין זענער זעה האט ישוע געזאגט צו דיא לייט, זענט איהר ארויסגעקומען וויא קענען א רויכער מיט שווערמען און שטעקען אום מיר צו געמען? מעגליך בין איך געזעסען אין בית המקדש און האב געלעהרט, און איהר האט מיר נישט גענומען; ⁵⁶ אבער דאס איז אלעס געשעהען, כדי דיא שריפטען פון דיא נביאים זאלען דערפילט ווערען. דאן האבען איהם אלע פלמידים פערלאזט און זענען אנטקעגעלאפען.

⁵⁷ און דיא וועלכע האבען ישוע גענומען האבען איהם אנטקעגעהערט צו קנא דעם כהן גדול, וואו דיא סופרים און דיא עלצטע זענען פערזאמעלט געווען. ⁵⁸ און פערטרום איז איהם פון ווייטען נאכגעגאנגען ביז צום פאלאסט פון דעם כהן גדול, און איז אריינגעגאנגען און געזעסען מיט דיא בעדינגטע, כדי ער זאל זעהען דעם סוף. ⁵⁹ און דיא גרשטע כהנים, און דאס נאנצע סנהדרין האבען פאלשע עדות געזוכט אויף ישוע, אז זיין זאלען איהם טייטען; ⁶⁰ און פילע פאלשע עדות זענען געקומען אבער זיין האבען קיינע געפינען; אבער צולעצט זענען געקומען צוויי. ⁶¹ און האבען געזאגט, דינער האט געזאגט איך קאן דאס בית המקדש פון גאט צושטערען און עס אין דריי טעג אויפבויען. ⁶² און דער כהן גדול איז אויפגעשטאנען, און האט צו איהם געזאגט, ענטפערסט דו גאר נישט? וואס איז דאס וואס דינע זאגען עדות קענען דיר? ⁶³ אבער ישוע האט געשוויגען. און דער כהן גדול האט צו איהם געזאגט, איך בעשטוער דיר ביים לעבעדיגען גאט, דו זאלסט אונז זאגען אויב דו ביסט דער משיח, דער ווען פון גאט. ⁶⁴ און ישוע האט צו איהם געזאגט, דו האסט עס געזאגט; דאך זאג איך איך, פון איצט אן וועט

איהר זעהען דעם בן אדם זיצען אן דיא רעכטע האנד פון דער גבורה, און קומען אויף דיא וואלדען פון דעם הימל. ⁶⁵ דאן האט דער כהן גדול זיינע קליידער צוריסען, און האט געזאגט, ער האט געלעסטערט; וואס בעדארפען מיר נאך מער ערות? זעהט, איצט האט איהר געהערט זיינע לעסטערונג; ⁶⁶ וואס דענקט איהר? און זיין האבען געענטפערט און געזאגט, ער איז דעם טויט שולדיג. ⁶⁷ דאן האבען זיין איהם אין פנים געשפיגען און האבען איהם געשלאגען, און אנדערע האבען איהם געפאטשט. ⁶⁸ און האבען געזאגט, זאג אונז גבורות, דוא משיח, ווער איז דער וואס האט דיר געשלאגען? ⁶⁹ און פעטרוס איז געזעסען דרויסען אים הויף; און א דינסטמעדעל איז צו איהם געקומען און האט געזאגט, דוא ביסט אויף געווען מיט ישוע פון גליל. ⁷⁰ און ער האט פאר זיין אדע געליקענט און האט געזאגט, איך ווייס ניט וואס דוא זאגסט. ⁷¹ און ווען ער איז צום טויטער ארויסגעגאנגען אזוי האט איהם איינע אנדערע געזעהען, און האט געזאגט צו דיא וואס זענען דארט געווען, דווער איז אויף געווען מיט ישוע הנצרי. ⁷² און ער האט ווידער גע-ליקענט מיט א שכועה, איך קען ניט דעם מאן. ⁷³ און נאך א קליינע וויילע זענען געקומען דיא וואס זענען דערפריי געשטאנען, און האבען געזאגט צו פעטרוס, באמת דוא ביסט אויף איינער פון זיין, ווארין גיין לשון מאכט דיר דערקענען. ⁷⁴ דאן האט ער אנגעהויבען צו פלוקען און צו שווערען, איך קען ניט דעם מאן; און גלייך האט דער האן געקרייגט. ⁷⁵ און פעטרוס האט געדענקט דאס ווארט פון ישוע וויא ער האט צו איהם געזאגט, איידער דער האן וועט קרייגען, וועסט דוא מיר דרייא מאל פערליקענען; און ער איז ארויסגעגאנגען און האט ביטער געוויינט.

כו 1 און ווען עס איז מארגען פריה געווארען האבען אלע ערשטע כהנים און דיא עלצטע פון דעם פאלק איין געהאלטען איבער ישוע אז זיין זאלען איהם טייטען; ² און זיין האבען איהם געבונדען און אנועקגעפיהרט. און האבען איהם איבערגעגעבען צו פילטוס דעם גובערנער. ³ דאן ווען יהודה וואס האט איהם פערמסערט האט געזעהען אז ער איז פערשולדיגט געווען האט ער חכמה געקומען, און האט צוריק געפראכט דיא דרייסיג וילדער שטיק צו דיא ערשטע כהנים און דיא עלצטע. ⁴ און האט געזאגט, איך האב געזינדיגט, אז איך האב פערמסערט אונזשולדיגעס בלוט; און זיין האבען געזאגט, וואס איז דאס צו אונז? זעה דוא דערצו. ⁵ און ער האט דיא וילדער שטיק אנדערעווארפען אין בית המקדש, און איז אנועקגעגאנגען, און האט זיך געהאנגען. ⁶ און דיא ערשטע כהנים האבען דיא וילדער שטיק גענומען און האבען געזאגט, עס איז ניט רעכט אז מען זאל זיין אין דעם אוצר אריינזארגען, ווייל זיין זענען דער פרייז פון בלוט. ⁷ און זיין האבען איין געהאטען, און האבען דערפאר געקויפט דאס פעלד פון דעם טעפער בדי פרעמדע דריגען צו בעגראבען. ⁸ דרום ווערט זענעם פעלד גערופען דאס פעלד פון בלוט ביז צום היינטיגען טאג. ⁹ דאן איז דערפילט געווארען וואס

אזי געוואנט געווארען דורך ירמיה הנביא ואנענדיג, און וויא האבען גענומען
דיא דרייסיג וילבער שטיק דעם פרייז פון איהם וואס אזי געשאצט געווען,
וועלכען דיא קינדער פון ישׂראל האבען געשאצט, ¹⁰ און וויא האבען וויא
געגעבען פאר דעם פֿעלד פון דעם טעפער אזוי וויא דער האר האט מיר
געקאטען.

¹¹ און ישוע איז געשטאנען פאר דעם גובערנער, און דער גובערנער האט
איהם געפרעגט און געוואנט, ביסט דוא דער קעניג פון דיא יודען? און ישוע
האט געוואנט, דוא זאגסט עס. ¹² און ווען ער איז פֿערקלאגט געווען פון דיא
ערשטע כהנים און דיא עלצטע, האט ער גאר ניט געענטפערט. ¹³ דאן האט
פילטוס צו איהם געוואנט, הערסט דוא ניט וויא שווערע זאכען וויא זאגען
עדות קעגען דיר? ¹⁴ און ער האט איהם ניט געענטפערט א ווארט, אז דער
גובערנער האט זיך געהער פֿערנוואנדערט. ¹⁵ און דער גובערנער פֿלעגט אויף
דעם יום טוב א געפאנגענען פֿרייז לאזען צום פֿאלק, וועלכען וויא האבען
געוואלט. ¹⁶ און דאן האבען וויא געהאט א וואויל בעקאנטען געפאנגענען וואס
האט געהייסען ברעאבא. ¹⁷ און ווען וויא האבען זיך פֿערזאמלט, האט
פילטוס צו וויא געוואנט, וועמען ווילט איהר אז איך זאל צו אייך בעפרייען?
ברעאבא אדער ישוע וואס האט געהייסען משיח? ¹⁸ ווארין ער האט געוואוסט,
אז וויא האבען איהם איבערגעגעבען פאר קנאה.

¹⁹ און ווען ער איז געוועסען אויף דעם ריכטער שטוהל, האט זיין ווייב צו
איהם געשיקט און געוואנט, האב דוא גאר ניט צו טהון מיט יענעם צדיק,
ווארין איך האב היינט פיל געליטען אין א חלום וועגען איהם. ²⁰ אבער דיא
ערשטע כהנים און דיא עלצטע האבען דיא לייט איבערגעקערט, אז וויא זאלען
פֿערלאנגען ברעאבא, און זאלען ישוע אומברענגען. ²¹ און דער גובערנער
האט געענטפערט און האט צו וויא געוואנט, וועלכען פון דיא צוויי ווילט
איהר אז איך זאל צו אייך בעפרייען? און וויא האבען געוואנט, ברעאבא.
²² פילטוס האט צו וויא געוואנט, וואס זאל איך דען טהון צו ישוע, וואס
ווערט גערופֿען משיח? אלע האבען געוואנט לאז ער געקרייציגט ווערען. ²³ און
ער האט געוואנט, וואס פאר שלעכטעס האט ער געטהון? אבער וויא האבען
נאך געהער געשריגען און געוואנט, לאז ער געקרייציגט ווערען. ²⁴ און וויא
פילטוס האט געזעהען אז עס נוצט גאר ניט, גייערט אז עס איז געווען א
גרעסערעס געטומעל, האט ער גענומען וואסער, און האט זיך דיא הענד אפגע-
וואשען פאר דיא לייט, און האט געוואנט, איך בין אונשולדיג וועגען דעם
כלוט פון דינעם צדיק; נעהט איהר דערצו. ²⁵ און דאס גאנצע פֿאלק האט
געענטפערט און געוואנט, זיין כלוט זאל זיין אויף אונז און אויף אונזערע
קינדער. ²⁶ דאן האט ער צו וויא בעפרייעט ברעאבא, און האט געלאזט ישוע
שלאגען, און האט איהם איבערגעגעבען אז ער זאל געקרייציגט ווערען.

²⁷ דאן האבען דיא סאלדאטען פון דעם גובערנער גענומען ישוע צום

מתי כז

גערקטס הויף, און האבען דיא גאנצע באנדע צו איהם פערואמעלט. ²⁸ און זיין האבען זיינע קליידער אפגעצויגען און איהם אנגעטון א רויטען מאנטעל; ²⁹ און זיין האבען געפלאכטען א קרוין פון דערנער און האבען עס אויף זיין קאפ ארויפגעזעצט, און א ראהר אין זיינע רעכטע האנד, און האבען זיך פאר איהם אנדערנגעקניעט, און האבען איהם אויסגעשפעט און געזאגט, שלום, מלך פון דיא יודען; ³⁰ און ווען זיין האבען אויף איהם געשפיגען האבען זיין גענומען דאס ראהר און האבען איהם דעם קאפ געשלאגען. ³¹ און ווען זיין האבען איהם אויסגעשפעט האבען זיין איהם דעם מאנטעל אפגעצויגען און האבען איהם זיינע קליידער אנגעטון און האבען איהם אנטעקעפיהרט גע- קרייצט צו ווערען. ³² און ווען זיין ווערען ארויסגענאנגען האבען זיין געטראפען א מאן פון קוריני, און זיין נאמען איז געווען שמעון; דעם האבען זיין געזונאונגען או ער זאל זיין קרייץ טראגען. ³³ און ווען זיין ווערען גע- קומען צו איין ארט וואס ווערט גערופען גלגלתא, וואס הייסט איין ארט פון א קאפשייטעל, ³⁴ האבען זיין איהם געגעבען צו טרינקען וויין געמישט מיט גאל, און ווען ער האט עס פערזוכט האט ער ניט געטאלט טרינקען. ³⁵ און ווען זיין האבען איהם געקרייצט, האבען זיין זיינע קליידער צוטהיילט און האבען דרויף גורל געווארפען; ³⁶ און וויא זיין האבען זיך אנדערנגעזעצט האבען זיין איהם דארט געהיט; ³⁷ און איבער זיין קאפ האבען זיין אויפ- געזעצט זיינע בעשולדיגונג געשריבען, דינער איז ושווע דער קעניג פון דיא יודען. ³⁸ דאן ווערען צוויי רויבער מיט איהם געקרייצט געווען, איינער צו דיא רעכטע האנד, און איינער צו דיא לינקע. ³⁹ און דיא וואס ווערען פארבייא גענאנגען האבען איהם געלעסטערט, און האבען זיינע קעפ געשאקעלט, ⁴⁰ און האבען געזאגט, דוא וואס ווארפט איין דאס בית המקדש און בויגסט עס אויף אין דרייא טעג, רעטע דיר וועלכסט, ווען דוא ביסט דער זון פון גאט, און קום ארום פון דעם קרייץ. ⁴¹ גלייך דעם האבען דיא גרשטע כהנים און דיא סופרים און דיא גלעזטע אויסגעשפעט און געזאגט; ⁴² ער האט אנדערע גערעטעט, זיך אליין קען ער ניט רעטען, ער איז דער קעניג פון ישראל, לאז ער איצט ארוםקומען פון דעם קרייץ און מיר וועלען איהם גלויבען. ⁴³ ער האט פערטרויעט אויף גאט, לאז ער איהם איצט מציל זיין, ווען ער וויל איהם האבען; ווארן ער האט געזאגט, איך בין דער זון פון גאט. ⁴⁴ און דיא רויבער וואס ווערען מיט איהם געקרייצט געווארען האבען איהם אויך געוידעלט.

⁴⁵ און פון דיא געקסטע שעה איז געווען פינסטערנים איבער דעם גאנצען לאנד, ביי צו דיא גיינטע שעה. ⁴⁶ און אום דיא גיינטע שעה האט ושווע גע- שריגען מיט א הויך קול, און האט געזאגט, אלי אלי למה שבקתני; דאס הייסט, מיין גאט, מיין גאט, ווארום האסט דוא מיר פערלאזט? ⁴⁷ און עטליכע פון דיא וואס ווערען דערבייא געשטאנען, ווען זיין האבען דאס געהערט

⁴⁶ תהלים כב, ב.

האָבען געזאָגט, ער רופט אליה. ⁴⁸ און גלייך איז איינער פון זיין צוגעלאָפֿען, און האט גענומען אַ שוואַם, און האט עס געפילט מיט עסיג, און האט עס אַרויפגעלעגט אויף אַ ראָהר און איהם געגעבען צו טרינקען. ⁴⁹ און דיא איבריגע האָבען געזאָגט, לאז זיין, מיר וועלען זעהען אויב אליה וועט קומען איהם צו רעטען. ⁵⁰ און ישוע האט ווידער געשריגען מיט אַ הויך קול און אויסגעלאזט דיא נשמה. ⁵¹ און זעה, דיא פֿרוכט פון דעם בית המקדש איז אין צווייגען צוריסען געוואָרען, פון אויבען ביז אַרופֿ, און דיא ערד האט געציטערט, און דיא פעלען האָבען זיך געשפאלטען; ⁵² און דיא קברים האָבען געווען זיך אויפגעמאכט, און פילע ליבער פון דיא הייליגען נאָם האָבען געשלאָפֿען זענען אויפגעשטאָנען. ⁵³ און זענען פון דיא קברים אַרויסגעקומען נאך זיינע אויפערשטעהונג, און זענען אַריינגעקומען אין דיא הייליגע שטאָדט, און האָבען זיך צו פילע געווינען. ⁵⁴ און דער הויפטמאן און דיא נאָם האָבען מיט איהם געהיט ישוע, ווען זיין האָבען געזעהען דאס ערדציטערנס, און דאס נאָם איז געשעהען, האָבען זיין זעהר געפֿאָרעכטען און האָבען געזאָגט, דינער איז געווען געווען דער ווידן פון נאָם. ⁵⁵ און עס זענען דאָרט פילע פֿרויען געווען נאָם האָבען דאס פון ווייטען צוגעזעהען, וועלכע האָבען ישוע פון גליל נאָכגעפאלגט, און האָבען איהם בעדינט; ⁵⁶ און עס איז צווישען זיין געווען מרים המגדלית, און מרים דיא מוטער פון יעקב און יוסף, און דיא מוטער פון דיא ווידן פון זכרי.

⁵⁷ און ווען עס איז אָבער געוואָרען איז געקומען אַ רייכער מאן פון הרמתיס, נאָם האט געהייסען יוסף, נאָם איז אויף אליין געווען אַ פלמיד פון ישוע. ⁵⁸ ער איז געגאנגען צו פילטוס, און האט געבעטען פאר דעם לייב פון ישוע. דאן האט פילטוס בעפֿוילען איהם דעם לייב צו געבען. ⁵⁹ און יוסף האט גענומען דעם לייב, און האט איהם איינגעוויקעלט אין אַ ריין ליללעך; ⁶⁰ און האט איהם אַריינגעלעגט אין זיין אייגענען גייען קבר, נאָם ער האט אויסגע־האָט אים פעל, און האט אַרויפגעלעגט אַ גרויסען שטיין אויף דער טהיר פון דעם קבר, און איז אַוועקגעגאנגען. ⁶¹ און עס זענען דאָרט געווען מרים המגדלית, און דיא אַנדערע מרים, נאָם זענען געזעסען קעגען דעם קבר.

⁶² און צו מאַרגען, נאָם איז נאך ערב יום טוב, האָבען זיך דיא ערשטע כהנים און דיא פֿרושים פֿערוואַמעלט ביין פילטוס, ⁶³ און האָבען געזאָגט, הערר, מיר געדענקען אז זענער בעטריגער האט געזאָגט ווען ער האט נאך געלעבט, נאך דרייאַ טעג וועל איה אויפֿשטעהען. ⁶⁴ דרום בעפֿעהל אז מען זאל דאס קבר בעוואַכען ביז צום דריטען טאג, כדי זיינע פלמידים זאלען נישט קומען, און איהם געבנען און דעם פֿאלק זאָגען אז ער איז אויפֿגעשטאָנען פון דיא טויטע; און דיא לעצטע בעטריגערייט וועט ערדער זיין וויא דיא ערשטע. ⁶⁵ פילטוס האט צו זיין געזאָגט, איהר האט אַ נאָך, געהט און מאַכט עס זיכער וויא איהר ווייסט. ⁶⁶ און זיין זענען געגאנגען און האָבען דאס קבר זיכער געמאכט דורך פֿערווינגען, און האָבען אַ נאָך געשטעלט.

כח 1 און שפעט נאך מוצאי שבת, ווען עס האט אנגעהויבען ליכטיג צו
 ווערען, קענען דעם ערשטען טאג אין דער וואך, איז מרדכי המגדלית און דיא
 אנדערע מרדכי געקומען דאס קבר צו זעהען. 2 און זעה, עס איז געשעהען א
 גרויס ערדציטערניס, ווארין א מלאך פון דעם הארץ איז ארויפגעקומען פון הימל,
 און איז געגאנגען און האט אנעקעראלט דעם שטיין און איז דרויף געזעסען;
 3 און זיינע געשטאלט איז וויא א בליץ געווען, און זיינע קליידונג וויס וויא שנייא.
 4 און דיא וועכטער האבען געציטערט פאר מורא פון איהם, און זענען וויא מויסע
 געווארען. 5 און דער מלאך האט געענטפערט און האט צו דיא פרויען געזאגט,
 פארקט אייך ניט, ווארין איך וויס אז אייך זוכט ישוב דער איז געקרייצט
 געווארען. 6 ער איז ניט דא, ווארין ער איז אויפגעשטאנען אזוי וויא ער האט
 געזאגט; קומט און זעהט דעם ארט וואו דער האר איז געלעגען. 7 און זעהט
 געשווינד און זאגט צו זיינע פלמידים אז ער איז פון דיא מויסע אויפגעשטאנען;
 און זעהט, ער זעהט פאר אייך קיין גליל. דארט וועט אייך איהם זעהען;
 זעהט, איך האב עס אייך געזאגט. 8 און וויא זענען געשווינד אנעקעגאנגען
 פון דעם קבר מיט מורא און מיט גרויסע שמחה, און זענען געלאפען עס צו
 דערזעהלען צו זיינע פלמידים. 9 און זעה ישוב האט וויא בעגעגענט און גער
 זאגט, שלום צו אייך; און וויא זענען צו איהם געקומען און האבען איהם
 אנגעהאלטען ביא דיא פיס, און האבען זיך צו איהם געביקט. 10 דאן האט
 ישוב צו וויא געזאגט, פארקט אייך ניט; זעהט און זאגט צו מיינע ברודער אז
 וויא זאלען אנעקעגעהען קיין גליל, און דארט וועלען וויא מיד זעהען.
 11 און דערנאך וויא זענען געגאנגען, זעה עטליכע פון דער וואך זענען אין
 דער שטאדט אריינגעקומען, און האבען דערזעהלט צו דיא ערשטע כהנים אלעס
 וואס איז געשעהען. 12 און וויא האבען זיך פערזאמעלט מיט דיא עלזשע, און
 האבען איין געהאלטען, און האבען געזעען פיל געלד צו דיא סאלדאד
 טען; 13 און האבען געזאגט, זאגט אייך אז זיינע פלמידים זענען געקומען
 ביא דער נאכט, און האבען איהם געגנעט, דערנאך מיר האבען געשלאפען;
 14 און ווען דער גובערנער וועט דאס הערען, אזוי וועלען מיר איהם איבער
 קעדען, און וועלען אייך זיכער מאכען. 15 און וויא האבען גענומען דאס געלד,
 און האבען געטהון אזוי וויא וויא זענען געלעהרט געווען, און דויע קער איז
 צווישען דיא יודען פערשפרייט געווארען ביז צום היינטיגען טאג.
 16 און דיא עלף פלמידים זענען געגאנגען קיין גליל, צום בארג וואו ישוב האט
 וויא בעפוילען. 17 און ווען וויא האבען איהם געזעהען, האבען וויא זיך צו איהם
 געביקט; אבער עטליכע האבען געצווייפעלט. 18 און ישוב איז צו וויא געקומען,
 און האט מיט וויא גערעדט און געזאגט, אלע מאכט איז מיר געגעבען געווארען
 אים הימל און אויף דער ערד; 19 דרום זעהט און מאכט פלמידים פון אקע
 פעלקער, אין דעם אייך טובלט וויא אים נאמען פון דעם פאטער, און פון דעם וואך,
 און פון דעם רוח הקודש. 20 און לעהרט וויא צו היטען אלעס וואס איך האב אייך
 געקאמטען; און זעהט, איך בין אלע טעג מיט אייך ביז צום ענד פון דעם צייטאלטער.

דיא הייליגע בשורה טובה נאך מרקום

א ¹ דער אנהייב פון דער בשורה טובה פון ישוע המשיח. ² אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אין דעם נביא ישעיה, וועט איך שיק מיין מלאך פאר דיר, דער וועט דיין וועג פאר דיר אנברייטען: ³ א קול פון איינעם וואס רופט אין דער מדבר, מאכט פארטיג דעם וועג פון דעם האר'ן, מאכט גלייך וויינע שטענען.

⁴ אין יוחנן איז געווען אין דער מדבר, און האט געפרעדיגט דיא טבילה פון השוכה צו פערנעבונג פון זינד. ⁵ און עס זענען צו איהם ארויסגעגאנגען דאס גאנצע לאנד יהודה, און אלע לייט פון ירושלים; און זענען פון איהם געטובלט געווען אים שטרוים ירדן, און האבען מתודה געווען וויערע זינד. ⁶ און יוחנן איז געקלייד געווארען אין קעמל האר, און א גארטעל פון פל ארום וויינע לענדען, און ער האט געגעסען היישרעקען אין ווילדען האג. ⁷ און ער האט געפרעדיגט און געזאגט, א שטארקערער פון מיר קומט נאך מיר, וואס איך בין נישט ווערט אז איך ואל מיר ארויפבריינגען און דאס שנירעל פון וויינע שיק אויפבריינגען. ⁸ איך האב איהך געטובלט מיט וואסער, אבער ער וועט איהך טובלן מיט דעם רוח הקודש.

⁹ און עס איז געווען אין זענע טעג, אז ישוע איז געקומען פון נצרת אין גליל, און איז געטובלט געווען פון יוחנן אים ירדן. ¹⁰ און גלייך וויא ער איז אויס דעם וואסער ארויסגעקומען, האט ער געזעהען אז דער הימל האט זיך גע-שפאלטען, און דעם גייסט ארויפקומענדיג וויא א טויב אויף איהם. ¹¹ און א קול איז געווען פון הימל, דא בייסט מיין געליבטער זון, אין דיר האב איך וואוילגעפילען.

¹² און גלייך האט דער גייסט איהם ארויסגעשטריבען אין דער מדבר אריין. ¹³ און ער איז דארט געווען פינעציג טעג, און איז געפרישט געווען פון דעם שטן; און ער איז געווען מיט דיא ווילדע חיות, און דיא מלאכים האבען איהם בע-דינט.

¹⁴ און נאכדעם וויא יוחנן איז איבערגעגאנגען געווארען, איז ישוע געקומען ביין גליל, און האט געפרעדיגט דיא בשורה טובה פון דעם קעניגרייך פון גאט. ¹⁵ און ער האט געזאגט, דיא צייט איז דערפילט, און דאס קעניגרייך פון גאט איז נאקענט, טהוט השוכה, אין גלויבט אין דער בשורה טובה.

¹⁶ און ווען ער איז געגאנגען ביים ים פון גליל, האט ער געזעהען שמעון און זיין ברודער אנדר, וואס האבען געווארפען א געז אים ים אריין, ווארן וויא

² מלאכי ג' א', ³

ישעיה מ' ג', ⁸

מרקום א

וּנְעֵנֵן פִּישְׁעֵר גִּעְוֹנֵן. ¹⁷ און יִשׁוּעַ הָאָם צו ווִיא גֶּעוֹאָגֶט, פֿאַלֶּגֶט מיר נאָך, און אײַך וועל אײַך מאַכען פֿישְׁעֵר פֿון מענשען. ¹⁸ און גלײַך האָבען ווִיא ווײַערע געזען פֿערלאָזט און האָבען אײַהם נאָכגעפֿאַלגט, ¹⁹ און ווִיא ער איז פֿון דאָרטען אַפֿיסעל ווײַטער געגאָנגען, האָט ער געזעהען יעקב דעם זיידן פֿון זכדי, און זיין ברודער יוחנן, אײַך ווִיא זענען געווען אים שײף צורעכטמאָד-כענדיג דיא געזען. ²⁰ און גלײַך האָט ער ווִיא גערופֿען. און ווִיא האָבען פֿערלאָזט ווײַער פֿאַטער זכדי אים שײף מיט דיא געדונגענע לײַט, און האָבען אײַהם נאָכגעפֿאַלגט.

²¹ און ווִיא זענען געקומען קיין כפרנחום. און גלײַך איז ער אַם שבת געגאָנגען אין דער שול אַרײַן, און האָט געלעהרט. ²² און ווִיא האָבען זיך געוואונדערט איבער זײַנע לעהרע: וואָרין ער האָט ווִיא געלעהרט אזוי ווִיא אײַנער וואָס האָט מאַכט, און נײַט אזוי ווִיא דיא סופֿרים. ²³ און גלײַך איז עס געווען אין ווײַערע שול אַ מאַן מיט אײַן אונגרינגען גײַסט, און ער האָט געשרינגען און געזאָגט: ²⁴ וואָס האָבען מיר מיט דיר צו טהון, דאָ ווִישׁע הנצרי? בײַסט דאָ געקומען אונז צו פֿערבאַרבען? אײַך קען דיר ווער דאָ בײַסט, דער הייליגער פֿון גאָט. ²⁵ און ווִישׁע האָט אײַהם אָנגעשרינגען, און געזאָגט, ווִיא פֿערשטומט און געה אַרויס פֿון אײַהם. ²⁶ און דער אונגרינגע גײַסט האָט אײַהם צורײַסען, און האָט געשרינגען מיט אַ הויך קול, און איז פֿון אײַהם אַרויסגעגאָנגען. ²⁷ און ווִיא זענען אלע ערשטוינט געוואָרען אזוי אז ווִיא האָבען צווישען אײַנאַנדער געפֿרעגט און געזאָגט, וואָס איז דאָס? אַ גײַע לעהרע מיט מאַכט; ער בעפעהלט אײַך דיא אונגרינגע גײַסטער און ווִיא געהאָרבען אײַהם. ²⁸ און זיין שם איז גלײַך אַרויסגעגאָנגען איבעראַל אין דיא גאַנצע געגענד פֿון גליל.

²⁹ און גלײַך זענען ווִיא אױס דער שול אַרויסגעגאָנגען, און זענען געקומען אים הײַז אַרײַן פֿון שמעון און אַנדרי, מיט יעקב און יוחנן. ³⁰ און דיא שוויגער פֿון שמעון איז געלעגען מיט פֿיבער; און גלײַך האָבען ווִיא אײַהם פֿון אײַהר געזאָגט. ³¹ און ער איז צוגעגאָנגען און האָט זי אָנגענומען בײַא דער האַנד, און האָט זי אױפֿגעהויבען; און דאָס פֿיבער האָט זי פֿערלאָזט, און זי האָט ווִיא בעדינט.

³² און ווען עס איז אָבענד געוואָרען ווען דיא זון איז אונטערגעגאָנגען, האָט מען צו אײַהם געבראַכט אלע דיא וואָס זענען קראַנק געווען אין וואָס האָט פֿען שדים געהאט. ³³ און דיא גאַנצע שטאָדט איז פֿערזאַמעלט געווען פֿאַר דער טהיר. ³⁴ און ער האָט געהײַלט פֿילע וואָס זענען קראַנק געווען אײַף פֿערשידענע קרענק, און האָט אַרויסגעטריבען פֿילע שדים; און האָט דיא שדים נײַט געלאָזט רעדען, אז ווִיא האָבען אײַהם געקענט.

³⁵ און אין דער פֿריה, ווִיא עס איז נאָך פֿינסטער געווען, איז ער אױפֿגעשטאַנען און איז אַוועקגעגאָנגען, און געקומען צו אַ וויסמען אָרט, און האָט דאָרט געבעטען. ³⁶ און שמעון און דיא וואָס זענען מיט אײַהם געווען האָבען אײַהם נאָכגעפֿאַלגט.

מרקום א ב

³⁷אין ווען וויא האבען איהם געפינען, האבען וויא צו איהם געזאגט, אלע לייט וועלען דיר. ³⁸און ער האט צו וויא געזאגט, לאזען מיר געהען צו אנדערע ערטער צו דיא שטענדט וואס זענען נאדענט אויף זאל דארט אויף פֿרעדיגען; ווארין דערפאר בין איך ארויסגעקומען. ³⁹און ער איז געקומען און האט געפֿרעדיגט אין ווייזערע שולען אין גאנץ גליל, און האט דיא שרים ארויסגעטריבען.

⁴⁰און א קרעציגער איז צו איהם געקומען, און האט איהם געבעטען, און האט פאר איהם אנדערגעקניגט און האט צו איהם געזאגט, ווען דוא ווילסט, קענסט דוא מיר ביין מאכען. ⁴¹און ער האט זיך איבער איהם דערבארמט, און האט דיא האנד אויסגעשטרעקט, און האט איהם אנגעהירט, און האט צו איהם געזאגט, איך וויל, וויא גערייניגט. ⁴²און גלייך זענען דיא קרעץ פון איהם אנטקעגנאנגען, און ער איז גערייניגט געווארען. ⁴³און ווען ער האט איהם שארף אנגעזאגט, האט ער איהם גלייך אנטקעגנשיקט. ⁴⁴און האט צו איהם געזאגט, זעה, דוא וואלטסט קיינעם נישט זאגען; גייצט געה אנטעק און ווייז דיר פאר דעם כהן. און וויא מקריב פאר דייער רייניגונג וואס משה האט געמאכט פאר א צייגנים צו וויא. ⁴⁵אבער ער איז ארויסגעגאנגען, און האט אנגעהויבען פיל צו פֿרעדיגען, און דיא זאך צו ריהמען, אזוי אז ער האט נישט מעהר געקענט געפֿענטליך אין א שטאדט אריינקומען, גייצט ער איז דרויסען אין וויססע ערטער געווען, און מען איז צו איהם געקומען פון אלע זייטען.

ב ¹און נאך געטליכע טעג איז ער ווידערגעקומען קיין כפרנחום און עס איז געקאנט געווארען אז ער איז אים הויי. ²און פילע האבען זיך פֿערוואקעלט אזוי אז עס איז נישט מעהר פלאץ געווען פאר וויא, נישט אמאל פאר דער טהיר. און ער האט צו וויא גערעט דאס ווארט. ³און וויא זענען צו איהם געקומען, און האבען געבראכט א גיכטברייגען, וואס איז פון פיגער מענשען געטראגען געווארען. ⁴און ווען וויא האבען נישט געקענט צו איהם צוקומען דורך דיא לייט, אזוי האבען וויא אויפגעדעקט דעם דאך וואו ער איז געווען און האבען איהם אויפגעבראכען, און ארויפגעלאזט דאס בעט אויף וועלכעס דער גיכטברייגער איז געלעגען. ⁵און ווען ישוע האט געזעהען ווייזער גלויבען, האט ער צום גיכטברייגען געזאגט, מיין וועק, דייער זינד זענען דיר פֿערגעגען. ⁶אבער געטליכע פון דיא סופרים זענען דארט געוועסען, און האבען זיך געדירט, וואס איז ווייזערע הערצער; ⁷פאר וואס רעט דייער אזוי? ער לעסטערט, ווער קען זינד פֿערגעגען אויסער גאט אליין? ⁸און ישוע, גלייך וויסענדיג אין זיין גייסט אז וויא האבען אין זיך אזוי געטראכט, האט צו וויא געזאגט, פאר וואס דענקט איהר אנטלעכע אין אייזערע הערצער? ⁹וואס איז גרינגער, צו זאגען צו דעם גיכטברייגען, דייער זינד זענען דיר פֿערגעגען? אדער צו זאגען, שטעה אויף, נעם דיין בעט, און געה ארום? ¹⁰אבער אז איהר וואלט וויסען אז דער בן אדם האט מאכט זינד צו פֿערגעגען אויף דער ערד, זאגט ער צום גיכטברייגען, איך זאג דיר, שטעה אויף, און נעם דיין בעט, און

מרקוס ב

געה אין דיין הויז. ¹² און גלייך איז ער אויפגעשטאנען, און האט גענומען זיין בעט, און איז ארויסגעגאנגען פאר זיין אלע; אזוי אז זיין אלע זענען ערשטויקט, און האבען געלויבט גאט, און געזאגט, מיר האבען אנעלכעס קיין מאל נישט געזעהען.

¹³ און ער איז ווידער ארויסגעגאנגען צו דער ווייט פון דעם ים; און אלע לייט זענען צו איהם געקומען, און ער האט זיין געלעהרט. ¹⁴ און ווען ער איז פארבייא געגאנגען, האט ער געזעהען לוי, דעם ווען פון חלפי, ווענדיג אים הויז פון שטייגער און ער האט איהם געזאגט פאלג מיר נאך. און ער איז אויפגערשטאנען, און האט איהם נאכגעפאלגט. ¹⁵ און עס איז געשעהען ווען ער איז געזעסען ביים טיש אין זיין הויז, אז פילע שטייגראיינגעמער און ווידער זענען אויך געזעסען מיט ישוע און זיינע תלמידים. ווארן עס זענען געווען פילע וואס זענען איהם נאכגעגאנגען. ¹⁶ און ווען דיא סופרים און דיא פרושים האבען געזעהען אז ער עסט מיט שטייגראיינגעמער און ווידער, האבען זיין געזאגט צו זיינע תלמידים, ער עסט און טרינקט מיט שטייגראיינגעמער און ווידער. ¹⁷ און ווען ישוע האט דאס געהערט, האט ער צו זיין געזאגט, דיא וואס זענען געווינד בעדארפען קיין דאקטאר נישט, גייערט דיא וואס זענען קראנק; איך בין נישט געקומען דיא צדיקים צו רופען, גייערט דיא ווידער.

¹⁸ און דיא תלמידים פון יוחנן און דיא פרושים האבען געפאסט. און זיין זענען געקומען און האבען צו איהם געזאגט, פארנוואס פאסטען דיא תלמידים פון יוחנן און פון דיא פרושים, אבער זיינע תלמידים פאסטען נישט? ¹⁹ און ישוע האט צו זיין געזאגט, קענען דיא אוינטערפיהרער פאסטען, דערווייל דער חתן איז נאך בייא זיין? אזוי לאנג וויא זיין האבען דעם חתן מיט זיך, קענען זיין נישט פאסטען. ²⁰ אבער דיא טעג וועלען קומען, ווען דער חתן וועט פון זיין אנועקגענומען ווערען, און דאן וועלען זיין פאסטען אין זענעם טאג. ²¹ קיינער פערערעכט נישט איין אלטעס קלייד מיט א שטיק פון נישט געוואלקעטעטען טוך, ווארן אזוי דען רייסט דאס צוגעפליקטע אפ דערפון, דאס גייט פון דעם אלטען, און עס וועט איין ערגערער ריס. ²² און קיינער גיסט נישט גייען וויין אין אלטע לאגעל אריין; ווען אזוי, וועט דער וויין דיא לאגעל צורייסען, און דער וויין און דיא לאגעל ווערען פערדארבען. גייערט מען גיסט גייען וויין אין גייע לאגעל אריין.

²³ און עס איז געשעהען, ווען ער איז ארויפגעגאנגען אים שבת דורך דעם וואקסענדען קארן, אז זיינע תלמידים האבען אנגעהויבען א וועג צו מאכען, מיט אפרייסען פון דיא זאנגען. ²⁴ און דיא פרושים האבען צו איהם געזאגט, זעה, ווארום טהון זיין אים שבת וואס איז נישט דערלויבט? ²⁵ און ער האט צו זיין געזאגט, האט איהר קיין מאל נישט געליינט וואס דוד האט געטוהן, ווען ער האט נויט געהאט און איז הונגריג, און דיא וואס זענען מיט איהם געווען? ²⁶ וויא ער איז אריינגעגאנגען אים הויז פון גאט, אין דער צייט פון אקטער דעם כהן גדול, און האט געגעסען דעם לחם הפנים, וואס איז נישט

מרקום ב ג

דערלויבט צו געסען אויסער דיא פֿהנים, און ער האט אויך געגעבען צו דיא וואס זענען מיט איהם געווען? ²⁷ און ער האט צו זייא געזאגט, דער שבת איז געמאכט געווארען פאר דעם מענטשען און ניט דער מענש פאר דעם שבת. ²⁸ אזוי דען איז דער בן אדם האר אויך איבער דעם שבת.

ג ¹ און ער איז ווידער געגאנגען אין שול אריין; און עס איז דארט געווען א מאן וואס האט געהאט א פערדארטע האנד. ² און זייא האבען איהם גער-וואכט, אויב ער וועט איהם היילען אים שבת, כדי זייא זאלען איהם פער-קלאגען. ³ און ער האט געזאגט צום מאן וואס האט געהאט דיא פערדארטע האנד, שטעה אויף אין מיטען. ⁴ און ער האט צו זייא געזאגט, מעג מען אים שבת גוטעס טהון, אדער שלעכטעס? לעבען רעטען, אדער טייטען? און זייא האבען שטיל געשוויגען. ⁵ און ער האט אויף זייא ארומגעזעהן מיט צארן, און איז פערדריבט געווען איבער דיא הארטיגקייט פון זייערע הער-צעה, און ער האט געזאגט צום מאן, שטרעק אויס דייןע האנד; און ער האט זיא אויסגעשטרעקט, און זייערע האנד איז ווידער געווענד געווארען. ⁶ און וויא דיא פרושים זענען ארויסגעגאנגען, גלייך האבען זייא איין צעה געהאלטען קעגען איהם מיט דיא לייט פון הורדוס, כדי זייא זאלען איהם אומברענגען.

⁷ און נישט איז אנטקעגענגאנגען מיט זייערע פלמידים צום ים, און א סך מענטשען זענען איהם נאכגעגאנגען; און פון גליל, און פון יהודה, ⁸ און פון ירושלים, און פון אדום, און פון דיא אנדערע זייט ירדן, און פון דער געגענד פון צור און צידון, א סך מענטשען ווען זייא האבען געהערט וואספאר ווערק ער האט געטהון זענען צו איהם געקומען. ⁹ און ער האט צו זייערע פלמידים גע-זאגט, אז זייא זאלען איהם אנברייטען א קליינעם שיף, פון וועגען דיא לייט, אז זייא זאלען איהם ניט שטיפען. ¹⁰ ווארין ער האט פילע געהיילט, און דיא וואס האבען געהאט פלאגען זענען איהם איבערפאלען, אז זייא זאלען איהם אנריהרען. ¹¹ און דיא אנגריינע גייסטער, ווען זייא האבען איהם געזעהען, זענען פאר איהם אנדערגעפאלען; און האבען געשריגען און גע-זאגט, דוא ביסט דער ווען פון גאט. ¹² און ער האט זייא אנגעשריגען אז זייא זאלען איהם ניט בעקאנט מאכען.

¹³ און ער איז אויף דעם בארג ארויפגעגאנגען, און האט צו זיך גערופען ווער-מען ער האט געוואלט, און זייא זענען צו איהם געקומען. ¹⁴ און ער האט איינגעשטעלט צוועלף אז זייא זאלען מיט איהם זיין, און אז ער זאל זייא אויס-שיקען צו פרעדיגען. ¹⁵ און אז זייא זאלען האבען מאכט שרים ארויס צו-טרייבען. ¹⁶ און ער האט דיא צוועלף איינגעשטעלט, און צו שמוען האט ער דעם נאמען געגעבען פעטרוס; ¹⁷ און יעקב דער ווען פון זכדי, און יוחנן דעם ברודער פון יעקב, און צו זייא האט ער א נאמען געגעבען בני רגשי, וואס הייסט ווען פון דונער; ¹⁸ און אנדרי, און פיליפוס, און בר-שלמי, און מתי, און תומא, און יעקב דער ווען פון חלפי, און פדי, אין שמוען הקנאי; ¹⁹ און יהודה איש קריות, וואס האט איהם אויך פערמסערט.

מרקום ג ד

און וויא זענען אין א הויז געקומען. ²⁰ און דיא לייט זענען ווידער צווא-
 מענגעקומען, אזוי אז וויא האבען אויף קיין ברויט נישט געקענט געסען. ²¹ און
 ווען זיינע קרובים האבען דאס געהערט, זענען זייא ארויסגעגאנגען אים איהם
 צו האלטען; ווארין וויא האבען געזאגט, אז ער איז פון זינען געקומען. ²² און
 דיא סופרים וואס זענען ארויפגעקומען פון ירושלים האבען געזאגט, ער האט
 בעלזבוב, און ער טרייבט ארויס דיא שדים דורך דעם פירשט פון דיא שדים.
²³ און ער האט וויא גערופען, און האט צו וויא גערעט אין משלים, וויא אזוי
 קען דער שטן דעם שטן ארויסטרייבען? ²⁴ און ווען א קעניגרייך איז צו
 טיילט קענען זיך, אזוי קען דאס קעניגרייך נישט בעשטעהען. ²⁵ און ווען א הויז
 איז צוטיילט קענען זיך, אזוי קען זענעם הויז נישט בעשטעהען. ²⁶ און ווען
 דער שטן שטעהט אויף קענען זיך, און איז קענען זיך צוטיילט, אזוי קען ער נישט
 בעשטעהען, גייצט ער האט איין ענד. ²⁷ אבער קיינער קען נישט אריינקומען אים
 הויז פון א גבור, און זיינע בליים רויבען, אויסגענומען אז ער וועט צוגרשט דעם
 גבור בינדען, און דאן וועט ער זיין הויז רויבען. ²⁸ באמת זאג איך אייך, אז
 אלע זינד וועלען צו דיא זיין פון מענשען פערנעכען ווערען, און דיא
 לעסטערונגען וואס וויא וועלען לעסטערן; ²⁹ אבער דער וואס וועט לעסטערן
 קענען דעם רוח הקדש, דער האט אויף עביג קיינע פערנעכונג נישט, גייצט
 ער איז פערשולדיגט פון איין עביגע זינד. ³⁰ ווארין וויא האבען געזאגט, ער
 האט איין אנגריינעם גייסט.

³¹ און זיינע מוטער און זיינע ברידער זענען געקומען, און זענען געשטאנען
 דרויסען, און האבען געשיקט איהם רופען. ³² און דיא לייט זענען ארום איהם
 געזעסען, און האבען צו איהם געזאגט, זעה, זיינע מוטער און זיינע ברידער
 דרויסען וועבן דיר. ³³ און ער האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט,
 ווער איז מיינע מוטער און מיינע ברידער? ³⁴ און קוקענדיג אויף דיא וואס
 זענען ארום איהם געזעסען, האט ער געזאגט, זעה מיינע מוטער און מיינע
 ברידער! ³⁵ ווארין ווער עס וועט טהון דעם ווילען פון גאט, דער איז מיין
 ברידער, און שוועסטער, און מוטער.

ד ¹ און ער האט ווידער אנגעהויבען צו לעהרען ביא דעם ים, און א סף
 לייט האט זיך צו איהם פערזאמעלט, אזוי אז ער איז אין א שיף אריינגעגאנגען,
 און איז דרויף געזעסען אים ים, און אלע לייט זענען אויף דעם לאנד ביים
 ים געווען. ² און ער האט וויא פיל געלעהרט אין משלים, און האט צו וויא
 געזאגט אין זיינע לעהרע, ³ הערט צו, זעה, דער זיגער איז ארויסגעגאנגען צו
 זיינען. ⁴ און עס איז געשעהען ווען ער האט געזיגט, זענען עטליכע געפאלען
 ביים וועג, און דיא פייגעל זענען געקומען, און האבען וויא אויפגעפרכעסען.
⁵ און אנדערעס איז געפאלען אויף דעם שטיינערדיגען גרונד, וואו עס האט
 נישט געהאט פיל ערד; און גלייך האט עס ארויסגעשפראצט, ווייל עס האט
 נישט געהאט קיינע טיפע ערד. ⁶ און ווען דיא זון איז אויפגעגאנגען אזוי איז
 עס דערהיציג געווארען, און ווייל עס האט נישט געהאט קיינע ווארצל איז עס

פערדארט געווארען. ⁷ און אנדערעס איז געפאלען צווישען דיא דערנער, און דיא דערנער זענען אויפגעוואקסען, און האבען עס דערשטיקט, און עס האט ניט קיינע פרוכט געגעבען. ⁸ און אנדערעס איז געפאלען אויף דעם גוטען גרונד און האט געבראכט פרוכט וואס איז אויפגעגאנגען, און האט זיך געמעהרט, און האט געטראגען דרייסיגפערלטיג און זעכציגפערלטיג און הונדערטפערלטיג. ⁹ און ער האט געזאגט, דער וואס האט אויפגען צו הערען לאז ער הערען.

¹⁰ און ווען ער איז אליין געווען, האבען דיא וואס זענען ארום איהם מיט דיא צוועלף געפרעגט וועגען דיא משלים. ¹¹ און ער האט צו זייא געזאגט, אייך איז געגעבען דער סוד פון דעם קעניגרייך פון גאט; אבער צו דיא וואס זענען דרויסען געשעהט אלדינג דורך משלים. ¹² כדי זעהענדיג זאלען זייא זעהען, און ניט איינזעהען; און הערענדיג זאלען זייא הערען, און ניט פערשטעהען; אז זייא זאלען זיך ניט בעקעהרען, און דיא זינד זייא פערגעבען ווערען. ¹³ און ער האט צו זייא געזאגט, ווייסט איהר גיט דיוועס מושל? זייא אזוי וועט איהר אלע משלים וויסען? ¹⁴ דער זייער זייעט דאס ווארט. ¹⁵ און דאס זענען דיא ביים וועג, אין וועמען דאס ווארט איז געוויינט געווארען; אין ווען זייא הערען אזוי קומט גלייך דער שטן, און געמט אנוועק דאס ווארט וואס איז אין זייא געוויינט געווארען. ¹⁶ און דאס זענען אויף דיא וואס זענען געוויינט אויף דעם שטיינערדיגען גרונד, וועלכע, ווען זייא הערען דאס ווארט, געמען זייא עס גלייך אויף מיט פרייד; ¹⁷ און זייא האבען ניט קיין וואונדערל אין זיך, און בלייבען נור פאר א צייט; דערנאך ווען ליידען און פערפאלגונגען קומען דורך דעם ווארט, שטרויכלען זייא גלייך. ¹⁸ און אנדערע זענען דיא וואס זענען צווישען דערנער געוויינט; דאס זענען דיא וואס הערען דאס ווארט, ¹⁹ און דיא זאגען פון דער וועלט, און דיא בעטריגערייא פון בייכטום, און דאס גלוסטען פון אנדערע זאכען, קומען אריין און דערשטיקען דאס ווארט, און עס בלייבט אהן פרוכט. ²⁰ און דאס זענען דיא וואס זענען געוויינט געווארען אויף גוטען גרונד; וועלכע הערען דאס ווארט און געמען עס אויף, און טראגען פרוכט, דרייסיגפערלטיג, און זעכציגפערלטיג, און הונדערטפערלטיג. ²¹ און ער האט צו זייא געזאגט, פרענגט מען דען אריין א לאמפע אז מען זאל עס שטעלען אונטער א מעסטעל, אדער אונטער א בעט, און ניט אז מען זאל עס ארויפשטעלען אויף א געשטעל? ²² ווארין קיין זאך איז ניט פערבראגען, וואס זאל גיט אנטפלעקט ווערען, און קיין זאך איז ניט פערהוילען וואס וועט גיט בעקאנט געמאכט ווערען. ²³ ווער עס האט אויפגען צו הערען, לאז ער הערען. ²⁴ און ער האט צו זייא געזאגט, גיבט אכטונג וואס איהר הערט; מיט דעם מאס וואס איהר מעסט וועט אייך אויך געמאסטען ווערען; און מעהר וועט אייך געגעבען ווערען. ²⁵ ווארין דער וואס האט, צו דעם וועט געגעבען ווערען; און דער וואס האט ניט, פון דעם וועט אויך דאס

מרקום ד ה

וואס ער האט אונעקגענומען ווערען.

²⁶ און ער האט געזאגט, דאס קעניגרייך פון גאט איז אזוי וויא א מאן דער ווארפט זאמען אים גרינד. ²⁷ און ער שלאפט, און ער שטעהט אויף ביא נאכט און ביא טאג, און דער זאמען שפראצט ארויס, און וואקסט אויף, וויא ער ווייסט ניט. ²⁸ דיא ערד ברענגט פון ויה ועלכסט פרוכט, צום ערשטען דאס גראד, דערנאך דיא זאג, דערנאך דעם פולען ווייזן אין דער זאג. ²⁹ אבער ווען דיא פרוכט איז צייטיג, גלייך שיקט ער דיא קאסע ארויס, ווארין דיא שניטציט איז געקומען.

³⁰ און ער האט געזאגט, וויא אזוי זאלען מיר פערגלייכען דאס קעניגרייך פון גאט? אדער וואספאר א מושל זאלען מיר דעם געבען? ³¹ עס איז וויא א זענפארן, וואס ווען עס איז אויף דער ערד געוויצט, איז קליינער וויא אלע זאמען וואס זענען אויף דער ערד. ³² און ווען עס איז געוויצט געווארען וואקסט עס אויף, און וועט גרעסער וויא אלע קרייטער, און געקומט גרויסע צווייגען, אזוי אז דיא פייגעל פון דעם הימל קענען אונטער גיין שאמען וואוינען.

³³ און ער האט צו זייא דאס ווארט גערעט דורך פילע אנעלכע משלים, אזוי וויא וויא האבען עס צו הערען געקענט; ³⁴ אבער אהן א מושל האט ער צו זייא ניט גערעט, און אלעס צו זיינע פלמידים האט ער אויסגעלעגט ווען זייא זענען אליין געווען. ³⁵ און אין זענעם טאג, ווען עס איז אבער געווארען, האט ער צו זייא געזאגט, לאזען מיר אריבערגעהען אויף דיא אנדערע זייט. ³⁶ און ווען זייא האבען דיא לייט אונעקגעשיקט, האבען זייא איהם אריבערגענומען אין דעם שיף אזוי וויא ער איז געווען, און עס זענען מיט איהם געווען נאך אנדערע שיפען. ³⁷ און עס איז געשעהען א גרויסער שטורמ ווינד, און דיא וועלען זענען אים שיף אריינגעקומען, אזוי אז עס איז שוין פול געווארען. ³⁸ און ער איז אויף דיא אונטערשטע זייט, פון דעם שיף געווען שלאפענדיג אויף דעם קישען, און זייא האבען איהם אויפגעוועקט און האבען צו איהם געזאגט, לעהרער, בעקיר מערסט דוא דיר ניט אז מיר געהען פערלוירען? ³⁹ און ער איז אויפגעשטאנען, און האט דעם ווינד אנגעשריגען, און האט צום ים געזאגט, וויא שטיל, זייא פערשטומט! און דער ווינד האט אויפגעהערט, און עס איז א גרויסע שטילע געווארען. ⁴⁰ און ער האט צו זייא געזאגט, פארנואס זענט איהר אזוי שרעקענדיג? וויא איז עס אז איהר האט קיין גלויבען ניט? ⁴¹ און זייא האבען ויה שרעקליך געפארקטען, און האבען געזאגט איינער צום אנדערען, וואס פאר איינער איז דער, אז אויף דער ווינד און דער ים געהארקען איהם?

ה ¹ און זייא זענען געקומען אויף דיא אנדערע זייט פון דעם ים, צום לאנד פון דיא גרשים. ² און וויא ער איז ארויסגעקומען פון דעם שיף, האט איהם גלייך געגעגענט פון דיא קברים א מאן מיט איין אונגריינען גייסט; ³ דער האט זיינע וואויננג געהאט צווישען דיא קברים; און קיינער האט איהם ניט געקענט בינדען, אויף ניט מיט א קעט. ⁴ ווארין ער איז אפט געבוינדען געווארען

מרקום ה'

מיט בענדער און מיט קעטען, און ער האט דיא קעטען צוריסען, און דיא בענדער צופראכען; און קיינער האט נישט פח געהאט איהם איינצושטילען. ⁵ און ער איז שטענדיג געווען נאכט און טאג צווישען דיא קברים און אין דיא בערג, און האט געשריגען, און זיך מיט שטייגער געשניטען. ⁶ און ווען ער האט ישוע פון ווייטען געזעהען, איז ער צוגעלאפען און האט זיך צו איהם געביקט; ⁷ און ער האט געשריגען מיט א הויך קול און געזאגט וואס האב איך מיט דיר צו טהון, ישוע, ווען פון גאט דעם אלערהעכסטען? איך בעשונער דיר ביא גאט, פלאג מיר נישט. ⁸ ווארין ער האט צו איהם געזאגט, געה ארויס פון דעם מאן, אונרייגער גייסט. ⁹ און ער האט איהם געפרעגט, וואס איז דיין נאמען? און ער האט געזאגט, מיין נאמען איז לגיון; ווארין מיר זענען פלע. ¹⁰ און ער האט איהם געהער געבעטען, אז ער זאל וויא נישט ארויסשיקען פון דעם לאנד. ¹¹ און עס איז דארט אויף דעם פארג געווען א גרויסע סטאדע פון חזירים פאסען. ¹² און וויא האבען איהם געבעטען און געזאגט, שיק אונז און דיא חזירים, אז מיר זאלען צווישען וויא אריינגעקומען. ¹³ און ער האט וויא דערלויבט. און דיא אונרייגע גייסטער זענען ארויסגעגאנגען, און זענען אריינגעקומען אין דיא חזירים; און דיא סטאדע האט זיך ארויסגעשטירצט פון א משופען ארט אים ים אריין קעגען צווייא טויזענד, און זענען דערטרונקען געווארען אים ים. ¹⁴ און דיא פאסטוכער פון דיא חזירים זענען אנטלאפען, און האבען עס דערצעהלט אין דער שטאדט און אין דיא פעלדער. און וויא זענען ארויסגעגאנגען צו זעהען וואס איז געשעהען. ¹⁵ און וויא זענען געקומען צו ישוע, און האבען געזעהען דעם וואס האט געהאט דיא לגיון פון דיא שדים וויא ער איז געזעסען אנגעקלייד און ביים שכל; און וויא האבען זיך געפארקטען. ¹⁶ און דיא וואס האבען עס געדעהען, האבען דערצעהלט וואס איז געשעהען צו דעם וואס האט געהאט דיא שדים, און זענען דיא חזירים. ¹⁷ און וויא האבען איהם אנגעהויבען צו בעטען אז ער זאל פון ווייטע גהענגען אונעקגעהען. ¹⁸ און וויא ער איז אים שיף אריינגעגאנגען, האט איהם דער וואס האט געהאט דיא שדים געבעטען אז ער זאל ביא איהם גיין. ¹⁹ און ישוע האט איהם נישט געלאזט, גייערט האט צו איהם געזאגט, געה אהיים צו דייע פריינד, און דערצעהל צו וויא וואס דער האר האט מיט דיר געטהון, און וויא ער האט זיך איבער דיר דערבארמט. ²⁰ און ער איז אונעקגעגאנגען, און האט אנגעהויבען צו פרעדיגען אין דעמאפאלים וואס ישוע האט צו איהם געטהון; און וויא האבען זיך אלע פערטוואונדערט.

²¹ און ווען ישוע איז ווידער אריבערגעגאנגען אין א שיף אויף דיא אנדערע זייט, האבען זיך פיל לייט ארום איהם פערזאמעלט, און ער איז ביים ים געווען. ²² און עס איז צו איהם געקומען איינער פון דיא גלזשע פון דער שול, מיט דעם נאמען יאיר, און ווען ער האט איהם געזעהען איז ער איהם צו דיא פיס געפאלען; ²³ און ער האט איהם געהער געבעטען און געזאגט,

מרקום ה

מיינע טאכטער איז אס שטארקען, קום אין לעג דייןע הענד אויף איהר, אז וואל גערעכטעט ווערען און לעבען. ²⁴ און ער איז מיט איהם גענאנגען, און פיל לייט זענען איהם נאכגעגאנגען, און האבען איהם געדורענגט, ²⁵ און עס איז געווען א פרויא וואס האט געהאט א בלוטגאנג צוועלף יאָהר; ²⁶ און ווא האט פיל געליטען אונטער פילע דאקטארען, און האט אויסגעגעבען אלעס וואס ווא האט געהאט, און עס האט איהר ניט געהאלפען, גייערט ווא איז נאך ערגער געווארען. ²⁷ ווען ווא האט געהערט וועגען ישוע, איז ווא געקומען צווישען דיא לייט פון הינטער איהם, און האט אנגעהערט גיין קלייד. ²⁸ ווארין ווא האט געזאגט, ווען איך וואל נור גיין קלייד אנגעהערט, וועל איך גערעכטעט ווערען. ²⁹ און גלייך איז איהר בלוטגאנג פערטריקענט געווארען, און ווא האט געפיהלט אין איהרעם לייב אז ווא איז געהיילט פון איהרע פלאג. ³⁰ און גלייך האט ישוע געפיהלט אז קראפט איז פון איהם ארויסגעגאנגען; און ער האט זיך אומגעקערט צווישען דיא לייט און געזאגט, ווער האט מיינע קליידער אנגעהערט? ³¹ און זיינע פלמידים האבען צו איהם געזאגט, דוא זעהסט אז דיא לייט דרענגען דיר, און דוא זאגסט, ווער האט מיר אנגעהערט? ³² און ער האט זיך אומגעקוקט צו זעהען ווער עס האט דאס געטוהן. ³³ און דיא פרויא האט זיך געפארקטען און האט געזיטערט, ווייל ווא האט געוואוסט וואס איז געשעהען צו איהר; און ווא איז געקומען און איז פאר איהם אנדערעגפאלען, און האט צו איהם געזאגט דיא גאנצע וואהרהייט. ³⁴ און ער האט צו איהר געזאגט, מיינע טאכטער, דיין גלויבען האט דיר גערעכטעט, געה אין פרידען, און וויא געהיילט פון דייןע פלאג. ³⁵ דערנאך ווייל ער האט נאך גערעט, זענען עטליכע געקומען פון דעם הויז פון דעם עלצטען פון דער שול, און האבען געזאגט, דייןע טאכטער איז געשטארבען, פאר וואס בעמיהסט דוא נאך דעם לעהרער? ³⁶ און וויא האט געהערט דאס ווארט וואס איז געזאגט געווארען, האט ער געזאגט צום עלצטען פון דער שול, פארקט דיר, ניט, גלויב נור. ³⁷ און ער האט קיינעם ניט געלאזט איהם צו בעגלייטען, אויסער פעטרוס און יעקב און יוחנן דער ברודער פון יעקב. ³⁸ און וויא זענען געקומען אים הויז אריין פון דעם עלצטען פון דער שול; און ער האט געזעהען דאס געטומעל, און דיא וואס האבען זעהר געדווינגט און געקלאגט. ³⁹ און ער איז אריינגעגאנגען און האט צו וויא געזאגט, פאר וואס לארמט איהר און וויינט? דאס מעדעל איז ניט געשטארבען, גייערט ווא שלאפט. ⁴⁰ און וויא האבען איהם אויסגעלאכט, אבער ער האט וויא אלע ארויסגעטריבען, און האט גענומען דעם פאטער און דיא מוטער פון דעם מעדעל און דיא וואס זענען מיט איהם געווען, און איז אריינגעגאנגען וואו דאס מעדעל איז געלעגען. ⁴¹ און ער האט דאס מעדעל בייא דער האנד גענומען און האט צו איהר געזאגט, טלחא קומי, וואס איז פערטייטשט, מעדעל, איך זאג דיר, שטעה אויף. ⁴² און גלייך איז דאס מעדעל אויפגעשטאנען, און איז ארויסגעגאנגען; ווארין ווא איז צוועלף יאָהר אלט געווען, און גלייך

מרקום ה ו

זענען זיין אויסער זיך גענוען פאר גרויסען גרשטוינען. ⁴³ און ער האט זיין
זעהר פערבאטען, אז קיינער זאל דאס נישט וויסען; און ער האט געהייסען
אז מען זאל איהר געבען צו עסען.

1 און ער איז פון דארטען אנטקעגנאנגען, און איז געקומען צו זיין פאטער-
לאנד, און זיינע פלמידים זענען איהם נאכגעגאנגען. ² און ווען דער שבת
איז געקומען, האט ער אנגעהויבען צו לעהרען אין דער שול; און פילע וואס
האבען איהם געהערט האבען זיך פערטוואונדערט און געזאגט, פון וואנען
האט דינער דינע זאכען און וואס איז דאס פאר א חכמה וואס איז איהם
געגעבען, און אזעלכע נסים וואס זענען געשעהען דורך זיינע הענט? ³ איז ער
נישט דער בוימייסטער, דער ווען פון מרים, און דער ברודער פון יעקב און יוסי
און יהודה און שמעון? און זענען נישט זיינע שוועסטער דא מיט אונז? און
זיין האבען אן איהם געשטרויכעלט. ⁴ און ישוע האט צו זיין געזאגט, א
נביא איז נישט אהן פאר, אויסער אין זיין אייגען לאנד, און צווישען זיינע
קרובים, און אין זיין אייגען הויז. ⁵ און ער האט דארט נישט קיינע גבורה געקענט
טהון, חוץ אז ער האט זיינע הענט געלעגט אויף עטליכע קראנקע, און
האט זיי געהיילט. ⁶ און ער האט זיך געוואונדערט איבער זייער אונגלויבען.
און ער איז ארוםגעגאנגען אין דיא דערפער און האט געלעהרט.

7 און ער האט צו זיך גערופען דיא צוועלף, און האט זייא אנגעהויבען
אויסצושיקען צו צווייא, און האט צו זיין געגעבען מאכט איבער אונזריינע
גייסטער. ⁸ און ער האט זיין אנגעזאגט אז זיין זאלען גאר נישט מיטנעמען
אויף דעם וועג, אויסער נאר א שטעקען; נישט קיין פרויט און נישט קיינע ריינע
טאש, און נישט קיין געלד אים גארטעל. ⁹ אבער זיין זאלען געהען אין שיף
אנגעהויבן, און זאלען נישט אנטהון צווייא דעק. ¹⁰ און ער האט צו
זיין געזאגט, ווען איהר וועט קומען אין א הויז אריין, בלייבט דרינען ביז
איהר וועט פון דארטען אנטקעגעהען. ¹¹ און וואספאר איין ארט וועט אייך
נישט אויפנעמען, און זיין וועלען אייך נישט הערען, ווען איהר געהט פון
דארטען אנטק, שאקעלט אפ דעם שטויב פון אייערע פיס, פאר א צייגניס
קענען זיין. ¹² און זיין זענען אויסגעגאנגען, און האבען געפרעדיגט אז מען
זאל תשובה טהון. ¹³ און זיין האבען ארויסגעטריבען פילע שדים, און פילע
קראנקע מיט עהל געזאלבט, און האבען זיין געהיילט.

¹⁴ און הורדוס הסלך האט וועגען איהם געהערט, ווארין זיין נאמען איז
בעקאנט געווארען; און ער האט געזאגט, יוחנן המטביל איז פון דיא שויטע
אויפגעשטאנען, דרום ווירקען דיא נסים אין איהם. ¹⁵ און אנדערע האבען
געזאגט, אז ער איז אללה, און אנדערע האבען געזאגט, אז ער איז א נביא.
אזוי טיט איינער פון דיא נביאים. ¹⁶ אבער ווען הורדוס האט דאס געהערט,
האט ער געזאגט, דער איז יוחנן, דעם איך האב דעם קאפ ארויפגענו-
מען; ער איז אויפגעשטאנען. ¹⁷ דען ער הורדוס האט געשיקט און האט
יוחנן גענומען, און האט איהם אים געפענגען געבונדען וועגען הורדוא.

מרקום ו

דעם ווייב פון זיין ברודער פיליפוס, ווייל ער האט זי געהייראטעט. ¹⁸ ווארין יוחנן האט צו הורדוס געזאגט, דאס מענטש גיט האבען דאס ווייב פון זיין ברודער. ¹⁹ און הורדא האט איהם פיינד געהאט, און האט איהם געוואלט הרגענען, און ווא האט גיט געקענט. ²⁰ ווארין הורדוס האט זי געפארקטען פאר יוחנן, ווייל ער האט געוואוסט אז ער איז א גערעכטער און הייליגער מאן, און ער האט איהם בעשיצט; און ווען ער האט איהם געהערט איז ער געהר בעזארגט געווען, און האט איהם גערן געהערט. ²¹ און עס איז געקומען אין א פאסענדיגען טאג ווען הורדוס האט אויף זיין געבורטסטאג א סעודה געמאכט צו זיינע גרויסע לייט און אפיציערע איבער טויזענד, און צו דיא גלעזטע פון גליל; ²² און ווען דיא טאכטער פון דזער הורדא איז אריינגעקומען און האט געטאנצט, און הורדוס וואוילגעפעלען און דיא וואס זענען מיט איהם געזעסען; אזוי האט דער קעניג צום מעדעל געזאגט, פערלאנג פון מיר וואס דאס ווילסט, און איך וועל עס דיר געבען. ²³ און ער האט איהר געשווארען, וואס דאס וועסט פון מיר פערלאנגען וועל איך דיר געבען, ביז צו דער העלפט פון מיין קעניגרייך. ²⁴ און ווא איז ארויסגעגאנגען און האט צו איהרע מוטער געזאגט, וואס זאל איך פערלאנגען? און ווא האט געזאגט, דעם קאפ פון יוחנן המטביל. ²⁵ און גלייך איז ווא איילענדיג אריינגעקומען צום קעניג, און האט פערלאנגט און געזאגט, איך וויל אז דאס זאלסט מיר גלייך געבען אויף א שישעל דעם קאפ פון יוחנן המטביל. ²⁶ און דער קעניג איז געהר טרויעריג געווארען, אבער וועגען דער שבועה און דיא וואס זענען מיט איהם געווען, האט ער איהר גיט געוואלט אפזאגען. ²⁷ און גלייך האט דער קעניג געשיקט א לייבנעכטער, און האט בעפוילען זיין קאפ צו ברענגען. און ער איז געגאנגען און האט איהם געקעפט אים געפענגניס, ²⁸ און האט זיין קאפ געבראכט אויף א שישעל, און האט עס געגעבען צום מעדעל, און דאס מעדעל האט עס געגעבען צו איהרע מוטער. ²⁹ און ווען זיינע פלמידים האבען דערפון געהערט, זענען זיי געקומען, און האבען גענומען זיין לייב, און האבען איהם אריינגעלעגט אין א קבר.

³⁰ און דיא אפאסטעל האבען זיך פערזאמעלט צו ישוע און האבען איהם אלעס דערצעהלט, וואס זייא האבען געטוהן, און וואס זייא האבען געלעהרט. ³¹ און ער האט צו זייא געזאגט, קומט איהר זעלבסט אליין אין א וויסטען ארט אריין, און רוהט אייך אויס אביסעל. ווארין פילע זענען אריין און ארויסגעגאנגען, און זייא האבען גיט פאסענדיגע צייט געהאט אויך צו עסען. ³² און זייא זענען אנטקעגנגאנגען אין א שוף ביא זיך אליין אין א וויסטען ארט אריין. ³³ און פילע האבען זייא געזעהען אנטקעגעהען, און האבען איהם דערקאנט, און זענען אהינגעלאפען צו פוס פון אלע שטעט, און זענען פריהער ווא זייא אנטקעקומען. ³⁴ און ווא ישוע איז ארויסגעקומען האט ער געזעהען פיל לייט, און ער האט איבער זייא רחמנות געהאט, ווארין זייא זענען געווען ווא שאפ וואס האבען קיין פאסטור גיט. און ער האט אנטהויבען זייא פילע

ואכען צו לעהרען. ³⁵ און ווען עס איז שוין שפעט געווארען, זענען זיינע
 תלמידים צו איהם געקומען, און האבען געזאגט, דער ארט איז א וויסטער,
 און עס איז שוין שפעט געווארען; ³⁶ שיק זיין אנטעק, אז זיין זאלען געהען
 ארום דיא פעלדער און אין דיא דערפער, און זאלען זיך קויפן וואס צו עסען.
³⁷ אבער ער האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, גיבט איהר זיין צו עסען.
 און זיין האבען צו איהם געזאגט זאלען מיר אנטעקגעהען און קויפן פאר
 צוויי הונדערט גראשען * ברויט, און זאלען זיין געבן צו עסען? ³⁸ און ער
 האט צו זיין געזאגט, וויא פיל ברויט האט איהר? געהט און זעהט. און
 ווען זיין האבען געזעהען האבען זיין געזאגט, פינף, און צוויי פיש. ³⁹ און
 ער האט זיין געהייסען זיך אנדערנעמען שורות ווייס אויף דעם גרינען
 גראס. ⁴⁰ און זיין האבען זיך אנדערנעמען אין שורות, צו הונדערט און צו
 פינפציג. ⁴¹ און ער האט גענומען דיא פינף ברויט און דיא צוויי פיש, און
 האט ארויפגעליקט צום הימל, און האט א ברכה געמאכט, און האט דאס
 ברויט צובראכען, און עס געגעבען צו דיא תלמידים אז זיין זאלען עס פאר
 זיין פארלעגען; און דיא צוויי פיש האט ער פערטהיילט צו אלע. ⁴² און
 זיין האבען אלע געגעסען, און זענען וואס געווארען. ⁴³ און זיין האבען
 אויפגעהויבען פון דיא ברעקלעך צוועלף קערב פול און פון דיא פיש.
⁴⁴ און דיא וואס האבען דאס ברויט געגעסען זענען פינף טויזענד מאן געווען.
⁴⁵ און גלייך האט ער זיינע תלמידים געזוואונגען אז זיין זאלען אים שיף
 אריינגעהען, און זאלען פריהער אריבערגעהען צו דיא אנדערע זייט קיין
 בית-צדקה, ביז ער וועט דיא לייט אנטעקשיקען. ⁴⁶ און ווען ער האט פון
 זיין אפשייד גענומען איז ער אויף דעם בארג ארויפגעגאנגען בתפלל צו זיין.
⁴⁷ און ווען עס איז אבער געווארען איז דאס שיף אין מיטען ים געווען, און
 ער אליין אויף דעם לאנד. ⁴⁸ און ער האט געזעהען אז זיין האבען זיך
 שווער בעמיהט מיט דעם רודערען, ווארין דער ווינד איז קעגען זיין געווען.
 און קעגען דעם פיערסטען משמר פון דער גאכט איז ער צו זיין געקומען
 ארוםגעהענדיג אויף דעם ים; און ער האט זיין געוואלט פארביי געהען.
⁴⁹ און וויא זיין האבען איהם געזעהען ארוםגעהענדיג אויף דעם ים, האבען
 זיין געזאגט אז עס איז א גייסט, און זיין האבען אויסגעשריגען; ⁵⁰ ווארין
 זיין האבען איהם אלע געזעהען, און האבען זיך דערשראקען. און גלייך
 האט ער מיט זיין גערעט, און האט צו זיין געזאגט, זייט געטריסט; איך
 בין עס; פארקט אייך ניט. ⁵¹ און ער איז צו זיין אים שיף אריינגעגאנגען.
 און דער ווינד האט אויפגעהערט; און זיין האבען זיך זעהר איבער דעם מאס
 פערוואונדערט. ⁵² ווארין זיין האבען ניט פערשטאנען איבער דעם ברויט,
 אבער זייער הארץ איז פעהרארטעט געווען.

⁵³ און זיין האבען זיך אריבערגעשיפט און זענען געקומען צום לאנד
 צו גלייבן, און האבען זיך געאנקערט צום בארשען. ⁵⁴ און ווען זיין זענען

פון דעם שיף ארויסגעקומען, האט מען איהם גלייך דערקאנט ⁸⁵ און זענען ארומגעלאפען אים גאנצען געביט, און האבען אנגעהויבען ארומצוטראגען אויף די בעטען דיא וואס זענען קראנק געווען, וואו זיין האבען געהערט אז ער איז דארט. ⁸⁶ און וויא ער איז אריינגעקומען אין דיא דערפער, אדער שטעט, אדער פערלדער, האבען זיין דיא קראנקע אנדערנעלענט אין דיא מארקען, און האבען איהם געבעטען אז זיין זאלען נור אנריהרען דיא עקען פון זיין קלייד; און דיא וואס האבען איהם אנגעהירט זענען גערעדט מעט געווארען.

1 און דיא פרושים און עטליכע פון דיא סופרים, וואס זענען געקומען פון ירושלים, האבען זיך צו איהם פערזאמעלט. ² און האבען געזעהען אז עטליכע פון זיינע פלמידים עסען ברויט מיט אונגריינע, דאס הייסט אונגעדוואשענע הענד. ³ ווארין דיא פרושים און אלע יודען עסען ניט ווען זיין וואשען ניט זארגפעלטיג זייערע הענד, ווייל זיין האלטען דיא איבערליפערונג פון דיא זקנים. ⁴ און וויא זיין קומען פון דעם מארק עסען זיין ניט ווען זיין רייניגען זיך ניט; און דא זענען פילע אנדערע זאבען וואס זיין האבען אנגענומען צו האלטען, וויא דיא טבילה פון בעכער, און טעפ, און קופערנע בלים. ⁵ און דיא פרושים און סופרים האבען איהם געפרעגט, פארוואס געהען זיינע פלמידים ניט נאך דער איבערליפערונג פון דיא זקנים, אבער עסען ברויט מיט אונגעוואשענע הענד? ⁶ און ער האט צו זיין געזאגט, ישעיה האט רעכט געזאגט אויף אייך הייכלער, וויא עס שטעהט געשריבען,

דינעם פאלק עהרט מיר מיט דיא ליפען,

אבער זייער הארץ איז ווייט פון מיר;

⁷ אבער אומזוסט בעטען זיין מיר און.

און לעהרען לעהרען וואס זענען געבאטע פון מענשען.

8 איהר האט פערלאזט דיא מצוה פון גאט, און האלט דיא איבערליפערונג פון מענשען. ⁹ און ער האט צו זיין געזאגט, וואויל פערטארפט איהר דאס געבאט פון גאט אז איהר זאלט האלטען אייערע איבערליפערונג. ¹⁰ ווארין משה האט געזאגט, עהרעט זיין פאטער און זיינע מוטער, און ווער עס שעלט פאטער אדער מוטער דער זאל געוויס שטארבען; ¹¹ אבער איהר זאגט, ווען א מענש וועט זאגען צו זיין פאטער אדער זיינע מוטער, דאס איז א קרבן, דאס הייסט א גדבה, וואס דא קענסט פון מיר בעקומען; ¹² איהר לאזט איהם גאר ניט מעהר טהון פאר זיין פאטער אדער זיינע מוטער; ¹³ און איהר מאכט שוואך דאס ווארט פון גאט דורך אייערע איבערליפערונג, וואס איהר האט איבערגעליפערט; און גלייך דעם טהוט איהר פילע אנעלכע זאבען. ¹⁴ און ער האט צו זיך ווידער גערופען דיא לייט, און האט צו זיין געזאגט, הערט מיר אלע צו, און פערשטעהט. ¹⁵ זיין זאך פון

ישעיה כמ' יג' ⁶

שמות כ' יב' : כא' יו' ¹⁰

אויסווענדיג פון דעם מענשען וואס קומט אין איהם אריין קען איהם אונטערן מאכען; גייערט דיא זאכען וואס קומען ארויס פון דעם מענשען מאכען איהם אונטערן. ¹⁷ און ווען ער איז אים הויז פון דיא לייט גענאנגען האבען איהם זיינע פלמידים געפֿרעגט וועגען דעם מישל. ¹⁸ און ער האט צו גייא געזאגט, זענט איהר אויף אזוי אהן פֿערשטאנד? פֿערשטעהט איהר ניט, אז אלעס וואס קומט פון אויסווענדיג אין א מענשען אריין קען איהם ניט אונטערן מאכען? ¹⁹ ווארין עס קומט ניט אין אין הארץ אריין, גייערט אין בויך, און געהט צום מיסט ארויס; אזוי האט ער אלע זאכען ריין געמאכט. ²⁰ און ער האט געזאגט, דאס וואס קומט ארויס פון דעם מענשען, דאס מאכט דעם מענשען אונטערן. ²¹ ווארין פון אינעווענדיג פון דעם הארץ פון דעם מענשען, קומען ארויס שלעכטע געדאנקען, ניאורף, גניבה, רציחה, ²² זנות, גלוסטען, רשעות, בעטריגערייא, אויסגעלאסענהייט, איין איבעל אויג, לעסטערונג, שטאלץ, נארישקייט; ²³ אלע דזע שלעכטיגקייטען קומען ארויס פון אינעווענדיג, אין מאכען דעם מענשען אונטערן.

²⁴ און ער איז אויפגעשטאנען און איז פון דארטען אנטקעגנאנגען צו דיא גרענצען פון צור און צידון. און ער איז אין א הויז אריינגעגאנגען, אין האט ניט געזאלט אז קיינער זאל וויסען, און ער האט ניט געקענט פֿערקאנגען ברייבען. ²⁵ אבער גלייך האט א פֿרויא, וואס איהרע טאכטער האט געהאט איין אונטערנען גייסט, פון איהם געהערט, און איז געקומען און איז איהם צו דיא פֿיס געפאלען; ²⁶ און דיא פֿרויא איז געווען א יוגית פון ארם צור. און זיא האט איהם געבעטען אז ער זאל דעם שר ארויסטרייבען אויס איהרע טאכטער. ²⁷ און ער האט צו איהר געזאגט, לאזען צוגרשט דיא קינדער זאט ווערען, ווארין עס איז ניט גוט דאס ברויט פון דיא קינדער אנטקעגנעמען, און פאר דיא הינדלעך צו ווארפען. ²⁸ און זיא האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, זא, האר; אויך דיא הינדלעך אונטער דעם טיש עסען פון דיא קינדערס ברעקלעך. ²⁹ און ער האט צו איהר געזאגט, וועגען דזעס ווארט געהאטען; דער שר איז פון זיינע טאכטער ארויסגעגאנגען. ³⁰ און ווען זיא איז אין איהר הויז געקומען, האט זיא געפינען דאס מעדעל זיגענדיג אויף דעם בעט, און דער שר איז פון איהר ארויסגעגאנגען.

³¹ און ער איז ווידער אנטקעגנאנגען פון דיא גרענצען פון צור, און איז געקומען דורך צידון צום ים פון גליל, אין מיטען דיא גרענצען פון דעכאפאליס. ³² און גייא האבען צו איהם געבראכט א טויבען און שטומען, און האבען איהם געבעטען אז ער זאל דיא האנד אויף איהם לעגען. ³³ און ער האט איהם אנטקעגנעמען פון דיא לייט בייא ויך אליין, און האט דיא פינגער אין זיינע אויערען אריינגעלעגט, און האט געשפּיגען, און האט זיינע צונג אנגערירקט; ³⁴ און ער האט ארויסגעוועהען צום הימעל, און האט געזעצט, און האט צו איהם געזאגט, אפפח, וואס הייסט, געפֿען זיך אויף. ³⁵ און זיינע אויערען

³⁶ דער וואס האט אויערען צו הערען לאז ער הערען.

וַעֲנֵן גַּעְעֵנְדִּיג גַּעְוֹאָרֶען, און דאס באַנד פון ווײַנע צונג איז גלייך לויס גַּעְוֹאָרֶען און גַּר האט ריכטיג גַּעְשְׁפֿאַרֶאכֶען. ³⁶ און גַּר האט וויא גַּעְבֿאַטען אז וויא זאָלען קיינעם ניט זאָנען; אָבער וואס מעהר גַּר האט וויא גַּעְבֿאַטען, האָבען וויא עס נאך פיל מעהר גַּעְקאַנט גַּעמאַכט. ³⁷ און וויא האָבען זיך אָבער דעם מאס גַּערוואונדערט און גַּעזאָגט, גַּר האט אלע זאָלען גוט גַּעטוהן; גַּר מאַכט אויף דיא טויבע הערען און דיא שטומע רעדען.

ח ¹ און וַעֲנֵן טעג ווען דיא לייט ווענען ווידער וועהר פיל גַּעטוען און האָבען גאר ניט צו גַּעסען גַּעהאט, האט גִּישוּע גַּערופֿען ווײַנע פֿלמִידים און האט צו וויא גַּעזאָגט; ² איך האב רחמנות אויף דיא לייט ווארין שוין דרייא טעג בלייבען וויא בייא מיר, און האָבען גאר ניט צו גַּעסען. ³ און ווען איך וועל וויא פאסטענדיג אהיים שיקען, וועלען וויא פֿערשטאכטען אויף דעם וועג; און גַּעזיך דיכע פון וויא קומען פון ווייטען אהער. ⁴ און ווײַנע פֿלמִידים האָבען איהם גַּעגֵנְטֿפֿערט, וויא אזוי קען מען דינע מיט ברויט וועטען דא אין א בידער? ⁵ און גַּר האט וויא גַּעפֿרעגט, וויא פיל ברויט האט איהר? און וויא האָבען גַּעזאָגט, זיבען. ⁶ און גַּר האט דיא לייט גַּעהייסען אויף דער גַּרד זיך אנדער-ווענען, און האט גַּענומען דיא זיבען ברויט, און האט א ברכה גַּעמאַכט, און האט וויא צופֿראכען און גַּעגעבען צו ווײַנע פֿלמִידים, אז וויא זאלען פאר וויא פארלעגען; און וויא האָבען וויא פאר דיא לייט פארגעלעגט. ⁷ און וויא האָבען גַּעהאט גַּעטליכע פֿישלעך; און גַּר האט דערויפֿער א ברכה גַּעמאַכט, און האט אויף וויא גַּעהייסען פארלעגען. ⁸ און וויא האָבען גַּעגעסען און ווענען זאט גַּעווארען, און וויא האָבען אויפֿגעהויבען פון דיא איבערגעבליבענע ברעקלעך זיבען קערב. ⁹ און וויא ווענען קענען פֿיער טויזענד גַּעטוען, און גַּר האט וויא אנטקעגעשקט. ¹⁰ און גלייך איז גַּר אין א שוף אריינגעגאנגען מיט ווײַנע פֿלמִידים, און איז גַּעקומען אין דער גַּעגענד פון בלמנותא.

¹¹ און דיא פֿרושים ווענען ארויסגעגאנגען, און האָבען אנגעהויבען מיט איהם א זכות, און האָבען פון איהם גַּערלאנגט א צייכען פון דעם הימעל, איהם צו פֿרישען. ¹² און גַּר האט טיף גַּעזיפֿצט אין ווין גַּעמיט און גַּעזאָגט, ווארום זוכט דינעם דור א צייכען? באַמֶת זאג איך אייך, עס וועט צו דינעם דור קיין צייכען ניט גַּעגעבען ווערען. ¹³ און גַּר האט וויא גַּעקראָנט, און איז ווידער אריינגעגאנגען, און איז אויף דיא אנדערע וויא אריבערגעקומען.

¹⁴ און וויא האָבען גַּערגעסען ברויט מיטצונועמען, און וויא האָבען ניט מעהר וויא איין ברויט גַּעהאט מיט זיך אים שוף. ¹⁵ און גַּר האט וויא גַּעבֿאַטען און גַּעזאָגט, וַעֲהֵט צו היט אייך פאר דעם וויגֿרטייג פון דיא פֿרושים, און פאר דעם וויגֿרטייג פון הורדוס. ¹⁶ און וויא האָבען צווישען זיך גַּעמענהעט ווייל וויא האָבען ניט קיין ברויט. ¹⁷ און גַּר האט דאס גַּעוואקסט, און האט צו וויא גַּעזאָגט, פארנואס האט איהר גַּעמענהעט ווייל איהר האט ניט קיין ברויט? גַּערגעמט איהר נאך ניט, און גַּערשטעקט איהר נאך ניט?

מרכוס ח

האט איהר אייגער הארין פערשטאקט? ¹⁸ האט איהר אויגען און זעהט נישט, און אויגערען און הערט נישט? און געדענקט איהר נישט? ¹⁹ ווען איך האב צוויי בראכען דיא פינף ברויט פאר דיא פינף טויזענד, וויא פיל קערב פול מיט ברעקלעך האט איהר אויפגעהויבען? וויא האבען צו איהם געזאגט, צוועלף. ²⁰ און ווען דיא זיבען פאר דיא פינף טויזענד, וויא פיל קערב פול מיט ברעקלעך האט איהר אויפגעהויבען? און וויא האבען געזאגט, זיבען. ²¹ און ער האט צו וויא געזאגט, פערשטעהט איהר נאך נישט?

²² און וויא זענען געקומען קיין בית צידה, און וויא האבען צו איהם געבראכט א בלינדען, און האבען איהם געבעטען אז ער זאל איהם אנזייערען. ²³ און ער האט דעם בלינדען אנגענומען בייא דער האנד, און האט איהם ארויסגעפיהרט אויס דעם דארף, און האט געשיפגען אין זיינע אויגען, און האט דיא הענד אויף איהם געלעגט, און האט איהם געפרעגט, זעהסט דא געפערס? ²⁴ און ער האט ארויפגעקוקט און געזאגט, איך זעה מענטשען ווארין איך זעה וויא אזוי וויא ביימער ארוםגעהענדיג. ²⁵ דערנאך האט ער ווידער דיא הענד אויף זיינע אויגען געלעגט, און ער האט שארף געקוקט, און אזוי געהיילט געווארען, און האט אלדרינג פון ווייטען געזעהען. ²⁶ און ער האט איהם צו זיין הויז געשיקט און געזאגט, דא זאלסט נישט אריינקומען אויך אים דארף.

²⁷ און זשוע און זיינע תלמידים זענען ארויסגעגאנגען צו דיא דערפער פון קיסרין פון פיליפוס; און אויף דעם וועג האט ער זיינע תלמידים געפרעגט, און האט צו וויא געזאגט, ווער זאגען דיא מענטשען אז איך בין? ²⁸ און וויא האבען צו איהם געזאגט, יוחנן המטביל; און אנדערע אליה; אבער אנדערע, איינער פון דיא נביאים. ²⁹ און ער האט וויא געפרעגט, ווער זאגט איהר אז איך בין? און פערטרום האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, דא ביסט דער משיח. ³⁰ און ער האט וויא געבאטען אז וויא זאלען קיינעם נישט זאגען פון איהם. ³¹ און ער האט וויא אנגעהויבען צו לעהרען, אז דער בן אדם מוז פיל ליידען, און פערטווארפען ווערען פון דיא עלצטע און וויא ערשטע כהנים און דיא סופרים, און געטייטעט ווערען, און נאך דרייא טעג ווידער אויפשטעהען. ³² און ער האט דאס ווארט געענטליך געזאגט, און פערטרום האט איהם גענומען, און האט איהם אנגעהויבען אנצושרייען. ³³ אבער ער האט זיך אומגעקעהרט, און האט זיינע תלמידים אנגעזעהען, און האט פערטרום אנגעשריגען און געזאגט, זעה אונזעך פון מיר, שטו, ווארין דא מבראכסט נישט אויף דיא זאכען פון גאט, גייערט דיא זאכען פון מענטשען. ³⁴ און ער האט דיא לייט מיט זיינע תלמידים צו זיך גערופען, און האט צו וויא געזאגט, ווער עס וויל מיר נאכקומען, דער זאל זיך אליין פערבליקען, און זאל אויפנעמען זיין קרייז און מיר נאכפאלגען; ³⁵ ווארין ווער עס וויל זיין לעבען רעטען, דער וועט עס פערלירען; אבער ווער עס וויל זיין לעבען פערלירען פון מיינעם

יחזקאל יב' ב', ¹⁸

מרקום ח ז

וועגן און וועגן דער בשורה טובה, דער וועט עס רעטן. ³⁶ ווארין וויא וועט א מענטש געהאלפן ווערן ווען ער וועט געווינען דיא נאנצע וועלט, און ווין לעבען פערלירען? ³⁷ ווארין וואס וועט א מענטש געבען פאר איין אויסד לעזונג פאר ווין לעבען? ³⁸ דרום ווער עס וועט זיך שעהמען מיט מיר און מיט מיינע ווערטער אין דעם דור פון זינד און זנות, אזוי וועט זיך דער בן אדם מיט איהם אויף שעהמען, ווען ער קומט אין דער הערליכקייט פון **מ** ווין פאטער מיט דיא הייליגע מלאכים. ¹ און ער האט צו וויא געזאגט, באמת זאג איך אייך, עס וועגן עטליכע וואס שטעהען דא, וואס וועלען נישט פערזוכען דעם טויט, בוי וויא וועלען וועהן דאס קעניגרייך פון גאט קומען מיט מאכט.

² און נאך זעקס טעג האט ישוע גענומען פעטרוס און יעקב און יוחנן, און האט וויא אויפגעבראכט אויף א הויכען בארג בייא זיך אליין. און ער איז פאר וויא פערזענדערט געווארען; ³ און וויינע קליידער זענען גלאנצענדיג געווארען, זעהר ווייס אזוי וויא קיין וועשער אויף דער ערד האט וויא געקענט ווייס מאכען. ⁴ און אליה און משה האבען זיך צו וויא געווינען, און האבען גערעט מיט ישוע. ⁵ און פעטרוס האט געענטפערט און האט צו ישוע געזאגט, רבי, עס איז גוט פאר אונז דא צו ווין; און לאזען מיר מאכען דרייא געזעל-טען, איינס פאר דיר, און איינס פאר משה, און איינס פאר אליה. ⁶ ווארין ער האט נישט געוואוסט וואס ער זאל ענטפערען, ווארין וויא זענען זעהר דער-שראקען געווארען. ⁷ און עס איז א וואלקען געקומען און האט וויא בעדעקט, און א קול איז ארויסגעקומען פון דער וואלקען, דויער איז מיינ ווין דער געליבטער, הערט איהם צו. ⁸ און ווען וויא האבען זיך פלוזלינג אומגעזעהען, האבען וויא קיינעם נישט מעהר געזעהען, אויסער ישוע אליין מיט וויא.

⁹ און דערווייל וויא זענען פון דעם בארג ארופגעגאנגען, אזוי האט ער וויא פערבאטען אז וויא זאלען קיינעם נישט דערזעהלען וואס וויא האבען געזעהען, סיידען ווען דער בן אדם וועט פון דיא טויטען אויפשטעהען. ¹⁰ און וויא האבען דאס ווארט בייא זיך בעהאלטען, און האבען איינער דעם אנדערען געפרעגט, וואס איז דאס אויפשטעהען פון דיא טויטען. ¹¹ און וויא האבען איהם געד פרעגט און געזאגט, פארנוואס זאגען דיא פרושים אז אליה מוז צוגערשט קומען? ¹² און ער האט צו וויא געזאגט, אליה קומט צוגערשט און שטעלט אלעס צירעכט; און וויא שטעהט עס געשריבען אויף דעם בן אדם, אז ער זאל פיל ליידען, און פערבראכטעט ווערען? ¹³ אבער איך זאג אייך, אז אליה איז אויך געקומען, און וויא האבען צו איהם געטהון וואס וויא האבען געוואלט, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אויף איהם.

¹⁴ און ווען ער איז צו דיא פלמידים געקומען האט ער געזעהען ארום וויא פיל לייט און סופרים וואס האבען מיט וויא א וכוף געהאט. ¹⁵ און גלייך אזוי וויא אלע לייט האבען איהם געזעהען, האבען וויא זיך פערנוואנדערט, און זענען צוגעלאפען

מלאכי ג' כג'. ¹²

דברים יח' טו'. ⁷

און האבען איהם געגריסט. ¹⁶ און ער האט גיט געפרעגט, איבער וואס האט איהר מיט גיט א נכוח? ¹⁷ און איינער פון דיא לייט האט צו איהם געענטפערט, לעהרער, איה האב מיין ווהן צו דיר געבראכט, וואס האט א שטומקען גייסט; ¹⁸ און וויא אהין ער נעמט איהם, אזוי צורייסט ער איהם, און ער שויקט, און קריצט מיט דיא ציין, און ווערד פערבארט; און איה האב צו דיגע פלמידים געזאגט אז וויא זאלען איהם ארויסטרייבען, און וויא האבען גיט געקענט. ¹⁹ און ער האט צו וויא געענטפערט און געזאגט, א איהר אינגלויביגעס דור, וויא לאנג זאל איה בייא איה גיין? וויא לאנג זאל איה איה ליידען? פערענט איהם אהער צו מיר. ²⁰ און וויא האבען איהם צו איהם געבראכט. און ווען ער האט איהם געזעהען, אזוי גלייך האט דער גייסט איהם צוריסען; און ער איז צו דער ערד געפאלען, און האט זיך געוואלגערט און געשויקט. ²¹ און ער האט זיין פאטער געפרעגט, וויא לאנג איז עס וינט דאס איז איהם געשעהען? און ער האט געזאגט, פון קינדהייט אן. ²² און אפט ווארפט ער איהם אין פייער אריין און אפט אין וואסער, אז ער זאל איהם אומקענען; אבער ווען דוא קענסט געפס טהון, אזוי דערבארט דיר איבער אונז און העלף אונז. ²³ און ישוע האט צו איהם געזאגט, דאס ווען דוא קענסט; אלע זאכען ווענען מעגליך צו דעם וואס גלויבט. ²⁴ גלייך האט דער פאטער פון דעם קינד געשריגען און געזאגט, איה גלויב, העלף מיין אינגלויבען. ²⁵ און ווען ישוע האט געזעהען אז דיא לייט לויפען צונויף, אזוי האט ער דעם אונגריינען גייסט אנגעשריגען, און האט צו איהם געזאגט, דוא שטומקער און טויבער גייסט, איה פערעהל דיר, געה ארויס פון איהם, און קום גיט מעהר אין איהם אריין. ²⁶ און ווען ער האט געשריגען און האט איהם געהר צוריסען איז ער ארויסגעגאנגען; און ער איז וויא א טויטער געווארען, אזוי אז פילע האבען געזאגט, ער איז טויט. ²⁷ אבער ישוע האט איהם אנגענומען בייא דער האנד, און האט איהם אויפגעהויבען, און ער איז אויפגעשטאנען. ²⁸ און ווען ער איז אים הויז אריינגעקומען האבען איהם ויגע פלמידים געפרעגט בייא זיך אליין, פאר וואס האבען מיר איהם גיט געקענט ארויסטרייבען? ²⁹ און ער האט צו וויא געזאגט, דינער מיין קען גיט אנדערש ארויסגעהען, אויסער דורך תפלה.

³⁰ און ווען וויא זעהן פון דארטען אונטעקגעגאנגען, זעהן וויא דורכגעגאנגען דורך גליל, און ער האט גיט געוואלט אז קיינער זאל וויסען. ³¹ ווארין ער האט ויגע פלמידים געלעהרט, און האט צו וויא געזאגט, דער בן אדם וועט איבערגענטפערט ווערען אין דיא הענד פון מענשען, און וויא וועלען איהם הרגענען, און ווען ער וועט געהרגעט ווערען נאך דרייא טעג וועט ער אויפשטעהען. ³² און וויא האבען דאס ווארט גיט פערשטאנען, און האבען זיך געפארקטען איהם צו פרעגען.

³³ און וויא זעהן געקומען קיין כפרנחום. און ווען ער איז אים הויז געקומען, האט ער וויא געפרעגט, וואס איז דאס וואס איהר האט צווישען איהר געטעהעט אויף דעם וועג? ³⁴ און וויא האבען געשוינען; ווארין וויא האבען

אויף דעם וועג ויז מיטאיינאנדער געקריגט ווער איז דער גרעסערער. ³⁵ און ער האט ויז אנדערגעוועזט, און האט גערופען דיא צוועלף, און האט צו ויזא געזאגט, ווען איינער וויל זיין דער גרשטער, דער וועט זיין דער לעצטער פון אלע, און דער בעדינטער פון אלע. ³⁶ און ער האט גענומען א קליינעם קינד און האט עס אין מיטען געשטעלט, און האט עס אין דיא ארמע גענומען, און האט צו ויזא געזאגט. ³⁷ ווער עס וועט איינס פון אזעלכע קינדער אויפנעמען אין זיין נאמען דער נעמט מיך אויף; און ווער עס וועט מיך אויפנעמען, דער נעמט מיט מיך אויף, גייערט דעם וועלכער האט מיך געשיקט.

³⁸ יוחנן האט צו איהם געזאגט, לעהרער, מיר האבען איינעם געזעהען וואס מרייבט ארויס שדים אין זיין נאמען, וועלכער פאלגט מיט אונז נאך; און מיר האבען איהם פערבאטען, ווייל ער האט אונז מיט נאכגעפאלגט. ³⁹ אבער ישוע האט געזאגט, פערביט איהם מיט; ווארין עס איז קיינער מיט פארהאנען וואס וועט טהון א וואונדער אין זיין נאמען, און וועט קענען געשווינד שלעכטעס רעדען אויף מיר; ⁴⁰ ווארין דער וואס איז מיט קענען אונז דער איז פאר אונז. ⁴¹ ווארין ווער עס וועט אייך געבען צו מרינקען א בעכער וואסער אין זיין נאמען, ווייל איהר געהערט צו משיח, באמת זאג איך אייך, ער וועט זיין שבר מיט פערלירען. ⁴² און ווער עס שטרויכעלט איינעם פון דיא קליינע וואס גלויבען, גוט איז עס פאר איהם נאך מעהר געווען, ווען א מידלשטיין וואלט ארום זיין האלו געהאנגען, און ער וואלט אים ים אריינגעווארפען. ⁴³ און ווען דייןע האנד ריך שטרויכעלט, האק ווא אפ; עס איז גוט פאר דיר, אז דוא וואלט אריינגעהען אים לעבען א קאליקע, איי דער דוא וואלט ביידע הענד האבען, און וואלט אנועקגעהען אין גיהנם צום אונפערלאשענען פייער. ⁴⁴ און ווען דיין פוס ריך שטרויכעלט, האק איהם אפ; עס איז גוט פאר דיר, אז דוא וואלט אריינגעהען אים לעבען הינקענדיג, איידער דוא וואלט ביידע פיס האבען און וואלט אין גיהנם אריינגעווארפען ווערען; ⁴⁵ און ווען דיין אויג ריך שטרויכעלט, רייס עס ארויס; עס איז גוט פאר דיר, אז דוא וואלט אריינגעהען אים קעניגרייך פון גאט מיט איין אויג, איידער דוא וואלט ביידע אויגען האבען און וואלט אין גיהנם אריינגעווארפען ווערען; ⁴⁶ וואו ווייזער ווארם שטארבט מיט, און דאס פייער איז מיט פערלאשען. ⁴⁷ ווארין אימליכער וועט געוואלצען ווערען מיט פייער. ⁴⁸ וואלץ איז גוט; אבער ווען דאס וואלץ וועט אונזאלציג ווערען, מיט וואס וועט איהר עס וואלצען? האט וואלץ אין אייך וועלכסט, און לעבט אין פרידען מיט איינאנד דער.

¹ און ער איז פון דארטען אויפגעשטאנען און איז געקומען צו דיא גרענצען פון יהודה, און דיא אנדערע ווייט ירדן; און דיא לייט האבען ויז ווידער צו איהם פערואמעלט, און ער האט ויזא ווידער געלעהרט, אזוי וויא עס איז וויינע געוואוינהייט געווען. ² און דיא פרושים זענען צו איהם געקומען, און האבען

ישעיה סו' כד' ⁴⁰

מרקום י

איהם געפרעגט, איז עס דעררויבט אז א מאן זאל זיין ווייב שידען? און האבען איהם געפריפט. ³ אבער ער האט געענטפערט און האט צו זיין גער זאגט, וואס האט אייך משה געבאטען? ⁴ און זיין האבען געזאגט, משה האט דערלויבט אז א מאן זאל שרייבען א גט און זאל זיין שידען. ⁵ אבער ישוע האט צו זיין געזאגט, וועגן אייערע הארצע הערצער האט ער אייך דיעס געבאט געשריבען. ⁶ אבער פון דעם אנהייב פון דער בעשעפעניס האט ער זיין זכר און נקבה בעשאפען. ⁷ דרום זאל א מאן פערלאזען זיין פאטער און זיינע מוטער, און זאל זיך בעהעפטען צו זיין ווייב, ⁸ און דיא צוויי זאלען זיין איין פלייש; אזוי אז זיין זענען ניט מעהר צווייא, גייערט איין פלייש. ⁹ דרום וואס גאט האט פערזאייניגט, דאס זאל קיינער ניט צושיידען. ¹⁰ און אים הויז האבען איהם דיא פלמידים ווידער געפרעגט וועגן דייער זאך. ¹¹ און ער האט צו זיין געזאגט, ווער עס וועט זיין ווייב שידען און וועט איין אנדערע געמען, בעגעהט ער זנות מיט איהר; ¹² און ווען זיין פון איהר מאן זיך שידעט, און האט חתונה מיט איין אנדערע, בעגעהט זיין זנות. ¹³ און זיין האבען צו איהם געבראכט קליינע קינדער, אז ער זאל זיין אנריהרען. אבער דיא פלמידים האבען זיין אנגעשריגען. ¹⁴ און ווען ישוע האט דאס געזעהען, האט עס איהם פערדראסען, און ער האט צו זיין געזאגט, לאזט דיא קליינע קינדער צו מיר קומען, פערביט זיין ניט; ווארין פון אזעלכע איז דאס קעניגרייך פון גאט. ¹⁵ פאמאט זאג איך אייך, ווער עס וועט ניט אננעמען דאס קעניגרייך פון גאט וויא אז קליינעס קינד, דער זאל ניט דרינען אריינקומען. ¹⁶ און ער האט זיין אין דיא ארמע גענומען, און האט דיא הענד אויף זיין געלעגט, און האט זיין געבענשט.

¹⁷ און דערטויל ער איז אים וועג ארויסגעגאנגען איז איהם איינער אנטיקענען געלאפען, און האט פאר איהם אנדער געקניעט, און האט איהם געפרעגט, גוטער לעהרער, וואס זאל איך טהון אז איך זאל עבינעס לעבען ירשנען? ¹⁸ און ישוע האט צו איהם געזאגט, פארנוואס רופסט דו מיך גוט? קיינער איז גוט, אויסער איינער, דער איז גאט. ¹⁹ דו קענסט דיא געבאטע, דו זאלסט ניט טייטען, דו זאלסט ניט מונה זיין, דו זאלסט ניט גנבנען, דו זאלסט ניט פאלש עדות זאגען, דו זאלסט ניט בערויבען, עהרע דיין פאטער און מוטער. ²⁰ און ער האט צו איהם געזאגט, לעהרער, אלע דינע האב איך געהאלטען פון מיין יוגענד אן. ²¹ און ישוע האט איהם אנגעזעהען, און האט איהם געליבט, און האט צו איהם געזאגט, איין זאך פעהלט דיר, געה און פערקויף וואס דו האסט, און גיב צו דיא ארמע, און דו וועסט האבען א שאץ אים הימעל; און קום, פאלג מיר נאך. ²² און ער איז טרויריג געווען איבער דינעס ווארט, און איז בעטריבט אנועקגעגאנגען, ווארין ער האט פיל פערמעגען געהאט.

²³ און ישוע האט זיך ארוסגעזעהען, און האט צו זיינע פלמידים געזאגט,

⁶ בראשית א' כו'.

דברים כד' א'.

שמות כ' יב' יו'; דברים ה' טו' יח' כד' יד'.

בראשית ב' כד'.

וויא שווער וועלען דיא וואס רייכטום האבען אים קעניגרייך פון גאט אריינקומען.
²⁴ און דיא תלמידים זענען גרשטוינט געווען איבער וויינע ווערסטער. אבער ושווע
 האט ווידער געזענטפערט און האט צו זייא געזאגט, קינדער, וויא שווער איז
 עס אים קעניגרייך פון גאט אריינצוקומען! ²⁵ עס איז גרינגער פאר א קעמער
 דורך דעם לאך פון א נאדעל דורכצוגעהען, וויא פאר א רייכען אים קעניגרייך
 פון גאט אריינצוקומען. ²⁶ און וויא האבען זיך נאך מער פערטוואונדערט, און
 האבען איינער צום אנדערען געזאגט, ווער קען דען גערעכטעט ווערען? ²⁷ און
 ושווע האט וויא אנגעזעהען און האט געזאגט, בייא מענשען איז דאס אונזעג-
 ליק, אבער ניט בייא גאט; ווארין בייא גאט אלעס איז מעגליך. ²⁸ און
 פעטרוס האט אנגעהויבען צו איהם צו זאגען, זעה, מיר האבען אלעס פער-
 לאזט, און האבען דיר נאכגעפאלגט. ²⁹ ושווע האט געזאגט, באמת זאג איך
 אייך, עס איז ניט דא איינער וואס האט פערלאזט הויז, אדער ברודער, אדער
 שוועסטער, אדער מוטער, אדער פאטער, אדער קינדער, אדער פעלדער,
 מינעט וועגען און וועגען דער בשורה טובה, ³⁰ וואס וועט ניט בעקומען
 הונדערטפאלטיג אייזט אין דויער צייט, היינער און ברודער, און שוועסטער, און
 מוטער, און קינדער, און פעלדער, מיט פערפאלגונג, און אים קומענדיגען
 צייטאלטער גביגעס לעבען. ³¹ און פילע וואס זענען גרשטע, וועלען זיין
 לעצטע, און דיא לעצטע, גרשטע.

³² און וויא זענען אויף דעם וועג געווען קיין ירושלים צו געהען; און ושווע
 איז פאר וויא געגאנגען; און וויא האבען זיך פערטוואונדערט, און דיא וואס
 זענען נאכגעגאנגען האבען זיך געפארקטען. און ער האט ווידער גענומען
 דיא צוועלף, און האט וויא אנגעהויבען צו זאגען וואס עס וועט צו איהם
 געשעהען, ³³ זעהט, מיר געהען ארויף קיין ירושלים, און דער בן אדם וועט
 איבערגעליפערט ווערען צו דיא כהנים און סופרים; און וויא וועלען איהם
 בן זיין צום טויט, און וועלען איהם איבערגעבען צו דיא גוים; ³⁴ און וויא
 וועלען איהם אויסשפעטען און וועלען איהם שמיסען און וועלען אויף איהם
 שפייזן און וועלען איהם אימברענגען; און נאך דרייא טעג וועט ער ווידער
 אויפשמעהען.

³⁵ און זעלב און יוחנן דיא זיהן פון זכדי זענען צו איהם געקומען און
 האבען געזאגט, לעהרער, מיר ווילען אז דוא זאלסט אונז מיהן וואס מיר ווער-
 לען דיר בעטען. ³⁶ און ער האט צו זייא געזאגט, וואס ווילט איהר אז איך
 זאל אייך מיהן? ³⁷ און וויא האבען צו איהם געזאגט, גיב אונז אז מיר
 זאלען ווערען איינער צו דינע רעכטע האנד, און איינער צו דינע לינקע
 האנד, אין דינע הערליכקייט. ³⁸ אבער ושווע האט צו זייא געזאגט, איהר
 ווייסט ניט וואס איהר פערלאנגט, קענט איהר דעם כוס מרינקען וואס איך
 מרינק? און מיט דער טבילה געטובלט מיט דער איך בין געטובלט? ³⁹ און

⁸⁷ בראשית יח' יד: איוב יג' ב', ⁸⁷

מרקום י יא

זיין האבען צו איהם געזאגט, מיר קענען. און ישוע האט צו זיין געזאגט, איהר וועט טרינקען דעם פוס וואס איך טרינק, און מיט דער טבילה מיט דער איך בין געטובלט וועט איהר אויך געטובלט ווערען; ⁴⁰ אבער צו ווערן צו מיינע רעכטע האנד און צו מיינע לינקע האנד איז נישט מיין צו געבען, גייערט צו דיא פאר וועמען עס איז אנגעברייט. ⁴¹ און ווען דיא צעהן האבען דאס געהערט, האבען זיין אנגעהויבען ביין צו זיין איבער יעקב און יוחנן. ⁴² און ישוע האט זיין צו זיך גערופען, און האט צו זיין געזאגט, איהר ווייסט אז דיא וואס זענען אנגעזעהען וויא פירשטען פון דיא גוים, הערשען איבער זיין, און דיא גרויסע צווישען זיין געוועלטיגען איבער זיין. ⁴³ אבער עס זאל נישט אזוי זיין צווישען איהר, גייערט דער וואס וויל גרויס זיין צווישען איהר, דער זאל זיין איינער בעדינטער; ⁴⁴ און דער וואס וויל דער גרשטער זיין צווישען איהר, דער זאל זיין קנעכט פון אלע. ⁴⁵ ווארדן דער בן אדם איז אויך נישט געקומען בעדינט צו ווערען, גייערט צו בעדינען, און זיין לעבען צו געבען איין אויסלעזונג פאר פילע.

⁴⁶ און זיין זענען געקומען קיין יריחו; און ווען ער איז פון יריחו ארויס געגאנגען מיט זיינע תלמידים און פיל לייט, איז דער בלינדע בעטלער בר-טימ, דער זון פון טימ, געזעסען ביים וועג. ⁴⁷ און וויא ער האט געהערט אז ער איז ישוע הנוצרי, האט ער אנגעהויבען צו שרייען, און האט געזאגט, ישוע בן דוד, דערבארט דיר איבער מיר. ⁴⁸ און פילע האבען איהם אנגעשריגען אז ער זאל שווייגען. אבער ער האט נאך פיל מעהר געשריגען, ווא זון פון דוד, דערבארט דיר איבער מיר. ⁴⁹ און ישוע איז געבליבען שטעהען, און האט געזאגט, רופט איהם. און זיין האבען דעם בלינדען גערופען, און האבען צו איהם געזאגט, זיין געטרייסט, שטעה אויף, ער רופט דיר. ⁵⁰ און ער האט זיין מאנטעל ארופגעווארפען, און איז אויפגעשטאנען און איז געקומען צו ישוע. ⁵¹ און ישוע האט געגענטפערט און האט צו איהם געזאגט, וואס ווילסטו דא אז איך זאל דיר טהון? און דער בלינדער האט צו איהם געזאגט, רבונ, אז איך זאל זעהענדיג ווערען. ⁵² און ישוע האט צו איהם געזאגט, געה אונזעך, דיין גלויבען האט דיר גערעטעט, און גלייך איז ער זעהענדיג געווארען, און האט ישוע אויף דעם וועג נאכגעפאלגט.

יא ¹ און ווען זיין זענען געקומען נאחענט צו ירושלים, קיין בית-דגוי און בית-היני ביים הר הביתים, האט ער אונזעקגעשיקט צוויי פון זיינע תלמידים, ² און האט צו זיין געזאגט, געהט אין דארף אריין, וואס איז קענען איהר, און גלייך וויא איהר וועט דרינען אריינקומען, וועט איהר געפינען א יונג זעל אנגעבונדען, אויף וועלכעם קיין מענטש איז נאך נישט געזעסען; לאזט עס לויף, און ברענגט עס. ³ און ווען איימיצער וועט צו איהר זאגען, פארטראם טהוט איהר דאס? אזוי זאגט, אז דער האר בעדארף עס; און גלייך וועט ער עס אהער שיקען. ⁴ און זיין זענען אונזעקגעגאנגען, און האבען געפינען דאס יונגע זעל אנגעבונדען דרויסען ביין דער טהור וואו דיא וועג שיינען זיך;

מרקום יא

און וויא האבען עס לוי געלאזט. ⁵ און עטליכע פון דיא וואס זענען דארט געשטאנען האבען צו וויא געזאגט, וואס טהוט איהר, אז איהר לאזט לוי דאס יונגע זעל? ⁶ און וויא האבען צו וויא געזאגט אזוי וויא וישוע האט וויא געהייסען. און וויא האבען וויא געלאזט געהען. ⁷ און וויא האבען דאס יונגע זעל געבראכט צו וישוע, און האבען ווייזערע קליידער דרויף געלעגט; און ער איז דרויף געזעסען. ⁸ און פילע האבען ווייזערע קליידער אויף דעם וועג אויסגעשפרייט; און אנדערע צווייגען וואס וויא האבען אפגעשניטען פון דיא פעלדער. ⁹ און דיא וואס זענען פאר איהם געגאנגען, און דיא וואס זענען איהם גאנגענאנגען, האבען געשריגען און געזאגט, הוישענא;

געלויבט איז דער וועלכער קומט אים גאמען פון דעם הארץ; ¹⁰ געלויבט איז דאס קעניגרייך פון אינגער פאטער דור, וואס קומט; הוישענא אין דער הייך.

¹¹ און ער איז אריינגעקומען אין ירושלים, אין בית המקדש; און ווען ער האט אויף אלעס ארוםגעזעהען, און עס איז שוין אבענד געווארען, איז ער ארויסגעגאנגען קיין בית-היני מיט דיא צוועלף.

¹² און צו מארגען פריה, ווען וויא זענען אנטעקעגנגאנגען פון בית-היני, איז ער הונגריג געווארען. ¹³ און ער האט דערזעהען פון ווייטען א פינגענבוים, וואס האט בלעטער געהאט, און ער איז צוגעגאנגען צו זעהען אויב ער וועט עפעס דרויף געפינען. און ווען ער איז צוגעקומען, האט ער ניט מעהר געפינען וויא בלעטער; ווארין עס איז ניט דיא צייט פון פינגען געווען. ¹⁴ און ער האט געזענטפערט און האט צו איהם געזאגט, קיינער זאל ניט מעהר פון דיר קיינע פירות עסען אויף עביג, און זיינע פלמידים האבען עס געהערט.

¹⁵ און וויא זענען געקומען קיין ירושלים, און ווען ער איז געקומען אין בית המקדש, האט ער אנגעהויבען ארויסצומרייבען דיא וואס האבען פערקויפט און געקויפט אין בית המקדש, און האט אומגעווארפען דיא טיש פון דיא וועקס-לער, און דיא שטוהלען פון דיא טויבענהענדלער; ¹⁶ און ער האט ניט געלאזט אז איימיצער זאל א בלי דורכטראגען דורך דעם בית המקדש. ¹⁷ און ער האט געלעהרט און האט צו וויא געזאגט, שטעהט עס דען ניט געשריבען, מין הויז זאל גערופען ווערען א הויז פון געבעט צו אלע פעלקער? אבער איהר האט עס געמאכט צו א הייל פון רויבער. ¹⁸ און דיא סופרים און דיא ערשטע כהנים האבען דאס געהערט, און וויא האבען געזוכט וויא וואלען איהם אומברענגען; ווארין וויא האבען זיך פאר איהם געפארקטען, ווייל אלע דיא לייט האבען זיך פערוואונדערט איבער זיינע דעהערע.

¹⁹ און ווען עס איז אבענד געווארען, זענען וויא אים דער שטאדט ארויס-געגאנגען.

²⁰ און אין דער פריה ווען וויא זענען פארבייא געגאנגען, האבען וויא געזעהען תהלים קיח' כה' כו', ⁹ ושעיה נו' ז'; ירמיה ז' יא', ¹⁶

דעם פייגענבוים פערדארט פון דער ווארצעל. ²¹ און פערטרום האט זיך דער-
מאקנט און האט צו איהם געזאגט, רבי, זעה, דער פייגענבוים וואס דוא האסט
געשאלטען איז פערדארט געווארען. ²² און ישוע האט געענטפערט און האט
צו זיין געזאגט, האט גלויבען אין גאט. ²³ באמת זאג איך אייך, ווער עס
וועט זאגען צו דינעם בארג, זיין אנטעקגערקט און אים ים אריינגעווארפען.
און וועט נישט צווייפלען אין זיין הארץ, גייערט האט גלויבען אז דאס וואס ער
זאגט וועט געשעהען, אזוי וועט דאס צו איהם זיין. ²⁴ דרום זאג איך אייך,
אלעס וואס איהר בעטעט און פערלאנגט, גלויבט אז איהר דערהאלט,
און עס וועט צו אייך זיין. ²⁵ און ווען איהר שטעהט און בעטעט, אזוי פער-
גיבט ווען איהר האט עפעס קענען איינעם, אז איינער פאטער דער איז אים
הימל זאל אייך אויך פערגעבען איינערע פעהלער.

²⁶ און זיין זענען ווידער געקומען קיין ירושלים; און ווען ער איז ארוםגע-
גאנגען אין בית המקדש, זענען צו איהם געקומען דא ערשטע פהנים און
דיא סופרים און דיא עלצטע; ²⁷ און זיין האבען צו איהם געזאגט, מיט וואס
פאר א מאכט טהוסט דוא דינע זאכען? און ווער האט דיר דינע מאכט געגע-
בען אז דוא זאלסט דינע זאכען טהון? ²⁸ און ישוע האט צו זיין געזאגט, איך
וועל אייך אויף א זאך פרעגען, און ענטפערט מיר, און איך וועל אייך זאגען
מיט וואס פאר א מאכט איך טהוא דינע זאכען. ²⁹ דיא טבילה פון יוחנן איז
זיין פון הימל געווען, אדער פון מענטשען? ענטפערט מיר. ³⁰ און זיין האבען
צווישען זיך איבערלעגט און געזאגט, ווען מיר וועלען זאגען פון הימל, אזוי
וועט ער זאגען, פאר וואס האט איהר דען איהם נישט געגלויבט? ³¹ אבער ווען
מיר וועלען זאגען, פון מענטשען, אזוי האבען זיין זיך געפארקטען פאר דיא
לייט; ווארין אלע האבען אנדא געהאלטען יוחנן פאר א נביא. ³² און זיין
האבען געענטפערט און האבען צו ישוע געזאגט, מיר וויסען נישט, און ישוע
האט צו זיין געזאגט, וועדער זאג איך אייך מיט וואס פאר א מאכט איך
טהוא דינע זאכען.

יב יאן ער האט אנגעהויבען צו זיין צו רעדען אין משלים, א מאן האט
געפלאנצט א וויינגארטען, און האט א צוים ארום איהם געמאכט, און האט
געגראבען א קעלטער, און א טהורם געבויגט, און האט איהם פערזונגען צו
וויינגערטנער, און איז אנטעקגעפארען. ² און מיט דער צייט האט ער א
קנעכט געשיקט צו דיא וויינגערטנער, אז ער זאל פון זיין געטען דיא פרוכט
פון דעם וויינגארטען. ³ און זיין האבען איהם גענומען, און האבען איהם
געשלאגען, און לעדיג אנטעקגעשיקט. ⁴ און ער האט ווידער צו זיין איין
אנדערען קנעכט געשיקט; איהם האבען זיין אויך דעם קאפ צושלאגען, און
האבען מיט שאנד געהאנדעלט. ⁵ און ער האט איין אנדערען געשיקט; איהם
האבען זיין אויך געהרגעט, און נאך פילע אנדערע, געטליכע האבען זיין
געשלאגען, און געטליכע געהרגעט. ⁶ און ער האט נאך איין איינגעזען געליכטען

¹ ישעיה ה', א' ב', ²

מרקום יב

וזהו געהאט, איהם האט ער צולעצט צו זיין געשיקט און האט געזאגט, זיין
וועלען מיין זיהן געהערן. ⁷אבער יענע וויינגערטנער האבען איינער צום
אנדערען געזאגט, דאס איז דער יורש, קומט און לאזט אונז איהם הרגענען,
און דיא ירושה וועט אונזער זיין. ⁸און זיין האבען איהם גענומען און האבען
געהרגעט, און האבען איהם אויס דעם וויינגארטען ארויסגעווארפען. ⁹וואס
וועט דער האר פון דעם וויינגארטען טהון? ער וועט קומען און וועט דיא
וויינגערטנער אומברענגען, און וועט דעם וויינגארטען צו אנדערע געבען.
¹⁰האט איהר אויך ניט געליינט דינע שריפט?

דער שטיין וואס דיא בוימיססער האבען פערטוארפען,

דער איז צום עקשטיין געווארען;

¹¹דאס איז געשעהען פון דעם הארן,

און עס איז וואונדערליך אין אונזערע אויגען.

¹²און זיין האבען איהם געזוכט צו געמען, און האבען זיך געפארקטען פאר
דיא לייט; ווארין זיין האבען געוואוסט אז ער האט קעגען זיין דאס מישל
געזאגט; און זיין האבען איהם פערלאזט, און זענען אונעקגעגאנגען.

¹³און זיין האבען צו איהם געשיקט עטליכע פון דיא פרושים און פון
הורדוס לייט, אז זיין זאלען איהם פאנגען מיט א ווארט. ¹⁴און זיין זענען
געקומען און האבען צו איהם געזאגט, לעהרער, מיר וויסען אז דוא ביסט
וואהרהאפטטיג, און פֿרעגסט נאך קיינעם ניט, ווארין דוא ביסט קיין מענשען
נושא פנים; גייערט דוא לעהרסט דעם וועג פון גאט אין וואהרהייט. איז עס
דערלויבט מס צו געבען צום קיסר, אדער ניט? זאלען מיר געבען, אדער
ניט געבען? ¹⁵אבער ער האט געוואוסט זייערע פערשטעלערייא, און האט
צו זיין געזאגט, פארוואס פריפט איהר מיר? פֿרעגנט מיר א גראשען, * אז
אויך זאל עס זעהען. ¹⁶און זיין האבען עס געבראכט. און ער האט צו זיין
געזאגט, וועמעס איז דאס בילד אין דיא אויפֿשריפט? און זיין האבען צו
איהם געזאגט, צום קיסר. ¹⁷און ישיע האט צו זיין געזאגט, גיבט דעם
קיסר וואס איז צו קיסר, און צו גאט וואס איז צו גאט. און זיין האבען
זיך פֿערטואונדערט איבער איהם.

¹⁸און דיא צדוקים זענען צו איהם געקומען, וואס זאגען אז עס איז קיין
החית המתים, און זיין האבען איהם געפֿרעגט און געזאגט; ¹⁹לעהרער, משה
האט אונז געשריבען, אז ווען דער ברודער פון א מענשען וועט שטארבען, און
וועט איבערלאזען זיין ווייב, און וועט קיינע קינדער ניט לאזען, זאל זיין
ברודער זיין ווייב געמען, און זאל זאמען אויפֿשטעלען צו זיין ברודער. ²⁰עס
זענען זיבען ברידער געווען; און דער ערשטער האט גענומען א ווייב, און
איז געשטארבען, און האט קיין זאמען ניט געלאזט. ²¹און דער צווייטער האט
זי גענומען, און איז געשטארבען, און האט קיין זאמען ניט געלאזט; און אזוי

⁷גר' דינר

תהלים קיח' כב', כג'.

בראשית לח' ח'; דברים כה' ה', ו', ²²

אויך דער דריטער. ²² און דיא זיכען האבען ניט געלאזט קיין זאמען. צולעצט פון אלע איז דיא פרויא אויך געשטארבען. ²³ אין תחתית המיתים, ווען זייא וועלען אויפשטעהען, וועמעס ווייב וועט זיא זיין? ווארין דיא זיכען האבען זיא געהאט פאר א ווייב. ²⁴ ישווע האט צו זייא געזאגט, פערטאירט איהר אייך דען ניט, ווייל איהר קענט ניט דיא שריפט, אויך ניט דיא מאכט פון גאט? ²⁵ ווארין ווען זייא וועלען פון דיא טויטע אויפשטעהען, אזוי וועלען זייא ניט חתונה האבען, און ניט חתונה מאכען, גייערט זייא זענען וויא דיא מלאכים אים הימעל. ²⁶ אבער ווענען דיא טויטע, אז זייא אויפשטעהען, האט איהר ניט געלייגט אים ספר פון משה, וויא גאט האט צו איהם גערעט פון דעם דארנבוש און האט געזאגט, איך בין דער גאט פון אברהם, און דער גאט פון יצחק, און דער גאט פון יעקב? ²⁷ ער איז ניט דער גאט פון דיא טויטע, גייערט פון דיא לעבעדיגע. איהר פערטאירט אייך זעהר.

²⁸ און איינער פון דיא סופרים איז געקומען, וואס האט זייא געהערט טענהען, און האט געוואוסט אז ער האט זייא גוט געענטפערט; און ער האט איהם געפרעגט, וואספאר א מצוה איז דיא ערשטע פון אלע? ²⁹ און ישווע האט געענטפערט, דיא ערשטע איז, הער ישראל, דער האר אונזער גאט איז איין האר; ³⁰ און דוא זאלסט דעם האר'ן דיין גאט ליבען מיט דיין גאנצען הארץ, און מיט דיין גאנצע וועלע, און מיט דיין גאנצען געמיט, און מיט דיין גאנצע קראפט. ³¹ דיא צווייטע איז דיע, דוא זאלסט דיין געזעלען ליבען וויא דיר זעלבסט; עס איז ניט קיינע אנדערע מצוה גרעסער וויא דיע. ³² און דער סופר האט צו איהם געזאגט, גוט לעהרער, דוא האסט וואהרהאפט'יג געזאגט אז ער איז איינער, און עס איז קיין אנדערער ניט חוץ איהם; ³³ און איהם צו ליבען מיט דעם גאנצען הארץ, און מיט דעם גאנצען געמיט, און מיט דיא גאנצע קראפט, און זיין געזעלען צו ליבען וויא זיך זעלבסט, איז מעהר וויא אלע עולות און זבחים. ³⁴ און ווען ישווע האט געזעהען אז ער האט קלוג געענטפערט, האט ער צו איהם געזאגט, דוא ביסט ניט ווייט פון דעם קעניגרייך פון גאט. און קיינער האט זיך ניט געוואגט איהם נאך אפערען מעהר צו פרעגען.

³⁵ און ישווע האט געענטפערט און געזאגט, ווען ער האט געלעהרט אין בית הסקדש, וויא אזוי זאגען דיא סופרים אז דער משיח איז דער ווהן פון דוד? ³⁶ דוד זעלבסט האט געזאגט דורך דעם רוח הקודש, דער האר האט געזאגט צו מיין האר'ל, זיין דוא צו מיינע רעכטע האנד, ביז איך וועל לעגען דייןע פיינד אונטער דייןע פיס.

³⁷ דרום דוד אליין רופט איהם האר, און וויא אזוי איז ער דען זיין ווהן? און פיל לייט האבען איהם גערן געהערט. ³⁸ און ער האט געזאגט אין זיינע לעהרע, היט אייך פאר דיא סופרים, וואס בעגעהרען צו געהען אין

שמות ג' ו', ²⁶

דברים ו' ד', ה', ^{29,30}

ויקרא יט' יח', ³¹

שמואל א' טו' כב', ³⁵

תהלים קי' א', ³⁸

לאנגע קליידער, און געגריסט צו ווערען אין דא גאסען. ³⁹ און צו שטענען אויבען אן אין דא שולען, און צו ווערען אויבען אן אויף סעודות; ⁴⁰ וואס געסען אויף דא הייזער פון אלמנות, און פאר איין אויסקערד בעשען וויא לאנג, דינע וועלען א גרעסערען משפט בעקומען. ⁴¹ און ער איז געוועסען קעגען דעם אוצר, און האט געזעהען וויא דא לייט ווארפען געלד אין דעם אוצר אריין, און פילע רייכע האבען פיל אריינגעווארפען. ⁴² און איינע ארמע אלמנה איז געקומען, און האט אריינגעווארפען צוויי פרוטות, וואס מאכען אויס א פיר-טעל גראשען. ⁴³ און ער האט ווינע פלמידים צוגערופען און האט צו וויא געוואלט, באמת וואג איך אייך, אז דינע ארמע אלמנה האט מעהר אריינגעווארפען וויא אלע וואס האבען אין דעם אוצר אריינגעווארפען. ⁴⁴ ווארין אלע האבען אריינגעווארפען פון דעם וואס וויא האבען איבריג, אבער ווא האט פון אייבער ארמקייט אריינגעווארפען אלעס וואס ווא האט, אייבער גאנצע מחיה.

יג און דערנאך ער איז פון דעם בית המקדש ארויסגעגאנגען, האט איינער פון ווינע פלמידים צו איהם געוואלט, לעהדער, ועה, וואספאר שטיינער און וואספאר געביידע געט ווערען. ² און ישוע האט צו איהם געוואלט, ווערסט דא דינע גרויסע געביידע? דא וועט נישט בלייבען איין שטיין אויף איינאנדערען וואס וועט נישט צווארפען ווערען.

³ און ווען ער איז געוועסען אויף דעם הר היתרים קעגען דעם בית המקדש, האבען איהם פערטרום און געקב און יוחנן און אנדריי ביא ויך וועלכסט גערפרעגט; ⁴ וואג אונז ווען וועלען דינע וואכען ווין און וואס איז דאס צייכען ווען דינע אלע וועלען דערפילט ווערען? ⁵ אבער ישוע האט אנגעהויבען צו וויא צו זאגען, היט אייך אז קיינער וואל אייך נישט פערפיהרען. ⁶ ווארין פילע וועלען קומען אין מיין גאסען, און וועלען זאגען איך בין ער, און וועלען פילע פערפיהרען. ⁷ און ווען אייך וועט הערען פון מלחמות און גאריכטען פון מלחמות, דערשרעקט אייך נישט. דאס מוז געשעהען, אבער דער סוף איז נאך נישט דא. ⁸ ווארין א פאלק וועט אויפשטעהען קעגען א פאלק, און א קעניגרייך קעגען א קעניגרייך. עס וועט ווין גרויסערעניס אין עטליכע ערטער, עס וועט ווין הונגער; דינע ווערען דער אנגהויב פון צרות. ⁹ און גיבט אכטונג אויף אייך וועלכסט; וויא וועלען אייך איבערגעבען צו דא סנהדרין, און אין דא שולען וועט אייך געשלאגען ווערען, און אייך וועט פארגעשטעלט ווערען פאר פירשטען און קעניגען פון מיינעט וועגען, פאר א צייגנים צו וויא. ¹⁰ און דא בשורה טובה וואל צוגרשט געפרעדיגט ווערען צו אלע פעלקער. ¹¹ און ווען וויא וועלען אייך אנטקפיהרען און איבערגעבען, ווארגט נישט וואס אייך וואלט רעדען, גייערסט וואס עס וועט אייך געגעבען ווערען אין גענער שעה, דאס וואלט אייך רעדען; ווארין עס איז נישט אייך דא רעדען, גייערסט דער רוח הקודש. ¹² און א ברודער וועט א ברודער איבערגעבען צום מוים, און א פאטער א קינד; און קינדער וועלען אויפשטעהען קעגען ווייערע עלטערן,

ישעיה יט' ב'; דברי הימים ב' טו' ו', ⁸

און וועלען זיין טייטשן; ¹³ און איהר וועט געהאקט ווערען ביז אלע פון ווענען מיינ נאמען; אבער דער וואס האלט אויס ביז צום סוף, דער וועט גערעכטעט ווערען.

¹⁴ און ווען איהר וועט זעהען דיא אומווינדליכקייט פון דעם גרייטעל שטעהענדיג דיג וואו עס קעהר נים צו שטעהען, דער וואס ליינט לאז ער פערשטעהען, דאן לאזען דיא וואס זענען אין יהודה אנטלויפען צו דיא בערג; ¹⁵ און דער וואס איז אויף דעם דאך, לאז ער נים אריינקומען אום געסעס אום זיין הויז צו געמען; ¹⁶ און דער וואס איז אים פעלד, לאז ער זיך נים צוריק אומקעהר דען זיינע קליידער צו געמען. ¹⁷ אבער וועה צו דיא וואס זענען מעכערה, און דיא וואס געבען צו זיינען אין יענע טעג. ¹⁸ אבער בעט אז עס זאל נים זיין אים ווינטער; ¹⁹ ווארין אין יענע טעג וועט זיין א צרה, וואס אנעלכע איז נים געווען פון אנהייב פון דער בעשעפעניס וואס גאט האט בעשאפען ביז אצוה, און עס וועט אויך נים מעהר אזוי זיין. ²⁰ און ווען דער האר וואלט נים פערקירצט דיא טעג, וואלט קיין מענש נים גערעכטעט געווארען. אבער פון ווענען דיא אויסדערנועהלטע וואס ער האט אויסדערנועהלט, האט ער דיא טעג פערקירצט. ²¹ און דאן ווען איינער וועט צו אייך זאגען, זעהט, היר איז דער משיח, זעהט דאך, גלויבט נים. ²² און עס וועלען אויפשטעהען פאלשע משיחים און פאלשע נביאים, און וועלען ווייזען צייכען און וואונדער, כדי צו פערפיהרען אפילו דיא אויסדערנועהלטע, ווען עס זאל מעגליך זיין. ²³ אבער היט אייך; איך האב אייך אלעס פריהער געזאגט. ²⁴ אבער אין יענע טעג, נאך יענע צרה, וועט דיא זון פינסטער ווערען, און דיא לבנה וועט נים געבען איהר ליכט; ²⁵ און דיא שטערען פון דעם הימעל וועלען ארויפאלען, און דיא קרעפטע וואס זענען אים הימעל וועלען בעוועגט ווערען; ²⁶ און דאן וועלען זיין זעהען דעם בן אדם קומענדיג אין דיא וואלקען מיט א גרויסע מאכט און הערליכקייט; ²⁷ און דאן וועט ער זיינע מלאכים אויסשיקען און וועט זיינע אויסדערנועהלטע איינזאמלען פון דיא פיגער וויינדען, פון דעם עק פון דער ערד ביז צום עק פון הימעל.

²⁸ אבער לערנט א מושל פון דעם פייגענבוים. ווען זיין צווייג איז נון פריש, און ברענגט ארויס בלעטער, אזוי ווייסט איהר אז דער ווינער איז נאהענט. ²⁹ אזוי אויך איהר, ווען איהר וועט זעהען אז ריזע זאכען געשעהען, ווייסט אז עס איז נאהענט ביזא דער טהיר. ³⁰ באמת זאג איך, ריזעס דור וועט נים פארבייא געהען, ביז דאס אלעס וועט געשעהען; ³¹ הימעל און ערד וועלען פארבייא געהען, אבער מיינע ווערטער וועלען נים פארבייא געהען. ³² אבער פון יענעם טאג אדער דער שעה ווייסט קיינער נים, אויך נים דיא מלאכים אים הימעל, און אויך נים דער ווהן, אויסער דער פאטער. ³³ היט

דניאל ט' כז, יא' לא', יב' יא', ¹⁴

יואל ב' ב': דניאל יב' א', ¹⁸

דברים יג' ב' ד', ²²

ישעיה יג' י', כד' כג', ²⁴

דניאל ז' יג', ²⁰

דברים ל' ד': זכריה ב' י': דניאל ז' ב', ²¹

אייך, נאכט; נארין איזער ווייכט נישט ווען דיא צייט איז. ³⁵ עס איז אזוי וויא א מאן וואס פאדערט אנוועק, און לאזט זיין הויז, און גיבט דיא מאכט צו זיינע קנעכט, און צו איטליכעם זיינע ארבייט, און בעפעעהלט דעם וועכטער אז ער זאל נאכען. ³⁶ דרום נאכט איזער, נארין איזער ווייכט נישט ווען דער האר פון דעם הויז וועט קומען, אויף דעם אבענד, אדער אין מיטען דער נאכט, אדער ווען דער האן קרייגט, אדער אין דער פריה. ³⁷ אז ער זאל נישט פלוצלינג קומען, און אייך שלאפענדיג געפינען. ³⁸ און וואס איך זאג צו אייך, דאס זאג איך צו אלע, נאכט.

יד ¹ און נאך צווייא טעג איז פסח געווען, און דער חג המצות. און דיא ערשטע כהנים און דיא סופרים האבען געוויכט וויא אזוי זייא זאלען איהם געמען מיט ליכט און זאלען איהם טייטשען. ² און זייא האבען געזאגט, נישט אס יום טוב, כדי עס זאל נישט זיין א רעש צווישען דעם פאלק.

³ און ווען ער איז אין בית היני געווען אים הויז פון שמעון דעם קרעצנער, וויא ער איז געוועסען ביים טיש, איז געקומען א פרויא וואס האט געהאט איין אלבאסטער קריגעל מיט זאלב פון זעהר טהייגען מר; און ויא האט דאס קריגעל צובראכען, און האט עס אויף זיין קאפ אויסגעגאסען. ⁴ און עס זענען איינגע געווען וואס האבען זיך געגרינגערט און געזאגט, צו וואס איז דיע פערשטוענדונג פון דעם מר געמאכט געווארען? ⁵ נארין דיוועס מר האט געקאנט פערקויפט ווערען פאר מעהר וויא דרייא הונדערט גילדען. ⁶ און צו דיא ארמע געגעבען ווערען. און זייא האבען קעגען איזער געמורמעלט. ⁷ אבער ישוע האט געזאגט, לאזט זיא געהען, נארום קרענקט איזער ויא? ויא האט א גוטעס ווערק אן מיר געטהון; ⁸ נארין דיא ארמע האט איזער תמיד מיט אייך, און ווען איזער ווילט קענט איזער זייא גוטעס טהון, אבער מיר האט איזער נישט תמיד. ⁹ ויא האט געטהון וואס ויא האט געקענט, ויא איז פאר-געקומען כדי ויא זאל מיין לייב צו דער קבורה זאלען. ¹⁰ פאמאט זאג איך אייך, וואו דיא פשוטה טובה וועט געפרעדיגט ווערען אין דיא גאנצע וועלט, אזוי וועט מען דאס אויך דערצעהלען וואס ויא האט געטהון צו איזער און דענקען. ¹¹ און יהודה איש קריות איינער פון דיא צוועלף איז אנוועקגעגאנגען צו דיא ערשטע כהנים, כדי ער זאל איהם צו זייא איבערגעבען. ¹² און ויא האבען דאס געהערט, האבען זייא זיך געפרייגט, און האבען איהם פער-שפראכען געלד צו געבען. און ער האט געוויכט וויא ער קען איהם גונסטויג איבערגעבען.

¹³ און אין דעם ערשטען טאג פון חג המצות, ווען זייא פלעגען צו שעכטען דעם קרבן פסח, האבען זיינע תלמידים צו איהם געזאגט, וואו ווילסט דוא אז מיר זאלען געהען און אנברייטען אז דוא זאלסט עסען דעם קרבן פסח? ¹⁴ און ער האט געשיקט צווייא פון זיינע תלמידים, און האט צו זייא געזאגט, געהט אין דער שטאדט אריין, און א מאן וועט אייך בעגעגענען, וואס טראגט א קרוג

מרכוס יד

מיט וואסער, פאלגט איהם נאך; ¹⁴ און וואו אהין ער וועט אריינגעהען, וואגט צו דעם בעל הבית, דער לעהרער וואגט, וואו איז מיין זיכער וואו איך ואל געסען דעם קרוב פסח מיט מייןע פלמידים? ¹⁵ און ער וועט איך ווייזען א גרויסע אויבערע שטיב, אויסגעצירט און אנגעברייט; און דארט וואלט איהר פארטיג מאכען פאר אונז. ¹⁶ און דא פלמידים ווענען אנטקעגנאנען, און ווענען געקומען אין דער שטאדט אריין, און וויא האבען געפינען אזוי וויא ער האט צו וויא געוואגט; און וויא האבען פארטיג געמאכט דעם קרוב פסח. ¹⁷ און ווען עס איז אבער געווארען איז ער געקומען מיט דא צוועלף. ¹⁸ און ווען וויא האבען זיך אנדערגעזעצט און האבען געגעסען, האט ישוע געוואגט, באמת נאג איך איך, אז איינער פון איך וואס עסט מיט מיר וועט מיך איבערגעבען. ¹⁹ וויא האבען אנגעהויבען טרוירן צו זיין, און האבען איינער נאך דעם אנדערען צו איהם געוואגט, בין איך עס? ²⁰ און ער האט צו וויא געוואגט, עס איז איינער פון דא צוועלף, וואס טונקט מיט מיר איין אין דער שיסעל. ²¹ ווארין דער בן אדם וועט געהען אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אויף איהם; אבער וועה צו דעם מענטש דורך וועמען דער בן אדם וועט איבערגעגעבען ווערען; עס וואלט גוט געווען פאר וועמען מענטשען ווען ער וואלט גיט געבוירען געווארען. ²² און דערנאך וויא האבען געגעסען, האט ער גענומען ברויט און האט א ברכה געמאכט, און האט עס צובראכען, און צו וויא געגעבען, און האט געוואגט, געמט, דאס איז מיין לייב. ²³ און ער האט גענומען א כוס, און האט א ברכה געמאכט, און האט עס צו וויא געגעבען; און וויא האבען אלע דערפון געטרונקען. ²⁴ און ער האט צו וויא געוואגט, דאס איז מיין בלוט פון דעם בונד, וואס איז פערנאסען פאר פילע. ²⁵ באמת נאג איך איך, אז איך וויל גיט מעהר טרינקען פון דער פרוכט פון דעם וויינשטאק, ביז אן דעם טאג ווען איך וועל עס טרינקען גיט אין דעם קעניג-רייך פון גאט. ²⁶ און ווען וויא האבען הלל געזונגען ווענען וויא אנטקעגנאנען צום הר הזיתים. ²⁷ און ישוע האט צו וויא געוואגט, איהר אלע וועט איך שטרויכלען, ווארין עס שטעהט געשריבען, איך וועל דעם היקט שלאגען, און דא שאפ וועלען צושפרייט ווערען. ²⁸ אבער נאך מייןע אויפשטעהונג וועל איך פאר איך געהען קיין גליל. ²⁹ און פערטרום האט צו איהם געוואגט, ווען אלע וואלען זיך שטרויכלען, אזוי וועל איך דאך גיט. ³⁰ און ישוע האט צו איהם געוואגט, באמת נאג איך דיר, אז היינט אין דויער נאכט, איידער דער האן וועט צוויי מאל קרייזען, וועסט דא מיך דריי מאל פערלייקען. ³¹ אבער ער האט נאך אייפריגער גערעט, ווען איך ואל מווען מיט דיר שטארבען, וויל איך דיר גיט פערלייקען. גלייכדעם האבען אויך אלע געוואגט

³² און וויא ווענען געקומען צו איין ארט, וואס איז גערופען גת שמעון, אין

¹⁸ תהלים מא' י', ¹⁶

שמות כד' ח': זכריה ט' יא', ²⁴

תהלים קיג' קיח', ²⁶

זכריה יג' ד', ²⁷

ער האט צו זיינע תלמידים געזאגט. וויצט דא ביז איך וועל בעסטען. ³³ און ער
האט מיט זיך גענומען פעטרוס און יעקב און יוחנן, און האט אנגעהויבען
דערשראקען און טרויריג צו זיין; ³⁴ און ער האט צו זייא געזאגט. מיינע וועלע
איז ווער טרויריג ביז אן דעם טויט; בלייבט דא און וואכט. ³⁵ און ער איז
אביסעל ווייטער געגאנגען, און איז צו דער ערד געפאלען, און האט געבעטען
אז, ווען עס איז מעגליך, זאל דיא שעה פון איהם פארבייא געהען. ³⁶ און ער
האט געזאגט, אבא, פאטער, אלעס איז מעגליך ביא דיר; געס אנוועק דינען
כוס פון מיר; דאך ניט וואס איך וויל, גייערמ וואס דוא ווילסט. ³⁷ און ער
איז געקומען און האט זייא שלאפענדיג געפינען, און האט צו פעטרוס געזאגט,
שמעו, שלאפסט דוא? האסט דוא ניט געקענט וואכען איין שעה? ³⁸ וואכט
און בעט, אז איהר זאלט ניט צו ניסיון קומען; דער גייסט איז וויליג,
אבער דאס פלייש איז שוואך. ³⁹ און ער איז ווידער אנטעקעגאנגען און האט
געבעטען, און האט דאס דאזיגע ווארט געזאגט. ⁴⁰ און ווען ער איז ווידער
געקומען, האט ער זייא שלאפענדיג געפינען, ווארין זייערע אויגען זענען
שווער געווען; און זייא האבען ניט געוואוסט וואס זייא זאלען איהם ענטפער-
רען. ⁴¹ און ער איז דאס דריטע מאל געקומען, און האט צו זייא געזאגט,
שלאפט ווייטער און רוהט; עס איז גענוג, דיא שעה איז געקומען, זעה, דער
בן אדם איז איבערגעגעבען אין דיא הענד פון זינדער. ⁴² שטעהט אויף, לאזט
אינז געהען; זעה דערעניגע איז גאהענט וואס מיר פערמסערט.
⁴³ און גלייך דערנוייל ער האט גאך געהעט, איז יהודה אייגער פון דיא
צוועלף געקומען, און מיט איהם פיל לייט מיט שווערט און שטעקען פון דיא
ערשטע כהנים און סופרים און עלצטע. ⁴⁴ און דער וואס האט איהם פערמ-
סערט האט זייא געגעבען א צייכען און געזאגט, דעם וואס איך וועל קישען
דער איז ער; געמט איהם און פיהרט איהם זיכער אנוועק. ⁴⁵ און גלייך ווען
ער איז געקומען איז ער צו איהם צוגעגאנגען, און האט געזאגט, רבי, און
האט איהם געקישט. ⁴⁶ און זייא האבען זייערע הענד אויף איהם געלעגט, און
האבען איהם גענומען. ⁴⁷ און אייגער פון דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען
האט זיין שווערט ארויסגעצויגען, און האט געשלאגען דעם קנעכט פון דעם
כהן הגדול, און האט איהם דאס אויגער אפגעשניטען. ⁴⁸ און ישוע האט גע-
ענטפערט און האט צו זייא געזאגט, זענט איהר ארויסגעקומען וויא קעגען א
רויכער מיט שווערט און שטעקען אום מיר צו געמען. ⁴⁹ איך בין מעגליך
מיט אייך געווען אים בית המקדש און האב געלעהרט, און איהר האט מיר
ניט גענומען; אבער דיא שריפטען בעדארפען דערפילט צו ווערען. ⁵⁰ און זייא
האבען איהם אלע פערלאזט, און זענען אנטעקעגעלאפען. ⁵¹ און א יונגער מאן
האט איהם נאכגעפאלגט, וואס האט געהאט א ליילעך ארום זיין נאקטען
לייב, און זייא האבען איהם גענומען. ⁵² און ער האט דאס ליילעך איבערגע-
לאזט, און איז פון זייא נאכט אנטעקעגעלאפען.

מרקום יד

⁵³ און וויא האבען יִשׁוּעַ אַנְעקאָנְעפֿיהֶרֶט צום כּהֵן הַגָּדוֹל, און אַלֶּע דיא ערשטע כּהֵנים און דיא ערשטע און דיא סופרים האבען זיך פֿערנאָמעלט. ⁵⁴ און פֿעטרוס איז איהם פון ווייטען נאכגעגאנגען ביז אין פאלאסט אריין פון דעם כּהֵן הַגָּדוֹל, און איז געוועסען מיט דיא בעדינטע, און האט זיך געווארמט ביים פֿייער. ⁵⁵ און דיא ערשטע כּהֵנים און דאס גאנצע סנהדרין האבען געזוכט עדות קעגען יִשׁוּעַ, אז וויא זאלען איהם טייטען; און וויא האבען ניט געפינען. ⁵⁶ דען פילע האבען פאלשע עדות געזאגט קעגען איהם, אבער וייער עדות איז ניט אייניג געווען. ⁵⁷ און עטליכע זענען אויפגעשטאנען און האבען פאלשע עדות געזאגט קעגען איהם, און האבען געזאגט, ⁵⁸ מיר האבען איהם געהערט זאגן אז איה וועל ארופטארפֿען דאס בית המקדש וואס איז מיט הענד געמאכט, און נאך דרייא טעג וועל איה אויפבויען איין אנדערעס וואס איז ניט מיט הענד געמאכט. ⁵⁹ און אויף ניט אזוי איז וייער עדות אייניג געווען. ⁶⁰ און דער כּהֵן הַגָּדוֹל איז אויפגעשטאנען אין מיטען, און האט יִשׁוּעַ געפרעגט אין געד זאגט, גענטפערסט דוא גאר ניט? וואס זאגען דינע עדות קעגען דיר? ⁶¹ אבער ער האט געשוויגן, און האט גאר ניט געענטפערט. דער כּהֵן הַגָּדוֹל האט איהם ווידער געפרעגט, און האט צו איהם געזאגט, ביסט דוא דער משיח, דער ווען פון דעם געבענישטען? ⁶² און יִשׁוּעַ האט געזאגט, איה בין; און איהר וועט זעהען דעם בן אדם וועלען צו דיא רעכטע האנד פון דער גבירה, און קומענדיג אין דיא וואלקען פון דעם הימל. ⁶³ און דער כּהֵן הַגָּדוֹל האט זיינע קליידער צוריסען, און האט געזאגט, וואס פֿעדארפֿען מיר נאך מעהר עדות? ⁶⁴ איהר האט געהערט דיא לעסטערונג; וואס שיינט אייך? און וויא האבען איהם אַלֶּע געמישפט אז ער איז דעם טויט שולדיג. ⁶⁵ און עטליכע האבען אנגער הויבען אויף איהם צו שפייגן, און זיין פנים צו דעקען, און איהם צו שלאגען, און צו איהם צו זאגען, זאג נבואות; און דיא בעדינטע האבען איהם געפאשט.

⁶⁶ און ווען פֿעטרוס איז הינטען געווען אים פאלאסט, איז איינע פון דיא דינסטמעדעל פון דעם כּהֵן הַגָּדוֹל געקומען; ⁶⁷ און זיא האט געזעהען פֿעטרוס וויא ער האט זיך געווארמט, און האט איהם אנגעזעהען און געזאגט, דוא ביסט אויף מיט יִשׁוּעַ הַנֶּצְרִי געווען. ⁶⁸ אבער ער האט געלייקענט און געד זאגט, איה ווייס ניט, און פֿערשטעה ניט וואס דוא זאגסט, און ער איז ארויסגעגאנגען דרויסען אים פארהויף. ⁶⁹ און דאס דינסטמעדעל האט איהם געזעהען, און האט אנגעהויבען ווידער צו זאגען צו דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען, דויער איז איינער פון וויא. ⁷⁰ אבער ער האט ווידער געלייקענט, און נאך א קליינע וויילע האבען דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען ווידער געזאגט צו פֿעטרוס, באמת דוא ביסט איינער פון וויא, ווארין דוא ביסט אויף פון גליל. ⁷¹ און ער האט אנגעהויבען צו פלוקען און צו שווערען, איה קען ניט דעם מענשען פון דעם איהר רעט. ⁷² און גלייך האט דער האן

דביאל ז' יג': תהלים קי' א', ⁶²

צום צווייטען מאל געקרייגט. און פֿעטרוס האט זיך דערמאהנט אן דעם ווארט וואס ישוע האט צו איהם געזאגט, איידער דער האן וועט צוויי מאל קרייגן, וועסט דאס מיך דריי מאל פֿערלייקען. און ווען ער האט זיך דאס איבערגעלעגט האט ער געוויינט.

טו ¹און גלייך אין דער פֿריה האבען דיא ערשטע כֿהנים מיט דיא אלצטע און דיא סופרים און דעם גאנצע סנהדרין איין עצה געהאלטען, און האבען ישוע געבוידען און אוועקגעפֿיהרט, און איבערגעגעבען צו פֿילטוס. ²און פֿילטוס האט איהם געפרעגט, ביסט דא דער קעניג פֿון דיא יודען? און ער האט געענטפֿערט און האט צו איהם געזאגט, דאס וואָגסט עס. ³און דיא ערשטע כֿהנים האבען איהם פֿערקלאגט. ⁴און פֿילטוס האט איהם ווידער געפרעגט און געזאגט, ענטפֿערסט דא גאר ניט? עצה, וויא שווערע זאכען וויא פֿערקלאגען דיר. ⁵אבער ישוע האט ווידער גאר ניט געענטפֿערט, אזוי אז פֿילטוס האט זיך פֿערוואונדערט. ⁶נון ער פֿלעגט וויא אין יום טוב איין געפֿאנגענעם צו פֿעפֿרייגן, וועלכען וויא האבען פֿעגעהרט. ⁷און עס איז דא געווען איינער וואס האט געהייסען בר־אבא, וואס איז געפֿאנגען מיט דיא וואס האבען איין אויפֿשטאנד געמאכט, און האבען אין דעם אויפֿשטאנד א רציחה פֿעגאנגען. ⁸און דיא לייט זענען ארויפֿגעגאנגען און האבען אנגעהויבן צו פֿעטען, אז ער זאל וויא טהון וויא נאך זיינע געוואונדערייט. ⁹און פֿילטוס האט וויא געענטפֿערט און געזאגט, ווילט איהר אז איך זאל צו איך פֿעפֿרייגן דעם קעניג פֿון דיא יודען? ¹⁰ווארן ער האט געוואוסט אז דיא ערשטע כֿהנים האבען איהם איבערגעגעבען וועגען קנאה. ¹¹אבער דיא ערשטע כֿהנים האבען דיא לייט אנגערייגט, אז ער זאל וויא ליבער פֿעפֿרייגן בר־אבא. ¹²און פֿילטוס האט ווידער געענטפֿערט און האט צו וויא געזאגט, וואס דען, זאל איך טהון צו דעם וואס איהר רופֿט דעם קעניג פֿון דיא יודען? ¹³און וויא האבען ווידער געשריגען, קרייציג איהם. ¹⁴און פֿילטוס האט צו וויא געזאגט, וואס פֿאר שלעכטעס האט ער דען געטהון? אבער וויא האבען נאך מעהר געשריגען, קרייציג איהם. ¹⁵און פֿילטוס האט געוואלט דיא לייט צוליב טהון, און האט צו וויא פֿעפֿרייגט בר־אבא, און ווען ער האט ישוע געלאזט שלאגען, האט ער איהם איבערגעגעבען אז ער זאל געקרייציגט ווערען.

¹⁶און דיא סאלדאטען האבען איהם אריינגעפֿיהרט אין דעם הויף אריין, וואס הייסט פֿרעטאריאס, און וויא האבען צוואמענגערופֿען דיא גאנצע באגדע. ¹⁷און וויא האבען איהם אנגעטהון א פֿורפור קלייד, און האבען געפֿלאכטען א קרוין פֿון דערנער, און האבען עס אויף זיין קאפֿ געלעגט; ¹⁸און וויא האבען איהם אנגעהויבן צו גריסען שלום, קעניג פֿון דיא יודען; ¹⁹און וויא האבען איהם געשלאגען איבער דעם קאפֿ מיט א ראהר, און האבען אויף איהם געשפֿיגען, און האבען געקניגט, און האבען זיך צו איהם געביקט. ²⁰און ווען וויא האבען איהם אויסגעשפֿעט, האבען וויא איהם דאס פֿורפור קלייד אפֿגעצויגען, און האבען איהם אנגעטהון זיינע אייגענע קליידער. און

מרקום טו

זיין האבען איהם ארויסגעפיהרט אז זיין זאלען איהם קרייצגען.
²¹ און זיין האבען געזונאנגען איינעם פארבייא געהענגען, שמען פון קורני, דעם פאטער פון אלכסנדר און רופום, וואס איז געקומען פון פעלד, אז ער זאל טראגען זיין קרייץ. ²² און זיין האבען איהם געפיהרט צו דעם ארט גלגלתא, דאס הייסט פערטייטשט שייטעלפלאץ. ²³ און זיין האבען איהם געגעבען זיין געמישט מיט מר, אבער ער האט עס ניט גענומען. ²⁴ און זיין האבען איהם געקרייצט, און האבען וך זיינע קליידער מיטגעטהיילט, און האבען דרויף גורל געטארפען וואס איטליכער זאל געמען. ²⁵ און עס איז גע- ווען דיא דריטע שעה און זיין האבען איהם געקרייצט. ²⁶ און דיא אויפ- שריפט פון זיינע פערשולדיגונג איז אויפגען געשריבען געטארען, דער קעניג פון דיא יודען. ²⁷ און זיין האבען געקרייצט צוויי רויכער מיט איהם, איינעם צו זיינע רעכטע האנד, און איינעם צו דיא לינקע. ²⁸ און דיא וואס זענען פארבייא געזונגען האבען איהם געלעסטערט, און האבען געשאקעלט מיט דיא קעפ, און האבען געזאגט, אהא! דא וואס ארופטארקסט דאס בית המקדש, און בויגסט עס אויף אין דרייא טעג. ³⁰ רעמע דיר זעלבסט, און קום ארום פון דעם קרייץ. ³¹ אזוי אויף האבען דיא ערשטע כהנים צווישען וך געשפעט און האבען מיט דיא סופרים געזאגט, אנדערע האט ער געברע- טעט וך זעלבסט קען ער ניט רעמען; ³² לאז דער משיח, דער קעניג פון ישראל, איצט ארופקומען פון דעם קרייץ, אז מיר זאלען זעהען און גלויבען. און דיא וואס זענען מיט איהם געקרייצט האבען איהם געוידעלט.
³³ און אין דיא זעקסטע שעה איז עס פינסטער געווען איבער דעם גאנצען לאנד, ביז צו דיא גיינטע שעה. ³⁴ און אין דיא גיינטע שעה האט ישוע גע- שריגען מיט א הויך קול, און האט געזאגט, אלהי! אלהי! למה שבקתני, דאס איז פערטייטשט, מיין גאט, מיין גאט, ווארום האסט דא מיר פערלאזט.
³⁵ און געטליכע וואס זענען דערבייא געשטאנען, ווען זיין האבען דאס געהערט, האבען געזאגט, זעה, ער רופט אלהי. ³⁶ און איינער איז צוגעלאפען און האט אנגעפילט א שוואם מיט עסיג, און האט עס אויף א דאק אריינגעשטעלט, און האט איהם געגעבען צו טרינקען, און האט געזאגט, לאז איהם זיין, מיר וועלען זעהען אויב אלהי וועט קומען, כדי ער זאל איהם ארופנעמען. ³⁷ און ישוע האט געשריגען מיט א הויך קול, און האט דיא נשמה אויסגעלאזט.
³⁸ און דיא פרוכת פון בית המקדש איז אין צווייגען צוריסען געטארען, פון אויבען ביז ארום. ³⁹ און ווען דער הויפטמאן וואס איז קענען איהם געשטאנען האט געזעהען אז ער האט אזוי דיא נשמה אויסגעלאזט, האט ער געזאגט, באמת דויער מאן איז געווען דער ווען פון גאט. ⁴⁰ און עס זענען אויך פרויען
 תהלים סט' כב' ³⁶ תהלים כב' ב' ³⁴ תהלים כב' יט' ²⁴

²⁸ און דיא שריפט איז מקיים געטארען וואס זאגט, און ער איז געברענגט געטארען מיט דיא איבערטרעטער.

ישעיה נג' ב'.

געווען וואס האבען פון ווייטען צוגעזעהען, און צווייטען זיין איז געווען מר'ס
המגדלית, און מר'ס דיא מוטער פון יעקב דעם קליינעם, און דיא מוטער פון
יוסי, און שלומית; ⁴¹ דינע האבען איהם נאכגעפאלגט ווען ער איז גליל
געווען, און האבען איהם בעדינמ, און פילע אנדערע וואס זענען מיט איהם
ארויפגעגאנגען קיין ירושלים.

⁴² און ווען עס איז אבער געווארען, ווייל עס איז דיא אנברייטונג געווען,
דאס הייסט ערב שבת; ⁴³ אזוי איז געקומען יוסף הקמת, איין אנגעזעהענער
יועץ, וואס האט אויך אליין געווארט אויף דעם קעניגרייך פון גאט, און האט
זיך געוואגט, און איז געקומען צו פילטוס, און האט געפערט פאר דעם לייב
פון ישוע. ⁴⁴ און פילטוס האט זיך געוואונדערט אז ער איז שוין טויט; און
ער האט גערופען דעם הויפטמאן, און האט איהם געפערט אויב ער איז
שוין לאנג טויט. ⁴⁵ און ווען ער האט דאס געוואוסט פון דעם הויפטמאן, האט
ער דעם לייב צו יוסף געגעבען. ⁴⁶ און ער האט געקויפט א ליילעך, און האט
איהם ארויפגענומען און אין דעם ליילעך איינגעוויקעלט, און אריינגעלעגט אין
א קבר וואס איז געווען אויס א פעלז אויסגעהאקט, און האט ארויפגעוואל-
גערט א שטיין אויף דער טהיר פון דעם קבר. ⁴⁷ און מר'ס המגדלית, און
מר'ס דיא מוטער פון יוסי האבען געזעהען וואו ער איז געלעגט געווארען.

טז ¹ און ווען דער שבת איז פאראיבער, אזוי האבען מר'ס המגדלית און
מר'ס דיא מוטער פון יעקב, און שלומית געקויפט געווייזן, אז זיין זאלען
געהען און זאלען איהם איינזאלבען. ² און זיין זענען געקומען צום קבר און
דעם גרשטען טאג פון דער וואך גאנץ פריה, ווען דיא וון איז אויפגעגאנגען.
³ און זיין האבען צווייטען זיך געוואגט, ווער וועט אונז דעם שטיין אנטקעוואל-
גערן פון דער טהיר פון דעם קבר? ⁴ און זיין האבען זיך אויפגעזעהען, און
האבען דערגעזעהן אז דער שטיין איז אנטקעוואלגערט געווארען; דען ער
איז געהר גרויס געווען. ⁵ און זיין זענען אין דעם קבר אריינגעקומען, און
האבען געזעהען א יונגען מאן וועלכען צו דיא העכטע ווייט, געקלייד אין א ווייס
קלייד; און זיין האבען זיך דערשראקען. ⁶ און ער האט צו זיין געוואגט, דער-
שרעקט אייך ניט; איהר זוכט ישוע הנצרי דער איז געקרייזגט געווארען; ער
איז אויפגעשטאנען, ער איז ניט דא; זעהט דעם ארמ וואו זיין האבען איהם
געלעגט. ⁷ אבער געהט און זאגט צו זיינע פלמידים און צו פעטרוס, אז ער
געהט פאר אייך קיין גליל; דארט וועט איהר איהם זעהען וויא ער האט צו
אייך געוואגט. ⁸ און זיין זענען ארויסגעגאנגען און זענען אנטקעוואלגען פון
דעם קבר, ווארין ציטערנים און שרעקען זענען זיין אנגעקומען; און זיין
האבען צו קיינעם גאר ניט געוואגט, ווארין זיין האבען זיך געפארבטען.

⁹ און ווען ער איז אויפגעשטאנען פריה אין דעם גרשטען טאג פון דער וואך,
האט ער זיך צום גרשטען בעווייזען צו מר'ס המגדלית, פון וועלכע ער האט
זיבען שטים ארויסגעטריבען. ¹⁰ זיין איז געגאנגען און האט עס דערזעהלט
צו דיא וואס זענען מיט איהם געווען, דערווייל זיין האבען געטרויערט און

מרקום מז

געוויינט. ¹¹און ווען זיין האבען געהערט אז ער לעבט, און איז פון איהר געוועהען געווארען, האבען זיין ניט געגלויבט.

¹²דערנאך האט ער זיך אין איין אנדערע געשטאלט געווינען צו צוויי פון זיין, אזוי וויא זיין זענען אין פערלד ארויסגעגאנגען. ¹³און זיין זענען איבער געגאנגען אין האבען עס דערזעהלט צו דיא איברגע; און זיין האבען זיין אויך ניט געגלויבט.

¹⁴צולעצט האט ער זיך געווינען צו דיא גלף, ווען זיין זענען געוועסען ביים טייט, און האט זיין פערנגעווארפען זייער אונגלויבען און פערהארטעס הארץ, ווייל זיין האבען ניט געגלויבט דיא וואס האבען איהם געוועהען נאכדעם ער איז אויפגעשטאנען; ¹⁵און ער האט צו זיין געזאגט, געהט אין דיא גאנצע וועלט, און פערדינט דיא בשורה טובה צו איטליכע בעשעפעניס. ¹⁶דער וואס גלויבט און ווערד געטובלט דער וועט גערעטעט ווערען, אבער דער וואס גלויבט ניט וועט פערשולדיגט ווערען. ¹⁷און דינע צייכען וועלען נאכפאלגען דיא וואס גלויבען, זיין וועלען שרים ארויסטרייבען אין מיין נאמען, זיין וועלען רעדען מיט גייע שפראכען, ¹⁸זיין וועלען שלאנגען אויפהייבען, און ווען זיין וועלען עפעס טויטליכעס טרינקען, אזוי וועט עס זיין ניט שאדען, זיין ווער לען זייערע הענד לעגען אויף קראנקע, און זיין וועלען געוונד ווערען.

¹⁹און נאכדעם וויא דער האר האט צו זיין גערעט איז ער ארויפגענומען געווארען אים הימעל, און האט זיך געזעצט צו דיא רעכטע האנד פון גאט. ²⁰און זיין זענען ארויסגעגאנגען אין האבען אין אלע ערטער געפערדיגט, און דער האר האט מיט זיין געווינקט, און האט דאס ווארט בעשטעטיגט דורך דיא צייכען וואס האבען נאכגעפאלגט.

ההלום קי' א', ¹⁹

דיא הייליגע בשורה טובה גאך לוקאס

¹ וינט דעם פילע האבען אונטערנומען אויפצושטעלען א דערצעהלונג פון דיא זאכען וואס זענען צווישען אונז ויכער דערפילט געווארען; ² וויא וויא האבען אונז איבערליפערט, וואס האבען פון אנהייב אן זעלבסט געזעהען, און זענען דיא דיקער פון דעם ווארט געווען; ³ אזוי האב איך עס אויך פאר גוט איינגעזעהען, נאכדעם וויא איך האב פון אנהייב אלעס זארגפאלטיג נאכגעפארשט, אז איך זאל דיר שרייבען כסדר, מיין ליכער תאפילוס; ⁴ אז דוא זאלסט וויסען דיא ויכערהייט פון דיא זאכען אין זעלבנע דוא ביסט געלעהרט.

⁵ עס איז געשעהען אין דיא טעג פון הורדוס, קעניג פון יהודה, איז א כהן געווען פון דעם משמר פון אביה, וואס האט געהייסען זכריה; און זיין ווייב איז געווען פון דיא טעכטער פון אהרן, און זיא האט געהייסען אלישבע. ⁶ און וויא ביידע זענען גערעכט געווען פאר גאט, און זענען נאכגעגאנגען אלע מצות און געזעצע פון דעם האר'ן אהן מאדעל. ⁷ און וויא האבען זיין קינד נישט געהאט, ווארין אלישבע איז איין עקרה געווען, און וויא ביידע זענען שוין אין איהרע זאכרען אלט געווען.

⁸ און עס איז געווען דערנווייל ער האט געדינט פאר גאט אין דעם סדר פון זיין משמר, ⁹ אזוי איז עס געווען גאך דער געוואוינהייט פון דער כהונה זיין גורל, אז ער זאל אריינגעהען אים היכל פון דעם האר'ן אום צו בייבערן קטורת; ¹⁰ און דאס גאנצע פאלק האט מתפלל געווען דרויסען, אין דער שעה פון קטורת. ¹¹ און א מלאך פון דעם האר'ן האט זיך צו איהם געווינען, און איז געשטאנען צו דיא רעכטע זייט פון דעם מזבח הקטורת. ¹² און ווען זכריה האט איהם געזעהען האט ער זיך דערשראקען, און א מורא איז אויף איהם געפאלען. ¹³ אבער דער מלאך האט צו איהם געזאגט, פארנט דיר נישט זכריה, ווארין זיין געכטע איז דערקערט געווארען, און זיין ווייב אלישבע וועט דיר געווינען א ווידן, און דוא זאלסט זיין נאמען רופען ויחזן; ¹⁴ און דוא וועסט האבען שמחה און פרייד, און פילע וועלען זיך פרייען איבער זיין געדבורט. ¹⁵ ווארין ער וועט זיין גרויס פאר דעם האר'ן; און ער זאל נישט טרינקען קיין וויין און קיין שכר, און ער וועט דערפילט ווערען מיט דעם רוח הקודש גאך פון זיין מוטערס לייב; ¹⁶ און פילע פון דיא קינדער ישראל וועט ער ווידערקעהרען צום האר'ן ווייזער גאט; ¹⁷ און ער וועט פאר איהם געהען אים גייסט און קראפט פון אליה, אז ער זאל ווידערקעהרען דיא הערצער פון דיא פעטער צו דיא קינדער, און דיא ווידערשפעניגע צו דער חכמה פון דיא צדיקים, אנצוברייטען פאר דעם האר'ן א פארבערייטעטעס פאלק. ¹⁸ און זכריה האט צו דעם מלאך געזאגט, מיט וואס זאל איך דאס וויסען? ווארין איך בין איין אלטער מאן, און מיין ווייב איז שוין אלט אין איהרע

מלאכי ג' כג', כד', ¹⁷

לוקאס א

נאָהרען. ¹⁹ און דער מלאך האט געגנטפערט און האט צו איהם געזאגט, איך בין גבריאֵל, וואס שטעהט פאר גאט, און איך בין געשיקט מיט דיר צו רעדן, און צו דיר דינע בשורה צו ברענגען; ²⁰ און נעה, דוא וועסט שטום ווערען, און וועסט ניט קענען רעדען, ביז צו דעם טאג ווען דאס וועט געשעהען; ווייל דוא האסט ניט געגלויבט מייןע ווערטער. וואס וועלען דערפילט ווערען און ווייזע צייט. ²¹ און דאס פאלק האט געווארט אויף זכרה, און האט זיך געוואונדערט וואס ער האט זיך אזוי לאנג געזאמט אים היבל. ²² און ווען ער איז ארויסגעקומען האט ער מיט גיט געקענט רעדען; און גיט האבען בעמערקט, אז ער האט איין ערשיינונג אים היבל געזעהען. און ער האט צו גיט געווינקט, און איז שטום געבליבען. ²³ און עס איז געשעהען ווען דאס טעג פון גינע עבודה האבען זיך געגנדיגט, איז ער אהיים געגאנגען.

²⁴ און נאך דינע טעג איז גיין ווייב אלישבע מעזכרת געווארען, און ווא האט זיך פערבארענען פינף חדשים, און האט געזאגט, ²⁵ אזוי האט דער האר צו מיר געטון, און דאס טעג ווען ער האט מיר אנגעזעהען אונזערעמען מינע שאנד פון צווישען דאס מענשען.

²⁶ ווי אים זעקסטען חודש איז דער מלאך גבריאֵל געשיקט געווארען פון גאט צו א שטאדט אין גליל, וואס הייסט נצרת, ²⁷ צו א בתולה פערקנסט צו א מאן וואס האט געהייסען יוסף, פון דעם הויז פון דוד, און דאס בתולה האט געהייסען מרים. ²⁸ און ער איז צו איהר געקומען און האט געזאגט, פרידען צו דיר, בענגעדיגטע; דער האר וויא מיט דיר. ²⁹ און ווא איז דער-שטאמען געווארען איבער דעם ווארט, און האט זיך געדאכט, וואספאר א גרום איז דאס? ³⁰ און דער מלאך האט צו איהר געזאגט, פארקט דיר, ניט, מרים, ווארן דוא האסט גנאד ביא גאט געפינען; ³¹ און נעה, דוא וועסט מעזכרת ווערען, און וועסט געווינען א זון, און וואלט גיין נאמען רופען ישוע. ³² ער וועט גרויס גיין, און וועט אנגערופען ווערען דער זון פון דעם אויבערשטען, און דער האר גאט וועט איהם געבען דעם שטיהל פון גיין פאטער דוד; ³³ און ער וועט רעגירען איבער דעם הויז פון זעלב אויף עביר, און צו גיין קעניגרייך וועט קיין ענד ניט גיין. ³⁴ און מרים האט צום מלאך געזאגט, וויא אזוי וועט דאס געשעהען, דען איך קען ניט קיין מאן? ³⁵ און דער מלאך האט געגנטפערט און האט צו איהר געזאגט, דער רוט הקודש וועט אויף דיר קומען, און דאס מאכט פון דעם אויבערשטען וועט דיר איבער-שאטען; דרום וועט אויך דאס הייליגע געבוירענע אנגערופען ווערען דער זון פון גאט. ³⁶ און נעה, דינע קרובה אלישבע איז אויך מעזכרת געווארען מיט א זון אויף איהר עלטער; און דאס איז דער זעקסטע חודש ביא איהר, וועלכע איז גערופען איין עקרת. ³⁷ ווארן ביא גאט איז קיין וואך ניט אונזער-ליך. ³⁸ און מרים האט געזאגט, נעה, דאס דינערין פון דעם האר, לאז עס מיר געשעהען אזוי וויא דוא האסט געזאגט. אין דער מלאך איז פון איהר אונזערעגאנגען.

לוקאס א

³⁹ און מרס איז אויפגעשטאנען אין דויע טעג, און איז געשווינד געגאנגען צום געבירג צו א שטאדט יהודה, ⁴⁰ און איז אריינגעקומען אים הויז פון זכריה, און האט אלישבע געגריסט. ⁴¹ און עס איז געשעהען ווען אלישבע האט געהערט דעם גרוס פון מרס, איז דאס קינד געשפרונגען אין איהר לייב. און אלישבע איז דערפילט געווארען מיט דעם רוח הקודש, ⁴² און האט אויסגערופען מיט א הויך קול און געזאגט, געבענשט ביסטו דא צווישען פרויען, און געבענשט איז דא פרוכט פון דיין לייב. ⁴³ און פון וואנען קומט דאס צו מיר, אז דא מוטער פון מיין הארץ ואל צו מיר קומען? ⁴⁴ ווארין זעה, גלייך וויא דא שטימט פון דיין גרוס איז צו מינע אויסגערען געקומען, האט דאס קינד געשפרונגען אין מיין לייב פאר פרייד. ⁴⁵ און געבענשט איז ויא וואס גלויבט, ווארין עס וועט דערפילט ווערען דאס וואס איז צו איהר געזאגט געווארען פון דעם הארץ. ⁴⁶ און מרס האט געזאגט, מינע זעלע דערהייבט דעם הארץ.

⁴⁷ און מיין גייסט האט זיך געפרייעט אין גאט מיין רעטער;
⁴⁸ ווארין ער האט אנגעזעהען דא נידריגקייט פון זיינע דינערין.
ווארין זעה, פון איצט אן וועלען מיר זאלע דורות גליהלוק הייסען;
⁴⁹ ווארין דער מעכטיגער האט אן מיר גרויסע זאכען געטהון, און הייליג איז זיין נאמען.

⁵⁰ און זיינע נאד איז צו דא וואס פארקטען איהם פון דור צו דור.
⁵¹ ער האט גבורות געטהון מיט זיין ארם;
ער האט צושפרייט דא שטאלצען אין דא געדאנקען פון זייערעם הארץ.

⁵² ער האט ארויפגעווארפען דא מעכטיגע פון זייערע שטוהלען, און האט דערהויבען דא נידריגע;

⁵³ דא הונגריגע האט ער געזעטיגט מיט גוטע זאכען, און דא רייכע האט ער לעדיג אונטעקגעשיקט.

⁵⁴ ער האט געהאלפען זיין קנעכט וישראל,
און האט געדענקט אן זיינע בארעמטער ציגנאייט,

⁵⁵ אזוי וויא ער האט גערעט צו אונזערע אבות,
צו אברקס און צו זיין זאמען אויף עפי.

⁵⁶ און מרס איז געפליבען מיט איהר קעגן דרייא חדשים, אין האט זיך אומגעקעהרט צו איהר הויז.

⁵⁷ און צו אלישבע איז דא צייט דערפילט געווארען אז זי זאל געווינען, און זי האט געווינען א זון. ⁵⁸ און איהרע שבעים און קרובים האבען געהערט אז דער האר האט מיט איהר גרויס חסד געטהון, און זי האבען זיך מיט איהר געפרייעט.

⁵⁹ און עס איז געשעהען אים אכטען טאג אז זי זאל זענען געקומען דאס קינד מל צו זיין, און זי האבען איהם גערופען זכריה, נאך דעם נאמען פון זיין פאטער.

⁶⁰ אבער זיינע מוטער האט געזענטפערט און געזאגט, נישט

לוקאס א

אזוי, גייערט ער זאל גערופען ווערען יוחנן.⁶¹ און וייל האבען צו איהר גער-
נאנט, עס איז גיינער נישט צווישען דייע קרובים וואס איז גערופען בייל דינעם
נאמען.⁶² און וייל האבען געווינקט צו זיין פאטער וואספאר א נאמען ער
ויל איהם געבען.⁶³ און ער האט פערלאנגט א שרייבטאפעל, און האט גער-
שריבען, זיין נאמען איז יוחנן; און וייל אלע האבען זיך פערטראונדערט.
⁶⁴ און גלייך זענען זיין מויל און זיין צונג אויפגעמאכט געווארען, און ער האט
גערעדט און האט גאט געלויבט.⁶⁵ און א פארקט איז געפאלען אויף אלע
ישיבנים, און אלע דינע נאמען זענען דערצעהלט געווארען אין דעם גאנצען
געבירג פון יהודה;⁶⁶ און אלע וואס האבען דאס געהערט האבען עס זיך צו
הארין גענומען, און האבען געזאגט, וואספאר א קינד וועט דאס זיין? ווארין
דיא האנד פון דעם הארץ איז מיט איהם געווען.

⁶⁷ און זיין פאטער זכריה איז דערפילט געווען מיט דעם רוח הקודש, און
האט מתנבא געווען, און האט געזאגט,

⁶⁸ געלויבט איז דער האר דער גאט פון ישראל,

ווארין ער האט בעזוכט און האט אויסלעוונג געווינקט פאר זיין פאלק;

⁶⁹ און האט אונז אויפגעשטעלט א הארץ פון ישועה

אין דעם הויז פון זיין קנעכט דוד.

⁷⁰ אזוי וייל ער האט גערעדט דורך דעם מויל פון זיינע הייליגע נביאים
פון עביג אן.

⁷¹ אז מיר זאלען גערעדטעט ווערען פון אונזערע פיינד, און פון דער
האנד פון אלע וואס האבען אונז פיינד;

⁷² אז ער זאל חסד טהון מיט אונזערע אבות,

און זאל געדענקען זיין הייליגע ברית;

⁷³ דיא שבועה וואס ער האט געשוואוירען צו אונזער פאטער אברהם,

⁷⁴ אז ער זאל אונז געבען אז מיר זאלען גערעדטעט ווערען פון דער

האנד פון אונזערע פיינד,

איהם צו דיגען אהן פארקט,

⁷⁵ אין הייליגקייט און גערעדטגקייט פאר איהם אלע אונזערע טעג.

⁷⁶ און דוא, קינד, וועסט גערופען ווערען א נביא פון דעם אויפערשטען;

ווארין דוא וועסט געהען פאר דעם הארץ זיין וועג צו בערייטען.

⁷⁷ צו געבען דערקענטנים פון ישועה צו זיין פאלק,

אין דיא פערקעכונג פון זייערע זינד,

⁷⁸ דורך דיא בארעמטהערציגקייט פון אונזערען גאט,

אין דעם דער אויפגאנג פון דער הייך האט אונז בעזוכט,

⁷⁹ צו לייכטען צו דיא וואס ווען אין דער פינסטער און אים שאטען

פון טויט,

צו פיהרען אונזערע פיס אין דעם וועג פון שלום.

⁸⁰ און דאס קינד האט געוואקסען, און האט זיך געשטארקט אים גייסט, און

לוקאס א ב

ער איז געווען אין דער מדבר ביז צום טאג ווען ער האט זיך פֿענווען צו ישראל.

ב ¹און עס איז געשעהען אין יענע טעג, אז א געכאט איז אויסגעגאנגען פון דעם קיסר אויגוסטוס אז דא גאנצע וועלט זאל איינגעשריבען ווערען. ²דויע איינשרייבונג איז צוגעשריט געשעהען, דערווייל קורניזוס איז געווען גובערנער פון סוריא. ³און אלע זענען געגאנגען איינגעשריבען צו ווערען, איינליכער צו זיינע אייגענע שטאדט. ⁴און יוסף איז אויך געגאנגען פון גליל פון דער שטאדט נצרת קיין יהודה צו א שטאדט פון דוד, וואס איז גערופען בית לחם, ווייל ער איז געווען פון דעם הויז און דער משפחה פון דוד; ⁵אז ער זאל איינגעשריבען ווערען מיט מרים זיינע פערקנסטע, און זיא איז מעוברת געווען. ⁶און עס איז געשעהען דערווייל זיזא זענען דארט געווען, זענען איהרע טעג דערפילט געווארען אז זיא זאל געווינען; ⁷און זיא האט געווינען איהר ערשט געבוירענען ויהוה, און האט איהם איינגעוויקעלט אין ווינדלעך, און האט איהם אין א שלויב אריינגעלעגט, ווארין עס איז קיין ארט ניט געווען אין דעם גאסטהויז.

⁸און עס זענען פאסטוכער געווען אין דינעלביגע געגענד, וואס האבען געדעכטיגט אויף דעם פעלד, און האבען געהיט זייערע סטאדע בייא נאכט. ⁹און א מלאך פון דעם האר'ן איז בייא זיזא געשטאנען, און דא הערליכקייט פון דעם האר'ן האט ארום זיזא געשיינט, און זיזא האבען זיך געהער געפארךט טען. ¹⁰און דער מלאך האט צו זיזא געזאגט, פארקט אייך ניט, ווארין אייך פֿרענג אייך א בשורה טובה פון גרויסע שמחה, וואס וועט זיין צו אלע פעלד קער; ¹¹ווארין היינט איז צו אייך געבוירען געווארען איין ערעטער אין דער שטאדט פון דוד, וועלכער איז דער האר משיח. ¹²און דאס וועט אייך זיין א צייכען; איהר וועט דאס קינד געפינען איינגעוויקעלט אין ווינדלעך, און עס ליגט אין א שלויב. ¹³און פלוצלינג איז מיט דעם מלאך געווען א גרויסע שאר פון הימל, וואס האבען געלויבט גאט און געזאגט;

¹⁴עצהרע צו גאט אין דער הייך

און פֿרידען אויף דער ערד,

צווישען דיא מענשען גוטעס ווילען.

¹⁵און עס איז געווען ווען דיא מלאכים זענען פון זיזא אנטעקעגאנגען אין הימל אריין, האבען דיא פאסטוכער איינער צום אנדערען גערעט, לאזען מיר איינע געהען קיין בית לחם, און זעהען דינע זאך וואס איז געשעהען, וועלכע דער האר האט אויפֿן צו וויסען געטהון. ¹⁶און זיזא זענען איילענדיג אנטעקד געגאנגען, און האבען געפינען מרים און יוסף און דאס קינד ליגענדיג אין א שלויב; ¹⁷און ווען זיזא האבען דאס געזעהען, האבען זיזא פֿעקאנט געדאכט דיא זאך וואס איז צו זיזא גערעט געווען וועגען דינעם קינד. ¹⁸און אלע וואס האבען דאס געזעהרט האבען זיך פֿערטוואנדערט איבער דיא זאכען וואס דיא פאסטוכער האבען צו זיזא גערעט; ¹⁹אבער מרים האט זיך אלע דינע זאכען

לוקאס ב

אין אכט גענומען, און האט דאריבער געטראכט אין איהר הארץ. ²⁰ און דיא פאסטוכער זענען צוריקגעקעהרט, און האבען געדאנקט און געלויבט גאט פאר אלע זאכען וואס זיין האבען געהערט און געזעהען, אזוי וויא עס איז צו זיין גערעט געווארען.

²¹ און ווען אכט טעג זענען דערפילט געווארען איהם מל צו זיין, האט מען איהם א נאמען געגעבען יושע, וואס איז גערופען פון דעם מלאך איידער ער איז געפאנגען געווארען אין דעם לייב.

²² און ווען דיא טעג פון זייערע רייניגונג זענען דערפילט געווען נאך תורת משה, האבען זיין איהם ארויפגעבראכט קיין ירושלים, אז זיין זאלען איהם פאר דעם הארץ שטעלען, ²³ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אין דער תורה פון דעם הארץ, אז איטליכער זכר וואס געפענט דעם מוטערלייב זאל הייליג צום הארץ גערופען ווערען; ²⁴ און אז זיין זאלען ברענגען א קרבן, אזוי וויא עס איז געזאגט אין דער תורה פון דעם הארץ, א פאר טורטעל טויבען, אדער צוויי יונגע טויבען.

²⁵ און זעה, עס איז געווען א מאן אין ירושלים, וואס האט געהייסען שמעון, און דיעזער מאן איז גערעכט און פרום געווען, און ער האט געווארט אויף דער נחמה פון ישראל, און דער רוח הקודש איז אויף איהם געווען. ²⁶ און עס איז איהם אנגעפלעקט געווארען דורך דעם רוח הקודש, אז ער וועט נישט זעהען דעם טויט איידער ער האט געזעהען דעם משיח פון דעם הארץ. ²⁷ און ער איז געקומען דורך דעם גייסט אין בית המקדש אריין; און ווען דיא גלטהען האבען דאס קינד יושע אריינגעבראכט, אז זיין זאלען מיט איהם טהון נאך דעם מנהג פון דער תורה, ²⁸ אזוי האט ער איהם אין זינע ארבע גענומען, און האט גאט געלויבט און געזאגט;

²⁹ אצונד שיקסט דוא אונזעך דיין קנעכט, האר,

נאך דיין ווארט אין פרידען;

³⁰ ווארן מיינע אויגען האבען זינע יושעה געזעהען,

³¹ וואס דוא האסט אנגעפרייט פאר אלע פעלקער;

³² א ליכט צו דערלייכטען דיא פעלקער,

און דיא הערליכקייט פון דיין פאלק ישראל.

³³ און זיין פאטער און זינע מוטער האבען וך פערטוואונדערט איבער דיא זאכען וואס זענען פון איהם גערעט געווארען. ³⁴ און שמעון האט זיין געדענקט, און האט געזאגט צו מרים זינע מוטער, זעה, ער איז געזעצט צום פאל און אויפֿשטעהען פון פילע אין ישראל, און צו א צייכען וואס וועט ווידערשפראכען ווערען; ³⁵ און אויף דורך זינע אייגענע זעלע וועט א שווערט דורכגעקען, אז דיא געדאנקען פון פילע הערצער זאלען אנגעפלעקט ווערען. ³⁶ און דארט איז געווען א נביאה, חנה דיא טאכטער פון פנואל, פון שבט אשר; זי איז שוין זעהר אלט געווען, און האט געלעבט מיט א מאן ויבען

²⁰ ויקרא א' יד', יב' ח',

²² שמות יג' ב',

לוקאס ב ג

יֵאָהֳרַי פֿון אֵיזֶרע יִזְנֶנְפֶּרֶשׁאָפֶט; ³⁷ און ווא איז געווען איין אלמנה קעגן פֿיגער און אכציג יאָהר, וועלכע האט גיט אָפּגֶעלֶאָזט פון בית המקדש, גייערט האט געדינט מיט פאסטען און געבעט טאג און נאכט. ³⁸ און צו דיא וועלכע זייער שעה איז ווא געשטאנען און האט געדאנקט גאט, און האט פון איהם גערעט צו אלע וואס האבען געווארט אויף דער אויסלעזונג פון ירושלים. ³⁹ און ווען זי האט האבען אלעס דערפילט נאך דער תורה פון דעם הארץ, האבען זי ויך אומגעקערט קיין גליל צו זייערע אייגענע שטאדט נצרת.

⁴⁰ און דאס קינד האט געוואקסען, און איז שטארק געווארען און דערפילט מיט חכמה, און דיא גנאד פון גאט איז אויף איהם געווען.

⁴¹ און זיינע עלטערן זענען אלע יאָהר געגאנגען קיין ירושלים צום חג הפסח. ⁴² און ווען ער איז צוועלף יאָהר אלט געווארען, זענען זי ארויפגעגאנגען קיין ירושלים נאך דעם מנהג פון יום טוב; ⁴³ און ווען דיא טעג זענען געגאנגען געווארען האבען זי ויך אומגעקערט, און דאס קינד זשוע איז צוריק געבליבען אין ירושלים, און זיינע עלטערן האבען עס גיט געוואוסט. ⁴⁴ אבער זי האט געוואכט אז ער איז צווישען דיא אורחים, און זי האט זענען געגאנגען א טאג ריזע, און האבען איהם געוואכט צווישען זייערע קרובים און בעקאנטע; ⁴⁵ און ווען זי האט האבען איהם גיט געפֿינען זענען זי קיין ירושלים אומגעקערט און האבען איהם געוואכט. ⁴⁶ און עס איז געשעהען נאך דרייא טעג האבען זי איהם געפֿינען אין בית המקדש ווענדיג צווישען דיא לעהר רער, ווא ער האט זי צוגעהערט און האט זי געפרעגט; ⁴⁷ און אלע וואס האבען איהם געהערט זענען גרשמוינט געווארען איבער זיין פערשטאנד און זיינע תשובות. ⁴⁸ און ווען זי האט האבען איהם געזעהען האבען זי ויך גערואנדערט, און זיינע מוטער האט צו איהם געוואגט, מיין קינד, ווארום האסט דא אונז אוי געטוהן? זעה, דיין פאטער און איך האבען דיר מיט דאנאט געוואכט. ⁴⁹ און ער האט צו זי געוואגט, ווארום האט איך מיך געוואכט? וויסט איך גיט אז איך מוז זיין אים הויז פון מיין פאטער? ⁵⁰ און זי האט האבען גיט פערשטאנען דאס ווארט וואס ער האט צו זי גערעט. ⁵¹ און ער איז מיט זי ארויפגעגאנגען, און איז געקומען קיין נצרת, און איז צו זי אונטערשטענדיג געווען. און זיינע מוטער האט אלע דיע ווערטער בעהאלטען אין איהר הארץ.

⁵² און זשוע איז געוואקסען אין חכמה און אין עלטער, און אין גנאד מיט גאט און מענשען.

ג ¹ און אים פינפֿצענטען יאָהר פון דער רעגירונג פון דעם קיסר טיבריוס, ווען פֿנטיוס פֿילטוס איז גופערנער פון יהודה געווען, און הורדוס דער טטרארכים פון גליל, און זיין ברודער פֿיליפוס דער טטרארכים פון דער גער גענד פון איטורנא און טראכונא, און לוסאניאס דער טטרארכים פון אפילענא; ² ווען חנן און קנזא זענען דיא גרשטע כהנים געווען, איז דאס ווארט פון גאט געקומען צו יוחנן, דעם ויהן פון זכריה, אין דער מדבר. ³ און ער איז

לוקאס ג

געקומען צו דיא גאנצע געגענד פון ירדן, און האט געפֿרעדיגט דיא מבילה פון תשובה צו דער פֿערעגבונג פון וינד; ⁴ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען אין דעם ספר פון דיא ווערטער פון ישעיה הנביא;

א קול פון דעם וואס רופט אויס אין דער מדבר,

מאכט פארטיג דעם וועג פון דעם הארן,

מאכט גלייך וויינע שטענען.

⁵ אימליכעס מהאל זאל אויסגעפילט ווערען,

און אימליכער בארג און הייף זאלען דערנידריגט ווערען,

און דער קרימט וועג זאל גלייך ווערען,

און דיא שלעכטע וועגע זאלען גלאט ווערען;

⁶ און אלעס פלייש זאל זעהען דיא ישועה פון גאט.

⁷ דרום האט ער געזאגט צו דיא לייט וואס זענען ארויסגעגאנגען כדי ביא

איהם געטובלט צו ווערען, שפראצונג פון שלאנגען, ווער האט אייך געווארנט

אז איהר זאלט אנטרינען פון דעם קומענדיגען צארן? ⁸ דרום ברענגט פרוכט

ווינדיג פון תשובה; און הייבט ניט אן זיך איינצורעדען, מיר האבען אברהם

פאר אונזער פאטער, ⁹ און דיא האק ליגט שוין ביא דער וואויר-

זעל פון דיא ביימער; דרום אימליכער בוים וואס ברענגט ניט קיינע גוטע

פרוכט וועט אפגעשניטען, און אין דעם פייגער אריינגעווארפען. ¹⁰ און דיא

לייט האבען איהם געפרעגט און געזאגט, וואס זאלען מיר דען טהון? ¹¹ און

ער האט געענטפערט און האט צו זייא געזאגט, דער וואס האט צווייא העק

לאז ער געבען צו דעם וואס האט קיינס ניט; און דער וואס האט שפייו לאז

ער דאס גלייכע טהון. ¹² און עס זענען אייך שטייגראיינגעמער געקומען

געטובלט צו ווערען, און זייא האבען צו איהם געזאגט, לעהרער, וואס זאלען

מיר טהון? ¹³ און ער האט צו זייא געזאגט, פארדערט ניט מעהר וויא עס

איז אייך בעשטימט. ¹⁴ און דיא סאלדאטען האבען איהם אויך געפרעגט און

געזאגט, און מיר, וואס זאלען מיר אויך טהון? און ער האט צו זייא געזאגט,

טהוט קיינעם ניט קיין געוואלט, און פערקלאגט קיינעם ניט פאלשערהייט, און

זיית צופרידען מיט אייגערע שפירות.

¹⁵ און דערנאך דאס פאלק האט געווארט, און אלע האבען געדאכט אין

זייערע הערצער וועגען יוחנן, אויב ער איז דער משיח. ¹⁶ האט יוחנן געענטפֿער

פערט און האט צו אלע געזאגט, איך טובל אייך מיט וואסער, אבער עס קומט

א שטארקערער וויא איך, וואס איך בין ניט ווערט אויפצופרידען דאס שניידעל

פון וויינע שיק, ער וועט אייך טובלן מיט דעם רוח הקודש און מיט פייגער;

¹⁷ און דיא ווארשויפֿעל איז אין וויינע האנד אום וויינע שייגער גוט אויסצוריי-

ניגען, און דאס קארן איינצונאמען אין וויינע שפייכלער אריין, אבער דאס

שטרוי וועט ער פערברענען מיט אינפֿערלאשענעם פייגער.

⁴ ישעיה מ' ז"ה,

לוקאס ג ד

¹⁸ דרום האט ער געטארנט וועגען פילע אנדערע ואכען און האט צו דעם פאלק געפערדיגט. ¹⁹ אבער הורדוס דער טטרארכיס, ווען ער איז פון איהם געטאדעלט געטארען וועגען הורדא, דעם נויב פון זיין ברודער פיליפוס, און וועגען אלעם שלעכטע וואס הורדוס האט געטוהן; ²⁰ האט ער דאס אויך איבער אלעם צוגעזעצט, אז ער האט יוחנן איינגעשלאסען אים געפענגעניס.

²¹ און עס איז געשעהען ווען אלע לייט זענען געטובלט געטארען, און אויף ישוע איז געטובלט געטארען און האט געבעטען, האט זיך דער הימל אויפגעמאכט, ²² און דער רוח הקודש איז אויף איהם ארויפגעקומען אין לייבליכער געשטאלט, וויא א טויב, און א קול איז פון דעם הימל געקומען, דוא ביסט מיין געליבטער זון, אין דיר איז מיין וואוילגעפעלען.

²³ און ישוע זעלבסט האט אנגעהויבען צו זיין קענען דרייסיג יאָהר אלט, און איז געווען וויא מען האט איהם געהאלטען דער זון פון יוסף, זון פון עלי, ²⁴ זון פון מתת, זון פון לוי, זון פון מלכי, זון פון נבי, זון פון יוסף, ²⁵ זון פון מתתיהו, זון פון אמוץ, זון פון נחום, זון פון חסלי, זון פון נבי, ²⁶ זון פון מתתיהו, זון פון מתתיהו, זון פון שמעון, זון פון יוסף, יידיה בן יודא, ²⁷ זון פון יוחנן, זון פון רישא, זון פון יודא, זון פון שאלימאל, זון פון גרי, ²⁸ זון פון מלכי, זון פון אדי, זון פון קוסם, זון פון אלמדם, זון פון ער, ²⁹ זון פון ישוע, זון פון אליעזר, זון פון יוריס, זון פון מתתיהו, זון פון לוי, ³⁰ זון פון שמעון, זון פון יהודה, זון פון יוסף, זון פון יונס, זון פון אליקים, ³¹ זון פון מלוא, זון פון מנא, זון פון מפתא, זון פון נתם, זון פון דוד, ³² זון פון ישי, זון פון עובד, זון פון בועז, זון פון שלא, זון פון נחשון, ³³ זון פון עמינדב, זון פון אדמין, זון פון ארני, זון פון חצרון, זון פון פריז, זון פון יהודה, ³⁴ זון פון יעקב, זון פון יצחק, זון פון אברהם, זון פון תרח, זון פון נחור, ³⁵ זון פון שרוג, זון פון רעו, זון פון פלג, זון פון עבר, זון פון שלח, ³⁶ זון פון קנם, זון פון ארפכשד, זון פון שם, זון פון נח, זון פון למך, ³⁷ זון פון מתושלח, זון פון חנוך, זון פון נר, זון פון מהלאל, זון פון קנם, ³⁸ זון פון אנוש, זון פון שת, זון פון אדם, זון פון גאט.

ד ¹ און ישוע דערפילט מיט דעם רוח הקודש האט זיך אומגעקערט פון דעם ירוך, און איז אים גייסט געפיהרט געטארען אין דער מדרב; ² און ער איז געפריפט געטארען ביא דעם שטן פיגורציג טעג, און אין זענע טעג האט ער גאר ניט געגעסען, און ווען ויזא האבען זיך געענדיגט איז ער הונגריג געטארען. ³ און דער שטן האט צו איהם געזאגט, ווען דוא ביסט דער זון פון גאט, זאג צו דינעם שטיין אז ער זאל ברויט ווערען. ⁴ און ישוע האט צו איהם געזאגט, עס שטעהט געשריבען, אז דער מענטש זאל ניט לעבען פון ברויט אליין. ⁵ און ער האט איהם ארויפגעפיהרט און האט איהם געווייזען אלע קעניגרייכע פון דער וועלט אין איין אויגענבליק. ⁶ און דער שטן

לוקאס ד

האט צו איהם געזאגט, איך וועל דיר געבען דויע גאנצע מאכט און ווייזערע
הערליכקייט, ווארין עס איז מיר איבערגעגעבען, און איך גיב עס צו וועמען
איך וויל; ⁸ ידרום ווען דוא וועסט דיר פאר מיר בינקען, אזוי וועט דאס אלעס
דיין זיין. ⁹ און וועט האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, עס
שטעהט געשריבען, דוא זאלסט דיר בינקען צו דעם הארץ דיין גאט, און
איהם אליין זאלסט דוא דינען. ¹⁰ און ער האט איהם געפיהרט קיין ירושלים,
און האט איהם געשטעלט אויף דער שפיץ פון דעם בית המקדש, און האט צו
איהם געזאגט, ווען דוא ביסט דער ווען פון גאט, ווארף דיר פון דארטען ארוי-
טער; ¹¹ ווארין עס שטעהט געשריבען, אז ער וועט וויינע מלאכים בעפעהלען
וועגען דיר, אז זייא זאלען דיר היטען. ¹² און זייא וועלען דיר אויף דא
הענד מראנען, אז דוא זאלסט נישט דיין פוס איינשטויסען אן א שטיין. ¹³ און
וועט האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, עס איז געזאגט, דוא
זאלסט נישט פריפען דעם הארץ דיין גאט. ¹⁴ און ווען דער שטן האט געענד-
דיגט דא גאנצע פריפונג, איז ער פון איהם אנטעקגעגאנגען ביז אויף א צייט.
¹⁵ און וועט איז צוריקגעקערט אין דער מאכט פון דעם גייסט קיין גליל;
און א שם איז אויסגעגאנגען אין דא גאנצע אויפגעגענד וועגען איהם.
¹⁶ און ער האט געלעהרט אין ווייזערע שולען, און איז פון אלע געלויבט געווען.
¹⁷ און ער איז געקומען קיין נצרת, וואו ער איז אויפגעצויגען געווארען; און
ער איז אס שבת נאך זיין מנהג געגאנגען אין שול אריין, און איז אויפגע-
שטאנען צו לייענען. ¹⁸ און מען האט איהם געגעבען דאס בוך פון ישעיה
הנביא, און וויא ער האט דאס בוך אויפגעמאכט, האט ער געפונען דעם
אָרט וואו עס שטעהט געשריבען;

¹⁹ דער גייסט פון דעם הארץ איז אויף מיר,

ווייל ער האט מיר געזאלבט אום צו דא אָרומע דא בשורה טובה
צו פרעדיגען;

ער האט מיר געשיקט צו דא געפאנגענע בעפרייהונג אויסצורופען,
און דא בלינדע זעהענדיג צו מאכען,
דא צושלאגענע פרייא צו לאזען,

²⁰ צו פרעדיגען דאס אנגענעהמיע נאך פון דעם הארץ.

²¹ און ער האט דאס בוך צוגעקאלט, און האט עס געגעבען צום חנו, און
האט זיך אנדערגעזעצט; און דא אויגען פון אלע וואס זענען אין דער שול
געווען האבען אויף איהם געקוקט. ²² און ער האט אנגעהויבען צו זייא צו
זאגען, היינט איז דויע שריפט אין איינערע אויזערע מקוים געווארען. ²³ און
אלע האבען אויף איהם צייגנים געגעבען, און האבען זיך פערוואונדערט
איבער דא געדריגע ווערטער וואס זענען פון זיין מויל ארויסגעגאנגען, און
זייא האבען געזאגט, איז ער נישט דער ווען פון יוסף? ²⁴ און ער האט צו זייא

תהלים עא' יא' יב' ^{10,11}

ישעיה סא' א' ב' ^{18,19}

דברים ו' יג' ⁸

דברים ו' יד' ¹²

לוקאס ד

געזאגט, איז דער נעמט גענוים צו מיר דוועס שפריכטווארט זאגן, רופא, הייל דיך אליין; וואס מיר האבען געהערט אז עס איז געשעהען אין כפרנחום, דאס טהאט אויך דא אין דיין אייגענעם לאנד. ²⁴ און ער האט געזאגט, באמת זאג איך אייך, אז קיין נביא איז נישט אנגענומען אין זיין אייגענעם לאנד. ²⁵ און באמת זאג איך אייך, עס זענען פילע אלמנות געווען אין ישראעל אין דאס טעג פון אליה, ווען דער הימל איז פערשלאסען געווארען דריי וואך און זעקס חדשים, ווען עס איז געווען א גרויסער יקרית אים זאגען לאנד. ²⁶ און צו קיינעם פון זיי איז אליה געשיקט געווארען אויסער קיין צרפת אין צידון, צו זיין אלמנה. ²⁷ און פילע קרעצונגען זענען אין ישראעל געווען צו דער צייט פון אלישע הנביא, און קיינער פון זיי איז געריינגט געווארען, אויסער נעמן דער ארמי. ²⁸ און אלע וואס זענען אין דער שול געווען זענען דערפילט מיט כעס, ווען זיי האבען דאס געהערט; ²⁹ און זיי זענען אויפגעשטאנען, און האבען איהם אויס דער שטאדט ארויסגעטריבען, און האבען איהם געפיהרט ביז צו דער שפיץ פון דעם בארג, אויף דעם זייערע שטאדט איז געבויעט געווארען, אז זיי זאלען איהם ארויסטערנארפען. ³⁰ אבער ער איז צווישען זיי דורכגעגאנגען, און איז אנטקעגעגאנגען.

³¹ און ער איז ארויסגעקומען קיין כפרנחום, א שטאדט אין גליל; און ער האט זיי געלעהרט אס שבת. ³² און זיי האבען זיך פערטוואנדערט איבער זיינע לעהרע, ווארן זיין ווארט איז מיט מאכט געווען. ³³ און עס איז געווען א מאן אין דער שול וואס האט געהאט א גייסט פון איין אונגריינען שד, און ער האט געשריגען מיט א הויך קול; ³⁴ אך, וואס האבען מיר מיט דיר צו טהון, ישוע הנצרי? ביסטו דא געקומען אינאין צו פערדארבען? איך קען דיר זעהן ווער דו ביסט, דער הייליגער פון גאט. ³⁵ און ישוע האט איהם אנגעשריגען און געזאגט, זיי פערשטומט, און געה ארויס פון איהם. און דער שד האט איהם געטארפען אין מיטען ארין, און איז פון איהם ארויסגעגאנגען, און האט איהם קיין שאדען געטהון. ³⁶ און א שרעקען איז אויף זיי אקעגעפאלען, און זיי האבען מיט איינאנדער גערעדט און געזאגט, וואס איז דאס פאר א ווארט, אז ער בעפעהלט דא אונגריינע רוחות מיט געוואלט און מיט מאכט, און זיי קומען ארויס? ³⁷ און א שם זענען איהם איז אויסגעגאנגען אין יעדעם ארט אין דער געגנט.

³⁸ און ער איז ארויסגעגאנגען פון דער שול, און איז אריינגעגאנגען אין דעם הויז פון שמעון, און דא שוויגער פון שמעון איז געלעגען מיט א שטארקען פיפער; און זיי האבען איהם געבעטען וועגען איהר. ³⁹ און ער איז איבער איהר געשטאנען, און האט דאס פיפער אנגעשריגען, און עס האט זי פערלאזט; און גלייך איז זי אויפגעשטאנען, און האט זיי בעדינט.

⁴⁰ און ווען דא איז אונטערגעגאנגען אלע דא וואס האבען געהאט קראנקע מיט פערשידענע נעהטן, האבען זיי געבראכט צו איהם; און ער האט אויף יעדען געלעגט דא הענט, און האט זיי געהיילט. ⁴¹ און שרים

לוקאס ד ה

וַעֲנֵן אוֹיֵךְ פֿון פֿילע אַרױסגעגאנגען, און האָבען געשריגען און געזאגט, דאָ
ביסט דער ווױן פֿון גאט, און ער האט זיין אָנגעשריגען, און האט זיין גיט
געלאזט רעדען, וואָרין זיין האָבען געוואוסט אז ער איז דער משיח.

⁴² און ווען עס איז טאג געוואָרען, איז ער אָנגעקעגאנגען, און איז געקומען
צו אַ וויססען אָרט, און דאָ לייט האָבען איהם געזוכט, און ווען צו איהם
געקומען, און האָבען איהם אויפֿגעהאלטען אז ער זאל פֿון זיין גיט אָנטעקענע
הען. ⁴³ אָבער ער האט צו זיין געזאגט, איך מוז פֿרעדיגען דאס קעניגרייך
פֿון גאט אויך אין אַנדערע שטעט, וואָרין דערפֿאר בין איך געשיקט. ⁴⁴ און
ער האט געפֿרעדיגט אין דאָ שולען פֿון גליל.

ה ¹ און עס איז געשעהען ווען דאָ לייט האָבען זיך צו איהם געדרענגט אז זיין
זאלען הערען דאס וואָרט פֿון גאט, איז ער געשטאנען ביים ים גניסר; ² און
ער האט געזעהען צוויי שיפֿען, וואס ווענען געשטאנען ביים ים; און דאָ
פֿישער ווענען פֿון זיין אַרױסגעגאנגען, און האָבען זייערע נעצען געוואָשען.
³ און ער איז אַרױנגעגאנגען אין איינעם פֿון דאָ שיפֿען, וואס האט געהערט
צו שמוען, און האט איהם געבעטען אז ער זאל אביסעל אָנטעקפֿאהרען פֿון
דעם לאַנד, און ער איז געזעסען און האט דאָ לייט געלעהרט פֿון דעם שיף.
⁴ און ווען ער האט אויפֿגעהערט צו רעדען, האט ער געזאגט צו שמוען,
פֿאהרט ווייטער צו דער טיף און לאזט אַרױס אייגערע נעצען צו פֿאנגען. ⁵ און
שמוען האט געענטפֿערט און געזאגט, מייסטער, מיר האָבען געאַרבייט דאָ
גאנצע נאכט, און האָבען גאר גיט געפֿאנגען; אָבער אויף דיין וואָרט וועל איך
דיאָ נעצען אַרױפֿלאזען. ⁶ און וויא זיין האָבען דאס געטהון, האָבען זיין גע-
פֿאנגען אַ סך פֿיש; און זייער נעץ איז צוריסען געוואָרען. ⁷ און זיין האָבען
געווינקט צו זייערע חברים אין דעם אַנדערען שיף, אז זיין זאלען קומען און
זאלען זיין העלפֿען; און זיין ווענען געקומען און האָבען ביידע שיפֿען אָנגע-
פֿילט, אזויא זיין האָבען אָנגעהויבען צו זינקען. ⁸ און ווען שמוען פֿעטרוס האט
דאס געזעהען, איז ער גישיע צו דאָ פֿיס געפֿאלען און האט געזאגט, האר,
געה אָנעק פֿון מיר, וואָרין איך בין אַ זינדיגער מענטש. ⁹ וואָרין עס איז אויף
איהם אַ שרעק אָנגעקומען און אויף אלע וואס ווענען מיט איהם געטען, ווער
נען דאָ פֿיש וואס זיין האָבען געפֿאנגען; ¹⁰ און גלויבדעס אויך זעלב און
יוחנן דאָ ווױן פֿון זכרי, וואס ווענען חברים געווען מיט שמוען, און גישיע
האט געזאגט צו שמוען, פֿארקט דו גיט, פֿון אַזנד אָן וועסט דאָ מענטשען
פֿאנגען. ¹¹ און ווען זיין האָבען דאָ שיפֿען צום לאַנד געבראכט, האָבען זיין
אלעס פֿערלאזט, און האָבען איהם נאכגעפֿאלגט.

¹² און עס איז געשעהען ווען ער איז געווען אין איינע פֿון דאָ שטעט, ווער
עס איז דארט געווען אַ מאן פֿול פֿון קרעץ; און ווען ער האט גישיע געזעהען,
איז ער אויף זיין פֿנים געפֿאלען, און האט איהם געבעטען און געזאגט, האר,
ווען דאָ ווילסט, קענסט דאָ מיר דיין מאָכען. ¹³ און ער האט דאָ האַנד
אויסגעשטרעקט, און האט איהם אָנגעריהרט און געזאגט, איך וויל, זיין דיין

לוקאס ה

געמאכט; און גלייך האבען דיא קרעץ איהם פערלאזט. ¹⁴ און ער האט איהם אנגעזאגט, אז ער זאל דאס קיינעם ניט זאגען; גייערט געה און ווייז דיר פאר דעם כהן, און ברענג א קרבן פאר דייןע ביינינגע אזוי וויא משה האט געבראכט, פאר א צייגנים צו וויא. ¹⁵ אבער דער בעריכט וועגן איהם איז נאך מעהר געווארען, און א סך לייט וועגן צוזאמענגעקומען צו הערען און געבן היילט צו ווערען פון ווייערע קראנקהייטען. ¹⁶ און ער איז אנטקעגנגעגאנגען אין דער מדבר אריין, און האט מתפלל געווען.

¹⁷ און עס איז געשעהען אין איינעם פון דיא טעג, וויא ער האט געלעהרט, וועגן פרושים און געזעצלעהרער געזעסען, וואס וועגן געקומען פון אלע דער פער פון גליל און פון יהודה און פון ירושלים; און דיא מאכט פון דעם הארץ איז געווען אום וויא צו היילען. ¹⁸ און וועה, עס וועגן מענשען וואס האבען געבראכט אויף א בעט א מאן וואס איז גיכטברייכ, געווען, און וויא האבען געזוכט וויא איהם אריין צו ברענגען און פאר איהם אנטדער צו לעגען. ¹⁹ און ווען וויא האבען קיין פלאץ ניט געפינען וויא וויא זאלען איהם אריינברענגען וועגען דיא לייט, אזוי וועגען וויא ארויפגעגאנגען אויף דעם דאך, און האבען איהם ארויפגעלאזט מיט דעם בעט דורך דיא ציגעל אין מיטען פאר ישובע. ²⁰ און ווען ער האט געזעהען ווייער גלויבען, האט ער געזאגט, מענש, דייןע זינד וועגן דיר פערגעבען. ²¹ און דיא סופרים און דיא פרושים האבען אנגעהויבען צווישען זיך צו טענהען, און האבען געזאגט ווער איז דיי זעה, דער רעט לעסטערונג? ווער קען זינד פערגעבען, אויסער גאט אליין? ²² אבער ישובע וויסענדיג ווייערע געדאנקען האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, ווארום טענהעט איהר אין אייערע הערצער? ²³ וואס איז גרינגער, צו זאגען דייןע זינד וועגן דיר פערגעבען, אדער צו זאגען שטעה אויף, און געה ארום? ²⁴ אבער אז איהר זאלט וויסען אז דער בן אדם האט מאכט זינד צו פערגעבען אויף דער ערד, האט ער געזאגט צום גיכטברייכען, איך זאג דיר שטעה אויף, און געס דיין בעט און געה אין דיין הויז. ²⁵ און באלד איז ער אויפגעשטאנען פאר וויא, און האט גענומען דאס אויף וואס ער איז געלעהען, און איז אין זיין הויז געגאנגען און האט גאט געלויבט. ²⁶ און וויא וועגן אלע אויסער זיך געווען פאר ערשטוינען, און האבען גאט געלויבט, און וויא האבען זיך געהערקטען און האבען געזאגט, מיר האבען היינט וואונדערליכע זאכען געזעהען.

²⁷ און נאכדעם איז ער ארויסגעגאנגען, און האט געזעהען א שטייגראיינעמער וואס האט געהייסען לוי, וואס איז געזעסען אין דעם הויז פון שטייגער, און ער האט צו איהם געזאגט, פאלג מיר נאך. ²⁸ און ער האט אלעס פערלאזט, און איז אויפגעשטאנען, און האט איהם נאכגעפאלגט. ²⁹ און לוי האט פאר איהם געמאכט א גרויסע סעודה אין זיין הויז; און עס וועגען דא געווען פיל לייט פון דיא שטייגראיינעמער, און אנדערע וואס וועגען מיט איהם געזעסען ביים טיש. ³⁰ און ווייערע פרושים און סופרים האבען געמוקעלט קעגען זייןע

לוקאס ה ו

תלמידים, און האבען געזאגט, פארנואס געסט איהר און טרענקט מיט ישייגער אייגעמער און וינדער? ³¹ און גשווע האט געגנטפערט און האט צו זיין געזאגט, דיא וואס זענען געווען בעדארפען מיט קיין רופא, גייערט דיא וואס זענען קראנק; ³² איך בין מיט געקומען צו רופען דיא צדיקים, גייערט דיא וינדער צו תשובה. ³³ און זיין האבען צו איהם געזאגט, דיא תלמידים פון יוחנן פאסטען אפטמאל און זענען מתפלל, און גלייכדעם אויך דיא תלמידים פון דיא פרושים, אבער זיינע תלמידים געסען און טרענקען. ³⁴ און גשווע האט צו זיין געזאגט, קענט איהר דיא אינטערפיהרער פאסטען מאכען, כשעת דער חתן איז מיט זיין? ³⁵ אבער דיא טעג וועלען קומען ווען דער חתן וועט פון זיין אנטעקענומען ווערען, דאן וועלען זיין פאסטען אין זענע טעג. ³⁶ און גר האט צו זיין א מושל געזאגט, קיינער צורייסט מיט א שטיק פון א גיין קלייד און לעגט געס אויף איין אלטען קלייד; ווען אזוי, דאס שטיק וואס איז פון דעם גיין צורייסט אויך דאס גייע און פערגלייכט וך מיט מיט דעם אלטען. ³⁷ און קיינער גיסט מיט גיין וויין אין אלטע לאגעל אריין; ווען אזוי, צושפאלט דער גייער וויין דיא לאגעל, און געס ווערט אויסגעגאסען, און דיא לאגעל ווערען פערדארבען; ³⁸ גייערט גייער וויין מוז אין גייע לאגעל אריינגעגאסען ווערען. ³⁹ און קיינער וואס האט אלטען וויין געטרונקען וויל גיין האבען; ווארין גר זאגט, דער אלטער איז בעסער.

ו ¹ און געס איז גענוען אויף א שבת אז גר איז געגאנגען דורך דיא קארן פערלדער; און זיינע תלמידים האבען אפגעריסען דיא זאנגען און האבען זיין צוריקען מיט זייערע הענד, און האבען געגעסען. ² און געטליכע פון דיא פרושים האבען געזאגט, ווארום טהוט איהר דאס וואס מען מעג מיט טהון אט שבת? ³ און גשווע האט געגנטפערט און האט צו זיין געזאגט, האט איהר דאס מיט געלייגט וואס דוד האט געטהון ווען גר איז הונגריג געווען, און דיא וואס זענען מיט איהם גענוען? ⁴ וויא גר איז אריינגעגאנגען אין דעם הויז פון גאט, און האט גענומען דעם לחם הפנים, און האט געגעסען, און האט אויך געגעבען צו דיא וואס זענען מיט איהם גענוען, וואס מען מעג מיט געסען, אויסער דיא כהנים אליין? ⁵ און גר האט צו זיין געזאגט, דער כן אדם איז האר איבער דעם שבת.

⁶ און געס איז געשעהען אויף איין אנדערען שבת, אז גר איז אין דער שול אריין געגאנגען און האט געלעהרט, און געס איז דארט גענוען א מאן, דעם זיינע רעכטע האנד איז פערדארט געווען. ⁷ און דיא סופרים און דיא פרושים האבען איהם בעטראכט, אויב גר וועט אס שבת היילען, כדי זיין זאלען איין אנקלאג אויף איהם געפינען. ⁸ אבער גר האט געוואוסט זייערע געדאנקען, און האט צו דעם מאן געזאגט וואס האט געהאט דיא פערדארטע האנד, שטעה אויף און שטעה אין מיטען; און גר האט וך אויפגעהויבען און איז געשטאנען. ⁹ און גשווע האט צו זיין געזאגט, איך פרעג איך, מעג מען אס שבת גוטעס טהון אדער שלעכטעס, לעבען רעטען אדער אומברענגען?

לוקאס ו

¹⁰ און ער האט זיך אויף גיט אלע ארומגעקוקט, און האט צו איהם געזאגט, שטרעק אויס ריינע האנד; און ער האט אזוי געטהון. און זיינע האנד איז צוריקגעשטעלט געווארען. ¹¹ און גיט זענען פול מיט גרימזארן געווען, און האבען צווישען זיך גערעט וואס גיט זאלען טהון צו ישיע.

¹² און עס איז געשעהען אין דעם טעג, אז ישיע איז אנטקעגנאנגען צו דעם בארג כתרפלל צו גיין, און האט דא גאכט צוגעבראכט אים געבעט צו גאט.

¹³ און ווען עס איז טאג געווען, האט ער זיינע פלמידים צו זיך גערופען, און האט פון גיט צוועלף אויסדערנועהלט וועלכען ער האט אויך אפאסעטעל גע- גאגט; ¹⁴ שמעון דעם ער האט אויך א גאמען פערטרום געגעבען, און גיין ברודער אנדרי, און יעקב און יוחנן, און פיליפוס און ברתלמי.

¹⁵ און מתי און תומא, און יעקב דעם זון פון חלפי און שמעון וואס איז אנגערופען געווארען הקנאי, ¹⁶ און יהודה דעם זון פון יעקב, און יהודה אישקריות. וואס איז אויך דער מוסר געווען.

¹⁷ און ער איז מיט גיט ארופגעגאנגען, און איז גע- שטאנען אויף א גלייכען פלאץ, און פיל לייט פון זיינע פלמידים, און א גרויס פאלק פון גאנץ יהודה און ירושלים און פון דעם בארטען פון צור און צידון, וואס זענען געקומען איהם צו הערען און פון זייערע קבאנקהייטען געהיילט צו ווערען; ¹⁸ און דא וואס זענען געפלאגט געווען פון אנגריינע גייסטער זענען געהיילט געווארען.

¹⁹ און דאס גאנצע פאלק האט איהם געזוכט אנצור- ריכערען; ווארין גבורה איז פון איהם ארויסגעגאנגען, און האט גיט אלע געהיילט.

²⁰ און ער האט זיינע אויגען אויפגעהויבען צו זיינע פלמידים און האט געזאגט,

געבענשט זענט איהר וואס זענען ארמע, ווארין איינערעס איז דאס קעניגרייך פון גאט,

²¹ געבענשט זענט איהר וואס זענען אצונד הונגריג, ווארין איהר וועט זאט ווערען.

געבענשט זענט איהר וואס טהון אצונד וויינען, ווארין איהר וועט לאכען.

²² געבענשט זענט איהר ווען דא מענשען וועלען אייך האסען, און וועלען אייך פון גיט אפשיידען, און וועלען אייך פערשעהמען, און וועלען איינער גאמען פערטארפען ווי א שלעכטעס וועגען דעם בן אדם.

²³ פרייעט אייך אין זענעם טאג און מאנעט; ווארין זעה, איינער שבר איז גרויס אים הימעל; ווארין אזוי האבען זייערע אבות געטהון צו דא גביאים.

²⁴ אבער וועה צו אייך רייכע, ווארין איהר האט איינער טרייסט אונדא געקומען.

²⁵ וועה צו אייך וואס זענען אצונד פול, ווארין איהר וועט הונגען. וועה צו אייך וואס לאכען אצונד, ווארין איהר וועט טרויערן און וויינען.

לוקאס ו

²⁶ ווען אלע מענשען וועלען אויף אייך גוטעס רעדען:

ווארן אזוי האבען זייערע אבות געטהון צו דיא פאלשע נביאים.

²⁷ אבער איך זאג צו אייך וואס הערען, ליבט איינער פיינד, טהוט גוטעס צו דיא וואס האסען אייך, ²⁸ בענשט דיא וואס שטעלען אייך, בעט פאר דיא וואס פערשעהמען אייך. ²⁹ צו דעם וואס שלאגט זיך אויף איין באק, שטעל אויך דיא אנדערע אויף; און פון דעם וואס געמט אונעק ביין מאנטעל, האלט ביין דאק אויך נישט צוריק. ³⁰ גיב צו איינליכעם וואס בעט פון דיר, און פון דעם וואס געמט דאס דיינגע, פערלאנג גוט צוריק. ³¹ און וויא אייך ווילט אז דיא מענשען זאלען צו אייך טהון, טהוט אייך אזוי צו זיין. ³² און ווען אייך ליבט דיא וואס ליבען אייך, וואספאר איז איינער חסד? ווארן אויך דיא זינדער ליבען דיא וואס ליבען זיין. ³³ און ווען אייך טהוט גוטעס צו דיא וואס טהון גוטעס צו אייך, וואספאר איז איינער חסד? אויך דיא זינדער טהון דאס געמליכע. ³⁴ און ווען אייך לייהעט צו דיא פון וועמען אייך האפט אפצונעמען, וואספאר איז איינער חסד? אויך דיא זינדער לייהען צו זיך דער, אז זיין זאלען דאס גלייכע אפנעמען. ³⁵ אבער ליבט אייך איינער פיינד, און טהוט גוטעס און לייהעט, ווען אייך האפט נישט צוריקצונעמען; און איינער שווער וועט זיין גרויס, און אייך וועט זיין דיא קינדער פון דעם אויבערשטען, ווארן ער איז גוט צו דיא אויבאנקבארע און דיא שלעכטע. ³⁶ זיין אייך בארעמקערציג, אזוי וויא איינער פאטער איז בארעמקערציג. ³⁷ און ריכטעט נישט און אייך וועט נישט געריכטעט ווערען; פערשולדיגט נישט, און אייך וועט נישט פערשולדיגט ווערען; פערגיבט, און גוט וועט אייך פערגעבען ווערען; ³⁸ גיבט און גוט וועט צו אייך געגעבען ווערען, א גוטעס מאס, אנגעדרוקט און צוגעשייטעלט און וואס לויפט אייבער, וועט מען געבען אין איינער שוים אריין; ווארן מיט דעמאלטענען מאס וואס אייך מעסט וועט אייך ווידער געמאסטען ווערען. ³⁹ און ער האט צו זיין א מישל געזאגט, מען א בלינדער א בלינדען פיהרען? וועלען זיין נישט ביידע אין א גרוב אריינפאלען? ⁴⁰ דער תלמיד איז נישט אייבער זיין לעהרער; אבער ווען איינער איז פאלקאמען געווארען וועט ער זיין וויא זיין לעהרער. ⁴¹ און ווארעם וועסט דא דעם שפאן וואס איז אין ביין ברודערס אויג, און בעמבאקסט נישט דעם פאלקען וואס איז אין ביין ארויסגעמען דעם שפאן וואס איז אין ביין אויג, ווען דא אליין וועסט נישט דעם פאלקען וואס איז אין ביין אויג? דא הייכלער, געט צוגרשט ארויס דעם פאלקען פון ביין אויג, און דערנאך וועסט דא קלאר זעהען ארויסגעמען דעם שפאן וואס איז אין ביין ברודערס אויג. ⁴² ווארן א גוטער בויס טראגט נישט קיינע שלעכטע פרוקט, און ווידער א שלעכטער בויס טראגט נישט קיינע גוטע פרוקט. ⁴³ ווארן מען דערקענט איינליכען בויס בייא זיינע אייגענע פרוקט; ווארן פון דערנער ואמעלט מען נישט קיינע פייגען, אין פון א דארנבוש רייסט מען נישט אפ קיינע וויינטרייבען. ⁴⁴ דער גוטע מענטש ברענגט

לוקאס ו ז

ארויס גומעס פון דעם גומען שאץ פון גיין הארץ, און דער שלעכטע מענטש
ברענגט ארויס שלעכטעס פון דעם שלעכטען שאץ פון גיין הארץ; ווארין דאס
מויל רעט פון דעם וואס דאס הארץ איז איבערפילט.

⁴⁶ און פארנוואס רופט איהר מיך האר, האר, און טהוט ניט וואס איך זאג?
⁴⁷ אימליכער וואס קומט צו מיר, און הערט מיינע ווערטער און טהוט וויא,
וועל איך אייך ווייזען צו וועמען ער איז גלייך. ⁴⁸ ער איז גלייך צו א מאן
וואס האט געבויעט א הויז, און האט טיף געגראבען, און האט דעם גרונד
געלעגט אויף דעם פעלדען; און ווען א געוועקער איז געשעהען, האט דער שטרום
געשטויסען קעגען דעם הויז, און האט עס ניט געקענט בעוועגען, ווארין עס
איז גוט געגרינדעט געווארען. ⁴⁹ אבער דער וואס הערט און טהוט ניט איז
גלייך צו א מאן וואס האט געבויעט א הויז אויף דער ערד און א גרונד;
און דער שטרום האט קעגען עס געשטויסען, און גלייך איז עס איינגעפאלען.
און דער צושטערונג פון זענעם הויז איז גרויס געווען.

ו ¹ ווען ער האט געגרינדט אלע דינע קער אין דיא אויסזען פון דעם פאלק,
איז ער געגאנגען קיין כפרנחום.

² און דער קנעכט פון א געוויסען הויפטמאן, וועלכען ער האט געהער גע-
שעצט, איז קראנק צום שטארבען געווען. ³ און ווען ער האט געהערט פון
ישוע האט ער צו איהם געשיקט דיא עלצטע פון דיא יודען, און האט איהם
געפעטען אז ער זאל קומען גיין קנעכט צו היילען. ⁴ און ווען וויא זענען
געקומען צו ישוע, האבען וויא איהם געהער געפעטען און געזאגט, אז ער איז
ווערט אז דוא זאלסט דאס פאר איהם טהון; ⁵ ווארין ער ליבט אינגערעס פאלק,
און האט אונז דיא שול געבויעט. ⁶ און ישוע איז מיט וויא געגאנגען, און
ווען ער איז שוין גיט ווייט געווען פון דעם הויז, האט דער הויפטמאן וויינע
פריינד געשיקט און האט צו איהם געזאגט, האר, וויא דיך ניט מפרים; ווארין
איך בין גיט ווערט אז דוא זאלסט אונטער מיין נאך קומען. ⁷ דעסטוועגען
האב איך מיך וועלכסט גיט ווערט געהאלטען אז איך זאל צו דיר קומען;
אבער זאג נור א ווארט, אזוי וועט מיין יונג געהיילט ווערען. ⁸ ווארין איך
בין אויף א מאן וואס שטעהט אונטער איין אבערמאכט, און איך האב סאל-
דאטען אונטער מיר, און איך זאג צו דעם, געה אהין, און ער געהט, און צו
איינ אנדערען, קום אהער, און ער קומט, און צו מיין קנעכט, טהוא דאס, און
ער טהוט עס. ⁹ און ווען ישוע האט דאס געהערט האט ער זיך פערטוואנד-
דערט איבער איהם; און ער האט זיך אומגעקערט און האט געזאגט צו דיא
לייט וואס זענען איהם נאכגעגאנגען, איך זאג אייך, אועלכען גלויבען האב
איך אפילו אין ישראל גיט געפינען. ¹⁰ און ווען דיא שלוחים האבען זיך
אחיים געקעהרט, האבען וויא דעם קנעכט געווינד געפינען.

¹¹ און עס איז געשעהען אין דעם אנדערען טאג, אז ער איז אומגעגאנגען
אין א שטאדט אריין וואס הייסט נעצין, און ווינע פלמידים און פיל לייט זענען
מיט איהם געגאנגען. ¹² און וויא ער האט זיך געגעהנט צום טויגער פון דער

לוקאס ז

שטארט, ווער, האט מען א טויטען ארויסגעטראגען דעם איינציגען ווען פון וויינע מוטער, און ווא איין אלמנה געווען; און פיל לייט פון דער שטארט וועגן מיט איהר געווען. ¹³ און ווען דער האר האט ווא געזעהען, האט ער איבער איהר רחמנות געהאט, און האט צו איהר געזאגט, וויין ניט. ¹⁴ און ער איז צוגעקומען און האט דא משה אנגעהיירט, און דא וואס האבען איהם געטראגען וועגן שטעהען געבליבען; און ער האט געזאגט, יונגער מאן, איך זאג דיר שטעה אויף. ¹⁵ און דער טויטער האט ווי אויפגעוועזט און האט אנגעהויבען צו רעדען; און ער האט איהם צוריקגעגעבען צו וויינע מוטער. ¹⁶ און א פארקט האט וויא אלע אנגענומען, און וויא האבען גאט געלויבט, און האבען געזאגט, א גרויסער נביא איז צווישען אונז אויפגעשטאנען, און גאט האט וויין פאלק בעזוכט. ¹⁷ און דויער בעריכט פון איהם איז אויסגעגאנגען אין גאנץ יהודה, און אין דא גאנצע געגענד.

¹⁸ און דא פלמידים פון יוחנן האבען איהם פון אלע דיע זאבען דערזעהלט. ¹⁹ און יוחנן האט צו ווי גערופען צווייא פון וויינע פלמידים, און האט וויא געשיקט צו ווינע און געזאגט, ביסט דא דער וואס זאל קומען, אדער זאלען מיר נארטען אויף איין אנדערען? ²⁰ און ווען דא משה האט אונז צו איהם געקומען האבען וויא צו איהם געזאגט, יוחנן דער מטבל האט אונז צו דיר געשיקט און געזאגט, ביסט דא דער וואס זאל קומען, אדער זאלען מיר נארטען אויף איין אנדערען? ²¹ אין וועגער שעה האט ער פילע געהיילט פון וויינע קראנקהייטען און פלאגען און אנגריינע גייסטער, און האט פילע בלינדע געהענדיג געמאכט. ²² און ער האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, געהט און דערזעהלט יוחנן וואס איהר האט געזעהען און געהערט; אז דא בלינדע זעהען, דא קרומע געהען ארום, דא מצורעים זעהען גערייניגט, און דא טויפע הערען, דא טויטע שטעהען אויף, צו דא ארמע איז דא בשורה טובה געפערדיגט; ²³ און געפענשט איז דער וואס וועט ווי ניט אן מיר שטרויכלען.

²⁴ און ווען דא שלוחים פון יוחנן וועגן אנטעקעגאנגען, האט ער אנגעהויבן בען צו דא לייט צו רעדען וועגן יוחנן; וואס ווענט איהר ארויסגעגאנגען אין דער מדבר אריין צו זעהען? א דאך וואס שאקעלט פון דעם וויינער? ²⁵ אבער וואס ווענט איהר ארויסגעגאנגען צו זעהען? א מאן אנגעקלייד אין פיינע קליידער? זעהט, דא וואס וועגן פיינע געקלייד און האבען פיינע שפייזען וועגן אין דא הייזער פון קעניגע. ²⁶ וואס דען ווענט איהר ארויסגעגאנגען צו זעהען? א נביא? נא, איך זאג אייך, און נאך מעהר וויא א נביא. ²⁷ דאס איז דער, פון דעם עס שטעהט געשריבען,

זעה, איך שיק מיין מלאך פאר דיר,

דער וועט דיין וועג פאר דיר אנברייטען.

²⁸ איך זאג אייך, צווישען דא וואס וועגן געבוירען פון ווייבער איז קיין

מלאכי ג' א' ²⁷

לוקאס ז

ג'רעסערער וויא יוחנן; אבער דער קליינסטער אים קעניגרייך פון גאט איז ג'רעסער וויא ער. ²⁹ און דאס גאנצע פאלק, ווען וויא האבען דאס געהערט, און דיא שטייגראיינגעמער האבען גאט גערעכטפערטיגט, ווארין וויא זענען געטובלט געווארען מיט דער טבילה פון יוחנן; ³⁰ אבער דיא פרושים און דיא געזעצלהרער האבען פעראכטעט דיא עצה פון גאט קעגען זיך זעלבסט, ווארין וויא זענען ניט געטובלט געווארען פון איהם. ³¹ צו וועמען זאל איך דען גלייכען דיא מענשען פון דעם דאווענען דור, און צו וואס זענען וויא גלייך? ³² וויא זענען גלייך צו קינדער וואס זיצען אויף דעם מארק, און רופען איינער צום אנדערען; וואס זאגען.

מיר האבען צו אייך געפייפט, און איהר האט ניט געטאנצט;

מיר האבען צו אייך געקלאגט, און איהר האט ניט געוויינט.

³³ ווארין יוחנן דער מטבל איז געקומען ניט געסענדיג קיין ברויט, און ניט טרינקענדיג קיין וויין, און איהר האט געזאגט, ער האט א שר. ³⁴ דער בן אדם איז געקומען געסענדיג און טרינקענדיג, און איהר זאגט, זעה, דער מענש איז א פ'רעסער און א וויפער, א פריינד פון שטייגראיינגעמער און זינדער. ³⁵ און דיא חכמה איז גערעכטפערטיגט געווארען פון אלע איהרע קינדער.

³⁶ און איינער פון דיא פרושים האט איהם געבעטען, אז ער זאל בייא איהם געסען; און ער איז אריינגעגאנגען אים הויז פון דעם פרוש, און האט זיך אנדערגעזעצט. ³⁷ און זעה, אין דער שטאדט איז געווען א פרויא, וואס איז א זינדערין. און ווען זיא האט געוואר געווארען אז ער איז צו טיש אין דעם הויז פון דעם פרוש, האט זיא געבראכט איין אלפאסטערן קרינעל מיט מר, ³⁸ און איז געשטאנען אינמיטען איהם בייא זיינע פיס און האט געוויינט, און האט אנגעהויבען זיינע פיס צו וואשען מיט טרערען, און האט זיא אפגעווישט מיט דיא האר פון איהר קאפ, און האט זיינע פיס געקישט, און האט זיא געזאלבט מיט דעם מר. ³⁹ און ווען דער פרוש וואס האט איהם איינגעלאדען האט דאס געזעהען, האט ער בייא זיך געבאכט און געזאגט, ווען דינער זאל זיין א נביא, אזוי וואלט ער געוואוסט, ווער און וואספאר א פרויא דאס איז וואס האט איהם אנגעהירקט, ווארין זיא איז א זינדערין. ⁴⁰ און ישוע האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, שמען, איך האב דיר געפערט צו זאגען. און ער האט געזאגט, זאג, לעהרער. ⁴¹ עס איז געווען א געלד לייכער וואס האט צווייא בעלי חובות געהאט, איינער איז שולדיג געווען פינף הונדערט גולדען, * און דער אנדערער פינפציג. ⁴² און ווען וויא האבען ניט געהאט צו צאהלען, האט ער זיא ביינע געשענקט, וועלכער פון זיא דען וועט איהם מעהר ליבען? ⁴³ שמען האט געענטפערט און געזאגט, איך דענק, וועלכען ער האט מעהר געשענקט; און ער האט צו איהם געזאגט, דוא האסט רעכט געמישט. ⁴⁴ און ער האט זיך געקעהרט צו דער פרויא, און

לוקאס ז' ח

האט צו שמוען געזאגט, וועקסט דא דיע פרויא? איך בין אין ביין הויז אריינגעקומען, דא האסט מיר קיין וואסער נישט געגעבען פאר מיינע פיס; אבער ווא האט מיינע פיס געוואשען מיט טרערען, און האט זיך אפגעווישט מיט דיא האר פון איהר קאפ. ⁴⁵ דא האסט מיר קיין קיש נישט געגעבען; אבער ווא, זינט ווא איז אריינגעקומען, האט נישט אויפגעהערט מיינע פיס צו קישען. ⁴⁶ דא האסט נישט געוואלט מיין קאפ מיט עהל; אבער ווא האט מיינע פיס געוואלט מיט מר. ⁴⁷ דרום זאג איך דיר, איהרע וינד וואס זענען פיל זענען איהר פערגעבען, ווארין ווא האט פיל געליבט; אבער צו וועמען וועניג איז פערגעבען, דער ליבט וועניג. ⁴⁸ און ער האט צו איהר געזאגט, דייןע וינד זענען דיר פערגעבען. ⁴⁹ און דיא וואס זענען מיט איהם צו טיש גערעסען האבען אנגעהויבען צווישען זיך צו זאגען, ווער איז דיער וואס אויף וינד פערגיבט? ⁵⁰ און ער האט צו דער פרויא געזאגט, דיין גלויבען האט דיר גערעסטעט; געה אין פרידען.

ח ¹ און עס איז געשעהען אין אנדערען טאג אז ער איז ארוםגעגאנגען אין עטליכע שטעט און דערפער, און האט געפרעדיגט און מבשר געווען דאס קעניגרייך פון גאט; און דיא צוועלף זענען מיט איהם געווען. ² און אייניגע פרויען וואס זענען געהיילט געווארען פון שלעכטע גייסטער און פון קראנקהייטען, מרים וואס איז אנגערופען המגדלית פון וועלכער זיבען שדים זענען ארויסגעגאנגען, ³ און יוחנה, דאס ווייב פון כנא, דעם פערטאלטער פון הורדוס, און שושנה, און פילע אנדערע, וואס האבען איהם מיט זייער פערמענען בעדינט.

⁴ און ווען פיל לייט האבען זיך פערזאמעלט, און זענען צו איהם געקומען פון דיא שטעט, אזוי האט ער געזאגט דורך א משל; ⁵ דער זייער איז ארויסגעגאנגען זיין זאמען צו זייען. און וויא ער האט עס געזיגט, זענען עטליכע זאמען געפאלען ביים וועג, און וויא זענען צוטרעטען געווארען, און דיא פייגעל פון הימעל האבען זיך אויפגעפערעטען. ⁶ און אנדערע זענען גערפאלען אויף דעם פעלזען, און וויא זענען אויפגעגאנגען זענען וויא פערדארט געווארען, ווייל וויא האבען קיינע פייכטיגקייט נישט געהאט. ⁷ און אנדערע זענען געפאלען צווישען דיא דערנער, און דיא דערנער זענען דערמיט אויפגעגאנגען, און האבען זיך דערשטיקט. ⁸ און אנדערע זענען געפאלען אויף דעם גוטען גרונד, און וויא זענען אויפגעגאנגען האבען זיך פרוכט געטראגען הונדערטפאלטיג. ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער אויסגערוריט פון דער וואס האט אויפגען צו הערען לאז ער הערען. ⁹ און זיינע פלמידים האבען איהם געפרעגט, וואס זאל דאס משל מיינען? ¹⁰ און ער האט געזאגט, צו אייך איז געגעבען אז איהר זאלט נישטען דיא סודות פון דעם קעניגרייך פון גאט; אבער צו דיא איבריגע אין משלים, אז זעהענדיג זעהען זיך דאך נישט אין הערענדיג פערשטעהען זיך דאך נישט. ¹¹ אין דאס

¹⁰ ישעיה י' ט', י"א

לוקאס ח

איז דאס מישל. דער נאמען איז דאס נאָרט פון גאט, ¹² און דיא ביים וועג
זענען דיא וואס הערען, דערנאך קומט דער שטן, און נעמט אונזעך דאס נאָרט
פון זייער הארץ, אז זייא זאלען ניט גלויבען און גערעכטעט ווערען. ¹³ און
דיא אויף דעם פֿעלען זענען דיא, וואס ווען זייא הערען נעמען זייא אן דאס
נאָרט מיט פֿריידען; און דיע האָבען קיינע וואונדערל גיט, און פאר א צייט
גלויבען, אָבער אין דער צייט פון פֿריפונג פאלען זייא אפ. ¹⁴ און דיא
וואס זענען געפאלען צווישען דיא דערנער זענען דיא וואס הערען, און זייא
זייא געהען אונזעך זענען זייא דערשטיקט דורך נאָרג און רייכטום און פֿער-
גניגען פון לעבען, און ברענגען קיינע רעכטע פֿרוכט ניט. ¹⁵ אָבער דיא אויף
דעם גוטען גרונד זענען דיא וואס הערען דאס נאָרט אין איין עהרליכען און
גוטען הארץ, און בעהאלטען עס און ברענגען פֿרוכט מיט געדולד.

¹⁶ קיינער צינדעט ניט אן א לאמפּע און דעקט זי צו מיט א בלי, אָדער
שטעלט זי אונטער א בעט; גייערט מען שטעלט זי א אויף א געשטעל, פֿרי
דיא וואס קומען אריין זאלען דאס ליכט זעהען. ¹⁷ ווארין עס איז קיין נאָך
ניט פֿערהוילען, וואס וועט ניט אנטפלעקט ווערען, און קיינע נאָך איז ניט
פֿערבארגען, וואס וועט ניט צו וויסען געטהון ווערען, און צום ליכט קומען.
¹⁸ דרום גיבט אכטונג וויא איהר הערט; ווארין ווער עס האט, צו דעם וועט
געגעבען ווערען, און ווער עס האט ניט, פון דעם וועט אונזעקגענומען ווערען
אויף דאס וואס ער מיינט אז ער האט.

¹⁹ און זיינע מוטער און זיינע ברודער זענען צו איהם געקומען, און האָבען
ניט געקאנט צו איהם צוטרעטען וועגען דיא לייט. ²⁰ און מען האט צו איהם
געזאגט, זיינע מוטער און זיינע ברודער שטעהען דרויסען און וועלען דיר
זעהען. ²¹ און ער האט געענטפערט און האט צו זייא געזאגט, מיינע מוטער
און מיינע ברודער זענען דיא, וואס הערען דאס נאָרט פון גאט און טהון עס.
²² און עס איז געשעהען אן אייגעס פון דיא טעג, אז ער און זיינע פֿלמידים
זענען אריינגעגאנגען אין א שיף, און ער האט צו זייא געזאגט, לאזען מיר
אריבערגעהען צו דיא אנדערע זייט פון דעם ים; און זייא האָבען אונזעקגע-
שיפט. ²³ און וויא זייא האָבען זיך געשיפט, איז ער געשלאפען געטראָרען.
און א שטורמ ווינד איז ארופגעקומען אויף דעם ים, און זייא זענען אָנגעפֿילט
מיט נאָסער, און זענען געווען אין א סכנה. ²⁴ און זייא זענען צו איהם געקומען
און האָבען איהם אויפגענועקט און געזאגט, מייסטער מייסטער, מיר ווערען
פֿערלירען. און ער איז אויפגעשטאנען און האט אָנגעשריגען דעם ווינד און
דעם שטורם פון נאָסער; און זייא האָבען אויפגעהערט, און עס איז שטיל
געוואָרען. ²⁵ און ער האט צו זייא געזאגט, וואו איז איינער גלויבען? און זייא
האָבען זיך געפֿארקטען און געוואונדערט, און האָבען איינער צום אנדערען
געזאגט, וואספאר איינער דען איז דיער, אז ער בעפעהלט אפילו דעם ווינד
און דאס נאָסער, און זייא געהאָרבען איהם?

²⁶ און זייא האָבען זיך צוגעשיפט צו דעם לאַנד פון דיא גרשנים, וואס איז

לוקאס ח

אָקענען גליל. ²⁷ און ווען ער איז ארויסגעקומען אויף דעם לאנד, האט איהם א מאן געגענענט וואס איז פון דער שטאדט געקומען, וואס האט שרים געהאט; און פאר א לאנגע צייט האט ער קיינע קליידער ניט אנגעטהון, און האט ניט אין א הויז געוואוינט, גייערט צווישען דיא קברים. ²⁸ און ווען ער האט יִשׁוּע דערנעהען, איז ער פאר איהם אנדערנעפאלען, און האט געשריגען מיט א הויך קול, וואס האב איה מיט דיר צו טהון, יִשׁוּע ווען פון גאט דעם אויבערשטען? איה בעט דיה, פלאג מיה ניט. ²⁹ ווארין ער האט דעם אונז-רייגען גייסט געכאטען אז ער זאל ארויסנעמען פון דעם מאן. ווארין ער האט איהם אפּטמאל געחאפט, און מען האט איהם מיט קעטען און מיט בענדער געבונד-דען און ער איז בענואכט געווארען; און ער האט דיא בענדער צוריסען, און איז געטריבען געווארען פון דעם שד אין דיא וויסע ערשער אריין. ³⁰ און יִשׁוּע האט איהם געפרעגט, וואס איז דיין נאמען? און ער האט געזאגט, לגיון, ווארין פילע שרים זענען אין איהם אריינגעקומען. ³¹ און וויא האבען איהם געבעט-טען אז ער זאל וויא ניט בעפעהלען אין דער טיפענעם אריינצוגעהען. ³² און עס איז דארט געווען א סטאדע פון פילע חזירים וואס האבען זיך געפאשט אויף דעם בארג; און וויא האבען איהם געבעטען אז ער זאל וויא דערלויבען אין דינע אריינצוגעהען; און ער האט וויא דערלויבט. ³³ און דיא שרים זענען פון דעם מאן ארויסגעגאנגען, און זענען אריינגעקומען אין דיא חזירים, און דיא סטאדע האט זיך ארופגעשטירצט פון דעם משופעדגען ארט אים ים אריין, און זענען דערשטיקט געווארען. ³⁴ און ווען דיא הירטען האבען געזעהען וואס איז געשעהען, זענען וויא אונעקגעלאפען, און האבען עס דערצעהלט אין דיא שטעט און אין דיא פעלדער. ³⁵ און וויא זענען ארויסגעגאנגען צו זעהען וואס איז געשעהען, און זענען געקומען צו יִשׁוּע, און האבען דעם מאן געפינען פון וועלכעם דיא שרים זענען ארויסגעגאנגען אנגעקלייד און ביים שכל זיצען צו דיא פיס פון יִשׁוּע, און וויא האבען זיך געפארקטען. ³⁶ און דיא וואס האבען עס געזעהען האבען דערצעהלט וויא אזוי דער וואס האט דיא שרים געהאט איז געהילט געווארען. ³⁷ און דאס גאנצע פאלק פון דער געגענד פון דיא גרשים האבען איהם געבעטען, אז ער זאל פון וויא אונעקגעהען, ווארין א גרויסע פארקט האט וויא אנגענומען; און ער איז אין א ישיב אריינגעגאנגען און האט זיך אומגעקעהרט. ³⁸ און דער מאן פון וועלכעם דיא שרים זענען ארויסגעגאנגען האט איהם געבעטען אז ער זאל מיט איהם זיין; אבער יִשׁוּע האט איהם אונעקגעשיקט אין געזאגט. ³⁹ געה צוריק צו דיין הויז און דערצעהל וואספאר גרויסע זאכען האט צו דיר געטהון. און ער איז דורך דיא גאנצע שטאדט געגאנגען און האט אויסגערופען וואספאר גרויסע זאכען יִשׁוּע האט צו איהם געטהון.

⁴⁰ און עס איז געווען וויא יִשׁוּע האט זיך אומגעקעהרט, האבען איהם דיא לייט אויפגענומען; ווארין וויא האבען אלע אויף איהם געווארט. ⁴¹ און זעה, עס איז געקומען א מאן וואס האט געהייסען יאיר, און ער איז עלצטער פון דער

לוקאס ח ט

שול געטוען; און גער איז יִשׁוּעַ צו דיא פֿיס געפאלען, און האט איהם געבעטען אז ער זאל אין זיין הויז אריינקומען; ⁴² ווארן ער האט געהאט איין איינציגע טאכטער קענען צוועלף יאהר אלט, און זיא איז געשטארבען. און וויא ער איז געגאנגען האבען איהם דיא לייט געשטימט.

⁴³ און א פֿרויא וואס האט געהאט א בלוטגאנג צוועלף יאהר, און האט פֿערבראכט איהר גאנצעס פֿערמעגען אויף דאקטארען, און האט בייא קיינעם נישט געקענט געהיילט ווערען. ⁴⁴ ויא איז פון הינטער צוגעקומען, און האט אנגערירקט דיא ציצית פון זיינעם קלייד. און גלייך איז איהר בלוטגאנג געבליבען שטעהען. ⁴⁵ און יִשׁוּעַ האט געזאגט, ווער האט מיך אנגערירקט? און ווען אלע האבען געלייקענט, פֿעטרוס און דיא וואס זענען מיט איהם געטוען האבען געזאגט, מייסטער, דיא לייט דרענגען און דריקען דיר. ⁴⁶ אבער יִשׁוּעַ האט געזאגט, איימיצער האט מיך אנגערירקט; ווארן איך ווייס אז גבויכה איז פון מיר ארויסגעגאנגען. ⁴⁷ און ווען דיא פֿרויא האט געזעהען אז זיא איז נישט פֿערבראכען געטוען, האט זיא געציטערט און איז געקומען און איז פאר איהם אנדערגעפאלען, און האט געזאגט פאר דעם גאנצען פאלק ווארום זיא האט איהם אנגערירקט, און וויא זיא איז גלייך געהיילט געווארען. ⁴⁸ און ער האט צו איהר געזאגט, טאכטער, דיין גלויבען האט דיר געברעטעט; געה אין פֿרידען. ⁴⁹ דערנאך ער האט נאך געשפראכען, איז איינער געקומען פון דעם עלצטן טען פון דער שול, און האט צו איהם געזאגט, דינע טאכטער איז טויט, בעמיה דעם לעהרער נישט מעהר. ⁵⁰ אבער יִשׁוּעַ ווען ער האט דאס געהערט, האט איהם געענטפערט, פארקט דיר נישט, גלויב נור, און זיא וועט געברעטעט ווערען. ⁵¹ און ווען ער איז אים הויז אריינגעגאנגען, האט ער קיינעם נישט געלאזט מיט איהם אריינקומען, אויסער פֿעטרוס און יעקב און יוחנן, און דעם פאטער און דיא מוטער פון דעם קינד. ⁵² און וויא האבען אלע געוויינט, און האבען איבער איהר געקלאגט, אבער ער האט געזאגט, וויינט נישט; ויא איז נישט טויט, גייערט זיא שלאפט. ⁵³ און וויא האבען איהם אויסגעלאכט, ווארן וויא האבען געוואוסט אז זיא איז טויט. ⁵⁴ אבער ער האט זיא אנגענומען בייא דער האנד, און האט גערופען און געזאגט, מעדעל, שטעה אויף. ⁵⁵ און איהר גייסט איז צוריקגעקומען, און זיא איז באלד אויפגעשטאנען; און ער האט בעפוילען מען זאל איהר געבען צו עסען. ⁵⁶ און איהרע גלעטערן האבען זיך געהערט פֿערטוואנדערט; אבער ער האט וויא אנגעזאגט אז וויא זאלען קיינעם נישט זאגען וואס איז געשעהען.

ט ¹ און ער האט צונויפגערופען דיא צוועלף פֿלמידים, און האט צו וויא מאכט און געוואלט געגעבען איבער אלע שדים, און צו היילען קראנקהייטען. ² און ער האט וויא אויסגעשיקט צו פֿרעדיגען דאס קעניגרייך פון גאט און צו היילען; ³ און ער האט צו וויא געזאגט, נעמט גאר נישט מיט אויף דעם וועג, קיין שטעטען, און קיין נאך, און קיין פֿרויט, און קיין וילבער, און האט נישט צווייא קעק פאר איין מאן. ⁴ און אין וואספאר א הויז איהר וועט אריינקומען,

לוקאס ט

דארט בלייבט און פון דאנען געהט ארויס.⁵ און דיא וואס וועלען אייך נישט אויפגענומען, ווען איהר געהט ארויס פון גענער שטאדט, אזוי שאקעלט אפ דעם שטייב פון איינער פיס פאר איין גרות צו וויי.⁶ און וויא זענען ארויפגענומען, און זענען ארוםגענומען אין דיא דערפער, און האבען געפערדיגט דיא בשורה טובה אין אלע ערטער און האבען געהיילט.

⁷ און הורדוס דער פיגורפירשט האט געהערט פון אלע זאכען וואס זענען געטון גענומען; און ער איז געווארנט געווען, ווייל עטליכע האבען געזאגט, אז יוחנן איז פון דיא טויטע אויפגעשטאנען.⁸ און עטליכע אז אליה האט זיך געווינען, און אנדערע אז איינער פון דיא אלטע נביאים איז אויפגעשטאנען.⁹ אבער הורדוס האט געזאגט, יוחנן האב איך דעם קאפ אפגענומען; אבער ווער איז דויער פון וועלכעם איך הער אזעלכע זאכען? און ער האט איהם געוויכט צו געהען.

¹⁰ און דיא שלוחים זענען אומגעקעהרט, און האבען איהם דערצעהלט אלעס וואס וויא האבען געטון. און ער האט וויא גענומען, און איז אומגעקעהרט געווארן ביא זיך וועלכסט צו א שטאדט וואס הייסט בית-צידה.¹¹ אבער דיא לייט ווען וויא האבען דאס געוואוסט זענען איהם נאכגענומען; און ער האט וויא אויפגענומען, און האט צו וויא גערעט ווענען דעם קעניגרייך פון גאט, און ער האט געהיילט דיא וואס האבען געדארפט א רפואה.¹² און דער טאג האט אנגעהויבן פארבייא צו געהען; און דיא צוועלף זענען געקומען און האבען צו איהם געזאגט, שיק דיא לייט אנוועק, אז וויא זאלען ארוםגעהען אין דיא דערפער און דיא פעלדער, און זאלען איבערגעבטיגען און שפייז געקומען; ווארן מיר זענען דא אין א וויסטען ארט.¹³ אבער ער האט צו וויא געזאגט, גיבט איהר וויא צו עסען. און וויא האבען געזאגט, מיר האבען נישט מעהר וויא פינף ברויט און צוויי פיש, סיינען מיר זאלען געהען און זאלען קויפען עסען פאר דעם גאנצען פאלק.¹⁴ ווארן וויא זענען געווען קעגען פינף טויזענד מענטשען. און ער האט צו ווינע פלמידים געזאגט, זעצט וויא אנדער אין חברות צו פינפציג.¹⁵ און וויא האבען אזוי געטון, און האבען וויא אלע אנדערגעזעצט.¹⁶ און ער האט גענומען דיא פינף ברויט און דיא צוויי פיש, און האט ארויפגעקוקט צום הימל, און האט איבער וויא א ברכה געמאכט, און האט וויא צובראכען און געגעבען צו דיא פלמידים אז וויא זאלען וויא פאר דיא לייט לעגען.¹⁷ און וויא האבען אלע געגעסען און זענען נאט געווארען; און וויא האבען אויפגעהויבן וואס איז איבערגעבליבען צוועלף קערב פול ברעקלעך.

¹⁸ און עס איז געשעהען ווען ער האט שטילערהייט געבעטען, דיא פלמידים זענען מיט איהם געווען; און ער האט וויא געפרעגט און געזאגט, ווער זאגען דיא לייט אז איך בין? ¹⁹ און וויא האבען געענטפערט און געזאגט, יוחנן דעם טטבל. אבער אנדערע זאגען אליה, און אנדערע אז איינער פון דיא אלטע נביאים איז אויפגעשטאנען.²⁰ און ער האט צו וויא געזאגט.

לוקאס ט

אָבער ווער זאגט איהר אז איך בין? און פֿעטרוס האט געזענט פֿערט און געזאגט, דער משיח פון גאט. ²¹ און ער האט זיך אנגעשרינען, און האט זיך געפולען אז זיך זאלען דאס קיינעם נישט זאגען; ²² און ער האט געזאגט, דער בן אדם מוז פיל לידען, און פֿערטווארפען ווערען פון דיא גלעזער טע און גרשטע כהנים און דיא סופרים, און געטייטעט ווערען, און דעם דריטען טאג אויפֿשטעהען.

²³ און ער האט צו אלע געזאגט, ווער עס וויל מיר נאכקומען לאז ער זיך זעלבסט פֿערלייקענען, און זיין קרייז טעגליך אויפֿגעטען און מיר נאכפאלגען. ²⁴ זארגן ווער עס וויל זיינע זעלע רעטען, דער וועט זיך פֿערלירען; אָבער ווער עס וועט זיינע זעלע פֿערלירען פון מיינעט וועגען, דער זאל זיך רעטען. ²⁵ זארגן וואס העלפט עס דעם מענשען ווען ער וועט דיא נאנצע וועלט גע-ווינען, און זיך אליין פֿערלירען אדער פֿעשעדיגט ווערען? ²⁶ זארגן ווער עס וועט זיך שעהמען מיט מיר און מיינע ווערטער, מיט דעם וועט זיך דער בן אדם שעהמען, ווען ער וועט קומען אין זיינע הערליכקייט, און אין דער הערליכקייט פון זיין פאטער און פון דיא הייליגע מלאכים. ²⁷ און באמת זאג איך אייך, עס זענען געווען געטליכע פון דיא וואס שטעהען דא, וואס וועלען נישט פֿערווערען דעם טויט, ביז זיך וועלען זעהען דאס קעניגרייך פון גאט.

²⁸ און עס איז געשעהען קעגען אכט טאג נאך דעם דעם האט ער גענו-מען פֿעטרוס און יוחנן און יעקב, און איז ארויפֿגעגאנגען אויף דעם בארג צו בעטען. ²⁹ און עס איז געשעהען וויא ער האט געבעטען, האט זיך דיא געשטאלט פון זיין פנים פֿערענדערט, און זיינע קליידן איז ווייס געווארען און האט געלאנגט. ³⁰ און זעה, צוויי מענער האבען מיט איהם גערעדט, וועלכע זענען געווען משה און אליה; ³¹ וועלכע האבען זיך אין הערליכקייט בעוויזען, און האבען גערעדט וועגען זיין אויסגאנג, וואס ער וועט דערפֿאלען אין ירושלים. ³² אָבער פֿעטרוס און דיא וואס זענען מיט איהם געווען האבען שטארק געשלאפען, און ווען זיך זענען אויפֿגעוואכט, האבען זיך געזעהען זיינע הערליכקייט און דיא צוויי מענער וואס זענען ביז איהם געשטאנען.

³³ און עס איז געשעהען וויא זיך זענען פון איהם אנוועקגעגאנגען, האט פֿעטרוס צו ישוע געזאגט, מייסטער, עס איז גוט פאר אונז דא צו זיין; און לאז-זען מיר מאכען דריי געזעלשען, איינס פאר דיר, און איינס פאר משה, און איינס פאר אליה; זארגן ער האט נישט געוואוסט וואס ער זאגט. ³⁴ און דער ווייל ער האט דאס געזאגט איז א וואלגען געקומען און האט זיך איבער-געדעקט; און זיך האבען זיך געפארבטען וויא זיך זענען אין דער וואלגען אריינגעגאנגען. ³⁵ און עס איז געווען א קול פון דער וואלגען, וואס האט געזאגט, דווער איז מייין אויסדערטעלער זיין, הערט איהם צו. ³⁶ און ווען דאס קול איז פארבייא געווארען, איז ישוע אליין געפֿינען; און זיך האבען געשוויגען, און האבען קיינעם נישט דערזעהלט אין זענע טעג קיין נאך וואס זיך האבען געזעהען.

לוקאס ט

³⁷ און ג'ס איז געשעהען אויף דעם אנדערען טאג, ווען וויא זענען פון דעם בארג ארויפגעגאנגען, האבען איהם פיל לייט בעגעגענט. ³⁸ און ווער, א מאן פון דא לייט האט געשריגען און געזאגט, לעהרער, איך בעט דיר אז דאס וואלטסט אויף מיינעם וועג אנזעהען, ווארן ער איז מיין איינציגער; ³⁹ און ווער, א גייסט נעמט איהם, און ער שרייט פלוצלינג און רייסט איהם ביז ער שוימט. און קוים געהט ער פון איהם אונעק, ווען ער האט איהם צושטויסען. ⁴⁰ און איך האב דינע פלמידים געבעטען, אז וויא זאלען איהם ארויסטרייבען; און וויא האבען ניט געקענט. ⁴¹ און ישוע האט געגנטפערט און געזאגט, איין איינציגערס און פערקעהרטעס דור, וויא לאנג וועל איך מיט איר זיין און מיט איר געדולד האבען? פרייט דיין וועג אהער. ⁴² און דערנאך, ער האט זיך געזעהען, האט איהם דער שר צוריסען און געמישטשעט. און ישוע האט דעם אנגרייגען גייסט אנגעשריגען, און האט דאס קינד געהיילט, און האט איהם צו זיין פאטער געגעבען. ⁴³ און וויא זענען אלע ערשטוינט געווארען איבער דער גדולה פון גאט.

און וויא אלע האבען זיך פערוואונדערט איבער אלעס וואס ער האט גע- טהון, האט ער צו זינע פלמידים געזאגט, ⁴⁴ לענט איהר אין אייגענע אויערען דינע ווערטער; ווארן דער פון אדם וועט איבערגעגעבען ווערען אין דאס קינד פון מענטשען. ⁴⁵ אבער וויא האבען דינע וואך ניט פערשטאנען, און ג'ס איז פון וויא פערבארגען געווארען, אז וויא זאלען ג'ס ניט בעגרייפען; און וויא האבען זיך געפארקטען איהם ווענען דאס דאווע וואך צו פרייגען. ⁴⁶ און ג'ס איז א געדאנקען אין וויא אריינגעקומען, וועלכער פון וויא זאל דער גרע- סערער זיין. ⁴⁷ אבער ישוע האט געוואוסט דאס געדאנקען פון זייער הארץ, און האט גענומען א קליין קינד, און האט ג'ס ביים זיך געשטעלט. ⁴⁸ און האט צו וויא געזאגט, ווער ג'ס וועט דינעם קליינע קינד אויפנעמען אין זיין נאמען, דער נעמט מיך אויף; און ווער ג'ס וועט מיך אויפנעמען, דער נעמט אויף דעם וואס האט מיך געשיקט; ווארן ווער ג'ס איז דער קליינסטער צווישען אייך אלע, דער איז גרויס. ⁴⁹ און יוחנן האט געגנטפערט און געזאגט, מייסטער, מיר האבען איימגען געזעהען וואס מרייבט ארויס שדים אין דיין נאמען, און מיר האבען איהם פערנועהרט, ווייל ער פאלגט ניט אויף נאך. ⁵⁰ און ישוע האט צו איהם געזאגט, פערנועהרט איהם ניט; ווארן ווער ג'ס איז ניט קענען אויף, דער איז פאר אויף.

⁵¹ און ג'ס איז געשעהען ווען דאס טעג זענען דערפילט געווען אז ער זאל ארויפגענומען ווערען, אזוי האט ער זיין פנים שטארק געקעהרט אז ער זאל געהען קיין ירושלים; ⁵² און ער האט שלוחים פאר זיך געשיקט, און וויא זענען געגאנגען, און זענען אין א דארף פון דא שומרונים אריינגעקומען, כדי וויא זאלען פאר איהם אנגרייפען. ⁵³ און וויא האבען איהם ניט אנגער- נומען, ווייל זיין פנים איז געווען אזוי וויא ער וואלט קיין ירושלים געהען. ⁵⁴ און ווען דאס פלמידים זעלב און יוחנן האבען דאס געזעהען האבען וויא

לוקאס ט י

געוואנט, האר, ווילסט דא אז מיר זאלען הייסען פייגער פון הימלעל ארויפקור
מען און וויא פערזעהרען? ⁵⁵ אבער גר האט זיך אומגעקעהרט, און האט
זיין אנגעשריגען. ⁵⁶ און וויא זענען געגאנגען אין איין אנדערען דארף.

⁵⁷ און וויא וויא זענען אויף דעם וועג געגאנגען, האט א מאן צו איהם
געוואנט, איך וועל דיר נאכפאלגען וואו אהין דא וועסט געהען. ⁵⁸ און
ישוע האט צו איהם געוואנט, דיא פוקסען האבען לעכער, און דיא פייגעל
פון דעם הימלעל האבען געסטען, אבער דער פן אדם האט נישט וואו דעם
קאפ אנדערצולעגען. ⁵⁹ און גר האט צו איין אנדערען געוואנט, פאלג מיר
נאך. אבער גר האט געוואנט, דערלויב מיר, אז איך זאל צוגרשט געהען
מיין פאטער צו בעגראבען. ⁶⁰ און גר האט צו איהם געוואנט, לאזען דיא
טויטע ווייזערע אייגענע טויטע בעגראבען; אבער געהיט דא איינעק און מאך
בעקאנט דאס קעניגרייך פון גאט. ⁶¹ און אויך איין אנדערער האט געוואנט,
האר, איך וועל דיר נאכפאלגען, אבער דערלויב מיר צוגרשט אז איך זאל
מיד געזעגען מיט מיין הויגעוויגד. ⁶² אבער ישוע האט צו איהם געוואנט,
קוין מענטש וואס לעגט וויינע האנד צום אקער און קוקט הינטער זיך טויגט
פאר דעם קעניגרייך פון גאט.

¹ יגאך דויע וואכען האט דער האר אנגעשטעלט גאך ויבציג אנדערע, און
האט זיין אויסגעשיקט צו צוויי פאר איהם, אין איטליכער שטאדט און ארט
אריין, וואו אהין גר אליין האט געוואלט קומען. ² און גר האט צו וויא גע-
זאגט, דער קארנשניט איז גרויס, אבער דיא ארבייטער זענען וועניג; דרום
בעט צום האר'ן פון דעם קארנשניט, אז גר זאל ארויסשיקען ארבייטער צו
זיין קארנשניט. ³ געהט אנוועק; געה, איך שיק אייך אויס וויא שאף צווישען
וועלף. ⁴ טראגט נישט קיין בייטעל, נישט קיינע ריינע טאש, נישט קיינע שיה, און
גריסט קיינעם נישט אויף דעם וועג. ⁵ און אין וואספאר א הויז איהר וועט
אריינקומען, זאגט צוגרשט, פרידען צו דויעס הויז. ⁶ און ווען דער ווהן פון
פרידען וועט דארט זיין, וועט אייגער פרידען אויף איהם רוחען; און ווען נישט,
וועט עס זיך צו אייך אומקעהרען. ⁷ און בלייבט אין דעמלעכענען הויז, און
עסט און טרינקט וואס וויא האבען; ווארן דער ארבייטער איז נעכט זיין
שכר; געהט נישט פון הויז צו הויז. ⁸ און אין וואספאר א שטאדט איהר וועט
אריינקומען, אין וויא וועלען אייך אויפגעמען, עסט וואס מען שטעלט פאר
אייך; ⁹ און היילט דיא וואס זענען דארט קראנק, און זאגט צו וויא, דאס
קעניגרייך פון גאט איז צו אייך גאהענט געקומען. ¹⁰ און אין וואספאר א
שטאדט איהר וועט אריינקומען, אין וויא וועלען אייך נישט אויפגעמען, געהט
ארויס אין איהרע גאסען און זאגט, ¹¹ אפילו דעם שטויב וואס קלעבט אן
אונזערע פיס פון אייזערע שטאדט שאקלען מיר אפ צו אייך; אבער דאס
ווייסט, אז דאס קעניגרייך פון גאט איז צו אייך גאהענט געקומען. ¹² איך

⁵⁵ און האט געוואנט איהר ווייסט נישט פון וואספאר א גייסט איהר זענט. ווארן דערפון אדם
איז נישט געקומען דאס לעבען פון מענטשען אומצוברענגען גייערט עס צידערהאלטען.

לוקאס י

זאג אייך אז עס וועט גרינגער זיין אין גענעם טאג פאר פרום, וויא פאר
נענע שטאדט.

¹³ וועה צו דיר ברוין, וועה צו דיר בית-צדה, ווארין ווען דיא גבורות
זאס ווענען אין אייך געטהון געווארען, זאלטען געטהון ווערען אין צור און
צידון, אזוי וואלטען זיין לאנג געוועסען אין זאק און אש, און תשובה
געטהון. ¹⁴ אבער עס וועט גרינגער זיין ביים משפט פאר צור און צידון,
זיין פאר אייך. ¹⁵ און דאס פרינחום וועסט דאס דען דערהייבט ביי צום
הימל? דאס וועסט ערנידריגט ווערען ביי צום שאל. ¹⁶ ווער עס הערט
אייך צו הערט מיר צו, און ווער עס פערטארפט אייך, פערטארפט מיר; און
ווער עס פערטארפט מיר, פערטארפט דעם וואס האט מיר געשיקט.

¹⁷ און דיא זיכציג ווענען צוריקגעקומען מיט פרייד, און האבען געזאגט,
האר, אפילו דיא שדים ווענען צו אונז אונטערשטעניג אין זיין נאמען. ¹⁸ און
ער האט צו זיין געזאגט, איך האב געזעהען דעם שטן ארופפאלען וויא א
בלייז פון דעם הימל. ¹⁹ ועה, איך גיב אייך מאכט צו טרעטען אויף שלאנגען
און גנדיקען, און איבער דיא גאנצע מאכט פון דעם פיינד און קיין זאך
וועט אייך נישט שאדען. ²⁰ אבער פרייעט אייך נישט איבער דעם, אז דיא גייס-
טער ווענען צו אייך אונטערשטעניג, אבער פרייעט אייך אז אייגערע געמען
ווענען איינגעשריבען אים הימל.

²¹ אין דיא דאוונע שעה האט זיך ישוע געפרייט אין דעם רוח הקודש און
האט געזאגט, איך דאנק דיר פאטער, האר פון הימל און ערד, אז דאס
האסט דו געזאגט וואס פערבארגען פון חכמים און פערשטענדלעך, און האסט זיין
אנטפלעקט צו קליינע קינדער; זא פאטער, ווארין עס איז דיר אזוי וואויל-
געפעלען. ²² אלעס איז מיר פון זיינעם פאטער איבערגעגעבען, און קיינער
ווייסט נישט ווער דער ווען איז אויסער דער פאטער, און ווער דער פאטער
איז אויסער דער ווען, און דער צו וועמען דער ווען וויל איהם אנטפלעקען.
²³ און ער האט זיך געקערט צו דיא תלמידים זיין זיך אליין, און האט
געזאגט, געבענשט ווענען דיא אויגען וואס זעהען דאס וואס איז דא וועה.
²⁴ ווארין איך זאג אייך, אז פילע נביאים און מלכים האבען געוואלט זעהען
דאס וואס איז דא וועה, און האבען נישט געזעהען; און הערען דאס וואס איז
הערט, און האבען נישט געהערט.

²⁵ און ועה, א געוויסער געזעצלעכער איז אויפגעשטאנען, און האט איהם
געפריפט און געזאגט, לעהרער, וואס זאל איך טהון אז איך זאל געבן
לעבען ריכטיגען? ²⁶ ער האט צו איהם געזאגט, וואס שטעקט געשריבען אין דער
תורה, זיין ליינסט דאס? ²⁷ און ער האט געענטפערט און געזאגט, דאס
זאלסט דעם הארץ זיין נאט ליבען מיט זיין גאנצען הארץ, און מיט זיינע
גאנצע זעלע, און מיט זיינע גאנצע קראפט, און מיט זיין גאנצען געמיט,
און זיין געזעלען זיין דורך וועלכסט. ²⁸ און ער האט צו איהם געזאגט, דאס

ויקרא יט' יח': דברים ו' ה'.

תהלים עא' יג'.

האסט העכט געענטפערט; דאס טהוא און דוא וועסט לעבען. ³⁰ אבער ער האט זיך געוואלט רעכטפערטיגען, און האט צו גיטע געזאגט, און ווער איז מיין געזעל? ³¹ און גיטע האט געענטפערט און געזאגט, א געוויסער מאן איז ארופגעגאנגען פון ירושלים קיין יריחו, און איז אריינגעפאלען צווישען רויר בער, וואס האבען איהם אויסגעצויגען, און האבען איהם געשלאגען, און זענען אונעקגעגאנגען, און האבען איהם האלב טויט איבערגעלאזט. ³² און עס האט זיך געטראפען אז א געוויסער כהן איז זענעם וועג ארונטערגעגאנגען, און ווען ער האט איהם געזעהען איז ער אונעקגעגאנגען אויף דיא אנדערע זייט. ³³ און גלייכדעם אויך א לוי איז צו דעם ארט געקומען און האט איהם געזעהען, און איז פארבייא געגאנגען אויף דיא אנדערע זייט. ³⁴ אבער א געוויסער שומרוני וואס האט גערייזט איז קעגענאבער איהם געקומען, און האט געזעהען, און האט איבער איהם רחמנות געקומען. ³⁵ און ער איז צוגעגאנגען, און האט זיינע וואונדערן פערבונדען, און האט אין זיין עהל און זיין אריינגעגאסען, און האט איהם אויף זיין אייגענע ביהמה ארויפגעזעצט, און האט איהם אין א הערפערנע אריינגעבראכט, און האט פאר איהם געזאגט. ³⁶ און אים מארגען ווען ער איז אונעקגעגאנגען, האט ער צוויי גילדען ארויסגענומען און האט זיין געגעבען צום ווירט, און האט צו איהם געזאגט, זארגט פאר איהם, און וואס דוא וועסט מעהר אויסגעבען, ווען איך וועל צוריקקומען וועל איך דיר בעזאהעלען. ³⁷ וועלכער פון דיא דרייא דענקסט דוא איז א געזעל געווען פון דעם וואס איז געפאלען צווישען דיא רויבער? ³⁸ און ער האט געזאגט, דער וואס האט מיט איהם בארעקטערגעגלייט געטהון, און גיטע האט צו איהם געזאגט, געה און טהוא דאס גלייכע.

³⁹ און עס איז געווען וויא זיין זענען געגאנגען, איז ער אין א דארף אריינגעקומען. און א געוויסע פרויא וואס האט געהייסען מרתא האט איהם אין איהר הויז אריינגענומען. ⁴⁰ און זיא האט א שוועסטער געהאט וואס האט געהייסען מרים, וואס איז אויך בייא דיא פיס פון גיטע געזעסען, און האט זיינע רעד צוגעהערט. ⁴¹ אבער מרתא האט זיך בעמיהט מיט פיל דינגען; און זיא איז צוגעקומען און האט געזאגט, האר, בעקומערט עס דיר גיט אז מיינע שוועסטער האט מיר איבערגעלאזט אליין צו בעדינגען? דרום זאג איהר אז זיא זאל מיר העלפען. ⁴² אבער גיטע האט געענטפערט און האט צו איהר געזאגט, מרתא מרתא, דוא זארגסט און בעמיהסט דיר וועגען פילע זאכען; ⁴³ אבער איינע זאך איז געמיג; ווארין מרים האט זיך דעם גושען טהייל אויסדערנועהלט, וואס וועט גיט פון איהר אונעקגענומען ווערען.

יא ¹ און עס איז געשעהען ווען ער האט געבעטען אין א געוויסען ארט, וויא ער האט אויפגעהערט, האט איינער פון זיינע פלמידים צו איהם געזאגט, האר, לעהר אונז צו בעטען, אזוי וויא יוחנן האט אויך זיינע פלמידים געלעהרט. ² און ער האט צו זיין געזאגט, ווען איהר בעטעט זאגט, פאטער

לוקאס יא

געהייליגט זאל ווערען דיין נאמען. דיין קעניגרייך זאל קומען. ³ גיב אונז יעדעס טאג אונזער טעגליכעס ברויט. ⁴ און פערציג אונז אונזערע זינד, ווארין מיר זעלבסט פערגעבען אויף אלע דיא וואס פערשולדיגען קעגען אונז; און פֿיר אונז ניט אין פֿריפונג.

⁵ און ער האט צו זיין געזאגט, וועלכער פון אייך וועט האבען א פֿריינד, און ער וועט צו איהם געהען אין מיטען דער נאכט, און וועט צו איהם זאגען, פֿריינד, בארג מיר דריי ברויט, ⁶ ווארין מיין פֿריינד איז צו מיר געקומען פון דעם וועג, און איך האב ניט וואס איהם פארצולעגען. ⁷ און זענער פון דרינען וועט זענען געקומען און זאגען, זיין מיך ניט מטריב; דיא טהיר איז שוין פֿערשלאסען, און מינע קינדער זענען מיט מיר אים בעט, איך קען ניט אויפֿשטעהען, און איהם געבען וויל ער איז זיין פֿריינד, וועגען זיין עיות וועט ער אויפֿשטעהען און וועט איהם געבען אזוי פיל וויא ער בעדארף. ⁹ און איך זאג אייך, פֿערלאנגט, און עס וועט אייך געגעבען ווערען; ווכט, און איהר וועט געפינען; קלאפט אן, און עס וועט אייך אויפֿגעמאכט ווערען. ¹⁰ ווארין איסליכער וואס פֿערלאנגט בעקומט, און דער וואס ווכט געפינט, און צו דעם וואס קלאפט אן וועט אויפֿגעמאכט ווערען. ¹¹ און ווער צווישען אייך וואס איז א פֿאטער, ווען זיין ווילן וועט בעטען אום ברויט, וועט ער איהם געבען א שטיין? אדער אויך א פֿיש, וועט ער איהם א שלאנג געבען אנשטאט א פֿיש? ¹² אדער ווען ער וועט בעטען איין איי, וועט ער איהם איין עגידים געבען? ¹³ דרום ווען איהר וואס זענט שלעכט ווייסט צו געבען גוטע מתנות צו איינער קינדער, וויא פֿיל מעהר וועט דער פֿאטער אים הימלעל געבען דעם רוח הקודש צו דיא וואס איהם בעטען?

¹⁴ און ער האט ארויסגעטריבען א שד, און דער איז שטום געווען; און עס איז געשעהען ווען דער שד איז ארויסגעקומען, האט דער שטומער גערעדט; און דיא לייט האבען זיך געוואונדערט. ¹⁵ אבער עטליכע פון זיין האבען געזאגט, ער טרייבט ארויס דיא שדים דורך בעלזוב דעם פֿירשט פון דיא שדים. ¹⁶ און אנדערע האבען איהם געפֿריפט, און האבען פון איהם פֿערלאנגט א צייכען פון הימלעל. ¹⁷ אבער ער וויסענדיג זיינער געדאנקען, האט צו זיין געזאגט, איסליכעס קעניגרייך וואס איז מיט זיך צוטהיילט ווערט פֿערטויקט, און א הויז צוטהיילט מיט א הויז פאלט איין. ¹⁸ און ווען דער שכן אויך איז מיט זיך צוטהיילט, וויא אזוי זאל זיין קעניגרייך בעשטעהען? ווארין איהר זאגט, אז איך טרייב ארויס דיא שדים דורך בעלזוב. ¹⁹ און ווען איך טרייב ארויס דיא שדים דורך בעלזוב, דורך וועמען טרייבען וויא איינער זיין ארויס? דרום וועלען זיין זעלבסט איינער ריכטער זיין. ²⁰ אבער ווען איך דורך דעם פֿינגער פון גאט טרייב ארויס דיא שדים, אזוי איז דאס קעניגרייך פון גאט אונז צו אייך געקומען. ²¹ ווען דער שטארקע און געוואפענטע מאן היט זיין אייגען הויף, איז זיין פֿערקעגען אין פֿרידען;

לוקאס יא

²² אָבער ווען אַ שטארקערער וויאָ גער וועט קומען און וועט איהם פֿענענען, וועט גער אנטקענעמען זיין נאָמען אין וועלכע גער האט פֿערטרויעט, און וועט זיין רויב צושטעלען. ²³ דער וואס איז נישט מיט מיר איז קעגען מיר, און דער וואס נאָמעלט נישט מיט מיר צושפּרייט. ²⁴ ווען דער אונטריינע גייסט געהט ארויס פון אַ מענשען, געהט גער ארום אין טרוקענע ערטער, און ווכט רוה; און ווען גער האט וואָ נישט געפֿינען האט גער געזאָגט, איך וועל מיר אומקעהרען צו מיין הויז אריין, פון וואָס איך בין ארויסגעקומען. ²⁵ און ווען גער איז געקומען האט גער געט אויסגעקעהרט און אויסגעצירט געפֿינען. ²⁶ נאָן געהט גער און געמט ויפֿען אנדערע גייסטער נאָך ערגער וויאָ גער וועלכסט, און וויאָ קומען אריין און וואוינען דארט, און דער סוף פון דעם מענשען איז ערגער וויאָ דיאָ ערשטע.

²⁷ און געט געשעהען, דערמיטל גער האט דינע נאָמען געזאָגט, האט אַ פֿרויאַ פון צווישען דיאָ לייט איהר קול אויפֿגעהויפֿען און האט צו איהם געזאָגט, געבענשט איז דער לייב וואס האט דיר געטראָגען, און דיאָ פֿריסטען וואס דואַ האסט געוויגט. ²⁸ אָבער גער האט געזאָגט, ליפֿער ווענען דיאָ גער בענשט וואס הערען דאס ווארט פון גאט און האלטען געט.

²⁹ און וויאָ דיאָ לייט האָבען ויך פֿערזאָמעלט, האט גער אנגעהויפֿען צו זאָגען, דאס איז אַ שילעכטעס דור; געט ויכט אַ צייכען, און קיין צייכען וועט צו זיין נישט גענענען ווערען, אויסער דעם צייכען פון יונה הנביא. ³⁰ וואָרין אזוי וויאָ יונה איז געוואָרען אַ צייכען צו דיאָ מענשען פון ניונה, אזוי וועט דער פֿון אַדס צו דיעס דור זיין. ³¹ דיאָ מלכה פון תימן וועט אויפֿשטענען אים מישט מיט מענשען פון דיעס דור, און וועט זיין פֿערשילדיגען; וואָרין וואָ איז געקומען פון דיאָ גענען פון דער וועלט צו הערען דיאָ חכמה פון שלמה, און זעה, געט איז דאָ מעהר וויאָ שלמה. ³² דיאָ מענשען פון ניונה וועלען אויפֿשטענען אים מישט מיט דיעס דור, און וועלען געט פֿערשילדיגען; וואָרין וויאָ האָבען תשובה געטהון דורך דער פֿהעדגט פון יונה, און זעה, געט איז דאָ מעהר וויאָ יונה.

³³ קיינער צינדעט נישט אַן אַ לאַמפֿע און שטעלט געט אין אַ פֿערבאָרגענען אָרט, אָדער אונטער אַ מעסטעל, גייערט אויף אַ געשטעל, אז דיאָ וואס קומען אריין נאָמען ווערען דאס ליכט. ³⁴ דיאָ לאַמפֿע פון דעם לייב איז זיין אויג, ווען זיין אויג איז איינפֿאך, אזוי איז זיין גאנצער לייב ליכטיג; אָבער ווען געט איז איינפֿעל, אזוי איז אויך זיין לייב פינסטער. ³⁵ דרום גיב אַכטונג, אז דאס ליכט וואס איז אין דיר נאָל נישט פינסטער זיין. ³⁶ דרום ווען זיין גאנצער לייב איז ליכטיג, און קיין טהייל דערפֿון איז פינסטער, וועט דאס גאנצע ליכטיג זיין אזוי וויאָ דיאָ לאַמפֿע בייאָ זיינע שיינונג ליכט דיר.

³⁷ און וויאָ גער האט געקעט, האט איהם אַ פֿרוש געבעטען אז גער נאָל בייאָ איהם געסען; און גער איז אריינגעקומען און האט ויך צום טיש געזעצט. ³⁸ און ווען דער פֿרוש האט דאס געזעהען, האט גער ויך געוואונדערט ווייל

לוקאס יא יב

גַּר הָאֵם וְיָד נִיט צוֹגֶרשֶׁט גַּעוואָשֶׁען פֿאַר דַּעם גַּסען. ³⁹ און דער האר האט צו איהם געזאגט: אַצונד רייניגט איהר פֿרושים דעם בעכער און דיא שיסער פון אויסוועניג, אָבער אייגערעס אינעוועניג איז פול מיט רשעות און אונגערעכט. ⁴⁰ איהר נארישע לייט, האט נים דער וואס האט געמאכט דאס אויסוועניגסטע אויך דאס אינעוועניגסטע געמאכט? ⁴¹ דאך גיבט צדקה פון דעם וואס איהר האט, און נעה, אלעס איז ריין צו אייך. ⁴² אָבער נעה צו אייך פֿרושים ווארין איהר גיבט מעשר פון מינהא און פיגס און אלע קרייטער, און געהט פארבייא דיא גערעכטיגקייט און דיא ליבשאפט פון גאט; רינע זאכען זענט איהר מחויב צו מיהן, און זענע נים אויסלאזען. ⁴³ נעה צו אייך פֿרושים, ווארין איהר ליבט אויפֿען אָן צו וויצען אין דיא שולען און געגריסט צו ווערען אין דיא גאסען. ⁴⁴ נעה צו אייך, ווארין איהר זענט וויא דיא נים גענעהענע קברים, און דיא מענשען וואס געהען אויף וויא, וויסען עס נים.

⁴⁵ און איינער פון דיא געזעצלעהרער האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, לעהרער, ווען דוא דאס זאגסט, אזוי בעלידיגסט דוא אויך אונז. ⁴⁶ און גר האט געזאגט, נעה צו אייך אויך, איהר געזעצלעהרער, ווארין איהר האט דיא מענשען בעלאדען מיט לאסטען וואס זענען שווער צו דער-טראגען, און איהר אליין ריהרט נים אָן דיא לאסטען מיט איינעם פון אייגערע פינגער. ⁴⁷ נעה צו אייך, ווארין איהר בויגט אויף דיא קברים פון דיא נביאים, און אייגערע אבות האבען וויא געהרגעט. ⁴⁸ אזוי בעצייגט איהר און בעזייליגט דיא מעשים פון אייגערע אבות, ווארין וויא האבען וויא געהרגעט, און איהר בויגט אויף וויגערע קברים. ⁴⁹ דרום זאגט אויך דיא חכמה פון גאט, איך וועל צו וויא שיקען נביאים און שליחים, און וויא וועלען א טהייל פון וויא הרגענען און פערפאלגען; ⁵⁰ גרי דאס בלוט פון אלע נביאים, וואס איז פערנאסען געווארען פון דער גרינדונג פון דער וועלט, זאל געפארדערט ווערען פון רינעס דור; ⁵¹ פון דעם בלוט פון הָבֵל ביו צום בלוט פון זכריה, וועלכער איז אומגעבראכט געווארען צווישען דעם מזבח און דעם בית המקדש; יא, איך זאג אייך, עס וועט געפארדערט ווערען פון רינעס דור. ⁵² נעה צו אייך געזעצלעהרער, ווארין איהר האט אונעקגענומען דעם שליסעל פון ער-קענטניס; איהר אליין זענט נים אריינגעקומען, און דיא אריינגעהענדע האט איהר נים געלאזט.

⁵³ און ווען גר איז פון דארטען אונעקגעגאנגען, האבען דיא סופרים און דיא פֿרושים אנגעהויבען איהם זעהר צו דריקען, און האבען איהם אנגערייזט צו רעדען פון פילע זאכען. ⁵⁴ און וויא האבען אויף איהם געלויפֿערט, אז וויא זאלען עפעס פאנגען פון זיין מויל.

יב דערטוייל דיא לייט האבען זיך בייא טויענדע פערזאמעלט, ביו וויא האבען איינער דעם אנדערען גערעדטען, האט גר אנגעהויבען צוגרשט צו זאגען צו ווינע פלמידים, היט אייך פאר דעם וויגערטייג פון דיא פֿרושים,

דברי הימים ב' כד' ב', ⁵¹

לוקאס יב

וואס איז הייכלערייא. ² אָבער קיין ואך איז נישט פֿערהוילען, וואס וועט נישט
אנטפלעקט ווערען, און פֿערבארגען וואס וועט נישט בעקאנט ווערען. ³ דרום
וואס איהר האט אין דער פינסטער געוואנט, וועט ביים ליכט געהערט ווערען;
און וואס איהר האט אין דעם אויגער אין דיא קאמערן גערעט, וועט אויף דיא
דעכער אויסגערופען ווערען. ⁴ און איך זאג צו אייך מיינע פֿריינד, פֿארקט
אייך נישט פאר דיא וואס טייטען דעם לייב, און דערנאך קענען זייא נישט מעהר
טהון. ⁵ אָבער איך וועל אייך ווייזען וועמען איהר זאלט פֿארקטען; פֿארקט
אייך פאר דעם וועלכער, נאכדעם ער האט געטייטעט, האט מאכט אין גיהנם
אריינצווארפען. זא, איך זאג אייך, פֿארקט אייך פאר איהם. ⁶ זענען נישט פינף
פייגעל פאר צווייא פעניג* פֿערקויפט? און נישט אייגער פון זייא איז פֿערנעסען
פון גאט. ⁷ אָבער אפילו דיא האר פון אייגער קאפ זענען אלע געזעהלט.
פֿארקט אייך נישט; איהר זענט מעהר ווערט וויא פילע פייגעל. ⁸ און איך זאג
אייך, איטליכער וואס וועט מיר בעקענען פאר מענשען, דעם וועט אייך דער
בן אדם בעקענען פאר דיא מלאכים פון גאט. ⁹ אָבער ווער עס וועט מיר
פֿערלייקען פאר מענשען, דער וועט פֿערלייקענט ווערען פאר דיא מלאכים
פון גאט. ¹⁰ און זענען וואס וועט רעדען א נאכט קענען דעם בן אדם, וועט עס
איהם פֿערנעכען ווערען; אָבער צו דעם וואס לעסטערט דעם רוח הקודש וועט
עס נישט פֿערנעכען ווערען. ¹¹ און ווען זייא וועלען אייך פֿרענגען אין דיא שולען
אריין און פאר דיא הערשער און דיא געוועלטליגער, זאגנט נישט וויא אדער
וואס איהר זאלט ענטפערען, אדער וואס איהר זאלט זאגען. ¹² ווארן דער
רוח הקודש וועט אייך לעהרען אין דיעזער שעה וואס איהר בעדארפט צו זאגען.
¹³ און אייגער פון דיא לייט האט צו איהם געזאגט, לעהרער, זאג צו מיין
ברודער אז ער זאל דיא ירושה מיט מיר צוטהיילען. ¹⁴ אָבער ער האט צו
איהם געזאגט, מענש, ווער האט מיר געזעצט פאר א שופט אדער א צוטהייר
לער צווישען אייך? ¹⁵ און ער האט צו זייא געזאגט גיפט אכטונג און היט אייך
פאר אלע גייענדיקייט, ווארן דאס לעבען פון א מענשען בעשטעהט נישט אין
זיין פיל פֿערמעגען. ¹⁶ און ער האט צו זייא א מושל גערעט און געזאגט, דאס
לאגד פון א רייכען מאן האט פיל פֿרוכט געטראגען. ¹⁷ און ער האט זייא
זיך געטראכט אין געזאגט, וואס זאל איך טהון, ווארן איך האב נישט וואו איך
זאל מיינע פֿרוכט איינזאמלען? ¹⁸ און ער האט געזאגט, דאס וועל איך טהון;
איך וועל מיינע שפייכלער אפברעכען און וועל גרעסערע בויגען, און דארט
וועל איך איינזאמלען אלע מיינע תבואות און מיין פֿערמעגען; ¹⁹ און איך וועל
צו מיינע זעלע זאגען, זעלע דוא האסט פיל פֿערמעגען אויפגעלעגט אויף פילע
זאכען; האב רוה, עס, מרינק, און זייא פֿרעהלדיך. ²⁰ אָבער גאט האט צו
איהם געזאגט, דוא נאר, דיעזע נאכט וועט מען דיינע זעלע פון דיר פֿארדערן;
און וועמעס וועט דאס זיין וואס דוא האסט אנגעפרייט? ²¹ אזוי איז דער
וואס זאמעלט זיך איין אווער, און איז נישט רייך צו גאט.

לוקאס יב

²² און גער האט צו וויינע פלמידים געזאגט, דרום זאג איך אייך, זאגט נישט פאר איינער לעבען, וואס אייך זאלט געסען, און נישט פאר דעם לייב, וואס אייך זאלט אנגעהויבן. ²³ ווארן דאס לעבען איז מעהר וויא דיא שפיין, און דער לייב וויא דאס קלייד. ²⁴ בעטראכט דיא ראכען, ווארן וויא וויינען נישט און שגידען נישט, און האבען נישט קיינע קאמערן און קיינע שפיכלער, און נאט שפייןט וויא; וויא פיל מעהר זענט אייך ווערט וויא דיא פייגעל? ²⁵ און וועלכער פון אייך קען דורך זארגען איין אייל צוועצען צו וויינע הייך? ²⁶ דרום ווען אייך קענט נישט טהון אויך דאס וועניגסטע, פארנואס זארגט אייך פאר דעם איבריגען? ²⁷ בעטראכט דיא רוינען וויא וויא זאקסען; וויא ארבייטען נישט און וויא שפינען נישט; אבער איך זאג אייך, אז אויך שלמה אין וויינע גאנצע הערליכקייט איז נישט געקלייד געזאכען וויא איינס פון דיע. ²⁸ און ווען נאט בעדעקט אזוי דאס גרא, וואס איז היינט אויף דעם פעלד, און מארגען ווערט עס אין אויפען אריינגעזאכען, וויא פיל מעהר וועט גער אייך קליידען, אייך קליינגלויביגע? ²⁹ און ווכט נישט אייך וואס אייך זאלט געסען, און וואס אייך זאלט טרינקען, און האט נישט קיין אנגעהויבן געמיט. ³⁰ ווארן דאס אלעס ווכען דיא פעלכער פון דער וועלט, און איינער פאטער ווייסט אז אייך האט דאס געטיג. ³¹ אבער ווכט אייך וויין קעניגרייך, און דיע זאכען וועלען אייך צוועלענט ווערען. ³² פארכט דו נישט, קליינע סטאדע; ווארן עס איז איינער פאטערס וואוילגעפעלען אז ער זאל אייך דאס קעניגרייך רייך געבען. ³³ פערקויפט וואס אייך האט, און גיבט צדקה; מאכט אייך בייטעל וואס ווערען נישט אלט, א שאין אין דעם הימעל וואס פעהלט נישט, וואו קיין גנב קומט נישט נאעהנט און וואו דיא מילב פערבראכט נישט; ³⁴ ווארן וואו איינער אויפן אויך דארט וועט איינער הארץ אויך וויין.

³⁵ לאזען איינער לענדען גענארטעלט וויין, און איינער ליכט ברענען; ³⁶ און ווייט אייך גלייך צו מענשען וואס ווארמען אויף וויינער הארץ, ווען ער וועט צוריקקומען פון דער חתונה, כדי וויא זאלען איהם גלייך געפענען, ווען ער וועט קומען אין וועט אנקלאפען. ³⁷ געבענשט זענען זענע קנעכט, וועלכע ווען דער האר וועט קומען, וועט ער וויא געפינען וואכען; באמת זאג איך אייך, אז ער וועט ויך ארוםגארטעלן, און וועט וויא לאזען אנדערנענען, און וועט קומען און וויא בעדינען. ³⁸ און ווען ער וועט קומען אים אנדערען מישמר אדער אים דריטען מישמר, און וועט וויא אזוי געפינען, געבענשט זענען זענע קנעכט. ³⁹ און דאס זאלט אייך וויסען, אז ווען דער בעל הבית וואלט געוואוסט אין וועלכער שעה דער גנב וועט קומען, אזוי וואלט ער געוואכט, און וואלט נישט וויין הויז געלאזט איינברעכען. ⁴⁰ ווייט אייך אויך בערייט, ווארן דער בן אדם קומט אין א שעה ווען אייך גאר נישט דענקט.

⁴¹ און פערדרום האט געזאגט, האר, זאגסט דוא דיעס מישל צו אונז, אדער אויך צו אלע? ⁴² און דער האר האט געזאגט, ווער איז דען דער געטרייע און קלוגע הויזהאלטער, וואס וויין האר וועט איהם זענען איבער וויין הויזער?

לוקאס יב

וְיָדָה, אִם עֹד וְאֵל וַיֵּאָדָה גִּעְעָדִין וַיִּתְּנֶה שְׂפִייוֹ צוֹ דְּעַר צִיט? ⁴³ גִּעְעָדִין שְׂפִי אוֹ
גִּעְעָדִין קִנְעָדִין. וְאֵם וְעֵין וַיֵּין הָאֵר וְעֵם קוֹמָעִין, וְעֵם גֵּר אִיהֶם גִּעְעָדִין אוֹוִי
טְהוֹן. ⁴⁴ בְּאִמָּת וְאֵם אִיךְ אִיךְ, אִם גֵּר וְעֵם אִיהֶם וְעֵצֵן אִיכְדֵר אֵלֶּע וַיִּנְע
גִּישְׁדֵר. ⁴⁵ אִכְדֵר וְעֵין גִּעְעָדִין קִנְעָדִין וְעֵם וְאִנְעֵן אִין וַיֵּין הָאֵרִין, מִיֵּין הָאֵר
וְאִמָּת וְיָד צוֹ קוֹמָעִין, אִין וְעֵם אִנְהוּיכֵעֵן צוֹ שְׁלֹאנְעֵן דִּיא קִנְעָדִין אִין דִּיא
דִּינְדֵרִין, אִין צוֹ גִּעְעֵן אִין מְרִינְקֵעֵן אִין שִׁיכּוֹרִין; ⁴⁶ דְּעַר הָאֵר פּוֹן גִּעְעֵם
קִנְעָדִין וְעֵם קוֹמָעִין אִין אִם טֹאג וְעֵין גֵּר דְּעִרְוֹאָרְט נִיט, אִין אִין אִם שְׁעָה וְאֵם
גֵּר וַיִּיסְט נִיט, אִין וְעֵם אִיהֶם צוֹשְׁגִידֵעֵן, אִין וְעֵם אִיהֶם וַיֵּין חֶלֶק מִיט דִּיא
אוֹנְגִּלּוּיכִיגֵעֵ גִעְעֵעֵן. ⁴⁷ אִין גִּעְעָדִין קִנְעָדִין וְאֵם וַיִּיסְט דְּעֵם וַיִּלְעֵן פּוֹן וַיֵּין
הָאֵרִין, אִין אִין נִיט בְּעֵרִיט, אִין טְהוֹט נִיט נֹאךְ וַיֵּין וַיִּלְעֵן, דְּעַר וְעֵם פִּיל שְׁלֵעֵג
בְּעִקּוֹמָעִין; ⁴⁸ אִכְדֵר דְּעַר וְאֵם וַיִּיסְט נִיט, אִין טְהוֹט דֹּאס וְאֵם אִין וְעֵקְט
שְׁלֵעֵג, דְּעַר וְעֵם וְעֵנִיג שְׁלֵעֵג בְּעִקּוֹמָעִין. אִין צוֹ גִּעְעֵם וְעֵלְבֵעֵם פִּיל אִין
גִּעְעֵעֵעֵן, פּוֹן דְּעֵם וְעֵם מֵעֵן פִּיל פֵּעֵרְלֹאנְגֵעֵן; אִין דְּעֵם מֵעֵן פֵּעֵרְטְרוּיגֵעֵם פִּיל
פּוֹן דְּעֵם וְעֵם מֵעֵן פִּיל פֵּאֵרְדֵרִין.

49 איך בין געקומען א פייגער צו נאכפאלגן אויף דער גער, און נאך וויל איך, ווען עס איז שוין אנגעצונדען? 50 אבער איך האב א טבילה אין וועלכער געטובלט צו ווערען, און וויא איז עס מיר אנגסט ביז עס וועט פאלענדעט? 51 מיינט איך אז איך בין געקומען פרידען צו געפן אויף דער גער? איך נאך איך, גיין, גייער א מחלוקת. 52 נאדן פון אונדז אן וועלען פירט אן איינעם הויז אפגעוונדערט גיין, דריי קעגן צוויי, און צוויי קעגן דריי; 53 וויא וועלען אפגעוונדערט גיין דער פאטער קעגן דעם זון, און דער זון קעגן דעם פאטער; דיא מוטער קעגן דער טאכטער, און דיא טאכטער קעגן דער מוטער; דיא שווער קעגן דער שווער, און דיא שווער קעגן דער שווער.

54 און ער האט אויך צו דיא לייט געזאגט, ווען איזער נעמט א נאָלדען אויסגעזעהן פון מערב ווייט, אזוי גלייך זאגט איזער, גס קומט רעגען, און גס איז טאקי אזוי. 55 און ווען דער דרום ווער בלאזט, אזוי זאגט איזער, גס וועט ווען הייז, און גס איז טאקי אזוי. 56 הייבאלער, איזער ווייסט וויא אזוי צו פרישען דיא געשטאלט פון דער ערד און פון דעם הימעל, וויא אבער דויע צייט ווייסט איזער נישט צו פרישען? 57 און ווארום טהוט איזער נישט אויף אליין ריכטען וואס רעכט איז? 58 ווארין וויא דוא געהסט מיט דוין קריגער צום פירשט, אזוי גיב דיר דיא מיה אויף דעם וועג, אז דוא זאלסט פון איהם לויז ווערען; ווארין טאמער וועט ער דיר שלעפען צום ריכטער, און דער ריכטער וועט דיר איבערגעגעבן צום געריכטסדיגער, און דער געריכטסדיגער וועט דיר אין געפענגניס אריינזארגען. 59 איה זאג דיר, דוא וועסט פון דארטען נישט ארויסקומען, ביז דוא וועסט דיא לעצטע פרושה בעזאחלען.

מיכה ז' ז' 53

לוקאס יג

יג ואון צו זענער צייט זענען געטליכע מיט איהם געקומען, וואס האבען
 איהם געזען. דא גלילים דערצעהלט, וואס פילטוס האט זייער בלוט געמישט
 מיט זייערע קרבנות. ² און ישוע האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט,
 דענקט איהר אז דא זינט גלילים זענען גרעסערע זינדער געווען ווי אלע
 גלילים, ווייל זיי האבען דאס געליטען? ³ איך זאג אייך, גיין, גייערט ווען
 איהר וועט זינט תשובה טהון וועט איהר אלע אויף אזוי אומקומען. ⁴ אדער
 דא אכטצעהן אויף וועלכע דער טהורם אין שלח איז געפאלען, און האט
 זיין געטייטעט. דענקט איהר אז זיין זענען מעהר שולדיג געווען ווי אלע
 מענטשען וואס האבען געוואוינט אין ירושלים? ⁵ איך זאג אייך, גיין, גייערט
 ווען איהר וועט זינט תשובה טהון, וועט איהר אלע אויף אזוי אומקומען.
⁶ און ער האט דויעס מיט געזאגט, א מאן האט א פינגערנבוים געפלאנצט
 אין א וויינגארטען; און ער איז געקומען און האט דרויף פרוכט געזוכט, און
 האט קיינע זינט געפינען. ⁷ און ער האט צו זיין וויינגערטנער געזאגט, זעה, איך
 בין שוין דריי יארהר געקומען און האב פרוכט געזוכט אויף דעם פינגערנבוים,
 און האב קיינע זינט געפינען; האק איהם אפ, פארטאס פערדארבט ער אויך
 דא אדער? ⁸ און ער האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, האר, לאז
 איהם נאך שטעהען דאס יארהר, ביז איך וועל איהם ארומגראבען, און וועל
 איהם מיסטיגען. ⁹ און ווען ער וועט טאקי פרוכט ברענגען, גאנץ גוט; אדער
 ווען זינט, אזוי זאלסט דא איהם אפהאקען.
¹⁰ און ער האט געלעהרט אין איינער פון דא שולען אס שבת. ¹¹ און זעה, עס
 איז געווען א פרויא וואס האט געהאט א גייסט פון קראנקהייט שוין אכציג
 יעהר יארהר, און זי איז איינגעבויען געווארען און האט זיך גאר זינט
 אויפהייבען געקענט. ¹² און ווען ישוע האט זי געזעהען, האט ער זי גערוד-
 פען, און האט צו איהר געזאגט, פרויא דא ביסט לויז פון דייע קראנקהייט.
¹³ און ער האט דא הענד אויף איהר געלעגט, און גלייך איז זי אויפגעריכ-
 טעט געווארען, און האט גאט געלויבט. ¹⁴ און דער פרויס פון דער שול האט
 זיך געביינערט, ווייל ישוע האט אס שבת געהיילט, און ער האט געענטפערט
 און האט צו דא לייט געזאגט, עס זענען זעקס טעג, אין וועלכע מען דארף
 ארבייטען; דרום אין דויע טעג קומט און ווערט געהיילט און זינט אס שבת.
¹⁵ און דער האר האט איהם געענטפערט און געזאגט, איהר הייכלער, טהוט
 זינט איטליכער פון אייך אס שבת זיין אקס אדער זיין געזעל פון דעם שטאל
 אויפגינדען, און פיהרט איהם ארויס אנטרינקען? ¹⁶ און דויע פרויא וואס
 איז א טאכטער פון אברהם, דא דער שטן האט שוין אכטצעהן יארהר
 געבוינדען, זאל זינט אס שבת פון דויעס באנד לויז געמאכט ווערען?
¹⁷ אין ווען ער האט דאס געזאגט, זענען אלע זייע שונאים פערשעהמט געוואר-
 דען, און אלע לייט האבען זיך געפרייעט איבער אלע וואונדערליכע זאכען
 וואס זענען דורך איהם געשעהען.
¹⁸ און ער האט געזאגט, צו וואס איז גלייך דאס קעניגרייך פון גאט, און

לוקאס יג

צו וואס זאל איך עס גלייבען? ¹⁹ עס איז גלייך צו א זאמען פון נענפט, וואס א מאן האט גענומען און אין זיין גארטען אריינגעזארגען; און עס האט אויפגעוואקסען, און איז א בוים געווארען, און דיא פייגל פון הימל האבען געוואוינט צווישען זיינע צווייגען. ²⁰ און ער האט ווידער געזאגט, צו וואס זאל איך גלייבען דאס קעניגרייך פון גאט? ²¹ עס איז גלייך צו וויגערטייג, וואס א פרויא האט גענומען און האט פערבארגען אין דרייא מעסטלעך, מעהל, ביז דאס גאנצע איז וויגער געווארען.

²² און ער איז ארויפגעגאנגען אין דיא שטעדט און דערפער און האט געלעהרט, און האט זיין וועג גענומען קיין ירושלים. ²³ און איימיצער האט צו איהם געזאגט, האר, וועלען וועניג גערעכטעט ווערען? און ער האט צו זייא גער- זאגט, ²⁴ בעמיהט איך אז איהר זאלט דורך דיא ענגע טהיר אריינקומען; ווארין איך זאג איך, אז פילע וועלען ווערען אריינגעזוקומען, און וועלען נישט קענען. ²⁵ ווען דער בעל הבית איז שוין אויפגעשטאנען, און האט דיא טהיר צוגעשלאסען, וועט איהר אנהייבען דרויסען צו שטעהען, און אן דער טהיר צו קלאפען און זאגען, האר, האר, געפען אינא, און ער וועט ענטפערען און וועט צו איהר זאגען, איך קען איך נישט פון טאנען איהר זענט. ²⁶ דאן וועט איהר אנהייבען צו זאגען, מיר האבען געגעסען און געטרונקען פאר דיר, און דוא האסט געלעהרט אין אונזערע גאסען. ²⁷ און ער וועט זאגען, איך זאג איך איך קען איך נישט פון טאנען איהר זענט; ווייכט פון מיר, אלע איהר וואס טהוט אונזעכט. ²⁸ דארט וועט זיין געוויין אין ציינקריצען, ווען איהר וועט זעהען אכרעם אין יצחק אין יעקב אין אלע נביאים אין דעם קעניגרייך פון גאט, אין איך זעלבסט ארויסגעזארגען. ²⁹ און זייא וועלען קומען פון מזרח און מערב, און פון צפון און דרום, און וועלען זיך אנדערזעצן אים קעניגרייך פון גאט. ³⁰ און זעה, עס זענען לעצטע וואס וועלען זיין ערשטע, און עס זענען ערשטע וואס וועלען זיין לעצטע.

³¹ און דיא דאזיגע שעה זענען עטליכע פון דיא פרושים צוגעקומען, און האבען צו איהם געזאגט, געה ארויס און קום אונזעך פון דאנען, ווארין הורדום וויל דיר הרגענען. ³² און ער האט צו זייא געזאגט, געהט און זאגט צו דינעם פוקס, זעה, איך טרייב ארויס שרים און טהוא רפואות היינט און מארגען, און אים דריטען טאג וועל איך פאלקאמען ווערען. ³³ אבער איך מוז געהען היינט און מארגען און איבערמארגען, ווארין עס קען נישט זיין אז א נביא זאל פון אויסען ירושלים אומקומען. ³⁴ ירושלים ירושלים, וואס הרגעסט דיא נביאים, און שטייניגסט דיא וואס זענען צו דיר געשיקט, וויא פיל מאל האב איך געזאגט דיינע קינדער איינזאמלען, אזוי וויא א הין זאמלעט איין איהרע יונגע הינלעך אונטער איהרע פליגעל, און איהר האט נישט געזאגט. ³⁵ זעה, אייגער הויז איז איך וויסט איבערגעלאזט. און איך זאג איך, איהר וועט

³⁵ תהלים קיח' כו': ירמיה כב' ה'.

²⁷ תהלים ו' ט'.

יחזקאל יז' כג', לא' ו'.

לוקאס יג יד

מִיָּד נִיט גַעהָען בִּיז אַיהר נִיעט זאַנען געלויבט איז דער ניעלכער קומט אים נאָמען פון דעם הארץ.

יד ¹ און עס איז געשעהען ווען ער איז געקומען אים הויז פון איין עלטערן פון דיא פרושים אס שבת, אז ער זאל ברויט עסען, אזוי האבען זייא איהם געזאגט. ² און זעה, עס איז געווען פאר איהם א מאן, וואס האט דיא נאסערזוכט געהאט. ³ און ישוע האט געענפערט און געזאגט צו דיא גענערלעכער און פרושים, מעג מען היילען אס שבת אדער ניט? ⁴ אבער זייא האבען געשטיינען. און ער האט איהם גענומען און האט איהם געהיילט און געלאזט געהען. ⁵ און ער האט צו זייא געזאגט, ווער איז פון אייך, וואס ווען זיין געזעל אדער זיין אקס נעט אין א ברונען אריינפאלען, וועט ער איהם ניט גלייך ארויסציהען אס שבת? ⁶ און זייא האבען איהם אויף דיעזע זאכען ניט געקענט ענטפערען.

⁷ און ער האט א מושל געזאגט צו דיא איינגעלאדענע געסט, ווען ער האט געקערקט אז זייא האבען זיך גענועהלט אויבען אן צו ווערען, און האט צו זייא געזאגט; ⁸ ווען דאס וועסט בייא איימיגעס איינגעלאדען אויף א חתונה, אזוי זעין דיר ניט אויבען אן, ווארן טאמער נעט איין ערליכערער וויא דאס בייא איהם איינגעלאדען ווערען; ⁹ און דער וואס האט דיר און איהם איינגעלאדען נעט קומען, און נעט צו דיר זאנען, מאך פלאץ פאר דיעס, און דאן וועסט דאס אנהייבען מיט בושע דעם אונטערשטען ארט צו נעמען. ¹⁰ אבער ווען דאס ביסט איינגעלאדען, אזוי געה און זעין דיר אויף דעם אונטערשטען ארט, אז ווען דער וואס האט דיר איינגעלאדען נעט קומען, וועט ער צו דיר זאנען, פריינד, געה ווייטער ארויף; דאן וועסט דאס כבוד האבען פאר דיא וואס ווען מיט דיר ביים טיש. ¹¹ ווארן איינליכער וואס דערהייבט זיך וועט דערנידריגט ווערען, און דער וואס דערנידריגט זיך וועט דערהייבט ווערען.

¹² און ער האט אויך געזאגט צו דעם וואס האט איהם איינגעלאדען, ווען דאס מאכסט א מיטאנסמאהל אדער איין אבענדמאהל, רופ ניט דייע פריינד אדער דייע ברודער אדער דייע קרובים אדער דייע רייכע שכנים; ווארן טאמער וועלען זייא דיר אויך איינלאדען, און א בעלזונג נעט דיר געגעבען ווערען. ¹³ אבער ווען דאס מאכסט א סעודה, אזוי רופ דיא ארמע, דיא קאליר קעם, דיא הינקענדיגע, און דיא בלינדע; ¹⁴ און דאס וועסט געבענשט זיין, ווארן זייא האבען דיר ניט מיט וואס צו בעלזונען; אבער עס וועט דיר בעלזונט ווערען אין דער אויפשטעהונג פון דיא צדיקים.

¹⁵ און ווען איינער פון דיא וואס זענען מיט איהם צום טיש געזעסען האט דאס געהערט, האט ער צו איהם געזאגט, געבענשט איז דער וואס וועט ברויט עסען אים קעניגרייך פון גאט. ¹⁶ אבער ער האט צו איהם געזאגט, א געוויסער מאן האט א גרויס אבענדמאהל געמאכט, און האט פילע איינגעלאדען. ¹⁷ און צו דער שעה פון דער מאהלצייט האט ער זיין קנעכט געשיקט אז ער

לוקאס יד טו

וְאֵל זֶנְעֵן צו דיא וואס זענען איינגעלאדען געווארען, קומט, ווארין אלעס איז שוין פארטיג. ¹⁸ און וויא האבען זיך אנגעהויבען אלע מיט אמאל צו ענטשולדיגען. דער גרשטער האט צו איהם געזאגט, איך האב א פעלד געקויפט, און איך מוז עס געהען זעהען; איך בעט דיר ענטשולדיג מיר. ¹⁹ און איין אנדערער האט געזאגט, איך האב פינף יאך אקסען געקויפט, און איך געה וויא פריפען; איך בעט דיר ענטשולדיג מיר. ²⁰ און איין אנדערער האט געזאגט, איך האב א ווייב גענומען, און דעסמיטענען קען איך נישט קומען. ²¹ און דער קנעכט איז געקומען און האט דזע וואס צו ווינעס הארץ דערצעהלט. דאן האט זיך דער בעל הבית געביינערט, און האט צו זיין קנעכט געזאגט, געה געשוניג ארויס אין דיא שטראסען און דיא גאסען פון דער שטאדט, און ברענג אהער דיא ארבע און דיא קאליקעס און דיא בלינדע און דיא היקעגדיגע. ²² און דער קנעכט האט געזאגט, האר, עס איז געשעהען אזוי וויא דו האסט בעפויילען, און עס איז נאך דא פלאץ. ²³ און דער האר האט צום קנעכט געזאגט, געה ארויס אין דיא לאנדשטראסען און צוויקען, און נעט וויא אריינד צוקומען, כדי מיין הויז וואל פול זיין. ²⁴ ווארין איך נאך איך, אז קיינער פון זענע מענער וואס זענען איינגעלאדען געווארען וועלען פערוויכען פון מינע מאהלצייט. ²⁵ און פיל לייט זענען מיט איהם געגאנגען, און ער האט זיך אומגעקעהרט און האט צו וויא געזאגט; ²⁶ ווען איינער קומט צו מיר, און האסט נישט זיין פאטער און מוטער און ווייב און קינדער און ברודער און שוועסטער, און אויך אפילו זיין אייגען לעבען, דער קען נישט מיין פלמיד זיין. ²⁷ ווער עס טראגט נישט זיין אייגען קרייץ און קומט נאך מיר, דער קען נישט מיין פלמיד זיין. ²⁸ ווארין וועלכער פון איך, וואס וויל א טהורם בויגען, זעצט זיך נישט צוגרשט אנדער און בערעכענט דיא אומקאסטען, אויב ער האט מיט וואס עס אויסצופיהרען? ²⁹ ווארין טאמער ווען ער האט דעם גרונד געלעגט, און קען עס נישט ענדיגען, אזוי וועלען איהם אלע וואס זעהען אנהויבען אויסצורשפעטען, ³⁰ און וועלען זאגען, דזער מענטש האט אנגעהויבען צו בויגען, און האט נישט געקענט ענדיגען. ³¹ אדער וועלכער קעניג וואס געהט ארויס מלחמה צו האלטען מיט איין אנדערען קעניג, זעצט זיך נישט צוגרשט אנדער און בעראט זיך, אויב ער קען מיט זעהן טויזענד ענטגעגען געהען דעם וואס קומט קעגען איהם מיט צוואנציג טויזענד? ³² אין ווען נישט, דערנווייל ער איז נאך ווייט, אזוי שיקט ער א שליח אין בעט פאר פרידען. ³³ אזוי דען אויך אימליכער פון איך וואס פערלאזט נישט אלעס וואס ער האט קען נישט מיין פלמיד זיין. ³⁴ וואלץ איז אובאי גוט; אבער אפילו דאס וואלץ פערלירט דעם טעם, מיט וואס וואל עס געוואלצען ווערען? ³⁵ עס טויגט נישט מעהר, נישט פאר דעם לאנד, און נישט פאר דעם מיסט, נישט פאר דעם ווארפט עס ארויס. דער וואס האט אויפגען צו הערען לאז ער הערען.

טו יאן אלע שטייגראיינגעמער און וינדער האבען זיך צו איהם גענעהנט, אז וויא זאלען איהם הערען. ² אין דיא פרושים און דיא סופרים האבען

געמורטעלט און געזאגט, דויער געמט אויף זינדער, אין גסט מיט זיין.
 3 און ער האט צו זיין דאס מישל געהעט און געזאגט; 4 וועלכער מענטש צוויי
 ישען אייך וואס האט הונדערט שאף, און פערלירט איינס פון זיין, לאזט נישט
 איבער דיא גיין און גיינציג אין דער וויסטע, און געהט נאך דעם פערלירער-
 גען, ביז ער געפינט? 5 און ווען ער האט עס געפינען, אזוי לעגט ער
 עס אויף זיינע אקסעל, און פרייעט זיך. 6 און ווען ער קומט אהיים, רופט ער
 צוזאמען זיינע פריינד און זיינע שבענים און זאגט צו זיין, פרייעט אייך מיט
 מיר, ווארן איך האב געפינען מיין שאף וואס איז פערלירען געווען. 7 איך
 זאג אייך, אז אזוי וועט זיין א שמחה אים הימלעל איבער איין זינדער וואס
 טהוט תשובה, מעהר וויא איבער גיין און גיינציג צדיקים, וואס בענדארפען
 נישט קיין תשובה.

8 אדער וועלכע פרויא וואס האט צעהן גראשען* ווען זי איינעם פערלירט
 צינדעט זי נישט אן א ליכט, און קעהרט אויס דאס הויז, און זוכט נארגעל-
 טיג ביז זי געפינט? 9 און ווען זי האט עס געפינען, רופט זי צוזאמען
 איהרע פריינד און איהרע שבענים און זאגט, פרייעט אייך מיט מיר, ווארן איך
 האב דעם גראשען* געפינען וואס איך האב פערלירען. 10 אזוי זאג איך
 אייך, אז עס וועט זיין א שמחה פאר דיא מלאכים פון גאט איבער איין זינד-
 דער וואס טהוט תשובה.

11 און ער האט געזאגט, א געוויסער מאן האט צוויי זיהן געהאט. 12 און
 דער יונגערער האט צו זיין פאטער געזאגט, פאטער, גיב מיר דעם
 חלק פון דעם פערמעגען וואס געהערט צו מיר. און ער האט זיינע
 מחנה צווישען זיין געטהיילט. 13 און נאך עטליכע טעג האט דער יונגערער
 זיין אלעס צוזאמען גענומען, און איז אנטעקענעפאהרען אין א ווייטען לאנד
 אריין, און דארט האט ער פערשטענדעט זיין פערמעגען אין איין אויב-
 געלאסען לעפען. 14 און ווען ער האט אלעס פערצעהרט, אזוי איז
 געווען א שטארקער הונגער אין יענעם לאנד, און ער האט אנגעהויבען אין
 נויט צו זיין. 15 און ער איז געגאנגען און האט זיך בעהעפט צו איין אייני-
 וואינער פון דעם לאנד, און ער האט איהם אין זיינע פערלדער געשיקט
 חזרים צו פאסען. 16 און ער האט געוואלט זיין בויך אנפילען מיט דיא
 שאלאכין וואס דיא חזרים האבען געפרעסען, און קיינער האט איהם גאר
 נישט געגעבען. 17 און ווען ער איז צו זיך געקומען האט ער געזאגט, וויא פיל
 מישרתים פון מיין פאטער האבען ברויט גענוג און איברייג, און איך קום אום
 דא פאר הונגער. 18 איך וועל אויפשטעהען און וועל געהען צו מיין פאטער,
 און וועל צו איהם זאגען, פאטער, איך האב געזינדעט קעגען דעם הימלעל
 און פאר דיר, 19 איך בין נישט מעהר ווערט ביין זיין ווען צו הייסען; מאך מיר
 וויא איינעם פון דייןע מישרתים. 20 און ער איז אויפגעשטאנען און איז צו
 זיין פאטער געקומען, און ווען ער איז נאך גייט פון איהם געווען, האט

גר' דרכמא 8,9

איהם זיין פאטער געזעהען, און האט בחמנות געקומען, און איז געלאפען און איהם אויף דעם האלץ געפאלען, און האט איהם געקישט. ²¹ און דער ווען האט צו איהם געזאגט, פאטער, איך האב געוואנדלט קעגן דעם הימל און פאר דיר, איך בין גיט מעהר ווערט ביין ווען צו הייסען. ²² אבער דער פאטער האט צו זיינע קינדער געזאגט, ברענגט ארויס געשווינד דאס בעסטע קלייד און טהוט איהם אן, און גיבט איהם א רינג אויף זיינע האנד און שיד אויף דיא פיס, ²³ און ברענגט דאס פעטע קאלב און שעכט עס, און לאזט מיר געסן און זיך פרייען; ²⁴ ווארן דינער מיין ווען איז טויט געווען און לעבט ווידער, ער איז פערלויבען געווען און איז געפינען. און זיין האבען אנגעהויבען פרעהליך צו זיין. ²⁵ און זיין געלעצטער ווען איז אים פעלד געווען; און וויא ער איז געקומען נאכהענט צום הויז, האט ער זינגען און טאנצען געהערט. ²⁶ און ער האט אייגעס פון דיא יונגען גערופען, און האט געפרעגט וואס דאס בעדייט. ²⁷ און ער האט צו איהם געזאגט, דיין ברודער איז געקומען, און דיין פאטער האט דאס פעטע קאלב געשאכטען, ווייל ער האט איהם געוואלט דערהאלטען. ²⁸ אבער עס האט איהם פערדראסען, און ער האט גיט געוואלט אריינקומען; און זיין פאטער איז ארויסגעגאנגען, און האט איהם געפעטען. ²⁹ און ער האט געענטפערט און האט צו זיין פאטער געזאגט, זעה, שוין אזוי פיל נאכה דינען איך דיר, און האב נאך קיינמאל גיט עובר געווען דיין געבאט, און דוא האסט מיר נאך קיינמאל גיט א צוקעלע געגעבען, אז איך זאל מיר פרעהליך מאכען מיט מיינע פריינד. ³⁰ אבער ווען דינער ביין ווען איז געקומען, וואס האט דיין פערמעגען מיט חורען פערצעהרט, אזוי האסט דוא איהם דאס פעטע קאלב געשאכטען. ³¹ און ער האט צו איהם געזאגט, מיין ווען, דוא ביסט בעשטענדיג מיט מיר, און אלעס וואס איך האב איז דיין; ³² אבער מען האט זיך בעדארפט פרייען און פרעהליך זיין, ווארן דינער ביין ברודער איז טויט געווען און לעבט, און ער איז פערלויבען געווען און איז געפינען.

טז ¹ און ער האט אויך צו דיא פלמידים געזאגט, עס איז געווען א רייכער מאן, וואס האט א הויזהאלטער געהאט, און ער איז בייא איהם אנגעקלאגט געווארען, אז ער האט זיין פערמעגען פערשטוענדעט. ² און ער האט איהם גערופען און האט צו איהם געזאגט, וואס איז דאס וואס איך הער פון דיר? גיב אפ א רעכנונג פון דייןע הויזהאלטונג, ווארן דוא קענסט גיט מעהר הויזהאלטער זיין. ³ און דער הויזהאלטער האט זיך געטראכט, וואס זאל איך טהון, ווארן מיין האר געמט פון מיר אונזעק דיא הויזהאלטונג? גרופען קען איך גיט, און איך שעהם מיר צו בעטלען. ⁴ איך ווייס וואס איך וועל טהון, אז ווען איך בין אפגעזעצט פון דער הויזהאלטונג, זאלען זיין מיר אין זייערע היינער אריינגעמען. ⁵ און ער האט צו זיך גערופען אלע בעלי חובות פון זיינעם הארץ, און האט צום ערשטען געזאגט, וויא פיל ביסט דוא שולדיג מיינעם הארץ? ⁶ און ער האט געזאגט, הונדערט מאס עהל. און ער האט

צו איהם געזאגט, נעם דיין שטר חוב, און זען דיר גיך אנדער, און שרייב אויף פינפציג. ⁷ דערנאך האט ער צום אנדערען געזאגט, און דוא, וויא פיל ביסט דוא שולדיג? און ער האט געזאגט, הונדערט מעסטלעך וויין. ער האט צו איהם געזאגט, נעם דיין שטר חוב, און שרייב אויף אכטציג. ⁸ און דער האר האט געלויבט דעם אונגערעכטען הויזהאלטער, ווייל ער האט קלוג געטון; ווארן דיא קינדער פון דויער וועלט זענען קלוגער פאר זייער דור וויא דיא קינדער פון דעם ליכט. ⁹ און איך זאג אייך, מאכט אייך פריינד פון דעם אונגערעכטען ממון, אז ווען עס וועט פעהלען, וויא זאלען אייך אין דיא גביגע זעלטען אריינגעמען. ¹⁰ דער וואס איז געטרייא אים וועניגסטען איז אויך געטרייא אין פילען; און דער וואס איז אונגערעכט אים וועניגסטען איז אויך אונגערעכט אין פילען. ¹¹ דרום ווען איהר זענט נישט געטרייא געווען אים אונגערעכטען ממון, ווער וועט אייך אנפערטרויען דאס וואהרהאפטע? ¹² און ווען איהר זענט אים פרעמדען נישט געטרייא געווען, ווער וועט אייך דאס אייגריגע געבען? ¹³ קיין קנעכט קען צווייא הארען נישט דינען; ווארן זאטטועדער ער וועט איינעם פיינד האבען און דעם אנדערען ליבען, אדער ער וועט זיך האלטען אן איינעם און וועט דעם אנדערען פעראכטען; איהר קענט נישט גאט און ממון דינען.

¹⁴ און דיא פרושים וואס זענען געלד ליבהאפער געווען האבען דאס אלעס געהערט, און וויא האבען איהם אויסגעשפּעט. ¹⁵ און ער האט צו וויא געזאגט, איהר זענט דיא וואס רעכטפערטיגען זיך פאר מענשען, אבער גאט ווייסט אייגער הערצער; ווארן דאס וואס איז הויך צווישען מענשען איז א גרייזל פאר גאט. ¹⁶ דיא תורה און דיא נביאים זענען ביז יוחנן געווען; פון דענצמאל אן איז דאס קעניגרייך פון גאט געפרעדיגט, און איטליכער דרינגט זיך אריין. ¹⁷ אבער עס איז גרינגער אז הימל און ערד זאלען פערנעהען, איידער איינע נקודה פון דער תורה זאל פאלען. ¹⁸ איטליכער וואס שידעט זיין ווייב און געמט איין אנדערע, דער איז מונד, און ווער עס געמט דיא וואס איז א גרושה פון איהר מאן איז מונד.

¹⁹ און עס איז געווען א רייכער מאן און ער איז אין פורפור און פיינער לייך-טאנד געקלייד געווען, און האט אלע סאג מיט הענוג און פרייד געלעבט. ²⁰ און עס איז געווען איין ארמער וואס האט געהייסען לעזר, וואס איז געווען פול מיט בלאטערן און געלעגען בייא זיין טויער. ²¹ און ער האט בעגעהרט זיך צו זעטיגען מיט דיא ברעקלעך וואס פאלען ארום פון דעם טיש פון דעם רייכען מאן; אפילו דיא הינד זענען געקומען און האבען זינע בלאטערן געלעבט. ²² און עס איז געשעען אז דער ארמער איז געשטארבען, און ער איז פון דיא מלאכים געבראכט צום שוים פון אברהם; און דער רייכער איז אויך געשטארבען, און איז בעגראבען געווארען. ²³ און אין גיהנם איז ער אין יסורים געווען, און האט זינע אויגען אויפגעהויבען, און האט אברהם פון ווייטען געזעהען און לעזר איז זיין שוים. ²⁴ און ער

האט געשריגן און געזאגט, פאטער אברהם, דערבארם דיר איבער מיר, און שיק לעזר, אז ער זאל איינטינקען דא שפיין פון גיין פינגער אין וואסער, און זאל מיינע צונג אפגיחלען, ווארין איך לייך יסורים אין דויער פלאם. ²⁵ און אברהם האט געזאגט, ווהן, געדענק אז דוא האסט דיינע גוטע זאכען אפגענומען ביידע זיינע לעבען, און לעזר איך דא שלעכטע זאכען; און אזונד איז ער חיר געטריסט, אבער דוא האסט יסורים. ²⁶ און איבער דעם אלעם איז דא צווישען אונז און איך א גרויסער אפגרינד געזעצט, אז דא וואס ווילען פון דאנען צו איך אריבערגעהען קענען ניט, און איך דא פון יענער זייט קומען ניט אריבער צו אונז. ²⁷ און ער האט געזאגט, דרום בעט איך דיר, פאטער, אז דוא זאלסט איהם שיקען צו מיין פאטערס הויז; ²⁸ ווארין איך האב פינף ברודער; אז ער זאל זיין בעצויגען, כדי זיין זאלען איך ניט קומען אין דויעס ארט פון יסורים. ²⁹ און אברהם האט געזאגט, זיין האבען משה און דא נביאים; לאזען זיין זיין צוהערען. ³⁰ אבער ער האט געזאגט, גיין, פארטער אברהם, גייערשט ווען איינער וועט צו זיין פון דא טויטע קומען, וועלען זיין תשובה טהון. ³¹ און ער האט צו איהם געזאגט, ווען זיין הערען ניט משה און דא נביאים, אזוי וועלען זיין איך ניט איבערגעקומען ווערען ווען איינער וועט פון דא טויטע אויפשוטעהען.

יז ¹ און ער האט צו זיינע פלמידים געזאגט, עס איז אונזעגליך אז שטרויכ-לונגען זאלען ניט קומען, אבער וועט צו דעם דורך וועמען זיין קומען. ² עס וואלט בעסער פאר איהם געווען, אז א מיהלשטיין זאל אויף זיין האלז געהאנגען ווערען, און מען זאל איהם אים ים אריינטארפען, איידער ער זאל שטרויכלען אייגעס פון דויע קליינע. ³ היט איך וועלכסט, ווען זיין ברודער ווידרייט קענען דיר, שטראף איהם; און ווען ער וועט חרטה האבען, פערגיב איהם. ⁴ און ווען ער וועט ווערען מאל אים טאג קענען דיר ווידרייט, און וועט זיך ווערען מאל צו דיר אומקעהרען און זאגען, איך האב חרטה, אזוי זאלסט דוא איהם פערגעבען.

⁵ און דא אפאסטעל האבען צום האר'ן געזאגט, פערמעק אונזער גלויבען. ⁶ און דער האר האט געזאגט, ווען איהר וואלט גלויבען געהאט אזוי ווי א זאמען פון זענפט, וואלט איהר צו דויעס פייגענבוים געזאגט, זיין אויסגעדווארצעלט און אים ים געפלאנצט; און ער וועט איך געהארבען.

⁷ און וועלכער פון איך וואס האט א קנעכט דער אקערט אבער פאסטען שאף ווען ער קומט פון דעם פעלד, וועט ער צו איהם זאגען, געה און געץ דיר צום טיש? ⁸ אבער וועט ער ניט צו איהם זאגען, מאך פארטיג וואס איך זאל עסען צום אבענדמאהל, און גארטעל דיר ארום, און בעדין מיר ביי איך האב געגעסען און געטרונקען, און דערנאך זאלסט דא עסען און טרינקען? ⁹ וועט ער דען זיך בעדאנקען צו דעם קנעכט, ווייל ער האט געטהון וואס איז איהם בעפויילען? ¹⁰ אזוי אויך איהר ווען איהר האט אלעס געטהון וואס איז איך בעפויילען, אזוי זאגט, מיר זענען אונזעליכע קנעכט, מיר

האָפֿען דאָס געטוהן וואָס מיר זענען יוֹלדִיג געווען צו טוהן.
¹¹ און עס איז געשעהען וויאָ ער איז געגאנגען קיין ירושלים, איז ער אין
 מיטען שמוֹרין און גליל דורכגעקומען. ¹² און וויאָ ער איז געקומען אין אַ
 געוויסען דארף אריין, האָפֿען איהם בענגענענט צעהן קרעצונג וואָס זענען פון
 ווייטען געשטאנען. ¹³ און וויאָ האָפֿען זייער קול אויפֿגעהויבען און געזאָגט,
 ישוע, מייסטער, האָב רחמנות אויף אונז. ¹⁴ און ווען ער האָט וויאָ געזעהען,
 האָט ער צו וויאָ געזאָגט, געהט און ווייזט אייך צו דיאָ כהנים. און עס איז
 געשעהען וויאָ וויאָ זענען אנטעקגעגאנגען, אזוי זענען וויאָ גערייניגט געוואָרען.
¹⁵ און איינער פון וויאָ ווען ער האָט געזעהען, אז ער איז געהיילט, האָט
 זיך אומגעקעהרט, און האָט גאָט געלויבט מיט אַ הויך קול; ¹⁶ און ער איז
 אויף דעם פנים געפאלען פֿאַר זיינע פיס, אין האָט איהם געדאנקט; און ער
 איז אַ שמרני געווען. ¹⁷ און ישוע האָט געזנטפֿערט און געזאָגט, זענען ניט דיאָ
 צעהן גערייניגט געוואָרען? אָבער וואָ זענען דיאָ גיין? ¹⁸ האָט זיך קיינער
 ניט געפינען וואָס האָט זיך אומגעקעהרט קבור צו גאָט צו געבען, אויסער
 דויער פֿרעמדער? ¹⁹ און ער האָט צו איהם געזאָגט, שטעה אויף און געה,
 דיין גלויבען האָט דיר גערעכטעט.

²⁰ און ווען ער איז פון דיאָ פֿרושים געפֿרעגט געוואָרען, ווען דאָס קעניגרייך פון
 גאָט וועט קומען, האָט ער צו וויאָ געזנטפֿערט און געזאָגט, דאָס קעניגרייך
 פון גאָט קומט ניט מיט בעמערקונג, ²¹ אויך וועט מען ניט זאָגען, זעה דאָ
 אָדער דאָרט; וואָרין זעה, דאָס קעניגרייך פון גאָט איז אין מיטען פון אייך.
²² און ער האָט צו דיאָ פֿלמידים געזאָגט, דיאָ טעג וועלען קומען, ווען איהר
 וועט בעגעהרען איינעם פון דיאָ טעג פון דעם בן אדם צו זעהען, און איהר
 וועט ניט זעהען. ²³ און וויאָ וועלען צו אייך זאָגען, זעה דאָרט און זעה
 דאָ; געהט ניט ארויס און פֿאלגט וויאָ ניט נאָך. ²⁴ וואָרין אזוי וויאָ דער בלייבן
 וואָס בלייבט פון איין עק פון אונטער דעם הימלעל, און שיינט ביז צום אנדער־
 עק פון אונטער דעם הימלעל, אזוי וועט דער בן אדם זיין אין זיינעם טאָג.
²⁵ אָבער צוגערישט מוז ער פיל ליידען, און פֿערטאָרפֿען ווערען פון דינעם דור.
²⁶ און אזוי וויאָ עס איז געווען אין דיאָ טעג פון נח, אזוי וועט עס אויך זיין
 אין דיאָ טעג פון דעם בן אדם. ²⁷ וויאָ האָפֿען געגעסען, וויאָ האָפֿען געטרוי־
 קען, וויאָ האָפֿען חתונה געהאט, וויאָ האָפֿען חתונה געמאכט, ביז צום טאָג
 ווען נח איז אין דער תיבה אריינגעגאנגען, און דאָס מבול איז געקומען און
 האָט וויאָ אלע אומגעבראכט. ²⁸ גלייכדעם אזוי וויאָ עס איז געווען אין דיאָ
 טעג פון לוט; וויאָ האָפֿען געגעסען, וויאָ האָפֿען געטרוי־קען, וויאָ האָפֿען
 געקויפט, וויאָ האָפֿען פֿערקויפט, וויאָ האָפֿען געפֿלאַנצט, וויאָ האָפֿען
 געבויגט; ²⁹ אָבער אים טאָג ווען לוט איז ארויסגעגאנגען פון סדום האָט עס
 גערעגענט מיט פייער און שוועפעל פון הימלעל, און האָט וויאָ אלע אומגע־
 בראכט. ³⁰ אזוי וועט עס זיין אים טאָג ווען דער בן אדם וועט אנטפֿלעקט
 ווערען. ³¹ אין זיינעם טאָג, דער וואָס וועט זיין אויף דעם דאָך אין זיינע

בלים אים הווי, לאו ער ניט ארופגעהען כדי וויא צו געמען; און גלייכדעם דער וואס איז אים פעלד לאו ער ניט צוריקגעהרען. ³² געדענקט אן דעם ווייב פון לוט. ³³ ווער עס וועט ווכען וויינע זעלע צו געווינגען, דער וועט ווא פער-ליכען, און ווער עס וועט וויינע זעלע פערלירען, דער וועט ווא דערהאלטען. ³⁴ איך זאג אייך, און זענער נאכט וועלען צווייא אין איינעם בעט ווין, איינער וועט אונעקגענומען ווערען, און דער אנדערער וועט איבערגעלאזט ווערען. ³⁵ צווייא פרויען וועלען צוואמען מאלען, איינע וועט אונעקגענומען ווערען און דיא אנדערע וועט איבערגעלאזט ווערען. * ³⁷ און וויא האפען געזעטפערט און האפען צו איינס געזאגט, וואו האר? און ער האט צו וויא געזאגט, וואו דיא נבלה איז, דארט וועלען זיך אויך דיא אדלער איינזאמלען.

יח ¹ און ער האט צו וויא א מישל געזאגט, אז וויא בעדארפען תמיד בעטען און ניט מיר ווערען. ² און האט געזאגט, עס איז א ריכטער געטוען אין א געוויסע שטאדט, וואס האט זיך ניט געפארקטען פאר גאט און האט מענטשען ניט געשעצט. ³ און עס איז איין אלמנה געטוען אין זענער שטאדט; און ווא איז צו איינס געקומען און האט געזאגט, וויא זיך נוקם מיינעט וועגען קעגען מיין קריגער. ⁴ און ער האט פאר א צייט ניט געטאלט; אבער דערנאך האט ער געטראכט, האטשע איך פארקט ניט גאט און שטען ניט מענטשען. ⁵ דאך ווייל דינע אלמנה גיבט מיר מיה, וועל איך פאר אייך נקמה טהון, אז ווא זאל מיר ניט מיר מאכען מיט אייך פיל קומען. ⁶ און דער האר האט געזאגט, הערט וואס דער אונגערעכטע ריכטער זאגט. ⁷ און זאל ניט גאט נקמה טהון פאר וויינע אויסדערנוועהלטע, וואס שרייען צו איינס טאג און נאכט, און ער האט מיט וויא גערודד? ⁸ איך זאג אייך, אז ער וועט געשווינד פאר וויא נקמה טהון. דאך ווען דער בן אדם וועט קומען וועט ער דען גלויבען געפינען אויף דער ערד?

⁹ און ער האט אויך דיעס מישל געזאגט צו עטליכע וואס האפען אין זיך אליין פערטרויעט אז וויא זענען צדיקים, און האפען דיא איבריגע פערטראכטעט. ¹⁰ צווייא מענטשען זענען אין בית המקדש ארויפגעגאנגען אום צו בעטען, דער איינער איז א פרוש געווען און דער אנדערער א שטייגראיינגעמער. ¹¹ דער פרוש איז געשטאנען און האט געבעטען, א גאט, איך דאנק דיר, אז איך בין ניט וויא אנדערע מענטשען, רויבער, אונגערעכטע, נואפים, אדער אויך וויא דינער שטייגראיינגעמער; ¹² איך פאסט צווייא מאל אין דער וואך, איך גיב מעשר פון אלעם וואס איך בעוין. ¹³ אבער דער שטייגראיינגעמער איז פון ווייטען געשטאנען, און האט ניט אפילו געטאלט אויפהעבען דיא אויגען צום הימל, גייגערט האט זיך אויף דעם הארץ געשלאגען און געזאגט, א גאט, דערבארם זיך איבער מיר דעם וינדער. ¹⁴ איך זאג אייך, דינער מאן איז אהיים געגאנגען

³⁶ צווייא וועלען ווין אים פעלד, איינער וועט אונעקגענומען ווערען און דער אנדערער וועט איבערגעלאזט ווערען.

לוקאס יח

גערעכטפערטיגט מעהר וויא דער אנדערער; ווארין איטליכער וואס דערהייבט זיך ועלבסט וועט דערנידריגט ווערען, אבער דער וואס דערנידריגט זיך ועלבסט וועט דערהייבט ווערען.

¹⁵ און מען האט צו איהם אויף געבראכט דיא קליינע קינדער, אז ער זאל וויא אנריהרען; און ווען דיא פלמידים האבען דאס געזעהען, האבען וויא אנגעשריגען. ¹⁶ אבער ישוע האט וויא צו זיך גערופען און געזאגט, לאזט דיא קינדערלעך צו מיר קומען און פערבייט וויא ניט, ווארין פון אנעלכע איז דאס קעניגרייך פון גאט. ¹⁷ באמת זאג איך איה, ווער עס וועט ניט אנגעמען דאס קעניגרייך פון גאט וויא א קליין קינד, דער וועט דרינגען ניט אריינקומען.

¹⁸ און א געוויסער עלצטער האט איהם געפרעגט און געזאגט, גוטער לערר, דער, וואס זאל איך טהוין, אז איך זאל עביגעס לעבען ורשענען? ¹⁹ און ישוע האט צו איהם געזאגט, ווארום רופסט דוא מיר גוט? קיינער איז ניט גוט, אויסער איינער, דאס איז גאט. ²⁰ דוא קענסט דיא מצות, דוא זאלסט ניט מונה זיין, דוא זאלסט ניט טייטען, דוא זאלסט ניט גנבענען, דוא זאלסט ניט פאלש עדות זאגען, עהרע דיין פאטער און דיין מוטער. ²¹ און ער האט געזאגט, דאס אלעס האב איך געהאלטען פון מיינע יוגענד אפ. ²² און ווען ישוע האט דאס געהערט, האט ער צו איהם געזאגט, נאך איין נאך פעהלט דיר; פערקויף אלעס וואס דוא האסט, און פערטהייל עס צו דיא ארמע לייט, און דוא וועסט האבען א שאין אים הימעל און קום פאלג מיר נאך. ²³ און ווען ער האט דאס געהערט, איז ער געהר טרויריג געווארען; ווארין ער האט א סך צשירות געהאט. ²⁴ און ישוע האט איהם געזעהען און געזאגט, וויא שווער איז עס פאר דיא וואס האבען רייכטום אים קעניגרייך פון גאט אריינצוקומען. ²⁵ ווארין עס איז גרינגער פאר א קעמפל דורכצוגעהען דורך דעם לאך פון א גאדעל, וויא פאר א רייכען אריינצוגעהען אים קעניגרייך פון גאט. ²⁶ און דיא וואס האבען דאס געהערט האבען געזאגט, ווער קען דען גערעכטעט ווערען? ²⁷ אבער ער האט געזאגט, דאס וואס איז אונזעגליך בייא מענשען איז מעגליך בייא גאט. ²⁸ און פעטרוס האט געזאגט, זעה, מיר האבען אונזער אייגענעס פערלאזט, און האבען דיר נאכגעפאלגט. ²⁹ און ער האט צו וויא געזאגט, באמת זאג איך איה, עס איז קיינער וואס האט פערלאזט הויז אדער זייב אדער ברודער אדער עלטערן אדער קינדער פון וועגען דעם קעניגרייך פון גאט. ³⁰ וואס וועט ניט בעקומען פיל מאל מעהר אין דיער צייט, און אים קומענדיגען צייטאלטער עביגעס לעבען.

³¹ און ער האט גענומען דיא צוועלף, און האט צו וויא געזאגט, זעה, מיר געהען ארויף קיין ירושלים, און אלעס וואס איז געשריבען דורך דיא נביאים וועגען דעם זון אדם וועט דערפילט ווערען; ³² ווארין ער וועט איבערגעגעבען ווערען צו דיא גוים, און וועט אויסגעשפעט, און שלעכט בעהאנדעלט, און אנגעשפיגען ווערען. ³³ און וויא וועלען איהם שמויסען, און וועלען

²⁰ שמות ב' יב' טו'; דברים ה' טו', יו'.

לוקאס יח יט

איהם טייטען, און אים דריטען טאג וועט ער אויפֿשטעהען. ³⁴ און וויא האבען קיינע פון דינע ואבען נישט פֿערשטאנען, און דינע רעד איז פון וויא פֿערבארגען געווען, און וויא האבען נישט געוואוסט וואס איז געוואנט געווארען.

³⁵ און עס איז געשעהען וויא ער איז געקומען נאָהענט צו יריחו, איז א בלינדער ביים וועג געוועסען, און האט געפֿעטעלט. ³⁶ און ווען ער האט געהערט דיא לייט פֿארבייא געהען, האט ער געפרעגט וואס דאס איז. ³⁷ און וויא האבען צו איהם דערצעהלט, אז ישוע הנצרי געהט פֿארבייא. ³⁸ און ער האט געשריגען און געוואנט, ישוע בן דוד, דערבאָרם דיר, איבער מיר. ³⁹ און דיא וואס זענען פֿאר איהם געגאנגען האבען איהם אנגעשריגען אז ער זאל שטיל שווייגען; אבער ער האט נאך מעהר געשריגען, בן דוד, דערבאָרם דיר, איבער מיר. ⁴⁰ און ישוע איז שטעהען געבליבען, און האט איהם געהייסען צו זיך ברענגען. און וויא ער איז נאָהענט געקומען, האט ער איהם געפרעגט, ⁴¹ וואס ווילסטו דא אז איך זאל דיר טהון? און ער האט געוואנט, האר, אז איך זאל זעהענדיג ווערען. ⁴² און ישוע האט צו איהם געוואנט, וויא זעהענדיג; דיין גלויבען האט דיר געברענגט. ⁴³ און גלייך איז ער זעהענדיג געווארען, און האט איהם נאכגעפֿאלגט, און האט גאט געלויבט. און דאס גאנצע פֿאלק האט דאס געזעהען און האט גאט געלויבט.

י ¹ און ער איז אריינגעקומען, און איז דורך יריחו געגאנגען. ² און דא איז געווען א מאן וואס האט געהייסען זבדי, און ער איז געווען איין אויבערשטער פון דיא שטייגראיינגעמער, און א רייכער מאן. ³ און ער האט געזוכט ישוע צו זעהען, ווער ער איז; און ער האט נישט געקענט וועגען דיא לייט, ווייל ער איז קליין געווען. ⁴ און ער איז פֿאראויס געלאפען, און איז ארויפֿגעקלערטערט אויף א פינגערבוים, כדי ער זאל איהם זעהען, ווארין ער האט געמוזט דארט פֿארבייא געהען. ⁵ און ווען ישוע איז צו דעם אָרט געקומען, האט ער ארויפֿגעקוקט און האט צו איהם געוואנט, זבדי, קום געשווינד ארום; ווארין איך מוז היינט אין דיין הויז בלייבען. ⁶ און ער איז געשווינד ארויפֿגעקומען, און האט איהם מיט פֿרייד אויפֿגענומען. ⁷ און ווען וויא האבען דאס געזעהען, האבען וויא אלע געמוזטעלט און געוואנט, ער איז געגאנגען צו א וינדלען מאן זיך אויפֿצוהאלטען. ⁸ אבער זבדי איז געשטאנען און האט צום הארץ געוואנט, זעה, האר, דיא העלפט פון מיין פֿערמעגען גיב איך צו דיא אָרמע, און ווען איך האב פון איינעם געפֿעס גערויבט אזוי גיב איך עס פֿיער פֿעלטיג צוריק. ⁹ און ישוע האט צו איהם געוואנט, היינט איז ישועה אריינגעקומען צו דינעם הויז, ווייל ער איז אויך א זון פון אברהם; ¹⁰ ווארין דער בן אדם איז געקומען צו זוכען און צו רעטען דאס וואס איז פֿערלירען געווען.

¹¹ און וויא וויא האבען דאס צוגעהערט, האט ער ווייטער א מישל געוואנט, ווייל ער איז נאָהענט צו ירושלים געווען, און ווייל וויא האבען געדאכט אז דאס קעגנרייך פון גאט וועט גלייך דערשיינען. ¹² דרום האט ער געוואנט, א

געוויסער געדעלמאן איז אונעקגעגאנגען אין א ווייטען לאנד, כדי ער זאל צו זיך א קעניגרייך געקומען און צוריקקעהרען. ¹³ און ער האט זיינע צעהן קנעכט גערופען, און האט זייא געגעבען צעהן פונט, * און האט צו זייא געזאגט, האנדעלט דערמיט בוי איה וועל צוריקקומען. ¹⁴ אבער זיינע שטאדט-לייט האבען איהם פיינד געהאט, און זייא האבען איהם שלוחים גאכגעשיקט און געזאגט, מיר ווילען נישט דענס האבען אז ער זאל איבער אונז רעגירען. ¹⁵ און עס איז געשעהען ווען ער האט דאס קעניגרייך געקומען, און איז צוריקגעקומען, האט ער געהייסען דיא קנעכט צו זיך רופען, צו וועלכע ער האט דאס געלד געגעבען. כדי ער זאל וויסען וואס איטליכער האט פערדינט מיט האנדעלן. ¹⁶ און דער ערשטער איז געקומען און האט געזאגט, האר, דיין פונט * האט צעהן פונט פערדינט. ¹⁷ און ער האט צו איהם געזאגט, וואויל, דוא גוטער קנעכט; ווייל דוא ביסט אין אביסעל געטרייא געווען, האב מאכט איבער צעהן שטעדט. ¹⁸ און דער אנדערער איז געקומען און האט געזאגט, האר, דיין פונט * האט פינף פונט פערדינט. ¹⁹ און ער האט אויך צו איהם געזאגט, זייא דוא אויך איבער פינף שטעדט. ²⁰ און דער דריטער איז געקומען און האט געזאגט, האר, זעה דיין פונט, * וואס איה האב געהאלטען אין א טיכעל; ²¹ ווארן איה האב מיר פאר דיר געפארבט טען, ווייל דוא ביסט א הארטער מענטש, דוא געמסט אויף וואס דוא האסט נישט אנדערגעלעגט, און שגידעסט וואס דוא האסט נישט געזייגט. ²² ער האט צו איהם געזאגט, פון דיין אייגען מויל וועל איה דיר ריכטען, דוא שלעכטער קנעכט; דוא האסט געוואוסט אז איה בין א הארטער מענטש, אז איה געט אויף וואס איה האב נישט אנדערגעלעגט, און שגיד וואס איה האב נישט געזייגט. ²³ ווארום האסט דוא דען נישט מיין געלד אריינגעגעבען אין דער באנק, אז בייא מיין צוריקקומען וואלט איה עס געקומען מיט פראצענט? ²⁴ און ער האט געזאגט צו דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען, געמט פון איהם דאס פונט און גיבט עס צו דעם וואס האט דיא צעהן פונט. ²⁵ און זייא האבען צו איהם געזאגט, האר, ער האט צעהן פונט. * ²⁶ איה זאג אייך, אז צו איטליכעם וואס האט וועט געגעבען ווערען; אין פון דעם וואס האט נישט, וועט אויך דאס וואס ער האט אונעקגענומען ווערען. ²⁷ אבער דיע מיינע פיינד, וואס האבען נישט געוואלט אז איה זאל איבער זייא רעגירען, כהענגט אהער און הרגעט זייא פאר מיר. ²⁸ און ווען ער האט דאס געזאגט, איז ער פאראויס קיין ירושלים ארויפגעגאנגען.

²⁹ און עס איז געשעהען ווען ער איז געקומען גאהענט צו בית פגי און בית היני צום בארג וואס איז גערופען הר הנויתים, אזוי האט ער געשיקט צווייא פון זיינע פלמידים, ³⁰ און האט געזאגט, געהט אים דארף אריין וואס איז קעגען אייך, און ווען איהר וועט דרינען אריינקומען, וועט איהר געפינען א יונג צועל אנגעבונדען אויף דעם איז קיין מענטש נאך נישט געוועסען; בינד

לוקאס יט

עס לויז און ברענגט עס אהער. ³¹ און ווען איימיצער וועט אייך פרעגן, ווארום בינד איהר עס לויז? אזוי זאלט איהר צו איהם זאגן, אז דער האר בעדארף עס. ³² און דא וואס זענען געשיקט געווען זענען אונעקגעגאנגען, און האבען געפינען אזוי וויא ער האט צו זיין געזאגט. ³³ און וויא זיין האבען דאס יונגע געזעל אויפגעבונדען האבען דא הארען דערפון צו זיין געזאגט, ווארום בינד איהר אויף דאס יונגע געזעל? ³⁴ און וויא האבען געזאגט, דער האר בעדארף עס. ³⁵ און וויא האבען עס צו געזען געבראכט, און האבען זייערע קליידער אויף דעם יונגען געזעל ארויפגעווארפען, און האבען געזען דרויף געזעצט. ³⁶ און ווען ער איז געגאנגען, האבען זיין זייערע קליידער אויף דעם וועג אויסגעשפרייט. ³⁷ און וויא ער איז שוין געקומען נאכהענט צום ארופגאנג פון דעם הר היתנים, אזוי האבען דא גאנצע מענגע פלמידים אנגעהויבען גאט צו לויבען מיט שמחה און א הויך קול, ווענען אלע גבורות וואס זיין האבען געזעהען, ³⁸ און געזאגט,

געלויבט איז ער וואס קומט,

דער קעניג אים נאמען פון דעם האר';

פרידען אים היממעל,

און פבור אין דער הייך.

³⁹ און עטליכע פון דא פרושים פון צווישען דא לייט האבען צו איהם געזאגט, לעהרער, שרייב אן דינע פלמידים. ⁴⁰ און ער האט געזנטפערט און געזאגט, איך זאג אייך, אז ווען דינע וועלען שטייל שווייגען, אזוי וועלען דא שטיינער אויסשרייען.

⁴¹ און ווען ער איז נאכהענט געקומען, האט ער דא שטארט געזעהען און האט איבער איהר געוויינט. ⁴² און ער האט געזאגט, ווען דא וואלסט געוואוסט אין דינעם טאג דא זאכען וואס געהערען צו דיין פרידען; אבער נון זענען זיין פון דינע אויגען פערבראנגען. ⁴³ ווארין דא טעג וועלען איבער דיר קומען, ווען דינע פיינד וועלען א גרוב ארום דיר גרופען, און וועלען דיר ארומרינגלען, און וועלען פון אלע זייטען בעלאגערן; ⁴⁴ און זיין וועלען דיר צום גרונד אנדערטארפען און דינע קינדער אין דיר, און זיין וועלען אין דיר גיט איבערלאזען א שטיין אויף א שטיין, ווייל דא האסט גיט געוואוסט דא צייט ווען דא ביסט געוואקט געווארען.

⁴⁵ און ער איז אריינגעקומען אים בית המקדש, און האט אנגעהויבען ארויס צו ווארפען דא וואס האבען דרינען געקויפט; ⁴⁶ און ער האט צו זיין געזאגט, עס שטעהט געשריבען, און מוין הוויז וועט זיין א הוויז פון געבעט, אבער איהר האט עס געמאכט צו א הויל פון רויבער.

⁴⁷ און ער האט טעגליך אים בית המקדש געלעהרט. און דא ערשטע פהנים און דא סופרים און דא עלצטע פון דעם פאלק האבען איהם געוואקט אויסצוברענגען. ⁴⁸ און זיין האבען גיט געפינען וואס צו טהון, ווארין דאס

³⁸ תהלים קיח' כו',

לוקאס יט ב

גאנצע פאלק האט זיך אן איהם געהאלטען אז וויא זאלען איהם הערען.
ב ואון עס איז געשעהען אן איינעם פון דיא טעג, וויא ער האט דאס פאלק
געלעהרט אים בית המקדש און האט געפרעדיגט דיא בשורה טובה, זענען
דיא ערשטע כהנים און דיא סופרים מיט דיא עלצטע צו איהם געקומען;
און וויא האבען צו איהם געשפראכען און געזאגט, זאג אונז דורך וועלכע
מאכט טהויםט דוא דיעזע זאכען, אדער ווער איז דער וואס האט דיר דיעזע
מאכט געגעבען. ³ און ער האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, איך
וועל אייך אויך א זאך פרעגען און זאגט עס מיר; ⁴ דיא טבילה פון יוחנן
איז זיא פון הימלעל געווען אדער פון מענשען? ⁵ און וויא האבען צווישען
זיך געטענהעט און געזאגט, ווען מיר וועלען זאגען פון הימלעל וועט ער
זאגען, ווארום האט איהר איהם גיט געגלויבט? ⁶ אבער ווען מיר וועלען
זאגען פון מענשען, אזוי וועט אונז דאס גאנצע פאלק פערשטיינען; ווארן
וויא האבען געגלויבט אז יוחנן איז א נביא געווען. ⁷ און וויא האבען געענט-
פערט אז וויא וויסען גיט פון וואגען. ⁸ און ושווע האט צו וויא געזאגט,
אויך וועל איך אייך גיט זאגען דורך וועלכע מאכט איך טהוא דיעזע זאכען.
⁹ און ער האט אנגעהויבען צום פאלק דיעזעס מושל צו זאגען, א מאן האט
א וויינגארטען געפלאנצט, און האט איהם איבערגעגעבען צו וויינגערטנער,
און איז אנטעקענפאהרען אויף א לאנגע צייט. ¹⁰ און צו דער צייט האט ער
א קנעכט געשיקט צו דיא וויינגערטנער, אז וויא זאלען איהם געבען פון דער
פרוכט פון דעם גארטען; אבער דיא וויינגערטנער האבען איהם געשלאגען,
און האבען איהם לעדיג אנטעקגעשיקט. ¹¹ און ער האט ווידער איין אנדערען
קנעכט געשיקט; און וויא האבען אויך איהם געשלאגען, און האבען איהם צו
שאנד געמאכט, און האבען איהם לעדיג אנטעקגעשיקט. ¹² און ער האט ווידער א
דריטען געשיקט; און וויא האבען איהם פערטוואונדעט און ארויסגעוואר-
פען. ¹³ און דער האר פון דעם וויינגארטען האט געזאגט, וואס זאל
איך טהון? איך וועל מיין געליבטען ווהן שיקען, טאמער וועלען וויא איהם
אין כבוד האלטען. ¹⁴ אבער ווען דיא וויינגערטנער האבען איהם געזעהען,
האבען וויא צווישען זיך געטענהעט און געזאגט, דיעזער איז דער יורש, קוקט,
לאזען מיר איהם טייטען, כדי דיא ירושה זאל אונזער זיין. ¹⁵ און וויא האבען
איהם ארויסגעווארפען פון דעם וויינגארטען, און האבען איהם געהרגעט.
דרום וואס וועט דער האר פון דעם וויינגארטען צו וויא טהון? ¹⁶ ער וועט
קומען און וועט דיא דאוונגע וויינגערטנער אומברענגען, און וועט דעם וויי-
נגארטען צו אנדערע געבען. און ווען וויא האבען דאס געהערט, האבען וויא
געזאגט, הלילה. ¹⁷ און ער האט וויא אנגעזעהען און געזאגט, וואס דען איז
דאס וואס שטעהט געשריבען?

א שטיין וואס דיא בוימיסטער האבען פערטווארפען,
דער איז צום עקשטיין געווארען.

לוקאס ב

¹⁸ איטליכער וואס פאלט אויף דוועס שטיין וועט צובראכען ווערען; אבער אויף וועמען ער וועט פאלען, דעם וועט ער צומאלען.

¹⁹ און דיא סופרים און דיא ערשטע כהנים האבען געוויכט איהם צו פאנגען אין דויער שעה, און וויא האבען זיך געפארקטען פאר דעם פאלק; ווארין וויא האבען געוואוסט אז ער האט אויף וויא דאס מישל געוואגט. ²⁰ און וויא האבען בעוואכט, און האבען אויסשפעהער געשיקט, וואס האבען זיך פערשטעלט אז וויא זענען צדיקים, בדי וויא זאלען איהם פאנגען מיט א ווארט, איהם איבער-צוגעבען צו דער מאכט און געוואלט פון דעם גופערנער. ²¹ און וויא האבען איהם געפרעגט און געוואגט, לעהרער, מיר וויסען אז דוא רעדסט ריכטיג און לעהרסט, און דוא ביסט קיינעם נישט נושא פנים, גייגערט דוא לעהרסט דעם וועג פון גאט אין וואהרהייט; ²² מעגען מיר שטייגער געבען צום גיסר, אדער נישט? ²³ אבער ער האט פערשטאנען זייער ליסט, און האט צו וויא געוואגט, ²⁴ ווייזט מיר א מטבע * וועמעס בילד און אויפשריפט האט עס? און וויא האבען געענטפערט און געוואגט, דעם גיסר. ²⁵ און ער האט צו וויא געוואגט, דרום גיבט דעם גיסר וואס איז צום גיסר, און צו גאט וואס איז צו גאט. ²⁶ און וויא האבען איהם נישט געקענט פאנגען אין זייער קעד פאר דעם פאלק, און וויא האבען זיך פערוואנדערט איבער זיין ענטפער, און האבען שטיל געשוויגען.

²⁷ און עטליכע פון דיא צדיקים זענען צו איהם געקומען, וואס זאגען אז עס איז נישט קיין תחית המתים, און וויא האבען איהם געפרעגט און געוואגט, לעהרער, משה האט אונז געשריבען, ווען איינעמס ברודער וואס האט א ווייב שטארבט אהן קינדער, אזוי זאל זיין ברודער דאס ווייב נעמען און זאל זאמען אויפשטעלען צו זיין ברודער. ²⁸ עס זענען דען זיבען ברודער געווען; און דער ערשטער האט א ווייב גענומען, און איז אהן קינדער געשטארבען. ²⁹ און דער אנדערער און דער דריטער האבען זיך גענומען; ³⁰ און אזוי אויך דיא זיבען האבען קיינע קינדער נישט איבערגעלאזט, און זענען געשטארבען. ³¹ און אזוי אויך דיא צולעצט איז דאס ווייב אויך געשטארבען. ³² דרום אין תחית המתים וועמעס ווייב וועט זיך צווישען וויא? ווארין דיא זיבען האבען זיך געהאט פאר א ווייב. ³³ און וויא האט צו וויא געוואגט, דיא קינדער פון דויער וועלט האבען תהונה און מאכען תהונה; ³⁴ אבער דיא וואס זענען ווערט זענע וועלט און תחית המתים צו דערהאלטען האבען נישט תהונה און מאכען נישט תהונה; ³⁵ ווארין וויא קענען אויך נישט מעהר שטארבען, ווארין וויא זענען גלייך צו דיא מלאכים, און זענען דיא קינדער פון גאט, און אויך דיא קינדער פון תחית המתים. ³⁶ אבער אז דיא טויטע וועלען אויפשטעהען האט אפילו משה אים דארנבוש געווינען, ווען ער רופט דעם הארץ דעם גאט פון אברהם, און דעם גאט פון יצחק, און דעם גאט פון יעקב. ³⁷ אבער ער איז נישט דער גאט פון דיא טויטע, גייגערט פון דיא לעבעדיגע; ווארין אלע לעבען צו איהם.

שמות ג' ו', ³⁷

דברים כה' ה', ²⁸

נר' דינר ²⁴

לוקאס כ כא

³⁹ און געטליכע פון דיא סופרים האבען געגנטפערט און געזאגט, לעהרער, דאס האסט שעהן געזאגט. ⁴⁰ ווארין וויא האבען ווה נישט מעהר געזאגט איהם נאך עפעס צו פהרעגן.

⁴¹ און ער האט צו וויא געזאגט, וויא אזוי זאגט מען, אז משיח איז דער ווהן פון דוד? ⁴² ווארין דוד אליין זאגט אין ספר תהלים,

דער האר האט צו מינעם האר'ן געזאגט ווין דאס צו מינע רעכטע האנד;

⁴³ ביי איה וועל מאכען דינע פינד פאר א פוסבענקעל צו דינע פיס.

⁴⁴ דרום דוד רופט איהם האר, און וויא אזוי איז ער ווין ווהן?

⁴⁵ און דערנווייל דאס גאנצע פאלק האט געהערט, האט ער צו וינע הלמידים גע- זאגט; ⁴⁶ היט אייך פאר דיא סופרים, וואס האבען גערן ארומצוגעהען אין לאנגע קליידער, און האבען ליב געגריסט צו ווערען אין דיא גאסען, און אויבען אן צו ווערען אין דיא שולען, און אין דיא ערשטע ווערען אויף סעודות, ⁴⁷ וואס פערצעהרען דיא הייזער פון אלמנות, און פאר איין אויסכערד ווערען וויא לאנג מתפלל; דינע וועלען א גרעסערעם משפט בעקומען.

כא ¹ און ער האט ארומגעקוקט, און האט דערוועהן רייכע לייט וואס האבען ווערע נדבות אים אוצר אריינגעווארפען. ² און ער האט געוועהן איין ארמע אלמנה וואס האט דארט צוויי פרוותות אריינגעווארפען. ³ און ער האט געזאגט, באמת זאג אייך אייך אז דינע ארמע אלמנה האט מעהר וויא וויא אלע אריינגעווארפען. ⁴ ווארין אלע דינע האבען נדבות אריינגעווארפען פון דעם וואס וויא האבען איבריג, אבער ויא האט פון איהרע ארמקייט אריינגעד- ווארפען דיא גאנצע מחנה וואס ויא האט געהאט.

⁵ און וויא געטליכע האבען גערעט פון דעם בית המקדש, וויא עס איז געצירט געווען מיט גוטע שטיינער און מתנות, האט ער געזאגט; ⁶ דאס וואס איהר ועהט, עס וועלען טעג קומען ווען א שטיין וועט נישט איבערבלייבען אויף א שטיין, וואס וועט נישט צווארפען ווערען. ⁷ און וויא האבען איהם געפרעגט און געזאגט, לעהרער, ווען וועלען דינע זאכען ווין? און וואס וועט דאס צייבען ווין ווען דינע זאכען וועלען געשעהען? ⁸ און ער האט געזאגט, היט אייך אז איהר זאלט נישט פערפיהרט ווערען; ווארין פילע וועלען קומען אין מיין נאמען, און וועלען זאגען, אייך בין עס, און, דיא צייט איז נאהענט; געהט וויא נישט נאך. ⁹ און ווען איהר וועט הערען פון מלחמות און געטומעל, אזוי דער- שטעקט אייך נישט; ווארין דינע זאכען מווען צוגערשט געשעהען, אבער נישט גלייך איז דער סוף.

¹⁰ דאן האט ער צו וויא געזאגט, עס וועט אויפשטעהען א פאלק קעגען א פאלק און א קעניגרייך קעגען א קעניגרייך. ¹¹ און עס וועט ווין גרויס גרוי- צישערניס און פעסט און הונגער אין פערשידענע ערטער, און עס וועלען ווין פירכטערליכע און גרויסע צייבען פון הימל. ¹² אבער בעפאר אלע דינע

תהלים קי' א', ^{42/43}

ישעיה יט' ב', ¹⁰

לוקאס כא

ואבען וועלען זיין דיא הענד אויף אייך לעגען, און וועלען אייך פערפאלגען, און וועלען אייך איבערגעגעבן אין דיא שולען און אין דיא געפענגעניס, און איהר וועט געפיהרט ווערען פאר מלכים און גובערנערען פון ביין נאמענס וועגען.¹³ עס וועט אייך זיין פאר א צייגניס, ¹⁴ דרום נעמט עס אייך צום הארץ, אז איהר ואלט נים פריהער נארגען וויא אזוי איהר ואלט אייך פער-געטפערען. ¹⁵ ווארין אייך וועל אייך געבען א מויל און חכמה, וואס אלע אייערע געגנער וועלען נים קענען ווידערשפערעכען אדער ווידערשטעהען. ¹⁶ און איהר וועט אייך איבערגעגעבן ווערען פון עלטערן און פרידער און קרובים און פריינד, און עטליכע פון אייך וועלען זיין טייטשען, ¹⁷ און איהר וועט בייא אלע געהאסט ווערען וועגען ביין נאמען. ¹⁸ און ביין האר פון אייער קאפ ואל נים פערלויבען געהען. ¹⁹ אין אייערע געדולד ואלט איהר אייערע וועלען דערהאלטען.

²⁰ און ווען איהר וועט זעהען ירושלים בעלאגערט מיט חילות, דאן ואלט איהר וויסען, אז איהרע פערנוויסטונג איז נאהענט. ²¹ דאן לאזען דיא וואס זענען אין יהודה אנטלויפען צו דיא בערג, און דיא וואס זענען אין איהר מיטען לאזען זיין ארויפגעהען, און דיא וואס זענען אויף דעם לאנד לאזען זיין דרינען נים אריינקומען; ²² ווארין דאס זענען דיא טעג פון נקמה, אז אלעס וואס איז געשריבען ואל דערפילט ווערען. ²³ וועה צו דיא וואס זענען מעוברת, און וואס געבען צו זיינען אין זענע טעג; ווארין עס וועט זיין א גרויסע צרה אויף דער ערד, און צארן איבער דיזעס פאלק, ²⁴ און זיין וועלען פאלען דורך דער שארף פון דעם שווערט, און וועלען פערטריבען ווערען צווישען אלע פעלקער, און ירושלים וועט צוטערעטען ווערען פון דיא גוים, ביז דיא צייטען פון דיא גוים וועלען דערפילט ווערען. ²⁵ און עס וועלען זיין צייכען אין דער וון און אין דער לבנה און אין דיא שטערען, און אויף דער ערד צרות פון פעלקער מיט אנגסט וועגען דעם רוישען פון דעם ים און דיא וועלען; ²⁶ דיא מענטשען וועלען פאר מורא פערגעעהען, און פאר ווארטען אויף דיא זאכען וועלכע קומען אין דער וועלט; ווארין דיא מעכטע פון דיא הימעל וועלען ויך בעוועגען. ²⁷ און דאן וועלען זיין זעהען דעם זון אדם קומען אין א וואלקען מיט מאכט און מיט גרויסע הערליכקייט. ²⁸ און ווען דיזע זאכען וועלען אנהייבען צו געשעהען, אזוי זעהט ארויף, און הייבט אויף אייערע קעפ, ווארין אייערע גאולה איז נאהענט.

²⁹ און ער האט צו זיין א מישל געזאגט, זעהט אן דעם פייגענבוים און אלע ביימער; ³⁰ ווען זיין שפראצען שוין ארויס, אזוי זעהט איהר און וויסט בייא אייך זעלבסט אז דער ווער איז שוין נאהענט. ³¹ גלייכדעם אויף איהר, ווען איהר וועט זעהען אז אלע דיזע זאכען געשעהען, אזוי וויסט אז דאס קעניגרייך פון גאט איז נאהענט. ³² באמערקט וואג אייך, אז דאס דאוונע דור ואל נים פארבייא געהען, ביז אלעס וועט געשעהען. ³³ הימעל און ערד

לוקאס כא כב

וועלען פערנענען, אבער מיינע ווערטער וועלען נישט פערנענען.
³⁴ אבער היינט אייך, אז איינער הערצער זאלען נישט שווער ווין מיט פרעסען
 און וויפּען און דיא זארגען פון דעם לעבען, און זענער טאג וועט פלוצלינג
 אויף אייך קומען אזוי וויא א געזי; ³⁵ ווארין גר וועט קומען אויף אלע דיא
 וואס וואוינען אויף דיא גאנצע ערד. ³⁶ אבער וואכט איהר און בעט אלע צייט,
 אז איהר זאלט שטארק ווין צו אנטרענען דאס אלעס וואס וועט געשענען, און
 צו שטענען פאר דעם בן אדם.

³⁷ און יעדען טאג האט גר געלעהרט אים בית המקדש, אבער יעדע נאכט
 איז גר ארויסגעגאנגען און האט איבערגעגעבט אויף דעם בארג וואס איז
 גערופען דער הר הזיתים. ³⁸ און דאס גאנצע פאלק איז צו איהם גאנגן פרייה
 געקומען אים בית המקדש, אז וויא זאלען איהם הערען.

כב ¹ און דער חג המצות, וואס הייסט פסח, איז נאכהענט געקומען,
² און דיא גרשטע כהנים און דיא סופרים האבען געווכט וויא אזוי וויא
 זאלען איהם אומברענגען; ווארין וויא האבען ויך געפארבטען פאר דעם
 פאלק.

³ און דער שטן איז אריינגעקומען אין יהודה וואס האט געהייסען אייז-
 קרויט, וועלכער איז איינער פון דיא צוועלף גענוען. ⁴ און גר איז אנטקעגן-
 גאנגען און האט מיט דיא גרשטע כהנים און דיא הויפטלייט גערעט, וויא
 אזוי גר זאל איהם צו וויא איבערגעבען. ⁵ און וויא האבען ויך געפרייגט, און
 האבען איהם צוגעזאגט געלד צו געבען. ⁶ און גר האט איינגעוויילט,
 און האט געווכט א געלעגענהייט אז גר זאל איהם צו וויא איבערגעבען און
 א רעש.

⁷ און דער טאג פון מצות איז געקומען, ווען מען מוז שטענען דעם קרבן
 פסח. ⁸ און גר האט פערטרום און יוחנן געשיקט און געזאגט, געהט און ברייט
 אן פאר אונז דעם קרבן פסח, אז מיר זאלען עס געסען. ⁹ און וויא האבען צו
 איהם געזאגט, וואו ווילסט דוא אז מיר זאלען עס אנברייטען? ¹⁰ און גר האט
 צו וויא געזאגט, געהט, ווען איהר וועט אין דיא שטאדט אריינקומען, וועט
 אייך בעגעגנען א מאן וואס טראגט א קרויג מיט וואסער; פאלגט איהם נאך
 צו דעם הויז וואו גר געהט אריין. ¹¹ און איהר זאלט זאגען צו דעם בעל
 הבית, דער לעהרער זאגט צו דיר, וואו איז דאס גאסט צימער, וואו איך זאל
 דעם קרבן פסח געסען מיט מיינע פלמידים? ¹² און גר וועט אייך ווייזען א
 גרויסע אויבערע שטוב אויסגעצירט; דארט ברייט אן. ¹³ און וויא זענען
 אנטקעגנגעגאנגען, און האבען געפונען אזוי וויא גר האט געזאגט; און וויא
 האבען דעם קרבן פסח אנגעברייט.

¹⁴ און ווען דיא שעה איז געקומען, האט גר ויך אנדערגעגעבט, און דיא
 צוועלף אפאסטעל מיט איהם. ¹⁵ און גר האט צו וויא געזאגט, איך האב
 געהער בעגעהרט דעם קרבן פסח מיט אייך צו געסען פאר מיין ליידען;
¹⁶ ווארין איך זאג אייך, אז איך וועל נישט מעהר דערפון געסען, ביז עס וועט

לוקאס כב

דערפילט ווערען אים קעניגרייך פון גאט. ¹⁷ און ער האט גענומען דעם כוס, און האט געדאנקט און געזאגט, נעמט דאס און פערטהילט עס צווישען אייך; ¹⁸ ווארין איך זאג אייך, אז איך וועל נישט מעהר טרינקען פון דער פרוכט פון דעם וויינשטאק, ביז דאס קעניגרייך פון גאט וועט קומען. ¹⁹ און ער האט פרויט גענומען, און האט געדאנקט און האט עס צובראכען, און האט צו זיך געגעבן פאר און געזאגט, דאס איז מיין לייב, וואס איז פאר אייך געגעבען; טהוט דאס צו מיין געדעכטניס. ²⁰ גלייכדעם אויך דעם כוס נאך דעם אבענדמאהל; און ער האט געזאגט, דינער כוס איז דער גייע בונד אין מיין בלוט, וואס איז פאר אייך פערנאסען. ²¹ אבער זעה, דיא האנד פון דעם מוכר איז מיט מיר אויף דעם טיש. ²² ווארין דער בן אדם געהט אזוי וויא עס איז בעשטימט געווארן רען; אבער וועה צו דעם מענשען דורך דעם ער איז איבערגעגעבען. ²³ און וויא האבען אנגעהויבען צווישען זיך צו פרעגען, וועלכער פון זיך וויא וועט זיין וואס וועט דאס טהון.

²⁴ און עס איז ענטשטאנען צווישען זיך א וכוות, וועלכער פון זיך זאל וויא דער גרעסערער בעטראכט ווערען. ²⁵ און ער האט צו זיך געזאגט, דיא מלכים פון דיא פאלקער הערשען איבער זיך, און דיא וואס גענועלטיגען איבער זיך הייסען וואוילטהעטער. ²⁶ אבער איהר, ווייט נישט אזוי, גייערט דער גרעסערער צווישען אייך זאל זיין אזוי וויא דער יונגערער, און דער פארשטעהער אזוי וויא דער בעדינער. ²⁷ ווארין ווער איז גרעסער, דער וואס ויצט ביים טיש, אדער דער וואס בעדינט? איז עס נישט דער וואס ויצט ביים טיש? אבער איך בין צווישען אייך וויא א בעדינער. ²⁸ און איהר זענט דיא וואס זענען מיט מיר געבליבען אין מינע פריפונגען. ²⁹ און איך בעשטעל אייך א קעניג-רייך, אזוי וויא מיין פאטער האט מיר בעשטעלט; ³⁰ אז איהר זאלט ביים מיין טיש עסען און טרינקען אין מיין קעניגרייך, און זאלט אויף שטוהלען זיצען, און ריכטען דיא צוועלף שבטים פון ישׂראל. ³¹ שמעון שמעון, זעה, דער שטן האט בעגעהרט אז ער זאל אייך זיגען וויא ווייץ; ³² אבער איך האב פאר דיר געבעטען, אז דיין גלויבען זאל נישט פעהלען; און דוא ווען דוא האסט אמאל אומגעקעהרט, אזוי שטארק דייע פרידער. ³³ און ער האט צו איהם געזאגט, האר, איך בין פארטיג מיט דיר אין געפענגניס צו געהען, און אויך צום טויט. ³⁴ אבער ער האט געזאגט, איך זאג דיר, פעטרוס, דער האן וועט היינט נישט קרייצן, איידער דוא וועסט דרייא מאל פערלייקנען אז דוא קענסט מיר.

³⁵ און ער האט צו זיך געזאגט, ווען איך האב אייך געשיקט אהן בייטעל און אהן ריינע טאש און אהן שיה, האט אייך עפעס געפעהלט? און וויא האבען געזאגט, קיין זאך. ³⁶ און ער האט צו זיך געזאגט, אבער אזונד, ווער עס האט א בייטעל, לאז ער איהם מיטגעמען, און אזוי אויך א ריינע טאש; און ווער עס האט נישט קיין שטערט, לאז ער זיין קלייד פערקויפען, און לאז ער זיך איינס קויפען. ³⁷ ווארין איך זאג אייך, אז דאס וואס שטעהט געשריבען

לוקאס כב

מזו אין מיר דערפילט ווערען, און ער איז געזעהלט געווען צווישען דיא אויף-
געקעכטע; ווארן דאס וואס מיר בעטערעפט האט א פכלית. ³⁸ און וויא האבען
געזאגט, האר, זעה, עס זענען דא צווייא שווערען. און ער האט צו וויא
געזאגט, עס איז גענוג.

³⁹ און ער איז ארויסגעגאנגען, און איז געקומען גאך ווייניג געוואוינהייט צום
הר הויזים; און ווייניג פלמידים האבען איהם נאכגעפאלגט. ⁴⁰ און ווען ער
איז אויף דעם ארט געקומען, האט ער צו וויא געזאגט, ווייט מתפלל אז איהר
זאלט ניט קומען אין פריפונג. ⁴¹ און ער האט זיך פון וויא אפגעזונדערט,
אזוי ווייט וויא א שטיין ווארפען, און האט אנדערענקניגט און געבעטען;
⁴² און ער האט געזאגט, פאטער, ווען דוא ווילסט, געם אונזעך ריזען כוס פון
מיר; דאך ניט מיין ווילען, גייערט דיין ווילען זאל געשעהען. ⁴³ און א מלאך
פון הימל האט זיך צו איהם געוויזען, און האט איהם געשטארקט. ⁴⁴ און
ער איז אין צער געווען און האט ערנסטער געבעטען; און ווין שווייט איז
אזוי וויא גרויסע טראפען פון בלוט ארופגעפאלען צו דער ערד. ⁴⁵ און ער
איז פון דעם געבעט אויפגעשטאנען, און איז צו דיא פלמידים געקומען,
און האט וויא געפינען שלאפען פאר בעטריבנים. ⁴⁶ און האט צו וויא
געזאגט, ווארום שלאפט איהר? שטעהט אויף און בעט, אז איהר זאלט
ניט קומען אין פריפונג.

⁴⁷ דערווייל ער האט גאך גערעט, זעה א סך לייט, און איינער פון דיא צוועלף
וואס האט געהייסען יהודה איז פאר וויא געגאנגען, און האט זיך גענעהנט
צו ישוע איהם צו קייסען. ⁴⁸ און ישוע האט צו איהם געזאגט, יהודה,
איבערגיבסט דוא דעם בן אדם מיט א קיש? ⁴⁹ ווען דיא וואס זענען מיט
איהם געווען האבען גענעהען וואס עס וועט געשעהען, האבען וויא געזאגט,
האר, זאלען מיר שלאגען מיט דעם שווערט? ⁵⁰ און איינער פון וויא האט
געשלאגען דעם קנעכט פון דעם כהן גדול, און האט איהם דאס רעכטע
אויסער אפגעשניטען. ⁵¹ און ישוע האט געגנטפערט און געזאגט, לאזט עס
אזוי ווייט ווין. און ער האט איהם דאס אויסער אנגעריהרט, און האט איהם
געוויילט. ⁵² און ישוע האט געזאגט צו דיא ערשטע כהנים און דיא אוי-
בערשטע פון דעם בית המקדש און דיא עלצטע, וואס זענען צו איהם
געקומען, זענט איהר ארויסגעקומען אזוי וויא קעגען א רויכער מיט שווערען
און מיט שטעקען? ⁵³ איך בין מיט אייך טעגליך געווען אים בית המקדש,
און איהר האט ניט דיא הענד קעגען מיר אויסגעשטרעקט; אבער דאס איז
אייגערע שעה און דיא מאכט פון פינסטערנים.

⁵⁴ און וויא האבען איהם גענומען און אונזעקגעפיהרט, און האבען
איהם אים הויז פון דעם כהן גדול אריינגעבראכט; און פערטום האט
איהם פון ווייטען נאכגעפאלגט. ⁵⁵ און וויא האבען אנגעזינדען א פייגער אין
מיטען הויף, און האבען זיך צוואמען געזעצט, און פערטום איז צווישען

ישעיה נג' יב', ⁵⁷

לוקאס כב כג

וַיָּא גַעזעסען. ⁵⁶ און א געוויסעס מעדעל האט איהם געזעהען ווען ביים פייער, און האט איהם שארף אנגעקוקט און געזאגט, דינער איז אויך מיט איהם געווען. ⁵⁷ אבער ער האט פערלייקענט און געזאגט, פרוי! איך קען איהם ניט. ⁵⁸ און נאך א קליינע וויילע האט איהם איין אנדערער געזעהען און געזאגט, דוא ביסט אויך פון וויא. און פעטרוס האט געזאגט, מענטש, איך בין ניט. ⁵⁹ און קענען א שעה שפעטער האט איין אנדערער מיט געוויסן היינט געזאגט, וואהרהאפטיג דינער איז אויך מיט איהם געווען, ווארין ער איז פון גליל. ⁶⁰ אבער פעטרוס האט געזאגט, מענטש, איך ווייס ניט וואס דוא זאגסט. און גלייך דערווייל ער האט נאך גערעדט, האט דער האן געקרייגט. ⁶¹ און דער האר האט זיך אויפגעקערט און האט פעטרוס אנגעזעהען, און פעטרוס האט זיך דערמאנהט אן דעם ווארט פון דעם האר, וויא ער האט צו איהם געזאגט, איידער דער האן וועט קרייגן, וועסט דוא מיר דרייא מאל פערלייקען. ⁶² און ער איז ארויסגעגאנגען און האט ביטער געוויינט.

⁶³ און דיא מענטשען וואס האבען געווען איהם אויסגעשפּעט, און געשלאגען; ⁶⁴ און ווען וויא האבען איהם דיא אויגען פערבונדען, האבען וויא איהם געפרעגט און געזאגט, זאג נבואות, ווער איז דער וואס האט דיר געשלאגען? ⁶⁵ און פילע אנדערע לעסטערונגען האבען וויא קענען איהם גערעדט.

⁶⁶ און ווען עס איז טאג געווארען, האבען זיך פערזאמעלט דיא עלצטע פון דעם פאלק, דיא ערשטע כהנים און דיא סופרים, און וויא האבען איהם צו ווייזער סנהדרין געבראכט און געזאגט, ⁶⁷ ווען דוא ביסט דער משיח, זאג אונז, און ער האט צו וויא געזאגט, ווען איך וועל איך זאגען, אזוי וועט איהר ניט גלויבען; ⁶⁸ און ווען איך וועל איך פרעגען, וועט איהר ניט ענטפערן. ⁶⁹ אבער פון אזוינאד אן וועט דער בן אדם ווען ער וועט דיא רעכטע האנד פון דער גבורה פון גאט. ⁷⁰ און וויא האבען אלע געזאגט, ביסט דוא דען דער זון פון גאט? און ער האט צו וויא געזאגט, איהר זאגט אז איך בין. וואו וויא האבען געזאגט, וואס בעדארפען מיר נאך מעהר עדות? ווארין מיר האבען אליין פון וויין מויל געהערט.

כג ¹ און דיא גאנצע פערזאמלונג ווען אויפגעשטאנען, און האבען איהם צו פילטום געבראכט. ² און וויא האבען איהם אנגעהויבען אנצוקלאגען און האבען געזאגט, מיר האבען געפינען אז דינער פערפיהרט אונזער פאלק, און פערביט דעם קיסר מס צו געבען, און זאגט אז ער איז וועלכסט דער מלך המשיח. ³ און פילטום האט איהם געפרעגט און געזאגט, ביסט דוא דער מלך פון דיא יודען? און ער האט איהם געענטפערט און געזאגט, דוא זאגסט עס. ⁴ און פילטום האט געזאגט צו דיא ערשטע כהנים און צו דיא לייט, איך געפין ניט קיין אונרעכט אין דינעם מענטשען. ⁵ אבער וויא האבען נאך שטארקער געזאגט, ער העצט אויף דאס פאלק, און האט אים גאנצען

⁶⁰ דניאל ו' יג'.

לוקאס כג

לאנד יחודה געלעהרט, און האט אויף אנגעהויבען פון גליל ביז אהער.
⁶ און ווען פילטוס האט דאס געהערט, האט ער געפרעגט אויב דער מאן איז פון גליל; וואו ווען ער האט געוואר געווארען אז ער געהערט צו דער קעניג פון הורדוס, האט ער איהם צו הורדוס געשיקט, דער איז אויף געלפסט אין ירושלים געווען אין יענע טעג.

⁸ און ווען הורדוס האט געוועהן האט ער זיך געהרגען געבריינגט; ווארין ער האט איהם שוין לאנג געוואלט וועהן ווייל ער האט וועגען איהם געהערט, און ער האט געהאפט צו וועהן א צייכען ואל דורך איהם געשעהען. ⁹ און ער האט איהם מיט א סך ווערטער אויסגעפרעגט; אבער ער האט איהם גאר נישט געענטפערט. ¹⁰ און דיא ערשטע כהנים און דיא סופרים וועגען געשטאנען, און האבען איהם געהרגען שטארק אנגעקלאגט. ¹¹ און הורדוס מיט זיינע אפיצירען האבען איהם פערשעהמט און אויסגעשפערט, און האבען איהם א גלאנצדיגעס קלייד אנגעטהון, און האבען איהם צו פילטוס צוריקגעשיקט. ¹² און פילטוס און הורדוס וועגען אין דעם טאג צווישען זיך פריינד געווארען; ווארין פריהער וועגען וויא אין פיינדשאפט מיט איינאנדער געווען.

¹³ און פילטוס האט צוואמענגערופען דיא ערשטע כהנים און דיא אויבערשטע טע און דאס פאלק. ¹⁴ און האט צו וויא געזאגט, איהר האט צו מיר דיען מאן געבראכט וויא א פערפיהרער פון דעם פאלק, און זעה, איך האב איהם פאר אייך פערהערט, און האב קיין אונזעכט אין דיעס מענשען נישט געפינען פון וועגען דיא וואס איהר האט איהם אנגעקלאגט. ¹⁵ און אפילו הורדוס אויף נישט; ווארין ער האט איהם צו אונז צוריקגעשיקט; און זעה, ער האט גאר נישט געטהון וואס איז ווערט דעם טויט. ¹⁶ דרום וועל איך איהם לאזען שלאגען, און וועל איהם בעפרייגען. ¹⁷ אבער וויא האבען אלע מיט איין מאל געשריגען און געזאגט, אונזעק מיט דיעס און בעפרייא אונז בר-אבא. ¹⁸ דער איז אים געפענגנים אריינגעווארפען געווארען וועגען איין אויפשטאנד וואס איז אין דער שטאדט געשעהען, און וועגען רציחה. ¹⁹ און פילטוס האט זיך דער צו וויא אויסגערופען ווארין ער האט געוואלט געשעהן בעפרייגען. ²⁰ אבער וויא האבען געשריגען און געזאגט, קרייציג איהם, קרייציג איהם. ²¹ און ער האט דאס דריטע מאל צו וויא געזאגט, וואספאר א שלעכטעס האט ער דען געטהון? איך האב אין איהם קיינע אונזאף פון טויט נישט געפינען, דרום וועל איך איהם לאזען שלאגען, און וועל איהם בעפרייגען. ²² אבער וויא האבען דרויף מיט גרויסע קולות געדרונגען, און האבען פערלאנגט אז ער זאל געקרייציגט וועהן; און זיינע קולות האבען געפועלט. ²³ און פילטוס האט געמישפט, אז עס זאל געשעהען וויא וויא האבען פערלאנגט. ²⁴ און ער האט בעפרייגט דעם וואס איז וועגען איין אויפשטאנד און רציחה אים געפענגנים אריינגעווארפען געווארען, דעם וויא האבען פערלאנגט; אבער געשעהן האט ער איבערגעגעבען צו זייער ווילען.

²⁵ ווארין ער האט געמונט איינעם צו וויא בעפרייגען אויף יום טוב.

לוקאס כג

²⁶ און וויא האבען איהם אונעקגעפיהרט, האבען וויא אנגענומען א געוויסען שמעון פון קוריני, וועלכער איז פון דעם פֿעלד געקומען, און האבען אויף איהם דאס קרייץ ארויפגעלעגט אז ער זאל עס נאך ישוע טראגען. ²⁷ און פיל לייט זענען איהם נאכגעגאנגען, און פֿרויען וואס האבען איבער איהם געקלאגט און געטרויערט. ²⁸ און ישוע האט זיך צו וויא אומגעקעהרט און געזאגט, טעכטער פון ירושלים, וויינט נישט איבער מיר, גייערט וויינט איבער אייך אליין און איבער איינערע קינדער. ²⁹ ווארין זעה, דיא טעג קומען ווען מען וועט זאגען, געבענשט זענען דיא אונפֿרוכטבארען און דיא לייכער וואס האבען נישט געוואונען, און דיא בריסטען וואס האבען נישט געגעבען צו זייען. ³⁰ דאן וועלען וויא אנהויבען צו זאגען צו דיא בערג פאלט אויף אונז, און צו דיא היגעל, דעקט אונז צו; ³¹ ווארין ווען דיעז וואס האבען ווערען געטהון אין א גרינען בוים, וואס וועט אים פֿערבראטען געשעהען?

³² און צוויי אדערע וואס זענען רשעים געווען זענען אויך אהין געפיהרט געווארען, אז וויא זאלען מיט איהם געהרגעט ווערען. ³³ און ווען וויא זענען אנגעקומען צו איין ארט וואס מען זענט גלגלחא, דארט האבען וויא איהם געקרייצט, און דיא רשעים, איינעם צו זייער רעכטע האנד, און איינעם צו דיא לינקע. ³⁴ און ישוע האט געזאגט, פאטער, פֿערגיב זיי, ווארין וויא וויסען נישט וואס וויא טהון. און וויא האבען זיינע קליידער געטהיילט, און האבען גורל געווארפען. ³⁵ און דאס פאלק איז געשטאנען און האט צוגעזעהען. און דיא עלצטע האבען איהם אויך אויסגעשפֿעט און געזאגט, ער האט אנדערע גערעטעט, לאז ער זיך אליין רעטען, ווען ער איז דער משיח פון גאט דער אויסדער־וועהלטער. ³⁶ און דיא סאלדאטען האבען איהם אויך אויסגעשפֿעט, און זענען צו איהם געקומען און האבען איהם עסיג געבראכט; ³⁷ און וויא האבען געזאגט, ווען דא ביסט דער קעניג פון דיא יודען, רעטע דיר אליין. ³⁸ און עס איז אויך איינע אויפֿשריפט איבער איהם געשריבען, דינער איז דער קעניג פון דיא יודען.

³⁹ און איינער פון דיא רשעים וואס זענען געקרייצט געווארען, האט איהם געלעסטערט און געזאגט, ביסט דא נישט דער משיח? רעטע דיר אליין און אונז. ⁴⁰ אבער דער אנדערער האט געענטפֿערט און האט איהם אנגעשריגען און געזאגט, האסט דא קיין מורא נישט פאר גאט, ווארין דא ביסט אין דיא זעלביגע שטראף? ⁴¹ און מיר זענען מיט רעכט פֿערשולדיגט, ווארין מיר בעקומען דאס וואס אונזערע מעשים האבען פֿערדינט; אבער דיעזער מאן האט קיין אונרעכט נישט געטהון. ⁴² און ער האט געזאגט, ישוע, געדענק אן מיר, ווען דא קומסט אין דיין קעניגרייך. ⁴³ און ער האט צו איהם געזאגט, באַמט זאג איך דיר, היינט וועסט דא מיט מיר זיין אין פאראדן.

⁴⁴ און עס איז געווען קעגען דיא זעקסטע שעה, און עס איז פינפטער געווארען איבער דעם גאנצען לאנד, ביז צו דיא גיינטע שעה. ⁴⁵ ווען דיא זון

לוקאס כג כד

האט זיך געניגט, און דאס פֿרוכט פון דעם היכל איז אין מיטען צוריסען געווארען.
⁴⁶ און ישוע האט מיט א הויך קול געשריגען און געזאגט, פֿאטער אין דינע
האנד פֿעפעהל איך מײן גייסט. און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער דיא
נשמה אויסגעלאזט. ⁴⁷ און ווען דער הויפטמאן האט געזעהען וואס איז געשע-
הען, האט ער גאט געלויבט און געזאגט, באַמט דווער מענטש איז א צדיק
געווען. ⁴⁸ און אלע לייט וואס זענען צוואמענגעקומען צו דווער זעהונג, ווען
זיין האבען געזעהען וואס איז געשעהען, האבען זיין זיך געשלאגען אויף דער
ברוסט, און האבען זיך אומגעקעהרט. ⁴⁹ און אלע זינע פֿריינד, און דיא
פֿרויען וואס האבען איהם פון גליל נאכגעפאלגט, זענען פון ווייטען געשטאנען,
און האבען דאס צוגעזעהען.

⁵⁰ און זעה, עס איז געווען א מאן וואס האט געהייסען יוסף, וואס איז א
יוצן געווען, און א גוטער און גערעכטער מאן; ⁵¹ דווער האט גיט איינגעשטימט
אין זייערע געה און זייער ווערק; ער איז פון הרמתיס געווען, א שטאדט פון
דיא יודען, און האט געווארט אויף דעם קעניגרייך פון גאט. ⁵² דווער איז צו
פילטוס געקומען און האט געקעטען דעם לייב פון ישוע. ⁵³ און ער האט
עס ארויפגענומען, און האט עס אין א לייכע איינגעוויקעלט, און האט עס
אריינגעלעגט אין איין אויסגעהאקטען קבר, וואו קיינער איז נאך גיט געלעגען.
⁵⁴ און עס איז ערב יום טוב געווען, און נאכהענט צו שבת. ⁵⁵ און דיא פֿרויען
וואס זענען מיט איהם צוואמענגעקומען פון גליל, האבען נאכגעפאלגט, און
האבען דאס קבר געזעהען, און זיין לייב איז אריינגעלעגט געווארען;
⁵⁶ און זיין האבען זיך אומגעקעהרט, און האבען אנגעברייט בשמים און מר.
און אס שבת האבען זיין נאך דעם געבאט גערוהט.

כד 1 און אים גרשטען טאג פון דער וואך זענען זיין גאנץ פֿריה געקומען
צום קבר, און האבען דיא בשמים געבראכט וואס זיין האבען אנגעברייט.
² און זיין האבען געפינען אז דער שטיין איז פון דעם קבר אומגעוואלנערט,
³ אבער ווען זיין זענען אריינגעגאנגען, האבען זיין גיט געפינען דעם לייב פון
דעם האר'ן ישוע. ⁴ און עס איז געשעהען וויא זיין זענען זעהר וועגען דעם
פֿערזאגט געווען, זענען צווייא מענטשען בייא זיין געשטאנען אין גלאנצעדיגע
קליידער. ⁵ און ווען זיין האבען זיך זעהר געפארכטען, און האבען זייערע
פנים צו דער ערד געניגט, האבען זענען צו זיין געזאגט, ווארום וואס איז
דעם לעבעדיגען צוויישען דיא טויטע? ⁶ ער איז גיט דא, גייערט ער איז
אויפגעשטאנען; געדענקט וויא ער האט צו אייך גערעט ווען ער איז נאך אין
גליל געווען, ⁷ און האט געזאגט, אז דער בן אדם מוז איבערגעגעבען ווערען
אין דיא הענד פון זינדער, און געקרייצט ווערען, און אים דריטען טאג
אויפֿשטעהען. ⁸ און זיין האבען זיך דערמאנהט אן זינע ווערטער, ⁹ און
האבען זיך אומגעקעהרט פון דעם קבר, און האבען אלע דינע זאכען דער-
זעהלט צו דיא ערף און צו אלע איבעריגע. ¹⁰ און עס זענען מרנס במגדלית

⁴⁶ תהלים לא' ו'.

לוקאס כד

און יוחנה און מרנם דיא מוטער פון יעקב; און דיא איברוגע וואס זענען מיט זיין געווען האבען דאס דערזעהלט צו דיא אפאסטעל. ¹¹ און דינע ווערטער זענען בייא זיין נארישקייט אנגעזעהען, און זיין האבען זיין ניט געגלויבט. ¹² אבער פעטרוס איז אויפגעשטאנען און איז צום קבר געלאפען; און ער האט זיך ארויפגעבויגען, און האט געזעהען דיא פכריכים בעיונדער ליגען; און ער איז אנטעקגעגאנגען און האט זיך געוואונדערט וואס עס איז געשעהען.

¹³ און זעה, צוויי פון זיין זענען אן דעם זעלביגען טאג צו א דארף געגאנגען גען וואס הייסט עמאוס, וואס איז זעכציג אקער פערלד ווייט פון ירושלים; ¹⁴ און זיין האבען מיט איינאנדער גערעדט וועגען אלע דינע זאכען וואס זענען געשעהען. ¹⁵ און עס איז געשעהען וויא זיין האבען גערעדט און געטענהעט, האט זיך ישוע אליין גענעהנט און איז מיט זיין געגאנגען. ¹⁶ אבער זייערע אויגען זענען צוגעהאלטען געווען, אז זיין זאלען איהם ניט דערקענען. ¹⁷ און ער האט צו זיין געזאגט, וואספאר עננים זענען דיא, איבער וועלכע איהר טענהעט מיט איינאנדער וויא איהר געהט? און זיין זענען טרויריג געשטאנען. ¹⁸ און איינער פון זיין וואס האט געהייסען קליופס, האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, ביסט דא אליין א פערעמדער און ירושלים, און וויסט ניט וואס איז דרינען געשעהען אין דינע טעג? ¹⁹ און ער האט צו זיין געזאגט, וואספאר זאכען? און זיין האבען צו איהם געזאגט, דיא פון וועגען ישוע הנצרי, דער איז א נביא געווען, מעכטיג אין מעשים און דער פאר גאט און דעם גאנצען פאלק; ²⁰ און וויא אויזערע ערשטע פכנים און אויבערשטע האבען איהם איבערגעגעבען צום משפט פון טויט, און האבען איהם געקרייצט. ²¹ אבער מיר האבען געהאפט אז ער איז דער וואס וועט ישראל אויסלעזען; און איבער דעם אלעס איז היינט דער דריטע טאג זינט דינע זאכען זענען געשעהען. ²² און אויך עטליכע פרויען פון אויז האבען אויז דערשראקען, ווארן זיין זענען גאנץ פריה געווען בייא דעם קבר. ²³ און האבען זיין לייב ניט געפינען, און זענען געקומען און געזאגט, אז זיין האבען געזעהען א געזיכט פון מלאכים, וואס האבען געזאגט אז ער לעבט. ²⁴ און עטליכע פון דיא וואס זענען מיט אויז געווען זענען צום קבר אנטעקגעגאנגען, און האבען געפינען אזוי וויא דיא פרויען האבען געזאגט; אבער איהם האבען זיין ניט געזעהען. ²⁵ און ער האט צו זיין געזאגט, אז איהר אונפערשטענען דינע און שווערערציגע, אז איהר גלויבט ניט אלעס וואס דיא נביאים האבען גערעדט; ²⁶ האט ניט דען דער משים דינע זאכען געזאלט ליידען, און איז זיינע הערליכקייט אריינקומען? ²⁷ און ער האט אנגעהויבען פון משה און פון אלע נביאים, און האט זיין אויסגעלעגט אין דיא גאנצע שריפט וואס איז וועגען איהם געשריבען.

²⁸ און זיין האבען זיך גענעהנט צום דארף וואו אהין זיין זענען געגאנגען; און ער האט זיך געמאכט גלייך וויא ער האט געוואלט ווייטער געהען. ²⁹ און זיין האבען איהם זעהר געבעטען און געזאגט, בלייב מיט אויז, ווארן עס

לוקאס בד

אוי פאר אַבער, און דער טאג גייט זיך אָפּ. און ער איז אריינגעגאנגען מיט
 זיין צו בלייבען. ³⁰ און עס איז געשעהען דערנױל ער האט זיך מיט זיין
 צום טיש געזעצט, האט ער ברויט גענומען און האט א ברכה געמאכט, און
 האט עס צופראכען און צו זיין געגעבען. ³¹ און זייערע אויגען זענען אויפגע-
 מאכט געווארען, און זיין האבען איהם דערקענט; און ער איז פון זיין
 פערשטואנדען. ³² און זיין האבען איינער צום אנדערען געזאגט, האט
 נישט אונזער הארץ אין אונז געברענגט, וויא ער האט מיט אונז גערעדט אויף
 דעם וועג, און וויא ער האט אונז דא שריפט אויסגעלעגט? ³³ און זיין זענען
 אין דא ועלכע שעה אויפגעשטאנען, און זענען קיין ירושלים צוריקגעגאנגען,
 און האבען געפינען דא אלץ פערזאמעלט און דא וואס זענען מיט זיין
 געווען. ³⁴ וואס האבען געזאגט, דער האר איז ווירקליך אויפגעשטאנען, און
 האט זיך צו שמועסן פערטווען. ³⁵ און זיין האבען דערזעהלט דאס וואס איז
 געשעהען אויף דעם וועג, און וויא זיין האבען איהם דערקאנט ביים ברויט
 צופרעכען.

³⁶ און וויא זיין האבען דינע וואכען גערעדט, אזוי איז ער ועלכסט צווישען
 זיין געשטאנען, און האט צו זיין געזאגט, שלום עליכם. ³⁷ און זיין
 האבען זיך דערשראכען און זיך געפארכטען און האבען געדאכט אז זיין
 זעהען א גייסט. ³⁸ און ער האט צו זיין געזאגט, ווארום זענט איהר דער-
 שראכען, און ווארום קומען אזעלכע געדאנקען אין איינערע הערצער אריין?
³⁹ זעהט מיינע הענד און מיינע פיס, אז איך בין עס ועלכסט; פיהלט מיר
 און זעהט, אז א גייסט האט נישט קיין פלייש און בליין, אזוי וויא איהר זעהט
 אז איך האב. ⁴⁰ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער זיין זינע הענד
 און זינע פיס געווענען. ⁴¹ און דערנױל זיין האבען נאך נישט געגלויבט פאר
 שמוחה, און האבען זיך פערטוואנדערט, האט ער צו זיין געזאגט, האט איהר
 דא געזעס צו עסען? ⁴² און זיין האבען איהם געגעבען א שטיק געבראטענע
 פיש; ⁴³ און ער האט עס גענומען און האט פאר זיין געגעסען.

⁴⁴ און ער האט צו זיין געזאגט, דינע זענען מיינע ווערטער וואס איך האב
 צו אייך גערעדט ווען איך בין נאך מיט אייך געווען, אז אלעס מוז דערפילט
 זענען וואס איז זענען מיר געשריבען אין תורת משה און אין דא נביאים
 און אין תהלים. ⁴⁵ דאן האט ער זייער פערשטאנד אויפגעמאכט, אז זיין וואלען
 דא שריפט פערשטעהען. ⁴⁶ און ער האט צו זיין געזאגט, אזוי איז עס
 געשריבען, אז דער משיח זאל ליידען, און פון דעם טויט אויפשטעהען אים
 דריטען טאג. ⁴⁷ און אז מען זאל אין זיין נאמען תשובה פערדינען צו פער-
 געבונג פון זיך צו אלע פעלקער; און מען זאל פון ירושלים אנהייבען.
⁴⁸ איהר זענט גרות פון דינע וואכען. ⁴⁹ און זעה, איך שיק אויף אייך דא
 הקסחה פון מיין פאטער; אבער בלייבט איהר אין דער שטאדט, ביז איהר
 זעט אנגעמחון ווערען מיט מאכט פון דער הייך.

⁵⁰ און ער האט זיין ארויסגעפיהרט ביז ביתהני, און האט זינע הענד

לוקאס כד

אויפגעהויבען, און האט זיין געבענשט. ⁵¹ און עס איז געשעהען וויא ער
האט זיין געבענשט, איז ער אנוועק פון זיין אפגעשיידעט, און איז ארויפגעטראגען
אין הימל אריין. ⁵² און זיין האבען זיך צו איהם געביקט, און זענען קיין
ירושלים מיט גרויסע שמחה צוריקגעגאנגען. ⁵³ און זענען בעשטענדיג אים
בית המקדש געווען, און האבען גאט געלויבט.

דיא הייליגע בשורה טובה נאך יוחנן

¹ אים אנהייב איז דאס ווארט געווען, און דאס ווארט איז מיט גאט געווען און דאס ווארט איז געווען גאט. ² דאס זעלביגע איז געווען אים אנהייב מיט גאט. ³ אלעס איז דורך איהם געמאכט געווארען, און אהן איהם איז גאר ניט געמאכט געווארען, וואס איז געמאכט. ⁴ אין איהם איז געווען דאס לעבען, און דאס לעבען איז געווען דאס ליכט פון דיא מענשען. ⁵ און דאס ליכט שיינט אין דער פינסטערניס, און דיא פינסטערניס האט עס ניט בעגריפען.

⁶ עס איז געווען א מאן וואס איז פון גאט געשיקט, וואס האט געהייסען יוחנן; זינער איז פאר א צייגנים געקומען, אז ער זאל בעצייגען וועגען דעם ליכט, כדי אלע זאלען דורך איהם גלויבען. ⁷ דער איז ניט דאס ליכט געווען, גייערט ער איז געשיקט געווארען צו בעצייגען וועגען דעם ליכט. ⁸ דא איז דאס וואהרע ליכט, וואס לייכט אימליכען מענשען, און עס קומט אין דער וועלט אריין. ⁹ ער איז אין דער וועלט געווען, און דיא וועלט איז דורך איהם געמאכט, און דיא וועלט האט איהם ניט געקענט. ¹⁰ ער איז געקומען צו זיינע אייגענע, און דיא זיינע האבען איהם ניט אנגענומען. ¹¹ אבער וויא פיל עס האבען איהם אנגענומען, צו דיא האט ער מאכט געגעבען אז וויא זאלען קינדער פון גאט ווערען, צו דיא וואס גלויבען אין זיין נאמען; ¹² וואס זענען ניט פון בלוט געבוירען, און ניט פון דעם ווילען פון פלייש, און ניט פון דעם ווילען פון מענשען, גייערט פון גאט.

¹³ און דאס ווארט איז געווארען פלייש, און האט צווישען אונז געוואוינט, און מיר האבען געזעהען זיינע הערליכקייט, דיא הערליכקייט וויא פון דעם איינציגען ווהן פון דעם פאטער, פול מיט גנאד און וואהרהייט. ¹⁴ יוחנן האט אויף איהם בעצייגט, און האט געשריגען און געזאגט, דאס איז דער פון וועלכען איך האב געזאגט, דער וואס קומט נאך מיר איז פאר מיר געווען, ווארין ער איז צוגעשט פאר מיר. ¹⁵ ווארין פון זיינע פולהייט האבען מיר אלע דערהאלטען, און גנאד אויף גנאד. ¹⁶ ווארין דיא הוכה איז דורך משה געגעבען געווארען, גנאד און וואהרהייט זענען געווען דורך ישוע המשיח. ¹⁷ קיינער האט גאט קיינמאל ניט געזעהען; דער איינציגער ווהן, וואס איז אין דעם שוים פון דעם פאטער, דער האט איהם בעקאנט געמאכט.

¹⁸ און דאס איז דאס צייגנים פון יוחנן, ווען דיא יודען פון ירושלים האבען כהנים און לויס געשיקט אז וויא זאלען איהם פרעגען, ווער ביסט דוא? ¹⁹ און ער האט מודה געווען, און האט ניט געליקענט, גייערט האט מודה געווען, איך בין ניט דער משיח. ²⁰ און וויא האבען איהם געפרעגט, וואס דען? ביסט דוא אליה? און ער האט געזאגט, איך בין ניט. ביסט דוא דער נביא? און ער האט גענטפערט, גיין. ²¹ אזוי האבען וויא צו איהם געזאגט, ווער ביסט דוא? אז מיר זאלען איין אנטפער געבען צו דיא וואס האבען אונז געשיקט;

יוחנן א

וואס זאגסט דוא ווענען דיר געלעבסט? ²³ ער האט געזאגט, איך בין א קול פון איינעם וואס שרייעט אין דער מדבר, מאכט גלייך דעם וועג פון דעם הארן, אזוי וויא ישעיה הנביא האט געזאגט. ²⁴ און וויא זענען געשיקט געווען פון דיא פרושים. ²⁵ און וויא האבען איהם געפרעגט, און האבען צו איהם געזאגט, ווארום טובלסט דוא דען, ווען דוא ביסט נישט דער משיח, און נישט אליה, און נישט דער נביא? ²⁶ יוחנן האט וויא געענטפערט און געזאגט, איך טובל מיט וואסער, אבער דא שטעהט איינער צווישען איהן, וועלכען איהר קענט נישט; ²⁷ דער איז ער וואס קומט נאך מיר, וואס איך בין נישט ווערט אז איך זאל דאס שנירעל פון ווינע שייך אויפגיידען. ²⁸ דאס איז געשעהען אין בית-היני אויף דיא אנדערע ווייט זידן, וואו יוחנן האט געטובלט.

²⁹ אויף דעם אנדערען טאג האט יוחנן געזעהען ושווע צו איהם קומען, און האט געזאגט, זעה דאס לאס פון גאט וואס נעמט אונזעך דיא זינד פון דער וועלט. ³⁰ דאס איז דער פון וועמען איך האב געזאגט, נאך מיר קומט א מאן, וואס איז פאר מיר געווען, ווארין ער איז צוגעשט פאר מיר. ³¹ און איך האב איהם נישט געקענט, גייערט אז ער זאל אנטפלעקט ווערען צו ישראל, דרום בין איה געקומען און טובל מיט וואסער. ³² און יוחנן האט בעצייגט און געזאגט, איך האב געזעהען דעם גייסט ארופקומען פון הימל וויא א טויף, און ער איז אויף איהם געבליבען. ³³ און איך האב איהם נישט געקענט; גייערט דער וואס האט מיר געשיקט צו טובלן מיט וואסער, דער האט צו מיר געזאגט, אויף וועמען דוא וועסט זעהען דעם גייסט ארופקומען, און אויף איהם בלייבען, דער איז ער וואס טובלט מיט דעם רוח הקודש. ³⁴ און איך האב געזעהען און האב בעצייגט, אז דויער איז דער ווען פון גאט.

³⁵ אויף דעם אנדערען טאג איז יוחנן ווידער געשטאנען און צווייט פון ווינע פלמידים; ³⁶ און ער האט געזעהען ושווע וויא ער געהט, און האט געזאגט, זעה דאס לאס פון גאט. ³⁷ און דיא צווייט פלמידים האבען איהם געהערט רעדען, און וויא האבען ושווע נאכגעפאלגט. ³⁸ און ושווע האט ויך אומגע- קעהרט, און האט וויא געזעהען נאכפאלגען, און האט צו וויא געזאגט, וואס זוכט איהר? און וויא האבען צו איהם געזאגט, רבי, וואס איז פער- מייטשט לעהרער, וואו וואוינסט דוא? ³⁹ ער האט צו וויא געזאגט, קומט און זעהט. אזוי זענען וויא געקומען און האבען געזעהען וואו ער האט געוואוינט, און זענען זענען טאג ביא איהם געבליבען; און עס איז געווען קעגען דיא צעהנטע שעה. ⁴⁰ אנדרי דער ברודער פון שמעון פעטרוס איז געווען איינער פון דיא צווייט וואס האבען געהערט יוחנן רעדען, און האבען איהם נאכגעפאלגט. ⁴¹ דויער האט צוגעשט געפיגען ויין אייגענעם ברודער שמעון, און האט צו איהם געזאגט, מיר האבען געפיגען דעם משיח, וואס איז פערמייטשט אויף גרעקיש קריסטוס. ⁴² ער האט איהם געבראכט צו ושווע; און ושווע האט איהם געזעהען און געזאגט, דוא ביסט שמעון, דער ווען פון יוחנן, דוא זאלסט גע- רופען ווערען בשא, וואס איז פערמייטשט א פעלו.

⁴³ אויף דעם אנדערען טאג האט ישוע געטאלט געהען קיין גליל, און האט געפינען פיליפוס, און האט צו איהם געזאגט, פאלג מיר נאך. ⁴⁴ און פיליפוס איז געווען פון בית צידה, פון דער ישטארט פון אנדרי און פעטרוס. ⁴⁵ פיליפוס האט נתנאל געפינען, און האט צו איהם געזאגט, מיר האבען געפינען דעם פון וועלכעם משה האט געשריבען אין דער תורה, און דיא נביאים, ישוע דעם זיהן פון יוסף פון נצרת. ⁴⁶ און נתנאל האט צו איהם געזאגט, קאן געסעס גוטעס ארויסקומען פון נצרת? פיליפוס האט צו איהם געזאגט, קום און זעה. ⁴⁷ ישוע האט נתנאל געזעהען צו איהם קומען, און האט פון איהם געזאגט, זעה א וואהר בן ישראל, אין דעם עס איז קוינע פאלשטייט. ⁴⁸ נתנאל האט צו איהם געזאגט, פון וואגען קענסט דא מיר? ישוע האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, איידער פיליפוס האט דיר גערופען, ווען דא ביסט געווען אונטער דעם פייגענבוים, האב איך דיר געזעהען. ⁴⁹ נתנאל האט איהם געענטפערט, רבי, דא ביסט דער זיהן פון גאט, דא ביסט דער מלך פון ישראל. ⁵⁰ ישוע האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, ווייל איך האב דיר געזאגט, איך האב דיר געזעהען אונטער דעם פייגענבוים, אזוי גלויבסט דא? דא וועסט זעהען גרעסערע זאכען וויא דינע. ⁵¹ און ער האט צו איהם געזאגט, באמת באמת זאג איך אייך, אייך וועט זעהען דעם הימל אפען, און דיא מלאכים פון גאט ארויפגעהען און ארופ־קומען אויף דעם בן אדם.

ב ¹ און אים דריטען טאג איז געווען א חתונה אין קנא פון גליל, און דיא מוטער פון ישוע איז דארט געווען; ² און ישוע און זיינע פלמידים זענען אויך געבעטען געווארען אויף דער חתונה. ³ און ווען עס האט זיך געפעהלט וויין, האט דיא מוטער פון ישוע צו איהם געזאגט, זיך האבען ניט קיין וויין. ⁴ און ישוע האט צו איהר געזאגט, וואס האב איך מיט דיר צו טהון, פרויא? מיינע שעה איז נאך ניט געקומען. ⁵ זיינע מוטער האט צו דיא דינער געזאגט, וואס ער וועט צו אייך זאגען, דאס טהוט. ⁶ און עס זענען דארט אנגעהרגעשטעלט זעקס שטייגערנע טאסערקריג נאך דער געוואוינהייט פון דער רייניגונג פון דיא יודען, און איסליכעס האט צוויי אדער דריי מאס געהאלטען. ⁷ ישוע האט צו זיך געזאגט, פילט אן דיא קריג מיט וואסער. און זיך האבען זיך אנגעפילט ביז ארויף. ⁸ און ער האט צו זיך געזאגט, נון שעפט אן און טראגט צו דעם אויבערשטען פון דער סעודה. און זיך האבען געטראגען. ⁹ ווען דער אויבערשטער פון דער סעודה האט פערזוכט דאס וואסער וואס איז וויין געווארען, און האט ניט געוואוסט פון וואגען עס איז אבער דיא דינער וואס האבען דאס וואסער אנגעשעפט האבען געוואוסט; אזוי האט דער אויבערשטער פון דער סעודה גערופען דעם חתן. ¹⁰ און ער האט צו איהם געזאגט, איסליכער מענטש שטעלט צוגעשט אנדער דעם גוטען וויין, און ווען מען האט זיך אנגעטרוקען, אזוי גיבט ער דעם ערגערען אבער דא האסט געהאלטען דעם גוטען וויין ביז אצנד. ¹¹ דאס גרשטע וואונדער

האט ישוע געטהון אין קנא פון גליל, און האט אנטפלעקט וויינע הערליכקייט. און וויינע פלמידים האבען אן איהם געגלויבט. ¹² נאכדעם איז ער ארופגע- נאנגען קיין בפרנחוס, און וויינע מוטער און וויינע ברודער און וויינע פלמידים מיט איהם; און וויא זענען דארט נישט לאנג געבליבען.

¹³ און פסח פון דא יודען איז נאעהנט געווען, און ישוע איז ארויפגעגאנגען קיין ירושלים. ¹⁴ און ער האט געפינען אים בית המקדש, דא וואס הא- בען פערקויפט אקסען און שאף און טויבען, און דא וועקסלער ווענענדיג; ¹⁵ און ער האט געמאכט א פייטשעל פון שטריקלעך, און האט אלע ארויסגע- טריבען פון דעם בית המקדש, אויף דא שאף און אויף דא אקסען, און האט אויסגעשיט דאס געלד פון דא וועקסלער, און האט אומגעווארפען דא טישען; ¹⁶ און ער האט צו דא טויבענהענדלער געזאגט, געמט דינע זאכען פון דאנען אוועק, מאכט נישט דאס הויז פון מיין פאטער א הויז פון האנדעל. ¹⁷ און וויינע פלמידים האבען זיך דערמאהנט, אז עס שטעהט געשריבען, דא קנא פון דיין הויז האט מיר פערזעהרט. ¹⁸ דא יודען האבען דען געענטפערט, און האבען צו איהם געזאגט, וואספאר א צייכען ווייזט דא אונז, אז דא טהוסט דינע זאכען? ¹⁹ ישוע האט געענטפערט און האט צו וויא געזאגט, צושטערט דינען טעמפל, און אין דרייא טעג וועל איך איהם אויפשטעלען. ²⁰ אזוי האבען דא יודען געזאגט, אין זעקס און פינעציג יאהר איז דינער טעמ- פל געבויצט געווארען, און וועסט דא איהם אין דרייא טעג אויפשטעלען? ²¹ אבער ער האט גערעט וועגען דעם טעמפל פון זיין לייב. ²² דרום ווען ער איז פון דעם טויט אויפגעשטאנען, אזוי האבען וויינע פלמידים געדענקט אז ער האט דאס גערעט, און וויא האבען געגלויבט אין דער שריפט און אין דעם ווארט וואס ישוע האט צו וויא געזאגט.

²³ און ווען ער איז געווען אין ירושלים אס פסח אויף דעם יום טוב האבען פילע געגלויבט אן זיין נאמען, ווען וויא האבען געזעהען וויינע וואונדער וואס ער האט געטהון. ²⁴ אבער ישוע האט זיך צו וויא נישט פערטרויעט, ווייל ער האט אלע געקענט; ²⁵ און ער האט נישט בעדארפט אז איימיצער זאל צייגנדיג געבען אויף מענשען, ווארין ער האט געוואוסט וואס איז אים מענשען. ¹ און עס איז געווען א מאן פון דא פרושים, וואס האט געהייסען ניקודימוס, א קצין פון דא יודען. ² דינער איז געקומען צו ישוע בייא נאכט, און האט צו איהם געזאגט, רבי, מיר וויסען אז דא ביסט געקומען פון גאט וויא א לעהרער, ווארין קיינער קען נישט טהון דא וואונדער וואס דא טהוסט, סיידען גאט איז מיט איהם. ³ ישוע האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, באמת באמת זאג איך דיר, סיידען א מאן ווערט פון אויפגען געבוירען, קען ער נישט זעהען דאס קעניגרייך פון גאט. ⁴ ניקודימוס האט צו איהם געזאגט, וויא אזוי קען א מאן געבוירען ווערען ווען ער איז אלט? קען ער דאס צווייטע מאל אריינקומען אין זיין מוטערס לייב, און געבוירען ווערען?

תהלים סט' ט', ¹⁷

יִשׁוּעַ הָאֵם גִּעְזַנְטְפֶּערט, בָּאָמֶת בָּאָמֶת זאג איך דיר, סײַדען אַ מאַן ווערט געבוירען פון וואַסער און פון דעם גײַסט, קען ער נישט אַרײַנקומען אים קעגן נײַגרייך פון גאט. ⁶ דאָס וואָס איז געבוירען פון דעם פֿלייש איז פֿלייש, און דאָס וואָס איז געבוירען פון דעם גײַסט איז גײַסט. ⁷ פֿערטוואַנדער דיר, נישט אז איך האָב דיר געזאָגט, איהר מוזט פון אויבן געבוירען ווערען. ⁸ דער ווײַז בלאַזט וואו ער וויל, און דאָס הערסט ווײַן קול, אָבער דאָס ווײַסט נישט פון וואָס ער קומט, און וואו איהן ער געהט; אזוי איז אײַטליכער וואָס איז געבוירען פון דעם גײַסט. ⁹ ניקודימוס האָט געזענטפֿערט און האָט צו איהם געזאָגט, וויא אזוי קען דאָס ווײַן? ¹⁰ יִשׁוּעַ האָט געזענטפֿערט און האָט צו איהם געזאָגט, ביסט דאָס דער לעהרער פון ישראָל, און ווײַסט נישט דינע זאכען? ¹¹ בָּאָמֶת בָּאָמֶת זאג איך דיר, אז מיר רעדען וואָס מיר וויסען, און בעצײגען וואָס מיר האָבען געזעהען, און איהר נעמט נישט אָן אונזער צייגנים. ¹² ווען איך האָב צו אײַך גערײַשט זאכען געזאָגט, און איהר גלויבט נישט, וויא אזוי וועט איהר גלויבען, ווען איך זאג צו אײַך הימלישע זאכען? ¹³ און קײַנער איז נישט אַרױפֿגעגאנגען אים הימעל אַרױן, גײַערט דער וואָס איז אַרױפֿגעקומען פון דעם הימעל, דער בן אָדָם וואָס איז אים הימעל. ¹⁴ און וויא משה האָט אױפֿגעהויבען דיא שלאַנג אין דער מדבר, אזוי מוז דער בן אָדָם אױפֿגעהויבען ווערען; ¹⁵ אז אײַטליכער וואָס גלויבט אָן איהם זאל האָבען דאָס עבִיגע לעבען. ¹⁶ וואַרין גאט האָט דיא וועלט אזוי געליבט, אז ער האָט געגעבען ווײַן אײַנער געבוירענען זיין, אז אײַטליכער וואָס גלויבט אָן איהם זאל נישט פֿערלירען ווערען, גײַערט ער זאל האָבען דאָס עבִיגע לעבען. ¹⁷ וואַרין גאט האָט נישט געשיקט ווײַן זיין זיין דער וועלט אַרױן אז ער זאל דיא וועלט פֿערשולדיגען; גײַערט אז דיא וועלט זאל דורך איהם גערעטעט ווערען. ¹⁸ דער וואָס גלויבט אָן איהם איז נישט פֿערשולדיגט; דער וואָס גלויבט נישט איז שוין פֿערשולדיגט, ווײַל ער האָט נישט געגלויבט אָן דעם גאט פון דעם אײַנגעבוירענען זיין ווען פון גאט. ¹⁹ און דאָס איז דאָס מישט, אז דאָס ליבט איז אין דער וועלט אַרױפֿגעקומען, און דיא מענשען האָבען געליבט דיא פֿינסטערנים מעהר וויא דאָס ליבט, וואַרין גײַערט מעשים זענען שלעכט געווען. ²⁰ וואַרין אײַטליכער קער וואָס טהוט בײַנעם האָט פֿינער דאָס ליבט, און קומט נישט צום ליבט, בדי זײַנע מעשים זאלען נישט בעשטראַפט ווערען; ²¹ אָבער דער וואָס טהוט דיא וואַהרהייט קומט צום ליבט, אז זײַנע מעשים זאלען אַנטפֿלעקט ווערען, אז וויא זענען אין גאט געטהון.

²² גאכדעם זענען יִשׁוּעַ און זײַנע תלמידים געקומען צו דעם לאַנד פון ירוּדֶה, און דאָרט האָט ער זיך מיט גײַא אױפֿגעהאלטען, און האָט געטובלט. ²³ און יוחנן האָט אויך געטובלט אין צינן גאָהענט צו שלם, וואַרין עס זענען דאָרט פֿילע וואַסער געווען; און מענשען זענען געקומען און זענען געטובלט געוואָרען. ²⁴ וואַרין יוחנן איז גאָה נישט אים געפֿענגנים אַרױפֿגעוואַרפֿען געווען. ²⁵ עס איז דען געשעהען אַ קריג צווישען דיא תלמידים פון יוחנן און אַ יודען זענען בײַנגונג.

יוחנן ג ד

²⁶ און וויא זענען געקומען צו יוחנן, און האבען צו איהם געזאגט, רבי, דער וואס איז מיט דיר געווען אויף דיא אנדערע זייט ירדן, אויף וועלכעס ווא האפט בעצייגט, זעה, ער טובלט, און אלע קומען צו איהם. ²⁷ יוחנן האט גע-ענטפערט און געזאגט, א מענטש קען קיין זאך נישט דערהאלטען, אויסער עס ווערט איהם פון דעם הימל געגעבען. ²⁸ איהר אליין זענט מיינע עדות, אז איהר האב געזאגט, איהר בין נישט דער משיח, גייערט איהר בין פאר איהם גע-שיקט. ²⁹ ווער עס האט דיא בלה, דער איז דער חתן; אבער דער פריינד פון דעם חתן, וואס שטעהט און הערט איהם, דער פרייעט זיך זעהר וועגען דעם קול פון דעם חתן. דרום איז דינע מיינע פריינד דערפילט. ³⁰ ער מוז גרעסער ווערען, אבער איהר מוז קליינער ווערען.

³¹ דער וואס קומט ארום פון אויבען איז איבער אלעס; דער וואס איז פון דער ערד געהערט צו דער ערד, און רעט פון דער ערד; דער וואס קומט פון דעם הימל איז איבער אלעס. ³² וואס ער האט געזעהען און געהערט דאס בעצייגט ער, און קיינער נעמט נישט אן זיין צייגנים. ³³ דער וואס נעמט אן זיין צייגנים האט זיינע חתימה געגעבען אז גאט איז אמת. ³⁴ ווארין וועמען גאט האט געשיקט, דער רעט דיא ווערטער פון גאט; ווארין נישט מיט מאס גיבט גאט דעם גייסט. ³⁵ דער פאטער ליבט דעם זעהר, און האט אלעס אין זיינע האנד געגעבען. ³⁶ דער וואס גלויבט אן דעם זעהר האט עפיעס לעבען; אבער דער וואס גלויבט נישט אן דעם זעהר וועט נישט לעבען זעהען, גייערט דער צארן פון גאט בלייבט אויף איהם.

ד ¹ אזוי דען ווען דער האר האט געוואוסט אז דיא פרושים האבען געהערט, אז ישוע מאכט און טובלט מעהר פלמידים וויא יוחנן; ² האטשע ישוע אליין האט נישט געטובלט, גייערט זיינע פלמידים; ³ אזוי האט ער פערלאזט יחודה, און איז ווידער געגאנגען קיין גליל. ⁴ און ער האט געמוזט דורכגעהען דורך שומרון. ⁵ דרום איז ער געקומען צו איינע שטאדט פון שומרון, וואס הייסט סוכר, נאהענט צו דעם לאנד וואס יעקב האט געגעבען צו זיין זעהר יוסף. ⁶ און דארט איז געווען דער ברוגען פון יעקב, ישוע דען איז מיד געווען פון דעם וועג, און האט זיך אזוי אנדערגעזעצט ביא דעם ברוגען; און עס איז געווען קעגען דער זעקסטער שעה. ⁷ און א פרויא איז פון שומרון געקומען וואסער צו שפען. ישוע האט צו איהר געזאגט, גיב מיר צו טרינקען; ⁸ ווארין זיינע פלמידים זענען אוועקגעגאנגען אין דער שטאדט, כדי וויא זאלען קויפען צום עסען. ⁹ דיא פרויא פון שומרון האט דען צו איהם געזאגט, וויא פערלאנגסט דוא וואס דוא ביסט א יהודי צו טרינקען פון מיר, וואס איהר בין א שומרונית? ווארין דיא ווערן האבען נישט קיינע געמיינשאפט מיט דיא שומרונים. ¹⁰ ישוע האט געענטפערט און האט צו איהר געזאגט, ווען דוא זאלסט וויסען דיא מתנה פון גאט, און ווער עס איז וואס זאגט צו דיר, גיב מיר צו טרינקען, אזוי זאלסט דוא איהם געבעטען, און ער זאלט דיר געגעבען לעבענדיגעס וואסער. ¹¹ ויא האט צו איהם געזאגט, האר, דוא האסט

דאך נישט קיין איימער, און דער ברונען איז טיף; פון וואנען האסטו דא דען דאס לעבעדיגעס וואסער? ¹² ביסטו דא גרעסער וויא אוינער פאטער זעלב, וואס האט אויך דעם ברונען געגעבן, און האט דערפון געטרונקען, און זיינע קינדער און זיינע ביהמות? ¹³ יִשׁוּעַ האט געענטפערט און האט צו איהר גע- זאגט, איטליכער וואס טרינקט פון דינעם וואסער וועט ווידער דורכשטיג ווערען; ¹⁴ אבער ווער עס וועט טרינקען פון דעם וואסער וואס איך וועל איהם געבן, דער וועט אויף עבניג נישט דורכשטיג זיין, גייערט דאס וואסער וואס איך וועל איהם געבן וועט אין איהם ווערען א ברונען פון וואסער וואס קוועלט צום עבניגען לעבען. ¹⁵ דיא פרויא האט צו איהם געזאגט, האר, גיב מיר דינעם וואסער, כדי איך זאל נישט דורכשטיג זיין, און זאל נישט אהער קומען צו יִשׁוּעַ פֿען. ¹⁶ ער האט צו איהר געזאגט, געה, רופ דיין מאן, און קום אהער. ¹⁷ דיא פרויא האט געענטפערט און געזאגט, איך האב נישט קיין מאן. יִשׁוּעַ האט צו איהר געזאגט, דא האסטו רעכט געזאגט, איך האב נישט קיין מאן; ¹⁸ ווארין דא האסטו פינף מענער געהאט, און דער וואס דא האסטו אצונד איז נישט דיין מאן; דאס האסטו דא וואהר געזאגט. ¹⁹ דיא פרויא האט צו איהם געזאגט, האר, איך זעה אז דא ביסטו א נביא. ²⁰ אוינערע פֿעטער האבען אויף דינעם בארג אנגעפֿעטען; און איהר זאגט, אז אין ירושלים איז דער ארט וואו מען מוז אנפֿעטען. ²¹ יִשׁוּעַ האט צו איהר געזאגט, פרויא, גלויב מיר אז עס קומט א יִשְׁעָה, ווען איהר וועט נישט אנפֿעטען דעם פאטער אויף דינעם בארג, און אויף נישט אין ירושלים. ²² איהר פֿעטעט אן וואס איהר ווייסט נישט, מיר פֿער- טען אן וואס מיר ווייסען; ווארין דיא יִשְׁעָה איז פון דיא יודען. ²³ אבער עס קומט א יִשְׁעָה, און איז אצונד, ווען דיא וואהרע אנפֿעטער וועלען אנפֿעטען דעם פאטער אין גייסט און אין וואהרהייט; ווארין דער פאטער ווכט אנעלכע איהם אנפֿעטען. ²⁴ גאט איז גייסט; און דיא וואס פֿעטען איהם אן מוזען אנפֿעטען אין גייסט און אין וואהרהייט. ²⁵ דיא פרויא האט צו איהם געזאגט, איך ווייס אז דער משיח קומט, וואס הייסט קריסטוס; ווען ער וועט קומען וועט ער אויך אלעס זאגען. ²⁶ יִשׁוּעַ האט צו איהר געזאגט, איך בין דערנעלכער דער רעד מיט דיר.

²⁷ און דערנאך זענען זיינע פֿלמידים געקומען, און האבען זיך געוואנדערט אז ער האט מיט א פרויא גערעדט; אבער קיינער האט נישט געזאגט, וואס ווכסט דא, אדער וואס רעדסטו דא מיט איהר? ²⁸ דיא פרויא דען האט איהר וואסערקרוי איבערגעלאזט, און איז אנטקעגנאנגען אין דער יִשְׁטאדט, און האט צו דיא מענשען געזאגט; ²⁹ קומט זעהט א מאן וואס האט מיר געזאגט אלעס וואס איך האב געטוהן; איז ער נישט דער משיח? ³⁰ זייא זענען אויס דער יִשְׁטאדט ארויסגעגאנגען, און זענען צו איהם געקומען. ³¹ אין דער צווישען האבען איהם זיינע פֿלמידים געבעטען, און האבען געזאגט, רבי, עס. ³² אבער ער האט צו זייא געזאגט, איך האב שפייז צו עסען, פון דעם איהר ווייסט נישט. ³³ דרום האבען דיא פֿלמידים צווישען זיך געזאגט, האט איהם

איימערער געפערט צו עסען? ³⁴ יִשׁוּעַ האט צו זיין געזאגט, מיינע
שפייז איז אויף אים טהון דעם ווילען פון דעם דער האט מיר געשיקט, און
אויף זאל זיין ווערק פאלקאמפן מאכען. ³⁵ זאגט איהר נישט, אז עס זענען נאך
פיער חדשים, און דערנאך וועט דיא שניטצייט קומען? זעה, אויף זאג איהר,
הייבט אויף אייגערע אויגען, און קוקט אן דיא פֿעלדער, אז זיין זענען שוין
ווייס פאר דיא שניטצייט. ³⁶ און דער וואס שניידעט בעקומט לויף, און נאמעלט
פרוקט צום עביגען לעבען, אז דער וואס זייגט און דער וואס שניידעט נאלען
זיך צוואמען פרייען. ³⁷ ווארין אין דעם איז דאס ווארט וואהר, אז אייגער איז
דער וואס זייגט און איין אנדערער איז דער וואס שניידעט. ³⁸ אויף האב אייך
געשיקט צו שניידען אין דעם וואס איהר האט נישט געארבייט; אנדערע האבען
געארבייט, און איהר זענט אין זייערע ארבייט איינגעטרעטען.

³⁹ און פילע פון דיא שומרונים אויס דינער שטאדט האבען אן איהם גער-
גלויבט דורך דעם ווארט פון דער פרויא, וואס זיא האט בעצייגט, אז ער האט
מיר אלעס געזאגט וואס אויף האב געטהון. ⁴⁰ דרום ווען דיא שומרונים זענען
צו איהם געקומען, האבען זיין איהם געבעטען אז ער זאל בייא זיין בלייבען;
און ער איז דארט געבליבען צוויי טעג. ⁴¹ און פילע מעהר האבען געגלויבט
דורך זיין אייגען ווארט; ⁴² און זיין האבען צו דער פרויא געזאגט, נישט
מעהר דורך דינע גלויבען מיר; ווארין מיר האבען איהם געהערט, און
וויסען אז ער איז באַמט דער משיח, דער רעטער פון דער וועלט.

⁴³ און נאך דיא צוויי טעג איז ער פון דארטען אנטקעגנגאנגען קיין גליל.
⁴⁴ ווארין יִשׁוּעַ זעלבסט האט בעצייגט, אז א נביא האט נישט קיין כבוד אין
זיין אייגענעם לאנד. ⁴⁵ ווען דען ער איז געקומען קיין גליל, האבען איהם דיא
מענשען פון גליל אויפגענומען, ווייל זיין האבען געזעהען אלעס וואס ער
האט געטהון אין ירושלים אויף דעם יום טוב; ווארין זיין אויף זענען געקור-
מען צום יום טוב.

⁴⁶ ער איז דען ווידער געקומען קיין קנא אין גליל, וואו ער האט דאס וואסער
וויין געמאכט. און עס איז געווען איין געדעלמאן, וועמעס ווען איז קראנק געווען
אין בפרנחוס. ⁴⁷ ווען ער האט געהערט אז יִשׁוּעַ איז געקומען פון יהודה קיין
גליל, איז ער צו איהם געגאנגען, און האט איהם געבעטען אז ער זאל ארויפ-
קומען אין זאל זיין ווען היילען; ווארין ער איז נאכהענט צום טויט געווען.
⁴⁸ יִשׁוּעַ האט דען צו איהם געזאגט, ווען איהר זעהט נישט קיינע וואונדער
און צייכען ווילט איהר נישט גלויבען. ⁴⁹ דער געדעלמאן האט צו איהם געזאגט,
האר, קום ארויף איידער מייך קינד שטארבט. ⁵⁰ יִשׁוּעַ האט צו איהם געזאגט,
זעה אהיים, דיין ווען לעבט. און דער מאן האט געגלויבט דאס ווארט וואס
יִשׁוּעַ האט צו איהם געזאגט, און איז אהיימגעגאנגען. ⁵¹ און וויא ער איז
ארויפגעגאנגען, זענען איהם זינע קנעכט גענטענען געקומען, און האבען גער-
זאגט אז זיין קינד לעבט. ⁵² ער האט דען זיין געפרעגט דיא שעה ווען ער
האט אנגעהויבען בעסער צו ווערען, און זיין האבען צו איהם געזאגט,

געבטען אין דא ווענעטע שעה האט איהם דאס פיבעל פערלאזט. ⁵³ אזוי האט דער פאטער געוואוסט אז עס איז אין דא וועלכע שעה געווען, ווען ישוע האט צו איהם געזאגט, דיין ווען לעבט; און ער האט געלויבט, און ווין גאנצעס הוינגעווענד. ⁵⁴ דאס איז ווידער דאס צווייטע וואונדער וואס ישוע האט געטהון, ווען ער איז פון יהודה קיין גליל געקומען.

ה ¹ גאנצעס איז געווען א יום טוב פון דא ווידען, און ישוע איז ארויפגע- גאנגען קיין ירושלים. ² און עס איז אין ירושלים ביז דעם שאפטויר א טיף, וואס איז גערופען אויף העברעאיש בית-חסדא, וואס האט פינף האללען. ³ אין דויע וועגן געלעגען א סף קראנקע, בלינדע, הינקענדיגע, פערדארטע, וואס האבען געווארט אז דאס וואסער וואל וויל גענועגען. ⁴ ווארין א מלאך איז צו צייטען אין דעם טיף אריינגעגאנגען, און האט דאס וואסער געוואוי- גען; ווער עס איז דען צוגעשט אריינגעגאנגען נאך דער גענועגונג פון דעם וואסער, דער איז געווענד געווארען פון וואספאר א קראנקהייט ער האט געהאט. ⁵ און דארט איז א מאן געווען וואס איז אכט און דרייסיג יאהר קראנק געווען. ⁶ וויא ישוע האט איהם געזעהען ליגען, און האט געוואוסט אז ער איז שוין לאנג אזוי געלעגען, האט ער צו איהם געזאגט, ווילסט דו געהיילט ווערען? ⁷ דער קראנקער האט איהם געענטפערט, האר, איך האב נישט קיין מענשען, אז ער וואל מיך אין דעם טיף אריינגעווארפען ווען דאס וואסער וויל גענועגט; און דערווייל איך קום, געהט איין אנדערער פאר מיר אריין. ⁸ ישוע האט צו איהם געזאגט, שטעה אויף, געס דיין בעט און געה ארום. ⁹ און גלייך איז דער מאן געהיילט געווארען, און האט גענומען ווין בעט, און איז ארוםגעגאנגען.

און עס איז געווען שבת אין יענעם טאג. ¹⁰ אזוי האבען דא ווידען געזאגט צו דעם וואס איז געהיילט געווארען, עס איז שבת, און עס איז נישט דערלויבט אז דו וואלסט טראגען דיין בעט. ¹¹ און ער האט וויא געענטפערט, דער וואס האט מיך געהיילט, דער האט צו מיר געזאגט, געס דיין בעט און געה ארום. ¹² וויא האבען איהם געפרעגט, ווער איז דער מאן וואס האט צו דיר געזאגט, געס דיין בעט און געה ארום? ¹³ און דער וואס איז געהיילט געוואר- דען האט נישט געוואוסט ווער ער איז; ווארין ישוע איז אנטקעגעגאנגען, ווייל עס וועגן פיל לייט געווען אין דעם ארט. ¹⁴ דערנאך האט איהם ישוע געפינען אין דעם בית המקדש, און האט צו איהם געזאגט, זעה, דו ביסט געהיילט גע- ווארען; ווידעג נישט מעהר, כדי עס וואל דיר נישט ערגער ווערען. ¹⁵ און דער מאן איז אנטקעגעגאנגען, און האט צו דא ווידען געזאגט אז עס איז ישוע, וואס האט איהם געווענד געמאכט. ¹⁶ און דרום האבען דא ווידען ישוע פער- פאלגט, ווייל ער האט דאס געטהון אס שבת. ¹⁷ אבער ער האט וויא געענט- פערט, מיין פאטער ווירקט ביי אצינד, און איך ווערק. ¹⁸ דרום האבען דא ווידען נאך מעהר געזוכט איהם צו הרגענען, ווייל ער האט נישט אליין מחלל שבת געווען, גייערט האט אויך געזאגט, אז נאט איז ווין אייגענער

פאטער, און האט זיך גלייך צו גאט געמאכט.

¹⁹ יֵשׁוּעַ האט דען געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, באַמֶת באַמֶת זאג איך אייך, דער זיהן קען גאר נישט געפֿעס טהון. פון זיך זעלבסט, חוץ דאס וואס ער זעהט דעם פאטער טהון; ווארין דיא זאכען וואס ער טהוט, דינע טהוט אויך אזוי דער זיהן. ²⁰ ווארין דער פאטער ליבט דעם זיהן, און ווייזט איהם אלעס וואס ער טהוט, און ער וועט איהם גרעסערע ווערק וויא דינע ווייזען, אז איהר זאלט אייך וואונדערן. ²¹ ווארין אזוי וויא דער פאטער וועקט אויף דיא מויטע און מאכט זיין לעבען, אזוי מאכט דער זיהן אויך לעבען וועמען ער וויל. ²² ווארין אפילו דער פאטער ריכטעט קיינעם נישט, גייערט האט דאס גאנצע משפֿט צום זיהן געגעבען; ²³ כִּדִּי אלע זאלען עהרען דעם זיהן, אזוי וויא זיין עהרען דעם פאטער; ווער עס עהרט נישט דעם זיהן, דער עהרט נישט דעם פאטער וואס האט איהם געשיקט. ²⁴ באַמֶת באַמֶת זאג איך אייך, ווער עס הערט מיין ווארט, און גלויבט אן איהם וואס האט מיר געשיקט, דער האט עביגעס לעבען; און ער וועט נישט קומען צום געריכט, גייערט אזוי איבערגעגאנגען פון טויט צום לעבען. ²⁵ באַמֶת באַמֶת זאג איך אייך, אז עס קומט א שעה, און אזוי אזוי, ווען דיא מויטע וועלען הערען דאס קול פון דעם זיהן פון גאט, און דיא וואס הערען וועלען לעבען. ²⁶ ווארין אזוי וויא דער פאטער האט לעבען אין זיך זעלבסט, אזוי האט ער אויך צום זיהן גער געבען אז ער זאל האבען לעבען אין זיך זעלבסט. ²⁷ און ער האט איהם מאכט געגעבען אז ער זאל משפֿט האלטען, ווייל ער איז דער בן אדם. ²⁸ פֿער־וואונדערט אייך נישט איבער דאס, ווארין עס קומט א שעה, ווען אלע וואס זענען אין דיא קברים וועלען הערען זיין קול, ²⁹ און וועלען ארויפֿ געהען, דיא וואס האבען גוטעס געטהון צו דער אויפֿשטעהונג פון לעבען, און דיא וואס האבען שלעכטעס געטהון צו דער אויפֿשטעהונג פון משפֿט.

³⁰ איך קען פון מיר זעלבסט גאר נישט טהון; אזוי וויא איך הער ריכטע איך, און מיין משפֿט איז גערעכט, ווארין איך זיך נישט מיין ווילען, גייערט דעם ווילען פון דעם דער האט מיר געשיקט. ³¹ ווען איך בעצייג אויף מיר זעלבסט, מיין צייגנים איז נישט וואהר; ³² עס איז איין אנדערער וואס בעצייגט אויף מיר, און איך ווייס אז דאס צייגנים וואס ער בעצייגט אויף מיר איז וואהר. ³³ איהר האט געשיקט צו יוחנן, און ער האט בעצייגט צו דער וואהרהייט; ³⁴ אָבער איך נעם נישט קיין צייגנים פון א מענשען, דאך איך זאג דאס, אז איהר זאלט גערעכטע ווערען. ³⁵ ער איז געווען דיא לאמפע וואס ברענט און שיינט, און איהר האט געוואלט פאר א צייט אייך פרייען אין זיין ליכט. ³⁶ אָבער איך האב א גרעסערעס צייגנים וויא דאס צייגנים פון יוחנן; ווארין דיא ווערק וואס דער פאטער האט מיר געגעבען אז איך זאל זיין פאלקאמען מאכען, דינע ווערק וואס איך טהוא בעצייגען אויף מיר, אז דער פאטער האט מיר געשיקט. ³⁷ און דער פאטער דער האט מיר געשיקט האט זעלבסט אויף מיר בעצייגט, איהר האט זיין קול קיינמאל נישט געהערט, און נישט ווינע געשטאלט

געזעהען: ³⁸ אין איהר האט נישט גיין נאכט אין איין וואונדער, ווארין וועמען
 גר האט געשיקט, דעם גלויבט איהר נישט. ³⁹ איהר פארשט דא שריפטען,
 ווארין איהר מיינט אז אין וויא האט איהר געזעהן לעבען; און עס זענען דינע
 וואס פגעצויגען אויף מיר. ⁴⁰ און איהר ווילט נישט צו מיר קומען, כדי איהר
 זאלט לעבען האבען. ⁴¹ איך געס נישט קיין כבוד פון מענשען; ⁴² אבער איך
 קען אייך אז איהר האט נישט דא ליבע פון גאט אין אייך. ⁴³ איך בין געקור
 מען אין מיין פאטערס נאמען, און איהר נעמט מיר נישט אן; ווען איין אנדער
 רער נעמט קומען אין גיין אייגענען נאמען, דעם נעמט איהר אנגעמען. ⁴⁴ וויא
 אזוי קענט איהר גלויבען, וואס נעמט כבוד איינער פון דעם אנדערען, און
 ווכט נישט דעם כבוד וואס איז פון גאט אליין? ⁴⁵ דענקט נישט אז איך וועל
 אייך פערקלאגען פאר דעם פאטער; עס איז איינער וואס פערקלאגט אייך,
 משה, אויף דעם איהר זעצט איינערע האפנונג. ⁴⁶ ווארין ווען איהר זאלט אן
 משה געגלויבט, אזוי זאלט איהר אן מיר אויך געגלויבט; ווארין גר האט פון
 מיר געשריבען. ⁴⁷ אבער ווען איהר גלויבט נישט ווינע שריפט, וויא אזוי נעמט
 איהר גלויבען מיינע ווערטער?

ו נאכדעם איז ישוע אנטקעגאנגען אויף דא אנדערע ווייט פון דעם ים פון
 גליל, וואס איז דער ים פון טבריה. ² און פיל לייט זענען איהם נאכגעגאנגען,
 ווארין וויא האבען געזעהען ווינע וואונדער וואס גר האט צו דא קראנקע
 געטון. ³ און ישוע איז אויף דעם בארג ארויפגעגאנגען, און איז דאכט
 געזעסען מיט ווינע פלמידים. ⁴ און עס איז נאכהענט געווען צום חג הפסח,
 וואס איז דער יום טוב פון דא יודען. ⁵ ווען ישוע דען האט דא אויגען
 אויפגעהויבען, און האט געזעהען אז פיל לייט זענען צו איהם געקומען, אזוי
 האט גר צו פיליפוס געזאגט, פון וואנען זאלען מיר ברויט קויפען, אז דינע
 זאלען עסען? ⁶ און דאס האט גר געזאגט כדי איהם צו פריפען; ווארין גר
 האט געוואוסט וואס גר וועט טון. ⁷ פיליפוס האט איהם געגנטפערט, צוויי
 הונדערט גראשען * ברויט איז נישט גענוג פאר וויא, אז איטליכער פון וויא זאל
 ניר א שטיקעל געמען. ⁸ אנדער, איינער פון ווינע פלמידים, דער ברודער
 פון שמעון פעטרוס, האט צו איהם געזאגט; ⁹ דא איז א וונדער, וואס האט
 פינף גערשטען ברויט און צוויי פישלעך, אבער וואס איז דאס פאר אזוי
 פילע? ¹⁰ און ישוע האט געזאגט, הייסט דא מענשען אז וויא זאלען ויך אנז
 דערנעמען, און דא איז פיל גראז געווען אויף דעם ארט. אזוי האבען ויך
 דא מענשען אנדערנעמען קענען פינף טויזענד אין דער צאהל. ¹¹ וישוע
 דען האט גענומען דאס ברויט, און האט א ברכה געמאכט, און האט עס
 פערטטיילט צו דא וואס האבען ויך אנדערנעמען, און אזוי אויך פון דא
 פישלעך וויא פיל וויא האבען געטאלט. ¹² און ווען וויא זענען געזעטיגט גע-
 טאנען, האט גר צו ווינע פלמידים געזאגט, נעמט צוואמען דא איבערגעבליבענע
 ברעקלעך, אז עס זאל נאר נישט פערלירען ווערען. ¹³ אזוי האבען וויא

צוואמענגענומען, און האבען אנגעפילט צוועלף הערב מיט ברעקלעך פון דיא פינף גערשטען ברויט, וואס איז איבערגעבליבען פון דעם וואס איז איבערגעצו דיא וואס האבען געגעסען. ¹⁴ דרום ווען דיא מענשען האבען געזעהען דאס וואונדער וואס ישוע האט געטהון האבען זייא געזאגט, דווער איז געווען דער נביא, וואס זאל קומען אין דער וועלט.

¹⁵ דרום ווען ישוע האט געוואוסט אז זייא וועלען קומען און וועלען איהם געמען מיט געטאלט, אז זייא זאלען איהם פאר א מלך מאכען, אזוי איז ער ווידער אליין אוועקגעגאנגען צו דעם בארג.

¹⁶ און ווען עס איז אבענד געווארען, זענען זיינע תלמידים צום ים ארופגעגאנגען; ¹⁷ און זייא זענען אין א שיף אריינגעגאנגען, און האבען זיך איבער דעם ים אריבערגעשיפט קיין כפרנחום. און עס איז שוין פינפטער געווען, און ישוע איז נאך נישט צו זייא געקומען; ¹⁸ און דער ים האט זיך דערהויבען וועגען א גרויסען ווינד וואס האט געבלאזען. ¹⁹ און ווען זייא האבען גערודערט איין ערך פון פינף און צוואנציג אדער דרייסיג אקער פערלד ווייט, אזוי האבען זייא געזעהען ישוע ארוםגעהען אויף דעם ים, און צו דעם שיף קומען, און זייא האבען זיך געפארקטען. ²⁰ און ער האט צו זייא געזאגט, איך בין עס, פארקט אייך נישט. ²¹ אזוי האבען זייא איהם געטאלט אין דעם שיף אריינגעמען; און גלייך איז דאס שיף ביא דעם לאנד געווען וואו אהין זייא זענען געגאנגען.

²² אויף דעם אנדערען טאג דיא לייט וואס זענען געשטאנען אויף דיא אנדערע ווייט ים האבען געזעהען אז עס איז נישט דארט געווען קיין אנדערעם שיף אויסער איינס, און אז ישוע איז נישט געקומען מיט זיינע תלמידים אין דעם שיף אריין, גייערט זיינע תלמידים זענען אליין אוועקגעגאנגען. ²³ עס זענען אנדערע שיפען געקומען פון טבריה, נאהענט צו דעם ארט וואו זייא האבען דאס ברויט געגעסען, נאכדעם דער האר האט א ברקה געמאכט. ²⁴ דרום ווען דיא לייט האבען געזעהען אז ישוע איז נישט דארט, און אויך נישט זיינע תלמידים, זענען זייא אויך אין דיא שיפען אריינגעגאנגען, און זענען קיין כפרנחום געקומען, און האבען ישוע געזוכט. ²⁵ און ווען זייא האבען איהם געפינען אויף דיא אנדערע ווייט ים, האבען זייא צו איהם געזאגט, רבי, ווען ביסט דא אהער געקומען? ²⁶ ישוע האט זייא געענטפערט און געזאגט, פאמט פאמט זאג איך אייך, איךר ווכט מיר נישט ווייל איךר האט צייכען געזעהען, גייערט ווייל איךר האט געגעסען פון דעם ברויט און זענט זאט געווארען. ²⁷ ארבייט נישט פאר דיא שפיז וואס ווערט פערלויבען, גייערט פאר דיא שפיז וואס בלייבט צום עביגען לעבען, וואס דער בן אדם וועט אייך געבען; ווארין איהם האט גאט דער פאטער פערזיגעלט. ²⁸ אזוי האבען זייא צו איהם געזאגט, וואס זאלען מיר טהון, אז מיר זאלען ווערקען דיא ווערק פון גאט? ²⁹ ישוע האט געענטפערט און האט צו זייא געזאגט, דאס איז דאס ווערק פון גאט, אז איךר זאלט גלויבען אן איהם וועלכען ער האט געשיקט,

³⁰ דרום האבען וי'א צו איהם געזאגט, וואס פאר א צייכען דען מ'הוסט דוא, אז מיר זאלען זעהען און זאלען דיר גלויבען? וואס ווירקסט דוא? ³¹ אונזערע אבות האבען געגעסען מן אין דער מדבר, אזוי ווי'א עס שטעהט געשריבען, ער האט צו וי'א געגעבען ברויט פון הימל צו עסען. ³² אזוי האט ישוע צו וי'א געזאגט, באמת באמת זאג איך איך, משה האט איך גיט געגעבען דאס ברויט פון הימל, אבער מיין פאטער גיבט איך דאס וואהרע ברויט פון הימל; ³³ ווארין דאס ברויט פון גאט איז דער וואס קומט ארום פון הימל און גיבט לעבען צו דער וועלט. ³⁴ דרום האבען וי'א צו איהם געזאגט, האר, גיב אונז בעשטענדיג דיועס ברויט. ³⁵ ישוע האט צו וי'א געזאגט, איך בין דאס ברויט פון לעבען, דער וואס קומט צו מיר וועט גיט הונגריג זיין, און דער וואס גלויבט אן מיר וועט קיינמאל גיט דירשטיג זיין. ³⁶ אבער איך האב צו איך געזאגט, אז איהר האט מיר געזעהען, און האט גיט געגלויבט. ³⁷ אלעס וואס דער פאטער גיבט מיר וועט צו מיר קומען, און ווער עס קומט צו מיר דעם וועל איך גיט ארויסווארפען; ³⁸ ווארין איך בין ארוםגעקומען פון דעם הימל, גיט אז איך זאל מיין ווילען טהון, גייערט דעם ווילען פון איהם וואס האט מיר געשיקט. ³⁹ און דאס איז דער ווילען פון דעם דער האט מיר געשיקט, אז איך זאל גיט פערלירען פון אלעס וואס ער האט מיר געגעבען, גייערט אז איך זאל עס אויפשטעלען אין דעם לעצטען טאג. ⁴⁰ ווארין דאס איז דער ווילען פון מיין פאטער, אז אימליכער וואס זעהט דעם זיהן און גלויבט אן איהם זאל האבען עביגעס לעבען, און איך וועל איהם אויפשטעלען אין דעם לעצטען טאג.

⁴¹ דרום האבען דיא יודען וועגען איהם געמורמעלט, ווייל ער האט געזאגט, איך בין דאס ברויט וואס איז ארוםגעקומען פון דעם הימל; ⁴² און וי'א האבען געזאגט, איז ער גיט ישוע, דער זיהן פון יוסף, וועמעס פאטער און מוטער מיר קענען? וי'א אזוי זאגט ער דען, איך בין ארוםגעקומען פון דעם הימל? ⁴³ ישוע האט געענטפערט און האט צו וי'א געזאגט, מורמעלט גיט צווישען איינאנדער. ⁴⁴ קיינער קען גיט צו מיר קומען, אויסער דער פאטער דער האט מיר געשיקט ציהט איהם, און איך וועל איהם אויפשטעלען אין דעם לעצטען טאג. ⁴⁵ עס שטעהט געשריבען אין דיא גביאים, און וי'א וועלען אלע גער לעהרט זיין פון גאט; אימליכער וואס האט געהערט פון דעם פאטער און האט געלערנט קומט צו מיר. ⁴⁶ גיט אז אייביגער האט געזעהען דעם פאטער, גייערט דער וואס איז פון גאט, דער האט געזעהען דעם פאטער. ⁴⁷ באמת באמת זאג איך איך, ווער עס גלויבט אן מיר האט עביגעס לעבען. ⁴⁸ איך בין דאס ברויט פון לעבען. ⁴⁹ אייגערע אבות האבען דאס מן אין דער מדבר געגעסען, און זענען געשטארבען. ⁵⁰ דאס איז דאס ברויט וואס קומט ארום פון דעם הימל, אז א מענטש זאל דערפון עסען און גיט שטארבען. ⁵¹ איך בין דאס לעבעדיגע ברויט, וואס איז פון דעם הימל ארוםגעקומען; ווער עס וועט

שמות טו' יב': תהלים עח' כד', ⁴⁵ ישעיה נד' יג': ירמיה לא' לג', לד' ⁴⁶

עסען פון דינעם ברויט, דער וועט אויף גביג לעבען; און דאס ברויט וואס איך וועל לעבען איז מיין פלייש פאר דעם לעבען פון דער וועלט.

⁵² אזוי האבען דיא יודען צווישען זיך געקריגט און געזאגט, וויא אזוי קען דינער לעבען אונז ויין פלייש צו עסען? ⁵³ דרום האט ישוע צו זיין געזאגט, באמת באמת וואג איך אייך, ווען איהר וועט זיט עסען דאס פלייש פון דעם זון אדם און וועט זיט טרינקען ויין בלוט, האט איהר קיין לעבען זיט אין אייך. ⁵⁴ ווער עס עסט מיין פלייש און טרינקט מיין בלוט, האט עביגעס לעבען, און איך וועל איהם אויפשטעלען אין דעם לעצטען טאג. ⁵⁵ ווארין מיין פלייש איז וואהרהאפטגע שפייז, און מיין בלוט איז וואהרהאפטגעס געטרינקען. ⁵⁶ ווער עס עסט מיין פלייש און טרינקט מיין בלוט, דער וואוינט אין מיר, און איך אין איהם. ⁵⁷ אזוי וויא דער לעבעדיגע פאטער האט מיר געשיקט, און איך לעב דורך דעם פאטער, אזוי ווער עס עסט מיר, דער אויך וועט לעבען דורך מיר. ⁵⁸ דאס איז דאס ברויט וואס איז פון דעם הימעל ארויפגעקומען, זיט אזוי וויא אייגענע אבות האבען געגעסען און געזען געשטארבען; ווער עס עסט דינעם ברויט וועט עביג לעבען. ⁵⁹ דינע וואבען האט ער געזאגט אין דער שול, ווען ער האט אין כפרנחום געלעהרט.

⁶⁰ פילע דען פון זיינע תלמידים, ווען זיין האבען דאס געהערט, האבען געזאגט, דאס איז א הארעטעס ווארט; ווער קען עס הערען? ⁶¹ אבער ישוע האט אין זיך געוואוסט אז זיינע תלמידים האבען איבער דאס געמוזמעלט, און האט צו זיין געזאגט, איז דאס א שטרויכלונג צו אייך? ⁶² וויא אזוי ווען איהר וועט זעהען דעם זון אדם ארויפגעהן וואו ער איז פריהער געווען? ⁶³ עס איז דער גייסט וואס מאכט לעבענדיג, דאס פלייש נוצט גאר זיט; דיא ווערטער וואס איך האב גערעט צו אייך, דיא זענען גייסט, און דיא זענען לעבען. ⁶⁴ אבער דיא זענען עטליכע פון אייך וואס גלויבען זיט, ווארין ישוע האט געוואוסט פון אנהייב אן וועלכע דיא זענען וואס האבען זיט געגלויבט, און וועלכער עס איז וואס וועט איהם איבערגעבען. ⁶⁵ און ער האט געזאגט, דרום האב איך צו אייך געזאגט, אז קיינער קען זיט קומען צו מיר, סיינען אז עס איז איהם געגעבען פון דעם פאטער.

⁶⁶ נאכדעם זענען פילע פון זיינע תלמידים צוריקגעגאנגען, און זענען זיט מעהר מיט איהם ארויפגעגאנגען. ⁶⁷ דרום האט ישוע געזאגט צו דיא צוועלף, ווילט איהר אויך אנועקענעהען? ⁶⁸ שמעון פערטרוס האט איהם געענטפערט, האר, צו וועמען זאלען מיר געהען? דוא האסט דיא ווערטער פון עביגעס לעבען; ⁶⁹ און מיר האבען געגלויבט און דערקאנט אז דוא ביסט דער הייליגער פון גאט. ⁷⁰ ישוע האט זיין געענטפערט, האב איך זיט אייך צוועלף אויסדערוועהלט? און איינער פון אייך איז א טייפעל. ⁷¹ און ער האט עס געזאגט אויף יהודה דעם זון פון שמעון אישקריית, ווארין ער וועט איהם איבערגעבען, וואס איז איינער פון דיא צוועלף געווען.

1 און נאכדעם איז ישוע ארויפגעגאנגען אין גליל; ווארין ער האט נישט געדוילט ארויפגעהען אין יהודה, ווייל דא יודען האבען איהם געוויקט צו הרגענען. 2 און דער יום טוב פון דא יודען דער חג הסוכות איז נאכהענט געווען. 3 אזוי האבען זיינע ברודער צו איהם געזאגט, געה אונזעך פון דאנען, און געה קיין יהודה, אז זיינע פלמידים זאלען אויך זעהען דא ווערן וואס דא טהוסט; 4 ווארין קיינער טהוט נישט געפערס אים פערבארגענען, און וויקט זעלבסט געפערס לויך פערקאנט צו זיין. ווען דא דווע זאכען טהוסט ווייז דיר צו דער וועלט. 5 ווארין אפילו זיינע ברודער האבען נישט אן איהם געגלויבט. 6 דרום האט ישוע צו זייא געזאגט, זיינע צייט איז נאך נישט געקומען, אבער איינער צייט איז פערשטענדיג פארטיג. 7 דא וועלט קען אייך נישט האסען, אבער מיר האט זא געהאסט, ווייל איך געצייג קענען איהר, אז איהרע ווערן זענען שלעכט. 8 געהט איהר ארויף צו דינעם יום טוב; איך געה נאך נישט ארויף צו דינעם יום טוב, ווארין זיינע צייט איז נאך נישט דערפילט. 9 און ווען ער האט דאס צו זייא געזאגט איז ער אין גליל געבליבען.

10 אבער ווען זיינע ברודער זענען ארויפגעגאנגען צום יום טוב, דאן איז ער אויך ארויפגעגאנגען, נישט געפערסליך, זייערט ווא אים פערבארגענעם. 11 דא יודען דען האבען איהם געוויקט אים יום טוב און האבען געזאגט, וואו איז ער? 12 און דא איז געווען גרויס געמוטעל צווישען דעם פאלק ווענען איהם; געטליכע האבען געזאגט, ער איז א גוטער מאן; אבער אנדערע האבען געזאגט, זיין, זייערט ער פערפיהרט דאס פאלק. 13 אבער קיינער האט פון איהם נישט געפערסליך גערעט פאר פארקט פאר דא יודען.

14 און שוין אין מיטען יום טוב איז ישוע אים בית המקדש ארויפגעגאנגען, און האט געלעהרנט. 15 דרום האבען דא יודען זיך פערוואונדערט און געזאגט, ווא אזוי קען דער מאן דא שריפטען, ווען ער האט קיינמאל נישט געלערנט? 16 ישוע האט דען זייא געגנטפערט און געזאגט, זיינע לעהרע איז נישט זיינע, זייערט פון איהם וואס האט מיר געשיקט; 17 ווען איינער וויל זיין טיילען טהון, אזוי וועט ער וויסען פון דער לעהרע, אויב עס איז פון גאט, אדער אויב איך רעד פון מיר אליין. 18 דער וואס רעדט פון זיך אליין וויקט זיין אייגענעם קבור, אבער דער וואס וויקט דעם קבור פון דעם וואס האט איהם געשיקט, דער איז וואר, און עס איז קיין אנדערע נישט אין איהם. 19 האט אייך משה נישט געגעבען דא תורה, און קיינער פון אייך האלט דא תורה? ווארום וויקט איהר מיר צו טייטשען? 20 דא ליט האבען געגנטפערט. דא האסט א ישר, ווער וויקט דיר צו טייטשען? 21 ישוע האט געגנטפערט און האט צו זייא געזאגט, איינעם ווערן האב איך געטהון, און איהר וואונדערט אייך אלע. 22 דעסטוועגען האט אייך משה דא מילה געגעבען, נישט ווייל עס איז פון משה זייערט פון דא אבות, און איהר אס שבת טהוט א מענטשען מל זיין. 23 ווען א מענטש אס שבת געפאנגט מילה, כדי דאס געווען פון משה זאל נישט פערשטערט ווערען, גרענעט איהר אייך איבער מיר, ווייל איך

האב א מענטשען גאנץ געזונד געמאכט אים שבת? ²⁴ ריכטעט ניט נאך דעם אנזעהען, גייערט ריכטעט גערעכטעס מישפט.

²⁵ דרום עטליכע פון דיא פון ירושלים האבען געזאגט, איז דאס ניט דער וועלכעס וויא זוכען צו טייטשען? ²⁶ זעה, ער רעט געענטליך, און וויא זאגען איהם גאר ניט; וויסען דען ניט דיא עלצטע גענוים אז ער איז דער משיח? ²⁷ אבער מיר קענען דאך דינען, פון וואגען ער איז; אבער ווען דער משיח קומט ווייסט ניט קיינער פון וואגען ער איז. ²⁸ ישוע האט דען געשריגען ווען ער האט געלעהרט אים בית המקדש און געזאגט, איהר קענט מיר, און איהר ווייסט פון וואגען איהר בין; און איהר בין ניט געקומען פון מיר וועלכסט, אבער דער וועלכער האט מיר געשיקט איז וואהר, דעם איהר קענט ניט. ²⁹ איהר קען איהם, ווארין איהר בין פון איהם, און ער האט מיר געשיקט.

³⁰ דרום האבען וויא איהם געוויכט צו נעמען, און קיינער האט אויף איהם דיא האנד געלעגט, ווארין זיינע שעה איז נאך ניט געקומען. ³¹ אבער פילע פון דיא לייט האבען אן איהם געגלויבט און געזאגט, ווען דער משיח קומט, וועט ער דען מעהר צייכען טהון וויא דיא וואס דינער האט געטהון? ³² דיא פרושים האבען געהערט אז דיא לייט האבען דאס וועגען איהם געמורמלט, און דיא גרשטע כהנים און דיא פרושים האבען משרתים געשיקט, אז וויא זאלען איהם נעמען. ³³ אזוי האט ישוע צו וויא געזאגט, נאך א קליינע צייט בין איהר מיט אייך, און איהר געה צו דעם וואס האט מיר געשיקט. ³⁴ איהר וועט מיר זוכען, און וועט מיר ניט געפינען; און וואו איהר בין, דארט אהין קענט איהר ניט קומען. ³⁵ אזוי האבען דיא יודען איינער צום אנדערען געזאגט, וואו אהין וועט ער געהען, אז מיר וועלען איהם ניט געפינען? וועט ער געהען צו דיא צושפרייטע צווישען דיא גוים, און וועט דיא גוים לעהר רען? ³⁶ וואס איז דאס ווארט וואס ער האט געזאגט, איהר וועט מיר זוכען און וועט מיר ניט געפינען; און וואו איהר בין, דארט אהין קענט איהר ניט קומען?

³⁷ און אן דעם לעצטען טאג, וואס איז דער גרויסע טאג פון דעם יום טוב, איז ישוע געשטאנען און האט געשריגען און געזאגט, ווער עס איז דורכשטיג, לאז ער צו מיר קומען און טרינקען. ³⁸ דער וואס גלויבט אן מיר, וויא דיא שריפט זאגט, פון זיין לייב וועלען ארויספליסען טייכען פון לעבענדיגעס וואסער. ³⁹ און דאס האט ער געזאגט וועגען דעם גייסט וואס דיא וואס גלויבען אן איהם וועלען דערהאלטען; ווארין דער גייסט איז נאך ניט געווען, ווייל ישוע איז נאך ניט פערקערליכט געווארען. ⁴⁰ דרום אייניגע פון דיא לייט, ווען וויא האבען דינע ווערטער געהערט, האבען געזאגט, דינער איז גענוים דער נביא. ⁴¹ אנדערע האבען געזאגט, דינער איז דער משיח, און אנדערע האבען געזאגט, קומט דען דער משיח ארויס פון גליל? ⁴² האט ניט דיא שריפט געזאגט, אז דער משיח קומט ארויס פון דוד, און פון בית לחם, דעם דארף וואו דוד איז געווען? ⁴³ דרום איז עס געווען א קריגערייא איבער

איהם צווישען דיא לייט; ⁴⁴ און געטליכע פון וויא האבען איהם געוואלט אנפאסען, אבער קיינער האט דיא הענד אויף איהם געלעגט.

⁴⁵ דרום זענען דיא משרתים געקומען צו דיא ערשטע כהנים און פרושים.

און וויא האבען צו וויא געזאגט, ווארום האט איהר איהם נישט געבראכט?

⁴⁶ דיא משרתים האבען געענטפערט, קיינמאל האט א מענטש אזוי גערעט

וויא דויער מאן. ⁴⁷ אזוי האבען דיא פרושים וויא געענטפערט, זענט איהר

אויף פערפיהרט? ⁴⁸ האט איינער פון דיא רעגירער אדער פון דיא פרושים

אן איהם געגלויבט? ⁴⁹ אבער דויע לייט וואס קענען נישט דיא תורה זענען פער-

שאלטען. ⁵⁰ ניקודימוס האט צו וויא געזאגט, דער וואס איז געווען איינער פון וויא

און איז צו איהם פרייהער געקומען; ⁵¹ ריכטעט אונזערע תורה א מענטשען,

אידער מען האט איהם פעררעהרט און מען ווייסט וואס ער האט געטון?

⁵² וויא האבען געענטפערט און האבען צו איהם געזאגט, ביסט דו דען אויף

פון גליל? פארש און זעה, אז פון גליל שטעהט נישט אויף קיין נביא. ⁵³ און

זענער איז צו ווין הויז אונזעקעגאנגען.

ח ¹ און ישוע איז אונזעקעגאנגען צום הר הזיתים. ² און אין דער פריה איז

ער ווידער געקומען אים בית המקדש אריין, און דאס גאנצע פאלק איז צו

איהם געקומען; און ער האט זיך אנדערגעזעצט און האט וויא געלעהרט.

³ און דיא סופרים און דיא פרושים האבען צו איהם געבראכט א פרויא וואס

מען האט געחאפט אין ונות; און וויא האבען זיא אין מיטען געשטעלט. ⁴ און

וויא האבען צו איהם געזאגט, לעהרער, דויע פרויא איז געחאפט געווארען

בשעת מעשה. ⁵ און משה אין דער תורה האט אונז געבאטען אז מען

זאל אזעלכע פערשטייניגען; דרום וואס זאגסט דו? ⁶ און דאס האבען וויא

געזאגט און האבען איהם געפרופט, אז וויא זאלען עפעס האבען איהם צו פערקלאר-

גען. אבער ישוע האט זיך ארופגעבויגען, און האט געשריבען מיט דעם פינגער

זיך אויף דער ערד. ⁷ אבער ווען וויא האבען איהם ווייטער געפרעגט, האט

ער זיך אויפגעהויבען און האט צו וויא געזאגט, דער וואס איז אהן וויד

צווישען אייך, דער זאל צוגעשט דעם שטיין אויף איהר ווארפען. ⁸ און

ער האט זיך ווידער ארופגעבויגען, און האט געשריבען אויף דער ערד. ⁹ און

וויא וויא האבען דאס געהערט, און זענען אין וויער הארץ געשטראפט געוואר-

ען, זענען וויא איינער נאך דעם אנדערען ארויסגעגאנגען, פון דעם גלעזען

בין צום ווינגסטען; און ישוע איז אליין געבליבען, און דיא פרויא איז אין מיר

מען געשטאנען. ¹⁰ און ישוע האט זיך אויפגעהויבען, און האט קיינעם נישט

געזעהען. אויסער דיא פרויא, און האט צו איהר געזאגט, פרויא, וואו זענען

וויא זעלכע האבען דו? פערקלאגט? האט דו קיינער נישט פערשולדיגט?

¹¹ און זיא האט געזאגט, קיינער נישט, האר. און ישוע האט צו איהר געזאגט,

אויף נישט איך פערשולדיג דו; געה, און ווידויג נישט מעהר.

¹² דרום האט ישוע ווידער צו וויא גערעט און געזאגט, איך בין דאס ליכט

פון דער וועלט; ווער עס פאלגט מיר נאך זעט נישט ארוםגעהען אין דער

פינסטער, גייערט נעט האפען דאס ליכט פון לעבען.¹³ דיא פרושים
דען האפען צו איהם געזאגט, דאס בעצייגסט אויף דיר אליין; דיין צייגנס איז
ניט וואהר.¹⁴ ישוע האט געענטפערט און האט צו זיין געזאגט, האטשע איה
בעצייג אויף מיר אליין, מיין צייגנס איז דאך וואהר; ווארן איה ווייס פון
וואנען איה קום, און וואו אהין איה געה; אבער איהר ווייסט ניט פון וואנען
איה קום, און וואו אהין איה געה.¹⁵ איהר ריכטעט נאך דעם פלייש, איה
ריכטעט קיינעם ניט.¹⁶ און ווען איה ריכטעט, אזוי איז מיין משפט וואהר; וואר
רין איה בין ניט אליין, גייערט איה און דער פאטער וואס האט מיר געשיקט.
¹⁷ און איה שטעהט עס אין אייגער תורה געשריבען, אז דאס צייגנס פון
צווייא מענטשען איז וואהר.¹⁸ איה בין דער וואס בעצייגט אויף מיר אליין, און
דער פאטער דער האט מיר געשיקט בעצייגט אויף מיר.¹⁹ אזוי האפען זיין
צו איהם געזאגט, וואו איז דיין פאטער? ישוע האט געענטפערט, איהר קענט
מיר ניט, און איה ניט מיינעם פאטער; ווען איהר וואלט מיר געקענט, אזוי
וואלט איהר מיינעם פאטער איה געקענט.²⁰ דויע ווערטער האט ער גערעט אין
דער שאצקאמער, ווען ער האט געלעהרט אים בית המקדש; און קיינער האט איהם
ניט אנגעפאסט, ווארן זיינע שעה איז נאך ניט געקומען.

²¹ אזוי האט ישוע ווידער צו זיין געזאגט, איה געה אונזעק, און איהר נעט
מיר וועקען, און נעט שטארבען אין אייגער וינד; וואו איה געה, דארט אהין
קענט איהר ניט קומען.²² דרום האפען דיא יודען געזאגט, נעט ער ויך אליין
טייטשען, אז ער זאגט, וואו איה געה, איהר קענט ניט קומען? ²³ און ער האט
צו זיין געזאגט, איהר נענט פון אונטען, איה בין פון אויבען; איהר נענט פון
דויער וועלט, איה בין ניט פון דויער וועלט.²⁴ דרום האב איה געזאגט, אז איהר
נעט שטארבען אין אייגער וינד. ווארן ווען איהר נעט ניט גלויבען אז איה
בין ער, נעט איהר שטארבען אין אייגער וינד.²⁵ אזוי האפען זיין צו איהם
געזאגט, ווער ביסט דוא? ישוע האט צו זיין געזאגט, דער וואס איה האב
צו איה פון אנהייב גערעט.²⁶ איה האב פיל וועגען איה צו רעדען און צו
ריכטען; אבער דער וועלכער האט מיר געשיקט איז וואהר, און וואס איה האב
געהערט פון איהם, דאס רעד איה צו דער וועלט.²⁷ זיין האפען ניט גער
וואוסט אז ער האט צו זיין גערעט וועגען דעם פאטער.²⁸ אזוי האט ישוע
צו זיין געזאגט, ווען איהר נעט דעם בן אדם אויפהייבען, דאן נעט איהר
וויסען אז איה בין ער, און איה משה נאר ניט פון מיר אליין, גייערט אזוי ווא
דער פאטער האט מיר געלעהרט, דאס רעד איה.²⁹ און דער וועלכער האט מיר
געשיקט איז מיט מיר; דער פאטער האט מיר ניט אליין געלאזט, ווארן איה
משה בעשטענדיג דאס וואס געפעלט איהם.³⁰ וואו ער האט דויעס גערעט
האפען פילע אן איהם געגלויבט.

³¹ דרום האט ישוע געזאגט צו דיא יודען וואס האפען אן איהם געגלויבט,
ווען איהר בלייבט אין מיין ווארט, אזוי נענט איהר באמת מיינע תלמידים;
³² און איהר נעט וויסען דיא וואהרהייט, און דיא וואהרהייט נעט איה פרייא

מאכען. ³³ ויֵיא האכען איהם געגנטפערט, מיר זענען דער זאמען פון אכרֶהם, און זענען קיינמאל נישט צו איימיצען קנעכט געווען; ויֵיא אזוי זאגט דוא, איהר וועט פרייא ווערען? ³⁴ יֵשוע האט ויֵיא געגנטפערט, באַמֶת באַמֶת זאג איך אייך, אז אייכלכער וואס זינדִיגט איז א קנעכט פון דער זינד. ³⁵ און דער קנעכט בלייבט נישט אים הייז אויף תמיד; דער ווען בלייבט אויף תמיד. ³⁶ ווען דער ווען דען וועט אייך פרייא מאכען, וועט איהר ווירקליך פרייא זיין. ³⁷ איך ווייס אז איהר זענט דער זאמען פון אכרֶהם; אכער איהר וועט מיר צו הרגענען, ווארין מוין ווארט האט נישט קיין פלאץ אין אייך. ³⁸ איך רעד וואס איך האב געזעהען בייא דעם פאטער; און איהר טהוט דען וואס איהר האט געהערט בייא דעם פאטער. ³⁹ ויֵיא האכען געגנטפערט און האכען צו איהם געזאגט, אכרֶהם איז איינער פאטער. יֵשוע האט צו ויֵיא געזאגט, ווען איהר וואלט געווען דיא קינדער פון אכרֶהם, וואלט איהר דיא ווערק פון אכרֶהם געטהון; ⁴⁰ אכער אזונד וועט איהר מיר צו הרגענען, א מענשען וואס האט דיא וואהרהייט צו אייך געזאגט, וואס איך האב פון גאט געהערט; דאס האט אכרֶהם נישט געטהון. ⁴¹ איהר טהוט דיא ווערק פון אייגער פאטער. ויֵיא האכען צו איהם געזאגט, מיר זענען נישט געבוירען פון ונות; מיר האכען איינעם פאטער, דער איז גאט. ⁴² יֵשוע האט צו ויֵיא געזאגט, ווען גאט וואלט אייגער פאטער געווען, וואלט איהר מיר געליבט; ווארין איך בין אויסגעגאנגען און בין געקומען פון גאט, דען איך בין אויף נישט פון מיר אליין געקומען, גייערט גר האט מיר געשיקט. ⁴³ ווארום פערשטעהט איהר נישט מיינע רעד? ווייל איהר קענט נישט הערען מוין ווארט. ⁴⁴ איהר זענט פון אייגער פאטער דעם שטן, און איהר ווילט דיא גליסטען פון אייגער פאטער טהון; גר איז א רוצח פון אנהייב אן געווען, און איז נישט געשטאנען אין דער וואהרהייט ווייל עס איז קיין אמת נישט אין איהם; ווען גר רעט א ליגען, אזוי רעט גר פון זיך זעלבסט, ווארין גר איז א ליגנער, און דער פאטער דערפון. ⁴⁵ אכער ווייל איך זאג אייך דיא וואהרהייט, אזוי גלויבט איהר מיר נישט. ⁴⁶ וועלכער פון אייך איבערנווייזט מיר וועגען א זינד? ווען איך זאג דיא וואהרהייט, ווארום גלויבט איהר מיר נישט? ⁴⁷ דער וואס איז פון גאט הערט דיא ווערטער פון גאט; ווייל איהר זענט נישט פון גאט דרום הערט איהר נישט. ⁴⁸ דיא יודען האכען געגנטפערט און האכען צו איהם געזאגט, האכען מיר נישט רעכט געזאגט, אז דוא ביסט א שמרני, און האסט א שרד? ⁴⁹ יֵשוע האט געגנטפערט, איך האב נישט קיין שרד, גייערט איך עהרע מוין פאטער, און איהר זענט מיר מבזה. ⁵⁰ אכער איך וויל נישט מוין קבוד, עס איז דא אייגער וואס וועט און ריכטעט. ⁵¹ באַמֶת באַמֶת זאג איך אייך, ווער עס וועט האלד טען מוין ווארט, וועט נישט זעהען דעם טויט אויף עכט. ⁵² דיא יודען האכען צו איהם געזאגט, אזונד וויסען מיר אז דוא האסט א שרד. אכרֶהם איז גערשטארבען און דיא גביאים, און דוא זאגסט, ווער עס וועט האלדען מוין ווארט, וועט נישט פערווען דעם טויט אויף עכט. ⁵³ ביסט דוא גרעסער וויא איינער

פאטער אברהם, דער איז געשטארבען? און דיא נביאים זענען געשטארבען;
 פאר וועמען מאכסט דוא דין אליין? ⁵⁴ וישוע האט געענטפערט, ווען איך בין מיר
 אליין מכבד, אזוי איז מיין כבוד גאר ניט; עס איז מיין פאטער דער איז מיר
 מכבד, אויף דעם איהר זאגט אז ער איז אינגער גאט; ⁵⁵ און איהר האט איהם
 ניט געקענט, אבער איך קען איהם; און ווען איך זאל זאגען אז איך קען איהם
 ניט, וואלט איך זיין א ליגנער אזוי וויא איהר; אבער איך קען איהם, און האלט
 זיין ווארט. ⁵⁶ אברהם איינער פאטער האט זיך געפרייעט אז ער זאל זעהען מיין
 טאג; און ער האט געזעהען און איז פרייהליך געווען. ⁵⁷ דיא יודען האבען
 דען צו איהם געזאגט, דוא ביסט גאר ניט פינפציג יאהר אלט, און האסט דוא
 אברהם געזעהען? ⁵⁸ וישוע האט צו זיין געזאגט, באמת באמת זאג איך איהר,
 איידער אברהם איז געווען בין איך. ⁵⁹ אזוי האבען זיין שטיינער גענומען אז
 זיין זאלען אויף איהם ווארפען; אבער וישוע האט זיך פערבארגען, און איז
 פון בית המקדש ארויסגעגאנגען.

ט ¹ און וויא ער איז פארבייא געגאנגען, האט ער א מאן געזעהען וואס איז
 בלינד געווען פון זיינע געבורט אן. ² און זיינע פלמידים האבען איהם גע-
 פרעגט און געזאגט, רבי, ווער האט געזונדיגט, דינער אדער זיינע עלטערן,
 אז ער איז בלינד געבוירען געווארען? ³ וישוע האט געענטפערט, ניט ער אליין
 האט געזונדיגט, און אויך ניט זיינע עלטערן; גייערט בדי דיא ווערק פון גאט
 זאלען אין איהם געוועזען ווערען. ⁴ מיר מוזען ווערקען דיא ווערק פון איהם
 וועלכער האט מיר געשיקט אזוי לאנג וויא עס איז טאג; דיא נאכט קומט, ווען קיינער
 קען ניט ווערקען. ⁵ בשעת איך בין אויף דער וועלט בין איך דאס ליכט
 פון דער וועלט. ⁶ ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער געשפיגען אויף דער
 ערד, און האט לעהם פון דעם שפייעכץ געמאכט, און האט געשמירט דיא
 אויגען פון דעם בלינדען מיט דעם לעהם; ⁷ און ער האט צו איהם געזאגט,
 געה וואש דין אים טייף שלח, וואס איז פערטייטשט געשיקט. ער איז דען
 אנטעקגעגאנגען און האט זיך געוואשען, און איז זעהענדיג געקומען. ⁸ דיא
 שכנים דען, און דיא וואס האבען איהם פריהער געזעהען אז ער איז א בעט-
 לער געווען, האבען געזאגט, איז ער ניט דער וואס איז געזעסען און האט
 געבעטעלט? ⁹ אנדערע האבען געזאגט, אז ער איז דער; אנדערע האבען
 געזאגט, זיין, אבער ער איז גלייך צו איהם; ער האט געזאגט, איך בין דער. ¹⁰ דרום
 האבען זיין צו איהם געזאגט, וויא דען זענען זיינע אויגען אויפגעמאכט גע-
 ווארען? ¹¹ ער האט געענטפערט, דער מאן וואס הייסט וישוע האט לעהם
 געמאכט, און האט מיינע אויגען געשמירט, און האט צו מיר געזאגט, געה
 צום טייף שלח און וואש דין; אזוי בין איך אנטעקגעגאנגען און האב מיר
 געוואשען, און איך בין זעהענדיג געווארען. ¹² און זיין האבען צו איהם גע-
 זאגט, וואו איז ער? ער האט געזאגט, איך ווייס ניט.

¹³ זיין האבען געבראכט צו דיא פרושים דעם וואס איז פריהער בלינד
 געווען; ¹⁴ און עס איז שבת געווען ווען וישוע האט דעם לעהם געמאכט, און

האט איהם דיא אויגען אויפגעמאכט. ¹⁵ דרום האבען איהם דיא פרושים אויך וינדער געפרעגט, וויא אזוי ער איז געהענדיג געווארען. און ער האט צו זיין געזאגט, ער האט לעהם געלעגט אויף מיינע אויגען, און איך האב מיר גע-
וואשען, און בין געהענדיג. ¹⁶ אזוי האבען עטליכע פון דיא פרושים געזאגט, דינער מאן איז נישט פון גאט, ווארין ער האלט נישט דעם שבת. אנדערע הא-
בען געזאגט, וויא אזוי קען א מענטש וואס איז א וינדער אנטלעכע וואונדער
טהון? און עס איז געווען א קריגערייא צווישען זיין. ¹⁷ אזוי האבען זיין
ווינדער צום בלינדען געזאגט, וואס זאגסט דאס וועגען איהם, אז ער האט זיינע
אויגען אויפגעמאכט? און ער האט געזאגט, ער איז א נביא. ¹⁸ דיא יודען
דען האבען וועגען איהם נישט געגלויבט, אז ער איז בלינד געווען און איז נע-
הענדיג געווארען, ביז זיין האבען גערופען דיא עלטערן פון דעם וואס איז
געהענדיג געווארען; ¹⁹ און זיין האבען זיין געפרעגט און געזאגט, איז דער
אייגער זיך, וואס איהר זאגט אז ער איז בלינד געבוירען געווארען? וויא אזוי
איז ער דען אצונד געהענדיג? ²⁰ אזוי האבען זיינע עלטערן געענטפערט און
געזאגט, מיר וויסען אז ער איז אינגער זיך, און אז ער איז בלינד געבוירען
געווארען; ²¹ אבער וויא אזוי ער געהט אצונד וויסען מיר נישט; אבער ווער עס
האט איהם דיא אויגען אויפגעמאכט וויסען מיר נישט; ער איז שוין אויפגעוואקסען,
פרעגט איהם, ער נעמט פאר זיך אליין רעדען. ²² דאס האבען זיינע עלטערן
געזאגט, ווייל זיין האבען מוכא געהאט פאר דיא יודען; ווארין דיא יודען
האבען זיך שוין פערלייניגט, אז ווען אייגער נעמט איהם בעקענען פאר דעם
משיח, זאל ער פון דער שול ארויסגעווארפען ווערען. ²³ דעסטוועגען האבען
זיינע עלטערן געזאגט, ער איז שוין אויפגעוואקסען, פרעגט איהם.

²⁴ דרום האבען זיין דאס צווייטע מאל דעם מאן גערופען וואס איז בלינד
געווען, און האבען צו איהם געזאגט, גיב כבוד צו גאט; מיר וויסען אז דינער
מאן איז א וינדער. ²⁵ ער האט דען געענטפערט, אויב ער איז א וינדער ווייס
איך נישט; איין נאך ווייס איך, אז איך בין בלינד געווען, און אצונד זעה איך.
²⁶ דרום האבען זיין צו איהם געזאגט, וואס האט ער דיר געטהון? וויא אזוי
האט ער זיינע אויגען אויפגעמאכט? ²⁷ ער האט זיין געענטפערט, איך האב
אייך שוין געזאגט, און איהר האט נישט געהערט; ווארום ווילט איהר עס וינדער
הערען? ווילט איהר אויך זיינע פלמידים טעקען? ²⁸ און זיין האבען איהם
געוידעלט און געזאגט, דאס ביסט זיין פלמיד, אבער מיר זענען דיא פלמידים
פון משה. ²⁹ מיר וויסען אז גאט האט צו משה גערעדט; אבער דינער, וויסען
מיר נישט פון וואגען ער איז. ³⁰ דער מאן האט געענטפערט און האט צו זיין
געזאגט, אין דעם איז דאס וואונדער אז איהר וויסט נישט פון וואגען ער איז
און דאך האט ער מיינע אויגען אויפגעמאכט. ³¹ מיר וויסען אז גאט הערט
נישט קיין וינדער; גייצט ווער עס איז איין זיין וואס איהם און טהוט זיין ווילען,
דעם ער הערט. ³² פון עכט אז איז עס נישט געהערט געווארען, אז איימיר
ער האט דיא אויגען אויפגעמאכט פון א געבוירענען בלינדען; ³³ ווען דינער

וְאֵל נִיט זַיִן פֿון גַּאט, וואָלט ער גאר נִיט געקענט טהון. ³⁴ וַיֵּיָא האָבען גערעכטעט און האָבען צו איהם געזאָגט, דאָ בִּיסט גאר אים גאַנצען אַין וַיִּנְד געבוירען, און לעהרעכט דאָ אונז? און וַיֵּיָא האָבען איהם אַרויסגעוואַרפֿען.

³⁵ וַיֵּשׁוּע האָט געהערט אַז וַיֵּיָא האָבען איהם אַרויסגעוואַרפֿען, און ער האָט איהם געפֿינען און האָט צו איהם געזאָגט, גלויבסט דאָ אַן דעם ווען פֿון גאַט? ³⁶ ער האָט געענטפֿערט און געזאָגט, האָר, ווער איז ער דען אַז איה וואָל אַן איהם גלויבען? ³⁷ וַיֵּשׁוּע האָט צו איהם געזאָגט, דאָ האָסט איהם אויף געוועהען, און דער וואָס רעט מיט דיר, דער איז ער. ³⁸ און ער האָט געזאָגט, האָר, איה גלויב; און ער האָט זיך צו איהם געביקט. ³⁹ און וַיֵּשׁוּע האָט גערזאָגט, צום מִשְׁפָּט בֵּין איה אַין דווער וועלט געקומען, אַז דאָ וואָס וועהען נִיט זאַלען וועהען, און דאָ וואָס וועהען זאַלען בלינד ווערען. ⁴⁰ אַמְטליכע פֿון דאָ פֿרושִׁים וואָס ווענען מיט איהם געווען האָבען דאָס געהערט, און האָבען צו איהם געזאָגט, ווענען מיר דען אויף בלינד? ⁴¹ וַיֵּשׁוּע האָט צו וַיֵּיָא געזאָגט, ווען איהר וואָלט בלינד געווען, אַזוי וואָלט איהר נִיט קיינע וַיִּנְד געהאט; אָבער אַזונד זאָגט איהר, מיר וועהען; אַייערע וַיִּנְד בלייבט.

¹ בִּאָמֶת בִּאָמֶת זאָג איה, איה, דער וואָס קומט נִיט אַריין אַין דעם שאַפֿ שטאַל דורך דער טהיר, גייערט ער שטייגט אַנדערש וואָ אַריין, דער איז אַ גנב און אַ רויבער; ² אָבער דער וואָס קומט אַריין דורך דער טהיר איז דער פֿאַסטוּך פֿון דאָ שאַפֿ. ³ דער טהיר־היטער געפֿענט איהם, און דאָ שאַפֿ הערען זיין קול; און ער רופֿט זיינע אַייגענע שאַפֿ בייס זאַמען, און פֿיחרט וַיֵּיָא אַרויס. ⁴ ווען ער טרייבט אַרויס אַלע זיינע אַייגענע, געהט ער פֿאַר וַיֵּיָא, און דאָ שאַפֿ פֿאַלגען איהם נאָך, וואָרין וַיֵּיָא קענען זיין קול. ⁵ אָבער אַ פֿרעמדען וועלען וַיֵּיָא נִיט זאָכפֿאַלגען, גייערט וַיֵּיָא לויפֿען פֿון איהם אַוועק, וואָרין וַיֵּיָא קענען נִיט דאָס קול פֿון דאָ פֿרעמדע. ⁶ דוועס מִשְׁל האָט וַיֵּשׁוּע צו וַיֵּיָא געזאָגט; אָבער וַיֵּיָא האָבען נִיט פֿערשטאַנען וואָס ער האָט צו וַיֵּיָא גערעט.

⁷ דרום האָט וַיֵּשׁוּע ווידער צו וַיֵּיָא געזאָגט, בִּאָמֶת בִּאָמֶת זאָג איה, איה, איה בֵּין דאָ טהיר פֿון דאָ שאַפֿ. ⁸ אַלע וואָס ווענען פֿאַר מיר געקומען ווענען גנבים און רויבער; אָבער דאָ שאַפֿ האָבען וַיֵּיָא נִיט צוגעהערט. ⁹ איה בֵּין דאָ טהיר; ווער עס וועט דורך מיר אַריינקומען, דער וועט געקעטעט ווערען, און וועט אַריינגעהען און אַרויסגעהען, און וועט פֿאַשע געפֿינען. ¹⁰ דער גנב קומט נִיט אַריין, גייערט אַז ער זאַל גנבענען און שטעלען און אומברענגען; איה בֵּין געקומען אַז וַיֵּיָא זאַלען לעבען האָבען און זאַלען עס נאָך מעהר האָבען. ¹¹ איה בֵּין דער גוטע פֿאַסטוּך; דער גוטע פֿאַסטוּך לעגט זיין לער בען אַנידער פֿאַר דאָ שאַפֿ. ¹² דער געדונגענער, וואָס איז נִיט דער פֿאַסטוּך, דעם דאָ שאַפֿ ווענען נִיט וַיֵּיָא אַייגענע, ועהט דעם וואָלף קומען, און פֿער־לאָט דאָ שאַפֿ און אַנטלויפט; און דער וואָלף חאַפט און צושפֿרייט וַיֵּיָא. ¹³ ער אַנטלויפט וויל ער אַז אַ געדונגענער, און זאָגט נִיט פֿאַר דאָ שאַפֿ.

¹⁴ איה בין דער גוטע פאסטור, און איה קען דיא מיינע, און דיא מיינע קער
נען מיר. ¹⁵ אזוי וויא דער פאטער קענט מיר, און איה קען דעם פאטער; און
איה לעג מיין לעבען אנדער פאר דיא שאף. ¹⁶ און איה האב אנדערע שאף,
וואס זענען נישט פון דיעסם סטאדע; אויך דינע מוז איה ברענגען און וויא
וועלען מיין קול הערען, און עס וועט זיין איינע הערדע און איין פאסטור.
¹⁷ ודרום ליבט מיר דער פאטער, ווייל איה לעג מיין לעבען אנדער, אז איה
זאל עס ווידער דערהאלטען. ¹⁸ קיינער נעמט עס נישט פון מיר, גייערט איה
לעג עס אנדער פון מיר וועלכסט; איה האב מאכט עס אנדערצולעגען, און
איה האב מאכט עס ווידער צו נעמען; דיעסם געבאט האב איה פון מיין פאטער
קעקומען.

¹⁹ עס איז ווידער גענוען א קריג צווישען דיא יודען איבער דינע ווערטער.
²⁰ און פילע פון וויא האבען געזאגט, ער האט א שר און איז משוע; פארנאם
הערט איהר איהם צו? ²¹ אנדערע האבען געזאגט, דינע קערדען זענען נישט
פון איינעם וואס האט א שר; קען א שר אויפמאכען דיא אויגען פון א
בלונדען?

²² דאן איז גענוען חנוכה אין ירושלים; עס איז ווינטער גענוען; ²³ און
ישוע איז ארוםגעגאנגען אין בית המקדש אין דעם פאליש פון שלמה. ²⁴ אזוי
האבען איהם דיא יודען ארוםגערינגעלט, און האבען צו איהם געזאגט, וויא
לאנג וועסט דא אונז אונזער געמיט אים אונגעוויסען האלטען? ווען דא
ביסט דער משיח, זאג אונז עפענטליך. ²⁵ ישוע האט וויא געענטפערט, איה
האב צו איה געזאגט, און איהר גלויבט נישט; דיא ווערק וואס איה טהאט אים
נאמען פון מיין פאטער, דינע בעצייגען אויף מיר; ²⁶ אבער איהר גלויבט נישט,
ווארין איהר זענט נישט פון מיינע שאף. ²⁷ מיינע שאף הערען מיין קול, און
איה קען וויא, און וויא פאלגען מיר נאך; ²⁸ און איה גיב וויא עבינעס לער
קען, און וויא וועלען קיינמאל נישט פערלויכען ווערען, און קיינער וועט וויא
נישט פון מיינע האנד אויסרייסען. ²⁹ דאס וואס מיין פאטער האט מיר געגעבען
איז גרעסער וויא אלעס, און קיינער קען נישט פון דער האנד פון דעם פאטער
אויסרייסען. ³⁰ איה און דער פאטער זענען איינס. ³¹ דיא יודען האבען ווידער
אויפגעהויבען שטייגער, אז וויא זאלען אויף איהם ווארפען. ³² ישוע האט וויא
געענטפערט, פילע גוטע ווערק האב איה אייך פון דעם פאטער געווינען;
וועגען וועלכעס פון דינע ווערק פערשטייניגט איהר מיר? ³³ דיא יודען האבען
איהם געענטפערט, נישט פאר א גוטעס ווערק פערשטייניגען מיר דיר, גייערט
פאר לעסטערונג, און ווייל דא בייסט נור א מענטש דאך מאכסט דא דיר
וועלכסט נאט. ³⁴ ישוע האט וויא געענטפערט, שטעהט עס נישט געשריבען
אין אייערע תורה, איה האב געזאגט, איהר זענט געטער? ³⁵ ווען ער רופט
וויא געטער צו וועלכע דאס ווארט פון גאט איז געקומען, און דיא שריפט
קען נישט צושטערט ווערען; ³⁶ זאגט איהר אויף איהם, דעם דער פאטער האט

³¹ תהלים פב' ו', ³²

געהייליגט און האט געשיקט אין דער וועלט, דא לעסטערסט, ווייל איך האב געזאגט, איך בין דער ווערן פון גאט? ³⁷ ווען איך טהא נישט דא ווערק פון מיין פאטער, גלויבט מיר נישט; ³⁸ אבער ווען איך טהא, אפילו ווען איך מיר נישט גלויבט, אזוי גלויבט דא ווערק, כדי איךר זאלט וויסען און זאלט דער-קענען אז דער פאטער איז אין מיר, און איך אין דעם פאטער. ³⁹ דרום האר בען וייל איךס ווידער געוויבט צו געמען; אבער ער איז פון גייערע הענד ארויסגעגאנגען.

⁴⁰ און ער איז ווידער אנטקעגנגעגאנגען צו דא אנטדעקע ווייט ירדן, צו דעם ארט וואו יוחנן האט צוגעשט געטובלט, און ער איז דארט געבליבען. ⁴¹ און פילע זענען צו איהם געקומען, און האבען געזאגט, יוחנן האט קיין וואונדער נישט געטוהן, אבער אלעס וואס יוחנן האט וועגען דוועם געזאגט איז וואהר. ⁴² און פילע האבען דארט אן איהם געגלויבט.

א ¹ און עס איז געווען א קראנקער, לעזר פון בית-חני, פון דעם דארף פון מרים און איהרע שוועסטער מרתא. ² עס איז מרים געווען וואס האט דעם הארץ מיט מר געזאלבט, און האט אפגעווישט ווינע פיס מיט איהרע האר, וואס איךר ברודער לעזר איז קראנק געווען. ³ דרום האבען דא שוועסטער צו איהם געשיקט און געזאגט, האר, זעה, דער וועלכען דא ליבסט איז קראנק, ⁴ ווען ישוע האט דאס געהערט האט ער געזאגט, דינע קראנקהייט איז נישט צום טויט, גייערע צו דעם קבור פון גאט, כדי דער ווערן פון גאט זאל דורך דעם פערקערליכט ווערען. ⁵ און ישוע האט געליבט מרתא און איהרע שוועסטער און לעזר. ⁶ אזוי ווען ער האט געהערט אז ער איז קראנק, איז ער צוויי טעג געבליבען אין דעם ארט וואו ער איז געווען. ⁷ דערנאך האט ער צו דא פלמידים געזאגט, לאזען מיר ווידערגעהען קיין יהודה. ⁸ דא פלמידים האבען צו איהם געזאגט, רבי, דא יודען האבען דיך אינעם געוויבט צו פערשטיינען, און געהסט דא ווידער אהין? ⁹ ישוע האט געענטפערט, זענען נישט צוועלף שעה אין דעם טאג? ווען איינער געהט ארום בייל טאג אזוי שטרויבעלט ער זיך נישט אן, ווארן ער געהט דאס ליבט פון דינער וועלט; ¹⁰ אבער ווער עס געהט ארום בייל נאכט, שטרויבעלט זיך, ווייל עס איז קיין ליבט נישט אין איהם. ¹¹ דינע ווערטער האט ער געזאגט, און דערנאך האט ער צו וייל געזאגט, אונזער פריינד לעזר שלאפט; אבער איך געה אז איך זאל איהם אויפֿוועקען. ¹² אזוי האבען דא פלמידים צו איהם געזאגט, האר, ווען ער שלאפט, וועט ער געווינד ווערען. ¹³ אבער ישוע האט פון זיין טויט גערעט; דאך האבען וייל געמיינט אז ער קעט פון זיין רוהען אין שלאף. ¹⁴ דאן האט ישוע געענטליך צו וייל געזאגט, לעזר איז געשטארבען; ¹⁵ און איך פרייג מיר פון איירעט וועגען, אז איך בין נישט דארט געווען, אז איךר זאלט גלויבען; אבער לאזען מיר צו איהם געהען. ¹⁶ אזוי האט תומא, וואס איז גערופען דידומוס, צו ווינע מיט-פלמידים געזאגט, לאזען מיר אויך געהען, אז מיר זאלען מיט איהם שטארבען.

¹⁷ אזוי ווען ישוע איז געקומען האט ער געפינען אז ער איז שוין פֿיגור טעג אים קבר געווען. ¹⁸ און בית־הני איז צו ירושלים נאָהענט געווען, קענען פינפֿצען אָקער פֿעלד ווייט. ¹⁹ און פֿילע פון דיא יודען זענען געקומען צו מרתא און מרים, אז וויא זאלען וויא טרייסטען ווענען ווייגער ברודער. ²⁰ דרום ווען מרתא האט געהערט אז ישוע קומט, איז זיא איהם אַנטגעגען געגאנגען; אָבער מרים איז אים הויז געזעסען. ²¹ אזוי האט מרתא צו ישוע געזאגט, האר, ווען דוא וואלסט דא געווען, וואלט מיין ברודער גיט געשטארבען; ²² אויף אַצינד, ווייס איך אז אפילו וואס דוא וועסט געסטען פון גאט וועט דיר גאט געבען. ²³ ישוע האט צו איהר געזאגט, דיין ברודער וועט אויפֿשטעהען. ²⁴ מרתא האט צו איהם געזאגט, איך ווייס אז ער וועט אויפֿשטעהען אין דער אויפֿערשטעהונג אים לעצטען טאג. ²⁵ ישוע האט צו איהר געזאגט, איך בין דיא אויפֿערשטעהונג און דאס לעבען. ווער עס גלויבט אן מיר, ווען אויף ער איז געשטארבען, אזוי וועט ער דאך לעבען. ²⁶ און איטליכער וואס לעבט און גלויבט אן מיר, וועט אויף עבוג גיט שטארבען; גלויבסט דוא דאס? ²⁷ זיא האט צו איהם געזאגט, יא, האר, איך האב געגלויבט אז דוא ביסט דער משיח, דער ויהן פון גאט, וועלכער קומט אין דער וועלט. ²⁸ און ווען זיא האט דאס געזאגט, איז זיא אַוועקגעגאנגען און האט גערופֿען איהרע שוועסטער מרים שטילערהייט, און האט געזאגט, דער לעהרער איז דא, און ער רופט דיר. ²⁹ און ווען זיא האט דאס געהערט איז זיא געשווינד אויפֿגעשטאנען, און איז צו איהם געקומען. ³⁰ און ישוע איז נאך גיט אים דאך אריינגעקומען, גייערט איז אים אָרט געווען וואו מרתא האט איהם געטראפֿען.

³¹ דיא יודען דען וואס זענען מיט איהר אים הויז געווען און האבען זיא געטרייסט, ווען זיא האבען געזעהען אז מרים איז פֿלוצלינג אויפֿגעשטאנען און איז אַוועקגעגאנגען, זענען איהר נאָכגעגאנגען און האבען געזאגט, זיא געהט אַוועק צום קבר, אז זיא זאל דאָרט וויינען. ³² דרום ווען מרים איז אהין געקומען וואו ישוע איז געווען, און האט איהם געזעהען, איז זיא איהם צו דיא פֿיס געפאלען און האט צו איהם געזאגט, האר, ווען דוא וואלסט דא געווען, אזוי וואלט מיין ברודער גיט געשטארבען. ³³ דרום ווען ישוע האט געזעהען אז זיא האט געוויינט, און אז דיא יודען וואס זענען מיט איהר געקור מען האבען געוויינט, האט ער געזיפֿט אים גייסט, און עס האט איהם וועה געטהון; ³⁴ און ער האט געזאגט, וואו האט איהר איהם געלעגט? זיא האבען צו איהם געזאגט, האר, קום און זעה. ³⁵ ישוע האט געוויינט. ³⁶ אזוי האבען דיא יודען געזאגט, זעהט וויא ער האט איהם געליבט. ³⁷ און עטליכע פון וויא האבען געזאגט, דער וועלכער האט אויפֿגעמאכט דיא אויגען פון דעם בלינדען, וואלט ער גיט געקענט מאכען אז אויף דיער זאל גיט שטארבען? ³⁸ אזוי האט ישוע ווידער אין זיך געזיפֿט, און איז צום קבר געקומען; און עס איז געווען א הייל, און א שטיין איז דרויף געלעגען. ³⁹ ישוע האט געזאגט, זעהט אַוועק דעם שטיין, מרתא, דיא שוועסטער פון דעם טויטען, האט צו איהם

יוחנן יא

געזאגט, האר, ער שטינקט שוין. ווארין ער איז פֿיגער טעג טויט. ⁴⁰ יִשׁוּעַ האט צו איהר געזאגט, האב איך דיר נישט געזאגט, ווען דאס וועסט גלויבען וועסט דאס זעהען. דאס הערליכקייט פון גאט? ⁴¹ אזוי האבען זיי דעם שטיין אונטערגענומען. און יִשׁוּעַ האט זינגע אויגען אויפגעשויען און האט געזאגט, פאטער, איך דאנק דיר אז דאס האסט מיר געהערט. ⁴² און איך האב גער וואוסט אז דאס הערסט מיר בעשטענדיג; אבער איך האב דאס געזאגט וועגען דעם פאלק וואס שטעהט ארום, אז זיי זאלען גלויבען אז דאס האסט מיר געשיקט. ⁴³ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער געשריגען מיט א הויף קול, לעזר, קום ארויס. ⁴⁴ און דער טויטער איז ארויסגעקומען, געבונדען פיס און הענט מיט דיא פרייזן, און זיין פנים איז פערבונדען געווען מיט א טיכעל. יִשׁוּעַ האט צו זייא געזאגט בינד איהם אויף, און לאזט איהם געהען. ⁴⁵ דרום פילע פון דיא יודען וואס זענען געקומען צו מרים, און האבען גער זעהען וואס יִשׁוּעַ האט געטהון, האבען אן איהם געגלויבט; ⁴⁶ אבער געטליכע פון זייא זענען צו דיא פרושים אונטערגעגאנגען, און האבען זייא דערזעהלט וואס יִשׁוּעַ האט געטהון.

⁴⁷ דרום האבען דיא ערשטע כהנים און דיא פרושים פערזאמלט דאס סנהדרין, און האבען געזאגט, וואס זאלען מיר טהון, ווארין דינער מאן טהוט פילע צייבען? ⁴⁸ ווען מיר וועלען איהם אזוי לאזען, וועלען אלע אן איהם גלויבען; און דיא רויטער וועלען קומען, און וועלען אונטערגעבען אינגער ארט און אינגער פאלק. ⁴⁹ און אינגער פון זייא וואס האט געהייסען קנפא, וועלכער איז געווען דער כהן גדול אין זענעם יאהר, האט צו זייא געזאגט, איהר וויסט גאר נישט, און איהר בעטראכט נישט אז עס איז גוט פאר אונז אז איין מענטש זאל שטארבען פאר דעם פאלק, און אז דאס גאנצע פאלק זאל נישט פערלירען ווערען. ⁵¹ און דאס האט ער נישט פון וויר זעלבסט געזאגט, גייערט ווייל ער איז געווען דער כהן גדול אין זענעם יאהר, האט ער נבואות געזאגט אז יִשׁוּעַ וועט פאר דעם פאלק שטארבען; ⁵² און נישט פאר דעם פאלק אליין, גייערט אז ער זאל אין איינעם איינזאמלען דיא קינדער פון גאט וואס זענען צו שפרייט. ⁵³ אזוי האבען זייא פון דעם טאג אן איין עצה געהאלטען אז זייא זאלען איהם טייטשען.

⁵⁴ דרום איז יִשׁוּעַ נישט געהער געפֿענטליך ארוםגעגאנגען צווישען דיא יודען, גייערט איז פון דארטען אונטערגעגאנגען צו איין ארט נאעהנט צו דער מדבר, צו א שטאדט וואס הייסט אפֿרים; און ער האט דארט געוואוינט מיט דיא תלמידים. ⁵⁵ און עס איז נאעהנט געווען צום יודישען חג הפסח, און פילע זענען ארויפגעגאנגען פון דעם לאנד קיין ירושלים פאר דעם פסח, כדי זייא זאלען וויר רייניגען. ⁵⁶ אזוי האבען זייא געזוכט יִשׁוּעַ, און האבען צווישען וויר געהעט וויא זייא זענען אין בית המקדש געשטאנען, וואס דענקט איהר? אז ער וועט נישט קומען אויף יום טוב? ⁵⁷ און דיא ערשטע כהנים און דיא פרושים האבען א געפֿאט אויסגעגעבען, אז ווען איימיצער וועט טייטשען וואו

ער איז וואל גער עם אנאנען, כדי ויאלען איהם געמיען.
יב ¹דרום נעקס טעג פאר דעם פסח איז ישוע געקומען קיין בית חנינ,
 וואו לער איז געווען, וועלכעס ישוע האט פון דעם טויט אויפגעוועקט.
²און ויאל האבען איהם דארט איין אפגענדמאהל געמאכט, און מרתא
 האט בעדינט; אבער לער איז געווען איינער פון דיא וואס זענען מיט
 איהם ביים טיש געזעסען. ³אזוי האט מרים גענומען א פונט פון נעהר
 טייגערען מר גרר, און האט דיא פיס פון ישוע געוואלפט, און האט זינע פיס
 אפגעווישט מיט איהרע האר; און דאס הייז איז פול געווען מיט דעם ריח פון
 דעם מר. ⁴און יהודה אישקריות, איינער פון זינע פלמידים וואס האט
 איהם געוואלט איבערגעבען האט געזאגט, ⁵ווארום איז ניט דיעס מר פערקויפט
 געווארען פאר דרייא הונדערט גראשען? און צו דיא ארמע לייט געגעבען?
⁶און דאס האט ער געזאגט, ניט ווייל ער האט פאר דיא ארמע לייט געזאגט,
 גייערט ווייל ער איז א גנב געווען, און האט דעם בייטעל געהאט, און האט
 געטראגען וואס מען האט דרינען אריינגעווארפען. ⁷דרום האט ישוע געזאגט,
 לאו זא, אז וואל עס בעהאלטען צום טאג פון זינע קבורה; ⁸ווארין דיא
 ארמע לייט האט איהר בעשטענדיג מיט אייך, אבער מיר האט איהר ניט
 בעשטענדיג.

⁹אזוי האבען פיל לייט פון דיא יודען געוואוסט אז ער איז דארט, און ויאל
 זענען געקומען, ניט פון וועגען ישוע אליין, גייערט אז ויאל זאלען אויך לער
 זעהען, וועלכעס ער האט פון דעם טויט אויפגעוועקט. ¹⁰אבער דיא ערשטע
 כהנים האבען איין געהאלטען אז ויאל זאלען לער אויך הרגענען;
¹¹ווארין פילע פון דיא יודען זענען דורך איהם איבערגעגאנגען, און האבען
 אן ישוע געגלויבט.

¹²דעם אנדערען טאג ווען פיל לייט וואס זענען געקומען אויף יום טוב האד
 קען געהערט אז ישוע קומט קיין ירושלים, ¹³האבען ויאל גענומען דיא צווייגען
 פון טייטעלביימער, און זענען איהם גענומען געגאנגען, און האבען געשריגען,
 הוישענא,

געלויבט איז דער וועלכער קומט אים נאמען פון דעם הארן,
 און דער מלך פון ישראל.

¹⁴און ישוע ווען ער האט געפינען אז יונגעס זענעל האט זיך דרויף געזעצט,
 אזוי ויאל עס שטעהט געשריבען;

¹⁵פארקט דיר ניט, דוא טאכטער פון ציון,

זעה, דיין קעניג קומט,

הייטענדיג אויף א פילבען פון איין זעעל.

¹⁶אזוי האבען זינע פלמידים דאס צוגעשט ניט פערשטאנען, גייערט ווען
 ישוע איז פעהערליכט געווארען, דאן האבען ויאל געדענקט אז דיע וואכען
 זענען אויף איהם געשריבען, און אז ויאל האבען דיע וואכען צו איהם געטהון.

¹⁵ ובריה מ' ט'.

¹⁶ תהלים קיח' כח', כו'.

¹⁷ גר' דינר.

17 דרום דיא לייט וואס זענען מיט איהם געווען ווען ער האט לער ארויסגע-
רופען פון דעם קבר, און האט איהם פון דיא טויטע אויפגעוועקט האבען
בעצייגט. 18 דעסמטועגען זענען איהם דיא לייט געטגעגען געקומען, ווייל
זיין האבען געהערט אז ער האט דינעם צייגען געטהון. 19 אזוי האבען דיא
פרושים איינער צום אנדערען געזאגט, זעהט איהר, אז עס נוצט גאר ניט;
זעה דיא וועלט געהט איהם נאך.

20 און עס זענען געליבע גרעקען געווען צווישען דיא וואס זענען ארויסגע-
גאנגען אויף יום טוב צו בעטען. 21 אזוי זענען דינע געקומען צו פיליפוס
פון בית צידה אין גליל, און האבען איהם געפרעגט און געזאגט, האר, מיר
וויילען ישוב זעהן. 22 פיליפוס איז געקומען און האט עס צו אנדרי געזאגט;
אנדרי און פיליפוס זענען געקומען און האבען עס געזאגט צו ישוב. 23 און
ישוב האט זיין געגנטפערט און געזאגט, דיא שעה איז געקומען אז דער
בן אדם זאל פעהרערליכט ווערען. 24 באמת באמת זאג איך איך, ווען דאס
קערענדעל פון ווייץ פאלט ניט אין דער ערד און שטארבט, בלייבט עס אליין;
אבער ווען עס שטארבט, אזוי טראגט עס פיל פרוכט. 25 ווער עס ליבט זיין
לעבען פעהרערט עס; און ווער עס האסט זיין לעבען אין דינער וועלט, דער
וועט עס דעהאלטען צום עביגען לעבען. 26 ווען איטליכער וועל מיר דינען,
לאז ער מיר נאכפאלגען, און וואו איך בין דארט וועט מיין דינער אויך
זיין; ווער עס וועט מיר דינען, דעם וועט מיין פאטער געהען. 27 אזונד איז
מיינע זעלע בעטריבט געווארען; און וואס זאל איך זאגען? פאטער, דעם
מיר פון דינער שעה ארויס; אבער דעסמטועגען בין איך צו דינער שעה געקו-
מען. 28 פאטער, פעהרערליך דיין נאמען. אזוי איז א קול פון הימעל געקו-
מען, איך האב עס אויך פעהרערליכט, און איך וועל עס ווידער פעהרערליכען.
29 דרום דיא לייט וואס זענען געשטאנען און האבען עס געהערט האבען
געזאגט, אז עס איז דינער געווען; אנדערע האבען געזאגט אז א מלאך האט
צו איהם גערעדט. 30 ישוב האט געגנטפערט און געזאגט, דאס קול איז ניט
געווען פון מייןעט וועגען. 31 אזונד איז דאס געריכט פון דינער וועלט; אזונד
ווערט דער פירשט פון דינער וועלט דרויסען ארויסגעווארפען. 32 און איך,
ווען איך וועל אויפגעהויבען ווערען פון דער ערד, וועל איך אלע מענשען צו
מיר ציהען. 33 דאס האט ער דען געזאגט, צו בעדייטען מיט וואספאר א טויט
ער וועט שטארבען. 34 דרום האבען איהם דיא לייט געגנטפערט, מיר האבען
געהערט פון דער תורה, אז דער משיח וועט עביג בלייבען, און וויא אזוי
זאגסט דא אז דער בן אדם מוז אויפגעהויבען ווערען? ווער איז דינער
בן אדם? 35 אזוי האט ישוב צו זיין געזאגט, נאך א קורצע צייט איז דאס
ליכט בייא איך; געהט ארום בשעת איהר האט דאס ליכט, כדי דיא פינ-
טערנים זאל איך ניט איבערפאלען; און דער וואס געהט ארום אין דער
פינטערנים ווייסט ניט וואו אהין ער געהט. 36 בשעת איהר האט דאס ליכט
גלויבט אן דעם ליכט, אז איהר זאלט ווערען זיין פון ליכט.

דינע זאכען האט נישט געזאגט, און איז אנטקעגנאנגען און האט זיך פון זיין פערבארטען. ³⁷ אבער האטשע ער האט אזוי פיל צייכען פאר זיין געטהון, האבען זיין דאך נישט אן איהם געגלויבט; ³⁸ כדי דאס זאגט פון ישעיה הנביא זאל מקוים ווערען, וואס ער האט געזאגט, האר, ווער האט געגלויבט אינעם בעריכט? און צו וועמען איז דער ארם פון דעם הארץ אנטפלעקט געווארען? ³⁹ דעסטוועגען האבען זיין נישט געקענט גלויבען, ווארין ישעיה האט ווידער געזאגט; ⁴⁰ ער האט זייערע אויגען בלינד געמאכט, און האט פערבארטעט זייער הארץ, אז זיין זאלען נישט זעהען מיט דאס אויגען, און פערשטעהען מיט דעם הארץ, און זאלען אומקעהרען, און איך וועל זיין היילען. ⁴¹ דינע זאכען האט ישעיה געזאגט, ווייל ער האט געזעהען זינע הער-ליכטייט, און האט פון איהם גערעט. ⁴² דאך האבען פילע פון דאס פירשטען אויך אן איהם געגלויבט, אבער וועגען דאס פרושים האבען זיין נישט געקענט, אז זיין זאלען נישט אויס דער שול ארויסגעטארפען ווערען; ⁴³ ווארין זיין האבען געליבט דעם קבוד פון מענשען מעהר ווי דעם קבוד פון גאט.

⁴⁴ און נישט האט געשריגען און געזאגט, ווער עס גלויבט אן מיר, דער גלויבט נישט אן מיר, זייערט אן איהם וואס האט מיר געשיקט; ⁴⁵ און דער וואס זעהט מיר זעהט איהם וואס האט מיר געשיקט. ⁴⁶ איך בין געקומען אין דער וועלט פאר א ליכט, אז איטליכער וואס גלויבט אן מיר זאל נישט אין דער פינסטערניס בלייבען. ⁴⁷ און ווער עס הערט מיינע ווערטער און האלט זיין נישט, דעם ריכטע איך נישט; ווארין איך בין נישט געקומען אז איך זאל דאס וועלט ריכטען, זייערט אז איך זאל דאס וועלט רעטען. ⁴⁸ ווער עס איז מיר מבונה, און נעמט נישט אן מיינע ווערטער, דער האט איינעם וואס איהם ריכט טעט, דאס זאגט וואס איך האב גערעט, דאס וועט איהם ריכטען אין דעם לעצטען טאג. ⁴⁹ ווארין איך האב נישט פון מיר אליין גערעט, זייערט דער פאטער וואס האט מיר געשיקט האט מיר א געזאגט געגעבען, וואס איך זאל זאגען און וואס איך זאל רעדען. ⁵⁰ און איך ווייס אז זיין געזאגט איז געביגעס לעבען. דרום וואס איך רעד, דאס רעד איך אזוי וויא דער פאטער האט מיר געזאגט.

יג ¹ און פאר דעם יום טוב פון פסח, ווען נישט האט געוואוסט אז זינע ישעיה איז געקומען אז ער זאל אנטקעגנעהן פון דינער וועלט צום פאטער, האט ער געליבט דאס זינע וואס זענען אין דער וועלט געווען, און האט זיין געליבט ביז צום ענד. ² און בשעת דעם אבענדמאהל, ווען דער שטן האט שוין אריינגעווארפען אים הארץ פון יהודה אייסקרויט, ווען פון שמוען, אז ער זאל איהם איבערגעבען. ³ נישט וויסענדיג אז דער פאטער האט איהם אלעס איבערגעגעבען אין זינע הענד, און אז ער איז פון גאט געקומען און געהט צו גאט. ⁴ איז אויפגעשטאנען פון דעם אבענדמאהל, און האט דאס קליידער אן דער ווייט געלעגט, און האט א האנדטוך גענומען, און האט זיך

ישעיה נג' א', ⁴⁰

ישעיה נג' א', ³⁸

ארוםגעגארטעלט. ⁶ דערנאך האט ער אריינגעגאסען וואסער אים פֿעקען, און האט אנגעהויבען צו וואשען דיא פֿיס פֿון דיא פֿלמידים, און אפצווישען מיט דעם האנדטוך מיט וועלכעס ער איז ארוםגעגארטעלט געווען. ⁶ אזוי איז ער געקומען צו שמעון פעטרוס; האט ער צו איהם געזאגט, האר, וואשט דוא מיין פֿיס? ⁷ וישוע האט געענטפֿערט און האט צו איהם געזאגט, וואס איך מ'הא דאס ווייסט דוא נישט אזונד, אבער דוא וועסט עס שפעטער וויסען. ⁸ פעטרוס האט צו איהם געזאגט, דוא זאלסט קיינמאל נישט וואשען מיין פֿיס, וישוע האט איהם געענטפֿערט, ווען איך וואש דיך נישט אזוי האסט דוא נישט קיין מ'היל מיט מיר. ⁹ שמעון פעטרוס האט צו איהם געזאגט, האר, נישט אליין מיין פֿיס, גייגערט אויך דיא הענד און דעם קאפ. ¹⁰ וישוע האט צו איהם געזאגט, ווער עס איז אפגעוואשען בעדארף נישט מעהר נור דיא פֿיס צו וואשען, אבער איז גאנץ ריין; און איהר זענט ריין, אבער נישט אלע. ¹¹ ווארין ער האט געוואוסט ווער עס וועט איהם איבערגעבען; דרום האט ער געזאגט, איהר זענט נישט אלע ריין.

¹² אזוי ווען ער האט גייגערט פֿיס געוואשען האט ער גענומען זיינע קליידער, און האט זיך נידער אנגעלעהנט, און האט צו זיין געזאגט, ווייסט איהר וואס איך האב צו אייך געטהון? ¹³ איהר רופט מיר לעהרער און האר, און איהר זאגט בעסט, ווארין איך בין עס. ¹⁴ ווען איך דען דער האר און דער לעהרער האב אייגערט פֿיס געוואשען, אזוי בארפט איהר אויך איינער דעם אנדערען דיא פֿיס וואשען; ¹⁵ ווארין איך האב אייך א ביישפֿיל געגעבען, אז איהר אויך זאלט מ'הון אזוי וויא איך האב צו אייך געטהון. ¹⁶ באַמט באַמט זאג איך אייך, א קנעכט איז נישט גרעסער וויא זיין האר, אדער א שליח גרעסער וויא דער וואס האט איהם געשיקט. ¹⁷ ווען איהר ווייסט דויע וואכען, געבענשט זענט איהר ווען איהר זיין מ'הונט. ¹⁸ איך זאג עס נישט וועגען אייך אלע; איך ווייס וועמען איך האב אויסדערטעלהלט. גייגערט אז דיא שריפט זאל מקוים ווערען, ווער עס עסט מיין ברויט האט זיינעם מ'ריט קעגען מיר אויפגעהויבען. ¹⁹ דערנאך זאג איך אייך איידער עס געשעהט, אז ווען עס וועט געשעהען זאלט איהר גלויבען אז איך בין. ²⁰ באַמט באַמט זאג איך אייך, דער וואס געמט אויף דעם וועמען איך וועל שיקען, דער געמט מיר אויף, און דער וואס געמט מיר אויף געמט אויף דעם וועלכער האט מיר געשיקט.

²¹ ווען וישוע האט דאס געזאגט, איז ער בעטריבט געווארען אים גייסט, און האט בעצייגט און געזאגט, באַמט באַמט זאג איך אייך, אז איינער פֿון אייך וועט מיר איבערגעבען. ²² דיא פֿלמידים האבען איינער אויף דעם אנדערען געקוקט, און זענען אין ספק געווען אויף וועמען ער האט דאס געזאגט. ²³ איינער פֿון זיינע פֿלמידים, וועלכעס וישוע האט געליבט, איז אן דער ברוסט פֿון וישוע אנגעלעהנט געווען. ²⁴ אזוי האט שמעון פעטרוס צו איהם געווינקט

¹⁸ תהלים מא' ו'.

און האט צו איהם געזאגט, זאג ווער עס איז אויף וועמען ער האט דאס געזאגט. ²⁵ דער האט זיך אזוי אנגעלעהנט אויף דער ברוסט פון ישוע און האט צו איהם געזאגט, האר, ווער איז עס? ²⁶ דרום האט ישוע געענטפערט, עס איז דער צו וועלכעס איך וועל דעם ביסען געבען, ווען איך האב עס איינגעטונקט. ווען ער האט דעם ביסען איינגעטונקט האט ער עס גענוי קען און האט געגעבען צו יהודה דעם זון פון שמועל אישקריות. ²⁷ און נאך דעם ביסען איז דאן דער שטן אין איהם אריינגעקומען. דרום האט ישוע צו איהם געזאגט, וואס דאס טהוה געשוינד. ²⁸ און קיינער פון דיא וואס זענען ביים טיש געווען האט געוואוסט צו וואס ער האט איהם דאס געזאגט; ²⁹ ווארין עטליכע האבען געמיינט, ווייל יהודה האט דעם ביי טעל געהאט, אז ישוע האט צו איהם געזאגט, קויף איין וואס מיר האבען געטיג אויף יום טוב, אדער אז ער זאל עפעס צו דיא ארבע לייט געבען. ³⁰ אזוי ווען ער האט דעם ביסען גענומען איז ער גלייך ארויסגעגאנגען; און עס איז נאכט געווען.

³¹ דרום ווען ער איז ארויסגעגאנגען האט ישוע געזאגט, אזונד איז דער בן אדם פערהערליכט, און גאט איז אין איהם פערהערליכט; ³² ווען גאט איז פערהערליכט אין איהם, אזוי וועט איהם גאט אויך אין זיך פערהערליכען, און גלייך וועט ער איהם פערהערליכען. ³³ קליינע קינדער, נאך א קליינע וויילע בין איך ביא אייך; איך וועט מיר ווערן, און אזוי וויא איך האב צו דיא יודען געזאגט, וואו אהין איך געה קאנט איךר נישט קומען, אזוי זאג איך צו אייך אזונד. ³⁴ א נייגעס געכאט גיב איך אייך, אז איךר זאלט אויך איהר גער דעם אנדערען ליבען; אזוי וויא איך האב איך געליבט, אז איךר זאלט אויך איינער דעם אנדערען ליבען. ³⁵ אין דיעס וועלען אלע וויסען אז איךר וועט מינע פלומדיס, ווען איךר האט ליבע איינער צום אנדערען.

³⁶ שמועל פערטרום האט צו איהם געזאגט, האר, וואו אהין געהסט דא? ישוע האט געענטפערט, וואו אהין איך געה, קענסט דאס מיר אזונד נישט נאכפאלגען, אבער דערנאך וועסט דאס מיר נאכפאלגען. ³⁷ פערטרום האט צו איהם געזאגט, האר, ווארום קען איך דיר אזונד נישט נאכפאלגען? איך וועל מיין לעבען פאר דיר אנדערלעגען. ³⁸ ישוע האט געענטפערט, וועסט דאס דין לעבען פאר מיר אנדערלעגען? באמת באמת זאג איך דיר, דער האן וועט נישט קרייזן ביז דאס וועסט מיר דרייא מאל פערלייקגען.

יד ילאו איינער הארין נישט דערשראקען זיין; איךר גלויבט אן גאט, גלויבט אויך אן מיר. ² אין מיין פאטערס הויז זענען פילע וואוינונגען; ווען עס זאלט נישט אזוי זיין, וואלט איך איה געזאגט; ווייל איך געה אנטעק אז איך זאל איין ארט פאר אייך צוברייטען. ³ און ווען איך געה אנטעק און איין ארט פאר אייך צוברייטען וועל איך ווידער קומען און וועל אייך צו מיר זעלבסט געבען, אז איךר אויך זאלט דארט זיין וואו איך בין. ⁴ און וואו אהין איך געה אנטעק ווייסט איךר דעם וועג. ⁵ הומא האט צו איהם געזאגט, האר, מיר

וויסען נישט וואו אהין דוא געהסט; וויא אזוי וויסען מיר דעם וועג? ⁶ וויסען האט צו איהם געזאגט, איך בין דער וועג און דוא וואהרהייט און דאס לער-
בען; קיינער קומט נישט צום פאטער, אויסער דורך מיר. ⁷ ווען איהר וואלט
מיד געקענט, אזוי וואלט איהר מיין פאטער אויף געקענט; פון אזונד אן
קענט איהר איהם, און האט איהם געזעהען. ⁸ פיליפוס האט צו איהם געזאגט,
האר, ווייז אונז דעם פאטער, און עס איז גענוג פאר אונז. ⁹ וויסען האט צו
איהם געזאגט, בין איך אזוי לאנג מיט אייך געווען, און האסט דוא מיד נישט
געקענט פיליפוס? ווער עס האט מיד געזעהען האט דעם פאטער געזעהען;
וויא אזוי זאגסט דוא, ווייז אונז דעם פאטער? ¹⁰ גלויבסט דוא נישט אז איך
בין אים פאטער, און דער פאטער אין מיר? דוא ווערסט נאך איה
זאג צו אייך, דא רעד איך נישט פון מיר זעלבסט; גלייכט דער פאטער דער
וואוינט אין מיר טהוט גלייכע ווערק. ¹¹ גלויבט מיר אז איך בין אים פאטער,
און דער פאטער אין מיר; אבער ווען נישט, אזוי גלויבט מיר וועגען דא ווערק.
¹² באמת באמת זאג איך אייך, דער וואס גלויבט אן מיר וועט אויך טהון
דיא ווערק וואס איך טהוא, און ער וועט גרעסערע וויא דיע טהון, ווייל איך
געה צום פאטער. ¹³ און וואס איהר וועט בעטען אין מיין נאמען, דאס וועל
איך טהון, אז דער פאטער זאל אים ווערן פערזענליכט ווערען. ¹⁴ ווען
איהר וועט עפעס בעטען אין מיין נאמען, וועל איך עס טהון.

¹⁵ ווען איהר ליבט מיר, וועט איהר מיינע געבאטע האלטען. ¹⁶ און איך
וועל דעם פאטער בעטען, און ער וועט אייך געבען איין אנדערען טרייסטער,
אז ער זאל ביא אייך אויף עביר בלייבען. ¹⁷ דעם גייסט פון וואהרהייט, וועל-
כעס דיא וועלט קען נישט אננעמען, ווייל זיא זעהט איהם נישט, און קענט איהם
נישט; איהר קענט איהם, ווארן ער בלייבט ביא אייך, און וועט אין אייך וויין.
¹⁸ איך וועל אייך נישט יחזקים איבערלאזען, איך וועל צו אייך קומען. ¹⁹ נאך
א קליינע וויילע און דיא וועלט זעהט זעהט מיר נישט מעהר; אבער איהר זעהט
מיד, ווייל איך לעב און איהר וועט לעבען. ²⁰ אין יענעם טאג וועט איהר
וויסען אז איך בין אין מיין פאטער, און איהר אין מיר, און איך אין אייך.
²¹ דער וואס האט מיינע געבאטע און האלט וויא, דער איז ער וואס ליבט
מיד; און דער וואס ליבט מיר וועט געליבט וויין פון מיין פאטער, און איך
וועל איהם ליבען, און וועל מיר צו איהם בעווייזען. ²² יהודה נישט אישקריות
האט צו איהם געזאגט, האר, וואס איז דאס וואס דוא וועסט דיר צו אונז
בעווייזען, און נישט צו דער וועלט? ²³ וויסען האט געענטפערט און האט צו
איהם געזאגט, ווער עס ליבט מיר, דער וועט מיין ווארט האלטען; און מיין
פאטער וועט איהם ליבען, און מיר וועלען צו איהם קומען, און וועלען א
וואוינונג ביא איהם מאכען. ²⁴ ווער עס ליבט מיר נישט, דער האלט נישט מיינע
ווערטער; און דאס ווארט וואס איהר הערט איז נישט מיין, גלייכט פון דעם
פאטער וואס האט מיר געשיקט.

²⁵ דיע זאכען האב איך צו אייך געזאגט, דערווייל איך בין נאך ביא אייך;

²⁶ אָבער דער טרייסטער, דער רוח הקודש, דעם דער פאטער וועט שיקען אין מיין נאמען, ער וועט אייך אלעס לעהרען, און וועט אייך דערמאנהען און אלעס וואס איך האב צו אייך געזאגט. ²⁷ פרידען לאז איך אייך איבער, מיין פריד דען גיב איך אייך; נישט אזוי וויא דיא וועלט גיבט, גיב איך אייך. לאז אייגער הארץ נישט דערשטראקען גיין, און לאז עס זיך נישט פארקטען. ²⁸ איהר האט געהערט אז איך האב צו אייך געזאגט, איך געה אונעק און קום ויידער צו אייך. ווען איהר טאלט מיר געליבט, אזוי טאלט איהר אייך געפרייגט, ווייל איך געה צום פאטער, ווארן דער פאטער איז גרעסער וויא איך. ²⁹ און אזונד האב איך עס צו אייך געזאגט איידער עס געשעהט, אז ווען עס וועט געשעהען זאלט איהר גלויבען. ³⁰ איך וועל ווייטער נישט פיל מיט אייך רעדען, ווארן דער פירשט פון דער וועלט קומט; און ער האט גאר נישט אין מיר; ³¹ אָבער אז דיא וועלט זאל וויסען אז איך ליב דעם פאטער, און אזוי וויא דער פאטער האט מיר געפאטען, אזוי טהוא איך. שטעהט אויף, לאזט אויב פון דאנען אונעקגעהען.

טו ¹ איך בין דער טאהרע וויינשטאק, און מיין פאטער איז דער וויינערקער גער. ² איטליכער צווייג אין מיר וואס טראגט נישט קיינע פרוכט, דעם געבט ער אונעק; און איטליכער צווייג וואס טראגט פרוכט, דעם רייניגט ער, כדי עס זאל מעהר פרוכט טראגען. ³ שוין זענט איהר ביין דורך דעם ווארט וואס איך האב צו אייך געזאגט. ⁴ בלייבט אין מיר, און איך אין אייך. אזוי וויא דער צווייג קען קיינע פרוכט נישט טראגען פון זיך אליין, סיידען אז עס בלייבט אין דעם וויינשטאק, אזוי קענט איהר אויך נישט, סיידען אז איהר בלייבט אין מיר. ⁵ איך בין דער וויינשטאק, איהר זענט דיא צווייגען. דער וואס בלייבט אין מיר און איך אין איהם, דער טראגט פילע פרוכט, ווארן אהן מיר קענט איהר גאר נישט טהון. ⁶ ווער עס בלייבט נישט אין מיר ווערט ארויסגעווארפען אזוי וויא דער צווייג און ווערט פערדארט, און מען געבט זיין צונויף און ווארפט זיין אים פייגער אריין, און זיין זענען פערברענט. ⁷ ווען איהר בלייבט אין מיר און מיינע ווערטער בלייבען אין אייך, געט איהר וואס איהר ווילט, און עס וועט אייך געשעהען. ⁸ דריינן איז מיין פאטער פערהענדליכט, אז איהר זאלט פילע פרוכט טראגען; און אזוי וועט איהר גיין מיינע פלמידים. ⁹ אזוי וויא דער פאטער האט מיר געליבט, אזוי האב איך אייך געליבט; בלייבט איהר אין מיינע ליבע. ¹⁰ ווען איהר וועט האלטען מיינע געכאטע, וועט איהר בלייבען אין מיינע ליבע, אזוי וויא איך האב דיא געכאטע פון מיין פאטער געהאלטען, און בלייב אין זיינע ליבע.

¹¹ דינע זאכען האב איך צו אייך געזאגט, אז מיינע פרייד זאל אין אייך גיין, און אז אייגער פרייד זאל דערפילט ווערען. ¹² דאס איז מיין געכאט, אז איהר זאלט אייגער דעם אנדערען ליבען, אזוי וויא איך האב אייך געליבט. ¹³ קיין גער האט נישט גרעסערע ליבע וויא דינע, אז איימיגער זאל גיין לעבען פאר זיינע פריינד אנדערעלעגען. ¹⁴ איהר זענט מיינע פריינד ווען איהר טהוט וואס איך געבט אייך. ¹⁵ איך רופ אייך נישט מעהר קנעכט, ווארן דער קנעכט

ווייטסט נישט וואס גיין האר טהוט; אָבער איך האב אייך פֿריינד גערופֿען, וואָרן אלעס וואס איך האב געזעהנט פון מיין פֿאטער, האב איך אייך צו טייטשן געטוהן. ¹⁶ אייך האט נישט מיר אויסדערנוועהלט, אָבער איך האב אייך אויס־דערנוועהלט. און האב אייך בעשטעלט, אז אייך זאלט געהען און טראָגען פֿרוקט און אייגנע פֿרוקט זאל בלייבען, אז וואס אייך וועט בעטען דעם פֿאטער אין מיין נאָמען, זאל ער אייך געבען. ¹⁷ דינע זאכען געבט איך אייך, אז אייך זאלט איינער דעם אנדערען ליבען.

¹⁸ ווען דיא וועלט האסט אייך, אזוי ווייטסט אייךר אז וואס האט מיר פֿריינד פון אייך געהאט. ¹⁹ ווען אייךר זאלט פון דער וועלט גיין אזוי זאלט דיא וועלט דאס אייךרע געלובט; אָבער ווייל אייךר זענט נישט פון דער וועלט, גייט איך האב אייך אויסדערנוועהלט פון דער וועלט, דרום האסט אייך דיא וועלט. ²⁰ געדענקט דאס ווארט וואס איך האב צו אייך געזאגט, דער קנעכט איז נישט גרעסער וויא גיין האר. ווען וויא האבען מיר פֿערפֿאלגט, אזוי וועלען וויא אייך אויך פֿערפֿאלגען; ווען וויא האבען מיין טאָרט געהאלטען, אזוי וועלען וויא אייך דאס אייגנע האלטען. ²¹ אָבער דאס אלעס וועלען וויא אייך טוהן וועגען מיין נאָמען, ווייל וויא קענען נישט דעם וועלכער האט מיר געשיקט. ²² ווען אייך זאלט נישט געקומען און זאלט צו וויא נישט גערעכט, אזוי זאלטען וויא נישט קיינע זינד געהאט; אָבער אזונד האבען וויא קיינע אויס־רעד נישט פאר ווייגער זינד. ²³ ווער עס האסט מיר, דער האסט אויך מיין פֿאטער. ²⁴ ווען אייך זאלט נישט צווישען וויא דיא מעשיש געטוהן וואס קיין אנדערער האט געטוהן, זאלטען וויא נישט קיינע זינד געהאט; אָבער אזונד האבען וויא געזעהען און געהאסט אויך מיר און אויך מיין פֿאטער. ²⁵ אָבער דאס איז געשעהען אז דאס ווארט זאל מקוים ווערען וואס איז געשריבען אין ווייגער תּוֹרָה, וויא האבען מיר אומזוכט געהאט. ²⁶ ווען דער טרייסטער וועט קומען, וועלכען אייך וועל אייך פון דעם פֿאטער שיקען, דער גייסט פון וואָהרהייט, וואס קומט ארויס פון דעם פֿאטער, דער וועט אויך מיר בעצייגען; ²⁷ און אייךר אויך בעצייגט, וואָרן אייךר זענט מיט מיר פון אָנהייב אָן געווען.

טו ¹ דינע זאכען האב איך צו אייך גערעכט אז אייךר זאלט אייך נישט אָנשטוי־סען. ² וויא וועלען אייך אויס דיא שולען ארויסוואַרפען; און דיא שעה קומט, אז אייכליכער וואס האט אייך געברענגט וועט מיינען אז ער טהוט גאט אַ דינסט. ³ און דאס וועלען וויא טוהן, ווייל וויא האבען נישט דעם פֿאטער גער־קענט און אויך נישט מיר. ⁴ אָבער דינע זאכען האב אייך צו אייך גערעכט, אז ווען וויינע שעה קומט, אייךר זאלט אין דעם געדענקען, אז אייך האב וויא אייך געזאגט; און דינע זאכען האב אייך נישט געזאגט פון אָנהייב אָן, ווייל אייך בין מיט אייך געווען. ⁵ אָבער אזונד געה אייך אַזעק צו דעם וואס האט מיר געשיקט, און קיינער פון אייך פֿרעגט מיר וואו אהין געהסט דא? ⁶ אָבער ווייל אייך האב

תהלים לה' יט', סט' ה' ²⁵

דינע ואבען צו אייך גערעט, איז אייגער הארין פול מיט צער. ⁷ אבער איך זאג אייך
דיא וואהרהייט, עס פאסט פאר אייך אז איך זאל אנטקעגנעטן; ווארין ווען
איך געה נים אנטקע, אזוי וועט דער טרייסטער צו אייך נים קומען; אבער
ווען איך געה, וועל איך איהם צו אייך שיקען. ⁸ און ווען ער איז געקומען,
וועט ער דיא וועלט שטראפען וועגען וינד און וועגען גערעכטיגקייט און ווע-
גען משפט. ⁹ וועגען וינד, ווייל זיין האבען נים אן מיר געגלויבט; ¹⁰ וועגען
גערעכטיגקייט, ווייל איך געה צו דעם פאטער, און איהר זעהט מיר נים
מעהר; ¹¹ וועגען משפט, ווייל דער פירשט פון דינער וועלט ווערט גערעכטעט.
¹² איך האב נאך פילעס צו אייך צו זאגען, אבער איהר קענט עס אזונד נים
דערשטאנען; ¹³ אבער ווען זענער, דער גייסט פון וואהרהייט וועט קומען,
וועט ער אייך פיהרען אין אלער וואהרהייט; ווארין ער וועט נים רעדען פון
ווי אלליין, גייגערט וואס ער וועט הערען וועט ער רעדען, און ער וועט אייך
זאגען דאס וואס וועט אנקומען. ¹⁴ ער וועט מיר פערהערליכען, ווארין ער
וועט פון דעם מיינען געמען און וועט עס אייך אנזאגען. ¹⁵ אלע ואבען וועל-
כע דער פאטער האט זענען מיינע; דרום האב איך געזאגט אז ער וועט פון
דעם מיינען געמען און וועט עס אייך אנזאגען.

¹⁶ אין א קליינע וויילע וועט איהר מיר נים מעהר זעהען, און ווידער אין א קליינע
וויילע וועט איהר מיר זעהען. ¹⁷ אזוי האבען עטליכע פון זיינע פלמידים
צווישען ויך געזאגט, וואס איז דאס וואס ער זאגט צו אונז, אין א קליינע
וויילע וועט איהר מיר נים זעהען, און ווידער אין א קליינע וויילע וועט איהר
מיר זעהען? און ווייל איך געה צום פאטער? ¹⁸ אזוי האבען זיין געזאגט,
וואס איז דאס וואס ער זאגט, דיא קליינע וויילע? מיר וויסען נים וואס ער
רעט. ¹⁹ יטוע האט געוואוסט אז זיין האבען איהם געוואלט פרעגען, און ער
האט צו זיין געזאגט, פרעגט איהר אייך וועגען דינעם צווישען איינאנדער ווייל
איך האב געזאגט, אין א קליינע וויילע וועט איהר מיר נים זעהען, און ווידער
אין א קליינע וויילע וועט איהר מיר זעהען? ²⁰ באמת באמת זאג איך אייך,
אז איהר וועט וויינען און קלאגען, אבער דיא וועלט וועט ויך פרייגען; איהר
וועט טרויריג זיין, אבער אייגער טרוירער וועט צו פרייד ווערען. ²¹ א פרויא
ווען זי געהט צוקינד איז טרויריג, ווייל איהרע צייט איז געקומען; אבער
ווען דאס קינד איז געבוירען אזוי געדענקט זי נים מעהר דיא אנגסט, פאר
פרייד אז א מענטש איז אין דער וועלט געבוירען געזארגען. ²² דרום האט איהר
אויך אזונד צער; אבער איך וועל אייך ווידער זעהען, און אייגער הארין וועט
וויך פרייגען, און קיינער וועט אייגערע פרייד פון אייך נים געמען. ²³ און אין
זענעס טאג וועט איהר מיר גאר נים פרעגען. באמת באמת זאג איך אייך,
וואס איהר וועט בעסען דעם פאטער וועט ער אייך געבען אין מיין נאמען.
²⁴ ביז אזונד האט איהר גאר נים אין מיין נאמען געבעטען; בעסעט, און איהר
וועט דערהאלטען, אז אייגערע פרייד זאל גאנץ פול זיין.

²⁵ דינע ואבען האב איך צו אייך אין משלים גערעט; אבער דיא שעה

קומט ווען איך וועל נישט מעהר אין משלים מיט אייך רעדען, גייערט אפגעפירט
 ליה וועל איך אייך זאגען וועגען דעם פאטער. ²⁶ אין זענעם טאג וועט איהר
 אין מיין נאמען בעטען, און איך זאג אייך נישט אז איך וועל דעם פאטער
 וועגען אייך פערלאנגען; ²⁷ ווארן דער פאטער זעלבסט ליבט אייך, ווייל איהר
 האט מיר געליבט, און האט געליבט אז איך בין פון נאט אויסגעזאנגען.
²⁸ איך בין פון דעם פאטער אויסגעזאנגען, און בין געקומען אין דער וועלט;
 ווידער פערלאז איך דיא וועלט, און געה צום פאטער. ²⁹ ווינע תלמידים
 האבען צו איהם געזאגט, זעה, אצינד רעדסט דא אפגעפירט, און זאגסט נאר
 נישט קיין מושל. ³⁰ אצינד וויסען מיר אז דא אלעס ווייסט, און בעדארפסט נישט
 אז איימיצער זאל דיר פרעגען, דורך דעם גלויבען מיר אז דא ביסט פון נאט
 אויסגעזאנגען. ³¹ ישווע האט זיין געענטפערט, אצינד גלויבט איהר? ³² זעה,
 עס קומט א שעה, און איז געקומען, אז איהר וועט צושפרייט ווערען אימלייך
 בער צו ווינע איינגעגע, און וועט מיר אליין איבערלאזען; אבער איך בין נישט אליין,
 ווארן דער פאטער איז מיט מיר. ³³ דינע זאכען האב איך צו אייך גערעכט,
 אז איהר זאלט אין מיר פרידען האבען. אין דער וועלט וועט איהר צרות
 האבען; אבער זייט איהר געטרייסט, איך האב דיא וועלט איבערנועלטליגט.

יז ¹ דינע זאכען האט ישווע גערעכט, און האט זינע אויגען אויפגעוויכען קער
 גען הימלעל, און האט געזאגט, פאטער, דיא שעה איז געקומען; פערהערליך
 דיין ויהו, אז דער ויהו זאל דיר אויך פערהערליכען. ² אזוי וויא דא
 האסט איהם מאכט איבער אלעם פלייש געגעבען, אז ער זאל געביגעס לעבען
 געבען צו אלע וואס דא האסט איהם געגעבען. ³ און דאס איז דאס געביגע
 לעבען, אז זיין זאלען דיר קעגען, דעם איינציגען וואהרען נאט, און ישווע
 המשיח דעם דא האסט געשיקט. ⁴ איך האב דיר פערהערליכט אויך דער
 ערד; איך האב געענדיגט דאס ווערק וואס דא האסט מיר געגעבען צו טהון.
⁵ און אצינד פאטער, פערהערליך דא מיר מיט דיר זעלבסט, מיט דער הער-
 ליכקייט וואס איך האב זיין דיר געהאט, איידער דיא וועלט איז בעשאפען
 געווארען. ⁶ איך האב זיין נאמען אנטפלעקט צו דיא מענשען וואס דא האסט
 מיר געגעבען פון דער וועלט. זיין זענען דינע געווען, און דא האסט זיין
 מיר געגעבען, און זיין האבען זיין נאמען געהאלטען. ⁷ אצינד האבען זיין
 געוואוסט, אז אלעס וואס דא האסט מיר געגעבען איז פון דיר; ⁸ ווארן דיא
 ווערטער וואס דא האסט מיר געגעבען האב איך צו זיין געגעבען, און זיין
 האבען זיין אנגענומען, און האבען געוויס געוואוסט אז איך בין פון דיר
 אויסגעזאנגען, און זיין האבען געליבט אז דא האסט מיר געשיקט. ⁹ איך
 בעט וועגען זיין; נישט וועגען דער וועלט בעט איך, גייערט וועגען דיא וואס
 דא האסט מיר געגעבען, ווארן זיין זענען דינע. ¹⁰ און אלעס וואס איז מיין
 איז זיין, און וואס איז זיין איז מיין, און איך בין אין זיין פערהערליכט.
¹¹ און נישט מעהר בין איך אין דער וועלט, און זיין זענען אין דער וועלט, און
 איך קום צו דיר, הייליגער פאטער, דערהאלט זיין אין זיין נאמען וואס דא

האסט מיר געגעבען, אז וויא זאלען איינס ווין אזוי וויא מיר, ¹² דערנאך איך בין מיט וויא גענוען, האב איך וויא דערהאלטען אין דיין נאמען וואס דוא האסט מיר געגעבען, און איך האב וויא געהיט, און ביינער פון וויא איז מיט פער-לויקען, חוץ דער וועג פון פערדארבעטן, כדי דא שריפט זאל דערפילט ווערען. ¹³ אבער אזונד קום איך צו דיר, און דינע זאכען דער איך אין דער וועלט, אז וויא זאלען מיינע פרייד אין וך אליין דערפילט האבען. ¹⁴ איך האב צו וויא דיין ווארט געגעבען, און דא וועלט האט וויא געהאסט, ווייל וויא זענען מיט פון דער וועלט אזוי וויא איך בין מיט פון דער וועלט. ¹⁵ איך בעט מיט אז דוא זאלסט וויא פון דער וועלט ארויסגעמען, גייערט אז דוא זאלסט וויא הי-טען פון דעם איבעל. ¹⁶ וויא זענען מיט פון דער וועלט, אזוי וויא איך בין מיט פון דער וועלט. ¹⁷ הייליג וויא אין דער וואהרהייט, דיין ווארט איז וואהר-הייט. ¹⁸ אזוי וויא דוא האסט מיר אין דער וועלט געשיקט, האב איך וויא אין דער וועלט געשיקט. ¹⁹ און פון גייערט ווענען הייליג איך מיר, אז וויא זאלען אויך געהייליגט ווערען אין דער וואהרהייט.

²⁰ אבער איך בעט מיט פאר דא דאזיגע אליין, גייערט אויך פאר דא וואס וועלען אן מיר גלויבען דורך גייער ווארט; ²¹ אז אלע זאלען איינס ווין, אזוי וויא דוא, פאטער, ביסט אין מיר, און איך אין דיר, אז וויא זאלען אויך ווין אין אונז, כדי דא וועלט זאל גלויבען אז דוא האסט מיר געשיקט. ²² און דא הערליכקייט וואס דוא האסט מיר געגעבען האב איך צו וויא געגעבען, כדי וויא זאלען איינס ווין אזוי וויא מיר איינס זענען; ²³ איך אין וויא, און דא אין מיר, כדי וויא זאלען פאלקאמען אין איינס ווין, כדי דא וועלט זאל וויסען אז דוא האסט מיר געשיקט, און האסט וויא געליבט אזוי וויא דוא האסט מיר געליבט. ²⁴ פאטער, איך וויל אז אויך דא וואס דוא האסט מיר געגעבען זאלען מיט מיר ווין וואו איך בין, אז וויא זאלען זעהען מיינע הערליכקייט וואס דוא האסט מיר געגעבען, ווארין דוא האסט מיר געליבט פאר דער גרינדונג פון דער וועלט. ²⁵ געקעכטער פאטער, דא וועלט האט דיר מיט געקענט, אבער איך האב דיר געקענט, און דינע האבען געוואוסט אז דוא האסט מיר געשיקט. ²⁶ און איך האב וויא דיין נאמען צו וויסען געהאן און וועל וויא צו וויסען טהון, אז דא ליבע מיט וועלכער דוא האסט מיר געליבט זאל אין וויא ווין, און איך אין וויא.

יח ¹ ווען ישוע האט דאס געזאגט, איז ער אנטקעגנאנגען מיט ווינע פלמידים איבער דעם באך קדרון, און דארט איז גענוען א גארטען, און ער איז מיט ווינע פלמידים דרינגען אריינגעגאנגען. ² און יהודה דער מוסר האט פון דעם ארט געוואוסט, ווארין ישוע איז דארט אפט צוזאמען געקומען מיט ווינע פלמידים. ³ אזוי האט יהודה גענומען דא באנדע פון סאלדאטען און משרתים פון דא ערשטע כהנים און דא פרושים, און איז אהין געקומען מיט לאמפען און פאקעלען און וואפען. ⁴ אזוי האט ישוע אלעס געוואוסט וואס וועט אויך איהם קומען, און איז אויסגעגאנגען און האט צו וויא געזאגט, וועמען ווילט

איהר? ⁵ ויֵיא האַבען איהם געגנטפערט, ישוע הנצרי, ער האט צו ויֵיא געזאגט, איך בין ער. און יהודה דער מוסר איז אויך מיט ויֵיא געשטאנען. ⁶ ווען ער האט דען צו ויֵיא געזאגט, איך בין ער, אזוי זענען ויֵיא צוריק געטרעטען און זענען צו דער ערד געפאלען. ⁷ אזוי האט ער ויֵיא ווידער געפרעגט, וועמען זוכט איהר? און ויֵיא האבען געזאגט, ישוע הנצרי. ⁸ ישוע האט געגנטפערט, איך האב צו אייך געזאגט, אז איך בין דער; דרום ווען איהר זוכט מיר, לאזט דינע געהען. ⁹ גדי דאס ווארט זאל דערפילט ווערען וואס ער האט געזאגט, פון דיא וואס דא האסט מיר געגעבען האב איך קיינעם ניט פערלויבען. ¹⁰ שמוען פעטרוס דען האט א שווערט געהאט, און ער האט עס ארויסגעצויגען און האט געשלאגען דעם קנעכט פון דעם כהן גדול, און האט איהם דאס רעכטע אויגער אפגעהאקט; און דער קנעכט האט געהייסען מלכוס. ¹¹ אזוי האט ישוע צו פעטרוס געזאגט, שטעק דיין שווערט אריין אין דער שייד; זאל איך ניט טרינקען דעם כוס וואס מוין פאטער האט מיר געגעבען? ¹² דרום האבען דיא באנדע און דער הויפטמאן אין דיא משרתים פון דיא יודען ישוע גענומען, און האבען איהם געבונדען; ¹³ און ויֵיא האבען איהם צוגעשט צו חנן געפיהרט, ווארין ער איז געווען דער שוועהר פון קנפא, וואס איז כהן גדול געווען אין יענעם יאהר. ¹⁴ עס איז קנפא וואס האט דיא יודען געראטען, אז עס איז גוט אז איין מענטש זאל שטארבען פאר דעם פאלק.

¹⁵ און שמוען פעטרוס און איין אנדערער תלמיד האבען ישוע גאנגעפאלגט, און יענער תלמיד ביים כהן גדול איז בעקאנט געווען, און ער איז מיט ישוע אריינגעגאנגען אין דעם הויף פון דעם כהן גדול. ¹⁶ אבער פעטרוס איז דרויסען געשטאנען פאר דער טהיר, אזוי איז דער אנדערע תלמיד וואס איז בעקאנט געווארען ביים כהן גדול ארויסגעגאנגען, און האט גערעט מיט דער טהיר היטערין, און האט פעטרוס אריינגעבראכט. ¹⁷ אזוי האט דאס מעדעל וואס האט דיא טהיר געהיט צו פעטרוס געזאגט, ביסט דו ניט אויך פון דיא תלמידים פון דינעם מאן? ער האט געזאגט, איך בין ניט. ¹⁸ און דיא קנעכט און דיא משרתים זענען געשטאנען און האבען א פייער פון קוילען אנגעלעגט, ווארין עס איז קאלט געווען, און ויֵיא האבען זיך געווארמט; און פעטרוס איז אויך מיט ויֵיא געשטאנען און האט זיך געווארמט.

¹⁹ אזוי האט דער כהן גדול ישוע געפרעגט וועגען זיינע תלמידים און וועגען זיינע לעהרע. ²⁰ ישוע האט איהם געגנטפערט, איך האב געענטליך גערעט צו דער וועלט; איך האב בעשטענדיג געלעהרט אין דער שול און אין דעם בית המקדש, וואו אלע דיא יודען קומען צוואמען, און אין פערבארגענעם האב איך גאר ניט גערעט. ²¹ פאר וואס פרעגסט דו מיר? פרעג דיא וואס האבען מיר געהערט, וואס איך האב צו ויֵיא גערעט; זעה, ויֵיא וויסען וואס איך האב געזאגט. ²² און ויֵיא ער האט דאס געזאגט, אזוי האט איינער פון דיא משרתים וואס איז דערגיין געשטאנען ישוע אויף דעם פנים געשלאגען

און געזאגט, גענטפערסט דא אזוי דעם כהן גדול? ²³ וישוע האט איהם געגנטפערט, ווען איך האב שלעכטעס גערעט, זאג צדוק אויף דעם שלעכט-טען; אבער ווען גוטעס פארטאט שלאגסט דא מיר? ²⁴ דרום האט חנן איהם געשיקט געבוירען צו קנא דעם כהן גדול.

²⁵ און שמעון פעטרוס איז געשטאנען און האט זיך געווארמט. אזוי הא-בען זיין צו איהם געזאגט, ביסט דא נישט אויף איינער פון זיינע תלמידים? ער האט געלייגענט און געזאגט, איך בין נישט. ²⁶ איינער פון דיא קנעכט פון דעם כהן גדול, וואס איז א קרוב געווען פון דעם וואס פעטרוס האט איהם דאס אויגער אפגעהאקט, האט געזאגט, האב איך דיר נישט אים גארטען מיט איהם געזעהען? ²⁷ אזוי האט פעטרוס ווידער געלייגענט; און גלייך האט דער האן געקרייגט.

²⁸ דרום האבען זיין וישוע געפיהרט פון קנא צום געריכטסהויף; און עס איז פריה געווען; און זיין זעלבסט וועגן נישט אריינגעגאנגען אין דעם גע-ריכטסהויף, אז זיין זאלען נישט טאן ווערען, אבער זאלען קענען געסען דעם קרבן פסח. ²⁹ דרום איז פילטום צו זיין ארויסגעגאנגען און האט געזאגט, וואספאר איין אנקלאג ברענגט איהר קעגען דינעם מענטשען? ³⁰ זיין האבען געגנטפערט און האבען צו איהם געזאגט, ווען דינער וואלט נישט ביין שלעכט-טעם געטהון וואלטען מיר איהם נישט צו דיר איבערגעגעבען. ³¹ דרום האט פילטום צו זיין געזאגט, געמט איהר איהם, און ריכטעט איהם נאך אייגער געוועזן. דיא וידען האבען צו איהם געזאגט, מיר טארען קיינעם נישט טייטשען; ³² כדי דאס ווארט פון וישוע זאל דערפילט ווערען וואס ער האט געזאגט, ווען ער האט בעצייכענט וואספאר א טויט ער וועט שטארבען.

³³ אזוי איז פילטום ווידער אים געריכטסהויף אריינגעגאנגען, און האט וישוע גערופען און האט צו איהם געזאגט, ביסט דא דער מלך פון דיא וידען?

³⁴ וישוע האט געגנטפערט, זאגסט דא דאס פון דיר זעלבסט, אדער האבען דיר אנדערע וועגען מיר געזאגט? ³⁵ פילטום האט געגנטפערט, בין איך דען א יוד? ביין אייגענעם פאלק און דיא גרשטע כהנים האבען דיר צו מיר איבערגעגעבען; וואס האסט דא געטהון? ³⁶ וישוע האט געגנטפערט, מיין קעניגרייך איז נישט פון דינער וועלט; ווען מיין קעניגרייך זאל זיין פון דינער וועלט, אזוי וואלטען מיינע משרתים געפאכטען, אז איך זאל נישט איבערגעגע-בען ווערען צו דיא וידען; אבער אזוי איז מיין קעניגרייך נישט פון דאנען.

³⁷ אזוי האט פילטום צו איהם געזאגט, ביסט דא דען א קעניג? וישוע האט געגנטפערט, דא זאגסט אז איך בין א קעניג. דערפאר בין איך געבוירען געווארען, און דערפאר בין איך אין דער וועלט געקומען, אז איך זאל בעציי-גען אויף דעם אמת; איטליכער וואס איז פון דעם אמת הערט מיין קול.

³⁸ פילטום זאגט צו איהם, וואס איז אמת? און ווען ער האט דאס געזאגט, איז ער ווידער ארויסגעגאנגען צו דיא וידען, און האט צו זיין געזאגט, איך געפין קיינע שולד נישט אין איהם; ³⁹ אבער איהר האט א מנהג אז איך זאל

אייך אייגעם בעפרייען אויף פסח; ווילט איהר דען אז איך זאל אייך בעפרייען דעם קעניג פון דיא יודען? ⁴⁰ דרום האבען זיין ווידער געשריגען און געזאגט, ניט דיעס גייערט בר-אבא. דאך בר-אבא איז א רויבער געווען.

י ¹ דאן האט פילטוס ישוע גענומען, און האט איהם געשמיסען. ² און דיא סאלדאטען האבען א קרוין פון דערנער געפלאכטען, און האבען עס איהם אויף דעם קאפ אויפגעזעצט, און האבען איהם אנגעטוהן א קלייד פון פורפור. ³ און זיין זענען צו איהם געקומען און האבען געזאגט, שלום, א קעניג פון דיא יודען. און זיין האבען איהם פעטש געגעבען. ⁴ און פילטוס איז ווידער ארויסגעגאנגען, און האט צו זיין געזאגט, זעה, איך ברענג איהם צו אייך ארויס, אז איהר זאלט וויסען אז איך געפין ניט אין איהם קיינע שולד. ⁵ אזוי איז ישוע ארויסגעקומען, און האט געטראגען דיא קרוין פון דערנער און דאס קלייד פון פורפור, און פילטוס האט צו זיין געזאגט, זעה דער מענטש. ⁶ און ווען דיא ערשטע כהנים און דיא משתתים האבען איהם געזעהען, האבען זיין געשריגען און געזאגט, קרייציג, קרייציג. פילטוס האט צו זיין געזאגט, נעמט איהר איהם און קרייציגט איהם, ווארין איך געפין ניט אין איהם קיינע שולד. ⁷ דיא יודען האבען איהם געענטפערט, מיר האבען א געזען, און נאך אונזער געזען איז ער חוב צו שטארבען, ווארין ער האט זיך צום זיהן פון גאט געמאכט. ⁸ דרום ווען פילטוס האט דאס געהערט, האט ער זיך נאך מעהר געפארבעט. ⁹ און ער איז ווידער אין דעם געריכטסהויף אריינגעקומען, און האט צו ישוע געזאגט, פון וואגען ביסט דוא? אבער ישוע האט איהם קיין ענטפער ניט געגעבען. ¹⁰ אזוי האט פילטוס צו איהם געזאגט, העדסט דוא ניט מיט מיר? ווייסט דוא ניט אז איך האב מאכט דיר צו בעפרייען, און איך האב מאכט דיר צו קרייציגען? ¹¹ ישוע האט געענטפערט, דוא וואלסט גאר קיינע מאכט ניט איבער מיר געהאט, סייידען עס איז דיר פון אויבען געגעבען; דרום דער וואס האט מיר צו דיר איבערגעגעבען האט א גרעסערע זינד.

¹² פון דענצמאל אן האט איהם פילטוס געוואלט בעפרייען; אבער דיא יודען האבען געשריגען און געזאגט, ווען דוא וועסט דיעס בעפרייען, אזוי ביסט דוא ניט קיין פריינד פון דעם קיסר; ווער עס מאכט זיך א קעניג, דער רעט קעגען דעם קיסר. ¹³ אזוי ווען פילטוס האט דיעזע ווערטער געהערט האט ער ישוע ארויסגעפיהרט, און האט זיך אויף דעם ריכטערשטוהל אנג-דערגעזעצט, אויף איין ארט וואס הייסט דער פלאסטער, אבער אויף העברע-איש, גבתיא. ¹⁴ און עס איז ערב פסח געווען, קעגען דיא זעקסטע שעה; און ער האט צו דיא יודען געזאגט, זעהט אן אייער קעניג. ¹⁵ דרום האבען זיין געשריגען, אנועק אנועק, קרייציג איהם. פילטוס האט צו זיין געזאגט, זאל איך אייער קעניג קרייציגען? דיא ערשטע כהנים האבען געענטפערט, מיר האבען קיין קעניג ניט אויסער דעם קיסר. ¹⁶ דאן האט ער איהם צו זיין איבערגעגעבען, אז ער זאל געקרייציגט ווערען.

דרום האבען זיין וישוע גענומען. ¹⁷ און ער האט זעלבסט געטראגען זיין קרייז און איז ארויסגעגאנגען צו איין ארט וואס הייסט ארט פון א קאפ-שייטעל, אויף העברעאיש גלגתא; ¹⁸ דארט האבען זיין איהם געקרייצט, און צוויי אנדערע מיט איהם, איינעם אויף זעכערע זייט, און וישוע אין מיטען. ¹⁹ און פילטום האט אויך איין אויפשריפט געשריבען, און האט עס אויך דעם קרייז געשטעלט; און עס איז געשריבען געווען, וישוע הנצרי דער קעניג פון דיא יודען. ²⁰ אזוי האבען פילע פון דיא יודען דיא אויפשריפט געלייגט, ווארין דער ארט פון דער שטאדט וואו וישוע איז געקרייצט געווארען איז געהענט געווען; און עס איז געשריבען געווארען אויף העברעאיש און לאטייניש און גרעקיש. ²¹ דרום האבען דיא גרשטע כהנים פון דיא יודען צו פילטום געזאגט, שרייב זיט, דער קעניג פון דיא יודען, גייערט אז ער האט געזאגט, איך בין דער קעניג פון דיא יודען. ²² פילטום האט געענטפערט, וואס איך האב געשריבען האב איך געשריבען.

²³ אזוי דען דיא סאלדאטען, ווען זיין האבען וישוע געקרייצט, האבען גענומען זיינע קליידער און פער טהיילע געמאכט, א טהייל צו איטליכעם סאלדאטען; און אויך דעם ראק. און דער ראק איז אהן גאט פון אויבען געווענט געווארען אים גאנצען. ²⁴ אזוי האבען זיין איינער צום אנדערען געזאגט, לאזען מיר עס ניט צווייטען, גייערמ לאזען מיר דרויף גורל ווארפען וועמעס עס זאל זיין; כדי דיא שריפט זאל דערפילט ווערען, זיין האבען זיינע קליידער צווישען זיך צוטיילט, און אויך זיין אונטערקלייד האבען זיין גורל געווארפען. דויע זאבען דען האבען דיא סאלדאטען געטהון.

²⁵ און עס זענען געשטאנען ביים קרייז פון וישוע זיינע מוטער און זיינע מוטערס שוועסטער, מרים דאס ווייב פון קלואפס און מרים המגדלית. ²⁶ דרום ווען וישוע האט זיינע מוטער געזעהען, און דעם תלמיד וואס ער האט געליבט, ביין איהם שטעהען, האט ער צו זיינע מוטער געזאגט, פרויא זעה, זיין זון. ²⁷ דאן האט ער צו דעם תלמיד געזאגט, זעה, זיינע מוטער. און פון זענער שעה האט זי דער תלמיד צו זיך גענומען.

²⁸ דערנאך וישוע וויסענדיג אז אלעס איז שוין דערפילט, כדי דיא שריפט זאל מקוים ווערען, האט געזאגט, איך בין דורשטיג. ²⁹ עס איז געשטאנען א געפעס פול מיט עסיג; דרום האבען זיין א שוואם מיט דעם עסיג אנגעפילט, און האבען עס געלעגט אויף א צווייט, און האבען איהם צום מויל דערלאנגט. ³⁰ דרום ווען וישוע האט דעם עסיג גענומען האט ער געזאגט, עס איז דערפילט; און ער האט דעם קאפ געגייגט און האט דעם גייסט איבערגעגעבען.

³¹ אזוי כדי דיא לייכער זאלען ניט בלייבען אס שבת אויף דעם קרייז, ווייל עס איז גערב פסח געווען, ווארין זענער סאג איז שבת גדול געווען, האבען דיא יודען פילטום געבעטען אז זייערע שטענקעל זאלען צופראכען ווערען,

²⁸ תהלים סט' כב',

²⁴ תהלים כב' יט',

אין אז ויזא ואלען ארופגענומען ווערען. ³² דרום זענען דיא סאלדאטען געקור
מען און האבען צופראכען דיא שטענקעל פון דעם גרשטען אין פון דעם
אנדערען וואס זענען מיט איהם געקרייצט געווארען; ³³ אבער ווען ויזא זענען
צו ושווע געקומען און האבען געזעהען אז ער איז שוין טויט געווען, האבען
וויזא זיינע שטענקעל ניט צופראכען. ³⁴ אבער איינער פון דיא סאלדאטען האט
איהם מיט א שפיז דיא ווייט געשטאכען, און גלייך איז עס ארויסגעגאנגען
בלוט און וואסער. ³⁵ און דער וואס האט עס געזעהען האט בעצייגט, און ווין
צייגט איז וואהר, און ער ווייסט אז ער זאגט דיא וואהרהייט, כדי איהר
זאלט גלויבען. ³⁶ ווארין דויע וואכען זענען געשעהען אז דיא שריפט זאל מקוים
ווערען, קיין ביין זאל איהם ניט צופראכען ווערען. ³⁷ און ווידער איין אנדערע
שריפט זאגט, ויזא וועלען איהם זעהען וועלכען ויזא האבען געשטאכען.

³⁸ דערנאך יוסף פון הקמתים וואס איז געווען א תלמיד פון ישוע אבער אים
פערקארענען פאר פארקט פאר דיא יודען, האט פילטום געבעטען, אז ער זאל
דעם לייב פון ישוע אנטעקעמען; און פילטום האט בעווייליגט. אזוי איז ער געקור
מען און האט ווין לייב אנטעקענומען. ³⁹ און עס איז אויך געקומען ניקודימוס
וואס איז צוגעשט צו ישוע ביא נאכט געקומען, און האט געבראכט מר
געמישט מיט אהלות איין ערך פון הונדערט פונט. ⁴⁰ אזוי האבען ויזא גענומען
דעם לייב פון ישוע, און האבען איהם איינגעוויקעלט אין ליילעך מיט דיא
בשמים, אזוי וויזא עס איז געווען דער מנהג פון דיא יודען ביא דער קבורה.
⁴¹ און דא איז געווען א גארטען אים ארט וואו ער איז געקרייצט געווארען,
און אים גארטען איז געווען א גייער קבר, אין וועלכעס קיינער איז נאך ניט
געלעגען. ⁴² דרום האבען ויזא ישוע דארט געלעגט ווענען דעם פסח פון דיא
יודען, ווארין דער קבר איז געווען.

ב ¹ און אים גרשטען טאג פון דער וואך איז מרים המגדלית געקומען צום
קבר אין דער פריה, ווען עס איז נאך פינפטער געווען, און האט געזעהען אז
דער שטיין איז פון דעם קבר אנטעקענומען געווארען. ² אזוי איז זיא געלאפען
און איז געקומען צו שמעון פעטרוס און צו דעם אנדערען תלמיד וועלכען
ישוע האט געליבט, און זיא האט צו ויזא געזאגט, ויזא האבען דעם הארץ
פון דעם קבר אנטעקענומען, און מיר וויסען ניט וואו ויזא האבען איהם
געלעגט. ³ אזוי זענען פעטרוס און דער אנדערע תלמיד ארויסגעגאנגען, און
זענען צום קבר געקומען. ⁴ און ויזא זענען ביידע צוואמען געלאפען; און דער
אנדערע תלמיד איז פאראויס געלאפען געשווינדער וויא פעטרוס, און איז
צוגעשט צום קבר געקומען. ⁵ און ער האט זיך ארופגעבויען און האט געזע-
הען דיא ליילעך ליגען, דאך איז ער ניט אריינגעגאנגען. ⁶ אזוי איז שמעון
פעטרוס אויך געקומען איהם נאכגעהענדיג, און איז אים קבר אריינגעגאנגען;
און ער האט געזעהען דיא ליילעך ליגען, ⁷ און דאס טיכעל וואס איז אויף
וויין קאפ געווען, ניט מיט דיא ליילעך ליגען, גייערט אויף איין ארט ביא דער

זכריה יב' י' ³⁷

תהלים לד' כא' ³⁸

וַיֵּיט אֵינְגַּעטוּקעלט. ⁸ דאן איז אויך דער אנדערער פלמיד אריינגעגאנגען, וואס איז צום גרשטען צו דעם קבר געקומען, און ער האט געזעהען און האט געגלויבט; ⁹ ווארין וויא האבען נאך גיט דיא שריפט געוואוסט, אז ער מוז פון דיא טויטע אויפֿשטעהען. ¹⁰ אזוי זענען דיא פלמידים ווידער אהיים אונטעקעגאנגען. ¹¹ אבער מרס איז געשטאנען ביא דעם קבר פון דרויסען, דרום וויא זיא האט געוויינט האט זיא זיך צום קבר ארופגעבויגען, ¹² און האט געזעהען צוויא מלאכים אין וויסען ווען, איינעם צום קאפ און איינעם צו דיא פיס, וואו דער לייב פון ישוע איז געלעגען. ¹³ און וויא האבען צו איהר געזאגט, פרויא ווארום וויינט דוא? זיא האט צו וויא געזאגט, ווייל וויא האבען מיין הארץ אונטעקעגאנגען, און איך ווייס גיט וואו וויא האבען איהם געלעגט. ¹⁴ ווען זיא האט דאס געזאגט, האט זיא זיך אומגעקעהרט, און האט געזעהען ישוע שטעהען, און האט גיט געוואוסט אז עס איז ישוע. ¹⁵ ישוע האט צו איהר געזאגט, פרויא, ווארום וויינט דוא? וועמען ווכסט דוא? זיא האט געמיינט אז ער איז דער גערטנער, און האט צו איהם געזאגט, האר, ווען דוא האסט איהם אונטעקעגאנגען, נאג מיר וואו דוא האסט איהם געלעגט, און איך וועל איהם אונטעקעמען. ¹⁶ ישוע האט צו איהר געזאגט, מרס, זיא האט זיך אומגעקעהרט און האט צו איהם געזאגט אין העברעאיש, רבונאי, וואס הייסט לעהרער. ¹⁷ ישוע האט צו איהר געזאגט, ריהר מיר גיט אן, ווארין איך בין נאך גיט ארויפגעגאנגען צו דעם פאטער; אבער געה צו מינע ברודער, און נאג צו וויא, אז איך געה ארויף צו מינעם פאטער און צו אייגערעם פאטער, און צו מיין גאט און צו אייגער גאט. ¹⁸ מרס המנדלית איז געקומען און האט דיא פלמידים דערצעהלט אז איך האב דעם הארץ געזעהען, און אז ער האט דאס צו איהר געזאגט.

¹⁹ דרום אויף דעם אבענד אויף זענעם טאג, דעם גרשטען טאג אין דער וואך, ווען דיא טהירען זענען פערשלאסען געווארען וואו דיא פלמידים זענען צוואמענגעקומען פאר פארקט פאר דיא יודען, איז ישוע געקומען און איז אין מיטען געשטאנען, און האט צו וויא געזאגט, שלום עליכם. ²⁰ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער וויא געוויזען זיינע הענד און זיינע זייט, דרום האבען דיא פלמידים זיך געפרייעט ווען וויא האבען דעם הארץ געזעהען. ²¹ דרום האט ישוע ווידער צו וויא געזאגט, שלום עליכם; אזוי וויא דער פאטער האט מיר געשיקט, שיק איך אויך איך. ²² און ווען ער האט דאס געזאגט האט ער אויף וויא געהויבט, און האט צו וויא געזאגט, נעמט איהר דעם רוח הקודש. ²³ וועמען איהר וועט דיא וינד פערנעכען דעם איז עס פערנעכען, און וועמעס וינד איהר האלט צוריק, דעם זענען וויא צוריקגעהאלטען.

²⁴ אבער הומא, אייגער פון דיא צוועלף, וואס איז גערופען דיודמוס, איז גיט מיט וויא געווען ווען ישוע איז געקומען. ²⁵ אזוי האבען דיא אנדערע פלמידים צו איהם געזאגט, מיר האבען דעם הארץ געזעהען. אבער ער האט צו וויא געזאגט, מיידען ווען איך געה דאס צייגען פון דיא געגעל אין זיינע הענד,

און טהוא מיין פינגער אין דעם צייכען פון דיא געגעל אריין, און מיינע האנד
שטעק אין זיינע זייט, וועל איך גיט גלויבען. ²⁶ און נאך אכט טעג זענען
זיינע פלמידים ווידער דרינגען געווען, און תומא מיט זיין, און וויא דיא
טהיירען זענען פערשלאסען געווארען איז יושע געקומען און איז אין מיטען געשטא-
נען, און האט געזאגט, שלום עליכם. ²⁷ דערנאך האט ער געזאגט צו תומא,
גרייך אהער דיין פינגער און זעה מיינע הענט, און גרייך זיינע האנד און שטעק
זי א אריין אין מיינע זייט, און וויא גיט אונגלויביג גייערט גלויביג. ²⁸ תומא
האט געענטפערט און האט צו איהם געזאגט, מיין האר און מיין גאט. ²⁹ יושע
האט צו איהם געזאגט, תומא, ווייל דוא האסט מיר געזעהען האסט דוא געגלויבט?
געבענשט זענען דיא וואס האבען גיט געזעהען און האבען דאך געגלויבט.
³⁰ אזוי האט יושע נאך פילע אנדערע צייכען געטהון פאר זיינע פלמידים,
וואס זענען גיט געשריבען אין דעם בוך; ³¹ אבער דווע זאכען זענען געשריבען אז
איהר זאלט גלויבען אז יושע איז דער משיח, דער ווען פון גאט, און אז ווען
איהר גלויבט איהר זאלט לעבען האבען אין זיין נאמען.

כא ¹ נאך דווע זאכען האט יושע זיך ווידער געוויזען צו זיינע פלמידים ביים
ים פון טבריה; און ער האט זיך אזוי געוויזען. ² עס זענען צוואנצען געווען
שמעון פעטרוס, און תומא וואס איז גערופען דידמוס, און נתנאל פון קנה
אין גליל, און דיא ווען פון זכרי, און צוויי אנדערע פון זיינע פלמידים.
³ שמעון פעטרוס האט צו זיין געזאגט, איך געה פיש פאנגען. זיין האבען צו
איהם געזאגט, מיר קומען אויך מיט דיר. זיין זענען אנטקעגנגאנגען און
זענען אים שיף אריינגעגאנגען, און אין זענער נאכט האבען זיין גאר גיט
געפאנגען. ⁴ און ווען עס איז שוין פריה געווען איז יושע געשטאנען ביים
בארטען; אבער דיא פלמידים האבען גיט געוואוסט אז עס איז יושע. ⁵ אזוי
האט יושע צו זיין געזאגט, קלייגע קינדער, האט איהר געפיש צו עסען? זיין
האבען איהם געענטפערט, גיין. ⁶ ער האט דען צו זיין געזאגט, ווארפט דאס
נעץ צו דיא רעכטע זייט פון דעם שיף, און איהר וועט געפינגען. אזוי האבען
זיין געווארפען, און האבען עס גיט געהער געקענט ארויסציהען ווענען דיא
סוף פיש. ⁷ דרום האט דער פלמיד וועלכען יושע האט געליבט צו פעטרוס
געזאגט, עס איז דער האר. זיין דען שמעון פעטרוס האט געהערט אז עס
איז דער האר, האט ער זיך ארוםגעארטעלט מיט זיין פישערמאנטעל, ווארין
ער איז נאכט געווען, און האט זיך אים ים אריינגעווארפען. ⁸ אבער דיא
אנדערע פלמידים זענען אים שיפעל געקומען, ווארין זיין זענען גיט ווייט
געווען פון דעם לאנד, גייערט איין עכר פון צוויי הונדערט איילען, און האבען
דאס נעץ מיט דיא פיש ארויסגעצויגען. ⁹ אזוי ווען זיין זענען צום לאנד
געקומען, האבען זיין געזעהען ליגען פייער פון קוילען און פיש דרויף און
ברויט. ¹⁰ יושע האט צו זיין געזאגט, ברענגט אהער פון דיא פיש וואס איהר
האט אונד געפאנגען. ¹¹ שמעון פעטרוס איז ארויפגעגאנגען, און האט דאס
נעץ צום לאנד געצויגען, פול מיט גרויסע פיש איין הונדערט און דריי און

יוחנן כא

פִּינְפָצִיג; און האַטשע עס געגען אזוי פיל גענוען, איז דאס געזיין דאך נישט צוריקען געווארען. ¹² יִשׁוּעַ האט צו זיין געזאגט, קומט און עסט. קיינער פון דיא פֿלמידים האט זיך נישט אונטערשטאנען איהם צו פֿרעגען, ווער ביסט דוא? ווייל זיין האפֿען געוואקסט אז עס איז דער האר. ¹³ יִשׁוּעַ איז געקומען, און האט דאס ברויט גענומען און האט צו זיין געגעבען, און אזוי אויך דיא פֿיש. ¹⁴ דאס איז שוין דאס דריטע מאל אז יִשׁוּעַ האט זיך גענויען צו דיא פֿלמידים, נאך דעם וויא ער איז פון דיא טויטע אויפֿגעשטאנען.

¹⁵ דרום ווען זיין האפֿען געגעסען האט יִשׁוּעַ צו שמעון פֿעטרוס געזאגט, שמעון זיין פון יוחנן, ליבסט דוא מיר מעהר וויא דינע? ער האט צו איהם געזאגט, יא, האר, דוא ווייסט אז איך ליב דיך. ער האט צו איהם געזאגט, פאסי מיינע לעמעלעך. ¹⁶ ער האט ווידער א צווייטעס מאל צו איהם געזאגט, שמעון זיין פון יוחנן, ליבסט דוא מיר? ער האט צו איהם געזאגט, יא, האר, דוא ווייסט אז איך ליב דיך. ער האט צו איהם געזאגט, פאסי מיינע שאף. ¹⁷ ער האט דאס דריטע מאל צו איהם געזאגט, שמעון זיין פון יוחנן, ליבסט דוא מיר? פֿעטרוס איז טרויריג געווען ווייל ער האט צו איהם דאס דריטע מאל געזאגט, ליבסט דוא מיר? און ער האט צו איהם געזאגט, האר, דוא אלעס ווייסט, דוא ווייסט אז איך ליב דיך; יִשׁוּעַ האט צו איהם געזאגט, פאסי מיינע שאף. ¹⁸ באַמֶת באַמֶת נאך איך דיר, ווען דוא ביסט יונגער געווען, האסט דוא דיך ארומגעגארטעלט און ביסט ארומגעגאנגען וואו דוא האסט געוואלט; אבער ווען דוא וועסט אלט ווערען, וועסט דוא דינע הענד אויסשטעקען, און איין אנדערער וועט דיך גארטלען און וועט דיך טראגען וואו אהין דוא ווילסט נישט. ¹⁹ און דאס האט ער געזאגט און האט בעדייט מיט וואספאר א טויט ער וועט נאט פֿערהערליכען. און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער צו איהם געזאגט, פאלג מיר נאך. ²⁰ און פֿעטרוס האט זיך אומגעקעהרט און האט געזעהען דעם פֿלמיד גאכפאלגען, דעם יִשׁוּעַ האט געליבט, וואס איז אויך אנגעלעהנט געווען אויף זיינע ברוסט ביא דעם אָבענֶדְבֶּאָהֶל און האט געזאגט, האר, ווער איז דער וואס דיך איבערליפֿערט? ²¹ דרום ווען פֿעטרוס האט איהם געזעהען האט ער צו יִשׁוּעַ געזאגט, האר, וואס זאל דינער טהון? ²² יִשׁוּעַ האט צו איהם געזאגט, ווען איך וויל אז ער זאל בלייבען ביי איך קום, וואס איז דאס צו דיר? פאלג דוא מיר נאך. ²³ דרום איז דאס ווארט אויסגער־גאנגען צווישען דיא ברידער, אז דינער פֿלמיד וועט נישט שטארבען; אבער יִשׁוּעַ האט נישט צו איהם געזאגט, אז ער וועט נישט שטארבען, זייערמ, ווען איך וויל אז ער זאל בלייבען ביי איך קום, וואס איז דאס צו דיר?

²⁴ דאס איז דער פֿלמיד וואס זאגט עדות אויף דינע זאכען, און האט דינע געשריבען, און מיר וויסען אז זיין עדות איז וואהר. ²⁵ און עס געגען פארהאנען נאך פילע אנדערע זאכען וואס יִשׁוּעַ האט געטהון, וואס ווען איינליכער בעזונדער דער זאל געשריבען ווערען, אזוי דענק איך אז אויך דיא וועלט וועלכסט ווארט נישט קענען דיא ביכער דערהאלטען וואס זאלען געשריבען ווערען.

דיא * אפאסטעלגעשיכטע

¹ דאס ערשטע בוך האב איך געמאכט, א האפילוס, איבער אלעם וואס ישוע האט אנגעהויבען צו טהון און צו לעהרען. ² ביז צום טאג ווען ער איז ארויפגענומען געווען, נאכדעם ער האט דורך דעם רוח הקודש א בעפעהל געגעבען צו דיא שליחים וועלכע ער האט אויסדערנועהלט; ³ צו וועלכע ער האט אויך זיך לעבענדיג פארגעשטעלט נאך זיין ליידען, דורך פילע בעווייזע, ווען ער האט זיך צו זיין פארגעצטעג בעווייזען, און האט געשפראכען פון דיא זאכען וואס געהערען צום קעניגרייך פון גאט. ⁴ און ווען זיין זענען פערזאנלעך געווען, האט ער זיין אנגעזאגט אז זיין זאלען פון ירושלים גיט אונזער געהען, גייערט זאלען ווארטען אויף דער הכנסה פון דעם פאטער, וואס איז דער האט געהערט פון מיר; ⁵ ווארין יוחנן האט מיט וואסער געטויבלט, אבער איז נעמט געטויבלט ווערען מיט דעם רוח הקודש נאך גיט פיל טעג.

⁶ דרום ווען זיין זענען צוזאמענגעקומען האבען זיין איהם געפרעגט און געזאגט, האר, וועסט דא אין דיעזער צייט דאס קעניגרייך צו ישראל צוריקשטעלען? ⁷ ער האט צו זיין געזאגט, עס איז גיט פאר אייך צו וויסען דיא צייטען אדער דיא יאהרס צייטען וואס דער פאטער האט אין זיין אייגענע מאכט בעהאלטען; ⁸ אבער איז דער נעמט קראפט דערהאלטען ווען דער רוח הקודש נעמט אויף אייך קומען, און איז דער נעמט זיין מיינע גדות אין ירושלים און אין גאנץ יהודה און אין שומרון און ביז צו דעם עק פון דער ערד. ⁹ און ווען ער האט דאס געזאגט, איז ער ארויפגענומען געווארען בשעת זיין האבען ארויפגעקוקט, און א זאלקען האט איהם פאר זייערע אויגען אונטערגענומען. ¹⁰ און ווען זיין האבען צום הימל געקוקט וויא ער איז ארויפגעגאנגען, זעה, צוויי מענשען זענען ביין זיין ווייסע קלוידער געשטאנען. ¹¹ און האבען געזאגט, איז דער מענשען פון גליל, פארנואס שטעהט איז דער קוקט צום הימל? דיעזער ישוע דער איז פון אייך ארויפגענומען געווען אין הימל, נעמט קומען אזוי וויא איז דער האט איהם געזעהען אין הימל אריינגעהען. ¹² דאן האבען זיין זיך קיין ירושלים אומגעקעהרט פון דעם פארג וואס איז געווען דער הויז, וואס איז א תחום שבת פון ירושלים. ¹³ און ווען זיין זענען אריינגעקומען, זענען זיין איין אויבערע שטוב ארויפגעגאנגען, וואו עס האבען זיך אויפגעהאלטען פערטום און נעקב, און יוחנן און אנדרי, פילפוס און תומא, בר פלמי און מתת, נעקב דער ווהן פון חלפי און שמעון הקנאי, און יהודה דער ווהן פון נעקב. ¹⁴ דיעזע אלע האבען שטענדיג אהדות געהאלטען אין געבעט מיט דיא פרויען אין מיט מרים, דיא מוטער פון ישוע, און מיט זיינע ברודער.

¹⁵ און אין דיעזע טעג איז פערטום אויפגעשטאנען צווישען דיא פלמידים, און ¹⁶ אפאסטעל היסט שלוח.

עס איז א סך לייט וואס איז איינגעוואקסעלט געווען איין ערך פון הונדערט און צוואנציג, און ער האט געזאגט, ¹⁶ איהר מענער און ברודער, דיא שריפט האט געמוזט דערפילט ווערען וואס דער רוח הקודש האט דורך דיר צופאר געזאגט וועגען יהודה, וואס איז דער פיהרער געווען צו דיא וואס האבען ישוע געפאנגען; ¹⁷ ווארין ער איז מיט אויז געזעהלט געווען, און האט דעם טהייל פון דינעם דינסט דערהאלטען. ¹⁸ דינער האט דען א פעלד געקויפט פאר דעם לויין פון זיין אוינגערעכטיגקייט, און ער איז אנדערעגפאלען און איז אויסגעשפאלטען געווארען, און אלע זיינע געדערס זענען אויסגעוואסען געווארען. ¹⁹ און דאס איז בעקאנט געווארען צו אלע איינוואוינער פון ירושלים, אזוי אז דאס פעלד איז גערופען געווען אין זייער אייגען לשון חקל דמא, דאס הייסט, דאס פעלד פון בלוט. ²⁰ ווארין עס שטעהט געשריבען אין ספר תהלים, לאו זיין פאלאסט פערטויסט ווערען, און לאו עס זיין קיינער וואס בעוואוינט דארין,

און

לאו איין אנדערער זיין אויפגעהונג איבערנעמען.

²¹ דרום פון דיא מענער, וואס זענען מיט אויז געווען דורך דיא גאנצע צייט, ווען דער האר ישוע איז איין און אויסגעגאנגען צווישען אויז, ²² פון אנהייב פון דיא טבילה פון יוחנן ביו צום טאג ווען ער איז פון אויז ארויסגענומען געווען, מוז איינער מיט אויז איין גדות ווערען אויף זיין אויפערשטעהונג. ²³ און זייא האבען צווייא פארגעשטעלט, יוסף, וואס הייסט בר-שא, דער איז אויף יוסטוס גערופען, און מתתיה. ²⁴ און זייא האבען געבעטען און געזאגט, האר, דער דוא קענסט דיא הערצער פון אלע, וויי וועלכעס פון דינע צווייא דוא האסט אויסדערנועהלט, ²⁵ צו געמען דיא שטעלע אין דינעם דינסט און שלוחות, פון וועלכעס יהודה האט אבגעווייכט, אז ער זאל צו זיין אייגענען ארט געהען. ²⁶ און זייא האבען פאר זייא גודלות געווארפען, און דאס גורל איז אויף מתתיה געפאלען, און ער איז געזעהלט מיט דיא עלף אפאסטעל.

ב ¹ און אין דעם טאג פון שבעות האבען זייא זיך אלע פערזאמעלט אויף איין ארט; ² און עס איז פלוצלינג געווען א קול פון דעם הימל, אזוי וויא פון דעם רוישען פון א שטארקען ווינד, און עס האט אנגעפילט דאס גאנצע הויז וואו זייא זענען געזעסען. ³ און עס האבען זיך צו זייא בעוויזען צושפאלטענע צונגען אזוי וויא פון פייגער; און עס איז אויף איינליכעס פון זייא געזעסען. ⁴ און זייא זענען אלע אנגעפילט געווען מיט דעם רוח הקודש, און האבען אנגעהויבען צו רעדען מיט אנדערע לשונות, אזוי וויא דער רוח האט זייא געגעבען אויסצושפערעכען.

⁵ און דא האבען אין ירושלים געוואוינט יודען וואס זענען פרומע לייט געווען, פון איינליכען פאלק אונטער דעם הימל. ⁶ און ווען דינער שם איז אויסגעגאנגען, אזוי איז פיל פאלק צוואמענגעקומען, און זענען גרשטוינט

תהלים סט' כו', קט' ח' ²⁰

תהלים מא' י' ¹⁶

אפאסטעלגעשיכטע ב

געווארען, ווארין אימליכער האט זיך געהערט רעדען אין זיין אייגענעם לשון.
⁷ און זיך זענען אלע גרשטוינט און פערטוואונדערט געווארען, און האבען
 געזאגט, זענען נישט אלע דיעזע וואס רעדען פון גליל? ⁸ און זיך אזוי הערען
 מיר אימליכער אין זיין אייגענעם לשון אין וועלכעם מיר זענען געבוירען?
⁹ פרתים און מדים און גילמים, און איינזאונדער פון ארם נהרים, יהודה און
 קפודקנה, פאנמוס און אסלא, ¹⁰ פרוגא און פמפיליא, מצרים און אין דיא
 טהייל פון ליבא וואס איז ביז קורני, און אויסלענדער פון רום, ¹¹ יודען
 און גרים, ברתים און אראבער, מיר הערען זיך רעדען אין אונזערע לשונות
 דיא גבורות פון גאט. ¹² און זיך זענען אלע גרשטוינט און פערטוומעלט
 געווארען, און האבען איינער צו דעם אנדערען געזאגט, וואס זאל דאס זיין?
¹³ און אנדערע האבען געשפּעט און געזאגט, זיך זענען פול מיט ויסען וויין.
¹⁴ אבער פערטרום איז אויפגעשטאנען מיט דיא גלף, און האט זיין קול
 אויפגעהויבען און האט צו זיך געזאגט, איהר יודישע מענער, און אלע וואס
 וואוינען אין ירושלים, לאז אייך דאס צו וויסען זיין, און הארנט צו מיינע
 ווערטער. ¹⁵ ווארין דיעזע זענען נישט שבור אזוי וויא איהר מיינט, ווארין עס
 איז דיא דריטע שעה פון דעם טאג; ¹⁶ אבער דאס איז זענעם וואס איז
 געזאגט געווען דורך וואל הנביא,

¹⁷ און עס וועט זיין אין דיא לעצטע טעג, וואנט גאט,

איהר וועל אויסגיטען מיין גייסט אויף אלעם פלייש,

און איינער ויהן און איינער מעכטער וועלען נבואות זאגען,

און איינער יונגע לייט וועלען געוויכטען זעהען,

און איינער אלטע לייט וועלען חלומות חלומ'ן;

¹⁸ און אויף מיינע קנעכט און אויף מיינע דינסטמאדען

וועל איך אין דיעזע טעג פון מיינעם גייסט אויסגיטען,

און זיך וועלען נבואות זאגען.

¹⁹ און איך וועל וואונדער בעווייזען אים הימעל פון אויבען,

און צייכען אויף דער ערד פון אויבען,

כלום און פויגער און א דאמפף פון רויה.

²⁰ דיא זון וועט צו פינסטערנים פערקעהרט ווערען,

און דיא לונה צו כלום,

אידער דער גרויסע און פארבטיגע טאג פון דעם האר'ן וועט קומען.

²¹ און עס וועט זיין אז אימליכער וואס וועט אנרופען-דעם נאמען פון

דעם האר'ן וועט גערעטעט ווערען.

²² איהר מענער פון ישראל, הערט צו דיעזע ווערטער, ושווע הנצרי, א מאן

וואס איז צו אייך בעווייזען געווען פון גאט מיט גבורות און וואונדער און צייכען,

וואס גאט האט דורך איהם צווישען אייך געטהון, אזוי וויא איהר אליין ווייסט,

²³ דיעזע דער איז דורך דיא געהאט און צופארנעמונג פון גאט איבערגעגעבען

¹⁷ וואל ג' א'ה'.

אפאסטעלוגעשיכטע ב

געווארען, האט איהר דורך דא הענד פון אויפגערעכטע מענער געקרייציגט
און אומגעבראכט; ²⁴ וועלכען גאט האט אויפגענועקט, אין דעם גר האט אויפ-
געבונדען דא וועהטיגען פון דעם טויט, ווארין עס איז נישט מעגליך געווען אז
גר זאל פון איהם געהאלטען ווערען. ²⁵ ווארין דוד האט אויף איהם געזאגט,
איהר האב דעם הארץ בעשטענדיג פאר מיר געזעצט,

ווארין גר איז צו מיינע רעכטע האנד בדי איהר זאל נישט בענועגט ווערען.
²⁶ דרום האט זיך מיין הארץ געפרייגט, און מיינע צונג איז פֿרעהליך געווען,
און אויף מיין פלייש וועט אין זיכערהייט רוהען;

²⁷ ווארין דא וועסט נישט לאזען מיינע זעלע אין שאול,
און וועסט נישט צוגעבען אז דיין הייליגער זאל פֿערברארגניס זעהען.

²⁸ דא האסט מיר צו וויסען געטהון דעם וועג פון לעבען,

דא וועסט מיר מיט פֿרייד דערפילען פון דיין אנגעזיכט.

²⁹ איהר מענער און ברידער, איהר מעג פֿרייא צו איהר רעדען וועגען דעם
הויפטפאטער דוד, אז גר איז געשטארבען און בעגראבען געווען, און זיין קבר
איז מיט איין ביו צום היינטיגען טאג. ³⁰ דרום ווייל גר איז א נביא געווען,
און האט געוואוסט אז גאט האט צו איהם מיט א שבעה געשווארען אז גר
זאל פון דער פֿרוכט פון זיינע לענדען אויפֿשטעלען אויף זיין טרון; ³¹ אזוי
האט גר צופאר געזעהען און האט וועגען תחת המים פון משיח גערעט,
אז גר איז נישט געלאזט געווען אין שאול, און זיין פלייש האט נישט קיינע
פֿערברארגניס געזעהען. ³² דווען ישוע האט גאט אויפֿגענועקט, דרום מיר
אלע זענען גרות. ³³ דרום איז גר פון דא רעכטע האנד פון גאט דערהייבט,
און האט פון דעם פאטער דא הקטחה פון דעם רוח הקודש דערהאלטען,
און האט דאס אויסגעגאסען וואס איהר זעהט און הערט. ³⁴ ווארין דוד איז
נישט ארויפֿגעגאנגען אים הימל, אבער גר האט זעלבסט געזאגט,
דער האר האט צו מיינעם הארץ געזאגט, זיין דא צו מיינע רעכטע
האנד,

³⁵ ביז אה וועל זיינע פיינד מאכען פאר א פוסבענקעל צו זיינע פיס.
³⁶ דרום לאז דאס גאנצע הויז פון ישקאל זיכער וויסען, אז גאט האט זינען
ישוע, דעם איהר האט געקרייציגט, פאר א הארץ און משיח געמאכט.

³⁷ און זיין האבען דאס געהערט האט עס זיין געשטאכען אים
הארץ, און זיין האבען צו פֿעטרוס און צו דא איבעריגע אפאסטעל געזאגט,
איהר מענער און ברידער, וואס זאלען מיר טהון? ³⁸ און פֿעטרוס האט צו זיין
געזאגט, טהוט תשובה, און ווערט איטלעכער פון איהר געטובלט אים נאמען
פון ישוע המשיח צו פֿערגעבונג פון אייגערע זינד, און איהר וועט דערהאלטן
טען דא מתנה פון דעם רוח הקודש. ³⁹ ווארין דא הקטחה איז צו איהר און
צו אייגערע קינדער, און צו אלע וואס זענען פון ווייטען, וועלכע דער האר

תהלים טו' ח' יא', ²⁵ תהלים פט' ד', ה', קלב' יא': שמואל ב' ז' יב', ³⁰

תהלים טו' יא', ³¹ תהלים קי' א', ³⁴

תהלים טו' יא', ³¹

אפאסטעלגעשיכטע ב ג

אונזער גאט וועט רופען. ⁴⁰ און מיט פילע אנדערע ווערטער האט ער בעצויגט און געווארנט, און האט געזאגט, רעכטעט אייך פון דוועס פערקעהרטען דור. ⁴¹ דרום דיא וואס האבען זיין ווארט אנגענומען זענען געטובלט געווארען, און עס זענען אין זעכס טאג צוגעטהון קענען דרייא טויזענד נפשות. ⁴² און זייא זענען פלייסיג אין דער לעהרע פון דיא אפאסטעל געווען, און אין דער געמיינשאפט און אים ברעכען פון ברויט און אין דיא געבעטע.

⁴³ און א פארקט איז איבער יעדען נפש געקומען; און פילע וואונדער און צייכען זענען דורך דיא אפאסטעל געשעהען. ⁴⁴ און אלע וואס האבען געלויבט זענען צוזאמען געווען, און האבען אלעס אין געמיינשאפט געהאט; ⁴⁵ און זייא האבען זייערע גיטער פערקויפט און האבען צו אלע צוטהיילט, אזוי וויא איטליכער האט בעדערפנים. ⁴⁶ און זייא זענען טעגליך און פלייסיג אין אהדות אין בית המקדש געווען, און האבען ברויט געבראכען פון הוי צו הוי, און זייערע שפייז געגעסען מיט פרייד און אויפריכטיגקייט פון הארץ; ⁴⁷ און זייא האבען גאט געלויבט, און האבען גנאד געהאט ביא דעם גאנצען פאלק. און דער האר האט טעגליך צו דעם צוגעטהון דיא וואס זענען גערעדט מיט געווארען.

ג ¹ און פעטרוס און יוחנן זענען ארויפגעגאנגען צום בית המקדש אום דיא גינצטע שעה פון געבעט. ² און א געוויסער מאן איז געטראגען געווען, דער איז קרום געווען פון זיין מוטערס לייב, דעם האבען זייא טעגליך אנדערנע זעצט ביא דער טהיר פון דעם בית המקדש, וואס איז גערופען געווען דיא שעהנע טהיר, אז ער זאל נדבות בעטען פון דיא וואס זענען אים בית המקדש אריינגעגאנגען; ³ דער האט געזעהען פעטרוס און יוחנן אים בית המקדש אריינגעהען, און האט א נדבה געבעטען. ⁴ און פעטרוס און יוחנן האבען איהם שארף אנגעקוקט און געזאגט, זעה אויף אונז. ⁵ און ער האט זייא אנגעזעהען, ווארין ער האט געזען פון זייא צו בעקומען געהאפט. ⁶ און פעטרוס האט געזאגט, זילכער און גאלד האב איך נישט, אכער וואס איך האב דאס גיב איך דיר; אים נאמען פון ישוע המשיח הנצרי געהאט ארום. ⁷ און ער האט איהם אנגענומען ביא דיא רעכטע האנד און האט איהם אויפגעשטעלט. און גלייך זענען זיינע שטענעל און קנעכעל געשטארקט געווארען; ⁸ און ער איז אויפגעשפרונגען און געשטאנען, און איז ארוםגעגאנגען, און איז מיט זייא אים בית המקדש אריינגעקומען, און איז ארוםגעגאנגען און געשפרונגען און האט גאט געלויבט. ⁹ און דאס גאנצע פאלק האט איהם געזעהען ארוםגעהען און גאט לויבען; ¹⁰ און זייא האבען איהם דערקאנט אז ער איז דער וואס איז אום נדבות געזעסען ביא דעם שעהנען טויער פון דעם בית המקדש, און זייא זענען דערפילט געווען מיט וואונדער און גרשטונען איבער דעם וואס איז צו איהם געשעהען.

¹¹ און וויא ער האט זיך געהאלטען אן פעטרוס און יוחנן, איז דאס גאנצע פאלק צו זייא צוזאמענגעלאפען צום פאליש וואס האט געהייסען דאס

אפאסטעלגעשיכטע ג ד

פאליש פון שלמה, און האט זיך פערנוואנדערט.¹² און ווען פערטרום האט דאס געזעהן האט ער צום פאלק געגנטפערט, איהר מענער פון ישראל, ווארום וואונדערט איהר אייך איבער דעם? אדער פארוואס זעהט איהר אונז אן, אלס מיט אינזערע אייגענע מאכט אדער פרומינקייט האבען מיר געטהון אז דויער זאל ארומגעהען? ¹³ דער גאט פון אברהם און יצחק און יעקב, דער גאט פון אינזערע אבות, האט זיין וויהן געווען פערקערליכט, דעם איהר האט איבערגעגעבען, און האט פערלייקענט פאר פילטום, ווען ער האט בעשלאסען אז ער זאל איהם פרייא לאזען. ¹⁴ אבער איהר האט דעם הייליגען און גערעכטען פערלייקענט, און האט פערלאנגט אז מען זאל אייך בעגנאדירן גען א מאן א רוצח; ¹⁵ און איהר האט דעם פירשט פון לעבען געטייטשעט, דעם גאט האט אויפגענועקט פון דיא טויטע, דרויף מיר עדות זענען. ¹⁶ און דורך דעם גלויבען אין זיין נאמען האט זיין נאמען דויען געשטארקט, דעם איהר זעהט און קענט, און דער גלויבען וואס איז דורך איהם האט איהם דויע גאנצע געוונדהייט פאר אייך אלע געגעבען. ¹⁷ און אזונד, פריי דער, אייך ווייס אז איהר האט דאס אונזיסענטליך געטהון, אזוי וויא איינערע רעגירער. ¹⁸ אבער גאט האט דאס אזוי דערפילט וואס ער האט פאראויס געזאגט דורך דעם מויל פון אלע נביאים, אז דער משיח זאל דאס ליידען. ¹⁹ דרום טהוט תשובה און בעקעהרט אייך, אז איינערע זינד זאלען אויסגע- מעקט ווערען, כדי דיא צייטען פון דערקוויקונג זאלען קומען פון דעם פנים פון דעם הארץ, ²⁰ און אז ער זאל שיקען דעם משיח וואס איז פאראויס אייך געטעהלט געווען, געווען, ²¹ דעם דער הימלעל מוז מקבל זיין בוי צו דער צייט ווען אלעס וועט צוריקגעשטעלט ווערען, וואס גאט האט געשפרא- בען דורך דעם מויל פון זיינע הייליגע נביאים פון עביג אן. ²² משה האט געזאגט, דער האר גאט וועט צו אייך פון איינערע ברידער אויפשטעלען א נביא וויא מיר; איהם זאלט איהר צוהערען אין אלעס וואס ער וועט צו אייך רעדען. ²³ און עס וועט זיין אז איטליכער וואס וועט גיט הערען צו זענעם נביא, זאל פון דעם פאלק פערטילגט ווערען. ²⁴ און אלע נביאים פון דער צייט פון שמואל און דערנאך, וואס האבען נבואות געזאגט האבען אויך מבשר געווען אויף דויע טעג. ²⁵ איהר זענט דיא וויהן פון דיא נביאים און פון דעם ברית וואס גאט האט מיט אינזערע אבות געמאכט, און האט צו אברהם געזאגט, און אין זיין נאמען וועלען אלע משפחות פון דער ערד געבענשט ווערען. ²⁶ צו אייך צוגערשט האט גאט זיין וויהן געווען געשיקט ווען ער האט איהם אויפגענועקט אז ער זאל אייך בענשען, און זאל אייך איטליכעם פון איינערע זינד אפגעהען.

ד און דערנוייל וויא האבען צום פאלק גערעט זענען צו וויא געקומען דיא כהנים און דער אויבערשטער פון דעם בית המקדש און דיא צדוקים;

דברים יח' טו', יח' ²² ויקרא כג' כט'; דברים יח' יט' ²³

בראשית יב' ג', כב' יח' ²⁵

אפאסטעלנע שיכטע ד

² און עס האט זיך פערדראסען אז זיך האבען דאס פאלק געלעהרט, און האבען געפרעדיגט דורך ושווע דיא אויפערשטעהונג פון דיא טויטע. ³ און זיך האבען זיך גענומען און האבען זיך אין דעם געפענענעם אינגענעזט ביז צו מארגען; ווארין עס איז שוין אבענד געווען. ⁴ און פילע פון דיא וואס האבען געהערט דאס ווארט האבען געגלויבט, און דיא צאהל פון דיא לייט איז איין ערד פון פינף טויזענד געווען.

⁵ און עס איז מארגען געשעהען אז זייערע פירשטען און זקנים און סופרים האבען זיך אין ירושלים איינגעוואמעלט. ⁶ און חנן דער כהן גדול און קנפא און יוחנן און אלכסנדר, און אלע וואס זענען געווען פון דער משפחה פון דעם כהן גדול; ⁷ און זיך האבען זיך אין מיטען געשטעלט און האבען זיך געפרעגט, מיט וועלכער מאכט אדער אין וועלכעם נאמען האט איהר דאס געטהון? ⁸ דאן איז פערטרום אנגעפילט געווען מיט דעם רוח הקודש און האט צו זיך געזאגט, איהר אויפערשטען פון דעם פאלק און זקנים, ⁹ ווען מיר ווערען היינט פערהערט וועגען דעם גוטען ווערק אן דעם קראנקען מענשען, דורך וואס ער איז געהילט געווארען, ¹⁰ אזוי וואלט איהר אלע און דאס גאנצע פאלק פון ישראל וויסען, אז אים נאמען פון ושווע המשיח הנצרי, דעם איהר האט געקרייציגט, דעם גאט האט פון דיא טויטע אויפגע-וועקט, דורך איהם שטעהט דינער דא פאר אייך געווען. ¹¹ דאס איז דער שטיין וועלכער איז פערטראפען געווען פון אייך בוימיסער, דער איז צום געשטיין געווארען. ¹² און עס איז נישט וועגה אין קיין אנדערען פארהאנגען; ווארין עס איז אויך נישט דא קיין אנדערער נאמען אונטער דעם הימל וואס איז געגעבען צווישען מענשען, דורך וועלכעם מיר מווען גערעטעט ווערען.

¹³ און ווען זיך האבען געזעהען דיא הערצפעסטונגן פון פערטרום און יוחנן, און האבען געמערקט אז זיך זענען אויפגעלערנטע און פראסטע מענ-שען, האבען זיך דא פערטראונדערט, און זיך האבען דערקאנט אז זיך זענען מיט ושווע געווען; ¹⁴ און ווען זיך האבען דעם געהיילטען מאן געזעהען מיט זיך שטעהען, האבען זיך נישט געקענט געטאנען, רעדען. ¹⁵ און זיך האבען זיך געהייסען ארויסגעהען פון דעם סנהדרין, און האבען זיך מיט איינאנדרער בעראמטען ¹⁶ און געזאגט, וואס וואלען מיר טהון צו דינע מענשען? ווארין עס איז קלאר צו אלע וואס וואוינען אין ירושלים אז א בעקאנטעס צייכען איז דורך זיך געשעהען, און מיר קענען עס נישט לייקנען. ¹⁷ אבער כדי עס זאל זיך נישט ווייטער אויסשפרייטען צווישען דעם פאלק, לאזען מיר זיך שטרענג בעדרייען אז זיך וואלען נישט מעהר אין דינעם נאמען צו קיין מענשען רעדען. ¹⁸ און זיך האבען זיך גערופען און אנגעזאגט אז זיך וואלען אים נאמען פון ושווע גאר נישט רעדען אדער לעהרען. ¹⁹ אבער פערטרום און יוחנן האבען זיך געגנטפערט און געזאגט, אויב עס איז רעכט

תהלים קיח' כב' ¹¹

אפאסטעלגעשיכטע ד

פאר גאט אז מיר זאלען אייך מעהר געהארבען וויא גאט ריכטעט אייך;
²⁰ ווארין מיר קענען ניט אנדערש טהון אז קענען פון דעם וואס מיר האבען
 געזעהען און געהערט. ²¹ און וויא האבען וויא ווייטער אנגעדרוישט און
 האבען וויא פרייא געלאזט, ווייל וויא האבען וויא גאר ניט געקענט שטראפען
 וועגען דעם פאלק, ווארין וויא אלע האבען גאט געלויבט איבער דעם
 וואס איז געשעהען. ²² ווארין דער מאן צו וועלכעם דאס צייכען פון דעם
 היילען איז געשעהען איז איבער פינעציג יאהר אלט געווען.

²³ און ווען וויא זענען פרייא געלאזט געווען זענען וויא צו ווייטער אייגענע
 געקויפטע, און האבען וויא דערזעהלט וואס דיא גרשטע פהנים און דיא
 זקנים האבען געזאגט. ²⁴ און ווען וויא האבען דאס געהערט האבען וויא
 ווייטער קול אין אחרות צו גאט אויפגעהויבען און האבען געזאגט, האר, דוא
 פיקט דער וועלכער האסט הימעל און ערד געמאכט, און דעם וס און אלעס
 וואס איז דרינגען; ²⁵ דער דוא האסט דורך דעם מויל פון דיין קנעכט דור
 געזאגט,

ווארום שטורמען דיא גוים,

און דיא פעלקער טראכטען לעדיגע זאכען?

²⁶ דיא קעניגע פון דער ערד האבען זיך אויפגעשטעלט

און דיא פירשטען צונויפגעזאמעלט

קענען דעם הארץ און קענען זיין משיח.

²⁷ ווארין וואהרהאפטגיג האבען וויא זיך אין דויער שטאדט פערזאמעלט קענען
 זיין הייליגען קנעכט ישווע, דעם דוא האסט געזאלבט, הורדוס און פאנטיוס
 פילטוס מיט דיא גוים און דעם פאלק ישכאל. ²⁸ אז וויא זאלען טהון וואס
 זיינע האנד און זיין עצה האט פריהער בעשטימט אז עס זאל געשעהען.
²⁹ און נון האר, זעה אויף ווייטער אנשטרייגען, און גיב צו זיינע קנעכט אז וויא
 זאלען זיין ווארט קענען מיט אלע פעסטונגקייט; ³⁰ דורך דעם אויסשטרע-
 קען פון זיינע האנד צו היילען, און אז צייכען און וואונדער זאלען געשעהען
 דורך דעם נאמען פון זיין הייליגען קנעכט ישווע. ³¹ און ווען וויא האבען
 געבעטען, האט זיך דער ארט בעוועגט וואו וויא זענען פערזאמעלט געווען,
 און וויא זענען אלע אנגעפילט געווען מיט דעם רוח הקודש, און האבען דאס
 ווארט פון גאט מיט פעסטונגקייט גערעדט.

³² און דיא פיל לייט וואס האבען געלויבט זענען וויא איין הארץ און איינע
 נשמה געווען, און קיינער האט ניט געזאגט אז עפעס פון זיין פערקלענען איז
 זיין אייגענעם, נייט וויא האבען אלעס אין געמיינשאפט געהאט. ³³ און דיא
 אפאסטעל האבען צייגנים געגעבען זענען דער אויפערשטעהונג פון דעם הארץ
 ישווע מיט גרויסער גבורה, און גרויסע גנאד איז איבער וויא אלע געווען.
³⁴ און עס איז אויך ניט קיין שום נויטגעבארפטיגער צווישען וויא זענען; ווארין
 אונזלעכע וואס זענען בעוועגט געווען פון לאנד און הייזער האבען וויא

תהלים ב' א' ב' ²⁵

אפאסטעלגעשיכטע ד ה

פֿערקויפט, און האָבען דעם פֿרייז פֿון דיא פֿערקויפטע זאכען געבראכט, ³⁵ און זיין האָבען עס אנדערגעלעגט צו דיא פֿיס פֿון דיא אפאסטעל; און עס איז צוטהיילט געווען צו אימליכעם נאך זיין בעדערפֿנים, ³⁶ און יוסף, וואס איז גערופֿען בייא דיא אפאסטעל ברנבא, וואס איז פֿערטייטשט זיין פֿון טרייסט, א לוי פֿון דעם לאנד קופֿרוס, האט א פֿעלד געהאט, ³⁷ און האט עס פֿערקויפט, און האט דאס געלד געבראכט און האט עס אנדערגעלעגט צו דיא פֿיס פֿון דיא אפאסטעל.

ה ¹ און א געוויסער מאן וואס האט געהייסען חנניה, מיט זיין ווייב שאפֿירא, האט א גרונדשטיק פֿערקויפט; ² און האט פֿון דעם פֿרייז ארופֿגענומען מיט דעם וויסען פֿון זיין ווייב, און האט א טהייל געבראכט און האט עס אנדערגעלעגט צו דיא פֿיס פֿון דיא אפאסטעל. ³ און פֿעטרוס האט געזאגט, חנניה, פֿארוואס האט דער שטן דיין הארץ דערפֿילט אז דוא זאלסט צום רוח הקודש לייקנען, און זאלסט ארופֿנעמען פֿון דעם פֿרייז פֿון דעם פֿעלד? ⁴ ווען דוא האסט עס געהאט איז עס דען גיט דיין געווען? און ווען דוא האסט עס פֿערקויפט, איז עס דען גיט אין דייןע מאכט געווען? ווארום האסט דוא דיר אין דיין הארץ דאס פֿארגענומען? דוא האסט גיט ליגען געזאגט צו מענשען גייערט צו גאט. ⁵ און ווען חנניה האט דינע ווערטרער געהערט, איז ער אנדערגעפאלען און איז געשטארבען; און עס איז געווען א גרויסע פֿארבאט אויף אלע וואס האבען דאס געהערט. ⁶ און דיא יונגע מענשען זענען אויפֿגעשטאנען און האבען איהם איינגעוויקעלט, און האבען איהם ארויסגע-טראגען און בעגראבען.

⁷ און עס איז געשעהען קעגען דרייא שעה שפעטער אז זיין ווייב איז אריינגעקומען, און זיא האט גיט געוואוסט וואס איז געשעהען. ⁸ און פֿעטרוס האט איהר געגנטיפֿערט, זאג מיר אויב איהר האט דאס פֿעלד פֿער-קויפט פֿאר אזוי פֿיל? און זיא האט געזאגט, יא, פֿאר אזוי פֿיל. ⁹ און פֿעטרוס האט צו איהר געזאגט, ווארום האט איהר אייך פֿערזאייניגט דעם גייסט פֿון דעם הארץ צו פֿריפען? זעה, דיא פֿיס פֿון דיא וואס האבען דיין מאן בעגראבען זענען בייא דער טהיר, און זיין וועלען דיר ארויסטראגען. ¹⁰ און גלייך איז זיא אנדערגעפאלען פֿאר זייןע פֿיס, און האט דעם אטעהעט אויסגעהויכט; און דיא יונגע מענשען זענען אריינגעקומען און האבען זיא טויט געפינען, און זיין האבען זיא ארויסגעטראגען און געבען איהר מאן בעגרא-בען. ¹¹ און עס איז א גרויסע פֿארבאט געקומען איבער דיא גאנצע געמיינדע, און איבער אלע וואס האבען דאס געהערט.

¹² און עס זענען פֿילע צייכען און וואונדער געשעהען צווישען דעם פֿאלק דורך דיא הענד פֿון דיא אפאסטעל. און זיין זענען אלע צוזאמען געווען אים פֿאליש פֿון שלמה; ¹³ און קיינער פֿון דיא איבריגע האט זיך אונטערשטאנען זיך צו זיין צו בעהעפטען, אבער דאס פֿאלק האט זיין פֿעהרערליכט. ¹⁴ און עס זענען נאך מעהר צוגעקומען וואס האבען אן דעם הארץ געגלויבט, א סך מענער

אפאסטעלונעשיכטע ה

און פרויען. ¹⁵ אזוי אז וויא האבען דיא קראנקען אויף דיא גאסען ארויסגעטראגן גען, און האבען וויא געלעגט אויף בעטען און געלעגער, אז אויך דער שאטען פון פעטרוס ווען ער וועט פארבייא געהען ואל איימיצען פון וויא אויבערדער קען. ¹⁶ און דיא לייט וועגען אויך צוואמענגעקומען פון דיא שטעדט נאדענט ארום ירושלים, און האבען דיא קראנקען געבראכט און דיא וואס וועגען געפיר נישט געווען פון אנגריינע גייסטער, וועלכע וועגען אלע געהיילט געווארען.

¹⁷ און דער כהן גדול איז אויפגעשטאנען און אלע וואס וועגען מיט איהם געווען, וואס וועגען דיא כהן פון דיא צדוקים, און וויא וועגען מיט קנאה דערפילט געווארען. ¹⁸ און האבען דיא הענר אויף דיא אפאסטעל געלעגט, און האבען וויא אין געפענגנים אריינגעזעצט. ¹⁹ אבער א מלאך פון דעם הארץ האט ביא דער נאכט דיא טהירען פון דעם געפענגנים געשפענט, און האט וויא ארויסגעפיהרט און געוואגט. ²⁰ געהט און שטעלט אייך און וואגט צום פאלק אים בית המקדש אלע דיא ווערטער פון דיעס לעבען. ²¹ און ווען וויא האבען דאס געהערט וועגען וויא אין דער פריה אים בית המקדש אריינגעקור מען, און האבען געלעהרט. אבער דער כהן גדול איז געקומען און דיא וואס וועגען מיט איהם געווען, און וויא האבען דאס סנהדרין און אלע זקנים פון דיא בני ישראל צוואמענגערופען און האבען צו דעם געפענגנים געשיקט, אז מען זאל וויא ברענגען. ²² אבער דיא משרתים ווען וויא וועגען געקומען האבען וויא אים געפענגנים נישט געפינען; און וויא האבען זיך אומגעקעהרט און האבען דער צעהלט ²³ און געוואגט, מיר האבען דאס געפענגנים פערשלאסען געפינען מיט אלער זיכערהייט, און דיא שומרים וועגען ביא דיא טהירען געשטאנען; אבער ווען מיר האבען אויפגעמאכט, האבען מיר דרינען קיינעם נישט געפינען.

²⁴ און ווען דער אויבערשטער פון דעם בית המקדש, און דיא ערשטע כהנים האבען דיעז ווערטער געהערט, האבען וויא וועגען וויא געצווייפעלט, וואס דא וועט דארום ווערען. ²⁵ און איימיצער איז געקומען און האט צו וויא דערצעהלט און געוואגט, ועה, דיא מענשען וואס איהר האט אים געפענגט נישט אריינגעזעצט שטעהען אים בית המקדש און לעהרען דאס פאלק. ²⁶ דאן איז דער אויבערשטער מיט דיא משרתים אנטעקעגאנגען, און האט וויא געבראכט, נישט מיט געוואלט, ווארין וויא האבען זיך געפארקטען פאר דעם פאלק אז מען זאל וויא נישט פערשטיינען. ²⁷ און וויא האבען וויא געבראכט, און האבען וויא פאר דעם סנהדרין געשטעלט, און דער כהן גדול האט וויא געדערעכט ²⁸ און געוואגט, מיר האבען אייך שטארק פערבאטען אז איהר זאלט נישט לעהרען אין דיעס גאמען, און ועה, איהר האט ירושלים מיט אייגערע לעהרע אנגעפילט, און איהר ווילט אויף אונז דאס בלוט פון דיעס מענשען ברענד גען. ²⁹ אבער פעטרוס און דיא אפאסטעל האבען געענטפערט און געוואגט, מיר מווען גאט געהארבען מעהר וויא מענשען. ³⁰ דער גאט פון אינגערע אבות האט ישוע אויפגעוועקט, דעם איהר האט אומגעבראכט און האט איהם אויף א בוים געהאנגען. ³¹ דיעזן האט גאט דערהייבט מיט זינע רעכטע

אפאסטעלגעשיכטע ה ו

האנד צום פירשטען און רעטער, או גר נאל תשובה צו ישראל געבען, און פערגעבונג פון זינד. ³² און מיר זענען גרות אויף דינע זאכען, און אזוי אויף דער רוח הקודש, דעם גאט האט געגעבען צו דיא וואס איהם געהארבען. ³³ און ווען וויא האבען דאס געהערט האט גס אין וויא געשטאבען, און וויא האבען געוואלט וויא הארגעגען.

³⁴ אבער איימיצער איז אויפגעשטאנען אים סנהדרין וואס האט געהייסען גמליאל, א פרוש און געוועזענהערער וועלכער איז בייא דעם גאנצען פאלק געגהערט געווען, און האט געהייסען דיא אפאסטעל אביסעל ארויסגעזען. ³⁵ און האט צו וויא געוואגט, איהר מענער פון ישראל, געמט אויף אין זאכט איבער דינע מענשען וואס איהר וועט טהון. ³⁶ ווארין פאר דינע טעג איז הודס אויפגעשטאנען, און האט געוואגט או גר איז א גרויסער, דעם איין ערך פון פיגור הונדערט מענשען האבען זיך בעהעפט; דער איז געהרגעט געווארען, און אלע וואס האבען איהם צוגעהארבט זענען צושפרייט און צו נים געווארען. ³⁷ נאכדעם איז יהודה פון גליל אויפגעשטאנען אין דיא טעג פון דער פער-שרייבונג, און האט א פאלק נאך זיך געצויגען; דינער איז אויך אומגעבראכט געווארען, און אלע וואס האבען איהם צוגעהארבט זענען צושפרייט געווארען. ³⁸ און אזונד נאך איה איה, שטעהט איה אפ פון דינע מענשען און לאזט וויא געהען; ווארין ווען דינע געה אדער דינעם ווערן איז פון מענשען, אזוי וועט גס פערשטערט ווערען; ³⁹ אבער ווען גס איז פון גאט, אזוי קענט איהר גס נים שטערען, ווארין טאמער וועט איהר אויך ווידערשטרייטער קעגען גאט געפינען ווערען. ⁴⁰ און וויא האבען איהם צוגעהארבט; און ווען וויא האבען דיא אפאסטעל גערופען און האבען וויא געשלאגען, האבען וויא אנגעוואגט או וויא זאלען נים רעדען אים נאמען פון ישוע, און האבען וויא פרייא געלאזט. ⁴¹ דרום זענען וויא איינעקגעגאנגען פון דעם פנים פון דעם סנהדרין, אין האבען זיך געפרייגט או וויא זענען ווערט געווען וועגען דעם נאמען פערשעהמט צו ווערען. ⁴² און אלע טאג אים בית המקדש און פון הויז צו הויז האבען וויא נים אויפגעהערט צו לעהרען און צו פריידענען ישוע דעם משיח.

ו און אין זענע טעג ווען דיא פלמידים האבען זיך געמעהרט, האבען דיא גרעקען געמורמעלט קעגען דיא עברים, ווייל וויאזעע אלמנות זענען איבערגע-זעהען געווען אים טעגליכען דינסט. ² און דיא צוועלף האבען אלע פלמידים צוואומענגערופען און געוואגט, גס איז נים וואוילגעפעליג או מיר זאלען דאס ווארט פון גאט פערלאזען, און זאלען בייא טישען דינען. ³ דרום ברידער, ווכט אויס צווישען איהר ובען בעגלייכטע מענער וואס זענען פול פון דעם גייסט און פון חכמה, וועלכע מיר זאלען זענען איבער דינעם געשעפט; ⁴ אבער מיר וועלען בעשטענדיג אים געבעט און אים דינסט פון דעם ווארט אנהאלטען. ⁵ און דיא קעד איז דער גאנצען פערזאמלונג געפעלען, און וויא האבען אויסדער-וועהלט סטעפאנוס, א מאן פול פון גלויבען און פון דעם רוח הקודש, און פיליפוס, און פרוכורוס, און ניקנור, און טימון, און פרמנאס, און ניקולאס, א גר

אפאסטעלונעשיכטע ו'ז

פון אנטויכנא, ⁶ וועלכע וויא האבען פאר דיא אפאסטעל געשטעלט; און וויא האבען געבעטען, און דיא הענד אויף וויא געלעגט.

⁷ און דאס ווארט פון גאט האט זיך געמעהרט, און דיא צאהל פון דיא תלמידים אין ירושלים איז געווען גרויס געווארען, און פיל לייט פון דיא כהנים האבען דעם גלויבן צוגעהארקט.

⁸ און סטעפאנוס פול פון גנאד און גבורה האט גרויסע וואונדער און צייכען געטהון צווישען דעם פאלק. ⁹ אבער עס זענען אויפגעשטאנען עטליכע פון דער שול וואס איז גערופען דיא שול פון דיא ליבערטיגער, און קורניעל און אלכסנדרער, און פון דיא לייט פון קיליקיא און אסיא, און וויא האבען א נפוח מיט סטעפאנוס געהאט; ¹⁰ און וויא האבען גיט ווידערשטענדיק געקענט דיא חכמה און דעם גייסט מיט דעם ער האט גערעט. ¹¹ דאן האבען וויא מענער אויפגעשטעלט וואס האבען געוואגט מיר האבען איהם געהערט רעדען לעסטעריגע ווערטער קעגען משה און קעגען גאט. ¹² און וויא האבען אויפגעהעצט דאס פאלק און דיא עלצטע און דיא סופרים, און זענען געקור מען און האבען איהם געפאנגען, און צו דעם סנהדרין געבראכט. ¹³ און וויא האבען פאלשע עדות אויפגעשטעלט וואס האבען געוואגט, דינער מאן הערט גיט אויף צו רעדען לעסטעריגע ווערטער קעגען דעם הייליגן ארט און דער תורה. ¹⁴ ווארין מיר האבען איהם געהערט זאגען, אז דינער ישוע הנצרי וועט דינען ארט צושטערען, און וועט דיא מנהגים אנדערען וואס משה האט אויפגעברענגענען. ¹⁵ און אלע וואס זענען אים סנהדרין געוועסען האר בען אויף איהם שארף געקוקט, און האבען זיין פנים געזעהען אזוי וויא דאס פנים פון א מלאך.

ז ¹ און דער כהן גדול האט געוואגט, זענען דינע זאכען אזוי? ² און ער האט געוואגט.

ברידער און פעטער, הערט צו. דער גאט פון דער הערליכקייט האט זיך צו אויפגערעם פאטער אברהם בעווייזען, ווען ער איז אין ארם נחבים געווען, איידער ער האט אין חרן געוואוינט; ³ און ער האט צו איהם געוואגט, געה אוועק פון דיין לאנד און פון דייןע פערטואנדטע, און געה צו דעם לאנד וואס איך וועל דיר ווייזען. ⁴ דאן איז ער אנטקעגענאנגען פון דעם לאנד פון כשדים און האט אין חרן געוואוינט, און נאכדעם זיין פאטער איז געשטארבען האט ער פון דארטען אריבערגעצויגען אין דינעם לאנד וואו איהר אציקל וואוינט. ⁵ און ער האט איהם דרינען קיינע ערשטאפט גיט געגעבען, גיט אפילו א פוסברייט, אבער ער האט צוגעוואגט אז ער וועט איהם דאס געבען פאר א בעזיץ און צו זיין זאמען נאך איהם, ווען ער האט נאך גיט קיין קינד געהאט. ⁶ און גאט האט אזוי גערעט, אז זיין זאמען וועט זיין א גר אין א פרעמדען לאנד, און וויא וועלען איהם מאכען דינען, און וועלען

³ בראשית יב' א'.

⁶ בראשית מו' יג', יד'.

⁵ בראשית יב' ז', יג' טו', יז' ח'.

אפאסטעלגעשיכטע ז

איהם איבער טהון פֿיגער הונדערט יאָהר. ⁷ און דאס פֿאלק וואס וויא וועלען דינען וועל איך ריכטען, האט גאט געזאגט, און דערנאך וועלען וויא ארויפֿ- געהען און וועלען מיר דינען אין דינעם ארמ.

⁸ און ער האט איהם געגעבען דעם ברית פון מילה; און אזוי האט ער געבוירען יצחק, און האט איהם דעם אכטען טאג מל גענוען; און יצחק האט געבוירען יעקב, און יעקב דיא צוועלף הויפטפֿעטער. ⁹ און דיא הויפטפֿעטער האבען יוסף מקנא גענוען, און האבען איהם גיין מצרים פֿערקויפט; אבער גאט איז מיט איהם גענוען. ¹⁰ און האט איהם מציל גענוען פון אלע ווינע צרות, און האט איהם גזאר און ווייזוהייט געגעבען בעפֿאר פרעה דעם קעניג פון מצרים, און ער האט איהם פאר א פֿיהרער געשטעלט איבער מצרים און איבער ויין גאנצעס הויז. ¹¹ און עס איז געקומען א הונגער איבער דעם גאנצען לאנד פון מצרים און פֿנען און א גרויסע צרה, און אינגערע אבות האבען גיין שפייז ניט געפינען. ¹² און ווען יעקב האט געהערט אז עס איז קארן אין מצרים, האט ער צוגעשריט אינגערע אבות ארויסגעשיקט; ¹³ און צום אנדערען מאל איז יוסף דערקאנט געווארען פון ווינע ברודער, און דיא משפחה פון יוסף איז צו פרעה בעקאנט געווארען. ¹⁴ און יוסף האט געשיקט און האט ויין פאטער יעקב און ווינע גאנצע משפחה גערופען, פינף און זיכציג נפשות. ¹⁵ און יעקב איז גיין מצרים ארויפֿגעקומען און איז געשטארבען און אינגערע אבות. ¹⁶ און וויא האבען וויא גיין שכם אריבערגעבראכט, און אים קבר אריינגעלעגט וואס אברהם האט פאר א פֿרייז וולכער געקויפט פון דיא קניז דער פון חמור אין שכם.

¹⁷ און וויא דיא צייט פון דער הכֿטחה איז גאנצענט געקומען, וואס גאט האט צו אברהם צוגעזאגט, האט דאס פֿאלק געוואקסען און האט זיך געמעהרט אין מצרים. ¹⁸ ביז איין אנדערער קעניג איז אויפֿגעשטאנען וואס האט יוסף ניט געקאנט, ¹⁹ דער האט קעגען אינגער ראסע פאלש געהאנדעלט, און האט איבעל געטהון צו אינגערע אבות, כדי וויא זאלען דיא קליינע קינדער ארויסווארפען אז וויא זאלען ניט לעבען. ²⁰ און אין דינער צייט איז משה געבוירען געווארען, און ער איז געהר שעהן גענוען, און ער איז דרייא חדשים דערנעהרט אין ויין פאטערס הויז. ²¹ און ווען ער איז ארויסגעווארפען געווארען, האט איהם דיא טאכטער פון פרעה צוגענומען, און האט איהם אויפֿגע- צויגען פאר איהר אייגענעם ווהן. ²² און משה איז אין אלע חכמות פון מצרים געלעהרנט געווארען, און איז מעכטיג גענוען אין ווארט און אין ווערק.

²³ און ווען ער איז פֿיגערציג יאָהר אלט געווארען, איז איהם אין הארץ אריינגעקומען אז ער זאל ווינע ברודער דיא קינדער פון ישראל בעזוכען. ²⁴ און ער האט אייגעס אויפֿגעכט ליינען געזעהען, און האט איהם בייגעשטאנען, און האט זיך נוקם גענוען פאר דעם וואס האט געליטען, און האט דעם מצרי דער- שלאגען. ²⁵ און ער האט געדאכט אז ווינע ברודער וועלען פֿערשטעהען אז

שמות ג' יב' ז

אפאסטעלגעשיכטע ז

גאט דורך וויינע האנד וועט געבען וויא רעטונג; אבער וויא האבען ניט פער-
שטאנען. ²⁶ און אויף דעם אנדערען טאג האט ער זיך צו וויא בעוויזען,
וויא וויא האבען זיך געקריגט, און האט געוואלט צווישען וויא שלום
מאכען, און האט געזאגט, מענער, איהר זענט ברידער; ווארום טהוט איהר
איינער דעם אנדערען אונרעכט? ²⁷ אבער דער וואס האט זיין חבר אונרעכט
געטהון האט איהם אונעקגעשטיפט און געזאגט, ווער האט דיה געמאכט צום
פירשטען און ריכטער איבער אונז? ²⁸ ווילסט דא מיר מוילט שלאגען, אזוי
וויא דא האסט געקטען דעם מצרי מוילט געשלאגען? ²⁹ אזוי איז משה אנטי-
לאפען איבער דינע רעד, און איז א פרעמדער געווען אים לאנד מירן, וואו
ער האט צוויי ויהן געבוירען.

³⁰ און ווען פיערציג יאהר זענען דערפילט געווארען, האט זיך א מלאך צו
איהם בעוויזען אין דער מדבר פון דעם בארג סיני אין א פלאס פון פיער
אין א דארנבוש. ³¹ און ווען משה האט דאס געזעהען, האט ער זיך פער-
וואנדערט איבער דער ערשיינונג, און וויא ער איז צוגעגאנגען צו בעטראכט
טען, איז א קול פון דעם הארץ צו איהם געקומען; ³² איך בין דער גאט
פון דינע אבות, דער גאט פון אברהם, און פון יצחק, און פון יעקב. און
משה האט געציטערט, און האט זיך ניט געוואגט צו בעטראכטען. ³³ און
דער האר האט צו איהם געזאגט, טהוא אויס דא ישיב פון דינע פיס, ווארין
דער ארט אויף דעם דא שטעהסט איז הייליגער גרונד. ³⁴ איך האב
אנגעזעהען דאס לידען פון מיין פאלק וואס איז אין מצרים, און האב
געהערט ווייגער ויפצען, און איך בין ארויפגעקומען וויא אויסצולעזען; און נון
קום, איך וועל דיה קיין מצרים שיקען. ³⁵ דינען משה וואס וויא האבען
פערליקענט און געזאגט, ווער האט דיה געמאכט צום פירשטען און ריכטער?
דינען האט גאט צום פירשטען און דערלעזער געשיקט, דורך דעם מלאך
וואס האט זיך צו איהם אים דארנבוש בעוויזען. ³⁶ דינער האט וויא ארויס-
געבראכט, און האט וואנדער און צייגען געטהון אים לאנד מצרים און ביים
ים סוף און אין דער מדבר פיערציג יאהר. ³⁷ דינער איז דער משה וואס האט
צו דא קינדער פון ישראל געזאגט, דער האר גאט וועט צו אייך פון אייגערע
ברידער אויפשטעלען א נביא וויא מיר. ³⁸ דינער איז דער וואס איז געווען אין
דער געמיינדע אין דער מדבר, מיט דעם מלאך וואס האט צו איהם
גערעט אויף דעם בארג סיני, און מיט אונזערע אבות, דער האט דא רעד
פון לעבען דערהאלטען וויא אונז צו געבען; ³⁹ וועלכעס אונזערע
אבות האבען ניט געוואלט געהארבען, גייגערט האבען איהם פערשטיפטען, און
אין ווייגער הערצער קיין מצרים צוריקגעקעהרט. ⁴⁰ און וויא האבען צו איהרן
געזאגט, מאך אונז געטער וואס וואלען פאר אונז געהען; ווארין דינער משה
וואס האט אונז פון דעם לאנד מצרים ארויסגעבראכט, וויסען מיר ניט וואס

³¹ שמות ג' ו', ח' י', ³²

³³ שמות ג' ה', ³⁴

³⁵ שמות ג' ו', ³⁶

³⁷ שמות לב' א', כג', ³⁸

³⁹ דברים יח' טו', יח', ⁴⁰

אפאסטעלוגעשיכטע ז

איז צו איהם געשעהען. ⁴¹ און וייל האבען איין עגל געמאכט אין יענע טעג, און האבען אויפגעבראכט א קרבן צום אפגאט, און האבען זיך געפרייעט אין דיא ווערק פון ווייערע הענד. ⁴² אבער גאט האט זיך אומגעקעהרט, און האט וייל איבערגעגעבען דיא הערשאַרען פון דעם הימל צו דינען, אזוי וייל עס שטעהט געשריבען אים בוך פון דיא נביאים,

האט איהר צו מיר זכרים אין מנחות מקריב געווען פיערציג יאהר

אין דער מדבר, איהר הווי פון ישראל?

⁴³ און איהר האט דאס געזעלט פון מולך אויפגענומען,

און דעם שטערן פון דעם גאט רעפאן,

דיא בילדער וואס איהר האט געמאכט אז איהר זאלט אייך צו וייל

ביקען;

און איך וועל אייך פערטרייבען צו יענער זייט פון בבל.

⁴⁴ אונזערע אבות האבען דאס מישקן העדות אין דער מדבר געהאט, אזוי וייל

ער האט געפולען דער האט צו משה געהערט, אז ער זאל עס מאכען

נאך דער געשטאלט וואס ער האט געזעהען. ⁴⁵ וועלכעס אונזערע אבות

האבען מיט זיך גענומען, און האבען אייך מיט יהושע אין דער ערבשאפט

פון דיא גוים אריינגעבראכט, וועלכע גאט האט ארויסגעטריבען פאר אונזערע

אבות, ביז צו דיא טעג פון דוד; ⁴⁶ דער האט גמאד פאר גאט געפינען, און

האט געבעטען ער זאל געפינען א וואוינונג פאר דעם גאט פון יעקב.

⁴⁷ אבער שלמה האט איהם א הויז געבויט, ⁴⁸ אבער דער אויבערשטער וואוינט

ניט אין טעמפל וואס ווען מיט הענד געמאכט, אזוי וייל דער נביא האט געזאגט,

⁴⁹ דער הימל איז מיין שטוהל,

און דיא ערד דיא פוסבאנק פון מיינע פיס;

וואספאר א הויז וועט איהר מיר בוינען, זאגט דער האר,

אדער וואס איז דער ארט פון מיינע רוח?

⁵⁰ האט ניט מיינע האנד דאס אלעס געמאכט?

⁵¹ איהר הארטגעקניגט און אונגעשניטענע אין הערצער און אויערען בעשטענדיג

ווינערשטעהט איהר דעם רוח הקודש, אזוי וייל אייערע אבות אזוי אייך איהר.

⁵² וועלכען פון דיא נביאים האבען אייערע אבות ניט פערפאלגט? און וייל

האבען געמיינט דיא וואס האבען אויף דעם קומען פון דעם צדיק פאראויס

געזאגט, פון דעם איהר זענט אצונד דיא פעררעטער און מערדער געווארען;

⁵³ וואס איהר האט דיא תורה אנגענומען, אייך אנאנדנאגען פון מלאכים, און

האט וייל ניט געהאלטען.

⁵⁴ און ווען וייל האבען דאס געהערט, האט עס אין ווייערע הערצער

געשטאכען, און וייל האבען קעגען איהם מיט דיא ציין געקריצט. ⁵⁵ אבער

ער איז דערפילט געווען מיט דעם רוח הקודש, און האט קעגען הימל

ארויפגעבליקט, און האט געזעהען דיא הערליכקייט פון גאט, און ישוע

⁴⁹ ישעיה סו' א' ב', ⁴⁹

שמות כה' מ', ⁴⁴

עמוס ה' כה'-כו', ⁴²

אפאסטעלוגעשיכטע ז ח

שטענדיג צו דיא רעכטע האנד פון גאט; ⁵⁶ און גר האט געזאגט, ועה, איך ועה דעם הימל אפען, און דעם בן אדם צו דיא רעכטע האנד פון גאט שטענדיג. ⁵⁷ און וויא האבען געשריגן מיט א הויף קול, און האבען זיך דיא אויגען צוגעהאלטען, און זענען מיט אמאל אויף איהם געפאלען. ⁵⁸ און האבען איהם אויס דער שטאדט ארויסגעווארפען, און האבען איהם געשטייגט. און דיא אדות האבען וויגעט קליידער אנדערעגעלעגט ביא דיא פיס פון א יונגען מאן, וואס האט געהייסען שאול. ⁵⁹ אזוי האבען וויא סטעפאנוס געשטייגט, בשעת גר האט אויסגערופען און געזאגט, האר ישוע, וויא קוקבל מיין גייסט. ⁶⁰ און גר האט אנדערעגעקניגט און האט געשריגן מיט א הויף קול, האר, רעכען צו וויא ניט דווע וינד, און ווען גר האט דאס געזאגט, איז גר אנטשלאפען געווארען. און שאול האט איינגעוויילגט צו ווין מוים.

ח ¹ און עס איז געשענען אין זענער צייט א גרויסע פערפאלגונג קעגען דער געמיינדע וואס איז אין ירושלים געווען; און וויא אלע זענען צושפרייט געווארען אין דיא לענדער פון יהודה און שמרון, אויסער דיא אפאסטעל. ² און פרומע מענטשען האבען סטעפאנוס בעגראבען, און האבען א גרויסען הספד איבער איהם געמאכט. ³ אבער שאול האט דיא געמיינדע צושטערט, און איז אין דיא הייזער ארוםגעגאנגען, און האט מענער און פרויען געשלעפט, און האט וויא אין געפענגנים איבערגעגעבען.

⁴ דרום דיא וואס זענען צושפרייט געווען זענען ארוםגעגאנגען און האבען דאס ווארט געפרעדיגט. ⁵ און פיליפוס איז ארוםגעקומען צו דער שטאדט שמרון, און האט צו וויא דעם משיח געפרעדיגט. ⁶ און דיא לייט האבען מיט כונה צוגעהארקט צו דעם וואס פיליפוס האט גערעדט, ווייל וויא האבען דיא וואונדער געהערט און געזעהען וואס גר האט געטון. ⁷ ווארין איבעריגע גייסטער זענען פון פילע ארויסגעקומען, און האבען געשריגן מיט א הויף קול; און פילע גיכטעריביגע און קרומע זענען געהיילט געווארען; ⁸ און עס איז א גרויסע שמחה אין זענער שטאדט געווארען.

⁹ און א געוויסער מאן וואס האט געהייסען שמעון איז פריהער געווען אין דער שטאדט א צויבערער, און האט דאס פאלק פון שמרון בעצויבערט, און האט זיך אויסגעגעבען פאר א גרויסען מאן. ¹⁰ צו דעם האבען וויא אלע צוגעהארקט פון קליין ביז גרויס און האבען געזאגט, דויער איז דיא גבורה פון גאט וואס האט געהייסען דיא גרויסע. ¹¹ און וויא האבען איהם צוגעהערט, ווייל גר האט וויא א לאנגע צייט מיט ביישוף בעצויבערט. ¹² אבער ווען וויא האבען פיליפוס געגלויבט ווען גר האט געפרעדיגט דיא בשורה טובה פון דעם קעניגרייך פון גאט און פון דעם נאמען פון ישוע המשיח, זענען וויא געטובלט געווארען, מענער און פרויען. ¹³ און שמעון זעלבסט האט אויך געגלויבט און איז געטובלט געווארען, און איז בעשטענדיג מיט פיליפוס געווען, אין ווען גר האט דיא צייכען אין גרויסע וואונדער געזעהען וואס זענען געשענען, האט גר זיך געוואונדערט.

אפאסמעלונעשיכטע ה

14 און דיא אפאסטעל וואס זענען אין ירושלים געווען האבען געהערט אז שמרון האט אנגענומען דאס ווארט פון גאט, און וויא האבען צו וויא פעטרוס און יוחנן געשיקט. 15 און וויא זענען ארופגעקומען, און האבען פאר וויא געבעטען, אז וויא זאלען דעם רוח הקודש דערהאלטען; 16 ווארין ער אזי נאך ניט אויף קיינעם פון וויא געפאלען, נור זענען וויא געטובלט געווארען אים גאמען פון דעם הארץ ישוע. 17 דאן האבען וויא דיא הענד אויף וויא געלענט, און וויא האבען דעם רוח הקודש דערהאלטען. 18 און ווען שמעון האט געזעהען אז דער רוח הקודש איז געגעבען געווארען דורך דער אויפלעגונג פון דיא הענד פון דיא אפאסטעל, האט ער וויא געלד אנגעדאכטען 19 און געזאגט, גיבט מיר אויך דינע מאכט, אז אויף וועמען איך וועל דיא הענד לעגען זאל ער דעם רוח הקודש דערהאלטען. 20 אבער פעטרוס האט צו איהם געזאגט, לאז דיין געלד מיט דיר פערלויבען ווערען, ווייל דוא האסט געדענקט דיא גאט פון גאט פאר געלד צו בעקומען. 21 דוא האסט ניט קיין טהייל און קיין גורל אין דינער זאך; ווארין דיין הארץ איז ניט אויפריכטיג צו גאט. 22 דרום טהוא תשובה פאר דייןע שלעכטיגקייט, און בעט דעם הארץ, טאמער וועט דיר דער געדאנקען פון דיין הארץ פערנעבען ווערען; 23 ווארין איך זעה אז דוא ביסט אין דער גאל פון ביטערנים און אין דעם באנד פון אונרעכט. 24 און שמעון האט געענטפערט און געזאגט, בעט איהר צום הארץ פאר מיר, אז עס זאל אויף מיר ניט קומען קיינס פון דיא זאכען וואס איהר האט געזאגט.

25 דרום ווען זיין האפען פֿעצייגט און האפען דאס ווארט פון דעם הארץ געקעמט, האפען זיין ויך קיין ירושלים אימגעקעקערט, און האפען געברענגט אין פילע דערפער פון שמרון.

26 און א מלאך פון דעם הארץ האט צו פיליפוס געקענט און געזאגט, שטעה אויף אין געה קעגען דרום ווייט אויף דעם וועג וואס געהט ארום פון ירושלים קיין צוה; דער איז וויסט. 27 און ער איז אויפגעשטאנען און איז געגאנגען. און זעה, עס איז געווען א מאן פון כוש, א סריס, וואס איז א געוועלטליכער געווען ביא קאנראק דער קעניגין פון דיא כושים, און איז איבער איהר גאנגען שאצן געזעצט געווארען, דער איז קיין ירושלים געקומען אנצובעטען. 28 און ער איז צוריקגעקעהרט, און איז אין ויין וואגען געזעסען און האט ישעיה הנביא געליינט. 29 און דער גייסט האט צו פיליפוס געזאגט, געה צו, און בעהעפט דיך צו דיזעם וואגען. 30 און פיליפוס איז צוגעלאפען און האט איהם געהערט ליינען ישעיה הנביא, און האט געזאגט, פערשטעהסט דוא וואס דוא ליינסט? 31 און ער האט געזאגט, וויא אזוי זאל איך קענען, סיידען איימעצער וועט מיר בעלעהרען? און ער האט פיליפוס געבעטען אז ער זאל אויפ־שטייגען און זאל מיט איהם ווערען. 32 און דער ארט אין דער שריפט וואס ער האט געליינט איז דאס געווען.

32 ישעיה נג' ו' ח'.

אפאסטעלנעשיכטע ח ט

ער איז געפיהרט געווען וויא א שאף צום שעכטען,
און אזוי וויא א לאם פאר ווינע שעכער איז שמוס,
אזוי האט ער זיין מויל ניט אויפגעמאכט.

³³ און ווינע גידריגקייט איז זיין געריכט אונעקגענומען געווארען;
און ווער וועט דערצעהלען זיין דור?

ווארין זיין לעבען איז פון דער ערד אונעקגענומען.

³⁴ און דער סרים האט פיליפוס געענטפערט און געזאגט, איך בעט דיה, פון
וועמען רעט דאס דער נביא? פון ויה ועלכסם, אדער פון איין אנדערען?

³⁵ און פיליפוס האט זיין מויל אויפגעמאכט און האט פון דויער שריפט אנגעד-
הויבען, און האט צו איהם געפערדיגט ושווע. ³⁶ און וויא וויא זענען געפאהרען

אויף דעם וועג, זענען וויא צו א וואסער געקומען, און דער סרים האט
געזאגט, זעה, דא איז וואסער, וואס הינדערט מיר געטובלט צו ווערען? ³⁸ און

ער האט געהייסען דעם וואגען שטעהען בלויבען, און וויא זענען ביידע אים
וואסער ארויפגעגאנגען, פיליפוס און דער סרים, און ער האט איהם געטובלט.

³⁹ און ווען וויא זענען ארויסגעקומען פון דעם וואסער, האט דער גייסט פון
דעם הארץ פיליפוס אונעקגענומען, און דער סרים האט איהם ניט מעהר

געזעהען, ווארין ער איז זיין וועג געגאנגען און האט ויה געפרייגט. ⁴⁰ אבער
פיליפוס איז אין אשדוד געפינען געווארען, און איז ארויפגעגאנגען און האט

געפערדיגט אין אלע שטעט ביז ער איז קיין קיסרין געקומען.

ו ¹ און שאל האט נאך שרעקען און רציחה געאטמעט בענען דא פלמידים

פון דעם הארץ, און איז צום כהן גדול געקומען. ² און האט פון איהם פער-
לאנגט בריוף קיין במשק צו דיא שולען, אז ווען ער וועט עטליכע געפינען

וואס זענען פון דינעם וועג, מענער אדער פרויען, אזוי זאל ער וויא ברענגען
געבונדען קיין ירושלים.

³ און וויא ער איז געפאהרען, איז ער נאהענט צו במשק געקומען, און פלוצ-
לינג האט א ליכט פון הימל ארום איהם געשיינט, ⁴ און ער איז צו דער

ערד געפאלען, און האט געהערט א קול וואס האט צו איהם געזאגט, שאל,
שאל, ווארום פערפאלגסט דוא מיר? ⁵ און ער האט געזאגט, ווער ביסט

דוא, האר? און ער האט געזאגט, איך בין ישוע דעם דא פערפאלגסט;
⁶ אבער שטעה אויף און געה אין דער שטאדט, און גס וועט דיר געזאגט

ווערען וואס דוא זאלסט טהון. ⁷ און דיא מענער וואס זענען מיט איהם
געפאהרען זענען פערשטומט געשטאנען און האבען דאס קול געהערט, אבער

וויא האבען קיינעם ניט געזעהען. ⁸ און שאל איז פון דער ערד אויפגעשטא-
נען, און ווען ער האט דיא אויגען אויפגעמאכט, האט ער גאר ניט געזעהען;

און וויא האבען איהם געפיהרט ביז דער האנד און האבען איהם קיין במשק
⁹ און פיליפוס האט געזאגט, ווען דוא גלויבסט מיט דיין גאנצען הארץ, מענטש

דוא, און ער האט געענטפערט און געזאגט, איך גלויב אז ישוע המשיח איז
דער זיהן פון גאט.

אפאסטעלוגעטיכטע ט

געבראכט. ⁹ און ער איז דרייא טעג געווען נישט געהענדיג, און האט נישט געעסען און נישט געטרונקען.

¹⁰ און עס איז געווען א געוויסער תלמיד אין דמשק וואס האט געהייסען חנניה, און דער האר האט צו איהם אין איין גרשיינונג געזאגט, חנניה, און ער האט געזאגט, זעה, איך בין ער, האר. ¹¹ און דער האר האט צו איהם געזאגט, שמעה אויף און געה צו דער גאס וואס הייסט דא גלייכע גאס, און פרעג אים וויז פון יהודה אויף א מאן וואס הייסט שאול פון תרשיש; ווארין זעה, ער בעט, ¹² און האט געזעהען אז א מאן וואס הייסט חנניה איז צו איהם געקומען, און האט דא האנד אויף איהם געלעגט, אז ער זאל געהענדיג ווערען. ¹³ און חנניה האט געענטפערט, האר, איך האב פון פילע געהערט וועגען דיעם מאן, וויא פיל שלעכטעס ער האט געטהון צו דינע הייליגע אין ירושלים; ¹⁴ און דא האט ער מאכט פון דא גרשטע כהנים צו בינדען אלע וואס רופען אן דיין נאמען. ¹⁵ אבער דער האר האט צו איהם געזאגט, געה אהין; ווארין ער איז מיר איין אויסדערנוועהלטע כלל, אז ער זאל מיין נאמען טראגען פאר דא גוים און מלכים און דא קינדער פון ישראל; ¹⁶ ווארין איך וועל איהם ווייזען וויא פילע זאגען ער מוז פון מיין נאמענס וועגען ליידען. ¹⁷ און חנניה איז אנטקעגנאנגען, און איז אים וויז אריינגעקומען, און האט דא הענד אויף איהם געלעגט און געזאגט, פרודער שאול, דער האר ושווע, דער האט זיך צו דיר בעווייזען אים וועג וואס דא ביסט געקומען, האט מיר געשיקט, אז דא זאלסט זעהענדיג ווערען, און זאלסט דערפילט ווערען מיט דעם רוח הקודש. ¹⁸ און גלייך זענען פון ווינע אויגען וויא שופען ארופגעפאלען, און ער איז געהענדיג געווארען, און איז אויפגעשטאנען און איז געטובלט געווארען. ¹⁹ און האט שפייז גענומען און איז געשטארקט געווען. און ער איז געבליבע טעג געווען מיט דא תלמידים וואס זענען אין דמשק, ²⁰ און גלייך האט ער אין דא שולען געפרעדיגט ושווע, אז ער איז דער ווהן פון גאט. ²¹ און אלע וואס האבען איהם געהערט זענען גרשמוינט געווארען און האבען געזאגט, איז דווער נישט דער וואס האט פערשטערט אין ירושלים דא וואס האבען דווען נאמען אנגערופען, און איז פון דעסוועגען אהער געקומען, אז ער זאל וויא ברענגען געבונדען צו דא גרשטע כהנים? ²² אבער שאול האט זיך נאך געהער געשטארקט, און האט פערטומקעלט דא יודען וואס האבען אין דמשק געוואוינט, ווארין ער האט בעווייזען אז דווער איז דער משיח.

²³ און ווען ערליכע טעג זענען דערפילט געווארען, האבען דא יודען איין געהאלטען איהם צו הרגענען. ²⁴ אבער ווייזער געה איז צו שאול אנגעזאגט געווארען. און וויא האבען דא מויערען געוואכט טאג און נאכט אז וויא זאלען איהם הרגענען. ²⁵ אבער דא תלמידים האבען איהם גענומען, און האבען איהם בייא נאכט פון דער מויער אין א קארב ארופגעלאזט. ²⁶ און ווען ער איז קיין ירושלים געקומען האט ער זיך געוואלט צו דא

אפאסטעלונגעשיכטע מ

פלמידים געקעפטען. אבער וויא האבען זיך אלע פאר איהם געפארקטען, ווארין וויא האבען ניט געגלויבט אז ער איז א פלמיד. ²⁷ אבער ברנבא האט איהם אנגענומען, און האט איהם צו דיא אפאסטעל געבראכט, און האט וויא דערזעהלט וויא ער האט דעם האר'ן אויף דעם טעג געזעהען, און אז ער האט צו איהם גערעדט, און וויא ער האט אין דמשק מיטיג געפערדיגט אים נאמען פון ישוע. ²⁸ און ער איז מיט וויא איין און אויסגעגאנגען אין ירושלים, און האט מיטיג געפערדיגט אין דעם נאמען פון דעם האר'ן. ²⁹ און האט גערעדט און געטענהעט קעגען דיא געקוישע יודען; אבער וויא האבען זיך אויפגענומען וויא זאלען איהם טייטשען. ³⁰ און ווען דיא פלמידים האבען דאס געזאגט געווארען, האבען וויא איהם קיין קיסרין ארויפגעבראכט, און האבען איהם קיין פרשיש אונגעקעשיקט.

³¹ אזוי האט דיא געמיינדע אין גאלין יהודה און אין גליל און שמרין פרידען געהאט און האט זיך אויפגעבויגט; און האט געוואנדעלט אין דער פארקט פון דעם האר'ן און אים טרייסט פון דעם רוח הקודש, און האט זיך פערטעהרט.

³² און עס איז געשעהען ווען פעטרוס איז אלע גערטער דורכגעגאנגען, אז ער איז אויך ארויפגעקומען צו דיא הייליגע טאם האבען אין לוד געוואוינט. ³³ און ער האט דארט געפינגען א מאן טאם האט געהייסען אגנא, טאם איז א גיכטפריינדער געווען, און איז אכט נאך אויף א בעט געלעגען. ³⁴ און פעטרוס האט צו איהם געזאגט, אגנא, ישוע דער משיח היילט דיר; שטעה אויף און מאך אליין גיין בעט. און גלייך איז ער אויפגעשטאנען. ³⁵ און אלע טאם האבען אין לוד און אין שרון געוואוינט האבען איהם געזעהען, און האבען זיך צום האר'ן צוגעקעהרט.

³⁶ און עס איז געווען אין יפו א פלמידה טאם האט געהייסען טביהא, טאם איז פערטייטשט דארפאס, ווא איז פול געווען מיט מעשים טובים און נדבות, טאם ווא האט געטהון. ³⁷ און עס איז געשעהען אין יענע טעג אז ווא איז קבאק געווארען און איז געשטארבען; און וויא האבען ווא געוואשען, און אין איין אויבערע שטוב געלעגט. ³⁸ און ווייל לוד איז נאדענט צו יפו, האבען דיא פלמידים געהערט אז פעטרוס איז דארט, און האבען צו איהם צווייא מער גער געשיקט, און האבען געבעטען אז ער זאל זיך ניט נאמען צו וויא צו קומען. ³⁹ און פעטרוס איז אויפגעשטאנען און איז מיט וויא געגאנגען. און ווען ער איז געקומען האבען וויא איהם אין דיא אויבערע שטוב ארויפגעפיהרט, און אלע אלמנות זענען ביא איהם געשטאנען און האבען געוויינט, און האבען דיא רעק און קליידער געווינען טאם דארפאס האט געמאכט ווען ווא איז צווישען וויא געווען. ⁴⁰ אבער פעטרוס האט אלע ארויפגעשיקט, און האט געקניגט און געבעטען, און האט זיך צום בית געקעהרט און געזאגט, טביהא, שטעה אויף, און ווא האט דיא אויגען אויפגעמאכט, און ווען ווא האט פעטרוס געזעהען האט ווא זיך אויפגעזעצט. ⁴¹ און ער האט איהר דיא האנד

אפאסטעלגעשיכטע מ י

געגעבען און האט זי אױפגעשטעלט; און ער האט דא הייליגע און דאס אלמנות גערופען, און האט זי פאר וויא לעבענדיג געשטעלט. ⁴² און דאס איז געקאנט געווארען אין גאנץ יפו, און פילע האבען אין דעם הארץ געגלויבט. ⁴³ און ער האט אטליכע טעג אין יפו געוואוינט ביזא א געוויסען שמעון, א גארברער.

¹ און עס איז געווען אין קיסרין א מאן וואס האט געהייסען קרגליוס, איין אויבערשער טער פון דעם חיל וואס איז גערופען דאס אטלענישע חיל. ² דער איז פרום געווען און גאטעספארבטיג מיט ויין גאנצען הויגעזינד, און האט פיל נדבות צו דעם פאלק געגעבען, און האט צו גאט געשטענדיג געבעטען. ³ ער האט קלאר אין איין ערשיינונג געזעהען אזוי וויא קענען דא גיינטע שעה פון דעם טאג, א מלאך פון גאט צו איהם קומען און זאגען, קרגליוס. ⁴ און ער האט איהם אנגעזעהען און האט זיך דערשראקען און געזאגט, וואס איז עס, האר? און ער האט צו איהם געזאגט, דינע תפילות און דינע נדבות זענען אויפגעגאנגען צו אנדענקען פאר גאט. ⁵ און אזונד שיק קיין יפו מענער, און רופ א געוויסען שמעון, וואס הייסט פעטרוס; ⁶ ער שטעהט איין ביזא א געוויסען שמעון א גארברער, וואס האט א הויז ביים ים. ⁷ און ווען דער מלאך וואס האט מיט איהם גערעדט איז אנטקעגאנגען, האט ער גערופען צוויי פון דא הויזגעכט, און א פרומען סאלדאטען פון דא וואס זענען געשטענדיג מיט איהם געווען; ⁸ און ווען ער האט זי א לעס דערזעהלט, האט ער זי קיין יפו געשיקט.

⁹ און דעם אנדערען טאג, ווען זי זענען אויף דעם וועג געווען, און זענען נאדענט צו דער שטאדט געקומען, איז פעטרוס ארויפגעגאנגען אויף דעם דאך קענען דא זעקסטע שעה אום צו בעטען. ¹⁰ און ער איז געהר הונגריג געווארען, און האט געוואלט עסען; אבער דערנוייל זי האבען אנגעפרייט איז ער אין איין אנטציקונג געפאלען. ¹¹ און האט דעם הימעל אפען געזעהען, און א געפעס ארופקומען אזוי וויא א גרויס ליילעך, ביזא דא פיגער זענען אויף דער ערד ארויפגעלאזט. ¹² און עס זענען דינען געווען אלערליי פיגער פיסגיג חיות און געווערס פון דער ערד, און פיגל פון דעם הימעל. ¹³ און עס איז א קול צו איהם געקומען, שטעה אויף פעטרוס, שעכט און עס. ¹⁴ אבער פעטרוס האט געזאגט, ניט אזוי, האר; ווארין איך האב קיינמאל ניט געגעסען געמיינעס און אונגרייגעס. ¹⁵ און עס איז ווידער א צווייטעס מאל א קול צו איהם געקומען, דאס וואס האט האט געריינגט, מאך דא ניט געמיינ. ¹⁶ און דאס איז דריי מאל געשעהען; און גלייך איז דאס געפעס ווידער ארויפגענומען אים הימעל.

¹⁷ און וויא פעטרוס האט אין זיך נאכגעטראכט וואס דא ערשיינונג בעדייט וואס ער האט געזעהען, זעה, דא מענער וואס זענען פון קרגליוס געשיקט האבען זיך צום הויז פון שמעון אנגעפרינגט, און זענען געשטאנען ביזא דעם טויער. ¹⁸ און זי האבען גערופען און געפרינגט אויב שמעון, וואס איז גערופען פעטרוס, שטעהט דארט איין. ¹⁹ און וויא פעטרוס האט זיך

אפאסטעלוגעשיכטע י

בענדאכט וועגן דער ערשיינונג, האט דער גייסט צו איהם געזאגט, זעה, דריי מענער זוכען דיר; ²⁰ אבער שטעה אויף און קום ארום און געה מיט זיין, און צווייפעל ניט, ווארן איר האב זיין געשיקט. ²¹ און פעטרוס איז צו דיא מענער ארויפגעקומען, און האט געזאגט, זעה, איר בין דער וועמען איהר זוכט; וועגן וואס זענט איהר געקומען? ²² און זיין האבען געזאגט, קרנליוס, א הויפטמאן, א גערעכטער מאן און גאטעספארשטער, גוט בעצייגט פון דעם גאנצען יודישען פאלק, איז געווארנט געווען פון גאט דורך א הייליגען מלאך אז ער זאל דיר צו גיין הויז איינלאדען, און זאל ווערעטער פון דיר הערען. ²³ דרום האט ער זיין אריינגערופען און האט זיין גאטפריינדשאפט געווינען. און דעם אנדערען טאג איז ער אויפגעשטאנען און איז מיט זיין אנוועק געגאנגען, און עטליכע פון דיא ברידער וואס זענען פון יפו געווען זענען מיט איהם געגאנגען. ²⁴ און דעם פאלגענדען טאג זענען זיין אין קיסרין אריינגעקומען, און קרנליוס האט אויף זיין געווארט, און האט זיינע קרובים און פריינד צוזאמגעברופען. ²⁵ און זיין פעטרוס איז אריינגעקומען, איז איהם קרנליוס געטעגען געגאנגען, און איז איהם צו דיא פיס געפאלען און האט זיך געביקט. ²⁶ אבער פעטרוס האט איהם אויפגעהויבען און געזאגט, שטעה אויף, איר זעלבסט בין אויך א מענטש. ²⁷ און וויא ער האט מיט איהם גערעדט איז ער אריינגעגאנגען, און האט פילע געפינען וואס זענען צוזאמגעקומען. ²⁸ און האט צו זיין געזאגט, איהר ווייסט אז עס איז אסור צו א יודישען מאן זיך צו בעהעפטען אדער אריינקומען צו א גוי; אבער גאט האט מיר געווינען אז איר זאל קיין מענטש ניט רופען געמיין אדער אונגריין. ²⁹ דרום האב איר ניט היידערשטאנען, און בין אויך געקומען ווען איר בין איינגעלאדען. דרום פרעג איר פארנוואס איהר האט מיר איינגעלאדען? ³⁰ און קרנליוס האט געזאגט, עס זענען פיער טעג ביז צו דויער שעה ווען איר האב אין דיא גיינטע שעה אין מיינעם הויז געבעטען, און זעה, א מאן איז פאר מיר געשטאנען אין א שיינענדיגען קלייד, ³¹ און האט געזאגט, קרנליוס, דיין געבעט איז דערהערט געווארען, און ביינע נדבות זענען געקומען צום אנדענקען פאר גאט. ³² דרום שיק קיין יפו, און רופ שמעון, וואס איז גערופען פעטרוס; ער שטעהט איין אים הויז פון שמעון דעם גארבער ביים ים. ³³ אזוי האב איר גלייך צו דיר געשיקט, און דוא האסט רעכט געטהון אז דוא ביסט געקומען. דרום אצונד זענען מיר אלע דא פאר גאט, צו הערען אלעס וואס איז דיר בעפולען פון דעם הארץ. ³⁴ און פעטרוס האט זיין מויל אויפגעמאכט און געזאגט,

איר זעה אין דער וואהרהייט אז גאט איז ניט קיין נושא פנים, ³⁵ גייצט אין איטליכען פאלק דער וואס פארבט זיך פאר איהם און טהוט גערעכטיג קייט איז זיין איהם אנגענומען. ³⁶ ער האט געשיקט דאס ווארט צו דיא קינדער פון ישראל, אנצוזאגען דיא בשורה טובה פון פרידען וואס ער האט מבשר

³⁶ ישעיה נב' ז'.

אפאסטעלנעשיכטע י יא

געווען דורך ישוע המשיח; ער איז האר פון אלע. ³⁷ איינער ווייסט דאס ווארט וואס איז געשעהען דורך גאנץ יהודה, און האט זיך אין גליל אנגעהויבען נאך דער טבילה וואס יוחנן האט געפֿרעדיגט; ³⁸ וויאזוי גאט האט ישוע פון נצרת געוואלט מיט דעם רוח הקודש און מיט מאכט, דער איז ארוםגעגאנגען, און האט גוטעס געטוהן און האט אלע געהיילט וואס דער שטן האט איבער זיין געוועלטיגט, ווארין גאט איז מיט איהם געווען. ³⁹ און מיר זענען עדות אויף אלע זאכען וואס ער האט געטוהן אים יודישען לאנד און אין ירושלים; דעם זיין האבען אומגעבראכט, און האבען איהם אויפגעהאנגען אויף א בויס. ⁴⁰ דינען האט גאט אויפגענומען אים דריטען טאג, און האט איהם געלאזט אנטפֿלעקט ווערען. ⁴¹ נים צום גאנצען פֿאלק, גייערט צו עדות וואס זענען פֿריהער פון גאט אויסדערנועהלט געווארען, צו אונז, וואס מיר האבען מיט איהם געגעסען און געטרונקען נאכדעם ער איז פון דיא טויטע אויפגעשטאנען. ⁴² און ער האט אונז בעפוילען צו דעם פֿאלק פֿרעדיגען און בעצייגען, אז דינער איז ער דער איז פון גאט בעשטעלט געווען צום ריכטער פון דיא לעבעדיגע און דיא טויטע. ⁴³ אויף איהם בעצייגען אלע נביאים, אז איינליכער וואס גלויבט אן איהם וועט דורך זיין נאמען פֿערגעבונג פון זינד דערהאלטען.

⁴⁴ דערנאך פֿעטרוס האט נאך דינע ווערטער גערעדט איז דער רוח הקודש געפאלען אויף אלע וואס האבען דאס ווארט געהערט. ⁴⁵ און דיא גלויביגע פון דער בעשגייירונג וואס זענען מיט פֿעטרוס געקומען זענען געשטוינט געווען, ווארין דיא מהנה פון דעם רוח הקודש איז אויף אויף דיא גוים אויסגעגאסען געווארען; ⁴⁶ ווארין זיין האבען זיין געהערט לשונות קענען און גאט דערהייבען. ⁴⁷ דאן האט פֿעטרוס געגנטפֿערט, קען איימיצער וואסער פֿערביטען, אז דינע זאלען נים געטובלט ווערען, וואס האבען דעם רוח הקודש געקומען אזוי וויא אויף מיר? ⁴⁸ און ער האט בעפוילען אז זיין זאלען געטובלט ווערען אים נאמען פון ישוע המשיח. דאן האבען זיין איהם געבעטען אז ער זאל עטליכע טעג בלייבען.

9 ¹ און דיא אפאסטעל און דיא ברידער וואס זענען אין יהודה האבען געהערט אז דיא גוים האבען אויף דאס ווארט פון גאט אנגענומען. ² און ווען פֿעטרוס איז קיין ירושלים ארויפגעגאנגען האבען זיך דיא פון דער בעשגייירונג מיט איהם געקריגט. ³ און געזאגט, דוא ביסט אריינגעגאנגען צו דיא לייט וואס זענען ערלים, און האסט מיט זיין געגעסען. ⁴ און פֿעטרוס האט אנגעהויבען און האט זיין אין ארדנונג דערצעהלט און געזאגט; ⁵ איך בין געווען אין דער שטאדט יפו און האב געבעטען, און איך האב איינע ערשיינונג אין איינע אנטצייקונג געזעהען, אז געפֿעס ארוםגעקומען אזוי וויא א גרויס לילעך בייא דיא פיגער עקען פון הימעל ארוםגעלאזט, און עס איז ביז צו מיר געקומען. ⁶ און ווען איך האב דרויף שארף געזעהען האב איך עס בעטראכט, און האב געזעהען דיא פיגערפֿיסגע חיות פון דער ערד, און ווילדע חיות, און געווערס, און דיא

אפאסטעלונגעשיכטע יא

פליגל פון דעם הימל. ⁷ און איך האב א קול געהערט וואס האט צו מיר געזאגט, שטעה אויף, פעטרוס, שטעקט און עס. ⁸ און איך האב געזאגט, גיט אזוי, האר, ווארן קיינמאל איז געמיין אדער אנגריין אין מיין מויל אריינגעד-קומען. ⁹ אבער א קול האט מיר צום צווייטען מאל פון הימל געענטפערט, דאס וואס האט האט גערייניגט, מאך דא גיט געמיין. ¹⁰ און דאס איז דריי מאל געשעהען, און אלעס איז ווידער אים הימל ארויפגעצויגען. ¹¹ און נעה, גלייך, זענען דריי מענער געשטאנען ביא דעם הויז וואו מיר זענען געווען, וואס זענען צו מיר פון קיסרין געשיקט געווארען. ¹² און דער גייסט האט צו מיר געזאגט אז איך זאל מיט זיין געהען און זאל גיט צווייפלען. און דויע זעקס ברידער זענען אויך מיט מיר געגאנגען, און מיר זענען אים הויז פון דעם מאן אריינגעקומען. ¹³ און ער האט אונז דערזעהלט וויא ער האט דעם מלאך אין זיין הויז געזעהען שטעהען און זאגען, שיק קיין ופו, און רוף שטען וואס הייסט פעטרוס. ¹⁴ דער וועט צו דיר ווערטער רעדען, דורך וועלכע דא און דיין גאנצעס הויזגעזינד וועלען גערעכטעט ווערען. ¹⁵ און דערנוייל איך האב אנגעהויבען צו רעדען, איז דער רוח הקודש אויף זיין געפאלען, אזוי וויא אויף אונז אים אנהייב. ¹⁶ און איך האב געדענקט אן דעם ווארט פון דעם האר'ן, וויא ער האט געזאגט, יוחנן האט מיט וואסער געטויבלט, אבער איך וועט געטויבלט ווערען מיט דעם רוח הקודש. ¹⁷ דרום ווען האט צו זיין דיא גלייכע מתנה געגעבען וויא צו אונז וואס האבען געגלויבט אן דעם האר'ן ישוע המשיח, ווער בין איך אז איך זאל קענען גאט פערטוועהרען? ¹⁸ און ווען זיין האבען דאס געהערט, האבען זיין שטיל געשוייגען, און האבען גאט געלויבט און געזאגט, אזוי האט גאט צו דיא גוים אויך תשובה צום לעבען געגעבען.

¹⁹ אזוי זענען דיא וואס זענען צושפרייט געווארען זענען דער פערפאלגונג וואס איז קענען סטעפאנוס געשעהען ביי קיין פניקא און קיסרוס און אנטיוכא דירכגעגאנגען, און האבען דאס ווארט צו קיינעם גיט גערעט, אויסער צו דיא יודען אליין. ²⁰ אבער עס זענען עטליכע פון זיין געווען, מענער פון קיסרוס און קורני, וואס זענען קיין אנטיוכא געקומען און האבען אויך מיט דיא גרעקישע לייט גערעט, און האבען געפרעדיגט דעם האר'ן ישוע. ²¹ און דיא האנד פון דעם האר'ן איז מיט זיין געווען, און א גרויסע צאהל האט געגלויבט, און האט זיך צום האר'ן אויסגעקערט. ²² און דיא קהלה וואס איז אין ירושלים געווען האט דעם בעריכט זענען זיין געהערט, און האט ברנבא געשיקט אז ער זאל געהען ביי קיין אנטיוכא. ²³ און ווען ער איז געקומען און האט געזעהען דיא גאנצ פון גאט, האט ער זיך געפרייגט, און האט זיין אלע מוהיר געווען אז זיין זאלען מיט א פעסטען הארצען בלייבען ביא דעם האר'ן. ²⁴ ווארן ער איז א גוטער מאן געווען, און פול מיט דעם רוח הקודש און מיט גלויבען. און פיל לייט זענען צום האר'ן צוגעקומען. ²⁵ און ער איז קיין תרשיש אנטעגאנגען, אז ער זאל

אפאסטעלגעשיכטע יא יב

שאל אויפזוכען; ²⁶ און ווען ער האט איהם געפינען האט ער איהם קיין אנטוויכא געבראכט. און וויא האבען זיך א גאנצעס וואר פערזאנעלט מיט דער קהלה, און האבען פיל לייט געלעהרט. און דיא פלמידים זענען צוגעשט אין אנטוויכא קריסטען גערופען.

²⁷ און אין דינע טעג זענען נביאים ארויפגעקומען פון ירושלים קיין אנטוויכא. ²⁸ און איינער פון וויא, וואס האט געהייסען אנבוס, איז אויפגעשטאנען און האט געזייגענט דורך דעם גייסט אז עס וועט זיין א גרויס הונגער אויף דיא גאנצע וועלט; וואס איז געשעהען אין דער צייט פון קלודיוס. ²⁹ און איטלי-כער פון דיא פלמידים האט זיך פארגענומען, אז וויא זאלען נאך זיין פער-מענען הילף שיקען צו דיא ברידער וואס האבען אין יהודה געוואוינט. ³⁰ און וויא האבען אויך אזוי געטהון, און האבען אנועקגעשיקט צו דיא זקנים דורך דיא הענד פון ברנבא און שאל.

ב ¹ אין יענער צייט האט דער קעניג הורדוס דיא הענד אויף געטליכע פון דער קהלה געלעגט, וויא שלעכטעס צו טהון. ² און ער האט געהרגעט יעקב, דעם ברודער פון יוחנן, מיט דעם שווערט. ³ און ווען ער האט געזעהן דען אז עס איז דיא יודען געפעלען, האט ער פערטרום אויך גענומען; און עס איז געווען דיא טעג פון חג המצות. ⁴ און ווען ער האט איהם גענומען, האט ער איהם אין געפענגנים איינגעזעצט, און האט איהם איבערגעגעבען צו פיגור אפטיהילונגען פון סאלדאטען, אז וויא זאלען איהם היטען, און האט געדאכט ער זאל איהם נאך פסח דעם פאלק פארשטעלען. ⁵ אזוי איז פערטרום אים געפענגנים געהאלטען געווארען; אבער דיא קהלה האט ערנסט פאר איהם צו גאט געפעטען.

⁶ און ווען הורדוס האט איהם געוואלט ארויספיהרען, אין יענער נאכט האט פערטרום געשלאפען צווישען צווייא סאלדאטען, געבוינדען מיט צווייא קעטען, און דיא וועכטער האבען דאס געפענגנים געהיט פאר דער טהיר. ⁷ און זעה, אז מלאך פון דעם הארץ איז צו איהם געקומען, און א ליכט האט געשיינט אים צימער; און ער האט פערטרום אן דער זייט געשלאגען, און האט איהם אויפגעוועקט אין געזאגט, שטעה געשווינד אויף. און זיינע קעטען זענען פון זיינע הענד ארויפגעפאלען. ⁸ און דער מלאך האט צו איהם געזאגט, גארטעל דיך ארום, און טהוא אן דינע שיה. און ער האט אזוי געטהון. און ער האט צו איהם געזאגט, טהוא אן דיין מאנטעל, און פאלג מיר נאך. ⁹ און ער איז ארויסגעגאנגען און האט איהם נאכגעפאלגט; און ער האט גיט געוואוסט אז דאס איז וואר וואס איז דורך דעם מלאך געשעהען, גייגערט ער האט געמיינט אז ער האט איינע ערשיינונג געזעהען. ¹⁰ און ווען וויא זענען פארבייא געגאנגען דיא ערשטע און דיא צווייטע וואר, זענען וויא געקומען צו דעם איינערנען טויער וואס פיהרט אין דער שטאדט אריין, וואס האט זיך פון זיך זעלבסט צו וויא אויפגעמאכט, און וויא זענען ארויסגעגאנגען און זענען דורך איינע גאס פארבייא געגאנגען, און גלייך איז דער מלאך פון איהם אנועקגעקעהרט.

אפאסטעלוגעשיכטע יב

¹¹ און ווען פֿעטרוס איז צו זיך געקומען האט ער געזאגט, באַמֶת ווייס איך אזויגד אז דער האר האט זיין מלאך געשיקט, און האט מיך גערעטעט פון דער האנד פון הורדוס און פון דיא גאנצע גרונארטונג פון דעם יודישען פאלק.
¹² און ווען ער האט זיך בעדאכט איז ער געקומען צו דעם הויז פון מרים דיא מוטער פון יוחנן, וועלכער איז גערופען מרקוס, וואו פילע זענען פֿערזאמעלט געווען און האבען געבעטען. ¹³ און ווען פֿעטרוס האט אין דער טהיר פון דעם טויער אנגעקלאפֿט, איז א מעדעל געקומען צו הארבען, וואס האט געהייסען רודא; ¹⁴ און ווען זיא האט דאס קול פון פֿעטרוס דער-קאנט, האט זיא פאר פֿרייד דעם טויער גיט אויפגעמאכט, אבער איז אריינגעלאפען און האט דערזעהלט אז פֿעטרוס שטעהט פאר דעם טויער. ¹⁵ און זייא האבען צו איהר געזאגט, דוא ביסט משוגע, אבער זיא איז דרויף בעשטאנען אז עס איז אזוי. און זייא האבען געזאגט, עס איז זיין מלאך. ¹⁶ אבער פֿעטרוס האט ווייטער אנגעקלאפֿט; און ווען זייא האבען אויפגעמאכט האבען זייא איהם געזעהען, און זענען גרשטוינט געווארען. ¹⁷ אבער ער האט צו זייא מיט דער האנד געווינקט אז זייא זאלען שטיל שווייגען, און האט זייא דערזעהלט וויא דער האר האט איהם ארויסגעבראכט פון דעם געפענגניס; און ער האט געזאגט, דערזעהלט דאס צו יעקב און צו דיא ברודער. און ער איז ארויסגעגאנגען, און איז צו איין אנדערען ארט אנטעקנגעגאנגען.

¹⁸ און ווען עס איז טאג געווארען, איז קיין קליינעם שרעקען געווען צווישען דיא סאלדאטען איבער וואס איז פון פֿעטרוס געשעהען. ¹⁹ און ווען הורדוס האט איהם געזוכט און האט איהם גיט געפינען, האט ער דיא וועכטער פֿערהערט, און האט זייא געהייסען הרגענען; און ער איז ארופגעגאנגען פון יהודה קיין קיסרין און האט דארט געוואוינט.

²⁰ און ער איז אין כעס געווען איבער דיא פון צר און צידון; און זייא זענען פֿעראייניגט צו איהם געקומען, און האבען איבערגערעט בלאסטוס דעם קאמערדיגער פון דעם קעניג, און האבען אים פֿרידען געבעטען, ווארין זייער לאנד האט זיך דערנעהרט פון דעם קעניגס לאנד. ²¹ און אויף א בעשטימטען טאג איז הורדוס געקלייד געווען אין קעניגליכע קליידער, און איז אויף דעם ריכטערשטוהל געזעסען, און האט צו זייא א רעד געהאלטען. ²² און דאס פאלק האט אויסגערופען, דאס קול פון א גאט און גיט פון א מענשען. ²³ און גלייך האט איהם א מלאך פון דעם הארץ געשלאגען, ווייל ער האט גיט דעם כבוד צו גאט געגעבען, און ער איז פון דיא ווערס געפרעסען געווארען און איז געשטארבען. ²⁴ אבער דאס ווארט פון דעם הארץ איז געוואקסען, און האט זיך געמעהרט.

²⁵ און ברנבא און ישאול האבען זיך פון ירושלים אומגעקעהרט ווען זייא האבען זייער דינסט דערפילט, און האבען מיט זיך גענומען יוחנן וואס הייסט מרקוס.

אפאסטעלגעשיכטע יג

יג ¹ און אין דער קהלה פון אנטיוכיא זענען געווען נביאים און לעהרער, ברנבא און שמעון וואס איז גערופען נגור, און לוקיוס פון קורני, און מנחם וואס איז דערצויגען געווען ביא דודרוס דעם סטרארכיס, און שאול. ² און דערנאך וייל וייל האבען דעם הארץ געדרייט און געפאכט, האט דער רוח הקודש געזאגט, וונדערט מיר אפ ברנבא און שאול צו דעם ווערק צו וועלכעם איך האב וייל גערופען. ³ דאן האבען וייל געפאכט און געבעטען, און האבען דא הענד אויף וייל געלעגט, און האבען וייל אנטעקענעשיקט.

⁴ אזוי זענען וייל אויסגעשיקט געווארען פון דעם רוח הקודש, און זענען גיין סלוקיא ארויפגעגאנגען, און פון דארטען האבען וייל זיך געשיקט גיין קיפרוס. ⁵ און ווען וייל זענען אין סלמים געווען, האבען וייל דאס ווארט פון גאט געפרעדיגט אין דא שולען פון דא יודען; און וייל האבען אויך יוחנן געהאט פאר זייער דינער. ⁶ און ווען וייל זענען דא גאנצע אייגעל ביו פפוס דורכגעגאנגען, האבען וייל געפינען א געוויסען יהודי, א פישוף מאכער און פאלשען נביא, וואס האט געהייסען ברנשוע, וועלכער איז מיט סרגיוס פולוס געווען דעם פירשטען פון דעם לאנד, וואס איז א פערשטענדיגער מאן געווען. דינער האט ברנבא און שאול גערופען, און האט בעגעהרט צו הערען דאס ווארט פון גאט. ⁸ אבער אלימא דער פישוף מאכער, ווארן אזוי איז ויין גאמען פערטייטשט, האט וייל נידערשטאנען, און האט געזוכט דעם פירשטען פון דעם גלויבען אפצווענדען. ⁹ אבער שאול, וואס איז אויך פולוס גערופען איז פול געווארען פון דעם רוח הקודש, און האט איהם שארף אנגעזעהען. ¹⁰ און געזאגט, א דוא, וואס ביסט פול פון אלע ליסט און אלע שלעכטיגקייט, דוא ווילן פון דעם שטין, דוא פיינד פון אלע גערעכטיגקייט, ווילסט דוא ניט אויפהערען צו פערקעהרען דא רעכטע וועגען פון דעם הארץ? ¹¹ און נון זעה, דא האנד פון דעם הארץ איז איבער דיר, און דא וועסט בלינד זיין, און וועסט ניט זעהען דא וון ביו א צייט. און גלייך איז אויך איהם געפאלען א געבעל און א פינסטערניס, און גר איז ארויפגעגאנגען און האט געזוכט דא וואס זאלען איהם דער האנד פיהרען. ¹² דאן ווען דער פירשט האט געזעהען דאס וואס איז געשעהען, האט גר געגלויבט, און איז ערשמוינט געווען איבער דער לעהרע פון דעם הארץ.

¹³ און ווען פולוס און דא וואס זענען מיט איהם געווען האבען זיך פון פפוס אנטעקענעשיקט, זענען וייל געקומען גיין פרגי אין פמפיליא; און יוחנן האט זיך פון וייל אפגעוונדערט, און איז גיין ירושלים צוריקגעגאנגען. ¹⁴ אבער וייל זענען אנטעקענעגאנגען פון פרגי און זענען געקומען גיין אנטיוכיא אין פיסדיא, און אס שבת זענען וייל אין שול אריינגעגאנגען און האבען זיך אנדערעגעזעט. ¹⁵ און נאך דעם לייגען פון דער תורה און נביאים, האבען דא גלעזטע פון דער שול צו וייל געשיקט און געזאגט, איהר מעגער און ברידער, ווען איהר האט א ווארט פון טרייסט צום פאלק, אזוי זאגט. ¹⁶ און פולוס איז אויפגעשטאנען און האט געווינקט מיט דער האנד און געזאגט,

אפאסטעלוגעשיכטע יג

איזער מענער פון ישראל, און איזער וואס פארקט אייך פאר גאט, הערט צו.
¹⁷ דער גאט פון דינעם פאלק ישראל האט אנגערע אבות אויסדערנעקלט, און האט דאס פאלק דערהויבען ווען זייא זענען פרעמדע געווען אים לאנד מצרים, און האט זייא פון דארטען ארויסגעבראכט מיט א הויבען ארם.
¹⁸ און קענען פינציג יאהר האט ער זייערע אויפהרונג געליטען אין דער מדבר;
¹⁹ און האט זיבען פעלקער פערטיליגט אים לאנד כנען, און האט צווישען זייא זייער לאנד צוטהיילט.
²⁰ און דערנאך האט ער זייא ריכטער געגעבען, קענען פינציג הונדערט און פינציג יאהר, ביז שמואל הנביא.
²¹ און דערנאך האבען זייא אום א קעניג געפעטען, און גאט האט זייא געגעבען פאר פינציג יאהר שאול, דעם ווען פון קיש, א מאן פון דעם שבט בנימין;
²² און ווען ער האט איהם אפגעוועזט, האט ער צו זייא אויפגעשטעלט דוד צום קעניג, פון דעם ער האט אויך געצייגט און געזאגט, איך האב דוד דעם ווען פון ישי געפיגען א מאן נאך מיין הארצען, וואס וועט טהון מיין גאנצען ווילען.
²³ פון דעם זאמען פון דינעם האט גאט וועט אויפגעשטעלט, א קעסער צו ישראל, אזוי וויא ער האט פערשפראכען.
²⁴ גאנצעס יוחנן האט פריהער געפרעדיגט פאר זיין קומען דיא טבילה פון תשובה צום גאנצען פאלק ישראל.

²⁵ און וויא יוחנן האט זיין לויף דערפילט, האט ער געזאגט, דאס וואס איזער דענקט אז איך בין, בין איך נישט; גייערע ועה, עס קומט איינער נאך מיר, וואס איך בין נישט ווערט דיא ישיה פון זיינע פיס אויפצובינדען.
²⁶ איזער מענער און ברודער, קינדער פון דער משפחה פון אברהם, און דיא וואס צווישען אייך פארקטען ויך פאר גאט, צו אייך איז דאס ווארט פון דינער וועג געשיקט.
²⁷ ווארין דיא וואס וואוינען אין ירושלים און זייערע עלטער האבען איהם נישט געקענט און אויך נישט דיא קולות פון דיא נביאים וואס זענען אלע שבת געלייגט, און האבען דאס זעלביגע דערפילט ווען זייא האבען איהם פערשולדיגט;
²⁸ און ווען זייא האבען אויך אין איהם גלייגע שולד פון טויט געפיגען, האבען זייא דאך פילטום געפעטען אז ער זאל איהם הרגענען.
²⁹ און ווען זייא האבען אלעס דערפילט וואס איז אויף איהם געשריבען, האבען זייא איהם ארויפגענומען פון דעם קרייז און האבען אין א קבר געלעגט.
³⁰ אבער גאט האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע.
³¹ און ער האט ויך געזינען דורך פילע טעג צו דיא וואס זענען מיט איהם ארויפגעגאנגען פון גליל קיין ירושלים, וועלכע זענען איצט זיינע גדות צום פאלק.
³² און מיר זענען אויך מבשר דיא הבטחה וואס איז צו אנדערע אבות געגעבען געווארען;
³³ אז גאט האט דאס צו אונז זייערע קינדער דערפילט, ווען ער האט וועט אויפגעוועקט, אזוי וויא עס שטעהט אויך געשריבען אים צווישען מןמור פון תהלים, דוא ביסט מיין ווען, היינט האב איך דיר געבוירען.
³⁴ און אז ער האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע, אז ער זאל נישט ווידער צום

שמואל א' יג' יד': תהלים פט' כא' ²²

אפאסטעלגעשיכטע יג

פֿערדארבנים צוריקקעהרען האט ער אזוי געזאגט, איך וועל אייך געבען דיא הייליגע געטרייע חסדים פון דוד. ³⁵ דרום האט ער אויך אין איין אנדערען מזמור געזאגט, דא וועסט ניט צולאזען דיין הייליגען אז ער זאל פֿערדארבנים זעהען. ³⁶ ווארין דוד, ווען ער האט וועגען זיין דוד דעם ווילען פון גאט געדינט, איז אנטשלאפען געווארען אין איז צו זיינע אבות געלעגט געווארען, און האט פֿערדארבנים געזעהען; ³⁷ אבער דער וועלכען גאט האט אויפגעוועקט האט קיין פֿערדארבנים ניט געזעהען. ³⁸ דרום זאלט איהר וויסען, מענער און ברודער, אז דורך דינען איז צו אייך געפֿרעדיגט דיא פֿערעכונג פון וינד, ³⁹ און איטליכער וואס גלויבט אן איהם איז פון אלע זאכען גערעכטפֿערטיגט פון דיא איהר האט ניט געקענט גערעכטפֿערטיגט ווערען דורך תורת משה. ⁴⁰ דרום היט אייך אז עס זאל ניט אויף אייך קומען וואס איז אין דיא גביאים געזאגט;

⁴¹ זעהט, איהר פֿערזאכטער, און וואונדערט אייך, און ווערט פֿערשטוינדען, ווארין איך טהאט ווערען א ווערק אין איינער טעג, א ווערק וואס איהר זאלט ניט גלויבען ווען א מאן וועט עס אייך דערזעהלען.

⁴² און וויא זייא זענען ארויסגעגאנגען, האבען זייא געבעטען אז דינע ווער טער זאלען צו זייא נאך אמאל גערעט ווערען אויף דעם אנדערען שבת. ⁴³ און ווען עס איז נאך שולצייט געווען, האבען פֿילע פון דיא יודען און פון דיא פֿרומע גרים נאכגעפאלגט פולוס און ברנבא, וועלכע האבען צו זייא גערעט, אין האבען זייא אנגעזאגט אז זייא זאלען אין דער גזאר פון גאט בלייבען.

⁴⁴ און אויף דעם אנדערען שבת איז כמעט דיא גאנצע שטאדט צוזאמענגעקומען, אז זייא זאלען דאס ווארט פון גאט הערען. ⁴⁵ אבער ווען דיא יודען האבען דאס פאלק געזעהען, זענען זייא מיט קנאה דערפילט געווארען, און האבען ווידערגעשפראכען דיא זאכען וואס זענען פון פולוס גערעט, און האבען געלעסטערט. ⁴⁶ און פולוס און ברנבא זענען מיטיג געווען און האבען געזאגט, עס איז געטיג געווען אז דאס ווארט פון גאט זאל צוגערישט צו אייך גערעט ווערען; ווען איהר פֿערטווארפט עס און האלט אייך ניט ווערט פון דעם גביגען לעבען, זעה, מיר קעהרען ויך צו דיא גוים. ⁴⁷ ווארין אזוי האט דער האר אונז פֿעפולען.

אייך האב דיה געזעצט פאר א לייכט צו דיא גוים,

אז דא זאלסט זיין פאר א ישועה ביז צו דעם עק פון דער וועלט. ⁴⁸ און ווען דיא גוים האבען דאס געהערט, האבען זייא ויך געפרייגט, און האבען פֿערטערלייכט דאס ווארט פון דעם האר, און דיא וואס זענען בער שטימט געווען צום גביגען לעבען האבען געגלויבט; ⁴⁹ און דאס ווארט פון דעם האר איז פארברייטעט געווארען אים גאנצען לאנד. ⁵⁰ אבער דיא יודען האבען אויפגעהעצט דיא פֿרומע און אנשטענדיגע פֿרויען און דיא

ישעיה נה' ג', ³⁴ תהלים יו' י', ³⁵ חבקוק א' ה', ⁴¹ ישעיה מט' ו', ⁴⁷

אפאסטעלגעשיכטע יג יד

ערצטע פון דער שטאדט, און האבען א פערפאלגונג אויפגעהעבט קעגען פולוס און ברנבא, און האבען זיך פון זייערע געגענד ארויסגעטריבען. ¹ אבער זיך האבען קעגען זיך דעם שטוב פון זייערע פיס אפגעשאקעלט, און זענען געגאנגען קיין איקוניו; ² און דיא פלמידים זענען דערפאלט געווארען מיט פרייד און מיט דעם רוח הקודש.

יד און עס איז געשעהען אין איקוניו זענען זיך צוואמענגעקומען אין דיא יודישע שול, און האבען אזוי גערעדט אז פיל לייט פון דיא יודען און גרעקען האבען געגלויבט. ³ אבער דיא יודען וואס האבען נישט צוגעהערט האבען דאס געמיינט פון דיא גוים אויפגעהעבט און האבען זיך איבעל געמאכט קעגען דיא ברידער. ⁴ דרום זענען זיך א לאנגע צייט דארט געבליבען, און האבען געענטליך גערעדט אין בשחון אויף דעם הארץ, דער האט בעצייגט צום ווארט פון זיינע גנאד, און האט צייכען און וואונדער געלאזט געשעהען דורך זייערע הענד. ⁵ אבער דאס פאלק פון דער שטאדט איז צוטהיילט געווען, און א טהייל איז געווען מיט דיא יודען און א טהייל מיט דיא אפאסטעל. ⁶ און ווען עס איז געשעהען א געטומעל פון דיא גוים און דיא יודען מיט זייערע עלצטע אז זיך זאלען זיך שלעכט בעהאנדעלן און שטיינען. ⁷ זענען זיך דערפון געוואר געווארען, און זענען אנטלאפען קיין לוסטרא און דערביי דיא שטעדט פון לוקינא, און צו דער געגענד ארום; ⁸ און דארט האבען זיך דיא בשורה טובה געפרעדיגט.

⁹ און אין לוסטרא איז א מאן געוועסען וואס איז שוואך געווען אין דיא פיס, און לאס פון זיין מוטערס לייב, דער איז קיינמאל נישט ארוםגעגאנגען. ¹⁰ דווער האט פולוס געהערט דעזען; וועלכער האט איהם שארף אנגעקוקט, און האט געזעהען אז ער האט גלויבען גערעדט צו ווערען. ¹¹ און האט מיט א הויף קול געזאגט, שטעה גלייך אויף זיינע פיס. און ער איז אויפגעשפרונגען און איז ארוםגעגאנגען. ¹² און ווען דיא לייט האבען געזעהען וואס פולוס האט געטוהן, האבען זיך זייער קול אויפגעהויבען אויף לוקיניש און געזאגט, דיא געטער זענען צו אונז ארויפגעקומען אין דער געשטאלט פון מענשען. ¹³ און זיך האבען ברנבא גערופען יופיטער, און פולוס האבען זיך גערופען הערמים ווייל ער איז דער הויפטברענגער געווען. ¹⁴ און דער כהן פון יופיטער, וואס איז פאר דער שטאדט געווען, האט אקסען און קראנצען צו דיא טויערען געבראכט, און האט געוואלט מיט דיא לייט אפער ברענגען. ¹⁵ אבער ווען דיא אפאסטעל ברנבא און פולוס האבען דאס געהערט, האבען זיך זייערע קליידער צוריסען, און זענען ארויסגעלאפען צום פאלק, און האבען געשריגען. ¹⁶ און געזאגט, איהר מענער, ווארום טוהט איהר זינע זאכען? אויף מיר זענען מענשען פון גלייכע ליידענשאפטען וויא איהר, און מיר פריידיגען צו איהר אז איהר זאלט איהר אנטעקענהערען פון זינע נאריש-קייטען צום לעבענדיגען גאט, דער האט הימל און ערד געמאכט און דעם ים און אלעס וואס איז דרינען; ¹⁷ וועלכער אין דיא פריהערע דורות האט

אפאסטעלוגעשיכטע יד טו

אלע גוים געלאזט וואנדלען אין וויגעכע אייגענע וועגען. ¹⁷ דאך האט גר ויה נישט אהן א צייגנים געלאזט, אינדעם גר האט אויז גוטעס געטהון, און האט אויז רענען פון דעם הימל געגעבען, און פרוכטבארע צייטען, און האט אייגעכע הערצער מיט שפיו און פרייד דערפילט. ¹⁸ און וויא וויא האבען דאס געזאגט, אזוי האבען וויא קוים צוריקגעהאלטען דיא לייט אז וויא זאלען צו וויא נישט אפפערן.

¹⁹ און גס ווענען אנגעקומען יודען פון אנטיוכיא און איקניון, וואס האבען דיא לייט איבערגעקערט, און האבען פולוס געשטייניגט און האבען איהם אויס דער שטאדט ארויסגעשליפט, ווארין וויא האבען געמיינט אז גר איז מייט. ²⁰ אבער וויא דיא תלמידים האבען איהם ארוינגערינגעלט, איז גר אויפגע- שטאנען און איז אין דער שטאדט אריינגעקומען. און אויף מארנען איז גר אנטקעגנאנגען מיט ברנבא קיין דערפיל. ²¹ און ווען וויא האבען דיא בטרחה טובה אין ווענער שטאדט געפערדיגט און האבען פילע תלמידים געמאכט, האבען וויא ויה אויפגעקערט קיין לוסטרא און איקניון און אנטיוכיא. ²² און האבען געשטארקט דיא הערצער פון דיא תלמידים, אינדעם וויא האבען געזאגט אז וויא זאלען בלייבען אים גלויבען, און אז דורך פילע ליידען מווען מיר אים קעניגרייך פון גאט אריינקומען. ²³ און ווען וויא האבען איבער וויא עלצטע בעשטעלט אין איטליכער קהלה, און האבען געבעטען מיט פאסטען, האבען וויא וויא געמפויילען צום הארץ אן וועלכעס וויא האבען געגלויבט.

²⁴ און וויא ווענען דורכגעגאנגען פיסיריא און ווענען געקומען קיין פאמפיליא. ²⁵ און ווען וויא האבען געפערדיגט דאס ווארט אין פערגי, ווענען וויא קיין אטליא ארויפגעגאנגען. ²⁶ אין פון דארטען האבען וויא ויה קיין אנטיוכיא ארויסגעשיפט, פון וואנען וויא ווענען איבערגעגעבען געווארען צו דער גנאר פון גאט צום ווערק וואס וויא האבען דערפילט. ²⁷ און ווען וויא ווענען געקור מען און האבען דיא קהלה פערזאמעלט, האבען וויא דערצעהלט וואס גאט האט מיט וויא געטהון, און וויא גר האט דיא טהיר פון גלויבען צו דיא גוים אויפגעמאכט. ²⁸ און וויא ווענען דארט נישט וועניג צייט מיט דיא תלמידים געבליבען.

טו ¹ אין עטליכע ווענען ארויפגעקומען פון יהודה און האבען דיא ברידער געלעקרט, ווען איהר וועט נישט בעשניטען ווערען נאך תורת משה קענט איהר נישט גערעכטעט ווערען. ² און ווען פולוס און ברנבא האבען מיט וויא קיין קליינעם קריג און וכו' געהאט, האבען וויא בעשלאסען אז פולוס און ברנבא און עטליכע אנדערע פון וויא זאלען קיין ירושלים ארויפגעהען צו דיא אפאסטעל און עלצטע ווענען דאסער שאלה. ³ דרום ווען וויא ווענען פון דער קהלה אנטקעגנשיקט, ווענען וויא געגאנגען דורך פיניקיא און טימורון, און האבען דערצעהלט דיא בעקעהרונג פון דיא גוים, און האבען געמאכט גרויסע פרייד צו אלע ברידער. ⁴ און ווען וויא ווענען קיין ירושלים געקומען

אפאסטעלגעשיכטע טו

זענען וויא אויפגענומען געווארען ביא דער קהלה און דיא אפאסטעל און דיא
עלצטע, און וויא האבען דערזעהלט וויא פילע זאכען האט מיט וויא
געטהון. ⁵ און עס זענען אויפגעשטאנען געטליכע פון דיא כהה פון דיא
פרושים וואס האבען געגלויבט, און האבען געזאגט, אז מען מוז וויא בעשטיי-
דען און בעפעהלען תורת משה צו האלטען.

⁶ און דיא אפאסטעל און עלצטע זענען צוזאמענגעקומען אז וויא זאלען זיך
זענען דינער נאך בעראטשען. ⁷ און זען א גרויס וכו' אז געשעהען, אזוי
איז פערטום אויפגעשטאנען און האט צו וויא געזאגט, מענער און ברידער,
איהר ווייסט אז נאט האט פון אלטע צייטען צווישען אונז מיך אויסדערנועהלט,
אז דיא גוים זאלען פון ביין מויל הערען דאס ווארט פון דער בשורה טובה,
און זאלען גלויבען. ⁸ און נאט, דער ווייסט דאס הארץ, האט אויף וויא
בעצייגט, אינדעם ער האט צו וויא דעם רוח הקודש געגעבען, אזוי וויא אויך
צו אונז; ⁹ און ער האט קיין צווישענשייד געמאכט צווישען אונז און וויא,
ווארין ער האט ווייזע דערזעהר דורך גלויבען גערייניגט. ¹⁰ דרום אצונד
ווארום פריפט איהר נאט, אז ער זאל א נאך לעגען אויף דעם האלז פון
דיא פלמידים, וואס גיט אונזערע אבות און גיט זעלבסט האבען
געקענט דערטראגען? ¹¹ אבער מיר גלויבען אז דורך דער גנאד פון דעם
הארץ ישוע המשיח וועלען מיר גערעכטע זענען, אזוי וויא אויך וויא. ¹² און
דאס גאנצע פאלק האט שטיל געשויגען, און האט ברנגא און פולוס געהערט
דערזעהלען וואספאר גרויסע וואונדער און צייכען נאט האט דורך וויא צו-
שען דיא גוים געטהון.

¹³ און נאכדעם וויא האבען שטיל געשויגען האט זיך געענטפערט און גע-
זאגט, מענער און ברידער, הערט מיר צו. ¹⁴ שמען האט דערזעהלט וויא נאט האט
צוגרשט בעווכט פון דיא גוים א פאלק צו נעמען צו זיין נאמען. ¹⁵ און דאס
שטימט איין מיט דיא זעכטער פון דיא נביאים, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען,
¹⁶ נאך דינע זאכען וועל איך אומקעהרען.

און וועל אויפבויען דאס געזעלט פון דוד וואס איז איינגעפאלען,
און דיא חרבות דערפון וועל איך אויפבויען,
און וועל עס אויפשטעלען.

¹⁷ אז דאס איבערגעבליבענע פון דיא מענשען זאלען פארשען נאך
דעם הארץ.

און אלע פאלקער אויף וועלכע ביין נאמען איז גערופען,
זאגט דער האר דער טהוט דינע זאכען ¹⁸ וואס איז בעקאנט
געווארען פון עביג אן.

¹⁹ דרום איז עס מינע ביינונג, אז מיר זאלען גיט איינרוהיג מאכען דיא וועלכע
פון צווישען דיא גוים בעקעהרען זיך צו נאט. ²⁰ זייערט מיר זאלען צו וויא
בעפעהלען אז וויא זאלען זיך געטהאלטען פון דער בעפלעקונג פון דיא

עמוס ט' יא' יב', ^{16, 17}

אפאסטעלנעשיכטע טו

אָפּגעטער, און פון זנות, און פון דערטראָגענע זאכען, און פון בלוט. ²¹ וואָרין מ'זעה האט פון אלטע דורות אין איינליכער שטאָרט דא וואס פֿרעדיגן איינעם, וואָרין ער איז אלע שבת אין דא שולען געלייגט.

²² נאן איז עס געפֿעלען דא אפאסטעל און דא געלצטע מיט דא גאנצע קהלה אז וויא זאלען אויסדערטועהלעט מענער שיקען קיין אנטיוכיא מיט פולוס און ברנבא, יהודה וואס איז גערופֿען געווען ברשכא און סילא, מענער וואס זענען פֿיהרער געווען צווישען דא ברידער. ²³ און וויא האבען דורך וויא אזוי געשריבען; דא אפאסטעל און דא געלצטע ברידער לאזען גריסען דא ברידער פון דא גוים וואס זענען אין אנטיוכיא און סוריא און קיליקיא. ²⁴ ווייל מיר האבען געהערט אז עטליכע פון אונז זענען ארויסגעגאנגען און האבען אייך מיט ווערטער מצער געווען, און האבען איינערע זעלען פֿער-שטערט, צו וועלכען מיר האבען דאס ניט געפֿוילען; ²⁵ אזוי איז עס אונז געפֿעלען ווען מיר זענען פֿערזאמעלט געווען, אז מיר זאלען צו אייך שיקען אויסדערטועהלעט מענער מיט אונזערע געליבטע ברנבא און פולוס, ²⁶ מענער וואס האבען ווייניגער לעבען איינגעשטעלט פאר דעם נאמען פון אונזערעם האר'ן ישוע המשיח. ²⁷ דרום האבען מיר געשיקט יהודה און סילא, וועלכע וועלען אייך דאס זעלבלינגע דורך ווערטער דערצעהלען. ²⁸ וואָרין עס איז געפֿעלען דעם רוח הקודש און אונז, אז מיר זאלען אייך קיינע גרעסערע לאסט ניט לעגען, חוץ דינע געטיגע זאכען. ²⁹ אז אייך וואלט אייך געטהאלטען פון דא קרבנות צו דא אפגעטער, און פון בלוט, און פון דערטראָגענע זאכען, און פון זנות; ווען פון דינע זאכען אייך היטעט אייך זעלבסט, אזוי וועט אייך רעכט טהון; שלום צו אייך.

³⁰ דרום ווען וויא זענען אונזעקגעשיקט געווען, זענען וויא געקומען קיין אנטיוכיא, און האבען דאס פאלק פֿערזאמעלט, און האבען דעם בריף אפגעגעבען. ³¹ און ווען וויא האבען עס געלייגט האבען וויא זיך געפֿרייגט איינער דעם טרייסט. ³² און יהודה און סילא, וואס זענען אייך זעלבסט נביאים געווען, האבען מיט פילע ווערטער דא ברידער געווארנט, און האבען וויא געשטארקט. ³³ און נאכדעם וויא וויא האבען זיך דארט א צייט אויפגעהאלטען, זענען וויא מיט פרידען פון דא ברידער אונזעקגעשיקט געווען צו דא וואס האבען וויא אויס-געשיקט. ³⁵ אָבער פולוס און ברנבא האבען אין אנטיוכיא געוואוינט, און האבען מיט פילע אנדערע געלעהרט און געפֿרעדיגט דאס ווארט פון דעם האר'ן. ³⁶ און נאך עטליכע טעג האט פולוס צו ברנבא געזאגט, לאזען מיר זיך אויפגעהרען און געוויסען אונזערע ברידער אין יעדער שטאָרט וואו מיר האבען דאס ווארט פון דעם האר'ן געפֿרעדיגט, און זעהען וויא עס געהט וויא. ³⁷ און ברנבא האט געוואלט אייך יחזקן מיטגעמען, וואס איז גערופֿען מרקוס. ³⁸ אָבער פולוס האט עס ניט פאר רעכט געהאלטען מיטצונעמען דעם וואס האט וויא אין פאמפיליא פֿערלאזט, און איז ניט מיט וויא צו דער ארבייט

³⁴ אָבער עס איז סילא געפֿעלען דארט צו בלייבען.

אפאסטעלונגשיכטע טו טו

געגאנגען. ³⁹ און עס איז געשעהען א שארפער שטרייט, אזוי אז וויא האבען זיך פון איינאנדער אפגעשיידעט; און ברנבא האט מרקום גענומען און האט זיך ארויסגעשיפט קיין קיפרוס. ⁴⁰ אבער פולוס האט מיט זיך קיילא גענומען און איז אנטקעגעגאנגען, און דיא ברודער האבען איהם געפפולען צו דער גגאר פון דעם הארץ. ⁴¹ און ער איז דורכגעגאנגען סורגא און קיליקיא, און האט דיא קהלות געשטארקט.

טו ¹ און ער איז ארופגעקומען קיין דערבי און לוסטרא, און נעה, עס איז דארט געווען א געוויסער מלמד וואס האט געהייסען טימותיוס, דער ווהן פון א יודישע פרויא וואס האט געגלויבט, אבער ווין פאטער איז א גרעק געווען. ² דווער האט א גוטעס צייגנים געהאט פון דיא ברודער אין לוסטרא און איקניון. ³ דעם האט פולוס געוואלט אז ער זאל מיט איהם אויסגעהען, און האט איהם גענומען און האט איהם בעשניטען, וועגען דיא יודען וואס זענען אין זענע גרטרע געווען; ווארין וויא האבען אלע געוואוסט אז ווין פאטער איז א גרעק געווען.

⁴ און וויא וויא זענען דורך דיא שטערט דורכגעגאנגען, האבען וויא איבער-געגעבען צו היטען דיא געזעץ וואס זענען בעשלאסען געווען ביא דיא אפאסטעל און דיא עלצטע אין ירושלים. ⁵ אזוי זענען דיא קהלות בעפעס-טיגט געווארען אים גלויבען, און האבען זיך טעגליך אין דער צאהל פער-מעהרט.

⁶ און וויא זענען דורכגעגאנגען דיא געגענד פון פרוגא און גאלאטיא, און זענען פערבאטען געווען פון דעם רוח הקודש אז וויא זאלען נישט פערדיגען דאס ווארט אין אסיא. ⁷ און וויא זענען געקומען קעגען מוסא, און האבען געפריפט צו געהען קיין ביתוגא, און דער גייסט פון ישוע האט וויא נישט געלאזט. ⁸ אבער וויא זענען מוסא פארבייא געגאנגען, און זענען ארויפגעקומען קיין טרוואס. ⁹ און איינע גרשיינונג האט זיך צו פולוס בעוויזען ביא דער נאכט, א געוויסער מאן פון מקדונא איז ביא איהם געשטאנען און האט איהם געפעסטען און געזאגט, קום אריבער קיין מקדונא און העלף אונז. ¹⁰ און ווען ער האט דיא גרשיינונג געזעהען, אזוי האבען מיר גלייך געוויכט קיין מקדונא אנטקעגעהען, ווארין מיר האבען געדוונגען אז דער האר האט אונז גערופען מיר זאלען צו וויא דיא בשורה טובה פערדיגען.

¹¹ אזוי זענען מיר אנטקעגשיפט פון טרוואס, און זענען געקומען מיט א גלייכען נעג קיין סאמוטראקא, און דעם אנדערען טאג קיין געאפוליס. ¹² און פון דארטען קיין פיליפי, וואס איז א הויפטשטאדט פון דוועס טהייל פון מקדונא, און איז א קאלאניא. און מיר האבען זיך אין דווער שטאדט געמליכע טעג אויפגעהאלטען. ¹³ און אס שבת זענען מיר אויס דעם טויער ארויסגע-גאנגען ביא א שטריים וואו מיר האבען געדאכט אז מען בעט דארט, און מיר האבען זיך אנדערקענעצט און האבען גערעט מיט דיא פרויען וואס זענען צוואסענגעקומען. ¹⁴ און א געוויסע פרויא וואס האט געהייסען לודיא,

א פורפור קרעמירען אויס דער שטאדט תימאטירא, וואס האט זיך געפארקטען פאר גאט, האט אויך צוגעהערט, וועמעס דער האר האט דאס הארץ אויפגע- מאכט אז זיאל צוהארקען צו דיא זאכען וואס פולוס האט גערעט. ¹⁵ און ווען זיאל און איהר הוינגעווינד זענען געטובלט געווארען, האט זיאל געבעטען און געזאגט, ווען איהר האלט מיך פאר א גלייביגע אים הארץ, אזוי קומט אין מיין הויז אריין און בלייבט; און זיאל האט אויך געזאגט.

¹⁶ און עס איז געשעהען דערנווייל מיר זענען צום געבעט געגאנגען, האט אויך בעגעגענט א געוויסעס מעדעל וואס האט א צויבערן גייסט געהאט, און זיאל האט איהרע הערען פיל רוח דורך צויבעריאל איינגעבראכט. ¹⁷ דיע האט פולוס און אויך נאכגעפאלגט, און האט געשריגען און געזאגט, דיע מענער זענען דיא קנעכט פון דעם אויבערשטען גאט, וואס דערקלעהרען אייך דעם וועג פון ישועה. ¹⁸ דאס האט זיאל פילע טעג געטהון; און פולוס האט זיך דריבער מצער געווען, און האט זיך אויפגעקערט און האט צו דעם גייסט געזאגט, איך געביט דיר אים נאמען פון ישוע המשיח אז דוא זאלסט פון איהר ארויסגעהען. און ער איז אין דערנעלבער שעה ארויסגעגאנגען.

¹⁹ אבער ווען איהרע הערען האבען געזעהען אז דיאל האפנונג פון זייער געטון איז פערלירען געווארען, האבען זיאל פולוס און סילא אנגעחאפט, און האבען זיאל אין מארק צו דיאל עלצטע אריינגעשלעפט. ²⁰ און זיאל האבען זיאל צו דיאל רעגירער געפיהרט און האבען געזאגט, דיע מענער זענען יודען און רעגען זעהר אינגערע שטאדט אויף. ²¹ און לעהרען מנהגים וואס מיר מענען ניט אנגעטען און ניט טהון, ווארין מיר זענען רופער. ²² און דיאל לייט זענען קעגען זיאל אויפגעשטאנען, און דיאל רעגירער האבען זייערע קליידער אפגעריסען, און האבען זיאל געהייסען שמויסען. ²³ און ווען זיאל האבען זיאל שטארק געשלאגען, האבען זיאל אים געפענגנים אריינגעווארפען, און האבען דעם וועכטער אנגעזאגט אז ער זאל זיאל גוט היטען. ²⁴ און נאכדעם ער האט אנעלכעס געבאט דערהאלטען, האט ער זיאל אים אנערשטען געפענגנים איינגעזעצט, און האט זייערע פים אים קלאץ איינגעשלאסען.

²⁵ און אין מיטען דער נאכט האבען פולוס און סילא געבעטען און געוונגען צו גאט, און דיאל געפאנגענע האבען זיאל געהערט. ²⁶ און פלוצלינג איז געווען א גרויס ערדציטערנים, אזוי אז דיאל פונדאמענטען פון דעם געפענגנים האבען געצירטערט; און אלע טהירען זענען באלד אויפגעמאכט געווארען, און דיאל קעטען פון אלע זענען לויז געמאכט געווען. ²⁷ און דער וועכטער פון דעם געפענגנים האט זיך אויפגעחאפט, און ווען ער האט געזעהען אז דיאל טהירען פון דעם געפענגנים זענען אויפגעמאכט געווען, האט ער זיין שווערט ארויסגעצויגען און האט זיך געוואלט אויפברענגען, ווארין ער האט געדאכט אז דיאל געפאנגענע זענען אנמלאפען. ²⁸ אבער פולוס האט מיט א הויך קול אויסגערופען און געזאגט, טהוא דיר ניט קיין שלעכטעס, ווארין מיר זענען אלע דא. ²⁹ און ער האט אים א ליכט פערלאנגט, און איז אריינגעשפרונגען, און איז ציטערנדיג

אפאסטעלגעשיכטע מז יז

געווארען, און איז פאר פולום און סילא אנדערענעפאלען. ³⁰ און האט זיין ארויסגעפיהרט און געזאגט, העררען וואס מוז איך טהון אז איך זאל גערעכטעט ווערען? ³¹ און זיין האבען געזאגט, גלויב אן דעם האר'ן ישוע המשיח, און דאס וועסט גערעכטעט ווערען און דיין הוינגעווינד. ³² און זיין האבען צו איהם געזעט דאס ווארט פון דעם האר'ן, און צו אלע וואס זענען אין זיין הויז געווען. ³³ און אין זענער שעה פון דער נאכט האט ער זיין גענומען, און האט זייערע וואונדערן געוואשען, און מיט אלע זינע איז ער גלויב געטוהלט געווארען. ³⁴ און ער האט זיין געזעט הויז אריינגעבראכט און האט פאר זיין א מיט אנגעברייט, און האט מיט זיין גאנצען הוינגעווינד געגלויבט אן גאט, און האט זיך געפרייעט.

³⁵ און ווען עס איז טאג געווארען, האבען דיא בעגירער דיא פאליציידינער געשיקט און געזאגט, לאז זענע מענער פרייא. ³⁶ און דער וועכטער פון דעם געפענגער נים האט דיע וועכטער צו פולום דערצעהלט און געזאגט, דיא בעגירער האבען געשיקט אז מען זאל איהם בעפרייען. דרום קומט אצינד ארויס, און געהט אין פרידען. ³⁷ אבער פולום האט צו זיין געזאגט, זיין האבען אונז געענטליך אהן משפט געשלאגען, וואס מיר זענען רומישע מענער, און האבען אונז אים געפענגען אריינגעווארפען, און אצינד וועלען זיין אונז שטילערהייט ארויסווארפען? זיין! זייערסט לאזען זיין זעלבסט קומען און אונז ארויספיהרען. ³⁸ און דיא פאליציידינער האבען דיע וועכטער צו דיא בעגירער דער צעהלט; און ווען זיין האבען געהערט אז זיין זענען רומישע מענער, האבען זיין מורא געהאט, ³⁹ און זענען געקומען און האבען זיין איבערגעבעטען, און האבען זיין ארויסגעפיהרט און געבעטען אז זיין זאלען פון דער שטאדט אנטקעגעהען. ⁴⁰ און זיין זענען אים דעם געפענגענעם ארויסגעגאנגען און זענען צו לודא אריינגעקומען, און ווען זיין האבען דיא ברידער געזעהען, האבען זיין געטרייסט און זענען אנטקעגעגאנגען.

יז און ווען זיין זענען דורך אמפיפוליס און אפולוניא דורכגערייזט, זענען זיין קיין מעסאלוניקא געקומען, וואו עס איז געווען א יודישע שול. ² און פולום נאך זינע געוואוינהייט איז צו זיין אריינגעקומען, און דרייא שבתים האט ער מיט זיין גערעט אויס דער שריפט, ³ און האט אויפגעמאכט און האט זיין געוויזען, אז דער משיח האט געמוזט ליידען און פון דיא טויטע אויפֿשטעהען, און אז דיער איז דער משיח ישוע דעם איך פֿרעדג צו איהן. ⁴ און עטליכע פון זיין האבען געגלויבט, און האבען זיך צו פולום און סילא בעהעפט, און א גרויסע צאהל פון דיא פרויע גרעקען, און נישט וועניג פון דיא גאטעספארקטיגע פרויען.

⁵ אבער דיא יודען האבען קנאה בעקומען, און האבען מיט זיך גענומען עטליכע שילעכטע מענער פון דיא געמיינע לייט, און האבען א פערואמד לונג מיט לארס אין דער שטאדט געמאכט, און האבען בעלאגערט דאס הויז פון נסיון, און האבען זיין געוואלט צום פאלק ארויספיהרען. ⁶ און ווען

אפאסטעלוגעשיכטע יז

זיין האפען זיין ניט געפינען, האפען זיין יסון און עטליכע ברידער געשלעפט צו דיא אויבערשטע פון דער שטאדט, און האפען געשריגען, אז דינע וואס האפען דיא וועלט איבערגעקעהרט, זענען אויף אהער געקומען; ⁷ און יסון האט זיין אויפגענומען; און דינע אלע ווידערשפעניגען קעגען דיא געזעץ פון דעם קיסר, אינגרעס זיין זאגען אז עס איז דא איין אנדערער קעניג, דער איז ישוע. ⁸ און זיין האפען דערזעננט דאס פאלק און דיא אויבערשטע פון דער שטאדט ווען זיין האפען דאס געהערט. ⁹ און זיין האפען פערזיכערונג פון יסון און דיא איבריגע גענומען, און האפען זיין פרייא געלאזט.

¹⁰ און גלייך האפען דיא ברידער פולוס און סילא בייא נאכט קיין ברוואה ארויסגעשיקט, וועלכע ווען זיין זענען אהינגעקומען זענען אין דיא יודישע שול אריינגעגאנגען. ¹¹ און דינע זענען ערלעכע וויא דיא אין תעסאלוניקא געווען, אינגרעס זיין האפען דאס ווארט אנגענומען מיט דעם גאנצען ווילען, און האפען טעגליך דיא שריפט געפארשט אויב דינע זאכען זענען אזוי. ¹² דרום האפען פילע פון זיין געגלויבט, און ניט וועניג פון דיא גרעקישע אנשטענדיגע פרויען און מענער. ¹³ אבער ווען דיא יודען פון תעסאלוניקא האפען געוואר געווארען אז פולוס האט אויף אין ברוואה דאס ווארט פון גאט געפרעדיגט, זענען זיין אויף אהין געקומען און האפען דיא לייט אויפגערעגט און אויפגע- העצט. ¹⁴ און דאן האפען דיא ברידער פולוס גלייך אנועקגעשיקט, אז ער זאל ביי צום ים געהען; אבער סילא און טימותיוס זענען דארט געבליבען. ¹⁵ און דיא וואס האפען פולוס בעגלייט האפען איהם ביי קיין אהינס געבראכט; און ווען זיין האפען א בעפעהל גענומען צו סילא און טימותיוס, אז זיין זאלען צום געשווינדסטען צו איהם קומען, זענען זיין אנועקגעגאנגען.

¹⁶ און דערווייל פולוס האט אויף זיין אין אהינס געווארט, איז זיין גייסט אין איהם דערביטערט געווארען, ווען ער האט געזעהען אז דיא גאנצע שטאדט האט אפגעטער געדינט. ¹⁷ דרום האט ער געטענהעט אין דער שול מיט דיא יודען און מיט דיא גאטעספארבטיגע, און אויף דעם מארק אלע טאג מיט וועמען ער האט ויך בעגעגענט. ¹⁸ און עטליכע פילאזאפען פון דיא אפיקוריים און סטואיקער האפען ויך מיט איהם געשטריטען. און עטליכע האפען געזאגט, וואס וויל דינער פלוידערער זאגען? אנדערע האפען געזאגט, עס זעהט אויס אז ער דערזעהלט פון פרעמדע געטער; ווארין ער האט געפרעדיגט דיא בשורה טובה פון ישוע און תחיית המתים. ¹⁹ און זיין האפען איהם אנגער- האלטען און געפיהרט צום ארעאפאגוס, און האפען געזאגט, קעגען מיר וויסען וואס דינע גייג לעהרע איז פון וועלכע דוא רעדסט? ²⁰ ווארין דוא ברענגסט עפעס פרעמדע זאכען צו אונזערע אויערען; דרום ווילען מיר וויסען וואס דינע זאכען זענען. ²¹ נון אלע לייט פון אהינס און דיא פרעמדע וואס האפען דארט געוואוינט האפען דיא צייט אנדערש ניט פערבראכט, אויסער עפעס גייעס צו זאגען אדער צו הערען.

²² און פולוס איז געשטאנען אין מיטען פון דעם ארעאפאגוס און האט געזאגט,

אפאסטעלוגעשיכטע יז יח

איהר מענער פון אמינם, איך זעה אז איהר זענט אין אלע זאכען אביסעל אבערגלויביש. ²³ ווארין וואו איך בין פארבייא געגאנגען און האב אייגערע גאטעסדינסטע געזעהען. האב איך א מובח געפינען וואס איז דרויף געשריבען געווען. צו איין אונזערע אנטען גאט. דרום דעם וועלכעס איהר אונזער סענדליך דינט דערקלעהר איך איך. ²⁴ דער גאט וועלכער האט בעשאפען דיא וועלט און אקעס וואס איז דרינען, דינער איז דער האר פון הימל און ערד, און ער וואוינט נישט אין טעמפל וואס זענען מיט הענד געמאכט. ²⁵ און איז אויך נישט געדרינט דורך דיא הענד פון מענשען. אזוי וואו ער וואלט געפעס בעדארפען, ווארין ער האט אליין צו אלע געגעבען לעבען און אטעם און אלע זאכען. ²⁶ און ער האט פון איינעם געמאכט אלע פעלקער פון מענשען, אז וואו זאלען וואוינען אויף דיא גאנצע ערד, און האט פעסטגעזעצט דיא צייטען וואס זענען פריהער פערארדנעט געווארען, און דיא גרענצען פון זייגערע וואוינונג; ²⁷ אז וואו זאלען גאט זוכען, טאמער וועלען וואו איהם דאך פיהלען און געפינען, האמשישע ער איז נישט נויט פון געדען פון אונז. ²⁸ ווארין אין איהם לעבען מיר און בעזענען אונז און זענען, אזוי וואו עטליכע פון אייגערע משוררים האבען געזאגט,

ווארין מיר זענען אויך זיינע אפשיטאמונג.

²⁹ דרום ווייל מיר זענען דיא אפשיטאמונג פון גאט, זאלען מיר נישט דענקען אז דיא גאטהייט איז גלייך צו גאלד אדער זילבער אדער שטיין, א קונסטשטיק פון א מייסטער און פון מענשליכע געדאנקען. ³⁰ דרום האט גאט איבערגעדע ווערען דיא צייט פון דער אונטערזעהייט, אבער אזונד בעפעהלט ער אז אלע מענשען אין אלע ערטער זאלען תשובה טהון. ³¹ ווארין ער האט אויסגעזעצט א טאג ווען ער וועט דיא וועלט ריכטען מיט גערעכטיגקייט, דורך דעם מאן וואס ער האט אויסדערנוועהלט; דרויף ער האט פערזוכערט צו אלע מענשען אינדעם ער האט איהם פון דיא מייסע אויפגעוועקט.

³² און ווען וואו האבען פון תחית המתים געהערט, האבען עטליכע געשפערט, אבער אנדערע האבען געזאגט, מיר וועלען דך ווידער אמאל הערען זענען דינער נאך. ³³ אזוי איז פולוס פון צווישען וואו אונזעקגעגאנגען. ³⁴ אבער עטליכע מענער האבען זיך צו איהם בעהעפט און האבען געגלויבט, צווישען וועלכע איז געווען דיונסיוס פון ארגעאפאגוס און א פרויא וואס האט געהייסען באמאריס און גאך אנדערע מיט זיין.

יח ינאכדעם איז פולוס פון אמינם אונזעקגעגאנגען, און איז מיין קורנתוס געקומען. ² און ער האט א יוד געפינען וואס האט געהייסען אקוילא, וועלכער איז אין פונטוס געבוירען, און איז נישט לאנג פון איטאליא געקומען מיט זיין ווייב פריסקילא, ווארין קלודיוס האט בעפויילען אז אלע יודען זאלען פון רום אונזעקציהען. ³ און ער איז צו זיין געקומען, און ווייל ער איז פון דיא וועלכע געלאקה געווען איז ער בייא וואו געקליבען און האט געארבייט, ווארין זייגערע מלאקה איז געווען געזעלטען מאכען. ⁴ און ער האט געטענהעט אין דער

אפאסטעלגעשיכטע יח

שול אלע שבת, און האט דיא יודען און דיא גרעקען איבערגעקעמט.
⁵ און ווען סילא און טימותיוס זענען ארופגעקומען פון מקדוניה, איז פולוס פון דעם גייסט געוואונגען געווארען, און ער האט צו דיא יודען געצייגט אז ישוע איז דער משיח. ⁶ אבער זיין האבען זיך ווידערגעזעצט און האבען געלעסטערט; און ער האט זיין קלייד אפגעשאקעלט און האט צו זיין געזאגט, אייער בלוט זאל אויף אייער קאפ גיין, איך בין ריין; פון אצונד אן וועל איך געהען צו דיא גוים. ⁷ און ער איז פון דארטען אנטקעגנאנגען, און איז אריינגעקומען אים הויז פון א מאן וואס האט געהייסען טימיוס יוסטוס, וואס איז געווען א גאטעספארקטיגער, וועמעס הויז איז געבען דער שול געווען. ⁸ און קריספוס דער פֿרנס פון דער שול האט אן דעם הארץ געגלויבט מיט זיין גאנצען הויגעזינד, און פילע פון דיא קארינטער וואס האבען איהם געהערט האבען געגלויבט, און זענען געטובלט געווארען.
⁹ און דער האר האט צו פולוס געזאגט דורך איינע ערשיינונג אין דער נאכט, פארקט דיר ניט, גייערט דער און שווייג ניט שטיל. ¹⁰ ווארין איך בין מיט דיר, און קיינער וועט זיך ניט אונטערשטעהען דיר שלעכטעס צו טהון, ווארין איך האב פיל פאלק אין דינער שטאדט. ¹¹ און ער איז דארט געבליבען א נאך און זעקס חדשים, און האט צווישען זיין דאס ווארט פון גאט געלעהרט.
¹² אבער ווען גליון איז פירשט פון אכא געווען, זענען דיא יודען איינשטימיג אויפגעשטאנען קעגען פולוס, און האבען איהם צום משפט געבראכט, ¹³ און האבען געזאגט, דינער איבערקעמט דיא לייט אז זיין זאלען גאט דינען קעגען דער תורה. ¹⁴ אבער ווען פולוס האט געוואלט זיין מויל אויפמאכען, האט גליון צו דיא יודען געזאגט, ווען עס וואלט זיין איין אונזעכט אדער א קרימינאל נאך, איהר יודען, אזוי וואלט עס דעכט געווען איך זאל אייך אויסהאלטען. ¹⁵ אבער ווען עס זענען פראגען וועגען א ווארט און געמען און וועגען אייערע תורה, זעהט איהר זעלבסט דערצו; ווארין איך וויל ניט זיין קיין ריכטער איבער דינע נאכען. ¹⁶ און ער האט זיין אנטקעגערטענע פון דעם ריכטערשטול. ¹⁷ און זיין אלע האבען סאספענעס אנגעפאסט דעם גלעזטען פון דער שול, און האבען איהם געשלאגען פאר דעם ריכטערשטול. און גליון האט זיך דעריבער גאר ניט מצער געווען.
¹⁸ און פולוס איז נאך פילע טעג געבליבען, און האט זיך געזעגענט מיט דיא ברידער, און האט זיך קיין סירגא אנטקעגנשיפט, אזו פריסקילא און אקוילא מיט איהם; און ער האט זיין קאפ אין קנזריאה געשוירען, ווארין ער האט אויף זיך א גדר געהאט. ¹⁹ און ער איז ארופגעקומען קיין צעזעוס, און האט זיין דארט איבערגעלאזט, אבער ער איז זעלבסט אין דער שול אריינגעגאנגען און האט געטענהעט מיט דיא יודען. ²⁰ און ווען זיין האבען איהם געבעטען ער זאל בייא זיין א לענגערע צייט בלייבען, האט ער ניט געוואלט; ²¹ גייערט ער האט זיך מיט זיין געזעגענט און געזאגט, איך וועל צו אייך ווידער צוריקקעהרען מיט גאטעס ווילען. און ער איז פון צעזעוס אנטקעגנאנגען.

אפאסטעלונגעשיכטע יח יט

²² און איז ארויפגעקומען קיין קיסרין, און איז ארויפגעגאנגען און האט דיא קהלה געגריסט, און איז קיין אנטיוכיא ארויפגעגאנגען. ²³ און ווען ער האט זיך דארט א צייט אויפגעהאלטען, איז ער אנטעקעגאנגען, און איז דורכגעפארען כסדר דאס לאנד גאלאטיא און פרוגיא, און האט אלע פלמידים געשטארקט. ²⁴ און א געוויסער יוד וואס האט געהייסען אפולוס איז געקומען קיין אפעזוס, וואס איז געווען ביזא געבורט פון אלכסנדריא, א בעדערטער מאן, און מעכטיג אין דיא שריפטען. ²⁵ דויער איז געלעהרט געווען אין דעם וועג פון דעם האר'ן, און איז לעבאפטג אים גייסט געווען, און האט געהעט און געלעהרט וועגען ישוע, אבער ער האט נור פון דער טבילה פון יוחנן געוואוסט. ²⁶ און ער האט אנגעהויבען אפענטליך צו לעהרען אין דער שול, און ווען אקטיואלא און פריסקילא האבען איהם געהערט, האבען זיי איהם צו זיך גענומען, און האבען איהם נאך בעסער דעם וועג פון גאט דערקלעהרט. ²⁷ און ווען ער האט געוואלט דורכגעהען קיין אביא, האבען דיא ברודער איהם גרמיטיגט און האבען צו דיא פלמידים געשריבען, אז זייא זאלען איהם אויפנעמען. און ווען ער איז געקומען, האט ער פיל געהאלפען דיא וואס האבען געגלויבט דורך גנאד. ²⁸ ווארין ער האט דיא יודען שטארק ווידער-דעגט, און האט זייא אפענטליך אויס דער שריפט געווינען אז ישוע איז דער משיח.

י ¹ און עס איז געשעהען דערטויל אפולוס איז אין קורנתוס געווען איז פולוס דורכגעגאנגען דורך דיא אויבערע געגער, און איז קיין אפעזוס געקומען, און האט אטליכע פלמידים געפינען, ² און האט צו זייא געזאגט, האט איהר דערהאלטען דעם רוח הקודש זינט איהר האט געגלויבט? און זייא האבען צו איהם געזאגט, מיר האבען נישט אפילו געהערט אויב עס איז פארהאנען א רוח הקודש. ³ און ער האט געזאגט, צו וואס דען זענט איהר געטובלט געווארען? און זייא האבען געזאגט, צו דער טבילה פון יוחנן. ⁴ און פולוס האט געזאגט, יוחנן האט מיט דער טבילה פון השוכה געטובלט און האט געזאגט צום פאלק אז זייא זאלען גלויבען אן דעם וואס קומט נאך איהם, דאס איז אן ישוע המשיח. ⁵ און ווען זייא האבען דאס געהערט, זענען זייא געטובלט געווארען אים נאמען פון דעם האר'ן ישוע. ⁶ און ווען פולוס האט דיא הענד אויף זייא געלעגט, איז דער רוח הקודש אויף זייא געקומען, און זייא האבען מיט לשונות גערעדט און האבען נבואות געזאגט. ⁷ און אלע מענער זענען געווען קענען צוועלף.

⁸ און ער איז אין דער שול אריינגעגאנגען און האט דרייא חדשים מיטיג געשפראכען, און האט געטענהעט און איבערגערעדט וועגען דעם קעניגרייך פון גאט. ⁹ אבער ווען אטליכע זענען פעהרארשטעט געווען און האבען נישט געגלויבט און האבען דעם וועג פאר דעם פאלק געלעסטערט, אזוי האט ער זיך אויסגעווייכט, און האט דיא פלמידים אפגעווינדערט, און האט טעגליך געטענהעט אין דער שול פון טיראנוס. ¹⁰ און דאס איז געשעהען צוויי

אפאסטעלגעשיכטע יט

יאהר, אזוי אז אלע וואס האבען אין אסא געוואוינט, יודען און גרעקען, האבען דאס ווארט פון דעם האר'ן געהערט.

¹¹ און גאט האט גרויסע גבורות דורך דיא הענד פון פולוס געטהון, ¹² אזוי אז מען האט געבראכט פון גיין לייב טיכער אדער פארטיכער צו דיא קראנקע, און דיא קראנקהייטען האבען זייא פערלאזט, און דיא בענע גייסטער זענען ארויסגעגאנגען. ¹³ און עטליכע פון דיא יודישע וואנדערער, וואס זענען בעשטוערער געווען, האבען זיך אונטערגענומען אנצורופען דעם נאמען פון דעם האר'ן ישוע איבער דיא וואס האבען בענע גייסטער געהאט און האבען געזאגט, איך בעשטוער אייך בייא ישוע, דעם פולוס פרעדיגט. ¹⁴ און עס זענען געווען ויכען ויהן פון א געוויסען יודישען כהן גדול וועלכע האבען דאס געטהון. ¹⁵ און דער בענע גייסט האט געענטפערט און האט צו זייא געזאגט, ישוע ווייס איך, און פולוס קען איך, אבער ווער זענט אייך? ¹⁶ און דער מאן וואס האט דעם בענען גייסט איז אויף זייא געשפּרונגען, און האט זייא ביידע בייגעקומען, אזוי אז זייא זענען אויס דעם הויז ארויסגעלאפען נאכט און פערוואונדעט. ¹⁷ און דאס איז בעקאנט געווארען צו אלע יודען און גרעקען וואס האבען אין עפעזוס געוואוינט, און עס איז א שרעק אויף זייא אלע געפאלען, און דער נאמען פון דעם האר'ן ישוע איז פערהערליכט געווארען. ¹⁸ און פילע פון דיא וואס האבען געגלויבט זענען געקומען און האבען מתוהה געווען, און האבען זייערע מעשים דערזעהלט. ¹⁹ און עטליכע וואס האבען כשוף געטריבען האבען זייערע ביכער צונויפגעבראכט און האבען זייא פאר אלע פערברענט, און זייא האבען בערעכענט דעם פריי דערפון, און האבען געפינען אז עס האט פינפציג טויזענד שטיק וילכער בעטראפען. ²⁰ אזוי איז דאס ווארט פון דעם האר'ן מעכטיג געוואקסען און האט זיך געשטארקט.

²¹ און נאכדעם דינע זאכען זענען געגרינגט געווארען, האט זיך פולוס פארגענומען אים גייסט ווען ער איז דורך מקדוניה און אכא דורכגעגאנגען זען צו געהען קיין ירושלים; און ער האט געזאגט, נאכדעם איך בין דארט געווען מוז איך אויך רום געהען. ²² און ער האט געשיקט קיין מקדוניה צווייא וואס האבען איהם בעדינט, טימותיוס און עראסטוס, אבער ער האט זיך וועלכסט א צייט אין אכא אויפגעהאלטען.

²³ און עס איז געשעהען קעגען זענע צייט אז עס איז קיין קליינער רעש געווען וועגען דעם וועג. ²⁴ ווארין א געוויסער מאן וואס האט געהייסען דימעטריוס, א וילכער ארבייטער וואס פלעגט קליינע וילכערנע טעמפלען פון ארטעמיס צו מאכען, און האט צו דיא ארבייטער גיט וועניג געווינסט איינגעבראכט, ²⁵ האט זייא צוואמענגערופען און אויך דיא אנדערע ארבייטער פון גלייכע בעשעפטיגונג און האט געזאגט, אייך מענער, אייך ווייסט אז בייא דינער ארבייט האבען מיר אונזער פערמעגען; ²⁶ און אייך וועט און הערט, אז גיט אלליין אין עפעזוס גייערט אויך במעט אין גאנץ אסא האט דינער פולוס פיל לייט איבערגעטרעט און אפגעקעהרט אינדעם ער האט געזאגט,

אפאסטעלגעשיכטע יט

אז עס זענען ניט געטער וואס זענען מיט הענד געמאכט געווארען.²⁷ און ניט אליין איז דיעס אונזערען האנדעל א סכנה צו בושה צו קומען, גייערט אויך דער טעמפל פון דיא גרויסע געטין ארטעמים וועט פאר גאר ניט געהאלטען ווערען, און איהרע גדולה וועט אונטערנעמען, צו וועלכער גאנץ אסאך און דיא וועלט דינט.²⁸ און ווען ויילא האבען דאס געהערט און זענען געקומען געווארען, האבען ויילא געשריגען און געזאגט, גרויס איז ארטעמים פון דיא געזענער.²⁹ און דיא גאנצע שטאדט אין פול מיט געטער מעל געווארען; און ויילא האבען גאנץ און אריסטארכוס אנגעחאפט, וועלכע זענען אויס מקדונגא און האבען מיט פולוס גערייזט, און ויילא זענען מיט אמאל אים טעמפלער אריינגעלאפען.³⁰ און ווען פולוס האט געוואלט צווישען דעם פאלק געהען האבען איהם דיא תלמידים ניט געלאזט.³¹ און אויך געטליכע פון דיא אפיצירע פון אסאך וואס זענען ויילע פריינד געווען האבען צו איהם געשיקט, און האבען געבעטען אז ער זאל זיך ניט אונטערשטענען אים טעמפלער אריין צו געהען.³² אזוי האבען געטליכע דאס געשריגען און אנדערע געשעס אנדערש; ווארין דיא פערזאמלונג איז פערטומעלט געווען, און דיא מיינסטען האבען ניט געוואוסט פון וועסטומענען ויילא זענען צוזאמענגעקומען.

³³ און פון דיא לייט האבען ויילא אלכסאנדער ארויסגעבראכט, דעם דיא יודען האבען ווייטער געשטימט. און אלכסאנדער האט געווינקט מיט דער האנד, און האט זיך געוואלט פאר דעם פאלק פערזענטלעכען.³⁴ אבער ווען ויילא האבען געוואר געווארען אז ער איז א יוד, האבען אלע געשריגען מיט איין קול פאר צוויילא שעה לאנג, גרויס איז ארטעמים פון דיא געזענער.³⁵ און דער קאנגרעג האט דיא לייט געשטילט און געזאגט, איהר מענער פון געזענעס, וועלכער מענטש ווייסט ניט אז דיא שטאדט געזענעס איז דער טעמפל פערלויסער פון דיא גרויסע ארטעמים, און פון דעם בילד וואס איז פון דעם הימל ארופגעפאלען?³⁶ דרום ווייל דווע וואבען קענען ניט אפגעלייקענען ווערען, בעדארפט איהר שטיל צו גיין און קיין נאך איילענדיג טהון.³⁷ ווארין איהר האט דווע מענער אהערגעבראכט, וואס האבען ניט דיא טעמפל געוויכט, און האבען ניט געלעסטערט אייגערע געטין.³⁸ דרום ווען דימערטרום און דיא ארבייטער וואס זענען מיט איהם האבען געשעס קענען איימיצען, אזוי זענען משפטים פארהאנגען, אין דא זענען קיינערליכע שטעלפערטערטער, לאזען ויילא זיך אייגער דעם אנדערען פערקלאנגען.³⁹ אבער ווען איהר געשעס ווייטער פערלאנגט אזוי וועט עס בעשלאסען ווערען אין א געזעצליכע פערזאמלונג.⁴⁰ ווארין מיר זענען אין א סכנה פערקלאנגט צו ווערען ווענען קריג פון ווענען דעם היינטיגען טאג, ווארין עס איז קיין איהר וואס ניט פאר האנגען, אין דעסטומענען קענען מיר זיך ניט פאר דווער פערזאמלונג פער- גענטענען.⁴¹ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער דיא פערזאמלונג אונטערגעשיקט.

אפאסטעלגעשיכטע כ

כ ¹און ווען דאס געטומעל האט אויפגעהערט, האט פולוס דיא תלמידים גערופען און דערמאהנט, און האט זיך מיט זיין געזעגענט, און איז אנטקעגער גאנגען צו ריינען קיין מקדונא. ²און ווען ער איז נענטער דורכגעגאנגען און האט זיין מיט פילע רעד דערמאהנט, איז ער קיין גרעקענלאנד געקומען. ³און ווען ער האט זיך דארט דריי חדשים אויפגעהאלטען, און דיא יודען האבען אויף איהם געלויפערט, וויא ער האט געוואלט קיין סוריא אנטקעשיפען, האט ער זיך בעשלאסען צוריקצעהרען דורך מקדונא. ⁴און עס זענען מיט איהם געפאהרען ביי אסא, סופטרוס פון כירואה דער זון פון פורוס, אריסטארכוס און סעקינדרוס פון פעסאלוניקא, און גאיוס פון דערבי, און טימותיוס, און טיכיקוס און טראפיוס פון אסא. ⁵און דינע זענען פאראויס געגאנגען, און האבען אויף אונז געווארט אין טרואס. ⁶אבער נאך דיא טעג פון פסח האבען מיר זיך אנטקעגעשיפט פון פיליפי, און זענען צו זיין געקומען קיין טרואס אין פינף טעג, און זענען דארט זיבען טעג געבליבען. ⁷און אים גרשטען טאג פון דער וואך, ווען מיר זענען צוזאמענגעקומען ברויט צו ברעכען, האט פולוס צו זיין געפרעדיגט, ווארין ער האט געוואלט דעם אנדערען טאג אנטקעגעהען, און האט זיינע רעד רעד ביי צו מיטען נאכט געהאלטען. ⁸און עס זענען פילע ליכט געווען אין דער אויבערע שטוב וואו מיר זענען פערזאמעלט געווען. ⁹און א געוויסער יונגער מאן וואס האט געהייסען אכטובוס איז בייא דעם פענסטער געזעסען, און איז אין א טיפען שלאף געפאלען. און ווען פולוס האט לאנג געפרעדיגט, האט איהם דער שלאף בייגעקומען, און ער איז פון דעם דריטען שטאק ארויפגעפאלען, און ווען מען האט איהם אויפגעהויבען איז ער שוים געווען. ¹⁰אבער פולוס איז ארויפגעגאנגען און איז אויף איהם געפאלען, און האט איהם ארומגענומען און געזאגט, דערשרעקט אייך ניט, ווארין זיינע נשמה איז אין איהם. ¹¹און ער איז ארויפגעגאנגען און האט ברויט געבראכען און געגעסען, און האט נאך פיל מיט זיין געקעמט ביי צום טאג, און אזוי איז ער אנטקעגעגאנגען. ¹²און זיין האבען דעם יונגען מאן לעבענדיג געבראכט, און זיין זענען געטרייסט געווארען אהן מאס.

¹³אבער מיר זענען פאראויס צום שיף געגאנגען, און האבען זיך קיין אסוס געשיפט, ווארין דארט האבען מיר געוואלט פולוס ארויפנעמען. ווארין ער האט אזוי בעפולען, ווייל ער זעלבסט איז צו פוס געגאנגען. ¹⁴און ווען ער האט זיך מיט אונז אין אסוס בעגעגענט, האבען מיר איהם אויפגענומען, און זענען קיין מיטליני געקומען. ¹⁵און פון דארטען האבען מיר זיך ווייטער אנטקעגעשיפט, און זענען אויף דעם אנדערען טאג קעגענאיבער כיוס געקומען, און דעם טאג דערנאך זענען מיר צו סאמוס געלאנדעט, און דעם נעכסטען טאג זענען מיר געקומען קיין מילעטוס. ¹⁶ווארין פולוס האט בעשלאסען ער זאל עפעזוס פארביישפען, אז ער זאל ניט דיא צייט פערברענגען אין אסא; ווארין ער האט זיך געאיילט אז ער זאל ווען עס

אפאסטעלגעשיכטע כ

וואל מעגליך זיין אין ירושלים אויף שבועות זיין.
¹⁷ און ער האט פון מילעטוס קיין אפעיזוס געשיקט, און האט גערופען דיא
 עלזטע פון דער קהלה. ¹⁸ און ווען זיין זענען צו איהם געקומען, האט ער
 צו זיין געזאגט, איהר וויסט פון דעם ארשטען טאג אן ווען איך האב אסאך
 בעטערטען, אויף וועלכעס אופן איך בין בייא אייך דיא גאנצע צייט געווען.
¹⁹ און וויא איך האב געדריקט דעם הארץ מיט אלער דעמוט און מיט טרערען
 און פריפונגען, וואס איז מיר צוגעטראפען דורך דיא לויפונגען פון דיא
 יודען; ²⁰ וויא איך האב גיט אפגעשטורקטע האלפטען וואס איז געווען גינליך
 פאר אייך, אז איך וואל גיט אייך דערקלעהרען און לעהרען אפגעטיליך פון
 הויז צו הויז, ²¹ און וואל בעצייגען צו יודען און גרעקען תשובה צו גאט און
 גלויבען אן אנגעקען הארץ וישוע המשיח. ²² און נון זעה, איך געה געבונדן
 דען אים גייסט קיין ירושלים, און ווייס גיט וואס וועט מיר דארט בעגעגענען.
²³ חוין אז דער רוח הקודש בעצייגט צו מיר אין יעדער שטאדט און זאגט,
 אז קעטען און צרות אויף מיר ווארטען. ²⁴ אבער איך מאך מיר גאר גיט
 דערפון, און איך האלט גיט מיין לעבען טהייגער צו מיר וועלכסט, אז איך
 וואל מיין לויף אנדריגען, און דעם דריקט וואס איך האב אנגענומען פון דעם
 הארץ וישוע, צו בעצייגען דיא בשורה טובה פון דער גנאד פון גאט. ²⁵ און
 אצונד זעה, איך ווייס אז איהר אלע, צווישען וועלכען איך בין ארוםגעגאנגען
 אין האב געפערדיגט דאס קעניגרייך, וועט מיין פנים גיט מעהר זעהען.
²⁶ דרום בעצייג איך אייך דעם היינטיגען טאג, אז איך בין גיין פון דעם
 בלוט פון אלע; ²⁷ ווארין איך האב גיט פערמירען אייך צו צייגען דעם
 גאנצען סוד פון גאט. ²⁸ גיבט אכטונג אויף אייך וועלכסט, און אויף דיא
 גאנצע סטאדע, צווישען וועלכע דער רוח הקודש האט אייך אויפגעהער
 געמאכט, צו פאסען דיא קהלה פון גאט, וועלכע ער האט מיט זיין אייגען
 בלוט געקויפט. ²⁹ איך ווייס אז נאך מיין אפשיידען וועלען בענע וועלף צו
 אייך אריינקומען, און וועלען דיא סטאדע גיט שווען. ³⁰ און פון אייך
 אליין וועלען מענער אויפשטעהען וואס וועלען פערקעהרטע זאכען רעדען,
 כדי זיין זאלען דיא פלמידים נאך זיך צוציהען. ³¹ דרום וואכט, און
 געדענקט, אז דרייא זאךר לאנג האב איך גיט אויפגעהערט נאכט און
 טאג אייטליכען צו ווארנען מיט טרערען.

³² און אצונד, איך געפפעהל אייך צו דעם הארץ און צום ווארט פון
 זינע גנאד, וואס איז מעכטיג אויפצובויען, און צו געבען איין ארבישטאפט
 צווישען אלע הייליגע. ³³ איך האב פון קיינעם וילכער אדער גאלד אדער קלויזונג
 גיט בעגעהרט. ³⁴ איהר וויסט אליין אז דינע הענד האבען געדריקט צו מינע
 בעדערפנים, און צו דיא וואס זענען מיט מיר געווען. ³⁵ איך האב אייך
 אלע געלעהרט אז איהר זאלט אזוי ארבייטען און דיא שוואכע העלפען,
 און אז איהר זאלט דיא ווערטער פון דעם הארץ וישוע געדענקען, וויא
 ער אליין האט געזאגט, עס איז מעהר געבענשט צו געבען וויא צו געמען.

אפאסטעלגעשיכטע כ כא

³⁶ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער געקניגט און האט מיט זיין אלע געפעטען. ³⁷ און זיין האבען אלע שטארק געוויינט, און זענען פולום אויף דעם האלץ געפאלען, און האבען איהם געקישט; ³⁸ און זיין ווענען בעזונדער דער טרויריג געווען איבער דעם ווארט וואס ער האט געזאגט, אז זיין וועלען זיין פנים נישט מעהר זעהען. און זיין האבען איהם ביז צו דעם שיף בעגלייט.

כא ¹ און ווען עס איז געשעהען אז מיר האבען זיך פון זיין אפגעזונדערט און זענען אנטעקגעשיפט, זענען מיר געקומען מיט א גלייכען וועג קיין קואס, און דעם אנדערען טאג קיין רודוס, און פון דארטען קיין פטרא. ² און ווען מיר האבען א שיף געפינען וואס געהט אריבער קיין פיניקא, זענען מיר אריינגעגאנגען און האבען זיך אנטעקגעשיפט. ³ און ווען מיר האבען קיפּרוס דערזעהען, און האבען עס צו דיא לינקע האנד איבערגעלאזט, האבען מיר זיך קיין סוריא געשיפט, און זענען קיין צר ארופגעקומען; ווארין דארט האט דאס שיף געזאלט משה אפּלעגען. ⁴ און מיר האבען דיא מלמידים געפינען, און זענען דארט זיכען טעג געבליבען, וועלכע האבען צו פולום דורך דעם גייסט געזאגט, אז ער זאל נישט ארויפגעהען קיין ירושלים. ⁵ און ווען מיר האבען דיא טעג געענדיגט, זענען מיר אנטעקגעגאנגען, און זיין האבען אונז אלע בעגלייט מיט ווייבער און קינדער ביז אויס דער שטאדט ארויס, און מיר האבען געקניגט ביים פארטען פון ים, און האבען געפעטען; ⁶ און ווען מיר האבען זיך מיט איינאנדער געזעגענט, זענען מיר צום שיף אריינגעגאנגן גען, אבער זיין האבען זיך אהיים געקעהרט.

⁷ און ווען מיר האבען דיא רייזע פון צר געענדיגט, זענען מיר ארופגעקומען קיין פטאלעמא, און ווען מיר האבען דיא ברידער געגריסט, זענען מיר בייא זיין איין טאג געבליבען. ⁸ און דעם אנדערען טאג זענען מיר אנטעקגעגאנגען, און זענען קיין קיסרין געקומען, און זענען אריינגעגאנגען אים הויז פון פיליפּוס, וואס איז א מבשר געווען און איינער פון דיא זיכען, און מיר זענען בייא איהם געבליבען. ⁹ און דינער האט פיער טעכטער געהאט וואס זענען בתולות געווען, און האבען נבואות געזאגט.

¹⁰ און נאכדעם מיר זענען דארט פילע טעג געבליבען, איז א נביא ארופגעקומען פון דעם לאנד יהודה, וואס האט געהייסען אנאבוס, ¹¹ און ער איז צו אונז געקומען, און האט דעם גארטעל פון פולום גענומען, און האט זיך געבונדען הענד און פיס, און האט געזאגט, דאס זאגט דער רוח הקודש, אזוי וועלען דיא יודען אין ירושלים בינדען דעם מאן וועמעס גארטעל דאס איז, און וועלען איהם אין דיא הענד פון דיא גוים איבערגעגעבן. ¹² און ווען מיר האבען דינע ווערטער געהערט, האבען מיר און דיא לייט פון דעם ארט איהם געפעטען, אז ער זאל נישט ארויפגעהען קיין ירושלים. ¹³ דאן האט פולום געענטפערט, וואס טהוט איהר, אז איהר וויינט און צופרעכט מיין הארץ? ווארין איהר בין אנגעפרייט נישט אליין געבונדען צו ווערען, גייערט אויף צו

אפאסטעלגעשיכטע כא

שטארבען אין ירושלים פאר דעם נאמען פון דעם האר'ן ישוע. ¹⁴ און ווייל ער האט זיך נישט געלאזט איבעררעדען, האבען מיר אויפגעהערט און געזאגט, לאז דער ווילען פון דעם האר'ן געשעהען.

¹⁵ און נאך דינע טעג האבען מיר אוינגערע זאבען איינגעפאקט און זענען ארויפגעגאנגען קיין ירושלים. ¹⁶ און אטליכע פון דיא פלמידים פון קיסרין זענען מיט אונז געגאנגען, און האבען מיט זיך געפיהרט א געוויסען מנסון פון קיסרוס, איין אלטען פלמיד, בייא וועלכעם מיר האבען געזאלט איינ-שטעהען.

¹⁷ און ווען מיר זענען קיין ירושלים געקומען, האבען אונז דיא ברודער מיט פרייז אויפגענומען. ¹⁸ און דעם אנדערען טאג איז פולוס מיט אונז צו זעלב אריינגעגאנגען, און אלע גלעזטע זענען אהין געקומען. ¹⁹ און ווען ער האט זייא געגריסט האט ער זייא דערזעהלט איינס נאך דעם אנדערען וואס נאט האט צווישען דיא גוים געטהון דורך זיין דינסט. ²⁰ און ווען זייא האבען דאס געהערט, האבען זייא נאט געלויבט, און האבען צו איהם געזאגט, דוא זעהסט, ברודער, וויא פיל טויענד צווישען דיא יודען זענען דיא וואס גלויבען, און זייא זענען אלע אייפריג פאר דער תורה. ²¹ און זייא האבען זענען דיר געהערט, אז דוא לעהרסט אלע יודען וואס זענען צווישען דיא גוים אז זייא זאלען פון תורת משה אפטרעטען, און דוא זאגסט אז זייא זאלען דיא קינדער נישט בעשגידען, און זאלען נישט נאך דיא מנהגים נאכר געהען. ²² וואס דען איז עס? געוויס וועלען זייא הערען אז דוא ביסט געקומען. ²³ דרום טהוא דאס וואס מיר צו דיר זאגען; עס זענען מיט אונז פיער מענער וואס האבען אויף זיך א גדר. ²⁴ געס דינע, און רייניג דיך מיט זייא, און לאז דיר גאהלען פאר זייא, אז זייא זאלען זיך דעם קאפ שערען, און אלע וועלען וויסען אז דאס וואס זייא האבען זענען דיר געהערט איז נאר נישט, אבער דוא זעלבסט וואנדעלסט אויפריכטיג, און האלטסט דיא תורה. ²⁵ אבער זענען דיא גוים וואס גלויבען, האבען מיר געשריבען און האבען פערארדנעט אז זייא זאלען זיך היטען פון דיא קרבנות צו דיא אפגעטער אין פון בלוט און פון דערטארגענע זאבען און פון זנות. ²⁶ דאן האט פולוס דיא מענער גענומען, און דעם אנדערען טאג האט ער זיך מיט זייא גערייניגט, און איז אים בית המקדש אריינגעגאנגען, און האט אים געזאגט דיא דערפילונג פון דיא טעג פון דער רייניגונג, ביי דער קרבן נעמט פאר אטליכען פון זייא געבראכט ווערען.

²⁷ און ווען דיא זיבען טעג זענען באלד געענדיגט געווען, האבען איהם דיא יודען פון אסא אים בית המקדש געזעהען, און האבען דאס גאנצע פאלק אויפגעהעצט, און האבען זייערע הענד אויף איהם געלעגט. ²⁸ און האבען געשריגען, מענער פון ישראל, העלפט; דאס איז דער מאן וואס לעהרט אלע מענשען אין אלע ערטער קענען דעם פאלק און דער תורה און דינעם ארט; און ער האט אויף גרעקען אים בית

אפאסטעלוגעשיכטע כא כב

המקדש אריינגעבראכט, און האט דיעס הייליגען ארט געמיינ געמאכט.
²⁹ ווארין וייל האבען פריהער געזעהען טרופטום פון געזעס מיט איהם אין דער שטאדט, און האבען געדאכט אז פולום האט איהם אים בית המקדש אריינגעפיהרט. ³⁰ און דיא גאנצע שטאדט איז פערטומעלט געווארען, און דאס פאלק איז צונויף געלאפען, און וייל האבען פולום אנגענומען און האבען איהם פון דעם בית המקדש ארויסגעשלאפעט, און גלייך זענען דיא טהירען פערשלאסען געווארען.

³¹ און וייל האבען איהם געוואלט הרגענען, איז א בעריכט צום הויפטמאן פון דעם חיל אנגעקומען, אז גאנץ ירושלים איז אין א מהומה. ³² און גלייך האט ער סאלדאטען און אפיצירען גענומען, און איז צו וייל ארויפגעלאפען; און ווען וייל האבען דעם הויפטמאן און דיא סאלדאטען דערוועגען האבען וייל אויפגעהערט פולום צו שלאגען. ³³ דאן איז דער הויפטמאן צוגעקומען, און האט איהם גענומען און האט איהם געהייסען בינדען מיט צוויי קעטען; און ער האט געפרעגט ווער ער איז, און וואס ער האט געטוהן. ³⁴ און אימליכער צווישען דעם פאלק האט געשריגען און א געדער אנדערש; און ווען ער האט ניט געקענט קיין וועכערעס וויסען דורך דעם געטומעל, האט ער איהם געהייסען אים לאגער אריינפיהרען. ³⁵ אבער ווען ער איז אויף דיא טרעפען געקומען, האבען איהם דיא סאלדאטען געטראגען וועגען דער געוואלטעהעטיגקייט פון דיא לייט. ³⁶ ווארין פיל פאלק איז נאכגעגאנגען און האט געשריגען, אוועק מיט איהם.

³⁷ און ווען פולום האט געזאלט אים לאגער אריינגעפיהרט ווערען האט ער צום הויפטמאן געזאגט, טעג איה דיר געסעס זאגען? און ער האט געזאגט, פערשטעהסט דוא גרעקיש? ³⁸ ביסט דוא ניט דער מצרי וואס פאר דינע טעג האסט א מרידה געמאכט, און האסט אין דער וויסטעניס ארויסגעפיהרט פיער טויזענד מענטשען פון דיא רוצחים? ³⁹ און פולום האט געזאגט, איה בין א יודישער מאן אויס פרשיש אין קיליקיא, א בירגער פון קיינע געמיינע שטאדט; און איה בעט דיר, לאז מיר צום פאלק רעדען. ⁴⁰ און ווען ער האט איהם געלאזט, האט זיך פולום געשטעלט אויף דיא טרעפען און האט מיט דער האנד צום פאלק געווינקט. און ווען עס איז גאנץ שטיל געווארען, האט ער צו וייל אין העברעאיש גערעדט און געזאגט,

כב ¹ מענער, ברידער און פעטער, הארכט אצונד מיינע פערזענטפערונג צו איה. ² און ווען וייל האבען געהערט אז ער האט צו וייל אין העברעאיש גערעדט, זענען וייל נאך שטילער געווארען. און ער האט געזאגט, ³ איה בין א יודישער מאן, געבוירען אין פרשיש אין קיליקיא, און איה בין אויפגעצויגען אין דיער שטאדט צו דיא פיס פון גמלאאל, און בין שטרענג געלעהרט געווען אין דער תורה פון דיא פעטער, און האב קנאה געהאט וועגען גאט אזוי וייל איהר אלע דעם היינטיגען טאג. ⁴ און איה האב דינען וועג פערפאלגט ביז צום טויט, אינדעם איה האב מעגער און

אפאסטעלוגעשיכטע כב

פרויען געבונדען און אין געפענגנים איבערגעגעבען. ⁵ אזוי וויא אויך דער כהן גדול און אלע עלצטע מיר בעצייגען; פון ועלכע איך האב אויך בריף גענומען צו דיא ברידער, און בין קיין במשק געגאנגען אז איך זאל ברענגען אויך דיא וואס זענען דארט געווען געבונדען קיין ירושלים, אז וויא זאלען בעשטראפט ווערען. ⁶ און עס איז געשעהען וויא איך בין געגאנגען און בין געהענט צו במשק געקומען קעגען מיטען טאג, פלוצלינג האט א גרויס ליכט פון הימל ארום מיר געשיינט, ⁷ און איך בין צו דער ערד געפאלען און האב א קול געהערט וואס האט צו מיר געזאגט, שאול, שאול, ווארום פערפאלגסט דוא מיר? ⁸ און איך האב געענטפערט, האר, ווער ביסט דוא? און ער האט צו מיר געזאגט, איך בין ישוע הנצרי, דעם דוא פערפאלגסט, ⁹ און דיא וואס זענען מיט מיר געווען האבען דאס ליכט געזעהען, אבער דאס קול וואס האט צו מיר גערעדט האבען וויא ניט געהערט. ¹⁰ און איך האב געזאגט, האר, וואס זאל איך טהון? און דער האר האט צו מיר געזאגט, שטעה אויף און געה קיין במשק, און דארט וועט דיר געזאגט ווערען וועגען אלעס וואס איז דיר בעשטימט געווארען צו טהון. ¹¹ און ווען איך האב ניט געקענט זעהען פאר דיא קלארהייט פון דעם ליכט, בין איך געפיהרט געווארען ביא דער האנד פון דיא וואס זענען מיט מיר געווען, און בין קיין במשק געקומען.

¹² און א געוויסער חנניה, א פרומער מאן נאך דעם געזען, וואס איז בעצייגט געווען פון אלע יידען וואס האבען דארט געוואוינט, ¹³ איז צו מיר געקומען, און האט זיך ביא מיר געשטעלט, און האט צו מיר געזאגט, ברודער שאול, וויא זעהענדיג, און איך דיא ועלכעגע שעה האב איך איהם אנגעזעהען. ¹⁴ און ער האט געזאגט, דער גאט פון אונזערע אבות האט דיר פאראויסדערטועהלט אז דוא זאלסט גיין ווילען דערקענען, און זאלסט דעם גערעכטען זעהען און זאלסט הערען א קול פון גיין מויל, ¹⁵ ווארין דוא זאלסט איהם צום גדות גיין צו אלע מענטשען, וועגען דיא נאכען וואס דוא האסט געזעהען און געהערט. ¹⁶ און אזונד ווארום זאכסט דוא דיר? שטעה אויף און לאז דיר טיבלן, און וואש אפ דינע זינד, און רופ אן דעם נאמען פון דעם האר'ן.

¹⁷ און עס איז געשעהען ווען איך האב מיר קיין ירושלים אומגעקערט, און האב אים בית המקדש געבעטען, אזוי בין איך אין איינע ערשיינונג געווען. ¹⁸ און איך האב איהם געזעהען, אז ער האט צו מיר געזאגט, אייל דיר, און געה געשווינד ארויס אויס ירושלים, ווארין וויא וועלען ניט דיין צייגנים וועגען מיר אנגעמען. ¹⁹ און איך האב געזאגט, האר, וויא אליין וויסען אז איך האב אין געפענגנים איינגעזעצט און האב אין אלע שולען געשלאגען דיא וואס האבען אן דיר געגלויבט; ²⁰ און ווען דאס בלוט פון דיין גדות סטעפאנוס איז פערנאכען געווען, בין איך זעלבסט דערביא געשטאנען, און האב איינגעווייליגט און האב דיא קליידער געהיט פון דיא

אפאסטעלגעשיכטע כב כג

וואס האבען איהם געהרגעט. ²¹און ער האט צו מיר געזאגט, געה אהין, ווארין איך וועל דיר ווייט אנטעקשיקען צו דיא גוים.

²²און וויא האבען איהם צוגעהערט ביי צו דינעם ווארט, און האבען ווייז קול אויפגעהויבען און געזאגט, אונזע מיט אנטלעכעס מאן פון דער ערד, ווארין ער דארף גיט לעבען. ²³און דערנאך וויא האבען געשריגען און האבען ווייזערע קליידער צוריסען און האבען שטויב אין דער לופט געווארפען. ²⁴האט דער הויפטמאן בעפולען אז מען זאל איהם אים לאזער אריינברענגען, און האט געזאגט אז וויא זאלען איהם שטיין געבען און פערקלעבען, כדי ער זאל וויסען פארטראם וויא שרייבן אזוי פיל קעגען איהם. ²⁵און וויא וויא האבען איהם מיט רימען אנגעבונדען, האט פולוס צו דעם אפיציר געזאגט דער איז דערבייא געשטאנען, איז עס אויך דערלויבט א רומישען מאן אהן א משפט צו שלאגען? ²⁶און ווען דער אפיציר האט דאס געהערט, איז ער צום הויפטמאן געגאנגען און האט דערזעהלט און געזאגט, וואס טרוסט דוא? ווארין דינער מאן איז א רומער. ²⁷און דער הויפטמאן איז צוגעקומען און האט צו איהם געזאגט, זאג מיר, ביסט דוא א רומער? און ער האט געזאגט, יא. ²⁸און דער הויפטמאן האט געענטפערט, איך האב דינעם בירגערעכט פאר פיל געלד בעקומען. און פולוס האט געזאגט, אבער איך בין פרייא געבוירען. ²⁹דרום האבען וויא באלד פון איהם אפגעטרעטען וואס האבען איהם געזאלט פערקלעבען; און אויך דער הויפטמאן האט זיך געפארקטען, ווען ער האט געטראגן געווארען אז ער איז א רומער, און ווייל ער האט איהם געבונדען.

³⁰און דעם אנדערען טאג, ווייל ער האט פאר זיכער געוואלט וויסען ווארום ער איז פערקלאגט געווען פון דיא יודען, האט ער איהם פרייא געמאכט, און האט געהייסען דיא ערשטע כהנים און דאס גאנצע סנהדרין צוזאמענקומען, און האט פולוס ארופגעבראכט, און האט איהם צווישען וויא געשטעלט.

כג ¹און פולוס האט דאס סנהדרין אנגעזעהען און געזאגט, מענער בריי דער, איך האב פאר גאט געוואנדעלט מיט גאנץ גוטען געוויסען ביי צום היינטיגען טאג. ²און חנניה דער כהן גדול האט געהייסען דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען, אז וויא זאלען איהם אויף דעם מויל שלאגען. ³דאן האט פולוס צו איהם געזאגט, גאט וועט דיר שלאגען, דוא איבער געקלעבטע וואנד! וועסט דוא מיר צו ריכטען נאך דעם געזעץ, און קענען דעם געזעץ הייסט מיר שלאגען? ⁴אין דיא וואס זענען דערבייא געשטאנען האבען געזאגט, וועלסט דוא דעם כהן גדול פון גאט? ⁵און פולוס האט געזאגט, איך האב גיט געוואוסט, בירדער, אז ער איז כהן גדול; ווארין עס שטעהט געשריבען, דוא זאלסט גיט איבעל רעדען פון דעם פירשטען פון דיין פאלק. ⁶און ווען פולוס האט געוואוסט אז

אפאסטעלגעשיכטע כג

דער איינע טהייל איז צדוקים און דער אנדערע טהייל איז פרושים.
האט ער אים סנהדרין געשריגן. מענער ברידער, איך בין א פרוש,
דער זון פון פרושים; וועגען דער שאפנונג און תחית המתים בין איך
געריכטעט. יא און ווען ער האט דאס גערעט, איז א שטרייט געווארען צווישן
שען דיא פרושים און דיא צדוקים, און דיא פערזאמלונג איז צוטהיילט
געווארען. ⁸ ווארין דיא צדוקים זאגען אז עס איז נישט פארהאגען קיין תחית
המתים און קיין מלאך און קיין גייסט; אבער דיא פרושים בעקעגען ביידעס.
⁹ און עס איז געשעהען א גרויס געשטרייט, און עטליכע פון דיא סופרים פון
דעם טהייל פון דיא פרושים זענען אויפגעשטאנען און האבען געשטריטען און
געזאגט, מיר האבען קיין שלעכטעס אין דיעס מאן געפינען; אבער וואס
דען ווען א גייסט אדער א מלאך האט צו איהם גערעט? ¹⁰ און ווען עס איז
געשעהען א גרויס שטרייט, האט דער הויפטמאן זיך געפארקטען אז זיין
זאלען נישט פולוס צורייסען, און האט דיא סאלדאטען געהייסען ארופגעהן.
און פולוס פון מיטען זיין אנוועקשלאפען, און אים לאגער אריין פיהרען.

¹¹ און אין דיא אנדערע נאכט איז דער האר ביין איהם געשטאנען און
האט געזאגט, זיין געטרייסט, ווארין אזוי וויא דוא האסט בעצייגט וועגען
מיר אין ירושלים, אזוי מונט דוא אויך אין רום בעצייגען.

¹² און ווען עס איז טאג געווארען, האבען דיא יודען א חכם געמאכט,
און האבען זיך פערשנוואירען און געזאגט אז זיין וועלען נישט געסען און
נישט טרינקען, ביז זיין האבען פולוס געהרגעט. ¹³ און עס זענען מעהר
זיין פיגורציי געווען וואס האבען דיע פערשנווערונג געמאכט. ¹⁴ און זיין
זענען צו דיא גרשטע כהנים און צו דיא עלצטע געקומען און האבען
געזאגט, מיר האבען שטרענג בחרם געשוואירען אז מיר זאלען נישט געסען
ביז מיר זאלען פולוס הרגענען. ¹⁵ דרום לאזט איהר אצונד דעם הויפטמאן
און דאס סנהדרין וויסען, אז ער זאל איהם צו אייך ארופברענגען, גלייך אויב
איהר וואלט בעסער נאכפארשען דיא זאכען וועגען איהם; און מיר זענען
פארטיג איהם צו אומברענגען אזוי באלד ער וועט גאהענט קומען.

¹⁶ אבער דער זון פון פולוס שוועסטער האט פון דער לויצונג געהערט,
און ער איז געקומען און איז אים לאגער אריינגעגאנגען און האט דאס צו
פולוס דערזעהלט. ¹⁷ און פולוס האט איינעם פון דיא אפיצירען גערופען און
געזאגט, פיהר דיען יונגען מאן אנוועק צום הויפטמאן, ווארין ער האט עפעס
איהם צו דערזעהלען. ¹⁸ דרום האט ער איהם גענומען און האט איהם צום
הויפטמאן געבראכט און געזאגט, פולוס דער געפאנגענער האט מיר גערופען
און האט געבעטען אז איך זאל דיען יונגען מאן צו דיר פיהרען, וועלכער
האט דיר עפעס צו זאגען. ¹⁹ און דער הויפטמאן האט איהם אנגענומען
ביין דער האנד, און איז אויף דער גייט געגאנגען, און האט איהם געפירעט,
וואס איז דאס וואס דוא האסט מיר צו דערזעהלען? ²⁰ און ער האט
געזאגט, דיא יודען האבען זיך פערזייגט דיר צו בעטען אז דוא זאלסט

אפאסטעלגעשיכטע כג כד

פולוס מאַרנען צו דעם סנהדרין ארויפֿברענגען גלייך וויא דוא וואָלסט עפעס בעסער נאָכברענגען ווענען איהם.²¹ דרום פאלג דוא וויא ניט; ווארין מעהר וויא פֿיערציג מענער פון וויא לויפֿערן אויף איהם, וואס האבען א חכם געמאכט אז וויא וועלען ניט געסען און ניט טרינקען ביי וויא וועלען איהם אומברענגען; און אזויג ווענען וויא אָנגעברייט, און פאר דעם צוואַנגען פון דיר וואַרטען.

²² אזוי האט דער הויפטמאן דעם יונגען מאן אָפּגעלאָזט, און האט איהם אָנגעזאגט, דוא וואָלסט פאר קיינעם ניט אויסזאגען אז דוא האסט מיר דינע זאכען צו וויסען געטהון.²³ און ער האט צוויי פון דיא אָפּצירען גערופֿען און געזאגט, ברייט אָן צוויי הונדערט סאלדאטען אז וויא זאלען געהען ביי קיסרין, און זיבעציג רייטער, און צוויי הונדערט וואס טראגען שפיזען, אויף דיא דריטע שעה פון דער נאכט.²⁴ און שטעל צו בהמות, אז וויא זאלען פולוס אויפֿוועצען און זאלען איהם זיכער פיהרען צו פעליקס דעם גובערנער.²⁵ און ער האט אין א בריוו נאך דינער געשטאלט געשריבען;²⁶ קלודיוס לויסאס לאזט גריסען דעם געדעלסטען גובערנער פעליקס.²⁷ דינער מאן איז געפאנגען געווען פון דיא יודען, און ווען וויא האבען איהם געוואלט אומברענגען בין איה מיט סאלדאטען צוגעקומען און האב איהם אויסגעריסען, ווייל איה האב געוואוסט אז ער איז א רומער.²⁸ און ווייל איה האב געוואלט דיא אורזאך וויסען ווארום וויא פערקלאגען איהם, האב איה איהם פאר ווייזער סנהדרין געבראכט.²⁹ און איה האב געפינען אז ער איז פערקלאגט געווען ווענען שאלות פון ווייזערע הורה, אָפּער עס איז קיין פערקלאג וואס איז ווערט דעם טויט אָדער קעטען.³⁰ און ווען עס איז מיר אָנגעזאגט געווארען אז עס וועט זיין א לויפֿערונג קעגען דעם מאן, גלייך האב איה איהם צו דיר געשיקט, און האב דיא פערקלעגער געהייסען אז וויא זאלען פאר דיר זאגען וואס וויא האבען קעגען איהם.

³¹ אזוי האבען דיא סאלדאטען פולוס גענומען, וויא עס איז וויא בעפוילען געווען, און האבען איהם געבראכט בייא דער נאכט קיין אַנטיפאטריס.³² און אויף מאַרנען האבען וויא דיא רייטער איבערגעלאזט מיט איהם אַוועק־געהען, און האבען זיך צום לאגער אומגעקעהרט.³³ און וויא ווענען אין קיסרין אריינגעקומען, אין האבען דעם בריוו צום גובערנער איבערגעגעבען, און האבען איהם פולוס אויף פארגעשטעלט.³⁴ און ווען ער האט דעם בריוו געליינט, און האט איהם געפֿרעגט פון וועלכער מדינה ער איז, און האט פערשטאנען אז ער איז פון קיליקיא,³⁵ האט ער געזאגט, איה וועל דיר פעהרערען ווען דינע פערקלעגער וועלען אויך קומען. און ער האט איהם געהייסען היטען אים געריכטסחויף פון הורדוס.

כד ¹ און נאך פינף טעג איז חנניה דער כהן גדול, ארויפֿגעקומען מיט עטליכע פון דיא עלצטע, און מיט א געוויסען רעדנער טערטולוס, און וויא האבען צום גובערנער קעגען פולוס דערצעהלט.² און ווען ער איז

אפאסטעלונע שויכטע כד

גערופען געווארען, האט מערסטלום אנגעהויבען איהם צו פערקלאגען, און האט געזאגט, מיר לעבען אין גרויס פרידען דורך דיר, און פילע זאכען זענען פערפעסערט צו דינעם פאלק דורך דינע פארזיכטיגקייט, ³ און מיר געמען עס אן אלע צייט און אין אלע ערטער מיט פיל באנק, גערעכטער פעליקס. ⁴ אבער כדי איך זאל דיר ניט לענגער אויפהאלטען, בעט איך דיר דאס וואלט אונז בקצור צו הערען אין דינע גוטגקייט. ⁵ ווארן מיר האבען דינעם מאן וויא א פלאג געפינען, און ער מאכט קריגערייא צווישען אלע יודען אין דיא גאנצע וועלט, און איז דער הויפטפיהרער פון דער כחה פון דיא נצרים. ⁶ און ער האט אויך דעם בית המקדש פראבירט פערטויט-רייניגען, דעם מיר האבען אויפגעהאלטען. ⁸ דעם ווען דאס וועסט אליין פערהערען וועסט דא וויסען וועזען אלע זאכען פארנוואס מיר איהם פער-קלאגען. ⁹ און דיא יודען האבען אויך דרינען איינגעווייליגט, און האבען געזאגט אז דינע זאכען זענען אזוי.

¹⁰ און ווען דער הויפטמאן האט צו פולום געווינקט אז ער זאל רעדען, האט ער געענטפערט, ווייל איך ווייס אז דאס ביסט שוין פילע זאכען אלס א ריכטער איבער דינעם פאלק, אזוי מאך איך מיט פערעהליכעם הארצען מיינע פערענטפערונג. ¹¹ ווארן דאס קענסט וויסען אז עס זענען ניט מעהר וויא צוועלף טעג וינט איך בין ארויפגעגאנגען קיין ירושלים אנצובעטען. ¹² און וויא האבען מיר ניט געפינען אים בית המקדש מיט איינזעם א וכוונ האלטען אדער א קריג מאכען צווישען דיא לייט, ניט אין דיא שולען און ניט אין דער שטאדט, ¹³ און וויא קענען אויך ניט בעווייזען וועזען דיא זאכען וועלכע וויא מיר אזונד פערקלאגען. ¹⁴ אבער דאס בין איך מודה פאר דיר, אז נאך דעם וועג וואס וויא רופען א כחה, אזוי דינען איך דעם גאט פון מיינע אבות, אין גלויב אין אלע זאכען וואס שטעהען געשריבען אין דער תורה און אין דיא נביאים, ¹⁵ און איך האב דיא האפנונג צו גאט, אויף וועלכע וויא אליין אויף ווארשען, אז עס וועט זיין איינע אויפערשטע-הונג פון דיא צדיקים און דיא רשעים. ¹⁶ אין דינעם בין איך מיר אליין אויף מטרות, אז איך זאל בעשטענדיג א ריינעם געוויסען האבען פאר גאט און פאר מענשען. ¹⁷ און נאך פילע זאכען בין איך געקומען און האב צדקה געבראכט צו מיין פאלק, אין קרבנות, ¹⁸ און מיט דינעם האבען וויא מיר אים בית המקדש געפינען נאך מיינע רייניגונג, ניט מיט קיין לייט און ניט מיט קיין געטומעל; אבער עס זענען דא געוויסע יודען פון אסא ¹⁹ וועלכע האבען געזאלט פאר דיר זיין און פערקלאגען ווען וויא וואלטען געשע געהאט קענען מיר. ²⁰ אדער לאזען דינע זעלבסט זאגען, וואס אונזעכט

און האבען איהם געוואלט ריכטען נאך אונזערעם געזעץ. ¹ אבער לויטאס דער הויפטמאן איז צוגעקומען, און האט איהם מיט גרויסער געוואלט אויס אונזערע הענד אונעקגענומען. אין ער האט געהייסען זיינע פערקלעגער צו דיר קומען.

אפאסטעלגעשיכטע כד כח

זיין האבען אין מיר געפינען ווען איך בין פאר דעם סנהדרין געשטאנען.
²¹ חוץ פאר דינעם איינציגען טארט וואס איך האב געשריגען ווען איך בין
 צווישען זיין געשטאנען, אז וועגען תחית המתים בין איך דעם היינטיגען
 טאג ביין איך געריכטעט.

²² און פעליקס האט זיין אויף יפּעטער אפגעלעגט, טארין ער האט
 בעסער וועגען דינעם וועג געוואוסט, און האט געזאגט, ווען לויסאס דער
 הויפטמאן וועט ארויפקומען, וועל איך וועגען איך געוואר ווערען. ²³ און ער
 האט דעם אפיציר אנגעזאגט, אז ער זאל איהם היטען, און זאל איהם
 פרייהייט געבען, און אז מען זאל קיינעם פון זיינע פריינד נישט פערביטען
 איהם צו בעדינען.

²⁴ און נאך עטליכע טעג איז פעליקס געקומען מיט זיין אייגענען ווייב
 דרוסילה, וואס איז א יודענע געווען, און האט נאך פולוס געשיקט, און האט
 איהם געהערט וועגען דעם גלויבען אן דעם משיח. ²⁵ און זיין ער האט
 וועגען געקעמטקייט און מעסיגקייט גערעט, און דעם געריכט וואס וועט
 קומען, האט פעליקס געציטערט און געענטפערט, געה אצינד אונזעך, אבער
 ווען איך האב א פאסענדע צייט וועל איך דיך לאזען רופען. ²⁶ און ער האט
 אויך געהאפט אז פולוס וועט איהם געלד געבען; דרום האט ער מעהר אפט
 נאך איהם געשיקט און האט מיט איהם געשמוסט. ²⁷ און ווען צוויי נאחר
 זענען דערפילט געווארען איז פרקיוס פעסטוס אויף דעם ארט פון פעליקס
 געקומען; און פעליקס האט געוואלט דיא יודען א געפעלען טהון, און האט
 פולוס געבונדען איבערגעלאזט.

כח ¹ דרום ווען פעסטוס איז אין דער מדינה אריינגעקומען, איז ער נאך
 דריין טעג פון קיסרין קיין ירושלים ארויפגעגאנגען. ² און דיא ערשטע
 כהנים מיט דיא עלצטע פון דיא יודען האבען איהם דערצעהלט קעגען
 פולוס, און האבען איהם געבעטען, ³ און האבען א חסד פון איהם פער-
 לאנגט, אז ער זאל איהם קיין ירושלים רופען, אינדעם זיין האבען אויף
 איהם געלויבט אז זיין זאלען אויף דעם וועג איהם אומברענגען. ⁴ נאך
 האט פעסטוס געענטפערט, אז פולוס זאל אין קיסרין געהאלטען ווערען, און
 אז ער וועט אליין באלד אהין אנטקעגעהען. ⁵ לאזען דרום דיא מעכטיגע
 צווישען איך, האט ער געזאגט, מיט מיר ארויפגעהען, און ווען זיין האבען
 געפֿעס א נאך קעגען דעם מאן לאזען זיין איהם פערקלאנגען.

⁶ און ווען ער איז ביין זיין געבליבען נישט מעהר וויא אכט אדער צעהן
 טעג, איז ער קיין קיסרין ארויפגעגאנגען, און דעם אנדערען טאג האט ער
 זיך געזעצט אויף דעם ריכטערשטיהל, און האט פולוס געהייסען ברענגען.
⁷ און ווען ער איז געקומען, האבען איהם דיא יודען וואס זענען פון ירושלים
 ארויפגעקומען ארומגערינגעלט, און האבען פילע און שווערע פערשולדיגונגען
 געבראכט, וועלכע זיין האבען נישט געקענט בעווייזען. ⁸ פולוס האט זיך
 פערענטפערט, איך האב גאר נישט געווינדט קעגען דער תורה פון דיא

אפאסטעלגעשיכטע כה

יודען, אויף ניט קענען דעם בית המקדש, אין אויף ניט קענען דעם קיסר.
 *אבער פעסטום האט געוואלט דיא יודען א געפעלען טהון, און האט פולום
 געגנטפערט און געזאגט, ווילסט דוא קיין ירושלים ארויפגעהן און דארט
 פאר מיר געריכטעט ווערען ווענען דו זענען נאכען? ¹⁰ אבער פולום האט
 געזאגט, איך שטעה פאר דעם ריכטערשטיהל פון דעם קיסר, וואו איך מוז
 געריכטעט ווערען. דיא יודען האב איך קיין אונזעכט ניט געטהון, אזוי
 וויא דוא ווייסט נאכין גוט. ¹¹ דרום ווען איך האב אונזעכט געטהון און
 א נאך וואס איז ווערט דעם טויט, בין איך בערייט צו שטארבען; אבער
 ווען עס איז נאר ניט וואס דו זען מיר פערקלאגען, אזוי קען מיר קיינער צו וויא
 ניט איבערגעבען; איך בערוף מיר אויף דעם קיסר. ¹² דאן האט זיך פעסטום
 בעראטען מיט דעם ראטה, און האט געגנטפערט, דוא האסט דיר אויף
 דעם קיסר בערופען, דוא זאלסט צום קיסר געהען.

¹³ און ווען עטליכע טעג זענען פארבייא געגאנגען, זענען דער קעניג אנריפא
 און בערניקה קיין קיסרין ארויפגעקומען אום פעסטום צו גריסען. ¹⁴ און ווען
 וויא זענען דארט פילע טעג געבליבען, האט פעסטום דיא זאכען ווענען פולום
 צו דעם קעניג פארנעשטעלט און געזאגט, א געוויסער מאן איז איבער-
 געלאזט געבונדען פון פעליקס. ¹⁵ און ווען איך בין אין ירושלים געווען,
 דיא ערשטע כהנים און דיא עלצטע פון דיא יודען האבען ווענען איהם
 איין אנקלאג געמאכט, און האבען געבעטען אום א פסק קענען איהם. ¹⁶ און
 איך האב וויא געגנטפערט, אז עס איז ניט מנהג בייא דיא רומער א מאן
 צום טויט איבערגעבען ביז דער וואס איז פערקלאגט האט זיינע פערקלעגער
 פנים לפנים, און האט א געלעגענהייט זיך צו פערזענטפערן ווענען דער
 אנקלאג. ¹⁷ דרום ווען וויא זענען דא צוואנעגנעקומען, האב איך גאר קיין
 אויפהאלט ניט געמאכט, און בין דעם אנדערען טאג אויף דעם ריכטער-
 שטיהל געזעסען, און האב געהייסען דעם מאן ברענגען. ¹⁸ און ווען דיא
 פערקלעגער זענען אויפגעשטאנען, האבען וויא ווענען איהם קיינע בעשול-
 דיגונג פון שלעכטע ניט געבראכט אזוי וויא איך האב געדאכט. ¹⁹ אבער
 וויא האבען עטליכע פראגען קענען איהם ווענען זייערע אייגענע אבער-
 גלויביגקייט, און ווענען א געוויסען שווע וועלכער איז געשטארבען אויף
 דעם פולום האט געזאגט אז ער לעבט. ²⁰ און ווייל איך בין מסופק
 געווארען ווענען אזעלכע פראגען, האב איך געזאגט אויב ער וויל קיין
 ירושלים געהען און דארט ווענען דו זענען נאכען געריכטעט ווערען. ²¹ אבער
 ווען פולום האט זיך בערופען אז ער זאל געהאלטען ווערען ביז אויגוסטום
 נעמט בעשיידען, האב איך איהם געהייסען היטען ביז איך וועל איהם צום
 קיסר שיקען. ²² און אנריפא האט צו פעסטום געזאגט, איך האב אויף
 זעלבסט געוואונשט אז איך זאל דעם מאן הערען. און ער האט געזאגט,
 אויף מארגען זאלסט דוא איהם הערען.

²³ דרום דעם אנדערען טאג ווען אנריפא און בערניקה זענען געקומען מיט

אפאסטעלוגעשיכטע כה כו

גרויסער פראכט, און זענען אין דער פערדערשטוב אריינגעגאנגען מיט דיא הויפטמענער און דיא פארנעמסטען מענער פון דער שטאדט, ווען פֿעסטום האט א בעפעהל געגעבען האט מען פֿולום אריינגעפראכט. ²⁴ און פֿעסטום האט געזאגט, קעניג אנריפא און אלע וואס זענען דא מיט אונז, איהר זעהט דעם דאווענען וועגען וועלכעס דיא פערזאמלונג פון דיא יודען האט מיר געפֿערטען אין ירושלים און אויף דא, און וויא שרייבן אז ער בעדארף ניט לענגער צו לעבען. ²⁵ אבער איך האב דערקאנט אז ער האט ניט געטהון קיין נאך וואס איז ווערט דעם טויט; און ווען ער אליין האט זיך בערופען אויף אויגוסטוס, האב איך בעשלאסען אז איך זאל איהם שיקען. ²⁶ און וועגען איהם האב איך גאר ניט זיכערעס צום הערר'ן צו שרייבען; דרום האב איך איהם פאר אייך געבראכט, און בעזונדער פאר דיר, קעניג אנריפא, אז נאכדעם דער פערדער וועט געשעהען זאל איך געפֿעס האבען צו שרייבען. ²⁷ ווארין געם שיינט מיר אונפֿערשטענדיג צו זיין א געפאנגענען צו שיקען, און ניט דיא פערשולדיגונג קעגען איהם אנצוצייגען.

כו 1 און אנריפא האט צו פֿולום געזאגט, דוא מענסט פאר דיר וועלכסט רעדען. דאן האט פֿולום דיא האנד אויסגעשטרעקט און האט זיך פֿערגעניגט פֿערט; ² איך זעען מיר גליקליך, קעניג אנריפא, אז איך זאל מיר היינט פאר דיר פֿערגענסטערען וועגען אלע זאכען פאר וועלכע איך בין פֿערגלאגט פון דיא יודען. ³ בעזונדער ווייל דוא פֿערשטעהסט אלע מנהגים און שאלות וואס זענען ביא דיא יודען; דרום בעט איך דיר אז דוא זאלסט מיר געדולדיג הערען. ⁴ מיין לעבען פון מיין יוגענד אויף, וואס איז פון אנהייב אן צווישען מיין פאלק און אין ירושלים געווען, וויסען אלע יודען. ⁵ וועלכע האבען מיר פון אנהייב אן געקענט, ווען וויא וואלטען בעצייגען, אז איך האב געלעבט וויא א פֿרוש נאך דיא שטרענגסטע כּהן פון אונזערע רעליגיאן. ⁶ און אזונד שטעה איך געריכטעט צו ווערען וועגען דער האפנונג פון דער הכּהן וואס גאט האט געגעבען צו אונזערע אבות, וועלכע אונזערע צוועלף שבטים האפען צו דערלאנגען, און בעשטענדיג דיגענען וויא גאט טאג און נאכט; וועגען דיזער האפנונג, קעניג אנריפא, בין איך פֿערקלאגט פון דיא יודען. ⁸ ווארום האלט איהר געם פאר אונגלויבליך אז גאט וועט דיא טויטע אויפֿוועקען? ⁹ איך האב אודא ביא מיר וועלכסט געדאכט, אז איך מוז פיל מהן קעגען דעם גאמען פון ישיע הנצרי. ¹⁰ און איך האב געם אויף אין ירושלים געטהון, און האב פילע פון דיא הייליגע אין געפענגנים איינגעשלאסען, ווען איך האב מאכט פון דיא גרשטע כּהנים דערהאלטען, און ווען וויא זענען אימגעבראכט געווען, בין איך דערצו ביאגעשטימט. ¹¹ און איך האב וויא אפּט אין אלע שולען געפֿיניגט, און האב וויא געזוואונגען צו לעסטערן, און ווייל איך בין קעגען וויא זעהר גרויזאם געווען, האב איך וויא פֿערפאלגט בין אין פרעמדע שטעט.

¹² און דערווייל איך בין קיין במשק געגאנגען מיט מאכט און א בעפעהל

אפאסטעלגעשיכטע כו

פון דיא גרשטע כהנים. ¹³ האב איך געזעהען אויף דעם וועג אין מיטען טאג, א קעניג, א ליכט פון הימל, הערליכער וויא דיא שיינונג פון דער זון, וואס האט געשינקט ארום מיר און דיא וואס זענען מיט מיר געגאנגען. ¹⁴ און ווען מיר זענען אלע צו דער גרד געפאלען, האב איך א קול געהערט וואס האט צו מיר אין לשון עברי געזאגט, שאול שאול, ווארום פערפאלגסט דוא מיד? עס איז שווער פאר דיר קענען דוא שטאכעל צו שטויסען. ¹⁵ און איך האב געזאגט ווער ביסט דוא, האר? און דער האר האט געזאגט, איך בין ישוע דעם וואס פערפאלגסט; ¹⁶ אבער שטעה אויף, און שטעה אויף דינע פיס, ווארין איך האב מיד פון דעסטוועגען צו דיר בעווייזען אז איך זאל דיר מאכען צום דינער און צום געזען וועגען דיא זאכען וואס דוא האסט געזעהען, און וועגען דיא וואס איך וועל מיד צו דיר בעווייזען. ¹⁷ און איך וועל דיר מציל זיין פון דעם פאלק און פון דיא גוים, צו וועלכע איך שיק דיר. ¹⁸ אז דוא זאלסט ווייזערע אויגען אויפמאכען, וויא אומצוקעהרען פון דער פינסטערניס צום ליכט, און פון דער מאכט פון דעם שטן צו גאט, אז וויא זאלען דערהאלטען פערגעבונג פון זינד, און איין ערכשאפט צווישען דיא וואס זענען געהייליגט דורך דעם גלויבען וואס איז אן מיר.

¹⁹ דרום, קעניג אנריפא, בין איך נישט ווידערשפעניג געווען קענען דיא הימלישע גרשיינונג, ²⁰ גייערע צוגרשט צו דיא וואס זענען אין דמשק און אין ירושלים, און אים גאנצען לאנד פון יהודה, און צו דיא גוים האב איך דערקלערט, אז וויא זאלען תשובה טהון און זאלען זיך צו גאט אומקעהרען, און זאלען ווערן טהון וואס זענען ווירדיג פון תשובה. ²¹ זענען דינע זאכען האבען מיר דיא יודען אים בית המקדש גענומען, און האבען פערזוכט מיר אומצוברענגען. ²² דרום ווייל איך האב הילף פון גאט דערהאלטען שטעה איך ביז צו דעם טאג, און בעצייג צו קליין און גרויס, אינדעם איך זאג נישט קיין אנדערע זאך אויסער וואס דיא נביאים און משה האבען געזאגט אז עס וועט געשעהען, ²³ אז דער משיח וועט ליידען, און אז ער וועט דער גרשטער זיין וואס וועט פון דיא מיינע אויפשטעהען, און וועט פריעדנען ליכט צום פאלק און צו דיא גוים.

²⁴ און דערנאך ער האט זיך אזוי פערענטפערט, האט פערסטוס מיט א הויף קול געזאגט, פולוס, דוא ביסט אנזיניג, דאס פילע לערנען מאכט דיר משיגע. ²⁵ אבער פולוס האט געזאגט, איך בין נישט משיגע, פארנעמסטער פערסטוס, גייערע איך רעד ווערטער פון וואהרהייט און פערשטאנד. ²⁶ ווארין דער קעניג ווייסט וועגען דינע זאכען, פאר דעם איך רעד אויף געענטליך; ווארין איך בין געווען אז קיינס פון דינע זאכען איז פון איהם נישט פערקארנען; ווארין דאס איז נישט אין א ווינקעל געשעהען. ²⁷ קעניג אנריפא, גלויבסט דוא דיא נביאים? איך ווייס אז דוא גלויבסט. ²⁸ און אנריפא האט צו פולוס געזאגט, מיט וועניג איבעררעדעסט דוא דיר א קריסט מיד צו מאכען. ²⁹ און פולוס האט געזאגט, הלואי זאל גאט געבען, אז אויב מיט וועניג אדער מיט

אפאסטעלוגעשיכטע כו כז

פיל ניט אליין ווא גייצט אויך אלע וואס הערען מיר היינט זאלען אנערלעכע ווין וויא אויך ביין חוץ דינע קעטען.

³⁰ און דער קעניג איז אויפגעשטאנען, און דער גופערנער, און בערניקה, און דיא וואס זענען מיט זייא געוועסען. ³¹ און זענען אן דער ווייט געגאנגען און האבען צווישען זיך גערעט און געזאגט, דינער מאן האט גאר ניט געטהון וואס פערדינט דעם טויט אדער דיא קעטען. ³² און אגריפא האט צו פערסטוס געזאגט, דינער מאן וואלט געקענט בעפרייט ווערען, ווען ער וואלט זיך ניט אויף דעם קיסר בערופען.

כו ¹ און ווען עס איז פערשלאסען געווען אז מיר זאלען זיך אנטקשיפען קיין איטאליא, האבען זייא פולוס און עטליכע אנדערע געפאנגענע איבערגעגעבען צו א הויפטמאן, וואס האט געהייסען יוליוס, פון דעם חיל פון אויגוסטוס. ² און מיר זענען אריינגעגאנגען אין א שיף פון אדראמיטע וואס האט געזאגט זענעלן אין דיא ערטער פון אסזא, און זענען אנטקעשיפט; און עס איז מיט אויז געווען אריסטארכוס פון תעסאלוניקא אויס מקדוניא. ³ און דעם אנדערען טאג זענען מיר ארויפגעקומען קיין צידון; און יוליוס האט זיך פריינדליך געהאלטען קעגען פולוס, און האט איהם דערלויבט צו זיינע פריינד צו געהען, כדי זייא זאלען איהם פערזארגען. ⁴ און פון דארטען זענען מיר אנטקעשיפט, און האבען געזעגעלט אונטער קיפרוס, ווייל דיא וויינד זענען אויז געמגעגען געווען. ⁵ און ווען מיר האבען געזעגעלט איבער דעם ים פון קיליקיא און פאמפיליא, זענען מיר ארויפגעקומען קיין מירא אין לוקנא. ⁶ און דארט האט דער הויפטמאן א שיף פון אלכסאנדריא געפינען, וואס איז קיין איטאליא געגאנגען, און האט אויז דרויף אריינגעשיפט. ⁷ און ווען מיר האבען פילע טעג לאנגזאם געזעגעלט, און זענען קוים קעגען קנידוס געקומען, ווייל דער וויינד האט אויז ניט געלאזט, האבען מיר זיך אונטער קראטא געזעגעלט קעגענאיבער סלמוני; ⁸ און מיר זענען דינעם קוים פארבייא געגאנגען, און זענען צו א געוויסען ארט געקומען וואס איז גערופען דער שענהע האפען, און נאךענט דערבייא איז דיא שטאדט לסנא געווען.

⁹ און נאך א לאנגע צייט ווען עס איז שוין געפעהרליך געווען זיך צו שיפען, ווייל דאס פאסטען איז אויך שוין פארבייא געווען, האט זייא פולוס געווארנט, ¹⁰ און האט צו זייא געזאגט, איהר מענער, איהר זעה אז דינע ריינע וועט שלעכט ווין און מיט גרויסעם שאדען, ניט אליין צו דער לאדונג און צו דעם שיף, גייצט אויך צו אונזער לעבען. ¹¹ אבער דער הויפטמאן האט מעהר געגלויבט דעם פיהרער און דעם הערר'ן פון דעם שיף וויא דיא רעד פון פולוס. ¹² און ווייל דער האפען איז ניט גוט געווען דרינען צו ווינטערן, האבען דיא מייסטען געראטעווען אז זייא זאלען פון דארטען אנטקען שיפען, ווען מעגליך צו קומען קיין פיניקס אין איבערווינטערן, וואס איז א האפען פון קראטא, און ליגט קעגען דער וידעוועסט און נאךדינעסט זייט,

אפאסטעלגעשיכטע כז

¹³ און ווען דער ויד ווינד האט לייכט געבלאזען, האבען זיין געדאכט אז זיין האבען זייער פכלית דערהאלטען, און זענען ארויסגעפאהרען און זענען קראטא פארבייא געשיפט. ¹⁴ אבער ניט לאנג דערנאך האט זיך קענען איהר דערהויבען א שטורמ ווינד, וואס איז גערופען אורקילון; ¹⁵ און ווען דאס שיף איז דערגריפען געווען, און האט ניט געקענט קענען דעם ווינד בעשטעהען, האבען מיר עס געלאזט געהען און זענען געפאהרען. ¹⁶ און געלאפענ-דיג אונטער א געוויסע אינזעל וואס הייסט קלוידיא האבען מיר קוים געקענט דאס קליינע שיפעל איינהאלטען; ¹⁷ און ווען זיין האבען עס ארויפגעצויגען האבען זיין מיטעל בענוצט, און האבען דאס שיף אונטער-גענארטעלט. און זיין האבען זיך געפארקטען אז זיין זאלען ניט אין דיא סרטס אריינפאלען, און זיין האבען דאס טאקעלונערק ארופגעלאזט, און זענען אזוי געפאהרען. ¹⁸ און ווען מיר זענען אין א גרויסען שטורמ ווינד געווען, האבען זיין דעם אנדערען טאג אויסטאסונג געמאכט, ¹⁹ און דעם דריטען טאג האבען זיין מיט זייערע אייגענע הענד דיא מישא פון דעם שיף ארויס-געווארפען. ²⁰ און ווען ניט דיא וון און ניט דיא שטעהען האבען זיך פאר פילע טעג בעוויזען, און קיין קליינער שטורם איז קענען אינז געווען, אלע האפנונג אז מיר זאלען גערעטעט ווערען איז אנטקעגנזייער גע-ווארען.

²¹ און ווען זיין האבען שוין לאנג געפאסט, דאן איז פולוס צווישען זיין אויפגעשטאנען און האט געזאגט, איהר מענער, איהר האט מיר געזאלט צוהערען און ניט פון קראטא ארויסשיפען, און אזוי צו בעקומען דינע געפאהר-און דינען שאדען. ²² אבער אזוינאך דערמאהן איך אייך איהר זאלט גוטען מיט האבען, ווארין קיין נפש פון אייך וועט פערלירען ווערען, גייערט דאס שיף אליין. ²³ ווארין אין דינער נאכט איז ביין מיר געשטאנען א מלאך פון גאט, וועמעס איך בין, וועלכען אויך איך דינען. ²⁴ און האט געזאגט, פארקט דיך ניט, פולוס, ווארין דוא מוזט פאר דעם קיסר שטעהען; און זעה, גאט האט דיר געגעבען אלע וואס זייען זיך מיט דיר. ²⁵ דרום איהר מענער, האט גוטען מיט; ווארין איך האב בטחון אין גאט אז עס וועט געשעהען אזוי וויא עס איז מיר גערעט געווארען. ²⁶ אבער מיר מוזען אויף א געוויסע אינזעל געווארפען ווערען.

²⁷ און ווען עס איז געווען דיא פייערצעהנטע נאכט, דערנאך מיר זענען אין אדריו ארויפגעטריבען, אין מיטען דער נאכט האבען דיא שיפלייט געדענקט אז זיין קומען נאהענט צו לאנד. ²⁸ און זיין האבען דאס ווינקבלייט געווינקען, און האבען צוואנציג קלאפטער טיף געפינען, און ווען זיין זענען אביסעל וויי-טער געפאהרען, האבען זיין ווידער געווינקען, און האבען פינפצעהן קלאפטער געפינען. ²⁹ און ווייל זיין האבען געפארקטען אז מיר זאלען ניט אן פאלען אנטשטויסען, האבען זיין פיער אנקער היינטען פון דעם שיף געווארפען, און האבען געוואונשט עס זאל טאג ווערען. ³⁰ און ווען דיא שיפלייט האבען

אפאסטעלוגעשיכטע כז

געזוכט פון דעם שיף צו אנטלויפֿען, און האָבען דאָס קליינע שיפֿעל אים ים אַרופֿגעלאָזט, אזוי וויא וויא האָבען געוואלט אנקער וואַרפֿען פון דיא פֿאַרדערע ווייט פון דעם שיף, ³¹ האט פֿולוס צו דעם הויפּט־מאן און צו דיא סאלדאטען געזאָגט, ווען דינע וועלען גיט אים שיף בלייבען, קענט איהר גיט גערעטעט ווערען. ³² דאן האָבען דיא סאלדאטען אָפֿגעשניטען דיא שטריק פון דעם קליינען שיף, און האָבען עס געלאָזט פאלען.

³³ און ביז עס האט אנגעהויבען צו טאָנען, האט פֿולוס אלע געבעטען אז וויא זאלען עפֿעס נעמען צו עסען, און האט געזאָגט, עס איז שוין היינט פֿיגערצעהן טעג וינט איהר וואַרטעט און בלייבט אונגעגעסען, און איהר האט גאר גיט פֿערזוכט. ³⁴ דרום בעט איך אייך איהר זאלט אייך נעמען צו עסען, וואַרין דאס איז פֿאַר איינערע שטארקהייט. וואַרין עס וועט קיינעם פון אייך גיט קיין האר פון דעם קאפֿ פֿערלויבען ווערען. ³⁵ און ווען ער האט דאס געזאָגט, און האט ברויט גענומען, האט ער פֿאַר אלע גאט געדאנקט, און האט עס צובראָכען און האט אנגעהויבען צו עסען. ³⁶ און וויא זענען אלע פֿרעהליך געווען, און האָבען אויך זעלבסט גענומען צו עסען. ³⁷ און מיר אלע צוואַמען אים שיף זענען געווען צווייא הונדערט און זעקס און זיבענציג נפֿשות. ³⁸ און ווען וויא האָבען זיך זאט געגעסען, האָבען וויא דאס שיף לייכטער געמאכט, אינדעם וויא האָבען דאס קארן אים ים אַרויסגעוואַרפֿען.

³⁹ און ווען עס איז טאג געוואָרען האָבען וויא דאס לאַנד גיט דערקאנט, אָבער וויא האָבען א שום צונג פון ים דערזעהען וואס האט א באַרטען געהאט, אויף דעם האָבען וויא געוואלט ווען מעגליך דאס שיף אריינטרייבען. ⁴⁰ און וויא האָבען דיא אנקער אויפֿגעהויבען, און האָבען זיך אויף דעם ים געלאָזט, און האָבען אויף דיא בענדער פון דיא רודער לויז געמאכט, און האָבען אויפֿגעשטעלט דעם פֿאַרזעגעל קעגען דעם ווינד, און האָבען צום באַרטען געשיפֿט. ⁴¹ און וויא האָבען אָנגעשלאָגען אַן איין אָרט וואו דער ים איז אויף ביידע ווייטען, און דאס שיף איז געבליבען שטעהען אויף דעם גרונד, און דער פֿאַרדערשטע טהייל האט פֿעסט געשטעקט און איז געבליבֿן בען אונגעוועגליך; אָבער דער אונטערשטע טהייל איז דורך דער מאַכט פון דיא וועלען צובראָכען געוואָרען.

⁴² און דיא סאלדאטען האָבען געקראַטען אז וויא זאלען דיא געפֿאנגענע הרגענען, אז קיינער פון וויא זאל גיט אַוועקשטוימען און אַנטריינען. ⁴³ אָבער דער הויפּט־מאן האט געוואלט פֿולוס רעטען, אזוי האט ער ווייַער געזאָגט פֿער־וועהרט. און ער האט בעפֿוילען אז דיא וואס קענען שטוימען זאלען זיך צוגעשט אים ים אריינטוואַרפֿען, און צו דעם לאַנד אַוועקגעהען. ⁴⁴ און אז דיא איבריגע זאלען אזוי טהון עטליכע אויף ברעטער און עטליכע אויף שטיקער פון דעם שיף, און עס איז אזוי געשעהען, אז וויא זענען אלע זיכער צום לאַנד אַנטריינען.

כח ¹און ווען מיר זענען זיכער אנטרינען, דאן האבען מיר געוואוסט אז דא אינזעל איז מעלישא גערופען. ²און דא לאנדסלייט האבען אויפגענומען ליכע פריינדשאפט בעוועזען; ווארן זיי האבען א פייער אנגעצונדען, און האבען אויפאלע אריינגענומען, וועגען דעם רעגען וואס איז געווען און וועגען דער קעלט. ³און ווען פולוס האט צונויפגעקליבען פיל שטיקער האלץ און האט זיי אויף דעם פייער געלעגט, איז א שלאנג פון דער היץ ארויסגעקומען, און האט זיך אן זיגע האנד געהעפט. ⁴און ווען דא לאנדסלייט האבען דא שלאנג געזעהען אויף זיגע האנד הענגען, האבען זיי אים איבער צום אנדערען געזאגט, דויער מאן איז געווען א רוצח, דער איז אנטרינען פון דעם ים, אבער דא נקמה לאזט איהם ניט לעבען. ⁵אזוי דען האט ער דא שלאנג אפגעשאקעלט אים פייער אהן שאדען. ⁶אבער זיי האבען געדאכט אז ער וועט אויפגעשוואלען ווערען אדער פלוצלינג טויט אנדערפאלען, אבער ווען זיי האבען לאנג געווארט, און האבען גאר ניט קיין איבעל איהם געזעהען געשעהען, אזוי האבען זיי זיך מיט געווען און האבען געזאגט אז ער איז א גאט.

⁷און אין דזע ערטער האט דער פירשט פון דער אינזעל בעזוצונגען געהאט, מיט דעם נאמען פובליוס, דער האט אויפריידליך אויפגענומען מען, און האט אויפ דריי טעג איינקומטירט. ⁸און עס איז געשעהען אז דער פאטער פון פובליוס איז קראנק געלעגען פון פייער און לאקסירען, און פולוס איז צו איהם אריינגעגאנגען און האט געבעטען, און האט דא הענד אויף איהם געלעגט, און האט איהם געהיילט. ⁹און ווען דאס איז געשעהען, אויף דא איבעריגע וואס אין דער אינזעל האבען קראנק-הייטען געהאט זענען צו איהם געקומען, און זענען געהיילט געווארען. ¹⁰און זיי האבען אויפ גרויסען כבוד אנגעטוהן, און ווען מיר זענען אנטקעגעשיפט, האבען זיי אויפ פערזאנלעכע מיט וואס מיר האבען בער-דארפט.

¹¹און נאך דריי חדשים האבען מיר זיך אנטקעגעשיפט אין א שיף פון אלכסאנדריא וואס האט אין דער אינזעל איבערגעווינטערט, וועמעס דער צייכען איז צוהילינג ברידער געווען. ¹²און מיר זענען ארוםגעשיפט קיין סיראקוס, און זענען דארט דריי טעג געבליבען. ¹³און פון דארטען זענען מיר ארוםגעגאנגען, און זענען אנגעקומען קיין רעגיום; און נאך איין טאג איז דער דרום ווייט אנגעקומען, און מיר זענען געקומען דעם אנדערען טאג קיין פוטעאלא. ¹⁴וואו מיר האבען ברידער געפינען, און זענען געבעטען געווען, אז מיר זאלען ביי זיי זיכען טעג בלייבען; און אזוי זענען מיר קיין רום געגאנגען. ¹⁵און פון דארטען, ווען דא ברידער האבען פון אויפ געהערט, זענען זיי אויפ געטענען געקומען ביז צום מארק פון אפיוס און דריי גאסטעווער; און ווען פולוס האט זיי געזעהען, האט ער גאט געדאנקט, און האט מיט בעקומען. ¹⁶און ווען מיר זענען אין רום אריינגעקומען,

אפאסטעלגעשיכטע כח

איז צו פולוס דערלויבט געווען בייא זיך צו בלייבען מיט דעם סאלבאטען וואס האט איהם געהיט.

¹⁷ און עס איז געשעהען נאך דרייא טעג אז ער האט דיא עלצטע פון דיא יודען צוואמענגערופען; און ווען זייא האבען זיך פערזאמעלט, האט ער צו זייא געזאגט, מענער און ברודער, איך האב גאר ניט געטהון קעגען דעם פאלק אדער דיא מנהגים פון דיא אבות, דאך בין איך איבערגעגעבען פון ירושלים א געפאנגענער אין דיא הענד פון דיא רומער, ¹⁸ וועלכע ווען זייא האבען מיך פערקערט האבען זייא מיך געטאלט פרייא לאזען, ווייל עס איז ניט אין מיר קיין שולד פון טויט געווען. ¹⁹ אבער ווען דיא יודען האבען ווידערגעשפראכען, אזוי בין איך געצוואונגען געווען מיך צו פערופען אויף דעם קיסר, ניט אויב איך האב געפעס מיין פאלק צו פערקלאגן. ²⁰ דרום האב איך אויך גערופען אז איך זאל אויך זעהען און מיט אייך רעדען; ווארין פון וועגען דער האפנונג פון ישראל בין איך מיט דינער קעט געבונדען. ²¹ און זייא האבען צו איהם געזאגט, מיר האבען קיינע בריוו וועגען דיר פון לאנד יהודה ניט דערהאלטען, און קיינער פון דיא ברודער וואס זענען געקומען האט פון דיר ניט דערצעהלט אדער געפעס שלעכטעס גערעט. ²² אבער מיר בעגעהרען פון דיר צו הערען וואס דא דענקסט, ווארין וועגען דינע בפה איז עס אונז בעקאנט אז מען רעט דער-קעגען אין אלע ערטער.

²³ און זייא האבען איהם א טאג בעשטעלט, און פילע זענען צו איהם אין זייער וואוינונג געקומען, צו וועלכע ער האט דערקלעהרט און בעצייגט דאס קעניגרייך פון גאט, און האט זייא וועגען ישווע איבערגערעט פון תורת משה און דיא נביאים פון מארגען ביז אבענד. ²⁴ און עטליכע האבען געגלויבט דיא זאכען וואס זענען געשפראכען געווען, און עטליכע האבען ניט געגלויבט. ²⁵ און ווייל זייא זענען ניט אייניג געווען אונטער איינאנדער, זענען זייא אנועקגעשיקט, ווען פולוס האט נאך איין טארט געזאגט, אז דער ריח הקודש האט דורך ישעיה הנביא צו אונזערע אבות גוט גערעט און געזאגט, ²⁶ געה צו דינעם פאלק און זאג זייא,

הערענדיג וועט איהר הערען און וועט ניט פערשטעהען;

און זעהענדיג וועט איהר זעהען און וועט ניט איינזעהען;

²⁷ ווארין דאס הארץ פון דינעם פאלק איז פעט געווארען,

און זייערע אויערען זענען שטער צו הערען,

און זייערע אויגען האבען זייא צוגעמאכט;

אז זייא זאלען ניט זעהען מיט זייערע אויגען,

און ניט הערען מיט זייערע אויערען,

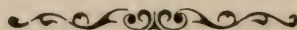
און ניט פערשטעהען מיט זייער הארץ און זיך אומקעהרען,

און איך זאל זייא היילען.

אפאסטעלוגעשיכטע כח

²⁸ דרום זאל עס אייך בעקאנט זיין אז צו דיא גוים איז געשיקט דיא ישועה פון גאט; זייא וועלען עס אויך הערען.

³⁰ און ער האט צווייא גאנצע יאהר אין זיין אייגענען געדונגענען הויז געוואוינט, און האט אלע אויפגענומען וואס זענען צו איהם אריינגעקומען.
³¹ און האט געפרעדיגט דאס קעניגרייך פון גאט, און האט געלעהרט וועגען דעם האר'ן ישוע המשיח גאנץ געענטליך, און קיינער האט איהם פער-וועהרט.

²⁹ און ווען ער האט דאס געזאגט, זענען דיא יודען אנטקעגענאנגען, און האבען א גרויסען נופות צווישען זיך געהאט.

דער בריוו פון דעם אפאסטל פולוס צו דיא רומער.

¹ פורום א קנעכט פון ישוע המשיח, גערופען צו זיין איין אפאסטל, אפגעזונדערט צו דער בשורה טובה פון גאט, ² וועלכע ער האט פרייהער צוגעזאגט דורך זיינע נביאים אין דיא הייליגע שריפטן, ³ וועגען זיין ווהן, וועלכער איז געבוירען געווארען פון דעם זאמען פון דוד נאך דעם פלייש, ⁴ און איז בעשטעלט צו זיין דער ווהן פון גאט מיט מאכט נאך דעם גייסט פון הייליגקייט, דורך דער אויפערשטעהונג פון דיא טויטען; ⁵ ישוע המשיח אונזער האר דורך דעם מיר האבען גנאד און שליחות דערהאלטען צום געהאנ- זאם פון דעם גלויבען צווישען אלע גוים פון וועגען זיין נאמען, ⁶ צווישען וועלכע זענט איהר אויך דיא גערופענע פון ישוע המשיח; ⁷ צו אלע וואס זענען אין רום, דיא געליבטע פון גאט, גערופענע הייליגע, גנאד זיין מיט אייך און פרידען פון גאט אונזערעם פאטער און פון דעם האר'ן ישוע המשיח. ⁸ צוגערשט דאנק איך מיין גאט דורך ישוע המשיח וועגען אייך אלע, אז איינער גלויבען איז אין דיא גאנצע וועלט דערצעהלט. ⁹ ווארין גאט איז מיין עדות, וועלכען איך ריען אין מיין גייסט אין דער בשורה טובה פון זיין ווהן, וויא בעשטענדיג איך געדענק אייך, ¹⁰ אלע צייטען אין מיינע תפילות בעט איך, אז איך זאל שוין אמאל מצליח זיין אין מיין וועג דורך דעם ווילען פון גאט צו אייך צו קומען. ¹¹ ווארין איך פערלאנג אייך צו זעהען, כדי איך זאל אייך געבען א שום גייסטליכע מהנה, כדי איהר זאלט פֿעסט געגרינדעט ווערען, ¹² דאס הייסט, כדי איך זאל מיט אייך געטרייסט ווערען דורך דעם גלויבען וואס מיר האבען מיט איינאנדער.

¹³ און איך וויל ניט אז איהר זאלט עס ניט וויסען, ברידער, אז איך האב מיר אפט פארגענומען צו אייך צו קומען, און איך בין ביז אהער אויפגע- האלטען געווארען, כדי איך זאל צווישען אייך אויך אביסעל פרוכט דערהאל- טען, אזוי וויא צווישען דיא איבריגע פעלקער. ¹⁴ אויך צו דיא גרעקען און אויך צו דיא פרעמדע לייט בין איך א בעל חוב, צו דיא קלוגע און צו דיא נארישע; ¹⁵ דרום אזוי ווייט וויא איך קען בין איך בערייט אויך צו אייך וואס זענט אין רום צו פֿרעדיגען. ¹⁶ ווארין איך שעהם מיר ניט מיט דער בשורה טובה פון דעם משיח, ווארין עס איז דיא מאכט פון גאט צו ישועה צו זעהען וואס גלויבט, צוגערשט צו דעם יוד און אויך צום גרעק. ¹⁷ ווארין דיא

גערעכטיגקייט פון גאט איז דרינען אנטפלעקט פון גלויבען צום גלויבען, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דער גערעכטער וועט לעבען דורך דעם גלויבען.¹⁸ ווארין דער צארן פון גאט איז אנטפלעקט פון הימל איבער אלע רשעות און אונגערעכטיגקייט פון מענשען וואס האלטען דיא וואהרהייט אין אונגערעכטיגקייט;¹⁹ ווארין דאס וואס מען קען וויסען וועגען גאט איז אין וויא אנטפלעקט געווארען, ווארין גאט האט עס צו וויא אנטפלעקט.²⁰ ווארין דיא ניט געזעהענע זאכען פון דער בעשעפעניס פון דער וועלט זענען דורך דיא ווערק אנגעזעהען און בעמערקט, דאס הייסט ווינע עביגע קראפט און גאט הייסט, אזוי אז וויא האבען גאר קיינע אנטשולדיגונג;²¹ ווייל ווען וויא האבען גאט געקענט, האבען וויא איהם ניט אלס גאט געלויבט אדער געדאנקט, אבער וויא זענען אין ווינערע געדאנקען נאריש געווארען, און ווינער אונז פערשטענדריגעס הארין איז פערפֿינסטערט געווארען.²² אינדעם וויא האבען ויך געהאלטען פאר קלוג זענען וויא נאריש געווארען,²³ און וויא האבען דיא הערליכקייט פון דעם אונפֿערדערבליכען גאט פערביטען פאר א בילד גלייך צו דער געשטאלט פון א פערדערבליכען מענשען אין פון פייגעל און פייגער פייסגע חיות און געווערס.

²⁴ דרום האט גאט וויא איבערגעגעבען אין דיא גלויבען פון ווינערע הער צער צו אונגריינגקייט, צו שאנד מאכען ווינערע לייכער צווישען ויך זעלבסט, וועלכע האבען דיא וואהרהייט פון גאט פערביטען פאר דעם ליגען, און וויא האבען פערזעהרט און געדינט דיא בעשעפעניס מעהר וויא דעם בעשער פער, דער איז אויף עביג געלויבט, אמן.

²⁶ דעסטוועגען האט גאט וויא איבערגעגעבען צו שטערליכע גלויסטיגקייט; ווארין ווינערע נקבות האבען ווינער בעדארף מן הטבע פערביטען פאר דעם וואס איז קעגען דער טבע,²⁷ און אזוי אויך דיא זכרים האבען דעם בעדארף מן הטבע פון דער נקבה פערלאזט, און האבען אין ווינערע ווילדע גלויסען געברענגט איינער צום אנדערען, און זכרים מיט זכרים האבען שאנד געמאכט, אין האבען אין ויך זעלבסט דעם לויז פון ווינער טעות בעקומען, אזוי וויא וויא האבען פערדינט.

²⁸ און גלייך וויא וויא האבען ניט געוואלט גאט האבען אין ווינערע ידעה, אזוי האט גאט וויא איבערגעגעבען צו א פערטווארפעגען פערשטאנד, צו טהון וואס טוינט ניט,²⁹ אינדעם וויא זענען אנגעפילט געווארען מיט יעדע אונגערעכטיגקייט רשעות פאזות שלעכטעס, פול פון גייד מארד שטרייט בעטריי גערייא רבילות,³⁰ פערלוימדער, פיינד פון גאט, עזות פנים, לעסטערער שטאלצע באריהער, אויסגעפיגער פון שלעכטע זאכען, ווידערשפעניג קעגען דיא גלטיגערן,³¹ אונפֿערשטענדיג, אונגעטרייא, אהן נאטירליכע לויכע, אונבאקעמקערציג;³² וועלכע ווען וויא האבען אויך געוואוסט דאס משפט פון גאט, אז דיא וואס טהון זעלבסט זאכען זענען ווערט דעם טויט, ניט

חבוק ב' ד', ¹⁷

רומער א ב

נור טהון וויא, גייערט בעויליגען אויך דיא וואס טהון וויא.
ב ¹ דרום ביסט דוא אהן איין ענטשולדיגונג, א מענטש, ווער דוא אויך
 ביסט וואס דוא ריכטעסט; ווארין אינדעם דוא ריכטעסט דעם אנדערען,
 פערשולדיגסט דוא דיה אליין; ווארין דוא וואס ריכטעסט טהוקסט דיא
 זעלביגע זאכען. ² און מיר וויסען אז דאס געריכט פון גאט איז נאך דער
 וואהרהייט איבער דיא וואס טהון אנעלכע זאכען. ³ אבער מיינסט דוא דאס,
 א מענטש, וואס דוא ריכטעסט דיא וואס טהון אנעלכע זאכען און טהוקסט וויא,
 אז דוא וועסט דאס געריכט פון גאט אנטריגען? ⁴ אדער ביסט דוא מבזה
 דעם רייכטום פון וויגע גיטניקייט און געדולד און לאנגמיטיגקייט, און דוא
 ווייסט ניט אז דיא גיטניקייט פון גאט פיהרט דיה צו תשובה? ⁵ אבער נאך
 גייער הארטיגקייט און אינגעקעהרטען הארץ, ואמעלסט דוא דיר צארן
 אים טאג פון צארן און אנטפלעקונג פון דעם גערעכטען משפט פון גאט,
⁶ וועלכער וועט בעצאהלען צו איטליכעם נאך וויגע ווערק. ⁷ צו דיא וועלכע
 דורך אויסהארען אין א גוטען ווערק שטרעבען נאך הערליכקייט און כבוד
 און אנפערדארפנהייט, עביגעס לעבען. ⁸ אבער צו דיא וואס צאנקען זיך
 און געהארבען ניט דיא וואהרהייט, גייערט געהארבען אונזעכט, וועט זיין
 צארן און גרימציארן. ⁹ בעטריבנים און אנגסט איבער יעדע זעלע פון א מענטש
 שיען וואס טהוט איבעל, צוגרשט פון דעם יוד און אויך פון דעם גרעק; ¹⁰ אבער
 הערליכקייט און כבוד און פרידען צו איטליכעם וואס טהוט גוטעס, צוגרשט
 צום יוד און אויך צום גרעק. ¹¹ ווארין עס איז ניט דא קיין נויש פנים בייא
 גאט. ¹² ווארין אלע דיא וואס האבען אהן א געזעץ געזונדיגט, וועלען אויך
 אהן א געזעץ פערלויבען ווערען; און דיא וואס האבען אונטער א געזעץ
 געזונדיגט וועלען דורך א געזעץ געריכטעט ווערען; ¹³ ווארין ניט דיא הערער
 פון דעם געזעץ זענען גערעכט פאר גאט, גייערט דיא טהוער פון דעם געזעץ
 וועלען גערעכטפערטיגט ווערען. ¹⁴ ווארין ווען דיא גוים וואס האבען ניט
 דאס געזעץ טהון מן הטבע דיא געכאטע פון דעם געזעץ, דיע ווען וויא
 האבען ניט קיין געזעץ, זענען א געזעץ צו זיך אליין. ¹⁵ און וויא בעווייזען
 דאס ווערק פון דעם געזעץ געשריבען אין גייער הארץ, אינדעם ווייער גענוי
 סען בעצייגט מיט וויא צוואמען, און ווייערע געדאנקען צווישען איינאנדער
 פערקלאגען אדער אויך רעכטפערטיגען זיך. ¹⁶ אים טאג ווען גאט וועט
 דיא פערבארגענע זאכען פון מענטשען ריכטען דורך גיטע המשפטים נאך מיינע
 בשורה טובה.

¹⁷ אבער ווען דוא ווערסט געהייסען א יוד, און פערלאזט דיה רוחני אויף דעם
 געזעץ, און ריהמסט דיה אין גאט, ¹⁸ און ווייסט זיין ווילען, און פריפט דיא
 זאכען וואס זענען מעהר ווערט, אינדעם דוא ביסט פון דער הורה געלעהרט,
¹⁹ און דוא ביסט זיכער אז דוא אליין ביסט א פיהרער פון דיא פלינגע, א
 ליכט צו דיא וואס זענען אין דער פינסטער, ²⁰ א דערצייער צו דיא נארען,
 א לעהרער פון קליינע קינדער, איינער וואס האסט דיא געשמאלט פון

רומער ב ג

דערקענטניס און דיא וואהרהייט אין דער הוכה. ²¹ דרום דוא וואס קעהרסט איין אנדערען, לעהרסט דוא ניט דיה אליין? דוא וואס פֿרעדניגסט אז מען זאל ניט גנבענען, טהוסט דוא גנבענען? ²² דוא וואס זאגסט אז מען זאל ניט מונה זיין, ביסט דוא מונה? דוא וואס פֿראונוירדיגסט דיא אפגעטער, רויבסט דוא דיא טעמפלעל? ²³ דוא וואס ריהמסט דיה מיט דעם געזעץ, דורך איבערטריטונג פון דעם געזעץ פֿערשעהמסט דוא גאט? ²⁴ ווארין דער נאמען פון גאט איז דורך אייך צווישען דיא גוים געלעסטערט, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען. ²⁵ ווארין דיא פֿעשגידונג טהוט וואויל העלפען ווען דיא האל-טעסט דיא הוכה; אבער ווען דיא ביסט איין איבערטריטער פון דער הוכה, איז דינע פֿעשגידונג אלס ערלה געווארען. ²⁶ דרום ווען דער ערל האלט דיא גע-רעכטיגקייט פון דער הוכה, וועט ניט זיינע ערלה פאר פֿעשגידונג גערעכענט ווערען? ²⁷ און דיא ערלה וואס איז מן הטבע, ווען זיא האלט דאס געזעץ, וועט דיה ריכטען וואס דוא דורך דעם בוכשטאב און דער פֿעשגידונג איבער-טרעטעסט דיא הוכה. ²⁸ ווארין ניט דער איז א יוד וואס איז אזוי אויך-וועניג, אויך ניט דאס איז פֿעשגידונג וואס איז אויסוועניג אים פֿלייש; ²⁹ זייערסט דער איז א יוד וואס איז איגעוועניג, און דיא פֿעשגידונג איז דיא פון דעם הארץ אים גייסט ניט אים בוכשטאב, וואס זיין לויב איז ניט פון מענשען זייערסט פון גאט.

ג ¹ וואס איז דען דער פֿארטהויל פון דעם יוד? אדער וואס איז דער נוצען פון דער פֿעשגידונג? ² פיל, געדענפאלס; צוגרשט ווייל צו זיין זענען דיא רעד פון גאט אנפֿערטרויעט. ³ ווארין וואס איז דען ווען עטליכע האבען ניט געגלויבט? זאל זייער אונגלויבען צושטערען דיא טרייהייט פון גאט? ⁴ חלילה; ליבער אז גאט איז וואהר, און געדער מענטש א ליגנער, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען

כדי דוא זאלסט גערעכטפֿערטיגט זיין אין דינע ווערטער,

און זאלסט בייקומען ווען דוא ווערסט געריכטעט.

⁵ אבער ווען אינגערע אינגערעכטיגקייט פֿעשטעטיגט דיא גערעכטיגקייט פון גאט, וואס זאלען מיר זאגען? איז גאט אונגערעכט, דער שטראפט מיט צארן? איך רעד מענשליך. ⁶ חלילה; ווען אזוי, וויא וועט גאט דיא וועלט ריכטען? ⁷ אבער ווען דיא וואהרהייט פון גאט גערייכט מעהר צו זיין כבוד דורך מיין ליגען, ווארום בין איך דען אויך נאך געריכטעט וויא א זיגער? ⁸ און ווארום ניט גלייך וויא מיר זענען געלעסטערט און וויא עטליכע פֿעהויפֿ-טען אז מיר זאגען, לאזען מיר שלעכטעס טהון כדי גוטעס זאל קומען; צו וועלכע דאס משפט איז גערעכט.

⁹ וואס דען? זענען מיר ערגער וויא זייא? געוויס ניט. ווארין מיר האבען פֿריהער פֿעוויזען אז יודען און גוים זענען אלע אונטער זיגד, ¹⁰ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען,

¹ תהלים נא' ה', ⁴

ישעיה נב' ה', ²⁴

רומער ג

עס איז קיינער נישט גערעכט אויף נישט איינער,

¹¹ עס איז קיינער וואס איז פערשטענדיג, איז קיינער וואס פארשט

נאך גאט;

¹² וויאזוי זענען אלע אפגעקערט, וויאזוי זענען צוואמען אינגלייך, זענען

עס איז קיינער וואס טהוט גיטגקייט, עס איז נישט איין איינציגער.

¹³ ווייזער האלד איז איין אפגענע גרוב,

וויאזוי בעטריגען מיט ווייזער צונג,

דאס גיפט פון א שלאנג איז אונטער ווייזער ליפען.

¹⁴ וועמעס מויל איז פול מיט פלוכונג און ביטערקייט;

¹⁵ ווייזער פיס זענען איילענדיג בלוט צו פערניסען,

¹⁶ פערדארבען און נאמער זענען אין ווייזער וועגען,

¹⁷ און דעם וועג פון פרידען האבען וויאזוי נישט געוואוסט.

¹⁸ דיא פארקט פון גאט איז נישט פאר ווייזער אויגען.

¹⁹ נון מיר וויסען אז אלעס וואס דיא תורה וואגט, דאס וואגט ווא צו דיא וואס

זענען אונטער דער תורה, כדי אימליכעס מויל ואל פערשטאפט ווערען, און

דיא גאנצע וועלט ואל פערשולדיגט ווערען פאר גאט; ²⁰ דרום דורך דיא

ווערק פון דער תורה וועט קיין מענטש פאר איהם גערעכטפערטיגט ווערען,

ווארין דורך דער תורה איז דיא דערקענטניס פון זינד.

²¹ נון אבער איז דיא גערעכטיגקייט פון גאט אהן דעם געזעץ אנטפלעקט,

אינדעם עס איז דורך דער תורה און דיא נביאים בעצייגט געווארען. ²² און

דיא גערעכטיגקייט פון גאט איז דורך גלויבען אן ישוע המשיח צו אלע וואס

גלויבען; ווארין עס איז נישט קיין אונטערשיד. ²³ ווארין אלע האבען געזינד

דיגט, און האבען אין דער הערליכקייט פון גאט געפעהלט; ²⁴ אינדעם וויא

זענען אומווסט גערעכטפערטיגט פון וויינע גנאד דורך דער דערלעוונג וואס

איז אין ישוע המשיח. ²⁵ וועלכען גאט האט פאראויס געשטעלט פאר א

כפורת דורך דעם גלויבען אין וויינעם בלוט, כדי ער ואל וויינע גערעכטיג

קייט בעווייזען דורך דער פערנעכונג פון דיא פארגאנגענע זינד אין דער

לאנגמיטיגקייט פון גאט, ²⁶ אום צו בעווייזען אין דיער צייט וויינע גערעכ

טיגקייט, כדי ער ואל גערעכט ויין און דער רעכטפערטיגער פון דעם וואס

גלויבט אן ישוע.

²⁷ דרום וואו איז דאס ריהמען? עס איז אויסגעשלאסען. דורך וועלכעס

געזעץ? פון דיא ווערק? גיין, גייערט דורך דעם געזעץ פון גלויבען.

²⁸ ווארין מיר שליסען אז א מאן איז דורך דעם גלויבען גערעכטפערטיגט אהן

דיא ווערק פון דעם געזעץ. ²⁹ איז ער דען דער גאט פון דיא יודען אליין?

איז ער נישט אויף דער גאט פון דיא גוים? נא, פון דיא גוים אויף, ³⁰ ווען

על כל פנים גאט איז איינער וועלכער וועט דיא בעשגיידיג פון דעם גלויבען

¹⁴ תהלים י' ד'.

¹³ תהלים ה' י' קמ' ד'.

¹⁰⁻¹² תהלים יד' א'-ג'.

²⁰ תהלים קמג' ב'.

¹⁸ תהלים לו' ב'.

¹⁵⁻¹⁷ ישעיה נט' ז' ח'.

רעכטפערטיגן און דיא ערלה דורך דעם גלויבען. ¹ זענען מיר דען מבטל דאס געזעץ דורך דעם גלויבען? קלילה; גייערט מיר בעשטעטיגען דאס געזעץ. **ד** ¹ וואס זאלען מיר דען זאגען אז אברהם אינזער פאטער נאך דעם פלייש האט דערלאנגט? ² ווארין טוען אברהם איז דורך ווערק גערעכטפערטיגט געווען האט ער מיט וואס ויך צו ריהמען, אבער מיט פאר גאט. ³ ווארין וואס זאגט דיא שריפט? אברהם האט געגלויבט גאט, און עס איז צו איהם צוגערעכענט געווען פאר גערעכטיגקייט. ⁴ אבער צו דעם וואס ווירקט איז דער לויין מיט פאר א גנאד גערעכענט, גייערט פאר א חוב; ⁵ אבער צו דעם וואס ווירקט מיט, גייערט גלויבט אן איהם וואס רעכטפערטיגט דעם רשע, איז ויין גלויבען גערעכענט אלס גערעכטיגקייט. ⁶ אזוי וויא אויך דוד הייסט דעם מענשען געבענשט, צו דעם גאט רעכענט גערעכטיגקייט אהן ווערק.

⁷ געבענשט זענען דיא צו וועלכע דיא אונזערעכטיגקייטען זענען פערגעפען און דיא זינד זענען צוגעדעקט;

⁸ געבענשט איז דער מענש צו וועלכעס גאט רעכענט מיט קיינע זינד. ⁹ איז דען דויע גליקעלעגקייט איבער דער בעשגידונג געזאגט, אדער אויך איבער דער ערלה? ווארין מיר זאגען אז דער גלויבען איז צו אברהם גערעכענט געווען פאר גערעכטיגקייט. ¹⁰ וויא איז עס דען צו איהם גערעדענט געווארען? אין בעשגידונג אדער אין ערלה? מיט אין בעשגידונג, גייערט אין ערלה. ¹¹ און ער האט דאס צייכען פון בעשגידונג דערהאלטען, אלס זיגל פון דער גערעכטיגקייט פון דעם גלויבען וואס ער האט געהאט טוען ער איז נאך אין ערלה געווען, כדי ער זאל ויין דער פאטער פון אלע וואס גלויבען האמטשע וויא זענען אונזעשניטען, כדי דיא גערעכטיגקייט זאל צו וויא אויך גערעכענט ווערען. ¹² און דער פאטער פון דער בעשגידונג מיט נור צו דיא וואס זענען פון דער בעשגידונג, גייערט אויך צו דיא וואס געהען אין דיא פוסטריט פון דעם גלויבען פון אונזערעם פאטער אברהם, וואס ער האט געהאט טוען ער איז נאך אין ערלה געווען.

¹³ ווארין דיא הבטחה צו אברהם אדער צו ויין זאמען, אז ער זאל יורש ויין פון דער וועלט, איז מיט דורך דעם געזען געווארען, גייערט דורך דער גערעכטיגקייט פון דעם גלויבען. ¹⁴ ווארין טוען דיא וואס זענען פון דעם געזען זענען יורשים, אזוי איז דער גלויבען צו גאר מיט געמאכט און דיא הבטחה איז בטל געווען. ¹⁵ ווארין דאס געזען ווירקט צאדן; ווארין וואו עס איז מיט קיין געזען, דא איז אויך מיט קיינע עבירה. ¹⁶ דעסטוועגען איז עס פון דעם גלויבען, כדי עס זאל ויין דורך גנאד, אז דיא הבטחה זאל פעסט ויין צום גאנצען זאמען, מיט נור צו דעם וואס איז פון דעם געזען, גייערט אויך צו דעם וואס איז פון דעם גלויבען פון אברהם, וואס איז דער פאטער פון אונז אלע. ¹⁷ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, איך האב דיר צום פאטער

תהלים לב' א', ב' 7,8

בראשית י"ה, י"ז

בראשית ט"ו, ו'

בראשית ט"ו, ו'

רומער ד ה

פון פילע פעלקער געמאכט, פאר גאט אן וועלכען ער האט געגלויבט, דער מאכט לעבענדיג. דיא טויטע און רופט דיא זאכען וואס זענען ניט דא גלייך וויא וויא וואלטען געווען.¹⁸ וועלכער קענען דער האפנונג האט אין דער האפנונג געגלויבט, כדי ער זאל דער פאטער זיין פון פילע פעלקער, אזוי וויא עס איז געזאגט געווען, אזוי וועט דיין זאמען זיין.¹⁹ און ווייל ער איז ניט שטראף אין גלויבען געווען, האט ער זיין אייגענעם לייב אנגעזעהען גלייך וויא עס איז שוין טויט געווען, ווען ער איז קענען הונדערט יאהר אלט געווארען, און אויך דעם טויטען מוטערלייב פון שרה;²⁰ אבער אין דער הבטחה פון גאט האט ער ניט קיין ספק געהאט דורך אונגלויביגקייט, גייערמט איז שטארק געווארען דורך גלויבען, און האט פבור צו גאט געגעבען.²¹ און איז זיכער געווען, אז וואס ער האט פערשפראכען דאס קען ער אויך טהון.²² דרום אויך איז עס איהם צוגערעכענט געווען פאר גערעכטיגקייט.

²³ און עס איז ניט געשריבען פון זייגעטוועגען אליין, אז עס איז צו איהם גערעכענט געווען, ²⁴ גייערמט פון אונזערטוועגען אויך, צו וועמען עס וועט גערעכענט ווערען, וועלכע גלויבען אן איהם דער האט אונזערעם הארץ ישווע פון דיא טויטע אויפגעוועקט, ²⁵ דער איז וועגען אונזערע זינד איבערגע-
בען געווען, און וועגען אונזערע גערעכטפערטיגקייט איז ער אויפגעוועקט געווארען.

ה ¹ דרום ווען מיר זענען גערעכטפערטיגט דורך דעם גלויבען, אזוי לאזט אונז פרידען מיט גאט האבען דורך אונזערעם הארץ ישווע המשיח, ² דורך דעם מיר האבען אויך אונזערעם צופרידן דערלאנגט דורך דעם גלויבען צו דינער גנאד אין וועלכער מיר שטעהען, און לאזט אונז פריעהליך זיין אין דער האפנונג פון דער הערליכקייט פון גאט. ³ און ניט נור אזוי, גייערמט לאזט אונז אויך פריעהליך זיין אין אונזערעם ליידען, וויסענדיג אז דאס ליידען ווירקט געדולד, ⁴ און דיא געדולד פריפונג, און דיא פריפונג האפט נונג; ⁵ און דיא האפנונג ברענגט ניט צו שאנד, ווארין דיא ליבע פון גאט איז אין אונזערע הערצער אויסגעגאסען דורך דעם רוח הקודש וואס איז אונז געגעבען.

⁶ ווארין ווען מיר זענען נאך שטראף געווען, אזוי איז משיח אויך דיא רעכטע צייט פאר דיא רשעים געשטארבען. ⁷ ווארין קוים וועט איימיצער פאר א גערעכטען שטארבען; ווארין טאמער פאר דעם גוטען וועט זיך איימיצער אונזערשטעהען אויך צו שטארבען. ⁸ אבער גאט שטעלט אזוי ווייניג אייגענע ליבע קענען אונז, אינדעם ווען מיר זענען נאך זינדער געווען איז משיח פאר אונז געשטארבען. ⁹ דרום נאך פיל מעהר ווען מיר זענען איצט גערעכט-פערטיגט דורך זיין בלוט, וועלען מיר דורך איהם גערעכטעט ווערען פון דעם צארן. ¹⁰ ווארין ווען מיר זענען מיט גאט פערזעהנט געווארען דורך דעם טויט פון זיין זון, ווען מיר זענען פיינד געווען, פיל מעהר ווען מיר זענען

²² בראשית פ"ו, ו'.

¹⁸ בראשית מ"ה, ה'.

בעוויליגט וועלען מיר דורך זיין לעבען גערעכטעט ווערען. ¹¹ און נישט נור אזוי, גייערט מיר זענען אויף פֿרעהליך אין גאט דורך אונזערעם הארץ יִשוע המשיח, דורך וועלכעס מיר האבען אצונד דיא איבעררעכטיגן דערהאלטען.

¹² דעסמיינען גלייך וויא דיא זינד איז אין דער וועלט דורך איינעם מענשען איינגעטרעטען, און דער טויט דורך זינד, און אזוי איז דער טויט איבער אלע מענשען געקומען, אינזעס אלע האבען געזינדיגט; ¹³ ווארין ביז צום געזען איז דיא זינד אין דער וועלט געווען, אבער וואו עס איז קיין געזען, דא איז דיא זינד נישט צוגעקעכענט. ¹⁴ דאך האט דער טויט געהערשט פון אדם ביז משה אויף איבער דיא וואס האבען נישט געזינדיגט אין דער גלייכהייט פון דער עבירה פון אדם, וועלכער איז א פארבילד פון דעם וועלכער זאל קומען. ¹⁵ אבער נישט גלייך וויא מיר דער זינד אזוי אויף מיט דיא פרייע מתנה; ווארין ווען דורך דיא זינד פון איינעם זענען פילע געשטארבען, פיל מעהר האט דיא גנאד פון גאט און דיא פרייע מתנה אין דער גנאד פון דעם איינען מענשען יִשוע המשיח זיך געגען פילע געמעהרט. ¹⁶ און נישט גלייך וויא דורך איינעם וואס האט געזינדיגט, אזוי איז דיא גנעדריגע מתנה; ווארין דאס מישפט איז דורך איינעם געווען צו פערשולדיגונג, אבער דיא פרייע מתנה איז פון פילע עבירות צו רעכטפערטיגונג. ¹⁷ ווארין, ווען דורך דער עבירה פון איינעם דער טויט האט דורך דעם איינעם געהערשט, פיל מעהר דיא וואס דערהאלטן טען דיא איבערפליסענדע גנאד און דיא מתנה פון גערעכטיגקייט וועלען אין לעבען הערשען דורך דעם איינעם יִשוע המשיח.

¹⁸ דרום גלייך וויא דורך איינע עבירה איז דאס געריכט געקומען איבער אלע מענשען צו פערשולדיגונג, אזוי אויף דורך איינע גערעכטיגקייט איז דיא פרייע מתנה איבער אלע מענשען געקומען צו רעכטפערטיגונג פון לעבען. ¹⁹ ווארין גלייך וויא דורך דעם אונגעהארבען פון דעם איינען מענשען פילע זענען זינדער געווארען, אזוי אויף דורך דעם געהארבען פון דעם איינען וועלען פילע גערעכט געמאכט ווערען. ²⁰ און דאס געזען איז צווישען געקור מען כדי דיא עבירה זאל פערמעהרט ווערען, אבער וואו דיא זינד איז פערמעהרט געווארען, דארט איז דיא גנאד נאך מעהר גאנץ געווארען. ²¹ כדי גלייך וויא דיא זינד האט אים טויט געהערשט, אזוי אויף זאל דיא גנאד דורך גערעכטיגקייט הערשען צו עבינען לעבען דורך יִשוע המשיח אונזערעם הארץ. **י** וואס זאלען מיר דען זאגען? זאלען מיר אין זינד ווייטער בלייבען, כדי דיא גנאד זאל פערמעהרט ווערען? ² הלילה, מיר וואס זענען צו דער זינד געשטארבען, וויא אזוי זאלען מיר נאך לענגער דרינען לעבען? ³ אדער ווייסט איהר נישט אז מיר אלע וואס זענען צו יִשוע המשיח געטובלט געווארען, זענען צו זיין טויט געטובלט געווארען? ⁴ דרום זענען מיר מיט איהם דורך דער טבילה צום טויט בעגראבען געווארען, כדי גלייך וויא משיח איז פון דיא טויטע אויפגעוועקט געווען דורך דער הערליכקייט פון דעם פאטער, אזוי זאלען מיר אויך וואנדלען אין גייערונג פון לעבען. ⁵ ווארין ווען מיר זענען

צוואמען געפלאנצט געווארען אין דער גלייכהייט פון זיין טויט, אזוי וועלען
 מיר אויך זיין אין דער גלייכהייט פון זיינע אויפערשטעהונג. ⁶ און דאס
 וויסען מיר אז אונזער אלטער מענטש איז מיט איהם געקרייציגט געווארען,
 כדי דער לייב פון זינד זאל צושטערט ווערען, כדי מיר זאלען ניט מעהר צו
 זינד דינען; ⁷ ווארין דער וואס איז געשטארבען איז פון זינד גערעכטפער-
 טיגט. ⁸ אבער ווען מיר זענען מיט משיח געשטארבען מיר גלויבען אז מיר
 וועלען אויך מיט איהם לעבען, ⁹ ווארין מיר וויסען אז משיח איז אויפג-
 שטאנען פון דיא טויטע און שטארבט ניט מעהר, דער טויט הערשט ניט
 מעהר איבער איהם. ¹⁰ ווארין אים טויט וואס ער איז געשטארבען, איז
 ער איין מאל צו דער זינד געשטארבען; אבער אים לעבען וואס ער לעבט
 דאס לעבט ער צו גאט. ¹¹ אזוי בעטראכט איהר אויך איהר וועלכסט אז איהר
 זענט טויט צו דער זינד, אבער לעבענדיג צו גאט און ישוע המשיח.
¹² דרום לאז ניט דיא זינד הערשען אין אייער שטערבליכען לייב, אז איהר
 זאלט איהר געהארבען צו זיינע גלוסטטיגקייטען. ¹³ און שטעלט ניט אייערע
 גלידער צו זינד פאר וואפען פון אונגעזעכטטיגקייט, גייערט שטעלט אייך צו
 גאט וויא לעבענדיגע פון דיא טויטע און אייערע גלידער צו גאט פאר וואפען
 פון גערעכטטיגקייט. ¹⁴ ווארין דיא זינד וועט איבער אייך ניט געוועלטיגען;
 ווארין איהר זענט ניט אונזער דעם געזעץ, גייערט אונזער דער גאט.
¹⁵ וואס דען? זאלען מיר זינדיגען ווייל מיר זענען ניט אונזער דעם געזעץ,
 גייערט אונזער דער גאט? חלילה; ¹⁶ ווייסט איהר ניט אז צו וועמען איהר
 גיבט אייך פאר קנעכט צו געהארבען, אזוי זענט איהר דיא קנעכט פון דיא
 צו וועמען איהר געהארבט, ענטוועדער פון זינד צום טויט, אדער פון געהאר-
 באם צו גערעכטטיגקייט? ¹⁷ אבער דאנק גאט, אז איהר זענט געווען דיא
 קנעכט פון זינד, אבער איהר האט פון הארץ געהארבט צו דער געשטאלט
 פון דער לעהרע צו וועלכער איהר זענט איבערגעגעבען געווארען. ¹⁸ און
 איהר זענט פון זינד בעפרייגט געווארען און זענט צו קנעכט צו גערעכטיג-
 קייט געמאכט געווארען. ¹⁹ איך רעד מענשליך וועגען דער שוואכהייט פון
 אייער פלייש; ווארין גלייך וויא איהר האט געשטעלט אייערע גלידער פאר
 קנעכט צו דער אונגרייגקייט און אונזעכט צו אונזעכט, אזוי שטעלט
 איצט אייערע גלידער פאר קנעכט צו דער גערעכטיגקייט צו הייליגקייט. ²⁰ ווארין
 ווען איהר זענט קנעכט געווען פון זינד, זענט איהר פרייא געווען וועגען
 גערעכטיגקייט. ²¹ וואספאר פרוכט האט איהר דאן געהאט אין דיא זאכען
 מיט וועלכע אזונד איהר שעהמט אייך? ווארין דער סוף פון יענע זאכען איז
 דער טויט. ²² אבער אינדרעם איהר זענט פון דער זינד בעפרייגט געווארען
 און זענט צו קנעכט פון גאט געמאכט געווארען, האט איהר אייערע פרוכט
 צו הייליגקייט, און צום סוף עביגעס לעבען. ²³ ווארין דער לויז פון זינד איז
 דער טויט, אבער דיא פרייע מהנה פון גאט איז עביגעס לעבען אין אונזערעם
 האר'ן ישוע המשיח.

1 אָדער ווייַסט איהר נים, ברידער, ווארין איך קער צו דיא וואס קענען דאס געווען, אז דאס געווען הערשט איבער דעם מענשען אזוי לאנג וויא ער לעבט? 2 ווארין דיא פרויא וואס האט א מאן איז בייא דעם געווען צום מאן געבונדען אזוי לאנג וויא ער לעבט; אבער ווען דער מאן איז גערשטארבען, אזוי איז זיא בעפרייגט פון דעם געווען פון איהר מאן. 3 דרום ווען זיא וועט חתונה האבען צו איין אנדערען בשעת איהר מאן לעבט, וועט מען זיא היסען א וונה; אבער ווען דער מאן איז געשטארבען איז זיא פרייא פון דעם געווען, אזוי אז זיא איז נים קיינע וונה ווען זיא ווערט דאס ווייב פון איין אנדערען מאן. 4 דרום, מיינע ברידער, איהר ווענט אויף טויט געווארען צום געווען דורך דעם לייב פון משיח, אז איהר וואלט צום אנדערען ווערען, צו דעם וועלכער איז פון דיא טויטע אויפגעוועקט געווארען, כדי מיר וואלען פרוכט צו גאט ברענגען. 5 ווארין ווען מיר ווענען אים פלייש געווען, אזוי האבען דיא פאזות פון דיא וינד וואס ווענען דורך דעם געווען געווען אין אונזערע גלידער געוויקט, כדי מיר וואלען פרוכט צום טויט ברענגען. 6 אבער איצט ווענען מיר בעפרייגט געווארען פון דעם געווען, ווייל מיר ווענען געשטארבען צו דעם מיט וועלכעס מיר ווענען פעסט געהאלטען געווען, כדי מיר וואלען רינגען אין דער גייהייט פון דעם גייסט, און נים אים עלטער פון דעם בוכשטאב.

7 וואס וואלען מיר דען וואנען? איז דאס געווען וינד? חלילה; אבער איך וואלט נים וינד געוואוסט ווען נים דורך דעם געווען; ווארין איך וואלט נים פאזות געוואוסט, ווען דאס געווען וואלט נים געוואנט, דוא וואלט נים גלוסטען. 8 אבער דיא וינד האט דורך דעם געבאט געלעגענהייט גענומען, און האט אין מיר אלערהייט פאזות געוויקט; ווארין אהן דעם געווען איז וינד טויט געווען. 9 און איך האב אמאל געלעבט אהן דעם געווען, אבער ווען דאס געבאט איז געקומען איז דיא וינד ווידער לעבענדיג געווארען, און איך בין געשטארבען; 10 און דאס געבאט וואס וואלט גיין צום לעבען איז מיר צום טויט אויסגעפינגען. 11 ווארין דיא וינד האט דורך דעם געבאט געלעגענהייט גענומען, און האט מיר פערפיהרט, און דערדורף געטייטעט. 12 אזוי דען דאס געווען איז הייליג, און דאס געבאט איז הייליג און גערעכט און גוט.

13 איז דען דאס וואס איז גוט צו מיר צום טויט געווארען? חלילה; גייערט דיא וינד, כדי זיא וואלט זיך בעווייזען וויא וינד, האט אין מיר דורך דעם גוטען דעם טויט געוויקט, כדי דיא וינד וואלט דורך דעם געווען איבער מאס וינדיג ווערען. 14 ווארין מיר וויסען אז דאס געווען איז גייסטליך; אבער איך בין פליישליך, פערקויפט אונטער דיא וינד. 15 ווארין דאס וואס איך ווירק ווייס איך נים; ווארין נים דאס וואס איך וויל טהוא איך, גייערט וואס איך האב פיינד דאס טהוא איך. 16 און ווען איך טהוא דאס וואס איך וויל נים, אזוי בין איך מודה אז דאס געווען איז גוט. 17 און איצט איך בין עס נים מעהר וואס

שמות כ' טו': דברים ה' יח', 7

טהוא געם, גייערט דיא זינד וואס וואוינט אין מיר. ¹⁸ ווארין איך ווייס אז אין מיר, דאס הייסט אין מיין פלייש, וואוינט קיינע גוטע זאך; ווארין איך האב אורזא דעם ווילען, אבער צו טהון דאס גוטע ניט; ¹⁹ ווארין דאס גוטע וואס איך וויל טהוא איך ניט, אבער דאס שלעכטע וואס איך וויל ניט, אזוי ניט מעהר בין איך. ²⁰ אבער ווען איך טהוא דאס וואס איך וויל ניט, אזוי ניט מעהר בין איך ער וואס טהוא געם, גייערט דיא זינד וואס וואוינט אין מיר. ²¹ איך געפין דען דאס געזעץ, אז ווען איך וויל דאס גוטע טהון איז דאס שלעכטע בייא מיר. ²² ווארין איך האב פגענוג אים געזעץ פון גאט נאך דעם אינערען מענשען, ²³ אבער איך זעה איין אנדערעס געזעץ אין מיינע גלידער, וואס ישטריוט קעגען דעם געזעץ פון מיין פערשטאנד, און נעמט מיר געפאנגען צום געזעץ פון דער זינד וואס איז אין מיינע גלידער.

²⁴ אף איך געלענדער מענטש! ווער וועט מיר אויסלעזען פון דעם לייב פון דינעם טויט? ²⁵ איך דאנק גאט דורך אונזערעם הארץ ישוע המשיח, דרום מיט דעם פערשטאנד דינען איך ועלכסט דאס געזעץ פון גאט, אבער מיט דעם פלייש דאס געזעץ פון זינד.

ח ¹ דרום איז אצינד קיינע פערמשפטונג ניט פאר דיא וואס זענען אין ישוע המשיח. ² ווארין דאס געזעץ פון דעם גייסט פון לעבען אין ישוע המשיח האט מיר פרייא געמאכט פון דעם געזעץ פון זינד און טויט. ³ ווארין דאס וואס איז אונזעגליך געווען צום געזעץ, אינדעם געם איז ישואה געווען דורך דעם פלייש, האט גאט געטהון אינדעם ער האט גיין איינגעגען זיין געשיקט אין דער גלייכהייט פון דעם פלייש פון זינד און וועגען זינד, און האט אזוי פערמשפט דיא זינד אים פלייש; ⁴ כדי דיא גערעכטיגקייט פון דעם געזעץ זאל אין אונז דערפילט ווערען, וואס ניט נאך דעם פלייש גייערט נאך דעם גייסט וואנדלען. ⁵ ווארין דיא וואס זענען נאך דעם פלייש טראכטען פאר דיא זאכען פון דעם פלייש, אבער דיא וואס זענען נאך דעם גייסט טראכטען פאר דיא זאכען פון דעם גייסט. ⁶ ווארין דאס טראכטען פון דעם פלייש איז דער טויט, אבער דאס טראכטען פון דעם גייסט איז לעבען און פרידען. ⁷ ווייל דאס טראכטען פון דעם פלייש איז פיינדשאפט קעגען גאט; ווארין געם איז ניט אונטערטעניג צום געזעץ פון גאט, ווארין געם קען אויך ניט גיין. ⁸ און דיא וואס זענען אים פלייש קעגען ניט גאט געפעלען.

⁹ אבער איהר זענט ניט אים פלייש גייערט אים גייסט, ווען זיךקליך דער גייסט פון גאט וואוינט אין איך. אבער ווער געם האט ניט דעם גייסט פון דעם משיח דער איז ניט גייער. ¹⁰ אבער ווען דער משיח איז אין איך, אזוי איז דער לייב טויט וועגען זינד, אבער דער גייסט איז לעבענדיג וועגען גערעכטיגקייט. ¹¹ און ווען דער גייסט פון איהם דער האט ישוע אויפגעוועקט פון דיא טויטע וואוינט אין איך, דער וועלכער האט ישוע המשיח אויפגעוועקט פון דיא טויטע וועט אויך אייגערע שטערפליכע לייכער לעבענדיג מאכען דורך גיין גייסט וואס וואוינט אין איך.

¹² אזוי דען, פרידער, זענען מיר שולדיגער, ניט צום פלייש, אז מיר זאלען נאך דעם פלייש לעבען. ¹³ ווארין ווען איהר לעבט נאך דעם פלייש, וועט איהר שטארבען; אבער ווען איהר דורך דעם גייסט דיא ווערק פון דעם ליוב טייטשט, וועט איהר לעבען. ¹⁴ ווארין אזוי פילע וואס זענען פון דעם גייסט פון גאט געפיהרט, דינע זענען דיא ויהן פון גאט. ¹⁵ ווארין איהר האט ניט דעם גייסט פון קנעכטשאפט וידער צו פארבט דערהאלטען, גייערט איהר האט דעם גייסט פון קינדשאפט דערהאלטען, דורך וועלכעס מיר רופען, אבא פאטער. ¹⁶ דער גייסט אליין בעצייגט מיט אונזערעם גייסט אז מיר זענען דיא קינדער פון גאט. ¹⁷ און ווען מיר זענען קינדער, זענען מיר אויך יורשים; יורשים פון גאט און מיט יורשים מיט דעם משיח, ווען אפילו מיר ליידען מיט איהם, כדי מיר זאלען אויך מיט איהם פערהערליכט ווערען.

¹⁸ ווארין אויך דרינג אז דיא ליידען פון דינער צייט זענען ניט ווערט פערגלייכט צו ווערען מיט דער הערליכקייט וואס וועט אין אונז אנטפלעקט ווערען. ¹⁹ ווארין דיא ערנסטע אויסהארונג פון דער בעשעפעניס ווארטעט אויף דער אנטפלעקונג פון דיא ויהן פון גאט. ²⁰ ווארין דיא בעשעפעניס איז צו אייטעלקייט אונטערטעניג געווען, ניט פון איהר אייגען ווילען גייערט וועגען איהם דער האט זי אונטערטעניג געמאכט. ²¹ אויף האפנונג אז דיא בעשעפער פנים אליין וועט פון דער קנעכטשאפט פון פערדארבענהייט בעפרייגט ווערען צו דער פרייהייט פון דער הערליכקייט פון דיא קינדער פון גאט. ²² ווארין מיר וויסען אז דיא גאנצע בעשעפעניס ויפצט צוזאמען און קרעכצט ביז אצונד; ²³ און ניט נור דאס, גייערט אויך מיר אליין וואס האבען דיא ערשטע פרוכט פון דעם גייסט, אפילו מיר אליין ויפצען אין אונז, אינדעם מיר ווארטען אויף דער קינדשאפט, דאס הייסט, אויף דער אויסלעזונג פון אונזערעם ליוב. ²⁴ ווארין דורך אונזערע האפנונג זענען מיר גערעטעט געווארען; אבער דיא האפנונג וואס איז געוועהען איז קיינע האפנונג ניט; ווארין ווער האפט אויף דעם וואס ער זעהט? ²⁵ אבער ווען מיר האפען אויף דעם וואס מיר זעהען ניט, אזוי ווארטען מיר דרויף מיט געדולד.

²⁶ און גלייך דעם העלפט אויך דער גייסט אונזערע שוואכהייטען; ווארין מיר וויסען ניט וואס מיר זאלען בעטען אזוי וויא מען בעדארף, אבער דער גייסט אליין פערטרעט פאר אונז מיט ויפצען ניט אויסצורעדען. ²⁷ און דער וועלכער פארשט דיא הערצער ווייסט דאס טראכטען פון דעם גייסט, ווארין ער פערטרעט פאר דיא הייליגע נאך דעם ווילען פון גאט. ²⁸ און מיר וויסען אז אלע זאכען מיטווערקען צום גוטען צו דיא וואס ליבען גאט, צו דיא וואס זענען בערופען נאך זיין פארזאין. ²⁹ ווארין דיא וועלכע ער האט פארגעוואוסט האט ער אויך פארארדנעט אז וויא זאלען גלייך צום בילד פון זיינעם ויהן געמאכט ווערען, כדי ער זאל דער עלצטער זיין צווישען פילע ברידער. ³⁰ און וועלכע ער האט פארארדנעט, דינע האט ער אויך גערופען; און וועלכע ער האט גערופען, דינע האט ער אויך גערעכטפערטיגט; און

וועלכע ער האט גערעכטפערטיגט, דינע האט ער אויך פערקערליכט.
³¹ וואס זאלען מיר דען זאגען צו דינע זאכען? ווען גאט איז פאר אונז
ווער איז קעגען אונז? ³² דער וועלכער האט ניט ווין אייגענען ווהן פער-
שוונט, גייערט האט איהם פאר אונז אלע איבערגעגעבען, וויא זאל ער אונז
ניט מיט איהם אויך אלע זאכען שענקען? ³³ ווער וועט דיא אויסדערנוועהלעכע
פון גאט פערקלאגען? עס איז גאט דער רעכטפערטיגט. ³⁴ ווער איז דער
וועלכער וועט פערשולדיגען? עס איז ישוע המשיח דער איז געשטארבען,
אבער ליבער דער איז אויפדערנוועקט, דער איז אויך צו דיא רעכטע האנד פון
גאט, דער בעט אויך פאר אונז. ³⁵ ווער זאל אונז שיידען פון דער ליבע פון
משיח? זאל ליידען, אדער אנגסט, אדער פערפאלגונג, אדער הונגער, אדער
נאקטהייט, אדער סכנה, אדער שווערט? ³⁶ גלייך וויא עס שטעהט געשריבען,
פון דינעטוועגען זענען מיר געהרגעט דעם גאנצען טאג,
מיר זענען וויא שאף צום שעכטען גערעכענט.

³⁷ אבער אין אלע דינע זאכען איבערנוועלטיגען מיר דורך איהם דער האט
אונז געליבט. ³⁸ ווארין איך בין איבערצייגט אז ניט טויט און ניט לעבען און
ניט מלאכים און ניט פירשטען און ניט אינטיגע און ניט קומענדיגע זאכען
און ניט גבורות ³⁹ און ניט הייך און ניט טיפע און ניט קיין שום אנדערע
בעשעפעניס וועט אונז קעגען אפשיידען פון דער ליבע פון גאט, וואס איז
אין אונזערעם הארץ ישוע המשיח.

ט ¹ איך רעד דיא וואהרהייט אין משיח, און זאג קיין ליגען, און מיין געוויסען
בעצייגט מיר אויך אים הייליגען גייסט, ² אז איך האב גרויסען אנגסט
און אונאויפהערענדיגע וועהטיג אין מיין הארץ. ³ ווארין איך וואלט געוואונשט
אליין אין חכם פון משיח צו ווין פאר מייע ברידער, וואס זענען מייע
קרובים נאך דעם פלייש, ⁴ וועלכע זענען ישראלים, און ווייערס איז דאס
רעכט פון דיא קינדשאפט און דיא הערליכקייט און דיא בריתות און דיא
מפן תורה און דיא עבודה און דיא הבטחות, ⁵ און ווייערס זענען דיא אבות,
פון וועלכען שטאמט אפ דער משיח נאך דעם פלייש, דער איז גאט
איבער אלע געלויבט אויף עבוג, אמן.

⁶ אבער עס איז ניט מעגליך אז דאס ווארט פון גאט איז אונעקגעפאלען.
ווארין ניט אלע וואס זענען פון ישראל זענען ישראלים; ⁷ און אויך ניט אלע
זענען קינדער ווייל וויא זענען דער זאמען פון אברהם, גייערט אין יצחק זאל
דיין זאמען גערופען ווערען. ⁸ דאס הייסט ניט דיא קינדער פון דעם פלייש
זענען דיא קינדער פון גאט, גייערט דיא קינדער פון דער הבטחה זענען
גערעכענט פאר א זאמען. ⁹ ווארין דאס איז דאס ווארט פון דער הבטחה,
צו דינער צייט וועל איך קומען, און שרה וועט האבען א ווהן. ¹⁰ און ניט
נור דאס, גייערט אויך רבקה ווען זיא איז טראגענדיג געווארען פון איינעם,
פון אונזערעם פאטער יצחק; ¹¹ ווארין איידער דיא קינדער זענען נאך

⁹ בראשית יח' ו'.

⁷ בראשית כא' יב'.

³⁶ תהלים מד' כג'.

געבוירען געווארען, און האבען ניט קיין גוטעס אדער שלעכטעס געטון.
 אז דער פארוואן פון גאט זאל בלייבען נאך דער בחירה, ניט דורך ווערק
 גייערט דורך איהם וועלכער רופט, ¹² אזוי עס צו איהר געזאגט געווארען אז
 דער עלצטער וועט דעם יונגערען דינען. ¹³ גלייך וויא עס שטעהט געשריבען,
 יעקב האב איך געליבט און עשו האב איך געהאסט.

¹⁴ וואס זאלען מיר דען זאגען? איז אונגערעכטיגקייט ביזא גאט? חלילה.
¹⁵ ווארין ער האט צו משה געזאגט, איך וועל בעגנאדיגען וועמען איך וויל
 בעגנאדיגען, און איך וועל מיר דערבארמען איבער וועמען איך וויל מיר
 דערבארמען. ¹⁶ אזוי דען איז עס ניט פון איהם וואס וויל, און ניט פון איהם
 וואס לויפט, גייערט פון גאט דער בעגנאדיגט. ¹⁷ ווארין דיא שריפט זאגט צו
 פרעה, וועגען דעם האב איך דיר אויפגעשטעלט, כדי איך זאל אין דיר
 מיינע מאכט בעווייזען, און אז מוין נאמען זאל דערזעהלט ווערען אויף דיא
 גאנצע ערד. ¹⁸ אזוי דען ער בעגנאדיגט וועמען ער וויל, און וועמען ער וויל
 פערהארטעט ער.

¹⁹ דיא וועסט דען צו מיר זאגען, פאר וואס געפינט ער נאך פעהלער?
 ווארין ווער האט זיין ווילען ווידערשטאנען? ²⁰ א מענטש, ווער ביסט דא,
 אז דא זאלסט גאט קעגענענשטענען? זאל דאס ווערק צום מייסטער זאגען,
 ווארום האסט דא מיר אזוי געמאכט? ²¹ אדער האט ניט דער טעפער מאכט
 איבער דעם לעהם, אז ער זאל פון דעם אייגענען שטיק איינע בלי צו בבור
 מאכען, און איינע אנדערע צו שאנד? ²² און וואס זאלען מיר זאגען ווען גאט
 האט געזאגט זיין צארן בעווייזען און זיינע מאכט צו וויסען טהון, און האט
 מיט גרויסער געדולד דיא בליס פון צארן געליטען וואס זענען פארטיג
 געמאכט צום פערדארבען. ²³ און אז ער זאל צו וויסען טהון דאס עשירות
 פון זיינע הערליכקייט איבער דיא בליס פון בארעמטערזיגקייט, וועלכע ער
 האט מקודם צו הערליכקייט אנגעברייט, ²⁴ אפילו אונז וועלכע ער האט
 אויף גערופען, ניט נור פון דיא יודען גייערט אויף פון דיא גוים? ²⁵ גלייך
 וויא ער האט אויף אין הושע געזאגט,

איך וועל דאס ניט מיין פאלק רופען מיין פאלק,
 און דיא ניט געליבטע געליבט;

²⁶ און עס וועט זיין אים ארט וואו עס איז צו וויא געזאגט געווארען,
 איהר זענט ניט מיין פאלק.

דארט וועלען וויא גערופען ווערען דיא זיהן פון דעם לעבעדיגען גאט.
²⁷ און ישעיה שרייבט וועגען ישראל, ווען דיא צאהל פון דיא קינדער פון
 ישראל וועט זיין וויא דער זאנד פון דעם ים, דיא איבערקלייבונג וועט
 גערעטעט ווערען; ²⁸ ווארין דער האר וועט זיין ווארט דערפילען און וועט

¹³ מלאכי א' ב' ג'.

¹² בראשית כה' כג'.

¹⁷ שמות ט' טו'.

¹⁵ שמות לג' יט'.

^{27, 28} ישעיה י' כב' כג'.

^{25, 26} הושע ב' א' כה'.

עס אויף דער ערד ענדגען און פערקורצט מאכען. ²⁰ און גלייך וויא ישעיה האט פרייהער געזאגט,

ווען דער האר פון הערשאפען וואלט אינא נישט א נאמען איבערגעלאזט, וואלטען מיר וויא סדרים געווען און וויא צמורה גלייך געמאכט.

³⁰ וואס זאלען מיר דען זאגען? אז דיא גוים וואס האבען נישט גערעכטיגט קייט נאכגעפאלגט האבען גערעכטיגקייט דערהאלטען, דאס איז דיא גערעכטטיגקייט וואס איז דורך דעם גלויבען; ³¹ אבער ישראל וואס האט דאס געווען פון גערעכטיגקייט נאכגעפאלגט, האט צום געווען פון גערעכטיגקייט נישט דערלאנגט. ³² ווארום? ווייל וויא האבען עס נישט געוויקט דורך דעם גלויבען גייערט דורך דיא ווערק. וויא האבען זיך אן דעם שטיין פון אנשטויסונג אנגעשטויסען, ³³ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען,

זעה, איך לעג אין ציון א שטיין פון אנשטויסונג און א פערלען פון שטרויכלונג,

און דער וואס גלויבט אן איהם וועט נישט פערשעהמט ווערען.

¹ ברידער, דאס וואוילגעפעלען פון ביין הארץ און ביין געבעט צו גאט איז פאר וויא אז וויא זאלען גערעכטעט ווערען. ² ווארין איך זאג וויא עדות אז וויא זענען אייפריג פאר גאט, אבער נישט נאך דערקענטניס; ³ ווארין ווייל וויא קענען נישט דיא גערעכטיגקייט פון גאט, און ווערען גייערע אייגענע גערעכטיגקייט אויפצורייכטען, זענען וויא נישט אונטערשטעניג צו דער גערעכטיגקייט פון גאט. ⁴ ווארין משיח איז דער צוועק פון דער תורה צו גערעכטיגקייט קייט צו איטליכעם וואס גלויבט. ⁵ ווארין משה שרייבט אז דער מענטש וואס מוהט דיא גערעכטיגקייט וואס איז פון דער תורה וועט דרינגען לעבען. ⁶ אבער דיא גערעכטיגקייט וואס איז פון דעם גלויבען זאגט אזוי, זאג נישט אין ביין הארץ, ווער וועט אים הימעל ארויפגעהען? דאס איז, משיח ארופצורפרענגען; ⁷ אדער, ווער וועט אין דער טיפענעם ארופגעהען? דאס איז, משיח ארויפצוברענגען פון דיא טויטע. ⁸ אבער וואס זאגט עס? דאס ווארט איז נאקענט צו דיר, אין ביין מויל און אין ביין הארץ; דאס איז, דאס ווארט פון דעם גלויבען וואס מיר פערדיגען. ⁹ ווארין ווען דא וועסט מיט ביין מויל בעקענען דעם הארץ ישוע, און וועסט גלויבען אין ביין הארץ אז גאט האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע, וועסט דא גערעכטעט ווערען; ¹⁰ ווארין מיט דעם הארץ גלויבט מען צו גערעכטיגקייט, און מיט דעם מויל בעקענט מען צו ישועה. ¹¹ ווארין דיא שריפט זאגט, איטליכער וואס גלויבט אן איהם וועט נישט פערשעהמט ווערען. ¹² ווארין עס איז נישט קיין אונטערשיד צווישען יודען און גרעקען; ווארין דער זעלביגע האר איז איבער אלע, און ער איז רייך צו אלע וועלכע רופען אן איהם. ¹³ ווארין איטליכער וואס וועט אן דעם נאמען פון דעם הארץ רופען וועט גערעכטעט ווערען.

דברים ר' יב' יג' 6/7

ויקרא יח' ה' 5

ישעיה ח' יד' כח' טז' 33

יואל ג' ה' 13

ישעיה כח' טז' 11

דברים ל' יד' 8

רומער י יא

¹⁴ וויא זאלען וויא דען רופען אן איהם אן דעם וויא האבען ניט גער-
גלויבט? און וויא זאלען וויא גלויבען אן איהם וועגען דעם וויא האבען ניט
געהערט? און וויא זאלען וויא הערען אהן א פֿרעדיגער? ¹⁵ און וויא זאלען
וויא פֿרעדיגען, ווען וויא זענען ניט געשיקט? גלייך וויא עס שטעהט געשרי-
בען, וויא שעהן זענען דיא פיס פון דיא וואס ברענגען א בישורא טובה פון
גוטע זאכען.

¹⁶ אבער וויא האבען ניט אלע צו דער בישורא טובה געהארקט. ווארין
ישעיה זאגט, האר, ווער האט אונזערען בעריכט געגלויבט? ¹⁷ אזוי דען
קומט דער גלויבען דורך דעם הערען, און דאס הערען דורך דעם ווארט פון
משיח. ¹⁸ אבער איך זאג, האבען וויא דען ניט געהערט? פאר געוויס,

ווייזער קול איז אין דיא גאנצע ערד אויסגעגאנגען,
און ווייזערע ווערטער ביו צום ענד פון דער וועלט.

¹⁹ אבער איך זאג, האט דען ישראל ניט געוואוסט? צוערשט משה זאגט,
איך וועל אייך אייפרייג מאכען מיט דיא וואס זענען ניט א פאלק,
און מיט א זארישען פאלק וועל איך אייך דערזענען.

²⁰ אבער ישעיה אונטערשטעהט ויך און זאגט,

איך בין געפינען פון דיא וואס זוכען מיד ניט,

איך האב מיד געווינען צו דיא וואס פערלאנגען ניט נאך מיר.

²¹ אבער צו ישראל זאגט ער, דעם גאנצען טאג האב איך מיינע הענד אויס-
געשטערקט צו איין אונגעהארזאמען און ווידערשפעניגען פאלק.

יא ¹ איך זאג דען, האט גאט זיין פאלק פערשטויסען? חלילה; ווארין איך
בין אויך א בן ישראל, פון דעם זאמען פון אברהם, פון שבת בנמיין. ² גאט
האט ניט פערשטויסען זיין פאלק וואס ער האט מקודם געוואוסט. אדער
ווייסט איהר ניט וואס דיא שריפט זאגט וועגען אלצה, וויא ער האט געטענהעט
פאר גאט קעגען ישראל? ³ האר, וויא האבען דינע נביאים געהרגעט, דינע
מוזבחות האבען וויא צובראכען, און איך בין אליין איבערגעבליבען און וויא
זוכען מיין לעבען. ⁴ אבער וואס זאגט צו איהם דיא ענטפער פון גאט? איך
האב מיר זיכען טויענד מאן איבערגעלאזט, וועלכע האבען ניט געקניגט צו
בעל. ⁵ דרום איז אויך אזונד פארהאנען איין איבערבלייבונג נאך דער אויס-
דערנוועהלונג פון דער גנאד. ⁶ און ווען עס איז דורך גנאד, אזוי איז עס ניט
מעהר דורך ווערק, אויף דעם אויפן איז דען דיא גנאד ניט מעהר גנאד. ⁷ וואס
דען? וואס ישראל האט געזוכט, דאס האט ער ניט דערהאלטען, אבער דיא
אויסדערנוועהלונג האט עס דערהאלטען; און דיא איפריגע זענען פערהארטעט
געווארען. ⁸ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, גאט האט וויא געגעבען א
גייסט פון טיפען שלאף, אויגען אז וויא זאלען ניט זעהען, און אויערען אז

¹⁸ תהלים יט' ה'.

¹⁶ ישעיה נג' א'.

¹⁵ ישעיה נב' ז'.

²¹ ישעיה סה' ב'.

²⁰ ישעיה סה' א'.

¹⁹ דברים לב' כא'.

⁸ ישעיה כט' ו': דברים כט' ג'.

⁴ מלכים א' יט' יח'.

³ מלכים א' יט' י'.

רומער יא

זיין זאלען נישט הערען ביז צום היינטיגען טאג. ⁹ און דוד האט געזאגט
לאז זייער מיט ווערען פאר א געזין און צום פאנג,
און פאר א שטרויכלונג און פאר א פערנעלטונג צו זיין,
¹⁰ לאזען זייערע אויגען פערפֿינסטערט ווערען אז זיין זאלען נישט זעהען,
און בייג אימער פארט ארום זייער רוקען.

¹¹ איך זאג דען, האבען זיין זיך אנגעשמויסען אז זיין זאלען פאלען? חלילה;
גייערט דורך זייער פאלען איז ישועה צו דיא גוים געקומען, כדי זיין אייפריג
צו מאכען. ¹² אבער ווען זייער פאל איז דאס עשירות פון דער וועלט געווען,
און זייערע פערמינדערונג דאס עשירות פון דיא גוים, וויא פיל מעהר זייערע
דערפילונג?

¹³ אבער איך רעד צו אייך גוים, אינדעם איך בין דער אפאסטעל פון דיא
גוים, אזוי בין איך מיינען דינסט מכבד, ¹⁴ ווען מעגליך איך זאל אייפריג
מאכען דיא וואס זענען מיין פלייש, און זאל עטליכע פון זיין רעכען.
¹⁵ ווארין ווען דאס פערטווארפען פון זיין איז דיא פערנענהונג געווען פון
דער וועלט, וואס וועט דאס אנגעמען זיין ווען נישט לעבען פון דיא טויטע?
¹⁶ אבער ווען דיא ערשטע פרוכטע זענען הייליג, אזוי איז אויך דער טייג;
און ווען דיא ווארצעל איז הייליג, אזוי זענען אויך דיא צווייגען. ¹⁷ און ווען
עטליכע פון דיא צווייגען זענען אפגעבראכען, און דאס וואס ביסט א ווילדער
עהלבוים ביסט צווישען זיין איינגעפלאנצט, און האסט מיט זיין א טהייל
דערהאלטען אין דער ווארצעל און פערטיגקייט פון דעם עהלבוים, ¹⁸ אזוי
ריהם דיר נישט קעגען דיא צווייגען; אבער ווען דאס ריהקסט דיר, אזוי איז עס
נישט דאס וואס טראגסט דיא ווארצעל גייערט דיא ווארצעל דיר. ¹⁹ דאס
וועסט דען זאגען, דיא צווייגען זענען אפגעבראכען געווארען כדי איך זאל
איינגעפלאנצט ווערען. ²⁰ גוט; וועגען אונגלויביגקייט זענען זיין אפגעבראכען,
און דאס שטעהסט דורך דעם גלויבען. זיין נישט הויכמיטיג, גייערט פארקט
דיר. ²¹ ווארין ווען גאט האט נישט פערשוינט דיא נאטירליכע צווייגען, וועט
ער דיר אויך נישט פערשוינען. ²² דרום זעה אן דיא מדת החסד און דיא
מדת הדין פון גאט; איבער דיא וואס זענען געפאלען מדת הדין, אבער
איבער דיר מדת החסד פון גאט, ווען דאס בלייבסט אין זיין חסד, ווען נישט
וועסט דאס אויך אפגעשניטען ווערען. ²³ און זיין אויך, ווען זיין וועלען נישט
בלייבען אין אונגלויביגקייט, וועלען איינגעפלאנצט ווערען, ווארין גאט קען זיין
ווידער איינפלאנצען. ²⁴ ווארין ווען דאס ביסט אפגעשניטען געווארען פון דעם
עהלבוים וואס איז ווילד פון נאטור, און ביסט קעגען דער נאטור איינגע-
פלאנצט געווארען אין א גוטען עהלבוים, וויא פיל מעהר וועלען דויע נאטיר-
ליכע צווייגען איינגעפלאנצט ווערען אין זייער אייגענען עהלבוים?

²⁵ ווארין איך וויל נישט, ברודער, אז אייך זאלט אונטויסענד בלייבען פון דעם
סוד, כדי אייך זאלט נישט קלוג זיין אין אייערע געדאנקען, אז בלייבדיגט איז

^{9,10} תהלים סט' כג, בד'.

רומער יא יב

אים טהייל צו ישׂראל געווארען, ביז דיא דערפילונג פון דיא גוים וועט
אויסברעטען; ²⁶ און אזוי וועט גאנץ ישׂראל גערעטעט ווערען, אזוי וויא עס
שטעהט געשריבען,

דער גואל וועט קומען פון ציון,

און וועט דיא גאטלאזיקייט אפסקעהרען פון יעקב;

²⁷ און דאס איז מיין ברית מיט זיין,

ווען איה דוועל אנטקענטען ווערע ווער.

²⁸ נאך דער בשורה טובה וועגן זיין פיינד פון אייגענטומענען, אבער נאך
דער אויסדערטוועהלונג וועגן זיין געליבט פון וועגען דיא אבות; ²⁹ ווארין
גאט האט גיט גיין חכמה וועגען זיינע געשענקע און רופונג, ³⁰ ווארין גלייך
וויא איהר האט פריהער גיט געהארקט גאט, אבער וועגט אזינד בעגנאדיגט
געווארען דורך זייערע אונגעהארזאמקייט. ³¹ אזוי האבען זיין אזינד אויך
גיט געהארקט, כדי דורך דיא בעגנאדיגונג צו איהר זאלען זיין אזינד אויך
בעגנאדיגט ווערען. ³² ווארין גאט האט דיא אלע אין אונגעהארזאמקייט
איינגעשלאסען, כדי ער זאל אלע בעגנאדיגען.

³³ א, וועלכע טיפע פון עשירות און חכמה און דערקענטנים פון גאט; וויא
אונזאויסצופארשען וועגען זיינע משפטים, און זיינע וועגע קען מען גיט אויספארשען.

³⁴ ווארין ווער האט דיא געדאנקען פון דעם הארץ געקענט? אדער

ווער איז טהיילגעמער געווען פון זיינע געה?

³⁵ אדער ווער האט איהם פריהער געגעבען, און עס זאל איהם

צוריקפערנאלטען ווערען.

³⁶ ווארין אלעס איז פון איהם און דורך איהם און צו איהם; צו איהם זאל

דער פבור זיין אויף עבדי. אמן.

יב ¹ דרום בעט איה איה, ברידער, ביא דיא בארעמטהערציגקייטען פון גאט,
אז איהר זאלט אייגערע לייכער שטעלען צום לעבענדיגען הייליגען און אנגע-
נעהמען קרבן צו גאט, וואס איז אייגער פערשטענדיגער דינסט. ² און זייט גיט
געבילדעט גלייך צו דינעם צייטאלטער, גייערט זייט פערענדערט דורך דער
דערגייערונג פון אייגער פערשטאנד, כדי איהר זאלט פרישען וואס איז דער
גוטע און וואוילגעפעליגע און גאנצע ווילען פון גאט.

³ ווארין איה זאג דורך דער גנאד וואס איז מיר געגעבען צו איטליכעם פון
איה, כדי ער זאל פון זיך גיט מעהר דענקען וויא ער בעדארף צו דענקען.
גייערט ער זאל פון זיך שכלדיג דענקען, צו איטליכעם אזוי וויא גאט האט צו
איהם א מאס פון גלויבען אפגעטהיילט. ⁴ ווארין גלייך וויא מיר האבען פילע
גלידער אין איין לייב, אבער אלע גלידער האבען גיט דאס זעלביגע טהון.
⁵ אזוי וועגען מיר פילע איין לייב אין משיח, און איינצעלע ווייז גלידער פון איינ-
אנדער. ⁶ און אינדרעם מיר האבען פערשידענע גאבען נאך דער גנאד וואס

³⁴ ישעיה מ' יג'.

^{26, 27} יס' כז' ט'.

³⁵ איוב לה' ז' ; מא' ג'.

אזי אונז געגעבען, אזי עס גבואות, לאזען מיר גבואות זאגען נאך דעם מאס פון אונזערעם גלויבען; ¹ אזי עס א דינסט, לאזען מיר אייפריג זיין אין דעם דינסט; אדער דער וואס לעהרט, אין זיינע לעהרע; ² אדער דער וואס דערמאנט, אין זיינע דערמאנונג; דער וואס גיבט, לאז ער געבען מיט איינפֿעלטיגקייט, דער וואס רעגירט, מיט זארגפֿעלטיגקייט, דער וואס זיך דערבארמט, מיט פֿרייד. ³ לאז דיא ליבע נישט פֿערשטעלט זיין, פֿערפֿאשטעלט דאס איבעל, בעהעפט אייך צום גוטען. ⁴ ליבט איינער דעם אנדערען מיט ברודערליכע ליבע, לאז איינער דעם אנדערען צופאר קומען פֿבוד צו געבען. ⁵ זייט נישט פֿויל אין געשעפטען, גייערט גליהענדיג אים גייסט, דינענדיג דעם הארן; ⁶ פֿרייעט אייך אין האפנונג, געדולדיג אין ליידען, פֿלייסג אין געבעט, ⁷ העלפט דיא הייליגען אין דער נויט, זייט מכנים אורחים. ⁸ בענשט דיא וואס פֿערפאלגען אייך, בענשט און שעלט נישט. ⁹ פֿרייעט אייך מיט דיא וואס זיך פֿרייען, וויינט מיט דיא וואס וויינען. ¹⁰ זייט גלייך געזינט איינער צום אנדערען, טראכט נישט פון הויכע זאכען, גייערט לאזט אייך ארום צו דיא גיידענע; זייט נישט קלוג אין אייגערע אייגענע געדאנקען. ¹¹ פֿערנעלט קיינעם נישט שלעכטעס פאר שלעכטעס; האנדעלט עהרליך פאר אלע מענשען. ¹² ווען עס אזי מעגליך, וויא ווייט איהר קענט, האט שלום מיט אלע מענשען. ¹³ געליבטע, זייט אייך נישט נוקם, גייערט גיבט פֿלאין צום צארן; ווארן עס שטעהט געשריבען, דיא נקמה איז מיין, אייך וועל פֿערנעל־טען, זאגט דער האר. ¹⁴ אבער ווען זיין פֿיינד איז הונגריג גיב איהם צו עסען, ווען ער איז דורשטיג, גיב איהם צו טרינקען; ווארן ווען דוא דאס טהוסט, וועסט דוא פֿייעריגע קוילען אויף זיין קאפ שיטען. ¹⁵ זייא נישט ביי־געקומען פון דעם שלעכטען, גייערט איבערקום דאס שלעכטע מיט גוטעס.

יג ¹ לאז איינליכע נפש אונטערטעניג זיין צו דיא איבערגעשטעלטע הער־שאפטען, ווארן עס אזי נישט קיינע הערשאפט אויסער פון גאט, און דיא פארהאנענע הערשאפטען זענען בעפולען פון גאט. ² דרום ווער ווידער־שטעהט דיא הערשאפט, דער ווידערשטעהט דיא ארדנונג פון גאט; און דיא וואס ווידערשטעהען וועלען איבער זיך א שטראף געריכט בעקומען. ³ ווארן דיא הערשער זענען נישט פאר א פארנט צום גוטען ווערן, גייערט צו דעם שלעכטען. ווילסט דוא דען דיא הערשאפט נישט פארק־טען? אזוי טהוא דאס וואס איז רעכט, און דוא וועסט לויב האפען פון איהר. ⁴ ווארן זיא אזי א דינער פון גאט צו דיר צום גוטען, אבער ווען דוא שלעכטעס טהוסט אזוי פארנט דיר; ווארן זיא טראגט נישט דאס שווערט אומזוסט; ווארן זיא אזי א דינער פון גאט, וואס טהוט זיך נוקם זיין אין צארן אויף דעם וואס טהוט שלעכטעס. ⁵ דרום אזי עס געטיג אונטערטעניג צו זיין, נישט נור וועגען דעם צארן, גייערט אויך וועגען דעם געוויסען. ⁶ ווארן רעכטוועגען צאהלט איהר אויך שטייער;

משלי כה' כא', כב', ²⁰

דברים לב' לה', ¹⁹

ווארין זיין זענען דינער פון גאט, און זענען בעשטענדיג אין דינען בער-
שעפטניג. ⁷ גיבט צו איינליכעם וואס איהר זענט מחויב, שטייער צו וועמען
שטייער, צאלל צו וועמען צאלל, פארקט צו וועמען פארקט, עהרע צו וועמען
עהרע.

⁸ ווייט קיינעם גאר ניט שוידריג, אויסער איינער דעם אנדערען צו ליבען;
ווארין דער וואס ליבט דעם אנדערען האט דאס געזען דערפילט. ⁹ ווארין
דאס וואס איז געזאגט, דאס וואלסט ניט מונה זיין, דאס וואלסט ניט מארדען,
דאס וואלסט ניט גנבענען, דאס וואלסט ניט גלוקסען, און אויב עס איז פאר-
האנען איין אנדערעם געפאט, איז עס ענטהאלטען אין דינעם ווארט, דאס וואלסט
דיין געזעלען ליבען וויא דיר זעלבסט. ¹⁰ דיא ליבע טהוט ניט קיין שלעכטעם
צום געזעלען; דרום איז דיא ליבע דיא דערפילונג פון דעם געזען.

¹¹ אין דאס, ווייל מיר וויסען דיא רעכטע צייט, אז עס איז שוין צייט איהר
ואלט פון דעם שלאף אויפשטעהען; ווארין אצונד איז אנגעכע ושוועה נאהענטער
וויא ווען מיר האפען געגלייבט. ¹² דיא נאכט איז באלד פארבייא גענאנגען,
און דער טאג איז נאהענט, דרום לאזען מיר אפטהון דיא ווערק פון דער
פינסטערניס און לאזען מיר אנטהון דיא וואפען פון דעם ליכט. ¹³ לאזען מיר
וואנדלען בקבוד וויא בייא טאג, ניט אין פרעסען און וויפען, ניט אין שלא-
פען און אויסגעלאסענהייט, ניט אין געצאנק און גייד; ¹⁴ גייערט טהוט אן
דעם הארץ ושוועה משיח, און ברייט ניט אן פאר דעם פלייש צו ווינע
גלוקסען.

יד ¹ אפער געמט אויף דעם וואס איז שוואך אים גלויבען, דאך ניט צו
מישפטען פון געדאנקען. ² איינער גלויבט אז ער מעג אלעס עסען, אפער
דער וואס איז שוואך עסט קרייטער. ³ דער וואס עסט, לאז ער ניט פער-
שעהמען דעם וואס עסט ניט; און דער וואס עסט ניט, לאז ער ניט ריכטען
דעם וואס עסט, ווארין גאט האט איהם אויפגענומען. ⁴ ווער ביסט דאס וואס
דאס ריכטעט דעם קנעכט פון איין אנדערען? ער שטעהט אדער ער פאלט צו
זיין אייגענען הארץ; און ער וועט אויפגעריכטעט ווערען, ווארין דער האר
איז מעכטיג איהם אויפצוריקטען. ⁵ ווארין איינער האלט חשוב דעם אייגען טאג
איפער דעם אנדערען, אפער דער אנדערער האלט חשוב איינליכען טאג; לאז איי-
ליכער געוויס איבערצייגט זיין אין ווינע אייגענע געדאנקען. ⁶ דער וואס היט
דעם טאג, היט ער איהם צום הארץ; דער וואס עסט עסט צום הארץ,
ווארין ער באנקט גאט; און דער וואס עסט ניט צום הארץ עסט ער ניט, און
באנקט גאט. ⁷ ווארין קיינער פון איינע לעבט פאר זיך זעלבסט, און קיינער
שטארקט פאר זיך זעלבסט. ⁸ ווארין ווען מיר לעבען, לעבען מיר צום הארץ,
און ווען מיר שטארבען, שטארבען מיר צום הארץ; דרום אויב מיר לעבען
אדער שטארבען, זענען מיר צום הארץ. ⁹ ווארין צו דעם איז משיח
געשטארבען און איז לעבענדיג געווארען, אז ער זאל דער האר זיין פון דיא

⁹ ויקרא יט' יח'.

⁹ שמות ב' יג' יד'.

רומער יד מז

לעבענדיגע און פון דיא טויטע. ¹⁰ אבער דוא, ווארום ריכטעסט דוא דיין ברודער? אדער אויך דוא, ווארום פערצאכטעסט דוא דיין ברודער? ווארין מיר וועלען אלע פאר דעם ריכטערשטוהל פון גאט שטעהען. ¹¹ ווארין עס שטעהט געשריבען.

אזוי וואהר וויא איך לעב, זאגט דער האר, צו מיר וועט זיך בייגען אימליכעס קניא.

און אימליכע צונג וועט מתודה זיין צו גאט.

¹² אזוי דען אימליכער פון אונז וועט חשבון געבען פון זיך ועלכסט צו גאט.

¹³ דרום לאזען מיר נישט מעהר איינער דעם אנדערען ריכטען; גייערט ריכטעט דאס ליבער, אז קיינער זאל זיין ברודער איין אנשטויס אדער שטרויכלונג אים וועג לעגען. ¹⁴ איך ווייס און בין פערצויערט אין דעם הארץ ישוע, אז קיין נאך איז נישט אנגריין פון זיך ועלכסט; גייערט צו דעם וואס דענקט אז א נאך איז אנגריין, צו דעם איז עס אנגריין. ¹⁵ ווארין ווען דיין ברודער איז איבער דיין עסען בעטריבט, אזוי וואנדעלסט דוא נישט מעהר נאך דער ליבע. לאז נישט דער פערלויבען געהען דורך דיין עסען, פאר וועלכען משיח איז געשטארבען. ¹⁶ דרום לאז נישט אייער גוטעס געלעסטערט ווערען. ¹⁷ ווארין דאס קעניגרייך פון גאט איז נישט עסען און נישט טרינקען, גייערט גערעכטיגקייט און פרידען און פרייד אים רוח הקודש; ¹⁸ ווארין דער וואס אין דעם דינט משיח איז גאט וואוילגעפעליג, און איז פון מענשען בעוויליגט.

¹⁹ אזוי דען לאזען מיר נאכפאלגען דיא זאכען וואס דינען צום פרידען, און מיט וועלכע מיר קענען איינער דעם אנדערען פערבעסערן. ²⁰ צווישטער נישט פון שפייז וועגען דאס ווערק פון גאט. אלע זאכען ווענען דיין אבער עס איז שלעכט פאר דעם מענשען וואס עסט מיט אנשטויסונג, ²¹ עס איז גוט נישט קיין פלייש צו עסען, און נישט קיין וויין צו טרינקען, און נישט נאך צו טהון אן וועלכען דיין ברודער שטרויכעלט זיך. ²² דעם גלויבען וואס דוא האסט האב צו דיר ועלכסט פאר גאט; געבענשט איז דער וואס ריכטעט זיך ועלכסט נישט אין דעם וואס ער בעוויליגט. ²³ אבער דער וואס צווייפעלט איז פערשולדיגט ווען ער עסט, ווייל עס איז נישט פון דעם גלויבען; און אלעס וואס איז נישט פון דעם גלויבען איז זינד.

טו ¹ מיר דען וואס ווענען שטארק ווענען מחויב צו ליידען דיא שוואכהייטען פון דיא שוואכע, און נישט זיך ועלכסט געפעלען. ² לאז אימליכער פון אונז זיין געוועלען אין גוטען געפעלען צום פערבעסערן. ³ ווארין אויך משיח האט נישט זיך ועלכסט געפעלען, גייערט אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דיא לעסטערונגען פון דיא וואס האבען דך געלעסטערט ווענען אויך מיר געפאלען. ⁴ ווארין דאס וואס איז פריהער געשריבען געווארען איז פאר אונזערע

תהלים סט"ו, 3

ישעיה מה' כג' 11

בעלערהונג געשריבען, אז מיר זאלען האבען האפנונג דורך דער געדולד
און דורך דעם טרייסט פון דיא שריפטען.⁵ און מעג אייך דער גאט
פון געדולד און טרייסט געבען, אז איהר זאלט אייגענלייך געדאנקען האבען
איינער צום אנדערען נאך ישוע המשיח.⁶ כדי איהר זאלט צוזאמען מיט איין
מויל לויבען גאט, דעם פאטער פון אונזערען הארץ ישוע המשיח.

⁷ דרום געמט אויף איינער דעם אנדערען אזוי וויא אויף משיח האט אונז
אויפגענומען צום כבוד פון גאט.⁸ ווארין איך זאג, אז משיח איז א דינער
פון דער בעשגיידינג געווארען וועגען דער וואהרהייט פון גאט, כדי ער זאל
דיא הכטחות פון דיא אבות בעשטעטיגען.⁹ און אז דיא גוים זאלען גאט
לויבען פאר זיינע גנאד, גלייך וויא עס שטעהט געשריבען, דעסטוועגען וועל איך
דיך לויבען צווישען דיא פעלקער, און צו דיין נאמען וועל איך זינגען.¹⁰ און
ווידער זאגט ער, פרייעט אייך, איהר גוים, מיט זיין פאלק.¹¹ און ווידער,

פרייזט דעם הארץ אלע גוים,
און לאזט איהם אלע פעלקער לויבען.

¹² און ווידער ישעיה זאגט,

עס וועט זיין דיא וואורצעל פון ישי,

און דער וועלכער אויפשטעהט צו הערשען איבער דיא גוים,

אויף איהם וועלען דיא גוים האפען.

¹³ און מעג דער גאט פון האפנונג אייך דערפילען מיט אלע פרייד און פרידען
אים גלויבען, כדי אייערע האפנונג זאל פערמעהרט ווערען דורך דער
מאכט פון דעם רוח הקודש.

¹⁴ און איך אליין בין איבערצייגט וועגען אייך מיינע ברידער, אז איהר זענט
אויף פול מיט גיטגקייט, דערפילט מיט אלערגלייך דערקענטניס, און קענט אויך
איינער דעם אנדערען מזהיר זיין.¹⁵ אבער איך האב צו אייך געשריבען צום
טהייל מיט מעהר פרייהייט, ברידער, אזוי וויא איך דערמאהן אייך דורך דער
גנאד וואס איז מיר פון גאט געגעבען.¹⁶ אז איך זאל זיין א דינער פון ישוע
המשיח צו דיא גוים, אים דינסט פון דער בשורה טובה פון גאט, כדי דער
קרן פון דיא גוים זאל בעווייליגט ווערען, אינדעם עס איז געהייליגט געוואר
רען אים רוח הקודש.¹⁷ דרום האב איך מיין ריהמען אין ישוע המשיח
וועגען דיא זאכען פון גאט.¹⁸ ווארין איך וועל מיר גיט אויסרשטעהען
עפעס צו רעדען פון דיא זאכען וואס משיח האט גיט דורך מיר געווינקט
אין ווארט און ווערק כדי דיא גוים געהארזאם צו מאכען.¹⁹ דורך קראפט
פון צייכען און וואונדער, דורך דער מאכט פון דעם רוח הקודש; אזוי אז
איך האב דערפילט דיא בשורה טובה פון משיח פון ירושלים און ארום ביו
אליריקום.²⁰ און אזוי בין איך געגעטיגט געווען דיא בשורה טובה צו
פרעדיגען, גיט דארט וואו דער נאמען פון משיח איז בעקאנט געווען, כדי

¹⁰ דברים לב' מג'.

¹² ישעיה יא' י'.

תהלים יח' ג'.

תהלים קי' א'.

איך זאל נישט בויען אויף דעם גרונד פון איין אנדערען מאן; ²¹ גייערמ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען.

צו וועלכע עס איז נישט וועגען איהם דערצעהלט געווארען, דיא וועלען וועהען.

און דיא וואס האבען נישט געהערט וועלען עס פערשטעהען.

²² דרום בין איך אויף וועהר געהינדערט געווארען צו אייך צו קומען. ²³ אבער אזונד ווען איך האב נישט מעהר פלאץ אין דינע לענדער, און האב שוין פילע יאהר פערלאנגט צו אייך צו קומען. ²⁴ ווען איך וועל קיין שפאנגען געהען; ווארין איך האף אייך צו וועהען ווען איך וועל דורכפאהרען, און פון אייך אהין געשיקט צו ווערען, ווען איך וועל מיך פריהער מיט אייך אביסעל זעטיגען. ²⁵ אבער אזונד געה איך קיין ירושלים, צו בעדינען דיא הייליגען. ²⁶ ווארין עס איז וואוילגעפעלען דיא פון מקדוניה און אכא אז וויא זאלען א גרעה מאכען פאר דיא ארמע הייליגע וואס זענען אין ירושלים. ²⁷ ווארין עס האט וויא וואוילגעפעלען, און וויא זענען אויך ווייזערע שולדנער; ווארין ווען דיא גוים האבען א טהייל גענומען אין ווייזערע גייסטליכע זאכען, אזוי זענען וויא אויך מחויב אין וועלטליכע זאכען וויא צו בעדינען. ²⁸ דרום ווען איך וועל דאס אנדיגען, און וועל וויא דינע פרוכט פערזיגעלן, וועל איך ביא אייך קיין שפאנגען דורכריינען. ²⁹ און איך ווייס אז ווען איך וועל צו אייך קומען, וועל איך קומען מיט דיא פולע ברעה פון משיח.

³⁰ און איך בעט אייך, ברידער, ביא אונזערעם הארץ ישווע המשיח און ביא דער ליבע פון דעם גייסט, איהר זאלט מיט מיר רינגען אין ווייזערע געבעטע צו גאט פאר מיר, ³¹ כדי איך זאל בעפרייעט ווערען פון דיא אונגעהארזאמע אים לאנד יהודה, און מיין דינסט אין ירושלים זאל פון דיא הייליגע בעוויליגט ווערען, ³² כדי איך זאל צו אייך מיט פרייד קומען דורך דעם ווילען פון גאט, און זאל מיך מיט אייך דערקוויקען. ³³ און דער גאט פון פרידען וויא מיט אייך אלע, אמן.

טו ¹ איך עמפפעהל צו אייך אונזערע שוועסטער פעכע, וואס איז א דינערין פון דער קהלה אין קענקרי, ² אז איהר זאלט זיא אויפגעמען אים הארץ וויא עס איז וויינדיג פאר דיא הייליגע, און זאלט איהר העלפען אין וואספאר א זאך זיא וועט איינערס בענארפען; ווארין זיא איז אויך א שטיצע צו פילע געווען, און אויך צו מיר אליין.

³ גריסט פריסקא און אקווילא מינע מיטארבייטער אין ישווע המשיח; ⁴ וועלכע האבען ווייזער אייגענען האלז אנדערעלעגט פאר מיין לעבען, צו וועלכע נישט איך אליין דאנק, גייערמ אויך אלע קהלות פון דיא גוים. ⁵ גריסט אויך דיא קהלה וואס איז אין ווייזער הויז, גריסט עפיגעטוס מיין געליבטען, וועלכער איז דיא ערשטע פרוכט פון אסא אין משיח. ⁶ גריסט מרים, וועלכע האט פיל געארבייט וועגען אייך. ⁷ גריסט אנדרוניקוס און

²¹ ישעיה נב' טו'.

וויאס מיינע קרובים און מיינע חברים אים געפענגנים, וואס זענען בער-
ריהמט צווישען דיא אפאסטעל, און וואס זענען אין משיח געווען פריהער
וויא איך. ⁸ גריסט אמפלאטום מיין געליבטען אים האר'ן. ⁹ גריסט אורבאנוס
אונזערען מיטארבייטער אין משיח, און סטאכיס מיין געליבטען. ¹⁰ גריסט
אפעלעס דעם געפריפטען אין משיח. גריסט דאס הויזגעזינד פון אריסטובולוס.
¹¹ גריסט הערודיון מיין קרוב. גריסט דאס הויזגעזינד פון גארקיסוס, וואס
זענען אים האר'ן. ¹² גריסט טריפינא און טריפוסא, וואס ארבייטען אים
האר'ן. גריסט דיא געליבטע פערקיס, וואס האט פיל געארבייט אים האר'ן.
¹³ גריסט רופוס דעם אויסדערנוועהלטען אים האר'ן, און זיינע מוטער און
מיינע. ¹⁴ גריסט אסינקריטוס, פלעגון, הערמעס, פאטראקאס, הערמאס, און
דיא ברידער וואס זענען מיט זיין. ¹⁵ גריסט פילאלאנוס און יוליא, גערעאוס
און זיינע שוועסטער, און אלימפאס, און אלע הייליגע וואס זענען מיט זיין.
¹⁶ גריסט איינער דעם אנדערען מיט א הייליגען קיש, אלע דיא קהלות
פון משיח גריסען אייך.

¹⁷ און איך בעט אייך, ברידער, גיבט אכטונג אויף דיא וואס מחלוקת און
שטרויכלונגען מאכען קענען דער לעהרע וואס איז האט געלערנט, און
פערמייד זיין. ¹⁸ ווארין אועלכע דינען גיט אונזערען האר'ן משיח, גייער
זייער אייגענען בויך, און מיט גוטע און פיינע ווערטער פערפיהרען זיין דיא
הערצער פון דיא אונשולדיגע. ¹⁹ ווארין אייער געהארזאם איז צו אלע אויס-
גענאנגען. דרום פרייע איך מיר וועגען אייך, אבער איך וויל אז איזר זאלט
קלוג זיין צום גוטען און אונשולדיג צום שלעכטען. ²⁰ און דער גאט פון
פרידען וועט באלד געשווינד דעם שטן אונטער אייערע פיס צוטרעטען.

דיא גנאד פון אונזערען האר'ן ישוע המשיח זיין מיט אייך.

²¹ טימותיוס, מיין מיטארבייטער, און לוקיוס און יסון און סאסיפאטער,
מיינע קרובים גריסען אייך. ²² איך טערטיוס, וואס האב דינען בריף געשרי-
בען, גרים אייך אים האר'ן. ²³ גאיוס מיין ווייט, און דער ווייט פון דיא
גאנצע קהלה גריסט אייך. עראסטוס דער פערטאלטער פון דער שטאדט
גריסט אייך, און קווארטוס דער ברודער.

²⁵ נון צו איהם דער קען אייך שטארק מאכען נאך מיינע בשורה טובה
און דאס פערדיגען פון ישוע המשיח, נאך דעם אנטפלעקונג פון דעם סוד וואס
איז פערבראגען געווען פון עבינע צייטען. ²⁶ אבער איז אצונד געענטליך
בעקאנט געמאכט, און איז דורך דיא שריפטען פון דיא נביאים צו אלע פעל-
קער צו וויסען געטהון געווארען צום געהארזאם פון גלויבען, נאך דעם
געבאט פון דעם עבינען גאט, ²⁷ דעם איינציגען ווייזען גאט דורך ישוע
המשיח צו דעם זאל זיין דיא הערליכקייט פון עבינקייט צו עבינקייט. אמן.

²⁴ דיא גנאד פון אונזערעם האר'ן ישוע המשיח זיין מיט אייך אלע. אמן.

דער ערשטער בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו דיא קארניטער.

¹ פולוס א גערופענער אפאסטעל פון ישוע המשיח דורך דעם ווילען פון גאט, און דער ברודער סאסטענעם, ² צו דער קהלה פון גאט וואס איז אין קארניט, געהייליגטע אין ישוע המשיח, גערופענע הייליגע, מיט אלע וואס אין איינליכען ארט רופען אן דעם נאמען פון אונזערען הארץ ישוע המשיח, ווער און אונזערען הארץ; ³ גנאד זיין מיט אייך און פרידען פון גאט אונזערען פאטער און פון דעם הארץ ישוע המשיח.

⁴ איך דאנק מיין גאט אלע צייט וועגען אייך, פאר דיא גנאד פון גאט וואס איז אייך געגעבען אין ישוע המשיח, ⁵ אז אייך ווענט אין אלעם הייך געמאכט אין איהם, אין יעדעס ווארט און אין יעדער דערקענטניס, ⁶ גלייך וויא דאס צייגט פון דעם משיח איז אין אייך פעסט געווארען; ⁷ אזוי אז עס פעהלט אייך ניט קיינע געדריגע מתנה, אינדעם אייך ווארטעט אויף דער אנטפאלעקונג פון אונזערען הארץ ישוע המשיח; ⁸ וועלכער וועט אייך אויך געפעסטגען ביז צום ענד, אז אייך וואלט אונשוילדיג זיין אים טאג פון איינערעם הארץ ישוע המשיח. ⁹ גאט איז געטרייא, דורך וועלכעם אייך ווענט גערופען געווארען צו דער געמיינשאפט פון זיינעם ווען ישוע המשיח אונזערעם הארץ.

¹⁰ נון בעט איך אייך, ברודער, דורך דעם נאמען פון אונזערען הארץ ישוע המשיח, אז אייך וואלט אלע איינערלייא דער האבען, און אז עס וואל ניט זיין קיינע אפטהיילונגען צווישען אייך, אייך וואלט ליבער אים דאווענען זיין און אין דיא דאווע געיינע פאלקאמען זיין. ¹¹ ווארן איך בין וועגען אייך געוואר געווארען, קיינע ברודער, דורך דעם הויזגעזינד פון בלוואה, אז עס איז צווישען אייך קריגערייא. ¹² נון דאס וואג איך, אז יעדער פון אייך וואגט, איך בין פון פולוס, און איך פון אפאלאם, און איך פון ביפא, און איך פון משיח. ¹³ איז משיח צוטהיילט געווארען? איז פולוס פאר אייך געקריי ציגט געווארען, אדער ווענט אייך אים נאמען פון פולוס געטובלט געווארען? ¹⁴ איך דאנק גאט אז איך האב קיינעם פון אייך ניט געטובלט, אויסער קריספוס און גאיוס; ¹⁵ כדי קיינער וואל ניט וואגען אז איך האב אין מיין נאמען געטובלט. ¹⁶ און איך האב אויך דאס הויזגעזינד פון סטעפאנוס געטובלט; ווייטער ווייס איך ניט אויב איך האב נאך איין אנדערען געטובלט. ¹⁷ ווארן משיח האט מיר ניט געשיקט צו טובלן, גייט דאס דיא בשורה טובה צו פרידענען, ניט מיט קלוגע דער, כדי דאס קרייז פון משיח וואל ניט אהן קראפט ווערען.

א קארינטער א ב

¹⁸ ווארין דאס ווארט פון דעם קרייז איז נארישקייט צו דיא וואס ווערען פערלויבען, אבער צו אונז וואס ווערען גערעכטעט איז עס דיא מאכט פון גאט. ¹⁹ ווארין עס שטעהט געשריבען,

איך וועל דיא קלוגהייט פון דיא קלוגע צושטערען.

און דעם פערשטאנד פון דיא פערשטענדדיגע וועל איך פערנווארפען. ²⁰ וואו איז דער חכם? וואו איז דער סופר? וואו איז דער שטרייטער פון דינער וועלט? האט נישט גאט נאריש געמאכט דיא קלוגהייט פון דינער וועלט? ²¹ ווארין וויל אין דער קלוגהייט פון גאט האט דיא וועלט דורך איהרע קלוגהייט נישט גאט געקענט, איז עס גאט געפעלען דורך דער נאריש-קייט פון דעם פערדיגען זאל ער רעטען דיא וואס גלויבען. ²² ווארין דיא יודען פערלאנגען צייכען, און דיא גרעקען זוכען קלוגהייט; ²³ אבער מיר פערדיגען משיח דעם געקרייציגטען, צו דיא יודען א שטרויכלונג און צו דיא גרעקען נארישקייט, ²⁴ אבער צו דיא וואס זענען גערופען, יודען און גרעקען, פערדיגען מיר משיח דיא מאכט פון גאט און דיא קלוגהייט פון גאט. ²⁵ ווארין דיא נארישקייט פון גאט איז קלוגער וויא דיא מענשען, און דיא שונאכהייט פון גאט איז שטארקער וויא דיא מענשען.

²⁶ ווארין זעהט איהר אייגערע רופונג, ברידער, אז נישט פילע קלוגע זאך דעם פלייש, נישט פילע מעכטיגע, נישט פילע ערלע זענען גערופען; ²⁷ גייערט גאט האט דיא נארישע זאכען פון דער וועלט אויסדערנוועהלט, כדי ער זאל דיא קלוגע פערשעהקען, און דיא שוואכע זאכען פון דער וועלט האט גאט אויסדערנוועהלט, כדי ער זאל דיא שטארקע פערשעהקען, ²⁸ און דיא נישט ערלע זאכען פון דער וועלט, און דיא וואס זענען פערזאכטעט האט גאט אויסדערנוועהלט, אויך דיא וואס זענען נישט דא, כדי ער זאל דיא וואס זענען צושטערען, ²⁹ אז קיין פלייש זאל נישט פאר גאט בערהעמען. ³⁰ אבער פון איהם זענט איהר אין ישוע המשיח, דער איז צו אונז חכמה פון גאט געווארען, און גערעכטיגקייט, און הייליגקייט און אויסלעזונג; ³¹ כדי עס זאל זיין אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דער וואס ריהמט זיך לאז ער זיך ריה-מען אים הארן.

ב ¹ און זען איך בין צו אייך געקומען, ברידער, בין איך נישט מיט פינגע רעד אדער קלוגהייט געקומען, און האב צו אייך דעם סוד פון גאט בעוויזען. ² ווארין איך האב מיר פארגענומען אז איך זאל צווישען אייך קיינע אנדערע זאך נישט וויסען, אויסער ישוע המשיח און איהם געקרייציגט. ³ און איך בין ביא אייך געזען אין שונאכהייט און אין פארקט און אין גרויסער ציטערניס. ⁴ אין מיין רעד און מיין פערדיגען זענען נישט מיט איבערקעדענדיגע ווער-טער געזען פון מענשליכע קלוגהייט, גייערט מיט בעווייז פון דעם גייסט און פון דער מאכט, ⁵ כדי אייגער גלויבען זאל נישט זיין אין דער קלוגהייט פון מענשען, גייערט אין דער מאכט פון גאט.

ירמיה ט' כג', ³¹

ישעיה כט' יד', ¹⁹

א קאריןטער ב ג

⁶ אָפּער מיר רעדען קלוגהייט צווישען דיא פאלקאמענע, דאך נישט דיא קלוגהייט פון דינער וועלט, און נישט פון דיא פירשטען פון דינער וועלט וואס ווערען צו גאר נישט; ⁷ גייערט מיר רעדען דיא קלוגהייט פון גאט אין א סוד, דיא פערבארגענע קלוגהייט וואס גאט האט פון געבויג אן צו אוינזערע הער-ליבקייט געשטעלט. ⁸ וואס קיינער פון דיא פירשטען פון דינער וועלט האט נישט געקענט; ווארין ווען וויא וואלטען עס געקענט, וואלטען וויא נישט דעם הארץ פון הערליכקייט געקרייציגט. ⁹ אָפּער אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דאס אויג האט נישט געזעהען און דאס אויער האט נישט געהערט.

און עס איז נישט אים הארץ פון מענשען אריינגעקומען

וואס גאט האט אנגעברייט פאר דיא וועלכע ליבען איהם.

¹⁰ ווארין גאט האט עס צו אונז דורך דעם גייסט אנטפלעקט; ווארין דער גייסט פארשט אלעס, אויך דיא טיפע זאכען פון גאט. ¹¹ ווארין ווער פון מענשען ווייסט דיא זאכען פון דעם מענשען, אויסער דער גייסט פון דעם מענשען וואס איז אין איהם; אזוי ווייסט אויך קיינער דיא זאכען פון גאט, גייערט דער גייסט פון גאט. ¹² אָפּער מיר האבען נישט דעם גייסט פון דער וועלט דערהאלטען, גייערט דעם גייסט וואס איז פון גאט, כדי מיר זאלען וויסען וואס איז אונז געדריגליך געשענקט פון גאט; ¹³ און דינע זאכען רעדען מיר אויך נישט מיט ווערטער אין לעהרען פון מענשליכע קלוגהייט, גייערט אין לעהר-רען פון דעם גייסט, און מיר פערגלייבען גייסטליכע זאכען מיט גייסטליכע. ¹⁴ אָפּער דער נאטירליכע מענש געמט נישט אן דיא זאכען פון דעם גייסט פון גאט; ווארין וויא זענען נארישקייט צו איהם, און ער קען וויא נישט וויר-סען, ווייל וויא זענען גייסטליך געריכטעט. ¹⁵ אָפּער דער גייסטליכע מענש ריכטעט אלע זאכען, אָפּער ער אליין איז פון קיינעם נישט געריכטעט. ¹⁶ ווארין ווער האט געקענט דעם זין פון דעם הארץ, אז ער זאל איהם בעלעהרען? אָפּער מיר האבען דעם זין פון משיח.

ג ¹ אין איה, ברידער, האב נישט געקענט צו איה רעדען וויא צו גייסטליכע לייט, גייערט וויא צו פליישליכע, וויא קליינע קינדער אין משיח. ² איה האב איה געגעבען מילך צו טרינקען, און נישט שטארקע שפייז; ווארין איהר האט עס נאך נישט געקענט פערטראגען; און אויך נאך נישט אזונד קענט איהר. ³ ווארין איהר זענט נאך פליישליך. ווארין וואו עס איז צווישען איה קנאה און קריגערייא, זענט איהר נישט פליישליך, און וואנדעלט נאך דעם מנהג פון מענשען? ⁴ ווארין ווען איינער זאגט, איה בין פון פולוס, און איין אנדער רער, איה פון אפאלאס, זענט איהר נישט מענשען? ⁵ וואס דען איז אפאלאס? און וואס איז פולוס? דינער דורך וועלכע איהר האט געגלויבט אזוי וויא דער האר האט אויך צו איטליכעס געגעבען. ⁶ איה האב געפלאנצט, אפאלאס האט בעגאסען, אָפּער גאט האט עס געלאזט וואקסען. ⁷ דרום נישט דער וואס פלאנצט איז געפערט, און נישט דער וואס בעגיסט, גייערט גאט דער לאזט עס

ישעיה סד' ג', ¹⁶

ישעיה סד' ג', ⁹

א קאריןמער ג ד

וואקסען. ⁸ דער וואס פלאנצט און דער וואס בעגיסט זענען איינס, און איטליכער וועט גיין אייגענען לוי דערהאלטען נאך ווייזע אייגענע ארבייט. ⁹ ווארין מיר זענען מיטארבייטער פון גאט; איהר זענט גאטעס אקער, גאטעס געביידע.

¹⁰ נאך דער גנאד פון גאט וואס איז מיר געגעבען, האב איך וויא א קלוגער בוימיסטער דעם גרונד געלעגט, און איין אנדערער בויגט דרויף; אבער לאז איטליכער אכטונג געבען וויא ער בויגט דרויף. ¹¹ ווארין קיין אנדערען גרונד קען קיינער ניט לעגען אויסער דעם וואס איז געלעגט, וואס איז ישוע המשיח. ¹² נון ווען איימיצער בויגט אויף דעם גרונד גאלד, זילבער, טהייגערע שטיינער, האלץ, הייא, שטרויא, ¹³ פון איטליכען וועט דאס ווערק אנטפלעקט ווערען; ווארין דער טאג וועט עס קלאר מאכען, ווארין עס וועט אין פייגער אנטפלעקט ווערען; און דאס פייגער אליין וועט דאס ווערק פון איטליכען פריגען וויא עס איז. ¹⁴ ווען דאס ווערק פון איימיצער וואס ער האט דרויף געבויגט וועט בלייבען, וועט ער א לוי דערהאלטען; ¹⁵ ווען דאס ווערק פון איימיצער וועט פערברענט ווערען, וועט ער שאדען ליידען, אבער ער אליין וועט גערעטעט ווערען, דאך אזוי וויא דורך פייגער.

¹⁶ ווייסט איהר ניט אז איהר זענט א טעמפל פון גאט, און דער גייסט פון גאט וואוינט אין אייך? ¹⁷ ווען איימיצער דעם טעמפל פון גאט פערבראכט וועט איהם גאט פערבראכען; ווארין דער טעמפל פון גאט איז הייליג, און דאס זענט איהר.

¹⁸ לאז זיך קיינער ניט בעטריגען; ווען איינער פון אייך דענקט אז ער איז קלוג אין דינער וועלט, לאז ער א נאר ווערען, כדי ער זאל קלוג ווערען. ¹⁹ ווארין דיא קלוגהייט פון דינער וועלט איז נארישקייט ביא גאט. ווארין עס שטעהט געשריבען, ער פאנגט דיא קלוגע אין ווייזערע ליסט. ²⁰ און וויידער, דער האר ווייסט דיא געדאנקען פון דיא קלוגע, אז וויא זענען אייטעל. ²¹ אזוי דען לאז זיך קיינער ניט ריחמען אין מענשען; ווארין אלע זאכען זענען אייגערס, ²² אויב עס איז פולוס, אדער אפאלאס, אדער ביפא, אדער דיא וועלט, אדער לעבען, אדער טויט, אדער איינזיגע זאכען, אדער קומענדיגע זאכען, אלעס איז אייגערס, ²³ און איהר זענט צו משיח, און משיח איז גאטעס.

ד ¹ לאז א מענש אויף אזוי האלטען, וויא דיא דינער פון דעם משיח, און פערטואלטער פון דיא סודות פון גאט. ² נון ווייטער מען פארדערט אין פערטואלטער, אז א מאן זאל געטרייא געפיגען ווערען. ³ אבער מיר איז עס א קליינגקייט אז איך זאל פון אייך געריכטעט ווערען, אדער פון א מענשליכע מיינונג; איך ריכטע מיר אפילו אליין ניט. ⁴ ווארין איך ווייס גאר ניט קעגען מיר אליין, אבער אין דינעם בין איך ניט גערעכטפערטיגט; אבער דער וועלכער ריכטעט מיר איז דער האר. ⁵ דרום זאלט איהר ניט קיין זאך

²⁰ ההלים עד' יא', ²¹

אויב ה' יג', ²²

א קאריןמער ד

ריכטען פאר דער צייט, ביי דער האר וועט קומען, דער וועט אויך צום ליכט ברענגען וואס איז אין דער פינסטערניש פערקאנגען, און וועט דיא געדאנקען פון דיא הערצער אנפאלעקען; און דאן וועט אימליכער לויב האבען פון גאט.

⁶ און דינע זאכען, ברידער, האב איך אין א משל אויף מיר און אפאלאם איבערגעטראגען פון אייגערעטוועגען, כדי איהר זאלט אין אונז דאס לערנען ניט ווייטער וויא עס שטעהט געשריבען; כדי קיינער זאל זיך גרויס האלטען איינער פון וועגען דעם איינעם קעגען דעם אנדערען. ⁷ ווארין ווער האט דיך אפגעשיידעט פון איין אנדערען? און וואס האסט דו וואס דווא האסט ניט בעקומען? אבער ווען דווא האסט עס בעקומען, ווארום ריהמסט דו דיך אזוי וויא דווא האסט עס ניט בעקומען? ⁸ איהר זענט שוין זאט געווארען; איהר זענט שוין רייך געווארען; איהר האט אהן אונז געהערשט; און הלואי וואלט איהר געהערשט, כדי מיר זאלען אויך מיט אייך הערשען. ⁹ ווארין איך דענק אז גאט האט אונז, דיא אפאסטעל, דיא לעצטע אויסגעשטעלט וויא צום טויט איבערגעגעבען; ווארין מיר זענען צום אנזעהען געווארען צו דער וועלט און צו מלאכים און צו מענשען. ¹⁰ מיר זענען נארען וועגען משיח, אבער איהר זענט קלוג אין משיח; מיר זענען שוואך, אבער איהר זענט שטארק; איהר זענט געהערט, אבער מיר זענען פערקאכטעט. ¹¹ ביי צו דינער שעה ליידען מיר הונגער און דורשט, און זענען נאכט, און ווערען מיט דער פויסט געשלאגען, און זענען נע ונד, ¹² און מיר הארעווען און ארבייטען מיט אונזערע אייגענע הענד; ווען מיר ווערען געשאלטען מיר בענשען, ווען מיר ווערען פערפאלגט ליידען מיר עס, ¹³ ווען מיר ווערען געלעסטערט בעטען מיר; מיר זענען וויא דער אויסווארף פון דער וועלט געווארען, דאס מיסט פון אלע ביי אונז.

¹⁴ איך שרייב ניט דינע זאכען אום אייך צו פערשעהקען, גייערט וויא מיינע געליבטע קינדער זאג איך אייך מוסר. ¹⁵ ווארין ווען איהר האט אויך צעהן טויענד לעהרער אין משיח, האט איהר דאך ניט פילע פערטער; ווארין אין ושווע המשיח האב איך אייך געבוירען דורך דער בשורה טובה. ¹⁶ דרום בעט איך אייך, ווייט מיינע נאכפאלגער.

¹⁷ דעסטוועגען האב איך צו אייך טימותיוס געשיקט, דער איז מיין געליבטער און געטרייער ווען אים הארן, וועלכער וועט אייך דערמאהנען אן מיינע וועגען אין משיח, אזוי וויא איך לעהר אין אלע ערטער און אין אלע קהילות. ¹⁸ נון געליכע זענען אויפגעבלאזען אזוי וויא איך וואלט ניט צו אייך קומען. ¹⁹ אבער איך וועל אס ורצה השם געשווינד צו אייך קומען, און איך וועל וויסען, ניט דיא רעד פון דיא וואס זענען אויפגעבלאזען, גייערט דיא מאכט; ²⁰ ווארין דאס קעניגרייך פון גאט איז ניט אין רעד, גייערט אין מאכט. ²¹ וואס ווילט איהר? זאל איך צו אייך קומען מיט א רומ, אדער מיט ליכע און מיט דעם גייסט פון זאנפטמיטיגקייט?

א קאריןטער ה ו

ה ¹ מען הערט אונטערס או עס איז זונת צווישען אייך, און אעלכע זונת וואס איז אפילו נישט צווישען דיא גוים דערקערט, אז איינער האט גיין פאטערס ווייב. ² און איהר זענט אויפגעבלאזען, און האט נישט ליבער געדערווערט, כדי דער וואס האט דיע זאך געטהון זאל פון צווישען אייך אנטקעגנזעצן ווערען. ³ ווארין איך, וואס איך בין אים לייב ווייט פון אייך אבער מיט אייך אים גייסט, האב שוין געמשפּט גלייך וויא איך וואלט בייא אייך געווען, וועגען דעם וואס האט דיע זאך אזוי געטהון, ⁴ אים נאמען פון דעם האר'ן ישוע, ווען איהר זענט פערזאמלעט מיט מיין גייסט און מיט דער מאכט פון דעם האר'ן ישוע, ⁵ אז איהר זאלט אעלכען צום שטן איבערגעבען צום פערדארבען פון דעם פלייש, כדי דער גייסט זאל געקעטעט ווערען אים טאג פון דעם האר'ן. ⁶ איינער באריהמען איז נישט גוט. ווייסט איהר נישט אז א קליינעם שטיקעל וויינטייג מאכט וויינער דעם גאנצען טייג? ⁷ דרום רייניגט אויס דעם אלטען וויינטייג, כדי איהר זאלט גיין א גייער טייג אזוי וויא איהר זענט אונגעווינערט. ווארין משיח אונזער קורפן פסח איז פאר אונז אויך געאפערט געווארען. ⁸ דרום לאזען מיר דאס פערסט האלטען, נישט מיט דעם אלטען וויינטייג, און אויך נישט מיט דעם וויינטייג פון שלעכטיגקייט און אויסגעלאסענהייט, גייערט מיט דעם אונגע- וויינטייג פון לויטערקייט און וואהרהייט.

⁹ איך האב אייך אין דעם ברייף געשריבען אז איהר זאלט קיינע געמיינע-שאפט מיט נואפים נישט האבען; ¹⁰ דאך נישט אים גאנצען מיט דיא נואפים פון דווער וועלט, אדער מיט דיא גייזע און רויבער און געצענדנער, ווארין אויף דעם אופן מוזט איהר פון דער וועלט ארויסגעהען. ¹¹ אבער אזונד האב איך צו אייך געשריבען אז איהר זאלט קיינע געמיינשאפט נישט האבען, ווען א ברודער וועט גערופען א נואף, אדער א גייזער, אדער א געצענדנער, אדער א לעסטערער, אדער א וויפער, אדער א רויבער; מיט אעלכע זאלט איהר אפילו נישט געסען. ¹² ווארין וואס האב איך זאך צו ריכטען דיא וואס זענען פון דרויסען? ריכטעט איהר דען נישט דיא וואס זענען פון דרינען? ¹³ אבער דיא וואס זענען פון דרויסען ריכטעט נאט, דרום רויכט אויס פון צווישען אייך דעם שלעכטען.

ו ¹ קען זיך איינער פון אייך וועלכער האט געזעס א זאך קעגען דעם אנדער-רען אונטערשטעהען אז ער זאל צום געריכט געהען בייא דיא אונטערעכטע און נישט בייא דיא הייליגע? ² אדער ווייסט איהר נישט אז דיא הייליגע וועלען דיא וועלט ריכטען? און ווען דיא וועלט וועט פון אייך געריכטעט ווערען, זענט איהר נישט ווערט צו ריכטען דיא קליינסטע זאכען? ³ ווייסט איהר נישט אז מיר וועלען מלאכים ריכטען? וויא פיל מעהר דיא זאכען פון דעם לעבען. ⁴ אזוי דען ווען איהר האט משפטים וועגען זאכען פון דעם לעבען, וויא אזוי זענט איהר דיא וואס זענען צום וועניגסטען אנגע-זעהען אין דער קהלה אז גיין זאלען ריכטען? ⁵ איך זאג דאס צו איינעם

א קאריןטער ו ז

שאַנד. איז דען נישט פארהאנען צווישען אייך איין קלוגער, וואס זאל קענען ריכטען צווישען זיינע ברודער? ⁶ גייצט א ברודער קריגט זיך מיט א ברודער, און דאס פאר אונגלויביגע. ⁷ אזוי דען עס איז שוין אים גאנצען א פעהלער אין אייך, אז איהר האט משפטים צווישען אייך. ווארום מ'הוט איהר נישט ליבער אונזערע לידען? ווארום לאזט איהר אייך נישט ליבער בערויבען? ⁸ אבער איהר מ'הוט אונזערע און בערויבט, און דאס צו בריר דער. ⁹ אדער ווייסט איהר דען נישט אז דיא אונגעזעכטע וועלען נישט דאס קעניגרייך פון גאט ירשענען? לאזט אייך נישט פערפיהרען. קיינע זינס, און קיינע געזענדיגער, און קיינע נואפים, און קיינע ווייבישע, און קיינע מענער שענדער, ¹⁰ און קיינע גנבים, און קיינע גייזיגע, נישט שבורים, נישט לעסטער-רער, נישט רויבער וועלען דאס קעניגרייך פון גאט ירשענען. ¹¹ און אנעלבע זענען עטליכע פון אייך געווען; אבער איהר זענט אפגעוואשען, אבער איהר זענט געהייליגט, אבער איהר זענט גערעכטפערטיגט געווארען אים גאנצען פון דעם הארץ ישוה המשיח, און אים גייסט פון אונזערען גאט.

¹² עס איז מיר אלעס דערלויבט, אבער נישט אלעס איז גוט; אלעס איז מיר דערלויבט, אבער איך וועל נישט ווערען אונזער דיא מאכט פון א שום זאך. ¹³ דיא שפייזען פאר דעם בויה, און דער בויה פאר דיא שפייזען; אבער גאט וועט אויך דינען און אויך זענע צושטערען. און דער לייב איז נישט צו זנות, גייצט צום הארץ, און דער האר צום לייב. ¹⁴ און גאט האט אויך דעם הארץ אויפגעוועקט, און וועט אונז דורך זיינע מאכט אויפנועקען.

¹⁵ ווייסט איהר נישט אז אייגערע לייבער זענען דיא גלידער פון דעם משיח? זאל איך דען נעמען דיא גלידער פון דעם משיח, און זיין מאכען דיא גלידער פון א זונה? חלילה. ¹⁶ אדער ווייסט איהר דען נישט אז ווער עס איז בעהעפט צו א זונה, דער איז מיט איהר איין לייב? ווארין ער זאגט, זיין וועלען ביידע זיין איין פלייש. ¹⁷ אבער דער וואס איז בעהעפט צום הארץ, דער איז מיט איהם איין גייסט. ¹⁸ פליהט פון זנות, אימליכע זינד וואס דער מענש מ'הוט איז אויסער דעם לייב; אבער דער וואס איז מונה זינדיגט קענען זיין אייגענען לייב. ¹⁹ אדער ווייסט איהר דען נישט אז אייגער לייב איז דער טעמפל פון דעם רוח הקודש וואס איז אין אייך, וועלכען איהר האט פון גאט, און איהר זענט נישט אייגערע אייגענע? ²⁰ ווארין איהר זענט פאר א פרייז אפגעקויפט געווען; אזוי פערטערהליכט גאט אין אייגער לייב.

ז ¹ נון וועגען דיא זאכען וואס איהר האט צו מיר געשריבען, עס איז גוט פאר א מענשען קיינע פרויא נישט אנצוריהרען. ² אבער פון וועגען זנות, לאז אימליכער האפען זיין אייגענעם ווייב, און לאז אימליכע פרויא האפען איהר אייגענען מאן. ³ לאז דער מאן זיין חיוב אפגעבען צום ווייב, און אזוי אויך דאס ווייב צום מאן. ⁴ דאס ווייב האט נישט קיינע מאכט איבער איהר אייגענע זען לייב, גייצט דער מאן; און אזוי אויך האט דער מאן נישט קיינע מאכט

א קארינטער ז

איבער זיין אייגענען לייב, גייערט דאס ווייב. ⁵ האלט אייך ניט צוריק פון איינאנדער, גייערט פון איינער גוטען ווילען פאר א צייט, אז איהר זאלט אייך אפגעבען צום פאסטען און געבעט, און זאלט ווידער צוואמגעקומען, אז דער שטן זאל אייך ניט פריפען דורך איינער ניט איינהאלטען. ⁶ און דאס זאג איך אלס איין עצה, ניט אלס א געבאט. ⁷ אבער איך וויל אז איינער ליבער מענטש זאל זיין וויא איך זעלבסט; אבער איטליכער האט ווינע אייגענע מנהג פון גאט, איינער אזוי און דער אנדערער אזוי.

⁸ אבער איך זאג צו דיא וואס זענען ניט פערהייראטעט און צו דיא אלמנות, אז עס איז גוט פאר וויא ווען וויא בלייבען אזוי וויא איך. ⁹ אבער ווען וויא קענען זיך ניט איינהאלטען לאזען וויא הייראטען; ווארן עס איז בעסער צו הייראטען איידער צו ברענגען. ¹⁰ אבער צו דיא וואס זענען פער-הייראטעט בעפעהל איך, דאך ניט איך גייערט דער האר, אז א ווייב זאל זיך ניט שיינען פון דעם מאן; ¹¹ אבער ווען זיא איז אויך געשיידעט, לאז זיא אונפערהייראטעט בלייבען, אדער לאז זיא זיך איבערפעטען מיט איהר מאן; און אז א מאן זאל זיין ווייב ניט פערלאזען. ¹² אבער צו דיא איברויגע זאג איך, ניט דער האר, ווען א ברודער האט א ווייב וואס גלויבט ניט, און עס געפעלט איהר מיט איהם צו וואוינען, לאז ער זיא ניט פערלאזען. ¹³ און ווען א פרויא האט א מאן וואס גלויבט ניט, און עס געפעלט איהם מיט איהר צו וואוינען, לאז זיא דעם מאן ניט פערלאזען. ¹⁴ ווארן דער מאן וואס גלויבט ניט איז דורך דעם ווייב געהייליגט געווארען, און דאס ווייב וואס גלויבט ניט איז דורך דעם ברודער געהייליגט געווארען; ווען ניט, זאלטען איינער קינדער אונזריין געווען, אבער אצונד זענען וויא הייליג. ¹⁵ אבער ווען דער וואס גלויבט ניט זיך אפשיידעט, לאז ער זיך אפשיידען; דער ברודער אדער דיא שוועסטער איז ניט געבונדען אין אנעלבען פאל; אבער גאט האט אונז אין פרידען גערופען. ¹⁶ ווארן וואס ווייסט דוא, א ווייב, אויב דוא וועסט דעם מאן רעטען? אדער וואס ווייסט דוא, א מאן, אויב דוא וועסט דאס ווייב רעטען? ¹⁷ נור גלייך וויא דער האר האט צו איטליכעס מענטשען אפגעטהיילט, גלייך וויא גאט האט איטליכען בערופען, אזוי לאז ער נאגדלען, און אזוי געביט איך אין אלע קהלות. ¹⁸ איז א מאן אלס בעשניטענער בערופען? לאז ער ניט איין ערל זעכען; איז א מאן אלס ערל בערופען? לאז ער ניט בעשניטען זעכען. ¹⁹ דיא בעשניטונג איז גאר ניט, און דיא ערלה איז גאר ניט, גייערט דאס היטען פון דיא געבאטע פון גאט. ²⁰ לאז איטליכער בלייבען אין דער בערופונג אין וועלכער ער איז בערופען געווען. ²¹ ביסט דוא אלס א קנעכט בערופען? אזוי בעזארג זיך ניט; אבער ווען דוא קענסט פרייא זעכען, בענוץ עס ליבער. ²² ווארן דער קנעכט וואס איז אים האר'ן בערופען איז דער בעפרייטער פון דעם האר'ן. אזוי אויך דער בעפרייטער וואס איז בערירט פון דער קנעכט פון משיח. ²³ איהר זענט מיט א פרייז אפגעקויפט; זייט ניט דיא קנעכט פון מענטשען. ²⁴ ברודער, לאז איטליכער בלייבען

א קאריןטער ז

בייא גאט אים שטאנד אין וועלכעס ער איז בערופען.

²⁵ נון וועגען דיא בתולות האב איך קיין בעפעעהל נישט פון דעם הארץ, אבער איך גיב מיינע מיינונג, אזוי וויא איינער וואס האט גנאד דערהאלטען פון דעם הארץ טרייא צו ווין. ²⁶ דרום דענק איך אז דאס איז גוט וועגען דער צרה וואס איז פארהאנען, אז עס איז גוט פאר א מענשען אזוי צו ווין. ²⁷ ביסט דוא געבונדען צו א ווייב? וואו נישט לויז צו ווערען; ביסט דוא לויז פון א ווייב? וואו נישט קיין ווייב. ²⁸ אבער ווען דוא האסט חתונה האסט דוא נישט געווינדעט, און ווען א בתולה האט חתונה האט זי נישט געווינדעט; אבער אועלכע וועלען ליידען האבען אים פלייש, אבער איך פערשפאר אייך. ²⁹ אבער דאס זאג איך, ברידער, דיא צייט איז פערקערצט; פון אזינד אן בדי אויף דיא וואס האבען ווייבער זאלען ווין גלייך וויא וויא וואס האבען נישט; ³⁰ און דיא וואס וויינען גלייך וויא וויא וואס וויינען נישט, און דיא וואס פרייען זיך גלייך וויא וויא וואס פרייען זיך נישט, און דיא וואס קויפען גלייך וויא וויא וואס בעווענען נישט, ³¹ און דיא וואס בענוצען דיא וועלט גלייך וויא וויא וואס האבען זי נישט אפגענוצעט; ווארין דיא געשטאלט פון דיער וועלט פערנעהט. ³² אבער איך וויל אז אייך זאלט נישט בעזארגט ווין. דער וואס איז נישט פערהייראטעט זארגט פאר דיא זאכען פון דעם הארץ, וויא אזוי ער זאל דעם הארץ געפעלען; ³³ אבער דער וואס איז פערהייראטעט זארגט פאר דיא זאכען פון דער וועלט, וויא אזוי ער זאל דעם ווייב געפעלען. ³⁴ און ווין געפיהל איז צומהיילט, דיא פרויא וואס איז נישט פערהייראטעט און דיא בתולה זארגען פאר דיא זאכען פון דעם הארץ, אז זי זאל הייליג ווין אים לייב און אים גייסט; אבער דיא וואס איז פערהייראטעט זארגט פאר דיא זאכען פון דער וועלט, וויא אזוי זי זאל דעם מאן געפעלען. ³⁵ און דאס זאג איך אייך צו איינער בעסטען נוצען, נישט בדי אייך א געין פארצולעגען, גייערט צו דעם וואס פאסט זיך, און אז אייך זאלט דעם הארץ דענקען אהן הינדערניס. ³⁶ אבער ווען א מאן דענקט אז ער טהוט א בושה צו וויינע בתולה, ווען זי איז שוין אויף אייך זעלבער, און עס מוז אזוי ווין, לאז ער טהון וואס ער וויל; ער זינדעט נישט; לאזען וויא הייראטען. ³⁷ אבער דער וואס שטעהט פעסט אין ווין הארץ, און האט עס נישט געטיג, אבער האט מאכט איבער ווין אייגענען ווילען, און האט בייא זיך דאס אין ווין אייגענען הארץ בעשלאסען, אז ער זאל וויינע בתולה היטען, וועט רעכט טהון. ³⁸ אזוי דער וואס מאכט אייך חתונה טהוט רעכט, און דער וואס מאכט אייך נישט חתונה וועט בעסער טהון.

³⁹ א ווייב איז געבונדען אזוי לאנג וויא אייך מאן לעבט; אבער ווען דער מאן איז געשטארבען געווען, איז זי פרייא זיך צו פערהייראטען צו וועמען זי וויל, נור אים הארץ. ⁴⁰ אבער זי איז גליקליכער נאך מיינע מיינונג ווען זי פלייבט אזוי, און איך דענק אז איך אויף האב דעם גייסט פון גאט.

ח ¹גון וועגן די קרבנות פון די אפגעטער, מיר וויסען אז מיר אלע האבען דערקענטנים. די דערקענטנים בלאזט אויף, אבער די ליבע בויגט אויף. ²ווען איימיצער דענקט אז ער ווייסט געסעס, ווייסט ער נאך נישט וויא מען בעדארף צו וויסען. ³אבער ווען איימיצער ליבט גאט, דער איז פון איהם אנדערקענט. ⁴דרום וועגן דעם געסען פון קרבנות צו די אפגעטער, מיר וויסען אז איין אפגאט איז גאר נישט אין דער וועלט, און אז עס איז נישט פארהאנען קיין גאט אויסער איינער. ⁵ווארין אויף האטשע עס וועגן פארהאנען אנעלבע וואס ווערען אנגערופען געטער, געטוועדער אים הימל אדער אויף דער ערד, מוזמט עס וועגן פילע געטער און פילע האדען. ⁶אבער צו אונז איז איין גאט דער פאטער, פון וועלכעס וועגן אלע נאכען און מיר צו איהם, און איין האר גוטע המשים, דורך וועלכעס וועגן אלע נאכען און מיר דורך איהם. ⁷אבער נישט אין אלע איז די דערקענטנים; אבער געליבע מיט געוויסען פון דעם אפגאט ביי אונד געסען וויא א קרבן צום אפגאט, און ווייזער געוויסען אינדעם עס איז שוואך איז בעפלעקט. ⁸אבער דיא שפיין וועט אונז נישט געפפעלען צו גאט; ווארין ווען אויף מיר געסען נישט וועגן מיר נישט ערגער, און אויף נישט ווען מיר געסען וועגן מיר בעסער. ⁹אבער גיבט אכטונג אז דויע אייגענע מאכט ואל נישט גיין א שטרויכלונג צו דיא שוואכע. ¹⁰ווארין ווען איימיצער וועט דיר געהען, וואס דיא האסט דערקענטנים, אז דוא ווייזט צו מיט אים טעמפלעל פון איין אפגאט, וועט נישט דאס געוויסען פון דעם שוואכען גער שטארקט ווערען צו געסען דיא קרבנות צו דיא אפגעטער? ¹¹ווארין דורך דינע דערקענטנים געהט דער שוואכער פערלויבען, דער ברודער פאר וועלכען משים איז געשטארבען. ¹²אבער ווען איהר וינדגט אזוי קעגען דיא ברודער, און שלאגט ווייזער שוואכעס געוויסען, וינדגט איהר קעגען משים. ¹³אזוי דען ווען שפיין מאכט מיין ברודער שטרויכלען, וויל איהר עביי קיין פלייש נישט געסען, כדי איהר ואל מיין ברודער נישט שטרויכלען מאכען.

ט ¹בין איהר נישט איין אפאסטעל? בין איהר נישט פרייא? האב איהר נישט גער געהען גוטע אונגעקען האר? ווענט איהר נישט מיין ווערק אים האר? ²ווען איהר בין נישט איין אפאסטעל צו אנדערע, בין איהר דאך צו איהר; ווארין דער ויגעל פון מיין שליחות ווענט איהר אים האר? ³ביינ געטפער צו דיא וואס פערקערען מיר איז דאס. ⁴האבען מיר נישט מאכט צו געסען און צו טרינקען? ⁵האבען מיר נישט מאכט ארומצופיהקען א ווייב וועלכע איז א גלויביגע, אזוי וויא דיא אנדערע אפאסטעל, און דיא ברודער פון דעם האר? און ביפא? ⁶אדער איהר אליין און ברנבא האבען מיר נישט מאכט מיר ואלען נישט ארבייטען? ⁷וועלכער בעל מלחמה געהט ארייס אויף ווינע אייגענע אומקאסטען? ווער פלאגט א וויינגארטען און גסט נישט דיא פרוכט דערפון? אדער ווער פיטערט א סטאדע, און גסט נישט פון דער מילך פון דער סטאדע? ⁸רעד איהר דען דאס וויא א מענש? אדער נאנט

א קארינטער ט

ניט דינע אויף דאס געזעץ? ⁹ ווארין אין דער הוברט משה שטעהט געשריבען, דוא זאלסט ניט דאס מויל פון דעם אָקס פֿערבינדען ווען ער דרעשט. זאָגט דען גאט פאר אָקסען? ¹⁰ אָדער זאָגט ער דאס אים נאנצען פון אונזערע וועגען? ווארין פון אונזערטועגען איז עס געשריבען, ווייל דער וואס אָקערט איז מחויב מיט האפנונג צו אָקערן, און דער וואס דרעשט מיט האפנונג א טהייל צו האבען.

¹¹ ווען מיר האבען צו אייך גייסטליכע זאכען געווייזט, איז עס צו פיל ווען מיר זאלען אייגערע פליישליכע זאכען איינזאמלען? ¹² ווען אנדערע האבען א טהייל אין דינער מאכט איבער אייך, זאלען מיר ניט פיל מעהר? אָבער מיר האבען דינע מאכט ניט בענוצט, גייערט מיר לידען אלעס, כדי מיר זאלען קיין שום הינדערניס ניט מאכען צו דער בשורה טובה פון משיח. ¹³ ווייסט איהר ניט אז דיא וואס דינען אין הייליגע זאכען עסען פון דעם בית המקדש, און דיא וואס דינען ביא דעם מזבח האבען א טהייל פון דעם מזבח? ¹⁴ אזוי האט אויף דער האר בעשטעלט אז דיא וואס פֿרעדניגען דיא בשורה טובה זאלען לעבען פון דער בשורה טובה. ¹⁵ אָבער איך האב קיינע פון דינע זאכען ניט בענוצט, און איך האב דינעס ניט געשריבען אז עס זאל צו מיר אזוי געשעהען; ווארין עס איז מיר ליבער צו שטארבען איידער איימיצער זאל מיין ריהמען צו גאר ניט מאכען. ¹⁶ ווארין ווען איך פֿרעדיג דיא בשורה טובה איז צו מיר קיין ריהמען; ווארין איך מוז עס טהון; ווארין וועה מיר ווען איך פֿרעדיג ניט דיא בשורה טובה. ¹⁷ ווארין ווען איך טהא דאס פון גוטען ווילען, אזוי האב איך א לוי; אָבער ווען אונזערן, איז מיר א פֿערטואלטונג פֿערטרויעט. ¹⁸ וואס איז דען מיין לוי? אז ווען איך פֿרעדיג דיא בשורה טובה, זאל איך דיא בשורה טובה פֿרייא פון הוצאות מאכען, כדי איך זאל ניט מיינע מאכט אין דער בשורה טובה שלעכט אפנוצען.

¹⁹ ווארין האטשע איך בין פֿרייא פון אלע, האב איך מיר דאך פאר א קנעכט צו אלע געמאכט, כדי איך זאל מעהר געווינען. ²⁰ און צו דיא יודען בין איך וויא א יוד געווארען, כדי איך זאל דיא יודען געווינען; צו דיא וואס זענען אונטער דעם געזעץ וויא אייגער אונטער דעם געזעץ, האטשע איך בין ניט זעלבסט אונטער דעם געזעץ, כדי איך זאל דיא וואס זענען אונטער דעם געזעץ געווינען. ²¹ צו דיא וואס זענען אהן געזעץ וויא אייגער אהן געזעץ, האטשע איך בין ניט אהן געזעץ צו גאט, גייערט אים געזעץ צו משיח, כדי איך זאל דיא וואס זענען אהן געזעץ געווינען. ²² צו דיא שוואכע בין איך וויא א שוואכער געווארען, כדי איך זאל דיא שוואכע געווינען; איך בין אלעס צו אלע געווארען, כדי איך זאל אויף יעדעס אופן עטליכע רעכען. ²³ און דאס אלעס טהא איך וועגען דער בשורה טובה, כדי איך זאל דרינגען א טהייל האבען. ²⁴ ווייסט איהר ניט אז דיא וואס לויפען אין א לויפגעוועט דויפען אלע, אָבער אייגער בעקומט דעם פֿרייז? לויפט איהר אזוי, כדי

א קארניטער ט י

איהר זאלט איהם דערהאלטען. ²⁵ און איטליכער וואס שטרייט דער האלט זיך אפ אין אלעם; זענע דען טהון אזוי כדי וויא זאלען א פערדערבליכע קרוין געקומען. אבער מיר איין אונפערדערבליכע. ²⁶ דרום איך לויף אזוי, וויא גיט אויף אונגעוויסעם, איך שטרייט אזוי, וויא איך שלאג גיט אין דער לופט; ²⁷ גייערט איך אונטערדריק מיין לייב און האלט איהם אין קנעכט-שאפט, כדי איך זאל גיט ווען איך האב צו אנדערע געפרעדיגט, זעלבסט פערטוארפען ווערען.

¹ ווארין איך וויל גיט אז איהר זאלט גיט וויסען, ברידער, אז אונזערע אבות זענען אלע אונטער דער וואלקען געווען, און זענען אלע דורך דעם ים אריבערגעגאנגען. ² און זענען אלע געטובלט געווארען צו משה אין דער וואלקען אין אים ים. ³ און האבען אלע דיא זעלבדיגע גייסטליכע שפייז געגעסען, ⁴ און האבען אלע דאס זעלבדיגע גייסטליכע געטרענק געטרונקען; ווארין וויא האבען פון דעם גייסטליכען פאלען געטרונקען וואס האט וויא נאכגעפאלגט, און דער פאלען איז געווען דער משיח. ⁵ אבער דיא מייסטע פון וויא האבען גאט גיט וואוילגעפעלען; ווארין וויא זענען אין דער מידע אומגעקומען.

⁶ און דינע וואבען זענען צו פארבילדער פאר אונז געשעהען, כדי מיר זאלען גיט זיין גלויבטער צו שלעכטעם, אזוי וויא וויא האבען געגלויבט. ⁷ וויא איהר גיט אויף געזענדער, אזוי וויא עטליכע פון וויא; אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דאס פאלק האט זיך אנדערגעזעצט צו עסען און צו טרינקען, און איז צו שפילען אויפגעשטאנען. ⁸ לאזען מיר אויף גיט מונה זיין, אזוי וויא עטליכע פון וויא האבען מונה געווען, און זענען אין איין טאג געפאלען דרייא און צוואנציג טויזענד. ⁹ לאזען מיר אויף דעם הארץ גיט פריפען, אזוי וויא עטליכע פון וויא האבען געפרופט און זענען דורך שלאנגען אומגעקומען. ¹⁰ מורמעלט איהר גיט אויף אזוי וויא עטליכע פון וויא האבען געמורמעלט און זענען דורך דעם פערדארבער אומגעקומען. ¹¹ און דינע וואבען האבען זיך צו וויא וויא פארבילדע געטראפען, און וויא זענען פאר א ווארנונג צו אונז געשריבען, צו וועלכע דיא ענדע פון דיא צייטאלטער זענען געקומען. ¹² דרום דער וואס דענקט אז ער שטעהט, לאז ער אכטונג געבען אז ער זאל גיט פאלען. ¹³ עס האט אייך קיינע פריפונג גיט געטראפען גייערט וואס איז מענשליך; אבער גאט איז געטרייא, דער וועט אייך גיט לאזען געפריפט ווערען מעהר וויא איהר קענט אויסשטעהען, גייערט ער וועט מוט דער פרי-פונג אויף דעם אויסגאנג מאכען, כדי איהר זאלט עס קענען דערטראגען. ¹⁴ דרום, מיינע געליבטע, פליהט פון דעם געזענדענסט. ¹⁵ איך רעד וויא צו קלוגע לייט; ריכטעט איהר וואס איך זאג. ¹⁶ דער כוס פון ברקה וואס מיר בענשען, איז עס גיט דיא געמיינשאפט פון דעם בלוט פון משיח? דאס ברויט וואס מיר ברעכען, איז עס גיט דיא געמיינשאפט פון דעם לייב פון משיח? ¹⁷ ווארין מיר וואס זענען פילע זענען איין ברויט און איין לייב;

א קאריןטער י יא

ווארין מיר האבען אלע א טהייל פון דעם איינען ברויט. ¹⁸ זעהט אן דיא ישראלי נאך דעם פלייש; דיא וואס געסען דיא קרבנות זענען וויא ניט שותפים אים מןבח? ¹⁹ וואס זאג איך דען? אז וואס מען איז מקריב צו איין אפגאט איז געפער? אדער אז איין אפגאט איז געפער? ²⁰ אבער איך זאג אז דאס וואס דיא גוים זענען מקריב זענען וויא מקריב צו שרים און ניט צו גאט; און איך וויל ניט אז איינער וואלט מיט שרים געמיינשאפט האבען. ²¹ איינער קענט ניט טרינקען דעם בוס פון דעם הארץ און דעם בוס פון שרים; איינער קענט ניט א טהייל האבען אים טיש פון דעם הארץ און אים טיש פון שרים. ²² אדער דערזענען מיר דעם הארץ צו קנאה? זענען מיר שטארקער וויא ער?

²³ אלעס איז דערלויבט, אבער ניט אלעס איז ניצליך; אלעס איז דערלויבט, אבער ניט אלעס פערבעסערט. ²⁴ לאז קיינער ניט זוכען ווין אייגענעם נוצען, גייערט איינליכער דאס נוצען פון דעם אנדערען. ²⁵ אלעס וואס איז אין דער יאמקע פערקויפט, דאס געסט, און פֿרעגט ניט נאך וועגען דעם גענויסען; ²⁶ ווארין דיא ערד געהערט צום הארץ און אלעס וואס איז דרינען. ²⁷ ווען אי מיר צער פון דיא אונגלויביגע וועט אייך צו א סעודה איינבעטען און איינער ווילט געהען, אלעס וואס איז אייך פארגעלעגט געסט און פֿרעגט ניט נאך וועגען דעם גענויסען. ²⁸ אבער ווען איינער וועט צו אייך זאגען, דאס איז א קרבן צו אפגעטער, אזוי געסט ניט וועגען דעם וואס האט געט אייך געזאגט און וועגען דעם גענויסען. ²⁹ דאס גענויסען זאג איך, ניט פון דיר אליין, גייערט פון דעם אנדערען; ווייל ווארום זאל מיינע פרייהייט געריכטעט ווערען פון איין אנדערען גענויסען? ³⁰ ווארין ווען איך געס א טהייל דרינען דורך גנאד, ווארום בין איך געלעסטערט איבער א נאך וואס איך האב דערפאר געדאנקט? ³¹ דרום אויב איינער געסט אדער טרינקט אדער וואס איינער טהוט, טהוט אלעס צום כבוד פון גאט. ³² גיבט ניט קיין אנשטויס צו דיא יודען אדער צו דיא גרעקען אדער צו דער קהלה פון גאט, ³³ גלייך וויא איך אויך אלע אין אלע זאבען געפעל, און ווד ניט מיין אייגענעם נוצען **י** גייערט דעם נוצען פון פילע, פרי וויא זאלען גערעכטעט ווערען. ¹ ווייט נאכפאלגער פון מיר, אזוי וויא איך אויך פון משים.

² נון איך לויב אייך, אז איינער געדענקט מיר אין אלעס, און אז איינער האלט דיא איבערלויפערונגען, אזוי וויא איך האב וויא אייך איבערגעגעבען. ³ אבער איך וויל אז איינער וואלט וויסען, אז משים איז דאס הויפט פון איינליכען מאן, און דאס הויפט פון דעם ווייב איז דער מאן, און דאס הויפט פון משים איז גאט. ⁴ איינליכער מאן וואס בעט אדער זאגט גבואות, און ווין קאפ איז בעדעקט, דער פערשעהקט ווין קאפ. ⁵ און איינליכע פרויא וואס בעט אדער זאגט גבואות, און איינער קאפ איז ניט בעדעקט, דיא פערשעהקט איינער קאפ; ווארין געט איז אלעס אזוי גלייך וויא ווא האט ווד

תהלים כד' א', ²⁰

א קאריןמער יא

געגאלט. ⁶ ווארין ווען א פרויא איז נישט בעדעקט, לאז וואו וויא אויף שערען; אבער ווען עס איז א שאנד פאר א פרויא אז וואו וואו וואו שערען אדער גאלען, לאז וואו בעדעקט ווין. ⁷ ווארין א מאן בעדארף נישט דעם קאפ בעדעקען, ווייל ער איז דאס בילד און דער כבוד פון גאט; אבער וואו פרויא איז דער כבוד פון דעם מאן. ⁸ ווארין דער מאן איז נישט פון דער פרויא, גייערט וואו פרויא פון דעם מאן; ⁹ ווארין אויף דער מאן איז נישט וועגען דער פרויא בעשאפען געווארען, גייערט וואו פרויא וועגען דעם מאן. ¹⁰ דעסוועגען בעדארף וואו פרויא א צייכען פון מאכט האבען אויף איהר קאפ וועגען וואו מלאכים. ¹¹ אבער דאך אים הארץ איז וואו פרויא נישט אהן דעם מאן און דער מאן איז נישט אהן וואו פרויא. ¹² ווארין גלייך וויא וואו פרויא איז פון דעם מאן, אזוי איז אויף דער מאן דורך דער פרויא; אבער אלעס איז פון גאט. ¹³ ריכטעט ביא אויף וועלכעס; פאסט עס פאר א פרויא אונטערדעקט צו גאט צו בעטען? ¹⁴ לעהרט אויף נישט אויף וואו נאטור וועלכעס, אז עס איז א שאנד פאר א מאן ווען ער האט לאנגע האר? ¹⁵ אבער ווען א פרויא האט לאנגע האר, איז עס פאר איהר א כבוד; ווארין וואו האר וועגען צו איהר פאר א שלייער געגעבען. ¹⁶ אבער ווען א מאן שיינט א ליבהאבער פון קריגערייא צו ווין, אזוי האבען מיר נישט אונטעלבען מנהג, און אויף נישט וואו קהלות פון גאט.

¹⁷ אבער ווען איהר נאג אויף דאס און, אזוי לויב איהר נישט אז איהר קומט צוואמען נישט צום בעסערען גייערט צום ערגערען. ¹⁸ ווארין צוגרשט הער איהר אז עס וועגען מחלוקות צווישען איהר, ווען איהר קומט צוואמען אין דער קהלה, און צום טהייל גלויב איהר עס. ¹⁹ ווארין עס מווען כבוד ווין צווישען איהר, כדי אויף וואו וועלכע האבען פריפונג בעשטאנען וואלען צווישען איהר דערקענט ווערען. ²⁰ דרום ווען איהר קומט צוואמען, אזוי איז עס אונטעגלויב דאס אבענדמאהל פון דעם הארץ צו עסען; ²¹ ווארין ווען איהר עסט, אזוי נעמט איטליכער צוגרשט ווין אייגענעס אבענדמאהל און איינער איז הונגריג און איין אנדערער איז בעטונקען. ²² האט איהר דען נישט קיינע היינער כדי איהר וואלט אין דיע עסען און טרינקען? אדער ווענט איהר מנהג וואו קהלות פון גאט, און פערשעהמט וואו וואס האבען נישט? וואס וואו וואו איז צו איהר וואגען? וואו איהר אויף לויבען? אין דיעס לויב איהר אויף נישט.

²³ ווארין איהר האב פון דעם הארץ מקבל געווען וואס איהר האב אויף אויף איבערגעגעבען, אז דער האר ווישע אין וואו וועלכע נאכט אין דער ער איז פערקראטען געווארען האט ברויט גענומען. ²⁴ און האט א ברכה גע- מאכט און האט עס צוגעראכען און געוואנט, דאס איז מיין לייב וואס איז פאר איהר; טהומ דאס צו מיין אנדענקען. ²⁵ אזוי אויף דעם כוס נאך דעם אבענדמאהל, און ער האט געוואנט, דיער כוס איז דער גייע ברית אין מיין בלוט; טהומ דאס, אזוי אפט וויא איהר טרינקט, צו מיין אנדענקען. ²⁶ ווארין אזוי אפט וויא איהר עסט דיעס ברויט און טרינקט דיען כוס, ווענט איהר

א קארנימער יא יב

מודיע דעם טויט פון דעם האר'ן ביו ער וועט קומען. ²⁷ דרום דער וואס
עסט דאס ברויט אדער טרינקט דעם כוס פון דעם האר'ן אונזירדיג, דער
וועט זיך פערשולדיגען קעגען דעם לייב און דעם בלוט פון דעם האר'ן. ²⁸ אפער
לאז דער מענש זיך פריפען, און אזוי לאז ער עסען פון דעם ברויט און
טרינקען פון דעם כוס; ²⁹ ווארין דער וואס עסט און טרינקט, עסט און
טרינקט צו זיך ועלכסט דאס געריכט, ווען ער דערקענט נישט דעם לייב פון
דעם האר'ן. ³⁰ דרום וועגן פילע שוואך און קרענקליך צווישען אייך, און
פילע שלאפען. ³¹ אפער ווען מיר וואלטען זיך ועלכסט דערקעגען אזוי וואלטען
מיר נישט געריכטעט ווערען; ³² אפער ווען מיר ווערען געריכטעט וועגן מיר
פון דעם האר'ן געשטראפט, כדי מיר זאלען נישט פערשולדיגט ווערען מיט
דער וועלט. ³³ דרום, מיינע ברידער, ווען אייך קומט צוואמען כדי אייך
זאלט עסען, אזוי ווארעט איינער אויף דעם אנדערען. ³⁴ ווען איינער איז
הונגריג לאז ער עסען אין דער היים, כדי אייך זאלט נישט צום פערשולדי-
גען צוואמענקומען. און דאס איינציגע וועל אייך איינריכטען ווען אייך וועל
קומען.

יב ¹ אפער וועגען דיא גייסטליכע מתנות, ברידער, אייך וויל נישט אז אייך זאלט
נישט וויסען. ² אייך וויסט אז ווען אייך ווענט גוים געווען, ווענט אייך נאך-
געגאנגען שטומע אפגעטער, אזוי וויא אייך ווענט געפיהרט געווארען. ³ דרום
טהוא אייך צו וויסען, אז קיינער וואס רעדט דורך דעם גייסט פון גאט
זאגט אז ישוע איז חכם, און אז קיינער קען זאגען אז ישוע איז דער האר,
אויסער דורך דעם רוח הקודש.

⁴ נון עס וועגען פארהאנגען פערשידענהייטען פון מתנות, אפער דער ועל-
ביגע גייסט; ⁵ און עס וועגען פערשידענהייטען פון דינסט, און דער ועלביגע
האר; ⁶ און עס וועגען פערשידענהייטען פון ווערק, אפער עס איז דער
ועלביגע גאט, דער ווירקט אלעס אין אלעס. ⁷ אפער דאס אנטפלעקען פון
דעם גייסט איז געגעבען צו איינליכעם צום נוצען אין כלל. ⁸ ווארין צו איינעם
איז געגעבען דורך דעם גייסט דאס ווארט פון ווייזהייט, און צו איין אנדערען
דאס ווארט פון דערקענטניס נאך דעם ועלביגען גייסט. ⁹ צו איין אנדערען
גלויבען דורך דעם ועלביגען גייסט, און צו איין אנדערען מתנות פון רפואות
דורך דעם איינען גייסט, ¹⁰ און צו איין אנדערען דאס ווירקען פון מאכט,
און צו איין אנדערען נבואות צו זאגען, און צו איין אנדערען גייסטער צו
אונטערשיידען, צו איין אנדערען פערשידענע ארט פון לשונות, און צו איין
אנדערען לשונות צו פערטייטשען. ¹¹ אפער דאס אלעס ווירקט איין און
דער ועלביגע גייסט, אינדעם ער טהיילט אפ צו איינליכעם נאך זיין ווילען.

¹² ווארין אזוי וויא דער לייב איז איינס און האט פילע גלידער, אפער אלע
גלידער פון דעם איינען לייב ווען אויף וויא וועגען פילע וועגען וויא דאך איין
לייב, אזוי איז אויך דער משיח. ¹³ ווארין דורך איין גייסט וועגען מיר אלע
אויף געטובלט צו איין לייב, אויב מיר וועגען יעדען אדער גרעקען, אויב מיר

א קארינטער יב יג

וועגן קנעכט אדער פרייא. און מיר וועגן אלע אנגעטרונקען אין איין גייסט. ¹⁴ ווארן אויך דער לייב איז נישט איין גליד, גייערט פילע. ¹⁵ ווען דער פוס זאל זאגן, ווייל איך בין נישט דיא האנד, אזוי בין איך נישט פון דעם לייב; נישט דעסטוועגען איז ער נישט פון דעם לייב. ¹⁶ און ווען דאס אויגער זאל זאגן, ווייל איך בין נישט דאס אויג, אזוי בין איך נישט פון דעם לייב; נישט דעסטוועגען איז עס נישט פון דעם לייב. ¹⁷ ווען דער גאנצע לייב זאל זיין איין אויג, וואו וועט זיין דאס געהער? ווען דאס גאנצע זאל זיין געהער, וואו וועט זיין דאס שטעקען? ¹⁸ אבער אזונד האט גאט דיא גלידער געוועזט איינליכעס אים לייב, אזוי וויא ער האט געוואלט. ¹⁹ און ווען אלע זאלען זיין איין גליד, וואו וועט זיין דער לייב? ²⁰ אבער אזונד וועגן דא פילע גלידער, און דאך איין לייב. ²¹ און דאס אויג קען נישט זאגן צו דער האנד, איך בעדארף דיר נישט; אדער ווידער דער קאפ צו דיא פיס, איך בעדארף אייך נישט. ²² גייערט פיל מעהר דיא גלידער פון דעם לייב וואס מיר בעטראכטען אז דיא שוואכסטע וועגן געמיט, ²³ און דיא גלידער פון דעם לייב וואס מיר בעטראכטען אז מ'אוסע, צו דיא טהון מיר מעהר כבוד אן, און דיא וואס וועגן נישט אנשטענדיג, דיא וועגן מעהר אנשטענדיג געהאלטען; ²⁴ אבער אונזערע אנשטענדיגע גלידער בעדארפען עס נישט. אבער גאט האט דעם לייב צוזאמענגעהעפט, און האט געגעבען צו דעם טהייל וואס האט א חסרון מעהר כבוד. ²⁵ כדי עס זאל נישט זיין קיינע מחלוקת אים לייב, גייערט דיא גלידער זאלען איינס פאר דעם אנדערען גלייך זארגען. ²⁶ און ווען איין גליד ליידעט, אזוי ליידען אלע גלידער דערמיט; ווען א גליד איז געגהרט, אזוי פרייען ויך אלע גלידער צוזאמען. ²⁷ און איהר ווענט דער לייב פון משיח, און גלידער יעדער נאך זיין טהייל.

²⁸ און גאט האט געטליכע אין דער קהלה איינגעשטעלט, ערשטענס אפאס-טעל, צווייטענס נביאים, דריטענס לעהרער, דערנאך גבורות, דערנאך מתנות פון רפואות, העלפער, רעגירונגען, פערשידענע ארט פון לשונות. ²⁹ וועגן אלע אפאסטעל? וועגן אלע נביאים? וועגן אלע לעהרער? וועגן אלע גבורות? ³⁰ האבען אלע מתנות פון רפואות? רעדען אלע לשונות? וועגן אלע פערטייטשער פון לשונות? ³¹ אבער בענעהרט איהר שטארק דיא גרוי-סערע מתנות. און נאך א בעסערע וועג ווייז איך אייך.

יג ¹ ווען איך רעד מיט לשונות פון מענשען און פון מלאכים און האב נישט קיינע ליבע, אזוי בין איך וויא שאלענדיגעס קופער אדער א קלינגענדיגער צימבעל. ² און ווען איך האב דיא מתנה פון נבואות, און ווייס אלע סודות און אלע דערקענטניס, און ווען איך האב אלען גלויבען אפילו בערג אונעקצורוקען, און האב נישט קיינע ליבע, אזוי בין איך גאר נישט. ³ און ווען איך צוטהייל מיין גאנצעס פערמעגען, און ווען איך גיב מיין לייב אז ער זאל פערברענט ווערען, און האב נישט קיינע ליבע, אזוי נוצט עס מיר גאר נישט. ⁴ דיא ליבע איז געדולדיג, דיא ליבע איז גיטיג, דיא ליבע איז נישט מקנא, דיא ליבע באריהמט

א קאריןמער יג יד

ויד גיט און איז גיט אויפגעבלאזען, ⁵ ווא איז גיט אונאנשטענדיג, ווא וועט
גיט איהר אייגענעם, ווערט גיט אין בעס, ווא טראכט גיט פון איבעל, ⁶ ווא
פרייעט ויד גיט אין אונקעכט, אבער ווא פרייעט ויד מיט דער טאהרהייט;
ווא דערטראגט אלעם, גלויבט אלעם, האפט אויף אלעם, איז געדולדיג אין
אלעם, ⁸ ווא ליבע פעהלט קיין מאל; אבער אויב עס זענען נבואות וועלען
זיין אפגעטהון ווערען, אדער לשונות וועלען זיין אויפהערען, אדער דער-
קענטניס וועט ווא אפגעטהון ווערען, ⁹ ווארין מיר וויסען צום טהייל און
זאגען נבואות צום טהייל; ¹⁰ אבער ווען דאס פאלקאמענע וועט קומען, וועט
דאס וואס איז צום טהייל אפגעטהון ווערען, ¹¹ ווען איה בין געווען א
קינד, האב איה ווא א קינד גערעט, ווא א קינד פערשטאנען, ווא א
קינד געדענקט; ווען איה בין א מאן געווארען, האב איה דיא זאכען פון דעם
קינד אונטערגעלעגט, ¹² ווארין אצונד זעהען מיר דורך א שפיגעל ווא אין א
רעטועל, דאך דאן וועלען מיר זעהען פנים לפנים; אצונד ווייס איה צום
טהייל, דאך דאן וועל איה דערקענען גלייך ווא איה בין אויף דערקענט.
¹³ אבער אצונד בלייבען דינע דרייא, גלויבען האפנונג און ליבע; אבער גרע-
סער ווא דינע איז דיא ליבע.

יד ופאלגט נאך דער ליבע, דאך בעגעהרט שטארק גייסטליכע מתנות
אבער נאך מעהר אז איהר זאלט נבואות זאגען, ² ווארין דער וואס רעט אין
א לשון, רעט גיט צו מענשען גייערט צו גאט; ווארין קיינער הערט עס,
אבער אים גייסט רעט ער סודות, ³ אבער דער וואס זאגט נבואות, רעט צו
מענשען צו זייערע בעסערונג און ווארנונג און טרייסט, ⁴ דער וואס רעט אין
א לשון בעסערט ויד זעלבסט, אבער דער וואס זאגט נבואות בעסערט דיא
קהלה, ⁵ איה וויל אז איהר זאלט אלע רעדען לשונות, אבער ליבער אז איהר
זאלט נבואות זאגען; און דער וואס זאגט נבואות איז גרעסער ווא דער וואס
רעט לשונות, סידען ווען איינער וועט אויסלעגען, כדי דיא קהלה זאל ויד
בעסערן, ⁶ און אצונד, ברידער, ווען איה זאל צו איה קומען און זאל לשונות
רעדען וואס וועל איה איה נוצען, סידען איה וועל צו איה רעדען ענטוועדער
אין אנטפלעקונג, אדער אין דערקענטניס, אדער אין נבואות, אדער אין
לעהרע? זאפילו אויף דיא זאכען אהן לעבען ווען זיין געבען ארויס א קול,
אויף א פיף אדער א הארצע, ווען זיין מאכען גיט קיין אונטערשיד אין
דיא קולות, ווא אזוי וועט מען וויסען וואס זיין פייערען אדער שפילען?
⁸ ווארין ווען אויף א טראמפעט זאל א קול גיט קלאר געבען, ווער וועט ויד
פארברייטען צו דער מלחמה? ⁹ אזוי איהר אויף ווען איהר גיבט גיט קיינע
פערשטענדיגע רעד דורך דעם לשון, ווא אזוי זאל מען וויסען וואס איז
געשפראכען? ווארין איהר וועט צום ווינד רעדען, ¹⁰ עס זענען פארהאנען
אלערלייא מינים פון קולות אין דער וועלט, און קיינער איז אהן א קול;
¹¹ ארום ווען איה ווייס גיט דיא קראפט פון דעם קול, אזוי וועל איה זיין א
פערמער צו דעם וואס רעט, און דער וואס רעט וועט זיין א פערמער צו

א קארינטער יד

מיד. ¹² אזוי אויך איז, ווייל איז, פֿעגעהרט גייסטליכע מוסדות, וועט אז
 איז, וואלט נאך מער פֿעקומען צו דער פֿערפֿעסערונג פֿון דער קהלה.
¹³ דרום דער וואס רעט אין א לשון, לאז ער פֿעטען ער זאל זיין איין
 אויסלעגער. ¹⁴ ווארין ווען איז פֿעט אין א לשון, פֿעט מיין גייסט,
 אבער מיין פֿערשטאנד פֿלייבט אהן פֿרוקט. ¹⁵ וואס איז עס דען? איז וועל
 פֿעטען מיט דעם גייסט, און איז וועל פֿעטען מיט דעם פֿערשטאנד; איז
 וועל לויב וועגן מיט דעם גייסט, און איז וועל לויב וועגן מיט דעם פֿער-
 שטאנד. ¹⁶ ווארין ווען דא מאכסט פֿרבה מיט דעם גייסט, ווא אזוי זאל
 דער וואס שטעהט אים ארט פֿון דעם אונגעלעהרטען צו דייע פֿרבה זאגען
 אמן? ווארין ער ווייסט נישט וואס דא זאגסט. ¹⁷ ווארין דא מאכסט אונדא
 שעהן א פֿרבה, אבער דער אנדערער איז נישט געפֿעסערט. ¹⁸ איז דאנק גאט
 אז איז רעד לשונות מער ווא איז אלע; ¹⁹ אבער אין דער פֿערנאמלונג
 וויל איז ליכער רעדען פינף ווערטער מיט מיין פֿערשטאנד, כדי איז זאל
 אנדערע אויך לעהרען, איידער צעהן טויזנט ווערטער מיט א לשון.
²⁰ פֿרידער, ווייט נישט קליינע קינדער אין פֿערשטאנד, גייערט ווייט קינדער אין
 שלעכטיגקייט, אבער אין פֿערשטאנד ווייט פֿאלקאמען. ²¹ עס שטעהט געשרי-
 בען אין דער תורה, אין אנדערע לשונות און מיט דיא לעפֿצען פֿון אנדערע
 וועל איז רעדען צו דיעס פֿאלק, און אפילו אזוי וועלען זיין מיד נישט צוהער-
 רען, זאגט דער האר. ²² אזוי דען לשונות זענען פֿאר א צייכען נישט צו דיא
 וואס גלויבען, גייערט צו דיא אונגלויביגע; אבער דאס נבואות זאגען איז א
 צייכען נישט צו דיא אונגלויביגע, גייערט צו דיא וואס גלויבען.

²³ דרום ווען דיא גאנצע קהלה קומט צוזאמען אויף איין ארט, און אלע
 רעדען מיט לשונות, און עס קומען אריין אונגעלעהרטע אדער אונ-
 גלויביגע מענטשען, וועלען זיין נישט זאגען אז איז, וועט משועה? ²⁴ אבער
 ווען אלע זאגען נבואות און איין אונגלויביגער אדער אונגעלעהרטער קומט
 אריין, אזוי איז ער פֿון אלע איבערצייגט, און פֿון אלע געריכטעט, ²⁵ און
 דיא פֿערבארגענע זאכען פֿון זיין הארץ זענען אנטפלעקט; און אזוי וועט
 ער אויף זיין פֿנים פאלען און וועט גאט אנבעטען, און וועט דערצעהלען
 אז גאט איז אונדא צווישען אייך.

²⁶ וואס איז עס דען, פֿרידער? ווען איז קומט צוזאמען האט איטליכער

²¹ ישעיה כח' יא', יב'.

א קאריןטער יד טו

אנטפלעקט ווערען צו איין אנדערען וואס וועט דערפרייא, לאו דער ערשטער שטיל שווייגען. ³¹ ווארין איהר קענט אלע נבואות זאגען איינער נאך דעם אנדערען, כדי אלע זאלען לערנען און אלע זאלען געטרייסט ווערען. ³² און דיא גייסטער פון דיא נביאים זענען אונטערטעניג צו דיא נביאים; ³³ ווארין גאט איז נים פון געטומעל, גייערט פון פרידען.

אזוי וויא אין אלע פערזאמלונגען פון דיא הייליגע ³⁴ לאזען אייערע פרויען אין דיא פערזאמלונגען שטיל שווייגען; ווארין וויא זאלען נים רעדען, גייערט אונטערטעניג זיין, אזוי וויא דיא תורה אויף זאגט. ³⁵ אבער ווען וויא ווילען עפעס לערנען, לאזען וויא אין דער היים ווייערע אייגענע מענער פרעגען; ווארין עס איז א בוישה פאר א פרויא צו רעדען אין דער פערזאמלונג. ³⁶ איז דען דאס ווארט פון גאט פון אייף ארויסגעזאגט, אדער איז עס נור צו אייף אליין געקומען? ³⁷ ווען איינער דענקט זיך אז ער איז א נביא אדער א בעגייסטערטער, לאז ער דערקענען אז דאס וואס אייף שרייבט צו אייף איז א געזאגט פון דעם הארץ; ³⁸ אבער ווען איינער איז אונטערטעניג, לאז ער אונטערטעניג זיין. ³⁹ דרום מיינט ברידער, בענעהרט שטארק נבואות צו זאגען, און פערטועהרט נים צו רעדען מיט לשונות. ⁴⁰ לאז אלעס אן-שטענדיג און ארדענטליך געטהון ווערען.

טו ינון לאז אייף אייף וויסען, ברידער, דיא בשורה טובה וואס אייף האבט צו אייף געפרעדיגט, וועלכע איהר האט אויף דערהאלטען, אין וועלכער אויף איהר שטעהט, ² דורך וועלכע איהר ווערט אויף גערעטעט ווען איהר האלט פעסט דאס ווארט מיט וועלכעס אייף האבט צו אייף געפרעדיגט, סיידען איהר האט אומזוסט געגלויבט. ³ ווארין אייף האבט צו אייף צוגעשט דאס איבערגעגעבען, וואס אייף האבט אויף דערהאלטען, אז משיח איז געשטארבען וועגען אונזערע זינד נאך דיא שריפטען, ⁴ און אז ער איז בעגראבען געווארען, און דעם דריטען טאג איז אויפגעשטאנען נאך דיא שריפטען; ⁵ און אז ער האט זיך בעווייזען צו ביפא דערנאך צו דיא צוועלף; ⁶ דערנאך האט ער זיך בעווייזען צו מעהר וויא פינף הונדערט ברידער אויף אמאל, פון וועלכע דיא מייסטע בלייבען ביז אצינד, אבער עטליכע זענען איינגעשלאפען; ⁷ דערנאך האט ער זיך צו געקב בעווייזען, דערנאך צו אלע אפאסטעל; ⁸ און צולעצט האט ער זיך צו מיר אויף בעווייזען, אזוי וויא צום אונזייטיגען קינד. ⁹ ווארום אייף בין דער קליינסטער צווישען דיא אפאסטעל, וואס אייף בין נים ווערט איין אפאסטעל גערופען צו ווערען, ווייל אייף האבט דיא קהלה פון גאט פערפאלגט. ¹⁰ אבער דורך דער גנאד פון גאט בין אייף וואס אייף בין, און זיינע גנאד קעגען מיר איז נים אומזוסט געווארען, גייערט אייף האבט מעהר וויא וויא אלע געארבייט, אבער נים אייף, גייערט דיא גנאד פון גאט וואס איז מיט מיר. ¹¹ דרום ווען אייף בין עס אדער וויא, אזוי פֿרעדיגען מיר, און אזוי האט איהר געגלויבט.

¹² אבער ווען משיח איז געפרעדיגט, אז ער איז אויפגעשטאנען פון דיא

א קאריןמער מוז

טויטע, וויא אזוי זאגען געטליכע פון אייך אז עס איז נישט פארהאנען קיין תחתית המתים? ¹³ אבער ווען עס איז נישט פארהאנען קיין תחתית המתים, אזוי איז משיח אויך נישט אויפגעשטאנען. ¹⁴ און ווען משיח איז נישט אויפגעשטאנען אזוי איז אונזער פֿרעדיקען אומזוכט, און איינער גלויבען איז אויך אומזוכט. ¹⁵ און מיר זענען אויך אלס פאלשע עדות פון גאט געפינען, ווייל מיר האבען עדות געזאגט אויף גאט אז ער האט דעם משיח אויפגענועקט, וועלכען ער האט נישט אויפגענועקט, ווען דיא טויטע שטעהען נישט אויף. ¹⁶ ווארין ווען דיא טויטע שטעהען נישט אויף, אזוי איז משיח אויך נישט אויפגעשטאנען; ¹⁷ און ווען משיח איז נישט אויפגעשטאנען, אזוי איז איינער גלויבען אייטעל, איהר זענט נאך אין איינערע זינד. ¹⁸ אזוי דען אויך דיא וואס זענען איינגעשלאפען געווארען אין משיח זענען פערלירען געווארען. ¹⁹ ווען נור אין דוועם לעבען האבען מיר אין משיח געהאפט, זענען מיר עלענדער וויא אלע מענשען.

²⁰ נון אבער איז משיח אויפגעשטאנען פון דיא טויטע אלס דיא ערשטע פרוכט פון דיא וואס זענען איינגעשלאפען. ²¹ ווארין ווען דורך א מענשען איז דער טויט, אזוי דורך א מענשען איז דיא אויפערשטעהונג פון דיא טויטע. ²² ווארין גלייך וויא אין אדם אלע שטארבען, אזוי וועלען אלע אין משיח לעבענדיג ווערען. ²³ אבער אימליכער אין זיינע ארדנונג; משיח איז דיא ערשטע פרוכט, דערנאך דיא וואס געהערען צום משיח ווען ער וועט קומען; ²⁴ דערנאך דער סוף, ווען ער וועט דאס קעניגרייך איבערנעמען צו גאט דעם פאטער, ווען ער וועט אלע הערשאפט און אלע געוועלטיגקייט און מאכט צושטערען. ²⁵ ווארין ער מוז הערשען ביז ער וועט לעגען אלע פיינד אונטער זיינע פיס. ²⁶ דער לעצטע פיינד וואס וועט צושטערט ווערען איז דער טויט. ²⁷ ווארין ער האט אלעס אונטער זיינע פיס אונטערטעניג געמאכט; אבער ווען ער זאגט אז אלעס איז צו איהם אונטערטעניג געמאכט, אזוי איז עס קלאר אז דער איז אויסגענומען וועלכער האט אלעס צו איהם אונטערטעניג געמאכט. ²⁸ און ווען אלעס איז צו איהם אונטערטעניג געמאכט, דאן וועט דער זיהן אליין אויף אונטערטעניג געמאכט ווערען צו דעם וועלכער האט אלעס צו איהם אונטערטעניג געמאכט, פרי גאט זאל זיין אלעס אין אלעס.

²⁹ ווען נישט, וואס וועלען דיא טהון וואס זענען פאר דיא טויטע געטובלט? ווען דיא טויטע זאלען דורכאויס נישט אויפֿשטעהען, ווארום זענען זייא געטובלט פאר דיא טויטע? ³⁰ ווארום אויך זענען מיר אלע שעה אין א סכנה? ³¹ אזוי וואהר וויא בייא דעם ריחמען פון אייך וואס איך האב אין ישיע המשיח אונזערעם הארץ, איך שטארב טעגליך. ³² ווען אויף מענטשליכער מדה האב איך געפאכטען מיט ווילדע חיות אין געפערעס, וואס נוצט עס מיר? ווען דיא טויטע שטעהען נישט אויף, לאזען מיר געסען און טרינקען ווארין מארגען

ישיעיה כב' יג', ³²

א קאריןטער טו

שטארקען מיר. ³³ לאזט אייך נישט נעלבסט פערפיהרען; שלעכטע אויפגעג
פערדארבען גוטע מנהגים. ³⁴ ווערט נישטערן צו גערעכטניקייט, און וינדגט
נישט; ווארן עטליכע האבען נישט גערעכטניס פון גאט; איך זאג דאס צו
איינער שאנד.

³⁵ אבער איינמאלער וועט זאגען, וויא אזוי שטעהען אויף דיא טויטע? און
מיט וואספאר לייכער קומען וויא? ³⁶ דוא נאר, וואס דוא ווייגסט דאס ווערט
נישט לעבענדיג אויסער עס שטארקט; ³⁷ און דאס וואס דוא ווייגסט, ווייגסט
דוא נישט דעם לייב וואס וועט זיין, גייערט בלויסען זאמען, וויא עס וויין
וויא עס געפס אנדערעס. ³⁸ אבער גאט גיבט איהם א לייב נאך ויין ווילען,
און צו אייטליכעס פון דיא זאמען ויין אייגענען לייב. ³⁹ נישט אלעס פלייש
איז דאס נעלבגע פלייש, גייערט איינס איז דאס פלייש פון מענשען, און
אין אנדערעס פלייש פון בהמות, און אין אנדערעס פון פינגעל, און אין
אנדערעס פון פיש. ⁴⁰ און עס זענען פארהאנען הימלישע לייכער און גרדיר-
שע לייכער; אבער דיא הימלישע האבען אין אנדערע הערליכקייט, און דיא
גרדישע אין אנדערע הערליכקייט. ⁴¹ עס איז אין אנדערע הערליכקייט צו
דער ווין, און אין אנדערע הערליכקייט צו דער לבנה, און אין אנדערע הערליכ-
קייט צו דיא שטערען; ווארן א שטערן אונטערשיידעט זיך פון אין אנדערען
שטערן אין הערליכקייט. ⁴² אזוי איז אויך תחתית המים, עס איז געווייגט אין
פערדארבענהייט, עס שטעהט אויף אין אונפערדארבענהייט; ⁴³ עס איז געווייגט
אין שאנד, עס שטעהט אויף אין הערליכקייט; עס איז געווייגט אין שוואכהייט,
עס שטעהט אויף מיט מאכט; ⁴⁴ עס איז געווייגט א נאטירליכער לייב, עס
שטעהט אויף א גייסטליכער לייב, ווען עס איז פארהאנען א נאטירליכער
לייב, איז עס אויך פארהאנען א גייסטליכער לייב. ⁴⁵ אזוי וויא עס שטעהט
אויך געשריבען, דער ערשטע מענש אדם איז א לעבענדיגע וועלע געווארען,
דער לעצטע אדם איז א בעלעבענדיגער גייסט. ⁴⁶ אבער דאס גייסטליכע איז
נישט דאס ערשטע גייערט דאס נאטירליכע, דערנאך דאס גייסטליכע. ⁴⁷ דער
ערשטע מענש איז פון דער ערד און איז ערדיש, דער צווייטע מענש איז
דער האר פון דעם הימעל. ⁴⁸ אזוי וויא דער ערדישער אועלכע זענען אויך
דיא וואס זענען ערדישע, און אזוי וויא דער הימלישער אועלכע זענען אויך
דיא וואס זענען הימלישע. ⁴⁹ און גלייך וויא מיר האבען דאס בילד פון דעם
ערדישען געטראגען, וועלען מיר אויך דאס בילד פון דעם הימלישען גטראגען.
⁵⁰ אבער דאס זאג איה, ברידער, אז פלייש און בלוט קענען נישט ירשענען
דאס קעניגרייך פון גאט, און ירשעט נישט אויך דיא פערדארבענהייט דאס אויך
פערדארבענע. ⁵¹ זעה איה זאג אייך א סוד, מיר וועלען נישט אלע איינשלאפען,
נור וועלען מיר אלע פערנוועקסעלט ווערען. ⁵² פלוצלינג, אין איין אויגענ-
בליק, ביא דעם לעצטען שופר; ווארן מען וועט שופר בלאזען, און דיא
טוישע וועלען אונפערדארבען אויפשטעהען, און מיר וועלען פערנוועקסעלט

⁴⁵ בראשית ב' ז', ⁴⁶

א קאריןמער טו טז

ווערען. ⁵³ ווארין דינעם פערדארבענע טוו דיא אונפערדארבענהייט אנטהון, און דינעם שטערבליכע טוו אנטהון דיא אונשטערבליכקייט. ⁵⁴ אבער ווען דינעם פערדארבענע וועט דיא אונפערדארבענהייט אנטהון, און דינעם שטערבליכע וועט דיא אונשטערבליכקייט אנטהון, דאן וועט געשעהען דאס ווארט וואס איז געשריבען, דער טויט איז אים ויג פערשלאנגען. ⁵⁵ א טויט, וואו איז דיין ויג? א טויט, וואו איז דיין שטאכעל? ⁵⁶ דאס שטאכעל פון דעם טויט איז דיא ויג, און דיא מאכט פון דער ויג איז דאס געווען; ⁵⁷ אבער נאט ויזא געדאנקט דער גיבט אונז דעם ויג דורך ישוע המשיח אונזערעם האר'ן.

⁵⁸ דרום, מיינע געליבטע ברודער, וויט פעסט, אונזענענליך, און מעהרט אייך בעשטענדיג אים ווערק פון דעם האר'ן, ווייל אייך וויסט אז אייגענע ארבייט איז גיט אומזוסט אין דעם האר'ן.

טז יגון וועגען דיא נדבות וואס זענען פאר דיא הייליגע געזאמעלט, גלייך וויא איך האב בעפוילען צו דיא קהלות פון גאלאטא, אזוי זאלט אייך אויך טהון. ² אים ערשטען טאג פון דער וואך לאז אייך פון אייך ביא דער וויט לעגען, און לאז ער אפשאפען אזוי וויא ער איז מצליח, כדי מען זאל גיט דאן קיינע נדבות זאמלען ווען איך וועל קומען. ³ און ווען איך וועל קומען, וועל איך מיט בריף שיקען דינע וואס אייך וועט אכטען, אז ויזא זאלען אייגענע נדבה ברענגען קיין ירושלים. ⁴ און ווען עס וועט רעכט גיין אז איך זאל אייך געהען, אזוי זאלען ויזא מיט מיר געהען.

⁵ אבער איך וועל צו אייך קומען ווען איך וועל דורך מקדונא דורכגעהען. ווארין איך וועל דורך מקדונא דורכגעהען, ⁶ און אפשר וועל איך ביא אייך בלייבען אדער אויך איבערווינטערן, כדי אייך זאלט מיר פארשיקען וויא אהין איך וועל געהען. ⁷ ווארין איך וויל אייך אצונד גיט אויף דעם וועג געהען; ווארין איך האפ ביא אייך פאר א צייטלאנג צו בלייבען, ווען דער האר וועט דערלויבען. ⁸ אבער איך וועל בלייבען אין געזונט ביז שבעות; ⁹ ווארין א גרויסע און מעכטיגע טהיר איז צו מיר אויפגעמאכט, און עס זענען דא פילע ווידערטוערטיגע.

¹⁰ נון ווען טימותיוס וועט קומען, גיבט אכטונג אז ער זאל מיט אייך אהין פארקט גיין; ווארין ער ווירקט דאס ווערק פון דעם האר'ן אזוי וויא אויך איך. ¹¹ דרום לאז אייך קיינער גיט פערזאכטען; אבער שיקט אייךס פארט אין ברידען, כדי ער זאל צו מיר קומען; ווארין איך ווארט אויף אייךס מיט דיא ברודער. ¹² אבער וועגען דעם ברודער אפאלאם, האב איך אייךס געהער געבעטען אז ער זאל צו אייך קומען מיט דיא ברודער; און עס איז נאר גיט געווען גיין ווילען אז ער זאל אצונד קומען; אבער ער וועט קומען ווען ער וועט א גוטע צייט האבען.

¹³ וואכט אייך, שטעהט פעסט אין דעם גלויבען, וויט מענער, וויט

הושע יג' יד', ⁵⁵

ישעיה כה' ח', ⁵⁴

א קאריןטער מז ב קאריןטער א

שטארק. ¹⁴ לאזען אלע אייגערע ווערק אין ליבע געשעהען.
¹⁵ און איך געט אייך, ברידער; איהר קענט דאס וויז פון סטעפאנוס, אז
 עס איז דיא ערשטע פרוכט פון אכאזא, און ויז האבען זיך אפגעגעבען דיא
 הייליגע צו בעדינגען; ¹⁶ כדי איהר אויך זאלט אונטערטעניג זיין צו אנעלכע,
 און צו אימליכעס וואס ווירקט מיט אונז און ארבייט. ¹⁷ און איך פרייג מיך
 אז סטעפאנוס און פארטונאטוס און אכאזאקוס זענען מיט אונז, ווארין דאס
 וואס פעהלט מיר פון אייך האבען ויזא דערפילט. ¹⁸ ווארין ויזא האבען מיין
 געמיט און אייגערס דערפרישט; דרום דערקענט אנעלכע.
¹⁹ דיא קהלות פון אסזא גריסען אייך. אקנוילא און פריסקא גריסען אייך
 פיל אין דעם הארץ, און אויך דיא פערזאמלינג וואס איז אין זייער הויז.
²⁰ אלע ברידער גריסען אייך; גריסט איינער דעם אנדערען מיט א הייליגען
 קיש. ²¹ דער גרום פון מיר פולוס מיט מיינע אייגענע האנד.
²² ווען איינער ליבט גיט דעם הארץ לאז ער זיין א חכם, מרן אהא.
²³ דיא גנאד פון דעם הארץ ישוע ויזא מיט אייך. ²⁴ מיינע ליבע ויזא מיט
 אייך אלע אין ישוע המשיח. אמן.

דער צווייטע בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו דיא קאריןטער.

¹ פולוס איין אפאסטעל פון ישוע המשיח דורך דעם ווילען פון גאט, און
 סימותיוס דער ברידער, צו דער קהלה פון גאט וואס איז אין קאריןט מיט
 אלע הייליגע וואס זענען אין גאנץ אכאזא; ² גנאד ויזא מיט אייך און פריד
 דען פון גאט אונזערען פאטער און פון דעם הארץ ישוע המשיח.
³ געלויבט ויזא גאט און דער פאטער פון אונזערען הארץ ישוע המשיח,
 דער פאטער פון באקעמערציגקייטען און גאט פון אלעם טרייסט, ⁴ דער
 טרייסט אונז אין אלע אונזערע צרות, כדי מיר זאלען קענען טרייסטען דיא
 וואס זענען אין אלערלייא צרות מיט דעם טרייסט מיט דעם מיר אליין זענען
 פון גאט געטרייסט געווארען. ⁵ ווארין גלייך ויזא דיא לידען פון דעם משיח
 מעהרען זיך צו אונז, אזוי מעהרט זיך אויך אונזער טרייסט דורך דעם משיח.
⁶ און ווען מיר לידען צרות, איז עס פאר איינער טרייסט און ישועה; ווען מיר
 זענען געטרייסט, איז עס פאר איינער טרייסט וואס איז מעכטיג אין דער
 געדולד פון דיא זעלביגע צרות וואס מיר אויך ליידען. ⁷ און אונזערע האפד
 נונג פאר אייך איז פעסט, ווארין מיר וויסען אז גלייך ויזא איהר האט א
 מהייל אין דיא לידען, אזוי אויך אין דעם טרייסט,

ב קארינטער א

⁸ ווארין מיר ווילען ניט אז איהר זאלט ניט וויסען, פרידער, וועגען אונזערע צרות וואס זענען אין אסא געשעהען, אז מיר האבען איבער אונזערע קראפט שווער געליטען, אזוי אז מיר האבען אויך אויף אונזער לעבען פערזווייפלעלט.
⁹ אבער מיר האבען אליין אין אונז וועלכסט דיא ענטפער פון טויט געהאט, כדי מיר זאלען זיך ניט אין אונז וועלכסט פערטרויען, גייערט אין גאט דער מאכט לעבענדיג דיא טויטע; ¹⁰ דער האט אונז פון אזוי א גרויסען טויט גערעטעט, און וועט אונז רעטען, אין וועלכעס מיר האפען אז ער וועט אונז אויך נאך רעטען. ¹¹ ווען איהר אויך וועט אונז מיטהעלפען אין אייער געבעט פאר אונז, כדי פאר דיא מתנה צו אונז וואס מיר האבען דורך פילע זאלען פילע פאר אונז דאנק געבען.

¹² ווארין דאס איז אונזער ריהמען, דאס בעצייגניס פון אונזער געוויסען, אז מיר האבען אין דער וועלט געהאנדעלט מיט געטליכע הייליגקייט און לוי-טערקייט, ניט מיט מענטשליכער ווייזהייט גייערט אין דער גנאד פון גאט, און בעזונדער קענען אייך. ¹³ ווארין מיר שרייבען אייך ניט קיינע אנדערע זאכען גייערט וואס איהר ליינט אדער אויך בעקענט, און איך האף אז איהר וועט ביז צום סוף בעקענען. ¹⁴ גלייך וויא איהר האט אונז אויך צום טהייל בעקענט, אז מיר זענען אייגענעם ריהמען אזוי וויא איהר אויך זענט אונזערעס אים טאג פון דעם הארץ ישוע.

¹⁵ און אין דויער פערזיכערונג האב איך געוואלט צו אייך פרייהער קומען, כדי איהר זאלט א צווייטע גנאד האבען. ¹⁶ און דורך אייך קיין מקדונא צו געהען, און ווידער פון מקדונא צו אייך צו קומען, און פון אייך קיין יהודה פארטגעשיקט צו ווערען. ¹⁷ דרום ווען איך האב דאס געוואלט בין איך לייכטזיניג געווען? אדער דאס וואס איך ווינש, ווינש איך עס נאך דעם פלייש, אז עס זאל ביא מיר זיין זא נא, און זיין גיין? ¹⁸ אבער אזוי וויא גאט איז געטרייא, אונזער ווארט צו אייך איז ניט זא און זיין. ¹⁹ ווארין דער ווען פון גאט ישוע המשיח דער איז דורך אונז צווישען אייך געפרעדיגט געווען, דורך מיר און סילטאנוס און טימותיוס, איז ניט זא און זיין געווען, גייערט אין איהם איז זא געווען. ²⁰ ווארין וויא פילע הבטחות פון גאט עס זענען, אין איהם זענען זייא זא; דרום אויך דורך איהם איז עס אמן צום כבוד פון גאט דורך אונז. ²¹ אבער דער וואס בעפעסטניגט אונז מיט אייך אין משיח און האט אונז געוואלט איז גאט, ²² וועלכער האט אונז אויך פערזיגעלט, און האט דיא פערזיכערונג פון דעם גייסט אין אונזערע הערצער געגעבען.

²³ וון רוף איך גאט צו גדות איבער מיינע נשמה, אז איך בין קיין קארינט נאך ניט געקומען כדי אייך צו שווען. ²⁴ ניט אז מיר הערשען איבער אייער גלויבען, גייערט מיר זענען העלפער פון אייערע פרייד; ווארין איהר שטעהט דורך אייער גלויבען.

ב קאריןטער ב ג

ב ¹אָבער דאס האב איך פאר מיר געשלאסען, אז איך זאל נישט ווידער טרויריג צו אייך קומען. ²ווארין ווען איך מאך אייך טרויריג, ווער מאכט מיר דען פֿרעהליך חוץ דער וואס איז דורך מיר טרויריג געווארען? ³און איך האב דאס זעלביגע אייך געשריבען, כדי ווען איך וועל קומען זאל איך נישט טרויריג ווערען פון דיא פון וועלכע איך זאל פֿרייד האבען, ווייל איך בין אויף אייך אלע פֿערזיכערט אז מיינע פֿרייד איז דיא פֿרייד פון אייך אלע. ⁴ווארין איך האב אייך געשריבען מיט פֿילע טרערען אין גרויסער צורה און אנגאסט פון הארץ, נישט כדי איךר זאלט טרויריג זיין, גייערט איךר זאלט דיא גרויסע ליבע וויסען וואס איך האב נאך מעהר צו אייך.

⁵אָבער ווען איימיצער האט טרויריג געמאכט, אזוי האט ער מיר נישט טרויריג געמאכט, גייערט צום טהייל אייך אלע, כדי איך זאל נישט אייך שווער דריקען. ⁶דינע שטראפ וואס איז פון פֿילע איז גענוג פאר אזעלכען, ⁷אזוי אז אומגעקעהרט איךר זאלט איהם ליבער פֿערגעבען און טרייסטען, כדי אזעלכער זאל נישט אין צו פֿיל טרוירקייט פֿערוינקען. ⁸דרום בעט איך אייך אז איךר זאלט איהם איינערע ליבע בעפעסטונגען. ⁹ווארין פון דעסטער וועגען האב איך אויך געשריבען, כדי איך זאל איינערעם בעווייז וויסען, אויב איךר זענט אין אלע זאכען געהארזאם. ¹⁰וועמען איךר פֿערגיבט עפעס, אזוי פֿערגיב איך אויך; ווארין ווען איך האב עפעס פֿערגעבען, האב איך עס פון איינערטוועגען פֿערגעבען אין דעם משיח. ¹¹כדי מיר זאלען נישט איבערפֿארטטהיילט ווערען פון דעם שטין; ווארין מיר זענען נישט אונגעקאנט מיט זיינע געדאנקען.

¹²אָבער ווען איך בין קיין טרוואס געקומען מחמת דער פֿשוּרה טובה פון משיח, און א טהיר איז צו מיר אויפגעמאכט געווארען אין דעם הארץ, ¹³האב איך קיינע דערקוויקונג אין מיין געמיט נישט געהאט, ווייל איך האב מיין ברודער טיטוס נישט געפינען, גייערט איך האב מיר מיט זיין געזעגענט און בין קיין מקדונגא אנטעקעגאנגען. ¹⁴נון גאט זיין געדאנקט דער פֿיהרט אונז בעשטענדיג אין זיג אין דעם משיח, און דורך אונז אנטפֿלעקט דעם געשמאק פון זיינע דערקענטנים אין אלע ערטער. ¹⁵ווארין מיר זענען צו גאט א וואוילגעשמאק פון משיח אין דעם וואס ווערען גערעטעט און אין דיא וואס ווערען פֿערלויבען; ¹⁶צו דיא איינע זענען מיר א געשמאק פון טויט צום טויט, אָבער צו דיא אנדערע א געשמאק פון לעבען צום לעבען. און ווער טויג צו דינע זאכען? ¹⁷ווארין מיר זענען נישט גלייך וויא פֿילע וואס פֿערפֿעלשען דאס ווארט פון גאט, גייערט אזוי וויא אויס לויטערקייט און אזוי וויא פון גאט רעדען מיר פֿאר גאט אין משיח.

ג ¹הייבען מיר ווידער אן זיך זעלבסט צו עמפֿעהלען? אדער בעדארפען מיר, גלייך וויא עטליכע לייט, עמפֿעהלברייף צו אייך אדער פון אייך? ²איךר זענט אינגערע בריר, געשריבען אין אונזערע הערצער, פון אלע מענשען דערקענט און געליינט; ³איךר זענט בעקאנט געמאכט אז איךר זענט

ב קאריןטער ג ד

דער בריוו פון משיח וואס איז צוגעברייט דורך אונז, און איז געשריבען מיט מיט טינט גייערט מיט דעם גייסט פון דעם לעבעדיגען גאט, מיט אויף שטיינערנע לוחות גייערט אויף דיא פליישערנע לוחות פון דעם הארץ.

¹ און אנעלכעס פערטרויען האבען מיר צו גאט דורך דעם משיח. ² מיט אז מיר זענען אים שטאנד געפערס פון אונז וועלכסט צו דענקען, אזוי וויא פון אונז וועלכסט, גייערט אונזערע טויגליכקייט איז פון גאט. ³ וועלכער האט אונז טויגליכע דינער פון דעם גייען בונד געמאכט, מיט פון דעם בוכשטאב גייערט פון דעם גייסט; ווארן דער בוכשטאב טייטשט, אבער דער גייסט מאכט לעבעדיג. ⁴ אבער ווען דער דינסט פון דעם טויט, וואס איז דורך בוכשטאבען אין שטיינער אויסגעקריצט, איז מיט הערליכקייט געווען, אזוי אז דיא קינדער פון ישראל האבען מיט געקענט דאס פנים פון משה אנזעהען ווענען דער הערליכקייט פון ויין פנים וואס איז צום פערנעהען. ⁵ וויא אזוי נאל מיט דער דינסט פון דעם גייסט פיל מעהר מיט הערליכקייט ויין? ⁶ ווארן ווען דער דינסט פון דעם פערטוילדען איז הערליך, פיל מעהר דער לאנגט גרעסערע הערליכקייט דער דינסט פון דער גערעכטיגקייט. ⁷ ווארן אויך דאס פערטהערליכסטע איז צום טהייל מיט הערליך געווען, דורך דיא פיל גרעסערע הערליכקייט. ⁸ ווארן ווען דאס וואס איז צום פערנעהען איז הערליך, וויא פיל מעהר איז דאס וואס בלייבט מיט הערליכקייט?

⁹ דרום ווייל מיר האבען אנעלכע האפנונג רעדען מיר מיט פיל פרייהייט. ¹⁰ און מיט גלייך וויא משה וואס האט א שלייער איבער ויין פנים געלעגט, כדי דיא קינדער פון ישראל זאלען מיט אנזעהען דאס געד פון דעם וואס איז צום פערנעהען. ¹¹ גייערט וויאכע געדאנקען זענען פערטהארשט געווארען; ווארן ביז צום היינטיגען טאג בלייבט דער וועלכע שלייער אים לייגען פון דעם אלטען בונד מיט אויפגעדעקט, ווארן אין משיח איז ער אפגעטון. ¹² אבער ביז צום היינטיגען טאג ליגט דער שלייער איבער וויא דער הארץ ווען משה איז געלייגט. ¹³ אבער ווען עס וועט זיך אויפגעהרען צום הארץ, איז דער שלייער אנטעקענומען. ¹⁴ נון דער הארץ איז דער גייסט; און וואו דער גייסט פון דעם הארץ איז, דא איז פרייהייט. ¹⁵ אבער מיר אלע זעהען מיט איין אויפגעדעקטען פנים דיא הערליכקייט פון דעם הארץ גלייך וויא אין א שפיגל, און זענען צו דעמאלטגען פילד פערנעהערט פון הערליכקייט צו הערליכקייט, גאנץ אזוי וויא דורך דעם גייסט פון דעם הארץ.

ד ¹ דעסטוועגען ווייל מיר האבען דינען דינסט, אזוי וויא מיר האבען בארעמט הערציגקייטען דערהאלטען, זענען מיר מיט מיר; ² אבער מיר האבען דיא פערקארנענע שטענליכע זאכען אפגעזאגט, און זעהען מיט בעזעהייט, און פערפעלשען מיט דאס ווארט פון גאט, גייערט מיר געפעהלען אונז וועלכסט דורך דעם אנטפלעקען פון דער וואהרהייט צום געוויסען פון אלע מענשען פאר גאט. ³ און ווען אויך אונזערע כשוכה טובה איז פערטהילט, איז עס פער-הילט צווישען דיא וואס זענען פערטהילט. ⁴ אין וועלכע דער גאט פון דינען

ב קארינטער ד ה

וועלט האט דיא געדאנקען פון דיא אונגלויביגע פערבלענדעט, כדי דאס ליכט פון דער בשורה טובה פון דער הערליכקייט פון משיח, דער איז דאס בילד פון גאט, זאל ניט אויף וויא שטראהלען. ⁵ ווארין מיר פרגעדען ניט אויף וועלכסט, גייערט דעם הארץ וישוע המשיח, און מיר וועלכסט ווענען אייערע קנעכט פון וישוע'ס ווענען. ⁶ ווארין דער גאט וועלכער האט געזאגט לאז ליכט אויס דער פינסטערניס לייכטען, ער האט געלייכט אין אונזערע הערצער, כדי צו געבען דאס ליכט פון דער דערקענטניס פון דער הערליכקייט פון גאט אים פנים פון וישוע המשיח.

⁷ אבער מיר האבען דען אויף אין ערדענע בליים, כדי דיא וועהר הויכע מאכט זאל פון גאט ויין און ניט פון אונז. ⁸ אין אלעם לידען מיר אבער מיר ווענען ניט אין אנגסט, מיר האבען נויט אבער מיר ווענען ניט פערצווייפלעלט, ⁹ מיר ווענען פערפאלגט אבער ניט פערלאזט, אנדער געשלאגען אבער ניט אומגע-
בראכט, ¹⁰ בעשטענדיג טראגען מיר ארום אים לייב דאס שטארבען פון דעם הארץ וישוע, כדי דאס לעבען פון וישוע זאל אויף אין אונזערען שטערנד ליבען לייב אנטפלעקט ווערען. ¹¹ ווארין מיר וואס לעבען ווענען בעשטענדיג צום טויט איבערגעגעבען ווענען וישוע, כדי דאס לעבען פון וישוע זאל אויף אין אונזערען שטערנליכען פלייש אנטפלעקט ווערען. ¹² אזוי דען דער טויט ווירקט אין אונז, אבער דאס לעבען אין אייד, ¹³ און ווייל מיר האבען דעם וועלביגע גייסט פון גלויבען, אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, אייד האב געגלויבט דרום האב אייד גערעט, מיר אויף גלויבען דרום רעדען מיר אויף; ¹⁴ ווארין מיר וויסען אז דער וואס האט דעם הארץ וישוע אויפגעוועקט וועט אונז אויך דורך וישוע אויפוועקען, און וועט אונז מיט אייד פארשטעלען. ¹⁵ ווארין אלע זאכען ווענען פון אייערשטענען, כדי דיא גאט זאל דורך פילע פערמעהרען און זאל גורם ויין דאס גרעסטע דאנק צום פבור פון גאט.

¹⁶ דרום ווענען מיר ניט מיר, גייערט האטשע אונזער אויסערליכע מענטש ווערט אויך פערדארבעט, ווערט דאך דער אינערליכע פון טאג צו טאג דערגייערט. ¹⁷ ווארין אונזערע גרינגע צרה וואס איז נור פאר איין אויגענבליק ווירקט פאר אונז א פיל מעהר וויכטיגע און גביגע הערליכקייט; ¹⁸ אינדעם מיר קוקען ניט אויף דיא זאכען וואס ווענען געוועהען, גייערט אויף דיא וואס ווענען ניט געוועהען; ווארין דיא זאכען וואס ווענען געוועהען ווענען נור פאר א צייט, אבער דיא וואס ווענען ניט געוועהען ווענען אויף גביג.

ה ¹ ווארין מיר וויסען אז ווען אויך אונזער ערדישעם הויז פון דעם געזעלט וועט צושטערט ווערען, האבען מיר א געביידע פון גאט, א הויז וואס איז ניט מיט הענד געמאכט, איין גביגעס אים הימעל. ² ווארין אין דעזעם ופגען מיר, און בעגעהרען וועהר געקלייד צו ווערען מיט אונזער הויז וואס איז פון דעם הימעל, ³ ווען אויך מיר וועלען אנגעקלייד ווערען און וועלען ניט נאכט געפינען ווערען. ⁴ ווארין מיר אויך וואס ווענען אים געזעלט ופגען

תהלים קטו, י, 13

ב קאריןמער ה

וועגען דער לאסט, ווייל מיר ווילען נישט אויסגעקלייד ווערען גייערט
אנגעקלייד, כדי דאס שטערבליכע זאל פערשלונגען ווערען פון דעם לעבען.
5 אבער דער וועלכער האט אונז דערצו געווינקט איז גאט, דער האט אונז
געגעבען דעם געבון פון דעם גייסט. 6 דרום האבען מיר געשטענדיג גוטען
מיט, און וויסען אז ווען מיר זענען אין דער היים אים לייב, זענען מיר אנוועק
פון דעם הארץ; 7 ווארין מיר זאגלען דורך גלויבען נישט דורך געוויקט.
8 אבער מיר האבען גוטען מיט, און ווינשען ליבער אנוועק צו זיין
פון דעם לייב און אין דער היים צו זיין מיט דעם הארץ. 9 דרום זענען מיר
אויך אייפריג, אויב מיר זענען אין דער היים אדער אנוועק, אז מיר זאלען
איהם וואוילגעפעלען. 10 ווארין מיר מוזען אלע פאר דעם ריכטערשטוהל פון
דעם משיח אנטיפלעקט ווערען, כדי אימליכער זאל דיא זאכען פון דעם לייב
דערהאלטען נאכדעם וויא ער האט געטהון, אויב עס איז גוטעס אדער שלעכטעס.
11 דרום ווייל מיר קענען דיא פארקט פון דעם הארץ, אזוי רעדען מיר אן
מענשען, אבער מיר זענען אנטיפלעקט צו גאט; און איך האף אז מיר זענען
אויך אין איינער געוויסען אנטיפלעקט געווארען. 12 מיר עמפפעהלען אונז נישט
ווידער צו אייך, גייערט מיר געבען אייך א געלעגענהייט אז אייך זאלט אייך
ריהמען וועגען אונז, כדי אייך זאלט איין גענאטער האבען צו דיא וואס ריהר
מען זיך אים אויסזעהען און נישט אים הארץ. 13 ווארין אויב מיר זענען
אויסער זיך, איז עס צו גאט; אויב מיר זענען ביים שכל, איז עס פון אייגענער
וועגען. 14 ווארין דיא ליבע פון דעם משיח דרענגט אונז, ווייל מיר אזוי
ריכטען אז איינער איז פאר אלע געשטארבען; דרום זענען אלע געשטארבען;
15 און אז ער איז פאר אלע געשטארבען, כדי דיא וואס לעבען זאלען נישט
מעהר צו זיך אליין לעבען, גייערט צו איהם וועלכער איז פאר זיין געשטאר-
בען און איז ווידער אויפגעשטאנען.

16 דרום פון אזונד אן קענען מיר קיינעם נישט נאך דעם פלייש; ווען אפילו
מיר האבען משיח געקענט נאך דעם פלייש, אבער אזונד קענען מיר איהם
נישט מעהר. 17 אזוי דען ווען איימיצער איז אין משיח, איז א גייע בעשער-
פעניס; דיא אלטע זאכען זענען פארבייא געגאנגען, ועה וויא זענען גיין
געזארגען. 18 און אלע זענען פון גאט, דער האט אונז מיט זיך דורך ישוע
המשיח פערזעהענט, און האט אונז געגעבען דעם דינסט פון דער פערזעהנונג.
19 דהינו אז גאט האט אין משיח דיא וועלט מיט זיך פערזעהענט, און
האט זיין ווייזע געבירות נישט צוגערעכענט, און האט אונז איבערגעגעבען
דאס ווארט פון דער פערזעהנונג. 20 דרום זענען מיר שלוחים וועגען משיח,
גלייך וויא גאט זאלט אייך דורך אונז געבעטען; מיר בעטען אייך פון משיח'ס
וועגען זייט פערזעהענט מיט גאט. 21 דעם וועלכער האט נישט קיינע זינד
געקענט האט ער אלס זינד געמאכט פאר אונז, כדי מיר זאלען אין איהם
דיא געקענטהייט פון גאט ווערען.

ב קארניטער ו

¶ יאון מיר זענען זייער מיטארבייטער און בעסען אייך או איהר זאלט ניט
דיא גנאד פון גאט אומזוכט דערהאלטען. ² ווארין גר זאגט,
איך האב דיר אין א בעוויליגטע צייט געהערט,
און אין א טאג פון ישועה האב איך דיר געהאלפן.

זעה אצונד איז דיא בעוויליגטע צייט, זעה אצונד איז דער טאג פון ישועה.
³ מיר געבען אין קיין שום זאך קיין אנשטויס, כדי דער דינסט זאל ניט
זי שאנד ווערען. ⁴ גייערט אין אלעם בעוויליגן מיר אונז וויא דיא דינער פון
גאט, אין פיל געדולד, אין ליידען, אין דער נויט, אין אנגעסטען, ⁵ אין שלעג,
אין געפענגניסען, אין מרירות, אין ארבייטען, אין טאכען, אין פאסטען, ⁶ אין
ריינהייט, אין דערקענטניס, אין לאנגמיטיגקייט, אין גיטיגקייט, אים רוח
הקודש, אין ליבע און חניפה. ⁷ אים ווארט פון וואהרהייט, אין דער מאכט
פון גאט; דורך דיא וואפען פון געקעכטיגקייט צו דיא רעכטע האנד און צו
דיא לינקע, ⁸ דורך קבוד און שאנד, דורך א שלעכטען נאמען און א גוטען נאמען;
וויא פערפיהרער און דאך וואהרהאפטיג, ⁹ וויא אונגעקאנט און דאך גוט בעקאנט,
וויא שטארבענדיגע און זעה מיר לעבען, וויא געשטראפט און ניט אומגעבראכט,
¹⁰ וויא טרויריגע און דאך בעשטענדיג פרייהליך, וויא ארמע לייט און דאך מיר
מאכען פילע רייך, וויא דיא וואס האבען גאר ניט און פערמעגען אלע וואכען.
¹¹ א איהר קארניטער, אונזער מויל איז צו אייך אויפגעמאכט, אונזער הארץ
איז פרייט; ¹² איהר זענט ניט זענט אין אונז געמאכט, גייערט איהר זענט אין
איינערע אייגענע געדערס בעענגט. ¹³ אכער מיט דיא זעלביגע פערגעלטונג,
איך רעד וויא צו קינדער, זייט איהר אויך דערווייטערט.

¹⁴ זייט ניט וויא אזעלכע דיא שלעפען א פערעמדעס זאך מיט אונגלויביגע;
ווארין וואספאר א חברותה האט דיא געקעכטיגקייט מיט דער אונגעקעכטיג-
קייט, און וואספאר א געמיינשאפט האט דאס ליכט מיט דער פינסטערניס?
¹⁵ און וואספאר איין איינקלאנג איז דא צווישען דעם משיח און בליעל, אדער
וואספאר א חלק האט א גלויביגער מיט איין אונגלויביגען? ¹⁶ און וואספאר
אייניגקייט האט דער טעמפל פון גאט מיט אפגעטער? ווארין מיר זענען
דער טעמפל פון דעם לעבענדיגען גאט; אזוי וויא גאט האט געזאגט,

איך וועל צווישען זיין וואוינען און וואנדלען,

און איך וועל זיין זייער גאט און זיין וועלען זיין מיין פאלק.

¹⁷ דרום קומט ארויס פון צווישען זיין

און שידעט אייך אפ, זאגט דער האר,

און ריהרט ניט אן א שום אונגרייגע זאך;

און איך וועל אייך אויפנעמען,

¹⁸ און וועל זיין צו אייך אלס א פאטער,

און איהר וועט זיין מיר אלס ויהן און טעכטער,

זאגט דער אלמעכטיגע האר.

¹⁶ יחזקאל לוי בוי.

¹⁸ ירמיה נא' מה': ישעיה נב' יא', ירמיה לב' לח': הושע ב' א'.

ישעיה מט' ח'.

² ישעיה נב' יא'.

ב קארונטער ז

ז ¹ דרום געליבטע, ווייל מיר האבען דינע הבטחות, לאזען מיר אונז רייניגען פון אלע בעפלעקונג פון דעם פלייש און דעם גייסט, און לאזען מיר גאנץ זיין אין הייליגקייט אין דער פארקט פון גאט.

² געמט אונז אויף. מיר האבען קיינעם נישט אונזרעכט געטוהן, מיר האבען קיינעם נישט פערדארבעט, מיר האבען קיינעם ישלעכט בעהאנדעלט. ³ איך זאג דאס נישט כדי צו פערשולדיגען; ווארן איך האב פריהער געזאגט אז איהר זענט אין אונזער הארץ, מיט אייך צו שטארבען אין צו לעבען. ⁴ איך אונטערשטעה מיר פיל קעגען אייך, איך רוקס מיר פיל וועגען אייך, איך בין דערפילט מיט טרויסט, איך האב זעהר פיל פרייד אין אלע אונזערע לידען. ⁵ ווארן ווען מיר זענען אויף געקומען ביין מקדונא האט אונזער פלייש קיין רוה נישט געהאט, גייערט מיר האבען פון אלע זייטען געליטען; פון דרויסען זענען שטרייט, פון דרינען פארקט. ⁶ אבער גאט דער טרויסט דיא וואס האבען א נידריגעס געמיט האט אונז געטרויסט מיט דעם קומען פון טיטוס; ⁷ און נישט נור מיט זיין קומען, גייערט אויך מיט דעם טרויסט מיט דעם ער איז וועגען אייך געטרויסט געווארען, ווען ער האט אונז איינער פערלאנגען דערצעהלט, איינער טרויערן, איינער אייפער מינעטוועגען, אזוי אז איך האב מיר גאך מעהר געפרייעט. ⁸ ווארן ווען איך האב אייך אויך טרויער געמאכט דורך דעם בריף, אזוי האב איך נישט חרטה, האטשען איך האב אויך חרטה געהאט; איך זעה אז יענער בריף האט אייך טרויער געמאכט, ווען אויך נור פאר א קליינע צייט. ⁹ אזונד פרייע איך מיר, נישט אז איהר זענט טרויער געמאכט, גייערט אז איהר זענט טרויער צו תשובה געמאכט. ווארן איהר זענט טרויער פון גאטעס וועגען געמאכט, כדי איהר זאלט גאר קיין שאדען דורך אונז נישט ליידען. ¹⁰ ווארן דאס טרויערן פון גאטעס וועגען ווירקט תשובה צו ישועה וואס מען האט דרויף נישט חרטה; אבער דאס טרויערן פון דער וועלט ווירקט דעם טויט. ¹¹ ווארן זעהט דאס זעלבדיגע, אז איהר האט געטרויערט פון גאטעס וועגען, וויא גרויס איז דיא פלייסנדיגקייט געווען דיא עס האט אין אייך געוויקט, זא וויא גרויס דער פערענטפערונג, דער צארן, דיא פארקט, דאס פערלאנגען, דיא קנאה, דיא נקמה, אין אלעס האט איהר אייך בעצייגט אז איהר זענט ביין אין דער זאך. ¹² אזוי דען ווען איך האב אייך אויך געשריבען איז עס נישט וועגען דעם וואס האט אונזרעכט געטוהן, און נישט וועגען דעם וואס האט אונזרעכט געליטען, גייערט אז איינערע פלייסנדיגקייט קעגען אונז זאל פאר גאט בעקאנט ווערען.

¹³ דרום זענען מיר געטרויסט געווארען; און מיר האבען אונז גאך פיל מעהר געפרייעט איבער דער פרייד פון טיטוס, ווייל זיין געמיט איז פון אייך אלע דערקוויקט געווארען. ¹⁴ ווארן ווען איך האב מיר געעס בערויקט ביא אייךס וועגען אייך, אזוי בין איך נישט פערשעקט געווארען; גייערט גלייך וויא מיר האבען אלעס צו אייך אין וואהרהייט גערעט, אזוי איז אויך אונזער בעריהר מען וועגען טיטוס וואהר געווארען. ¹⁵ און זינע דערצליבע ליבע צו אייך איז

ב קאריןטער ז ח

נאך מעהר געגייגט, ווען ער געדענקט דאס געהארקען פון אייך אלע, וויא איהר האט איהם מיט פארקט און ציטערניש אויפגענומען. ¹⁶ איך פרייע מיך אז איך פערזיכער מיך אויף אייך אין אלע זאכען.

ח ¹ און מיר טהון אייך צו וויסען, ברידער, דיא גנאד פון גאט וואס איז צו דיא קהלות אין מקדנא געגעבען; ² אז ווען וויא זענען זעהר געפריפט געווארען מיט לידען, האט זיך ווייזער גרויסע פרייד און ווייזער טיפע ארמקייט געמעהרט צום רייכטום פון ווייזער פרייגעבניגקייט. ³ ווארין איך זאג וויא גדות אז נאך ווייזער כח און אפילו איבער ווייזער כח האבען וויא אויס פרייען ווילען געגעבען. ⁴ און וויא האבען אויף געגעבען מיט פיל געבעט וועגען דער גנאד און דער געמיינשאפט פון דעם דינסט צו דיא הייליגע; ⁵ און דאס, גיט וויא מיר האבען געהאפט, גייזערט וויא האבען זיך זעלבסט צוגעשט צו גאט געגעבען, און צו אויף דורך דעם ווילען פון גאט. ⁶ אזוי אז מיר האבען טיטום מזהיר געווען, כדי גלייך וויא ער האט אנגעהויבען אזוי אויך זאל ער אין אייך אויך דיע גנאד ענדגען. ⁷ אבער גלייך וויא אין אלעם איהר מעהרט אייך אים גלויבען און ווארט און דערקענטניש און אין אלער פלייסגקייט, און אין אייזערע ליבע צו אויף, זעהט אז אויך אין דיער גנאד איהר אייך מעהרט.

⁸ איך זאג דאס גיט וויא א געפעחל, גייזערט דורך דער פלייסגקייט פון אנדערע צו פריפען דיא וואהרהייט פון אייזערע ליבע. ⁹ ווארין איהר ווייסט דיא גנאד פון אנגעהען הארץ וועג המשיח, אז האמטשע ער איז רייך געווען איז ער דאך פון אייזערטוועגען ארם געווארען, כדי דורך ווייזע ארמקייט איהר זאלט רייך ווערען. ¹⁰ און אין דיעם גיב איך מיינע מיינונג; ווארין דאס איז אייך גיזליך, וואס איהר האט שוין פאר א יאהר אנגעהויבען גיט נור צו טהון גייזערט אויך וויליג צו זיין. ¹¹ אבער אזונד ענדגט אויך דאס טהון, כדי גלייך וויא עס איז א גייגונג געווען צו ווילען, אזוי זאל אויך זיין צו ענדגען פון דעם וואס איהר האט. ¹² ווארין ווען דער ווילען איז דא, אזוי איז עס אנגענומען נאך דעם וויא א מאן האט, און גיט נאך דעם וויא ער האט גיט. ¹³ ווארין איך מיינ גיט אז אנדערע זאלען רוה האבען און איהר זאלט לידען; ¹⁴ גייזערט נאך גלייכהייט צו דיער צייט זאל אייזער איבערפלוס צו ווייזער בעדערפניש זיין, כדי ווייזער איבערפלוס זאל אויך צו אייזער בעדערפניש זיין, אז עס זאל זיין גלייכהייט. ¹⁵ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען, דער וואס האט פיל איינגעזאמעלט האט גיט איפריג געהאט, און דער וואס האט וועניג איינגעזאמעלט האט קיין בעדערפניש גיט געהאט.

¹⁶ נון גאט וויא געדאנקט, דער האט דעם זעלבניגען אייפער וועגען אייך אים הארץ פון טיטום געגעבען. ¹⁷ ווייל ער האט דיא דערמאנהונג אנגענומען, און אינדעם ער איז זעהר אייפריג געווען איז ער פון זיין אייגענען ווילען צו אייך ארויסגעזאנגען. ¹⁸ און מיר האבען מיט איהם דעם ברודער געשיקט,

ב קארינטער ח מ

וואס זיין לויב אין דער בשורה טובה איז אין אלע קהלות; ¹⁹ און נישט נור דאס, גייערט ער איז אויך אויסדערנוועהלט געווארען פון דיא קהלות או ער זאל מיט אונז ריינען וועגען דינער גנאד וואס איז דורך אונז געדינט צום לויב פון דעם הארץ אליין און צום בעווייז פון אונזער ווילען. ²⁰ און דאס פערמיידען מיר, אז קיינער זאל אין אונז א פעהלער געפינען וועגען דינע רייכע גאב וואס איז דורך אונז געדינט; ²¹ ווארין מיר וועגען אויף גוטע זאכען משגיח נישט נור פאר גאט, גייערט אויך פאר מענטשען. ²² און מיר האבען מיט זיין אונזערען ברודער געשיקט, וועלכען מיר האבען אפט געפריפט אז ער איז אין פילע זאכען ערנסט, אבער אצונד איז ער פיל מעהר ערנסט, דורך דעם גרויסען פערטרויען וואס ער האט צו אייך. ²³ אויב מען האט וועגען טיטום געפרעגט, איז ער מיין געוועלען און העלפער צווישען אייך; אדער וועגען אונזערע ברודער, זיי וועגען דיא שלוחים פון דיא קהלות און דער כבוד פון משיח. ²⁴ דרום גיבט צו זיין א בעווייז פאר דיא קהלות פון איינער ליבע, און פון אונזער באריהמען וועגען אייך.

ו ווארין וועגען דעם דינסט צו דיא הייליגע בעדארף איך אייך נישט צו שרייבען; ² ווארין איך ווייס איינער גוטען ווילען, דרויף איך האב מיר וועגען אייך באריהמט צו דיא לייט פון מקדונא, אז אכאנא איז שוין פארטיג געווען פאר א זאך, און איינער איינער האט פילע אנגערייזט. ³ און איך האב דיא ברודער געשיקט, כדי אונזער באריהמען וועגען אייך זאל נישט זיין אומד-ווסט אין דינעם טהייל, כדי גלייך וויא איך האב געזאגט אייך וואלט פארטיג זיין; דערמיט ווען דיא לייט פון מקדונא וועלען מיט מיר קומען און וועלען אייך נישט פארטיג געפינען, וועלען מיר אז מיר זאגען נישט אייך אין דינעם פערטרויען פערשעהמט ווערען. ⁵ דרום האב איך עס פאר געטיג געהאלטען דיא ברודער צו בעטען אז זיי זאלען פאראויס צו אייך געהען, און זאלען פאראויס פארטיג מאכען דיא נדבה וועלכע אייך האט פריהער צוגעזאגט, אז זיי זאל אנגעפרייט זיין אזוי וויא א נדבה און נישט וויא א גייציגע זאך.

⁶ אבער דאס זאג איך, דער וואס זייגט מיט קארנהייט וועט אויך מיט קארנהייט איינזאמלען, און דער וואס זייגט מיט איבערפלוס וועט אויך מיט איבערפלוס איינזאמלען. ⁷ איטליכער אזוי וויא ער געמט זיך פאר אין זיין הארץ, נישט מיט בעטריבנים אדער געצוואונגען; ווארין גאט ליבט א פרעהליכען געבער. ⁸ און גאט קען אלע גנאד צו אייך פערמעהרען, כדי אייך וואלט בעשטענדיג אין אלעם גענוג האבען, און וואלט אייך מעהרען אין יעדעם גוטען ווערק; ⁹ אזוי וויא עס שטעהט געשריבען,

ער האט צושפרייט, ער האט צו דיא ארמע לייט געגעבען,

זיינע גערעכטיגקייט בלייבט אויף עבוג.

¹⁰ און דער וועלכער גיבט דעם זאמען צום זייער און ברויט פאר שפייו וועט געבען און מעהרען איינער זאמען, און וועט לאזען זאכען דיא פרוכט פון

תהלים קיב' ט', ⁹

ב קארינטער ט י

איינערע גערעכטיגקייט; ¹¹ כדי איהר זאלט אין אלעם רייד געמאכט זיין צו אלע פרייגעבייגקייט, וואס ווירקט דורך אונז דאנק צו גאט. ¹² ווארין ווייל דאס בעזארגען פון דינעם דינסט ניט נור דערפילט וואס דיא הייליגען בעדארפען, גייערט עס מעהרט זיך אויך דורך פיל דאנק צו גאט; ¹³ אינדעם דורך דעם בעווייז פון דינעם דינסט דאנקען גיט גאט פאר דיא אונטערשטעניגקייט פון אייער בעקענטנים צו דער בישופה טובה פון משיח, און פאר דיא פריי-געבייגקייט פון אייערע נדבה צו גיט און צו אלע מענשען; ¹⁴ דערנווייל מיט געבעט פאר אייך גיט אויך גליסטען נאך אייך דורך דיא גרויסע גנאד פון גאט איבער אייך. ¹⁵ גאט גיט געדאנקט פאר זיינע אונאויסשפּרעכליכע מתנה.

¹ אבער איך פולוס בעט אייך בייא דער ווייכהערציגקייט און געליבדיגקייט פון משיח, וועלכער ווען איך בין בייא אייך בין נידריג צווישען אייך, אבער ווען איך בין אונזעך בין שטארקמייטיג קעגען אייך; ² איך בעט אייך, אז ווען איך וועל בייא אייך זיין זאל איך ניט שטארקמייטיג זיין מיט דעם בטחון מיט וועלכעם איך דענק פריימיטיג צו זיין קעגען דיא וואס דענקען אז מיר וואנדלען נאך דעם פלייש. ³ ווארין האמשע מיר וואנדלען אין דעם פלייש, דאך שטרייטען מיר ניט נאך דעם פלייש; ⁴ ווארין דיא וואפען פון אונזערען שטרייט וועגען ניט פליישליכע, גייערט וועגען מעכטיג צו גאט צום איינ-ווארפען פון פעסטונגען; ⁵ אינדעם מיר פערשטענען דיא געדאנקען און איטליכע הויכע וואך וואס דערהייבט זיך קעגען דער דערקענטנים פון גאט, און נעמען געפאנגען איטליכע געדאנקען צום געהארואס פון משיח, ⁶ און וועגען פארטיג ווערען אונגעהארואס צו שטראפען, ווען אייער געהארואס איז דערפילט.

⁷ איהר ועהט אויף דעם וואס איז פאר אייערע אויגען. ווען איימוזער פערטרויעט אין זיך אליין אז ער איז צום משיח, לאז ער דאס ווידער בייא זיך דענקען, אז גלייך וויא ער איז צום משיח אזוי וועגען מיר אויך צום משיח. ⁸ ווארין ווען איך זאל מיר אויך עפעס מעהר באריהמען וועגען אונזערע מאכט, וואס דער האר האט אונז געגעבען אייך צו פערפעסערן און ניט צו פערדארפען, וועל איך ניט פערשעהמט ווערען; ⁹ כדי איך זאל ניט אויסנעהען אז איך וועל אייך דערשעהקען מיט מיינע בריוו. ¹⁰ ווארין זיינע בריוו, זאגט מען, וועגען וויכטיג און שטארק, אבער זיין לייבליכעס קומען בייא אונז איז שוואך, און דיא רעד צום פערזאכטען. ¹¹ לאז אונזלכער דאס געדענקען, אז גלייך וויא מיר וועגען אין דער רעד דורך בריוו ווען מיר וועגען אונזעך, אזוי וועגען מיר אויך ווירקליך ווען מיר וועגען געגענוערטיג.

¹² ווארין מיר אונטערשטענען אונז ניט אז מיר זאלען אונז דעכגען אדער פערזלייכען מיט דיא וואס לויפען זיך וועלכסט; אבער ווייל גיט מעסטען זיך בייא זיך וועלכסט, און פערזלייכען זיך מיט זיך וועלכסט, וועגען גיט ניט קלוג. ¹³ אבער מיר באריהמען אונז ניט מיט זאכען אויסער דעם מאס, גייערט

ב קאריןמער י יא

נאך דעם מאס פון דער רעגל וואס גאט האט צו אויז צוגעטהיילט, א מאס צו דערלאנגען ביי צו אייך. ¹⁴ ווארין מיר שטרעקען אויז ניט אויסער דעם מאס, גלייך וויא מיר וואלטען צו אייך ניט דערלאנגען, ווארין ביי צו אייך זענען מיר געקומען אין דער בשורה טובה פון משיח. ¹⁵ מיר באריהמען אויז ניט מיט זאכען אויסער דעם מאס אין פרעמדער ארבייט, אבער מיר האפען אז ווען איינער גלויבען וועט וואקסען, וועלען מיר דורך אייך פערנער סערט ווערען נאך אוועקע רעגל צום איבערפלוס; ¹⁶ כדי מיר זאלען אין דיא לענדער וואס ליגען ווייטער פון אייך דיא בשורה טובה פרעדיגען, און זאלען זיך ניט באריהמען מיט א פרעמדע רעגל וועגען דיא זאכען וואס זענען פאר אויז פארטיג געמאכט. ¹⁷ אבער דער וואס ריהמט זיך לאז גר זיך ריהמען אין דעם הארץ. ¹⁸ ווארין ניט דער וואס לויפט זיך זעלבסט איז אנגענומען, גייערט דער וועלכען דער האר לויפט.

א ¹ איך ווינט אייך וואלט מיט מיינע נארישקייט אביסעל אויסהאלטען; אבער אנדא האלט אייך מיט מיר אויך אויס. ² ווארין איך בין וועגען אייך אייפריג מיט א געטליכע אייפריגקייט, ווארין איך האב אייך פערקנסט צו איין מאן, אז איך זאל אייך פארשטעלען א ריינע בתולה צו משיח. ³ אבער איך האב מורא, מאכער גלייך וויא דיא שלאנג האט חנה מיט אייזעל ליסט פערפיהרט, אזוי וועלען אייך אייזעל געדאנקען פערדארפען ווערען פון דער פרייגעבינד קייט און לויטערקייט וואס איז צום משיח. ⁴ ווארין ווען דער וואס קומט זאל פרעדיגען איין אנדערען ישוע וועלכען מיר האבען ניט געפרעדיגט, אדער ווען אייך וואלט איין אנדערען גייסט אנגעמען וועלכען אייך האט ניט אנגענומען, אדער איין אנדערע בשורה טובה וועלכע אייך האט ניט דערהאלטען, אזוי קענט אייך איהם גוט אויסהאלטען. ⁵ ווארין איך דענק אז איך בין אין גלייך שטיק וועניגער וויא דיא העכסטע אפאסטעל. ⁶ אבער ווען איך בין אפילו פראסטער אין רעד, דאך בין איך ניט אין דערקענטניס, גייערט אין אלעס זענען מיר קעגען אייך אנטפלעקט געווארען.

⁷ אדער האב איך דערמיט געווינדען ווייל איך האב מיר דערנידעריגט כדי אייך וואלט דערהייבט ווערען, אינדעם איך האב צו אייך דיא בשורה טובה פון גאט אומקוסט געפרעדיגט? ⁸ איך האב אנדערע קהלות גערויפט, און האב פון גייל לוי גענומען צו איינער דינסט; ⁹ און ווען איך בין גייל אייך געווען און האב גויט געהאט, אזוי האב איך קיינעם ניט בעלעסטיגט, ווארין דיא ברידער ווען גייל זענען געקומען פון מקדונא האבען מיר בעדערפנים דערזעצט, און אין אלעס האב איך מיר געהיט אז איך זאל צו אייך ניט א לאסט זיין, און איך וועל מיר ווייטער היטען. ¹⁰ אזוי וויא דיא וואהרהייט פון משיח איז אין מיר, זאל קיינער דיא דאווע באריהמונג מיר ניט וועהרען אין דער געגענד פון אכאזא. ¹¹ ווארום? ווייל איך ליב אייך ניט? גאט ווייזט עס. ¹² אבער וואס איך טהא דאס וועל איך אויך טהאן, כדי איך זאל

¹⁷ ירמיה ט' כג.

ב קארינטער יא

הינדערן א געלעגנהייט פון דיא וואס ווערן א געלעגנהייט, כדי אין דעם וואס וויא באריהמען זיך, זאלען וויא געפינען ווערען גלייך וויא אויף מיר.
¹³ ווארין אנעלכע זענען פאלשע אפאסטעל, בעטריגערישע ארבייטער, וואס פערשטעלען זיך אלס אפאסטעל פון משיח. ¹⁴ און קיין וואונדער; ווארין דער שטן אליין פערשטעלט זיך אלס א מלאך פון ליכט. ¹⁵ דרום איז עס קיינע גרויסע וואך, ווען ווינע דינער פערשטעלען זיך אלס דינער פון גערעכטיגקייט; וועמעס סוף וועט זיין נאך ווינערע ווערק.

¹⁶ איך זאג ווידער, לאז קיינער מיר האלטען אלס אונפערשטענדיג; אבער ווען אזוי, אפילו אלס אונפערשטענדיג נעמט מיר אן, כדי איך זאל מיר אויף אביסעל באריהמען. ¹⁷ וואס איך רעד, דאס רעד איך ניט נאך דעם מנהג פון דעם הארץ, גייערט וויא אין נארישקייט אין דויער פערזיכערונג פון באריהמען. ¹⁸ ווייל פילע באריהמען זיך נאך דעם פלייש, אזוי וועל איך מיר אויף באריהמען. ¹⁹ ווארין איהר פערטראגט גערן דיא נאכען, אינדעם איהר זענט קלוג; ²⁰ ווארין איהר פערטראגט ווען איימיצער מאכט אייך פאר קנעכט, ווען איימיצער פערזעהרט אייך, ווען איימיצער פאנגט אייך, ווען איימיצער דערהייבט זיך קעגען אייך, ווען איימיצער שלאגט אייך אויף דעם פנים. ²¹ איך זאג דאס פאר בושע, גלייך וויא מיר וואלטען שטאף גענוען. אבער אין וואספאר א וואך איז איימיצער הערצהאפט, איך רעד מיט נארישקייט, אזוי בין איך אויף הערצהאפט. ²² זענען וויא עברים? איך אויף. זענען וויא ישכאלים? איך אויף. זענען וויא ורע אברהם? איך אויף. ²³ זענען וויא דינער פון משיח? איך רעד וויא איינער אויסער זיך, איך בין מעהר; אין ארבייטען פיל מעהר, אין געפענגניסען פיל מעהר, אין מלקות איבער דעם מאס, אין טויט אפט. ²⁴ פון דיא יודען האב איך פינף מאל בעקומען פיערציג מלקות וועניגער איינס, ²⁵ דרייא מאל בין איך מיט רוטער געשלאגן גען געווארען, איין מאל בין איך געשטייניגט געווארען, דרייא מאל האב איך שיפפרוה געליטען, א טאג און א נאכט בין איך אין דער טיפענעס גענוען; ²⁶ אין רייזען אפט, אין געפאהרען פון וואסער, אין געפאהרען פון רויבער, אין געפאהרען פון מין פאלק, אין געפאהרען פון דיא גוים, אין געפאהרען אין דער שטאדט, אין געפאהרען אין דער וויסטעניס, אין געפאהרען אויף דעם ים, אין געפאהרען צווישען פאלשע ברידער, ²⁷ אין ארבייט און מדינה קייט, אין וואכען אפט, אין הונגער און דורשט, אין פאסטען אפט, אין קעלט און נאכטהייט; ²⁸ חוץ דיא אויסערליכע וואכען, דיא זארג פאר אלע קהלות, וואס פאלט אויף מיר טעגליך. ²⁹ ווער איז שטאף און איך בין ניט שטאף? ווער איז געגרינגעט און איך ברען ניט? ³⁰ ווען איך מוז מיר באריהמען, אזוי וועל איך מיר מיט דיא וואכען פון מיינע שטאכטהייט באריהר מען. ³¹ דער גאט און פאטער פון דעם הארץ ישוע, דער איז געלויבט אויף עביג, ווייטט אז איך זאג קיין ליגען. ³² אין דמשק האט דער גופערנער פון ארעטאס דעם קעניג געהיט דיא שטאדט פון דיא בנני דמשק, כדי מיר צו

ב. קאריןטער יא יב

פאנגען. ⁸⁸ און דורך דער מויער האט מען מיר ארויפגעלאזט אין א קארב דורך א פֿענסטער, און איך בין פון זיינע הענד אנטריגען.

יב ¹ איך מוז מיר באריהמען, דאך נוצט עס מיר ניט; אָבער איך וועל קומען צו געזיכטען און אנטפלעקען פון דעם הארץ. ² איך ווייס א מאן אין משיח פאר פֿערצעהן יאהר, אויב אין דעם לייב ווייס איך ניט, אָדער אויסער דעם לייב ווייס איך ניט, גאט ווייסט; איך ווייס אַזעלכען צום דריטען הימל ארויפגענומען. ³ און איך ווייס אַזעלכען מאן, אויב אין דעם לייב אָדער אויסער דעם לייב ווייס איך ניט, גאט ווייסט; ⁴ אז ער איז צו פֿרדס ארויפגענומען געווארען און האט אונאויסשפֿרעכליכע ווערטער געהערט, וואס עס איז ניט דערלויבט אז א מענטש זאל אויסרעדען. ⁵ וועגען אַזעלכען וועל איך מיר באריהמען, אָבער וועגען מיר זעלבסט וועל איך מיר ניט באריהמען, חוץ אין מיינע שטאכהייטען.

⁶ ווארין ווען איך זאל מיר וועלען באריהמען, וועל איך קיין נאר ניט זיין, ווארין איך וועל זאגען דיא וואהרהייט; אָבער איך פֿערמייד עס, כדי קיינער זאל פון מיר ניט מעהר האלטען וויא ער זעהט אין מיר אָדער הערט פון מיר. ⁷ און אז איך זאל מיר ניט צופיל דערהייבן דורך דער גרויסהייט פון דיא פֿילע אנטפלעקען, איז מיר געגעבען א דארן אים פֿלייש, א שליח פון שטן, אז עס זאל מיר פאטשען, כדי איך זאל מיר ניט צופיל דערהייבן. ⁸ וועגען דינעם האב איך צו דעם הארץ דרייא מאל געבעטען, אז עס זאל זיך פון מיר אָפֿטהוין. ⁹ און ער האט צו מיר געזאגט, מיינע גנאד איז גענוג פאר דיר, ווארין מיינע מאכט איז אין דער שטאכהייט פאלקאמען. דרום וועל איך מיר זעהר גערן באריהמען ליבער אין מיינע שטאכהייטען, כדי דיא מאכט פון משיח זאל אויף מיר רוהען. ¹⁰ דרום האב איך הנאה אין שטאכהייטען, אין לעסטערונגען, אין צרות, אין פֿערפאלגונגען, און אין אנגסטען, פון וועגען משיח; ווארין ווען איך בין שטארק, דאן בין איך שטארק.

¹¹ איך בין נאריש געווארען; אייזער האט מיר געגעטיגט. ווארין איך האב געזאלט פון אייך עמפֿוילען ווערען. ווארין איך בין גאר ניט וועניגער וויא דיא העכסטע אפאסטעל, האטשע איך בין גאר ניט געווען. ¹² דיא צייכען פון איין אפאסטעל זענען צווישען אייך געוויקלט געווען מיט אלער געדולד, דורך צייכען און וואונדער און גבורות. ¹³ ווארין וואס האט אייך געפֿעהלט מעהר וויא דיא אנדערע קהלות, חוץ אז איך זעלבסט בין אייך ניט צו לאסט געווען? פֿערגיבט מיר דינעם אונזעכט.

¹⁴ זעה דינעם דריטע מאל בין איך פארטיג צו אייך צו קומען, און איך וועל אייך ניט בעלעסטגען; ווארין איך זיך ניט דאס אייגריגע, גייערט אייך. ווארין דיא קינדער זאלען ניט זאמלען פאר דיא עלטערן, גייערט דיא עלטערן פאר דיא קינדער. ¹⁵ און איך וועל זעהר גערן אויסגעבען און אויסגעגעבען ווערען וועגען אייגערע נשמות. ווען איך ליב אייך נאך מעהר בין איך וועניגער גער געליבט? ¹⁶ אָבער לאז עס אזוי זיין, איך בין אייך ניט צו לאסט געווען;

ב קארינטער יב יג

גייצט ווייל איך בין קונסטלערש, אזוי האב איך מיט ליסט געפאנגען.
 17 האב איך פון איך מיין אייגענע טוכה געהאט דורך דא וואס איך האב צו איך
 געשיקט? 18 איך האב טיטוס געבעטען און איך האב מיט איהם דעם ברור
 דער געשיקט; האט טיטוס פון איך א פארטהייל געהאט? האבען מיר נישט
 אים געלביגען גייסט געוואנדעלט? זענען מיר נישט אין דא געלביגע טריט
 געגאנגען?

19 איך דענקט שוין לאנג אז מיר פערזענטלעכע אונז פאר איך. מיר רעדען
 פאר גאט אין משיח; אבער אלע זאכען, געליבטע, זענען צו איינער אויפ-
 בוואונג. 20 זארגן איך פארקט מיר, טאמער ווען איך וועל קומען וועל איך
 איך געפיגען נישט אזוי וויא איך ווינט, און איך וועט מיר אויך געפיגען
 נישט אזוי וויא איך ווינט; טאמער וועט זיין געזאנק, קנאה, צארג,
 מחלוקת, לשון הרע, רכילות, אויפבלאוונג, געטומעל; 21 טאמער ווען איך
 וועל ווידערקומען, וועט מיר מיין גאט דערנידריגען צווישען איך, און איך וועל
 טרויערן איבער פילע וואס האבען פריהער געזינדעט, און האבען נישט
 תשובה געטהון פאר דער אונגלייכקייט און הונדערט און אויסגעלאסענהייט
 וואס וויא האבען געגאנגען.

יג 1 דענס אז דאס דריטע מאל אז איך קום צו איך. דורך צוויי אדער
 דריי גדות זאל איטליכעס ווארט בעשטעטיגט ווערען. 2 איך האב שוין
 פארהער געזאגט, און פארהער זאג איך, גלייך וויא איך בין גיין איך געווען
 צום צווייטען מאל, ווען אפילו איך בין אנוועק פון איך, צו דא וואס האבען
 פריהער געזינדעט און צו אלע איבריגע, אז ווען איך וועל ווידער אמאל
 קומען וועל איך נישט שפארען; 3 ווייל איך וואלט א פרויע או משיח רעט אין
 מיר, וועלכער איז נישט קעגען איך שוואך גייערט אז מעכטיג צווישען איך.
 4 זארגן ער איז אויך אויס שוואכעייט געקרייציגט געווארען, אבער ער לעבט
 דורך דער קראפט פון גאט. ווארן מיר זענען אויך שוואך אין איהם, אבער
 מיר וועלען מיט איהם לעבען דורך דער מאכט פון גאט קעגען איך.

5 פריפט איך געלעבט אויב איך ווענט אים גלויבען, ריכטעט איך געלעבט;
 אדער ווייסט איך נישט געלעבט אז ישוע המשיח איז אין איך? סיידען איך
 טויגט נישט, 6 אבער איך האף אז איך וועט וויסען אז מיר זענען קיינע
 טויגע נישט. 7 נון מיר בעטען צו גאט אז איך זאלט קיין שלעכטעס טהון.
 נישט אז מיר זאלען אויסנעמען וויא בעטליגט, גייערט אז איך זאלט גוטעס
 טהון, און מיר זאלען זיין וויא דא וואס טויגען נישט. 8 זארגן מיר קעגען
 גאר נישט טהון קעגען דער וואהרהייט, גייערט פאר דער וואהרהייט. 9 זארגן
 מיר זענען פרעהליך, ווען מיר זענען שוואך און איך ווענט שטארק; דאס
 ווינטען מיר אויך, איינער גאנצהייט. 10 דרום שרייב איך דיע זאכען ווען איך
 בין אנוועק, אז ווען איך בין גיין איך זאל איך נישט שארף זיין נאך דער מאכט
 וואס דער האר האט מיר געגעבען צום אויפבויען און נישט צום נידערייטען.

דברים יט' טו', 1

ב קארינטער יג גאלאטער א

¹¹ צולעצט, ברידער, וויט געגריסט, וויט פאלקאמען, וויט געטריסט, האט אייז גערלייא מיינונג, וויט פרידליך; און דער גאט פון ליבע און פון פרידען וועט מיט אייך ווין. ¹² גריסט איינער דעם אנדערען מיט א הייליגען קייט. ¹³ אלע הייליגע גריסען אייך.

¹⁴ דיא גנאד פון דעם הארץ ישוע המשיח, און דיא ליבע פון גאט, און דיא געמיינשאפט פון דעם הייליגען גייסט זאל מיט אייך אלע ווין.

דער בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו דיא גאלאטער.

¹ פולוס איין אפאסטעל, ניט פון מענשען און ניט דורך א מענשען גייערט דורך ישוע המשיח און גאט דעם פאטער, וועלכער האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע, ² און אלע ברידער וועלכע ווענען מיט מיר, צו דיא קהלות פון גאלאטא, ³ גנאד צו אייך און פרידען פון גאט אונזערען פאטער און פון דעם הארץ ישוע המשיח; ⁴ וועלכער האט זיך וועלכסט פאר אונזערע וינד געגעבען, ברי גר זאל אונז מציל ווין פון דעם איצטיגען איבעלען צייטאלטער נאך דעם ווילען פון אונזערען גאט און פאטער, ⁵ צו וועלכעס זאל ווין דיא הערליכקייט פון עבנגעלייט צו עבנגעלייט; אמן.

⁶ אייך וואונדער מיר אז אייך קעהרט אזוי געשווינד אפ פון איהם וועלכער האט אייך גערופען אין דער גנאד פון משיח, צו איין אנדערע בשורה טובה; ⁷ וועלכע איז ניט קיין אנדערע; אויסער עס ווענען דא עטליכע דיא אייך פערטור מעלען און ווילען פערקעהרען דיא בשורה טובה פון דעם משיח. ⁸ אפער ווען אויף מיר, אדער א מלאך פון הימעל זאל צו אייך איין אנדערע בשורה טובה פערעדיגען אויסער דיא וועלכע מיר האבען צו אייך געפרעדיגט, דער זאל חכם ווין. ⁹ גלייך וויא מיר האבען פריהער געזאגט, אזוי זאג אייך ווידער איצט, ווען איימיצער צו אייך איין אנדערע בשורה טובה פערעדיגט אויסער דיא וואס אייך האט אנגענומען, לאז ער חכם ווין. ¹⁰ ווארין אייך עררעד אייך איצט מענשען אדער גאט? אדער זיך אייך מענשען צו געפעלען? ווען אייך זאל נאך מענשען געפעלען וואלט אייך ניט געווען א קנעכט פון משיח.

¹¹ ווארין אייך לאז אייך צו וויסען, ברידער, דיא בשורה טובה וועלכע איז פון מיר געפרעדיגט, אז וויא איז ניט נאך מענשען; ¹² ווארין אייך האב ויא ניט פון א מענשען דעהאלטען, אויך ניט געלערנט, גייערט דורך איין אנטפלעקונג פון ישוע המשיח. ¹³ ווארין אייך האט געהערט ויא אייך האב פריהער געוואנדעלט אין דעם יודענטהום, אז אייך האב אייבער מאס דיא קהלה פון גאט פערפאלגט, און האב ויא פערטויסטעט; ¹⁴ און אייך

גאלאטער א ב

האב מעהר צוגענומען אים יודענטהום וויא פילע פון דיא אין מיינע
 יאהרען צווישען מיין פאלק, ווייל איך בין זעהר אייפריג געווען פאר דיא
 איבערליפערונגען פון מיינע אבות. ¹⁵ אבער ווען עס האט גאט געפאלען,
 וועלכער האט מיר אפגעזונדערט פון מיין מוטערס לייב, און האט מיר דורך
 זיינע גנאד גערופען, ¹⁶ ויין ווען אין מיר צו אנטפלעקען, אז איך זאל איהם
 צווישען דיא גוים פֿרעדיגען, גלייך האב איך מיר גיט מיט פלייש און בלוט
 בעראטקען. ¹⁷ אויך בין איך גיט קיין ירושלים ארויפגעגאנגען צו דיא וועלכע
 זענען פאר מיר אפאסטעל געווארען, גייערט איך בין אונעקגעגאנגען קיין
 אראביען, און בין ווידער קיין במשק צוריקגעקעהרט.

¹⁸ דאן נאך דרייא יאהר בין איך קיין ירושלים ארויפגעגאנגען, ביפא צו
 בעזוכען, און בין בייא איהם פינפצעהן טעג געבליבען. ¹⁹ אבער איך האב
 קיין אנדערען פון דיא אפאסטעל געזעהען, אויסער יעקב דעם ברודער פון
 דעם הארץ. ²⁰ נון דיא זאכען וואס איך שרייב צו אייך, זעה, גאט ווייסט אז
 איך זאג גיט ליגען. ²¹ דערנאך בין איך אין דער געגענד פון סוריא און
 קליקיא געקומען. ²² און איך בין אונבעקאנט געווען פנים אל פנים צו דיא
 קהלות פון יהודה וואס זענען אין משיח. ²³ נור האבען זייא געהערט אז
 דער וועלכער האט אונז פריהער פערפאלגט פֿרעדיגט איצט דעם גלויבען וואס
 ער האט פריהער צושטערט; ²⁴ און זייא האבען אין מיר גאט פֿעהרענליכט.

ב ¹ דערנאך נאך פֿיערצעהן יאהר בין איך ווידער קיין ירושלים ארויפגע-
 גאנגען מיט ברנבא, און האב אויך טיטוס מיטגענומען. ² און איך בין
 ארויפגעגאנגען מחמת איין אנטפלעקונג, און האב זייא פארגעלעגט דיא
 בשורה טובה וועלכע איך פֿרעדיג צווישען דיא גוים, אבער בעזונדער צו
 דיא אנגעזעהענע לייט, כדי איך זאל גיט לויפען אדער בין געלאפען אומזוכט.
³ אבער אפילו גיט טיטוס וועלכער איז מיט מיר געווען, ווען אויך א גרעק, איז
 געצוואונגען געווארען בעשניטען צו ווערען; ⁴ אבער וועגען דיא פאלשע ברי-
 דער, וואס האבען זיך שטילערהייט אריינגעשטיפט, וועלכע זענען אריינגעקור-
 מען אויסצושפעעהן אונזערע פֿרייהייט וואס מיר האבען אין ישוע המשיח,
 כדי זייא זאלען אונז אין קנעכטשאפט ברענגען; ⁵ צו וועלכע מיר האבען
 גיט נאכגעגעבען אונטערטעניג צו זיין, אפילו גיט א שעה, כדי דיא וואהר-
 הייט פון דער בשורה טובה זאל בייא אייך בלייבען. ⁶ אבער פון דיא וואס
 האבען אויסגעזעהען עפעס צו זיין, וויא חשוב זייא זענען אויך געווען געהט
 מיר גיט אן, גאט איז גיט קיין נושא פנים; ווארין מיר האבען דיא אנגעזע-
 הענע גאר גיט מיטגעטהיילט. ⁷ גייערט אומגעקעהרט, ווען זייא האבען געזע-
 הען אז מיר איז אנפערטרויעט דיא בשורה טובה פאר דיא ערלים, גלייך וויא צו
 פעטרוס דיא צו דיא בעשניטענע; ⁸ ווארין דער וועלכער האט אין פעטרוס
 געווינקט צום שליחות צו דיא בעשניטענע, האט אויך אין מיר געווינקט צו
 דיא גוים. ⁹ און ווען זייא האבען איינגעזעהען דיא גנאד וועלכע איז מיר
 געגעבען געווארען, האבען יעקב און ביפא און יוחנן, וועלכע זענען אלס

גאלאטער ב ג

וילען אנגעזעהען, דיא רעכטע האנד דער געמיינשאפט צו מיר און ברנבא געגעבען, אז מיר זאלען צו דיא גוים געהען, און זיין צו דיא בעשניטענע;
 10 נור אז מיר זאלען געדענקען אן דיא ארבעט לייט, וואס איך האב מיך
 זעלבסט בעפלייסיגט צו טהון.

11 אבער ווען פעטרוס איז קיין אנטיוכיא געקומען, בין איך איהם פנים אל
 פנים ווידערשטאנען, ווייל ער איז פערשולדיגט געווען. 12 ווארין איידער עטליכע
 לייט פון יעקב זענען געקומען, האט ער מיט דיא גוים געגעסען; אבער ווען
 זיין זענען געקומען האט ער זיך צוריקגעצויגען און האט זיך פון זיין
 אפגעזונדערט, ווייל ער האט מוכא געהאט פאר דיא בעשניטענע. 13 און
 אפילו דיא איבריגע ווערן האבען זיך אויך מיט איהם פערשטעלט, אזוי אז
 ברנבא איז אויך דורך זייערע הייכלעריין פערפיהרט געווארען.

14 אבער ווען איך האב געזעהען אז זיין האבען ניט אויפריכטיג געוואנדעלט
 נאך דער וואהרהייט פון דער קישורה טובה, האב איך צו פעטרוס פאר אלע
 געזאגט, ווען דוא דער ביסט א יוד לעבסט גואיש און ניט יודיש, וויא
 צווינגסט דוא דיא גוים יודיש צו לעבען? 15 מיר וואס זענען יודען פון נאטור
 און ניט זינדער פון דיא גוים, 16 דאך וויסען מיר אז א מענטש איז ניט
 גערעכטפערטיגט דורך דיא ווערק פון דעם געזעץ, גייערט דורך דעם גלויבען
 אן ישוע המשיח, האבען מיר אפילו אן ישוע המשיח געגלויבט, כדי מיר
 זאלען גערעכטפערטיגט ווערען דורך דעם גלויבען אן משיח און ניט דורך
 דיא ווערק פון דעם געזעץ, ווארין דורך דיא ווערק פון דעם געזעץ וועט קיין
 פלייש גערעכטפערטיגט ווערען. 17 אבער ווען, אינדעם מיר ווערן גערעכט
 פערטיגט צו ווערען אין משיח, זענען מיר זעלבסט אויך זינדער געפונען,
 איז דען משיח א ריגער פון זינד? חלילה. 18 ווארין ווען איך ווידער
 אויפבויע דיא זאכען וואס איך האב איינגעווארפען, אזוי בעווייז איך מיך
 זעלבסט אלס איין איבערטערטער. 19 ווארין דורך דער תוכה בין איך צו דער
 תוכה געשטארבען, כדי איך זאל צו גאט לעבען. 20 איך בין מיט משיח
 געקרייצט, דאך לעב איך, אבער ניט מעהר איך, גייערט משיח לעבט אין
 מיר; און וואס איך לעב אצונד אין דעם פלייש, דאס לעב איך דורך דעם
 גלויבען אן דעם ווען פון גאט, וועלכער האט מיך געליבט און האט זיך זעלבסט
 פאר מיר אפגעגעבען. 21 איך מאך ניט זיך דיא גנאד פון גאט באל; ווארין ווען
 דיא גערעכטיגקייט איז דורך דער תוכה, אזוי איז משיח אומזוכט געשטארבען.

1 א נארישע גאלאטער, ווער האט אייך בעצויבערט, צו וועלכע ישוע המשיח
 איז פאר דיא אויגען פארגעצייבענט געווארען, אלס געקרייצט? 2 דאס נור
 ווייל איך פון אייך לערנען, האט איהר דעם גייסט בעקומען דורך דיא ווערק
 פון דעם געזעץ אדער דורך דעם הערען פון גלויבען? 3 זענט איהר אזוי
 נאריש? ווען איהר האט אים גייסט אנגעהויבען, געדונגט איהר איצט אים
 פלייש? 4 האט איהר אזוי פיל אומזוכט געלישען? ווען ווירקליך עס איז

תהלים קמג' ב', 16

גאלאמער ג

אוממוקט. ⁵ דער דען וועלכער דערלאנגט אייך דעם גייסט און ווירקט וואונדער דער צווישען אייך, טהוט ער עס דורך דיא ווערק פון דעם געזעץ. אדער דורך דעם הערען פון גלויבען? ⁶ גלייך וויא אברהם האט נאט געגלויבט, און עס איז איהם צוגעברענגט געווארען אלס גערעכטיגקייט.

⁷ דרום זאלט איהר וויסען אז דיא וואס זענען פון גלויבען דינע זענען דיא קינדער פון אברהם. ⁸ אבער דיא שריפט האט פאראויס געזעהען אז דורך גלויבען וועט נאט דיא גוים רעכטפערטיגען, און האט פאראויס געפערדיגט דיא בשורה טובה צו אברהם, אין דיר וועלען אלע פעלקער געבענשט ווערען. ⁹ אזוי דען דיא וועלכע זענען פון גלויבען זענען געבענשט מיט דעם גלויב-גען אברהם. ¹⁰ ווארין אזוי פיל וואס זענען פון דיא ווערק פון דעם געזעץ, דיא זענען אונטער דעם פלוך; ווארין עס שטעהט געשריבען, פערפלוכט איז איטליכער וואס בלייבט נישט אין אלע וואס זענען אים ספר תורה געשריבען, וויא צו טהון. ¹¹ אבער אז קיינער איז בייא נאט גערעכטפערטיגט דורך דעם געזעץ איז קלאר, ווארין דער גערעכטער וועט דורך דעם גלויבען לעבען. ¹² און דאס געזעץ איז נישט פון גלויבען, גייערט דער וועלכער וויא טהוט וועט אין וויא לעבען. ¹³ משיח האט אונז אויסגעלעזט פון דעם פלוך פון דעם געזעץ, אינדרעם ער איז א פלוך פאר אונז געווארען, ווארין עס שטעהט געשריבען, פערפלוכט איז איטליכער וואס הענגט אויף א בוים; ¹⁴ כדי דיא ברכה פון אברהם זאל אויף דיא גוים קומען דורך ישוע המשיח, כדי מיר זאלען דיא הבטחה פון דעם גייסט דורך דעם גלויבען דערהאלטען.

¹⁵ ברודער, איך רעד מענשליך, א בונד ווען ער איז אויף נור פון א מענ-שען, דאך ווען ער איז בעשטעטיגט, מאכט קיינער איהם אונגילטיג אדער טהוט עפעס דערצו. ¹⁶ נון זענען דיא הבטחות געזאגט געווארען צו אברהם און צו זיין זאמען, ער זאגט נישט, און צו דיא זאמען, וויא פון פילע, גייערט וויא פון איינעם, און צו זיין זאמען, דאס איז דער משיח. ¹⁷ און דאס זאג איך, א בונד וועלכער איז פון נאט פריהער בעשטעטיגט געווארען, קען דיא תורה וועלכע איז געווען פיער הונדערט און דרייסיג יאהר דערנאך, נישט צושטערען, אז ויא זאל דיא הבטחה בטל מאכען. ¹⁸ ווארין ווען דיא ירושה איז דורך דער תורה, אזוי איז עס נישט מעהר דורך דער הבטחה; אבער נאט האט ויא אויסגאד צו אברהם געגעבען דורך דער הבטחה. ¹⁹ צו וואס דען איז דיא תורה? ויא איז צוגעזעצט געווארען וועגען דער איבערטרעטונג, ביי דער זאמען וועט קומען צו דעם דיא הבטחה איז געגעבען, און ויא איז דורך מלאכים פערארדנעט געווארען אין דער האנד פון א פערמיטלער. ²⁰ נון דער פערמיטלער איז נישט פון איינעם, אבער נאט איז איינער. ²¹ איז דען דיא תורה געגען דיא הבטחות פון נאט? חלילה. ווארין ווען א געזעץ וואלט געגעבען געווארען וועלכעס קען לעבען געבען, אזוי וואלט ווירקליך געווען דיא גערעכ-

¹⁰ דברים כו' כו'.

⁸ בראשית יב' ג'.

⁶ בראשית טו' ו'.

חבקוק ב' ד', ¹¹ ויקרא יח' ה', ¹² דברים כא' כג', ¹³ בראשית יג' טו', ¹⁶

גאלאטער ג ד

טינקייט דורך דעם געזען. ²² אבער דיא שריפט האט אלע אונטער זינד איינגעשלאסען. כדי דיא הכטחה דורך גלויבען אן ישוע המשיח זאל געגעבען ווערען צו דיא וואס גלויבען.

²³ אבער איידער דער גלויבען איז געקומען, זענען מיר אין פערטוואהרונג אונטער דער תורה געהאלטען געווארען, איינגעשלאסען צו דעם גלויבען, וועלכער זאלט דערנאך אנטפלעקט ווערען. ²⁴ אזוי דען איז דיא תורה אונזער בעהעלפער צו משיח געווארען, כדי מיר זאלען דורך דעם גלויבען גערעכטפערטיגט ווערען;

²⁵ אבער ווען דער גלויבען איז געקומען, אזוי זענען מיר ניט מעהר אונטער א בעהעלפער. ²⁶ ווארין איהר זענט אלע זיהן פון גאט דורך דעם גלויבען אן

ישוע המשיח; ²⁷ ווארין אזוי פילע פון אייך וואס זענען צום משיח געטובלט געווארען, דיא האבען משיח אנגעטוהן. ²⁸ עס איז ניט דא יוד אדער גרעק,

עס איז ניט דא קנעכט אדער פרייער, עס איז ניט דא זכר אדער נקבה; ווארין איהר זענט אלע איינס אין ישוע המשיח. ²⁹ און ווען איהר געהערט צו

משיח, אזוי זענט איהר דער זאמען פון אברהם און יורשים נאך דער הכטחה. **ד** ¹ נון זאג איך כל זמן דער יורש איז א קינד איז קיין אונטערשיד צווישען

איהם און א קנעכט, האטשע ער איז דער הער פון אלעם, ² גייערט ער איז אונטער פערטוואלטער און הויזהאלטער, ביי צו דער צייט וואס זיין פאטער

האט בעשטימט. ³ אזוי מיר אייך, ווען מיר זענען קינדער געווען, זענען מיר קנעכט געמאכט אונטער דיא יסודות פון דער וועלט. ⁴ אבער ווען דיא

דערפילטע צייט איז געקומען, האט גאט זיין ווהן ארויסגעשיקט דער איז פון א פרויא געבוירען, און איז אונטער דער תורה געווארען, ⁵ כדי ער זאל

אויסלעזען דיא וואס זענען אונטער דער תורה, כדי מיר זאלען דיא קינדשאפט דערהאלטען. ⁶ און ווייל איהר זענט זיהן האט גאט געשיקט דעם

גייסט פון זיין ווהן אין אונזערע הערצער, דער רופט, אבא פאטער. ⁷ אזוי דען דוא ביסט ניט מעהר א קנעכט גייערט א ווהן; און ווען א ווהן ביסט

דוא אייך א יורש דורך גאט.

⁸ אבער דאן ווען איהר האט גאט ניט געקענט, האט איהר געדינט דיא וואס פון דער נאטור זענען ניט געטער; ⁹ אבער אזונד ווען איהר האט גאט

דערקענט, אדער ליבער זענט פון איהם דערקענט, וויא אזוי קעהרט איהר זיידער צוריק צו דיא שטראכע און ארמע יסודות וועלכע איהר ווילט זיידער

אמאל ריגען? ¹⁰ איהר האלט טעג און חדשים און צייטען און יאהר. ¹¹ איך האב מוכא וועגען אייך, טאמער איך האב אומזוסט וועגען אייך געארבייט.

¹² בריידער, איך בעט אייך, זייט אזוי וויא איך בין, ווארין איך בין אזוי וויא איהר. איהר האט מיר קיין אונקעכט ניט געטוהן. ¹³ אבער איהר

זייסט אז דורך א שטראכעניט פון דעם פלייש האב איך צו אייך צוגערשט דיא בשיורה טובה געפערדינט; ¹⁴ און אייערע פרייפונג וואס איז געווען

אין מיין פלייש האט איהר ניט פערשעהקט און ניט פערטווארפען, גייערט איהר האט מיר אויפגענומען וויא א מלאך פון גאט, וויא ישוע המשיח. ¹⁵ וואו

גאלאטער ד ה

איז דען יענע גליקעליגקייט פון אייך זעלבסט? ווארין איך זאג אייך עדות, אז ווען עס וואלט מעגליך זיין, וואלט אייך אייגערע אויגען אויסגעריסען און וואלט זיין מיר געגעבען. ¹⁶ אזוי דען בין איך אייגער פיינד געווארען ווייל איך זאג אייך דיא וואהרהייט? ¹⁷ זיין זענען אייפריג וועגען אייך, אבער ניט גוט, גייערט זיין ווילען אייך אויסשליסען כדי אייך וואלט וועגען זיין אייפריג ווערען. ¹⁸ אבער עס איז גוט בעשטענדיג אין א גוטע זאך אייפריג צו זיין, און ניט נור ווען איך בין זיין אייך, ¹⁹ מיינע קינדער, מיט וועלכע איך האב ווידער אמאל געבורטסוועהען, ביי משיח וועט אין אייך געבילדעט ווערען. ²⁰ אבער איך האב געוואונשט זיין אייך אזונד צו זיין, און מיי קול צו פער-גענדערן, ווארין איך בין וועגען אייך פערטומעלט.

²¹ זאגט מיר, אייך וואס ווילט אונזער דעם גענעץ זיין, הערט אייך ניט דאס גענעץ? ²² ווארין עס שטעהט געשריבען אז אברהם האט צוויי זיין געהאט, איינעם פון דער דינסט און איינעם פון דיא פרייע פרויא. ²³ אבער דער פון דער דינסט איז נאך דעם פלייש געבוירען געווארען, אבער דער פון דיא פרייע פרויא דורך דער הבטחה. ²⁴ און דיע וואכען זענען א מישל; ווארין דיע פרויען זענען צוויי בונדען, איינער פון דעם בארג סיני, וואס געווינט קינדער צו קנעכטשאפט, וואס איז הגר. ²⁵ נון הגר איז דער בארג סיני אין אראביען; און זא איז גלייך צום אייזשען ירושלים, ווארין זא איז אין קנעכט-שאפט מיט אייך קינדער. ²⁶ אבער ירושלים וואס איז אויגען איז פרייא, וואס איז אונזערע מוטער. ²⁷ ווארין עס שטעהט געשריבען זיין פֿרעהליך דוא עקרה וועלכע געווינט ניט;

רוף אויס און שרייב דוא וואס האסט קיינע געבורטסוועהען ניט; ווארין דיא קינדער פון דיא פערטומעט פרויא זענען מעהר זיין דיא קינדער פון דער וואס האט א מאן.

²⁸ נון מיר, ברידער, זענען דיא קינדער פון דער הבטחה, אזוי וויא יצחק. ²⁹ אבער גלייך וויא דאן, דער וואס איז נאך דעם פלייש געבוירען געווארען האט פערפאלגט דעם נאך דעם גייסט, אזוי איז עס אויך אזונד. ³⁰ אבער וואס זאגט דיא שריפט? טרייב ארויס דיא דינסט און אייך ווהן, ווארין דער ווהן פון דער דינסט זאל ניט ירשענען מיט דעם ווהן פון דיא פרייע פרויא. ³¹ דרום ברידער, זענען מיר ניט דיא קינדער פון א דינסט גייערט **ה** פון דיא פרייע פרויא. ¹ מיט פרייהייט האט משיח אונז בעפרייעט; דרום שטעהט פֿעסט און פֿערשטריקט אייך ניט ווידער מיט דעם נאך פון קנעכטשאפט. ² זעה, איך פולוס זאג אייך, אז ווען אייך וועט בעשניטען ווערען וועט אייך משיח גאר ניט נוצען. ³ און איך בעצייג ווידער צו אייזליכעם וואס וועט בעשניטען, אז ער איז שולדיג דיא גאנצע תורה צו האלטען. ⁴ אייך זענט אפגעזונדערט פון משיח וואס אייך געבעטספערטיגט אייך דורך דער תורה, אייך זענט פון דער גנאד געפאלען. ⁵ ווארין דורך דעם גייסט ווארען מיר

³⁰ בראשית כא' י'

ישעיה נד' א'

אויף דער האפנונג פון גערעכטיגקייט דורך דעם גלויבן. ⁶ ווארין אין יִשׁוּעַ
המשיח איז דיא בעשטייונג גאר ניט, אויך ניט דיא ערלה, גייערט דער
גלויבן וואס ווירקט דורך ליב. ⁷ איהר וועט גוט געלאפען; ווער האט
אויך געהינדערט אז איהר זאלט דער וואהרהייט ניט געהארבען? ⁸ דינע
אויבערדעונג איז ניט פון איהם דער האט אייך גערופען. ⁹ אביסעל ווייטער
טייג פערווייערט דעם גאנצען טייג. ¹⁰ איך האב דאס פערטרויען אין דעם
האר'ן וועגען אייך, אז איהר וועט ניט אנדערש דענקען; אבער דער וואס
בעטריבט אייך וועט גיין משפט ליידען, וויא ער ווער ער וויל. ¹¹ אבער איך,
ברידער, ווען איך זאג פֿרעדיג בעשטייונג, ווארום בין איך זאג פֿער
פאלגט? אזוי דען איז דיא שטרייבונג פון דעם קרייז אפגעווינדערט.
¹² הלואי זאלטען דיא וואס פערשטערען אייך פערשניטען ווערען.

¹³ ווארין, ברידער, איהר וועט צו פרייהייט גערופען געווארען; נור בענוצט
ניט דיא פרייהייט אלס געלעגענהייט צום פלייש, גייערט דינט איינער
דעם אנדערען דורך דער ליב. ¹⁴ ווארין דיא גאנצע תורה איז אין איינעם
ווארט דערפילט, דוא זאלסט דיין געוועלען ליבן וויא דין זעלבסט. ¹⁵ אבער
ווען איהר גייסט אין פערזעהרט איינער דעם אנדערען, גיבט אכטונג אז
איהר זאלט ניט איינער פון דעם אנדערען אויפגעזעהרט ווערען.

¹⁶ אבער איך זאג, וואנדעלט דורך דעם גייסט, און איהר וועט ניט אויס
פיהרען דאס גלוסטען פון דעם פלייש. ¹⁷ ווארין דאס פלייש גליסט קעגען
דעם גייסט, און דער גייסט קעגען דעם פלייש, ווארין דינע וועגען ויד קעגען
איינאנדער, אזוי אז איהר טהוט ניט דיא זאכען וואס איהר ווילט. ¹⁸ אבער
ווען איהר וועט פון דעם גייסט געפיהרט, אזוי וועט איהר ניט אונטערזארגען
צו דעם געזעץ. ¹⁹ נון דיא ווערק פון דעם פלייש וועגען בעקאנט, וואס וועגען
זעלבסט וויא זנות, אונגרייגקייט, אויסגעלאסענהייט, ²⁰ אפגעשטערייא, ביישוף,
פיינדשאפט, שטרייט, קנאה, צארן, קריג, טחלוקה, כחות, ²¹ גייד, וויפען,
פֿרעסען, און גלייכדעם. דערפון זאג איך אייך אים פאראויס, אזוי וויא איך
האב אייך פריהער געזאגט, אז דיא וואס טהון זעלבסט זאכען וועלען ניט ירשענען
דאס קעניגרייך פון גאט. ²² אבער דיא פרוקט פון דעם גייסט איז ליב, פרייד,
פֿרידען, געדולד, פריינדשאפט, גיטגקייט, גלויבן, ²³ זאנפטמיטגקייט, ענד
האלטזאמקייט; קעגען זעלבסט זאכען איז ניט קיין געזעץ. ²⁴ און דיא וואס געהערען
צו משיח האבען געקרייצט דאס פלייש מיט דיא בעגעהרען און גליסטען.
²⁵ ווען מיר לעבען דורך דעם גייסט, לאזען מיר אויך זאנדלען דורך דעם
גייסט. ²⁶ לאזען מיר ניט לעדיגען כבוד וועגען, און לאזען מיר ניט איינער
דעם אנדערען דערזערגען און מקנא גיין.

¶ ברידער, ווען א אויך א מענטש וועט אין א פעהלער אריינפאלען, איהר וואס
וועט גייסטליך שטעלט זעלבסט צורעכט מיט א זאנפטמיטגען גייסט; און
היט דין אליין בדי דוא זאלסט אויך ניט געפריפט ווערען. ² טראגט דיא

ווקרא יט' יח' ¹³

גאלאטער ו עפעזער א

לאסט איינער פון דעם אנדערען, און אזוי דערפילט דאס גענעץ פון משיח.
3 ווארין ווען איימיצער דענקט אז ער איז געפערט, ווען ער איז גאר נישט,
בעטריגט ער זיך וועלכסט. 4 אבער לאז איטליכער זיין אייגענעם ווערק פריי-
פען, און אזוי וועט ער האבען זיין ריהמען פאר זיך אליין און נישט פאר דעם
אנדערען. 5 ווארין איטליכער וועט טראגען זיינע אייגענע לאסט.

6 אבער לאז דער וואס איז געלעהרט אין דעם ווארט אין חכמותא זיין
מיט דעם וואס לעהרט אין אלע גוטע זאכען. 7 זייט נישט פערפיהרט; גאט איז
נישט אויסגעשפערט; ווארין וואס א מענטש וועט דאס וועט ער אויך איינזאמלען.
8 ווארין דער וואס וועט צו זיין פלייש וועט פון דעם פלייש איינזאמלען.
פערדארבנים, און דער וואס וועט צו דעם גייסט וועט פון דעם גייסט
איינזאמלען געביגעס לעבען. 9 און לאזען מיר נישט מיר ווערען גוטעס צו
טהון; ווארין צו דיא העכסטע צייט וועלען מיר איינזאמלען, ווען מיר וועלען
נישט מיר ווערען. 10 אזוי דען בשעת מיר האבען צייט לאזען מיר גוטעס טהון
צו אלע, און בעזונדער צו דעם הוינגעוונד פון דעם גלויבען.

11 איהר וועט מיט וויא גרויסע בוכשטאבען איהר האב אויך געשריבען מיט
זיינע אייגענע האנד. 12 אזוי פילע וואס ווילען א גוטעס אויסזעהען אים
פלייש מאכען, דינע צווינגען אויך איהר זאלט בעשניטען ווערען; נור כדי
זייא זאלען נישט פערפאלגט ווערען וועגען דעם קרייז פון משיח. 13 ווארין
אויך נישט דיא בעשניטענע וועלכסט האלטען דיא תורה, גייערט זייא
ווילען אז איהר זאלט בעשניטען ווערען, כדי זייא זאלען זיך ריהמען אין
איינער פלייש. 14 אבער איהר וויל מיר חלילה נישט ריהמען, חוץ אין דעם
קרייז פון אנדערעס הארץ ישוע המשיח, דורך וועלכעס דיא וועלט איז צו מיר
געקרייציגט, און איהר צו דער וועלט. 15 ווארין אויך נישט דיא בעשניידונג איז געפערט,
און נישט דיא ערלה, גייערט א גייעס בעשעפעניס. 16 און אזוי פילע וועלכע וואנדלען
נאך דינע רעגעל, איבער דיא זייא פרידען און גנאד, און איבער דיא ישראל פון גאט.
17 פון אזונד אן לאז מיר קיינער נישט בעמיהען, ווארין איהר טראג דיא
צייכען פון ישוע אין מיין לייב.

18 ברידער, דיא גנאד פון אנדערען הארץ ישוע המשיח זייא מיט איינער
גייסט; אמן.

דער בריף פון דעם

אפאסטעל פולוס צו דיא עפעזער.

1 פולוס איין אפאסטעל פון ישוע המשיח דורך דעם ווילען פון גאט צו
דיא הייליגע וואס וועגען אין געפערט, און צו דיא גלויבענע אין ישוע המשיח;
2 גנאד זייא מיט אויך און פרידען פון גאט אנדערען פאטער, און פון דעם
הארץ ישוע המשיח.

⁵ געלויבט וויא דער גאט און פאטער פון אונזערען האר'ן ישוע המשיח, דער האט אונז געבענשט מיט יעדע גייסטליכע ברבא אין דיא הימלישע ערטער אים משיח; ⁴ גלייך וויא ער האט אונז אויסדערנועהלט אין איהם איידער דיא וועלט איז געגרינדעט געווען, אז מיר זאלען זיין הייליג און אהן א פעהלער פאר איהם; ⁵ אינדעם ער האט אונז אין ליבע מקודם צום קינד-שאפט בעשטימט אין זיך דורך ישוע המשיח, אזוי וויא עס איז אין זיין גוטען ווילען וואוילגעפעלען. ⁶ צום לויב פון דעם כבוד פון זיינע גנאה, וואס ער האט אונז בעגנאדיגט אין דעם געליכטען; ⁷ אין וועלכעם מיר האבען אונזערע דערלעזונג דורך זיינעם בלוט, דיא פערגעבונג פון זינד, גאך דער רייכקייט פון זיינע גנאה. ⁸ אין וועלכער ער האט זיך קעגען אונז געמעהרט אין אלער קלוגהייט און פערשטאנד, ⁹ אינדעם ער האט אונז צו וויסען געטהון דעם סוד פון זיין ווילען גאך זיין וואוילגעפעלען וואס ער האט אין זיך פארגעזעצט ¹⁰ צו א הויזארדנונג פון דיא דערפילטע צייט, דערמיט אלע נאכען זאלען אין משיח וויא אונזער איין ראש פערזאניגט ווערען, דיא וואס זענען אים הימלעל, און וואס זענען אויף דער ערד; ¹¹ אין איהם דורך וועלכעם איהר מיר זענען יורשים געווארען, אינדעם מיר זענען מקודם פארארדעט געט געווארען גאך דעם פארזאן פון איהם, וועלכער ווירקט אלעס גאך דער עצה פון זיין ווילען, ¹² כדי מיר וואס האבען פריהער געהאפט אין משיח זאלען זיין צום לויב פון זיינע הערליכקייט. ¹³ אין וועלכען איהר אויך גאכ-דעם איהר האט דאס ווארט פון דער וואהרהייט געהערט, דיא כשוורה טובה פון אייגערע ישועה, אין וועלכען נאכדעם איהר האט אויך געלויבט, זענט פערזונגלט געווארען מיט דעם רוח הקודש פון דער הכטחה, ¹⁴ וואס איז א ערכון פון אונזערע ירושה צו דער דערלעזונג פון זיין אייגענטהום, צום לויב פון זיינע הערליכקייט.

¹⁵ דעסטוועגען נאכדעם איהר האב געהערט פון אייגער גלויבען אין דעם האר'ן ישוע, און אייגערע ליבע צו אלע הייליגע, ¹⁶ דער איהר גיט אויף גאט צו באקען זענען איהר, דערנוויל איהר געדענק איהר אין זיינע געבעטען, ¹⁷ כדי דער גאט פון אונזערען האר'ן ישוע המשיח, דער פאטער פון הערליכקייט, זאל איהר געבען דעם גייסט פון קלוגהייט און אנטפלעקונג אין דער דערקענטניס פון איהם; ¹⁸ אז דיא אויגען פון אייגערע הערצער זאלען דערלויבט ווערען, כדי איהר זאלט וויסען וואס איז דיא האפנונג פון זיינע פערזונג, און וואס איז דיא רייכקייט פון דער הערליכקייט פון זיינע ירושה צווישען דיא הייליגע, ¹⁹ און וויא זעהר גרויס איז זיינע מאכט קעגען אונז וואס גלויבען, גאך דעם ווירקען פון זיינע מעכטיגע קראפט, ²⁰ וואס ער האט געווירקט אין משיח, אינדעם ער האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע, און האט איהם געזעצט צו זיינע רעכטע האנד אין דיא הימלישע ערטער ²¹ הויך גרהויבען איבער אלע רעגירונג און געוועלטיגקייט און מאכט און הערשאפט און איטליכען נאמען וואס איז גערופען גיט נור אין דינער

עפעזער א ב

וועלט, גייערט אויף אין דיא קומענדיגע, ²² און ער האט אלע זאכען געזעצט אונטער זיינע פיס, און האט איהם צום ראש געגעבען איבער אלעם צו דער קהלה, ²³ וואס איז זיין לייב, דיא דערפילונג פון איהם וועלכער דערפילט אלעם אין אלעם.

ב ¹ און אויף האט ער לעבענדיג געמאכט, וואס איהר זענט טויט געווען אין אייערע עבירות און זינד; ² אין וועלכע איהר האט פריהער געוואנדעלט נאך דעם צייטלויף פון דינער וועלט, נאך דעם פירשט פון דער מאכט פון דער לופט, דעם גייסט וואס ווירקט אצונד אין דיא קינדער פון אונגעהארוואס. ³ צווישען וועלכע מיר אלע האבען אונז אויף אויפגעפיהרט אין דיא גליסטען פון אונזערען פלייש, און האבען דעם ווילען פון דעם פלייש און פון דיא מחשבות געטהון, און מיר זענען פון דער נאטור קינדער פון צארן געווען גלייך וויא דיא איבריגע. ⁴ אבער גאט דער איז רייך אין בארעמטהערציגקייט, דורך דיא גרויסע ליבע מיט וועלכער ער האט אונז געליבט, ⁵ האט אונז לעבענדיג געמאכט מיט משיח אפילו ווען מיר זענען טויט אין זינד געווען; דורך גנאד זענט איהר גערעטעט געווארען; ⁶ און ער האט אונז מיט איהם אויפגעוועקט און האט אונז מיטגעזעצט אין דיא הימלישע ערטער אין ישוע המשיח, ⁷ כדי ער זאל בעווייזען אין דיא צייטען וואס וועלען קומען דיא זעהר גרויסע רייכקייט פון זיינע גנאד אין גיטגקייט צו אונז אין ישוע המשיח. ⁸ ווארין דורך גנאד זענט איהר גערעטעט געווארען דורך דעם גלויבען; און דאס איז ניט פון אייך זעלבסט, עס איז דיא מהנה פון גאט; ⁹ ניט פון ווערק, כדי קיינער זאל זיך ניט באדינקען. ¹⁰ ווארין מיר זענען זיין ווערק, בעשאפען אין ישוע המשיח צו גוטע מעשים, וואס גאט האט פריהער אנגעברייט או מיר זאלען אין זיין וואנדלען.

¹¹ דרום געדענקט, אז פריהער איהר וואס זענט גוים אין דעם פלייש געווען, און זענט ערלה גערופען געווארען פון דיא וואס הייסען דיא בעשענדיג דונג וואס איז אין דעם פלייש מיט דער האנד געמאכט; ¹² אז איהר זענט אין זענער צייט אהן משיח געווען, אפגעוואנדערט פון דער בירגערשאפט פון ישראל און פרעמדע צו דיא בריתות פון דער הבטחה, אינדעם איהר האט קיינע האפנונג ניט געהאט, און זענט אהן גאט געווען אין דער וועלט. ¹³ אבער אצונד אין ישוע המשיח איהר וואס זענט פריהער ווייט געווען, זענט נאדענט געווארען דורך דעם בלוט פון משיח. ¹⁴ ווארין ער איז זעלבסט אונזער פרידען, דער האט אויס ביידע איינס געמאכט, און האט דיא צווישענוואנד איינגעווארפען. ¹⁵ און האט אין זיין פלייש דיא פיינדשאפט צושטערט דאס זענען פון געבאטע וואס זענען אין לעהרען געווען, כדי ער זאל אין זיך זעלבסט דיא צווייא בעשאפען אין א גייען מענשען, און זאל אזוי פרידען מאכען; ¹⁶ און זאל ביידע פערציגנען מיט גאט אין איין לייב דורך דעם קרייז, אינדעם ער האט דיא פיינדשאפט אין איהם געשלאכט. ¹⁷ און ער איז געקומען און האט פרידען געפרעגט צו אייך וואס זענט ווייט געווען, און

עפעזער ב ג

צו דיא וואס זענען נאָהענט געווען; ¹⁸ ווארין דורך איהם האבען מיר ביידע אוינגערעם צונאנג צום פאטער אין איינעם גייסט.

¹⁹ אזוי דען איהר זענט ניט מעהר פֿרעמדע און גרים, גייערט איהר זענט מיט בירגער מיט דיא הייליגע און פון דעם הויזגעזינד פון גאט. ²⁰ און איהר זענט אויפגעבויעט אויף דעם גרונדשטיין פון דיא אפאסטלעל און נביאים, דערפון ישוע המשיח אליין איז דער עקשטיין; ²¹ אין וועלכעם איטליכעס געביידע איז גוט צוזאמענגעהעפט און וואקסט צו א הייליגען טעמפל אין דעם הארץ. ²² אין וועלכעם איהר זענט אויף צוזאמענגעבויעט צו א וואוינונג פון גאט אין דעם גייסט.

ג ¹ דעסטוועגען בין איך פולוס, דער געפאנגענער פון ישוע המשיח פאר אייך גוים; ² אויב איהר האט געהערט פון דער ארדנונג פון דער גנאד פון גאט וואס איז מיר צו אייך געגעבען, ³ וויא עס איז מיר אנטפלעקט צו וויסען דעם סוד, גלייך וויא איך האב בקצור פריהער געשריבען, ⁴ וועלכעס ווען איהר וועט ליינען וועט איהר קענען בעמערקען מין פערשטעהען אים סוד פון משיח; ⁵ וואס איז אין אנדערע דורות ניט בעקאנט געווארן דען צו דיא קינדער פון מענשען, אזוי וויא עס איז אצינד אנטפלעקט צו זיינע הייליגע אפאסטלעל און נביאים אין דעם גייסט; ⁶ אז דיא גוים זענען מיטוורשים און מיטגלידער און מיטטהיילער פון דער הקהלה אין ישוע המשיח דורך דער בשורה טובה, ⁷ פון דער איך בין א דינער געווארען נאך דיא פרייע מנהג פון גאט וואס איז מיר געגעבען נאך דער ווירקונג פון זיינע קראפט. ⁸ צו מיר, דעם קליינסטען פון אלע הייליגע איז דויע גנאד געגעבען, אז איך זאל צווייטען דיא גוים פֿרעדיגען דיא רייכקייט פון משיח וואס איז ניט צו דערפארשען, ⁹ און זאל דערלייכטען צו אלע וואס איז דיא תקנה פון דעם סוד וואס איז פון וועלטצייטען אן פֿערבראנען אין גאט, דער האט אלע וואכען בעשאפען דורך ישוע המשיח; ¹⁰ כדי דיא פילפֿעלטיגע חכמה פון גאט זאל אצינד בעקאנט געמאכט ווערען צו דיא הערשאפטען און געוועלט־גער אין דיא הימלישע ערטער דורך דער קהלה, ¹¹ נאך דעם פארזאן פון דיא צייטאלטער וואס ער האט אין ישוע המשיח אונזערעם הארץ בע־שטימט; ¹² אין וועלכען מיר האבען דעם גוטען מיט און צונאנג מיט כטחון דורך דעם גלויבען אן איהם. ¹³ דעסטוועגען בעט איך אז איך זאל ניט בעטריבט זיין איבער זיינע ליידען פאר אייך, וואס איז איינער פֿבור.

¹⁴ דעסטוועגען בייג איך זיינע קניען צום פאטער, ¹⁵ פון דעם יעדע משפחה אים הימלעל און אויף דער ערד האט זייער נאמען אנגערופען, ¹⁶ כדי ער זאל אייך געבען נאך דער רייכקייט פון זיינע הערליכקייט, דורך זיינעם גייסט פעסט געשטארקט צו ווערען אים אינגעוועניגען מענשען, ¹⁷ אז משיח זאל וואוינען אין איינערע הערצער דורך דעם גלויבען, כדי איהר זאלט זיין איינ־געווארצעלט און געגרינדעט אין דער ליבע, ¹⁸ און זאלט קענען מיט אלע הייליגע פֿערשטעהען וואס איז דיא ברייט און דיא לענג און דיא הייך און

עפעזער ג ד

דיא טיפע, ¹⁹ און זאלט וויסען דיא ליבע פון משיח וואס איז איבער אלע דער-
קענטניס, כדי איהר זאלט דערפילט ווערען ביז צו דיא גאנצע פולקייט פון גאט.
²⁰ נון צו איהם דער קען פיל מעהר טהון איבער אלעם וואס מיר בעטען
אדער פערשטענען, נאך דער מאכט וואס ווירקט אין אונז, ²¹ צו איהם זאל
גיין דיא הערליכקייט אין דער קהלה און אין ושווע משיח ביז צו אלע צייטען
פון עבינקייט צו עבינקייט; אמן.

ד ¹ דרום בין איה אייך מזהיר דער געפאנגענער אים הארץ, אז איהר
זאלט ווירדיג וואנדלען פון דער בערופונג נאך וועלכער איהר זענט בערופען
געווארען, ² מיט אלער נידריגקייט און זאנפטמיטיגקייט, מיט געדולד, און
פערטראגט אייגער דעם אנדערען אין ליבע, ³ און בעפלייסנט אייך דיא
אייניגקייט פון דעם גייסט צו האלטען אים באנד פון פרידען. ⁴ עס איז איין
לייב און איין גייסט, גלייך וויא איהר זענט בערופען אין איינע האפנונג פון
אייגערע בערופונג; ⁵ איין הארץ, איין גלויבען, איינע טבילה; ⁶ איין גאט און
פאטער פון אלע, דער איז איבער אלע און דורך אלע און אין אלע. ⁷ אבער
צו איינליכען פון אונז איז דיא גנאד געגעבען נאך דעם מאס פון דער כהנה
פון משיח. ⁸ דרום זאגט ער,

ווען ער איז אין דער הייך ארויפגעגאנגען האט ער געפאנגען
א געפאנגענשאפט,

און האט געגעבען מהנות צו מענשען.

⁹ נון דאס, ער איז ארויפגעגאנגען, וואס איז עס אויסער אז ער איז אויך
ארויפגעגאנגען אין דיא אונטערשטע טהייל פון דער ערד? ¹⁰ דער וואס איז
ארויפגעגאנגען איז דער זעלביגער וואס איז אויך ארויפגעגאנגען איבער אלע
הימעל, כדי ער זאל אלע זאכען דערפילען.

¹¹ און ער האט געגעבען עטליכע פאר אפאסטעל, און עטליכע פאר נביאים,
און עטליכע פאר מבשרים, און עטליכע פאר פאסטארען און לעהרער, ¹² צום
פערפארטיגען פון דיא הייליגע, צום ווערק פון דעם דינסט, און צו דער אויפ-
בויוונג פון דעם לייב פון משיח; ¹³ ביז מיר אלע קומען צו דער אייניגקייט
פון דעם גלויבען און פון דער דערקענטניס פון דעם ווען פון גאט, צו א
גאנצען מענשען, צו דעם מאס פון דעם אלטער פון דעם פולקייט פון משיח;
¹⁴ כדי מיר זאלען ניט מעהר קינדער גיין, און זאלען ניט בעוועגט ווערען און
ארויפגעטראגען פון איינליכען ווינד פון לעהרען, דורך דיא קינסטליכע
פאלשקייט פון מענשען, דורך דער ליסט צו דער ווירקונג פון פערפיהרונג;
¹⁵ גייערמ מיר זאלען רעדען דיא וואקרהייט אין ליבע, און זאלען אין אלע
זאכען אויפזאקסען צו איהם וועלכער איז דאס הויפט, דאס איז משיח, ¹⁶ פון
דעם דער גאנצע לייב איז געגלידערט צוזאמען און פעסט צוגעהעפט דורך
יעדעם באנד פון דער הייל, נאך דעם ווירקען פון איינליכען טהייל אין גיין
מאס, דער מאכט דעם לייב וואקסען זיך זעלבסט צו אויפבויוונג אין ליבע.

⁹ תהלים סח' יב', ⁹

¹⁷ דען דאס זאג איך אין בעצייג אין דעם הארץ, אז איךר זאלט נישט מעהר
וואנדלען גלייך וויא דיא גוים וואנדלען, אין דער נארישקייט פון ווייזער
געבאנקען; ¹⁸ וואס ווייזער פערשטאנד איז פערפֿינסטערט, און וויא זענען
פערפֿערענדעט פון דעם לעבען פון גאט דורך דער אונזיכערהייט וואס איז
אין וויא, דורך דער בלינדהייט פון ווייזערס הארץ; ¹⁹ וועלכע זענען אהן בוישה
און האבען זיך צום גער חרע איבערגעגעבען, אז וויא זאלען ווירקען אלער-
לייא אונזרייגקייט מיט גלוסטונגקייט. ²⁰ אבער איךר האט נישט אזוי משיח
געלערנט, ²¹ ווען אנדערש איךר האט איהם געהערט און זענט אין איהם
געלעהרט געווארען, גלייך וויא דיא וואהרהייט איז אין ישווע; ²² אז איךר
זאלט אויסטוהן נאך דעם פריהערען וואנדלען דעם אלטען מענשען, וואס איז
פערדארבעט נאך דיא גליסטען פון בעטריגערייא, ²³ און זאלט אים גייסט
פון אייזער פערשטאנד דערגייזערט ווערען. ²⁴ און זאלט דעם גייזען מענשען
אנטוהן, וואס איז נאך דעם בילד פון גאט בעשאפען אין גערעכטיגקייט און
הייליגקייט פון דער וואהרהייט.

²⁵ דרום לענט אונזעק ליגען און רעד דיא וואהרהייט איפֿליכער מיט ווין
חבר, ווארין מיר זענען גלידער איינער פון דעם אנדערען. ²⁶ דערזעננט
איך, און זינדנט נישט; דיא וון זאל נישט אונטערגעהען איבער אייזער צארן.
²⁷ און גיבט אויך נישט פֿלאין צום שטן. ²⁸ דער וואס האט געגנבעט, לאז ער נישט
מעהר גנבענען, גייזערט לאז ער ליבער ארבייטען און דאס גוטע טוהן מיט
זינע אייגענע הענט, כדי ער זאל האבען צו געבען צו דעם בעדערפֿטיגען.
²⁹ לאז קיין שלעכטעס ווארט נישט ארויסגעהען פון אייזער מויל, גייזערט וואס
איז גוט צו דער פערפעסערונג נאך דעם בעדארף, כדי עס זאל גנאר געבען
צו דיא וואס הערען. ³⁰ און בעטריבט נישט דעם רוח הקודש פון גאט, אין
וועלכען איךר זענט פערזונעלט געווארען צו דעם טאג פון דער דערלעזונג.
³¹ לאז אלערלייא ביטערקייט און גרים און צארן און געשרייא און לעסטערונג
פון איךר אפֿגעטוהן ווערען מיט אלער בייזהייט. ³² און ווייט פריינדליך איינער
צום אנדערען, און בארעמעהרציג, און פערגיבט איינער דעם אנדערען, גלייך
וויא גאט האט אויך איךר פערגעבען אין משיח.

ה ¹ דרום ווייט נאכטוועג פון גאט וויא געליבטע קינדער; ² און וואנדעלט
אין ליבע, אזוי וויא משיח האט אויך איךר געליבט, און האט זיך פאר אונז
געגעבען א קרבן און א זבח צו גאט פאר א געשימאקער ריח. ³ אבער זנות
און אלע אונזרייגקייט אדער גייזיקקייט לאז ווא נישט דערמאנקט ווערען צוויי-
שען איךר, אזוי וויא עס פאסט צו דיא הייליגע; ⁴ אויך נישט קיינע שטענדליכע
זאכען און נארישע רעד אדער געשפֿעט וואס איז נישט אנשטענדיג, גייזערט
ליבער גאט דאנקען. ⁵ ווארין דאס ווייסט איךר, אז קיין נואף אדער אונזריי-
גער, אדער גייזיגער, דער איז טאקע א געזענדיגער, האט נישט קיינע ירושה
אים קעניגרייך פון משיח און פון גאט.
⁶ לאז איךר קיינער נישט בעטריגען מיט לעדיגע טערטער; ווארין דעסטוועגען

עפעזער ה

קנמט דער צארן פון גאט איבער דיא אונגעהאָרזאָמע קינדער. ⁷ דרום זייט
 איהר גיט זייערע חברים. ⁸ ווארין איהר זענט אמאל פינסטערניס געווען,
 אָבער אצינד זענט איהר ליכט אין דעם הארץ; וואנדעלט וויא קינדער פון
 ליכט. ⁹ ווארין דיא פרוכט פון דעם ליכט איז אין אלערלייא גיטניקייט און
 גערעכטיגקייט און וואהרהייט. ¹⁰ און פריפט וואס איז וואוילגעפעלען צום
 הארץ. ¹¹ און האב קיינע געמיינשאפט גיט מיט דיא ווערק פון פינסטערניס
 וואס זענען אהן פרוכט, גייערט ליבער שטראפט וויא; ¹² ווארין עס איז א
 שאנד אפילו צו רעדען פון דיא זאכען וואס זיי טהון אין פערבארנענעם.
¹³ אָבער אלע זאכען וואס זענען געשטראפט זענען פון דעם ליכט אנטפלעקט;
 ווארין אלעס וואס אנטפלעקט ויך איז ליכט. ¹⁴ דרום זאגט ער,
 וואך אויף דוא וואס שלאפט, .

און שטעה אויף פון דיא מוויטע.

און משיח נעמט דיה דערלייכטען.

¹⁵ דרום זעהט פארזיכטיג וויא איהר וואנדעלט, גיט וויא נאכען, גייערט וויא קלוגע
 זייט. ¹⁶ קויפט אויס דיא צייט, ווארין דיא טעג זענען איבעל. ¹⁷ דעסטוועגען
 זייט איהר גיט אונפערשטענדיג, גייערט פערשטעהט וואס איז דער ווילען פון
 דעם הארץ. ¹⁸ און זייט גיט שכור מיט וויין, דרינען איז אויסגעלאסענהייט,
 גייערט זייט דערפילט מיט דעם גייסט. ¹⁹ רעדענדיג צווישען אויף מומזיס
 און לויבען און גייסטליכע לידער, זינגענדיג און שפילענדיג אין אייער הארץ
 צום הארץ. ²⁰ און באנקט גאט און דעם פאטער פערשטענדיג פאר אלע זאכען
 אים נאמען פון אונזערען הארץ ושווע משיח, ²¹ און זייט אייער צום אנדער-
 רען אונטערטעניג אין דער פארקט פון משיח.

²² ווייבער, זייט אונטערטעניג צו אייערע אייגענע מענער, וויא צום הארץ;
²³ ווארין דער מאן איז דאס הויפט פון דעם ווייב, גלייך וויא משיח איז דאס
 הויפט פון דער קהלה, דער איז אליין דער רעטער פון דעם לייב. ²⁴ אָבער
 גלייך וויא דיא קהלה איז אונטערטעניג צו משיח, אזוי זענען אויף דיא
 ווייבער צו זייערע מענער אין אלעס. ²⁵ מענער, ליכט אייערע ווייבער, גלייך
 וויא משיח האט דיא קהלה געליכט און האט זיך פאר איהר געגעבען,
²⁶ כדי ער זאל זיא הייליגען אינדעם ער האט זיא גערייניגט מיט דעם וואשען
 פון וואסער דורך דעם ווארט, ²⁷ כדי ער זאל צו זיך זעלבסט דיא קהלה
 פארשטעלען הערליך, אהן א פלעק אדער פאלטען אדער עפעס דערנלייגען,
 גייערט כדי זיא זאל הייליג זיין און אהן א מום. ²⁸ אזוי זענען מחויב דיא
 מענער זייערע אייגענע ווייבער צו ליבען, וויא זייער אייגענעם לייב, דער
 וואס ליכט זיין אייגענעם ווייב ליכט זיך אליין; ²⁹ ווארין קיינער האט אמאל
 זיין אייגענעם פלייש פינדגעהאט, גייערט ער שפייזט און דערנעהרט עס, גלייך
 וויא אויף דער משיח דיא קהלה; ³⁰ ווארין מיר זענען דיא גלידער פון זיין
 לייב. ³¹ דעסטוועגען זאל א מענטש זיין פאטער און זיינע מוטער פערלאזען,

בראשית ב' כד', ³¹

ישעיה ס' א', ¹⁴

עפעזער ה ו

און ואל וך בעהעפסטען צו זיין ווייב, און זיין ביידע וועלען איין פלייש זיין.
³² דיער סוד איז גרויס, אפער איך רעד וועגען משיח און דער קהלה. ³³ דאך
לאז אויף איסליכער פון אייך זיין אייגענעם ווייב ליבען אזוי וויא וך וועלכסט;
און לאז דאס ווייב אכטונג געבען אז ויא האט פארקט פאר דעם מאן.
ו ¹ קינדער, געהארקט אייגערע עלטערן אין דעם הארץ, ווארן דאס איז
רעכט. ² גערע דיין פאטער און דייע מוטער; וואס איז דיא גרשטע מצוה
מיט הבטחה; ³ כדי עס ואל דיר גוט זיין, און דוא ואלסט לאנג לעבען אויף
דער גרד. ⁴ און אייך פערטער דערזענקט ניט אייגערע קינדער, גייערע דער-
ציהט וויא אין דער אנהה און מוסר פון דעם הארץ.
⁵ אייך קנעכט געהארקט דיא וואס זענען אייגערע העררען נאך דעם פלייש
מיט פארקט און ציטערנים אין אייגענלייט פון דעם הארץ, אזוי וויא צו
משיח; ⁶ ניט מיט אייגענלייט, וויא דיא וואס מענשען געפעלען, גייערע
וויא דיא קנעכט פון משיח, דיא טהון דעם ווילען פון גאט פון הארץ,
וועלכע דינען מיט גוטעס ווילען וויא דעם הארץ און ניט וויא מענשען. ⁸ ווארן
אייך ווייסט אז דאס גוטע וואס איסליכער טהוט, דאס וועט ער פון דעם
הארץ דערהאלטען, אויב ער איז א קנעכט אדער א פרייער. ⁹ און אייך
העררען, טהוט אייך דאס וועלכע צו וויא, און בעדווייט וויא ניט, ווארן
אייך ווייסט אז אייך און אויך גייער האר איז אין הימל, און אז ער איז
קיינעם ניט נושא פנים.
¹⁰ אים אייפריגען, וויט שטארק אין דעם הארץ און אין דער קראפט פון
זיינע מאכט. ¹¹ טהוט אן דיא גאנצע וואפען פון גאט, אז אייך ואלט קענען
בעשטעהען דיא ליכט פון דעם שטן. ¹² ווארן אונזער באנגלען איז ניט
קענען בלוט און פלייש, גייערע קענען דיא הערשאפטען, קענען דיא מער-
טע, קענען דיא וועלטהערשער פון דיער פינפטערנים, קענען דיא גייסטליכע
שאר פון איבעל אין דיא הימלישע ערטער. ¹³ דעסטוועגען געמט אויף אייך
דיא גאנצע וואפען פון גאט, כדי אייך ואלט קענען בעשטעהען אים שלעכטען
טאג, און ווען אייך האט אלעס אויסגעריכטעט בלייבען שטעהען. ¹⁴ שטעהט
דען פערסט און גארטעלט ארום אייגערע לענדען מיט וואהרהייט, און טהוט
אן דעם פאנצער פון גערעכטיגקייט. ¹⁵ און פאר אייגערע שייך דאס אנגרייטען
פון דער בשורה טובה פון פרידען. ¹⁶ און אייכער אלעס געמט אויף אייך
דאס שילד פון דעם גלויבען, מיט וועלכעס אייך וועט קענען פערלעשען
אלע פייגריגע פילען פון דעם ביזען. ¹⁷ און געמט דעם העלם פון וועליג-
קייט, און דאס שווערע פון דעם גייסט, וואס איז דאס ווארט פון גאט,
¹⁸ דערנוייל אייך בעסטעט מיט אלערלייא געבעט און תחנון אלע צייטען אין
דעם גייסט, און וואכט דערצו מיט אלע בעשטענדיגקייט און תחנון פאר אלע
הייליגע, ¹⁹ און פאר מיר, כדי א ווארט ואל מיר געגעבען ווערען ווען אייך
גענען מיין מויל, אז אייך ואל דעם סוד פון דער בשורה טובה מיט פרייהייט

דברים ה' טו. ³

שמות כ' יב. ²

עפעזער ו פיליפער א

צו וויסען טהון, ²⁰ פאר וועלכען איך בין א שליח אין קעטען, כדי איך זאל
דינען געפונטליך רעדען אזוי וויא איך בעדארף צו רעדען.
²¹ אבער אז איךר זאלט אויך וויסען מיינע זאכען, וואס איך טהוא, וועט
איך טיכיקום אלעס צו וויסען טהון, וועלכער איז מיין געליבטער ברודער
און געטרייער דינער אין דעם הארץ. ²² דעם איך האב פון דעסטוועגען צו
איך געשיקט, אז איךר זאלט וויסען וויא עס געהט אונז, און אז ער זאל
איינער הערצער טרייסטען. ²³ פרידען זאל זיין צו דיא ברודער און ליבע
מיט גלויבען פון גאט דעם פאטער און פון דעם הארץ ישוע המשיח.
²⁴ גנאד וויא מיט אלע וואס ליבען אונזערען הארץ ישוע המשיח אין אונז-
פערדארפענהייט.

דער בריוו פון דעם

אפאסטעל פולוס צו דיא פיליפער.

¹ פולוס און טימותיוס דיא קנעכט פון ישוע המשיח צו אלע הייליגע אין
ישוע המשיח וואס זענען אין פיליפי מיט דיא אויפזעהער און דינער, ² גנאד
וויא מיט איך און פרידען פון גאט אונזערען פאטער און פון דעם הארץ
ישוע המשיח.

³ איך דאנק מיין גאט אין יעדער דערמאנהען פון איך, ⁴ און בעשטענדיג
מיט פרייד אין יעדער תחנון פאר איך אלע בעט איך, ⁵ פאר איינערע
חברותא אין דער בשורה טובה פון דעם גרשטען טאג אן ביי אצונד; ⁶ און
איך בין אים בטחון וועגען דעמאלטליכען, אז דער וועלכער האט אין איך א
גוטעס ווערק אנגעהויבען וועט עס אנדרייען ביי צום טאג פון ישוע המשיח.
אזוי וויא עס איז רעכט דאס צו דענקען וועגען איך אלע, ווייל איך האב איך
אים הארץ, אפילו אין מיינע קעטען אין מיין געפענגניס און אין דער פערזענליכער
פערונג און בעפעסטיונג פון דער בשורה טובה זענט איךר אלע טהייל-
נעמער אין מיינע גנאד. ⁸ ווארין גאט איז מיין עדות וויא איך פערלאנג גאד
איך אלע אין דער בארעמטהערגקייט פון ישוע המשיח. ⁹ און דאס בעט
איך, אז איינער ליבע זאל זיך וועהר פיל מעהרען אין דערקענטניס און אין
יעדער גרפאהרונג, ¹⁰ אז איךר זאלט פריפען דיא זאכען וואס זענען מעהר
ווערט, כדי איךר זאלט זיין אויפריכטיג און אהן שטרויכלונגען ביי צום טאג
פון משיח; ¹¹ און זאלט דערפילט זיין מיט דער פרוכט פון גערעכטיגקייט
וואס איז דורך ישוע המשיח, צו דער הערליכקייט און לויב פון גאט.

¹² גנו ווייל איך, ברודער, אז איךר זאלט וויסען אז דיא זאכען וואס זענען
צו מיר געשעהען האבען ליבער געהאלפען דיא בשורה טובה צו פערברייטען;

פיליפער א ב

¹³ אזוי אז מיינע קעטען אין משיח וועגן אנטפערקט געטארען אים נאנצען הויף און צו אלע איבריגע, ¹⁴ און דיא מייסטע פון דיא ברודער אין דעם הארץ וועגן במים געטארען דורך מיינע קעטען, און האבען מעהר מיט דאס ווארט פון גאט אהן פארקט צו קענען.

¹⁵ געטליכע פערדיגען משיח אודאי אויס גייד און שטרייט, און געטליכע אויף אויס גוטען ווילען. ¹⁶ דינע טהון עס אויס ליבע, אינדעם זיין וויסען אז איך בין בעשטעלט דיא בשורה טובה צו פערענטפערען; ¹⁷ אבער וועגן משיח פערדיגען אויס קריג, ניט אין ריינהייט, אינדעם זיין דענקען זיין וועלען א צרה צו מיינע קעטען אויפשטעלען. ¹⁸ וואס דען? ווען נור על כל פנים משיח איז געפערדיגט, אויב פאר איין אויסקער אדער אין וואהרהייט, און אין דינעם פרייג איך מיר, און וועל מיר אויף פרייגען. ¹⁹ ווארן איך ווייס אז דאס וועט צו מיינע רעטונג אויספאלען, דורך אייגענע תחנה און דעם ביישטאנד פון דעם גייסט פון ישוע המשיח, ²⁰ נאך מיינע ערנסטע אויסהארוג און האפנונג, אז איך וועל אין קיין נאך ניט פערשעהמט ווערען, גייערט מיט אלער בעהערציגקייט גלייך וויא אלע צייטען אזוי אויף אצונד וועט משיח פערטהעלליכט ווערען אין מיינעם ליב, סייא דורך לעבען סייא דורך טויט.

²¹ ווארן פאר מיר איז דאס לעבען משיח, און צו שטארבען איז א געוויין. ²² אבער ווען צו לעבען אים פלייש איז דיא פרוכט פון מיינע ארבייט, אזוי ווייס איך ניט וואס איך זאל אויסדערטועהלען. ²³ אבער איך בין צווישען דיא צווייא וועגען געדענגט, אינדעם איך בעגעהר אפצושיידען און צו גיין מיט משיח, ווארן עס איז פיל בעסער. ²⁴ אבער צו בלייבען אים פלייש איז געטיגער פאר אייך. ²⁵ און אים פערטרויען דרויף ווייס איך אז איך וועל בלייבען און וועל נאך בלייבען בייא אייך אלע, כדי אייך ווייטער צו ברענגען און צום אייגענע פרייד אים גלויבען; ²⁶ כדי אייגער ריהמען אין ישוע המשיח זאל אין מיר וואקסען דורך ביין ווידערזיין בייא אייך.

²⁷ נור וואנדעלט ווירדיג פון דער בשורה טובה פון משיח, כדי אויב איך וועל קומען און וועל אייך וועהען אדער וועל ניט מיט אייך גיין, זאל איך הערען וויא עס געהט מיט אייך, אז אייך שטעהט פעסט אין איינעם גייסט, און אז אייך שטרייט צוואמען מיט איינע וועלע פאר דעם גלויבען פון דער בשורה טובה. ²⁸ און דערשרעקט אייך ניט אין געטליכע זאכען פון וועגען אייגענע פיינד; וואס איז צו זיין א בעווייז פון פערדארבעט, אבער פון אייגענע רעטונג, און דאס פון גאט. ²⁹ ווארן צו אייך איז עס וועגען משיח געגעבען, אז אייך זאלט ניט נור אן איהם גלויבען, גייערט אייך זאלט איהר פאר איהם לידען. ³⁰ אינדעם איהר האט דעמאלטליגען שטרייט וואס אייך האט אין מיר געזעהען און הערט אצונד אז עס איז אין מיר.

ב ¹ דרום ווען עס איז א שום נחמה אין משיח, ווען א טרייסט פון ליבע, ווען א געמיינשאפט פון דעם גייסט, ווען גיטיגקייט און בארעמעהרציגקייט, ² דערפילט אייך מיינע פרייד, אז אייך זאלט דיא וועלכע געדאנקען האבען

פיליפער ב

און דיא וועלכע ליבע, און וואלט איינמיטליג זיין פון איינע מחשבה, ³ און וואלט גאר נישט טהון דורך ישרייט אדער א פאלשען כבוד, גייגרט מיט א נידריגען געמיט לאז אימליכער דעם אנדערען פאר א גרעסערען האלטען וויא זיך וועלכסט. ⁴ לאז נישט אימליכער אויף דיא זיינע אכטונג געבען, גייגרט אויף אויף דיא נאכען וואס געהערען צום אנדערען. ⁵ לאז דויער געדאנקען אין אייך זיין וואס איז אויף אין ישובע המשיח גענוען, ⁶ דער איז אפילו אין דער געשטאלט פון גאט גענוען, דאך האט ער עס נישט פאר א פרייז געהאלטען ער ואל זיין גלייך צו גאט, ⁷ גייגרט ער האט זיך וועלכסט אויסגעלעדיגט, אינדעם ער האט דיא געשטאלט פון א קנעכט אנגענומען, און איז אים גלייכניש פון א מענשען געווארען. ⁸ און ווען ער איז אין דער געשטאלט וויא א מענש געפינען געווארען האט ער זיך דערנידריגט און איז געהארואס געווארען ביז צום טויט, אפילו דעם טויט פון דעם קרייז. ⁹ דרום האט איהם גאט אויף געהער דערהייבט, און האט איהם דעם נאמען געגעבען וואס איז איבער יעדעם נאמען. ¹⁰ כדי אימליכעס קניא פון דיא וואס זענען אים הימלעל און אויף דער ערד און אונטער דער ערד ואל זיך בייגען אים נאמען פון ישובע, ¹¹ און אימליכע צונג ואל בעקענען אז ישובע המשיח איז האר צום כבוד פון גאט דעם פאטער. ¹² אזוי דען, מיינע געליכטע, גלייך וויא איהר האט בעשטענדיג צוגעהארקט, נישט נור ווען איה בין ביא אייך גענוען, גייגרט אזונד פיל מעהר ווען איה בין נישט מיט אייך, ווירקט אויס אייגערע ישובע מיט פארקט און ציטערניש; ¹³ ווארין עס איז גאט וועלכער ווירקט אין אייך צו ווילען און צו טהון נאך זיין וואוילגעפעלען. ¹⁴ טהוט אלעס אהן געמורד מעל און קריגערייא, ¹⁵ כדי איהר וואלט זיין אהן טאדעל און אונשולדיג, דיא קינדער פון גאט אהן א פעהלער אין מיטען פון א פערקעהרטען און פערדרעהד טען דור, צווישען וועלכען איהר שיינט וויא ליכטהאלטער אין דער וועלט. ¹⁶ און האלט אייך אן דעם ווארט פון לעבען, כדי איה ואל מיה ריהמען אים טאג פון משיח אז איה בין נישט אומווסט געלאפען און האב נישט אומווסט געארבייט. ¹⁷ אבער ווען איה בין אויף געאפפערט אויף דעם קרנן און דיקסט פון אייגער גלויבען, אזוי פרייג איה מיה און בין פרעהליך מיט אייך אלע; ¹⁸ און איבער דיועם פרייגט איהר אייך אויף און זייט פרעהליך מיט מיה. ¹⁹ אבער איה האף אים הארץ ישובע גלייך טימותיוס צו אייך צו שיקען, אז איה ואל אויף דערקוויקט ווערען ווען איה וועל וויסען וויא עס געהט מיט אייך. ²⁰ ווארין איה האב קיינעם גלייכדענקענדיגען, דער ואל אויפריכטיג פאר אייך נארגען; ²¹ ווארין זייא אלע ווכען דאס זייגריגע, און נישט דיא נאכען פון ישובע המשיח. ²² אבער איהר ווייסט זיינע אויספריפונג, אז ער האט מיט מיר צו דער בשורה טובה געדינט גלייך וויא א קינד צום פאטער. ²³ דרום האף איה איהם באלד צו שיקען, ווען איה וועל זעהען וויא עס געהט מיט מיר; ²⁴ און איה פערטרויע אין דעם הארץ אז איה וועלכסט וועל אויך

¹⁰ ישעיה מה' כג', ¹⁰

פיליפער ב ג

גלייך קומען. ²⁵ אבער איך האב עס פאר געטויג געהאלטען אז איך זאל
עפאפראדיטוס צו איך שיקען, וועלכער איז מיין ברודער און מיטארבייטער און
מיטשטרייטער, און איינער באטע, וועלכער האט מיין בעדערפנים פערזעהען.
²⁶ ווארין ער האט נאך איך אלע געגלוסט, און האט זיך מצער געווען, ווייל
איזער האט געהערט אז ער איז קראנק געווען. ²⁷ ווארין ער איז טאקע
קראנק געווען נאָהענט צום טויט; אבער גאט האט זיך איבער איהם דער-
בארמט, און גיט נור איבער איהם גייערט אויך איבער מיר, אז איך זאל גיט
טרויער אויף טרויער האבען. ²⁸ דרום האב איך איהם מעהר פלייסג געשיקט
כדי איהר זאלט איהם ווידער זעהען און זאלט איך פרייען, און כדי איך
זאל וועניגען טרויער האבען. ²⁹ דרום געמט איהם אויף אין דעם הארץ מיט
אלער פרייד, און האלט אנעלכע אין כבוד. ³⁰ ווייל וועגען דעם ווערק
פון משיח איז ער נאָהענט ביז צום טויט געווען, און האט זיין לעבען איינגע-
שטעלט כדי ער זאל דערפילען דאס וואס פעהלט אין איינערעם דינסט צו מיר.
ג ¹ אים איבריגען, מיינע ברודער, פרייעט איך אין דעם הארץ. עס איז מיר
גיט פערדריסליך איך זאל איך דאס זעלביגע שרייבען, אבער פאר איך איז
עס זיכער.

² היט איך פאר דיא הינד, היט איך פאר דיא זעלעכטע ארבייטער, היט
איך פאר דער פערשגיידונג. ³ ווארין מיר זענען דיא בעשגיידונג וואס גאטעס
דינסט האלטען דורך דעם גייסט, און ריהמען אונז אין ישוב המשיח, און
פערטרויען גיט אים פלייש; ⁴ האמטשע איך האב אויך געקענט אים פלייש
פערטרויען. ווען אפילו איין אנדערער דענקט ערגיין פערטרויען אים פלייש צו
האבען, איך פיל מעהר; ⁵ איך בין בעשניטען געווארען דעם אכטען טאג,
און בין פון דעם פאלק פון ישׂראל, פון ישׂכט בנזמן, איין עכרי פון דיא
עכרים, וועגען דעם געזעץ א פרוש, ⁶ וועגען אייפער האב איך דיא קהלה
פערפאלגט, וועגען דער גערעכטיגקייט אים געזעץ בין איך אהן א פעהלער געווען.
⁷ אבער דיא זאכען וואס זענען מיר געווען א געוויין, דיא האב איך א
שאדען גערעכענט פון וועגען דעם משיח. ⁸ אבער איך רעכען אפילו אלע
זאכען פאר שאדען וועגען דיא זעהר גרויסע דערקענטנים פון ישוב המשיח
מיין הארץ, פון וועגען וועלכען איך האב אין אלע זאכען שאדען געליטען,
און רעכען זיין אלס מיסט, כדי איך זאל משיח געווינען. ⁹ און זאל אין
איהם געפינען ווערען, אינדעם איך האב גיט מיינע אייגענע גערעכטיגקייט
וואס איז פון דעם געזעץ, גייערט דיא וואס איז דורך דעם גלויבען אן משיח,
דיא גערעכטיגקייט וואס איז פון גאט אים גלויבען; ¹⁰ כדי איך זאל איהם
דערקענען, און דיא מאכט פון זיינע אויפערשטעהונג, און דיא געמיינשאפט
פון זיינע ליידען, און זאל צו זיין טויט מיטגעשטאלטעט ווערען, ¹¹ אויב
איך וועל קענען אויף געדען אויפן צו תחית המתים דערלאנגען. ¹² גיט אז
איך האב זיין דערלאנגט, אדער בין זיין פאלקאמען, גייערט איך פאלג
נאך אז איך זאל אויך דאס דערגרייכען וועגען וועלכעם איך בין אויך

דערנאָרפֿען פון ישוע המשיח. ¹³ ברידער, איך רעדען מיר נאך נישט אז איך האב דערנאָרפֿען; אָבער דיא אייגע וואך טהוא איך, איך פֿערנעם דיא זאכען וואס זענען הינטער, און שטערק אויס נאך דיא וואס זענען צו פֿאר, ¹⁴ און נאך דעם זיגל פֿאלג איך צום פֿרייז פון דיא הויכע פֿערופונג פון גאט אין ישוע המשיח. ¹⁵ דרום, אזוי פֿילע וואס זענען פֿאלקאמען, לאזען מיר אזוי דענקען; און ווען אייזער דענקט אנדערש אין געפֿעס, וועט אייך גאט דאס אויך אנטפלעקען. ¹⁶ דאך וויא ווייט מיר האבען דערלאנגט לאזען מיר וואנדלען נאך דעם כלל.

¹⁷ ברידער, ווייט נאכפאלגער מיט מיר נאך, און זעהט אויף דיא וואס וואנדלען וויא אייזער האט אונז פֿאר א ביישפֿיל. ¹⁸ ווארין פֿילע וואנדלען, פון וועלכע איך האב אייך אָפֿט געזאגט, און אצונד נאך איך אפילו מיט ווייזען, אז וויא זענען דיא פֿיינד פון דעם קרייז פון משיח; ¹⁹ וואס ווייזער ענד איז פֿערדאר-בנים, ווייזער גאט איז דער בוך, און ווייזער פֿבוד איז אין ווייזערע שאנד, וועלכע זענען גרדיש געזיגט. ²⁰ ווארין אונזער פֿירנערשאפט איז אים הימלעל, פון וואזען אויף מיר דערנאָרפֿען דעם רעדער, דעם הארץ ישוע המשיח, ²¹ דער וועט אומבילדען דעם לייב פון אונזערע נידריגקייט פֿריער זאל גלייכגע-שטאלטעט צום לייב פון ווייזע הערליכקייט, נאך דער מאכט מיט וועלכער ער קען אויך אלע זאכען צו ויז אונטערשטעניג מאכען.

ד ¹ אזוי דען מיינע געליבטע און פֿעגעהרסטע ברידער, מיינע פֿרייז און קרוין, שטעהט אזוי פֿעסט אין דעם הארץ, געליבטע.

² איך זאג אן אבהודא און איך זאג אן סינטיכי וויא זאלען איינערלייא געדאנקען האבען אין דעם הארץ. ³ דיא איך זאג אן אויך דין מיין געטרייזער געזעלען, העלף דיא פֿרויען וואס האבען מיט מיר געארבייט אין דער פֿשווה טובה, מיט קלעמענס און אויך מיינע אנדערע העלפער, וועמעס געמען זענען אים ספֿר החיים. ⁴ פֿרייזט אייך פֿעשטענדיג אין דעם הארץ; איך זאג ווייזער אמאל, פֿרייזט אייך. ⁵ לאז אייזערע דעמיטוגקייט פֿעקאנט ויין צו אלע מענ-שען. דער האר איז גאהענט. ⁶ זארגט נישט פֿאר קיין זאך גויזערט אין אלעם לאזט וויסען אייזערע פֿעדערפֿניסען צו גאט דורך געבעט און תחנון מיט דאנק. ⁷ און דער פֿרידען פון גאט, וואס איז אייזער אלעם פֿערשטאנד וועט אייזער הארץ און געדאנקען פֿעוואהרען אין ישוע המשיח.

⁸ אים אייבריגען ברידער, אזוי פֿילע זאכען וואס זענען וואהר, אזוי פֿילע וואס זענען אָנשטענדיג, אזוי פֿילע וואס זענען גערעכט, אזוי פֿילע וואס זענען ריין, אזוי פֿילע וואס זענען ליבליך, אזוי פֿילע וואס האבען א גוטען שם, ווען עס איז א שום גוטע ווערט אדער א שום לויב, דענקט אן דינע זאכען. ⁹ וואס אייזער האט געלערנט און אָנגענומען און געהערט און געזעהען אין מיר, דאס טהוט; און דער גאט פון פֿרידען וועט מיט אייך ויין.

¹⁰ און איך האב מיר געהער אים הארץ געפֿרייזט, אז אייזער טראכטען פֿאר מיר בליקט שוין ווייזער; האמטשע אייזער האט אויך פֿריהער געטראכט,

פיליפער ד קאלאסער א

אבער איהר האט קיינע געקעגנעווייט נישט געהאט. ¹¹ נישט אז איך זאג דאס
וועגען בעדערפנים, ווארין איך האב געלערנט צופרידען צו זיין אין וואספאר
א שטאנד איך בין. ¹² איך ווייס וויא דערנידריגט צו זיין, און איך ווייס וויא
דערפילט צו זיין; אין אלעס און אין אלע זאכען בין איך געלערנט זאט צו
זיין און צו הונגען, איפריג צו האבען און נישט צו ליידען. ¹³ איך קען אלעס
טהון דורך איהם דער שטארקט מיר. ¹⁴ דאך האט איהר גוט געטהון אינדעם
איהר האט א טהייל גענומען אין מיינע צרה. ¹⁵ און איהר וויסט אויך
געלפסט, איהר פיליפער, אז אים אנהייב פון דער פשוטה טובה, ווען איך
בין פון מקדוניה ארויסגעגאנגען האט קיינע קהלה נישט מיט מיר געמיינשאפט
געהאט וועגען געבען און געמען, גייערט איהר אליין; ¹⁶ ווארין אין טעסאלוניקי
האט איהר אויך איין מאל און ווידער אמאל צו מיין בעדערפנים געשיקט.
¹⁷ נישט אז איך פערלאנג דא מנהג, גייערט איך פערלאנג דא פרוכט וואס זאל
יך מעהרען צו אייגערע רעכנונג. ¹⁸ דאך האב איך אלעס, און נאך איפריג
האב איך; איך בין דערפילט, ווייל איך האב דורך גפאפרודיטוס דערהאלטען
דיא זאכען וואס איהר האט געשיקט א ריש נוחם, איין אנגעגעהקעס קרפן,
וואס איז געפעליג צו גאט. ¹⁹ און מיין גאט וועט אייגער גאנצעס בעדערפנים
דערפילען נאך גייערע רייכקייט אין הערליכקייט אין ישוע המשיח. ²⁰ נון צו
אונזערעם גאט און פאטער זאל דער כבוד זיין פון געבינקייט צו געבינקייט;
אמן.

²¹ גריסט ווערעם הייליגען אין ישוע המשיח, דיא ברידער וואס וועגען
מיט מיר גריסען אייך. ²² אלע הייליגע גריסען אייך, און מייסטענס דיא וואס
וועגען פון דעם הוינגעוויג פון קיסר.
²³ דיא גנאד פון אונזערעם האר'ן ישוע המשיח זאל זיין מיט אייגערעם גייסט.

דער בריף פון דעם

אפאסטעל פולוס צו דיא קאלאסער.

¹ פורום איין אפאסטעל פון ישוע המשיח דורך דעם ווילען פון גאט, און
טימותיוס דער ברידער, ² צו דיא הייליגע וואס וועגען אין קאלאסע דיא
געברייג ברידער אין משיח; גנאד וויא מיט אייך און פרידען פון גאט אויך
ווערען פאטער. ³ מיר דאנקען אלע צייט גאט דעם פאטער פון אונזערעם האר'ן
ישוע המשיח און מיר בעסען וועגען אייך, ⁴ אינדעם מיר האבען געהערט
וועגען דעם גלויבען וואס איהר האט אין ישוע המשיח און אייגערע ליבע צו
אלע הייליגע; ⁵ דורך דער האפנונג וואס איז פאר אייך אויפגעהאלטען אים
הימעל, וואס איהר האט פריהער געהערט אים ווארט פון דער וואהרהייט פון דער

קאלאסער א

בשורה טובה, ⁶ וואס איז ביא אייך, גלייך וויא עס איז אייך אין דיא גאנצע וועלט און פראנט פרוכט און מעהרט זיך, אזוי וויא אייך צווישען אייך, פון דעם טאג אן ווען אייך האט געהערט און דערקאנט דיא גנאד פון גאט אין וואהר-הייט. ⁷ גלייך וויא אייך האט געלערנט פון עפאפראס אונזערען געליבטען מיטקענט, וועלכער איז פאר אייך א געטרייער דינער פון משיח, ⁸ דער האט אייך אונז צו וויסען געטהון אייערע ליבע אים גייסט.

⁹ דעסטוועגען פון דעם טאג אן מיר האבען עס געהערט הערען מיר ניט אייך פאר אייך מתפלל צו זיין, און צו בעטען אז אייך זאלט דערפילט ווערען מיט דער דערקענטניס פון זיין ווילען אין יעדע גייסטליכע חכמה און פערשטאנד, ¹⁰ אז אייך זאלט וואנדלען ווירדיג פון דעם הארץ צו אלעס וואוילגעפעלען, און זאלט פרוכט ברענגען אין איטליכעם גוטען ווערק און זאלט אייך מעהרען אין דער דערקענטניס פון גאט, ¹¹ געשטארקט מיט אלער מאכט נאך דער קראפט פון זיינע הערליכקייט צו אלער געדולד און לאנג-מיטיגקייט מיט פרייד; ¹² און זאלט דעם פאטער באקען דער האט אונז טויגליך געמאכט צו טהייל זיין פון דער נחלה פון דיא הייליגע אים ליכט. ¹³ וועלכער האט אונז געקעטעט פון דער מאכט פון דער פינסטערניס, און האט אונז איבערגעזעצט אים קעניגרייך פון דעם ווען פון זיינע ליבע; ¹⁴ אין וועלכען מיר האבען אונזערע דערלעיונג, דיא פערגעבונג פון זינד, ¹⁵ וועלכער איז דיא געשטאלט פון דעם אונגעזעהענען גאט, דער כבוד פון אלע בעשער-פענים; ¹⁶ ווארין דורך אייך זענען אלע זאכען בעשאפען געווארען וואס זענען אים הימל און אויף דער ערד, דיא געזעהענע און דיא ניט געזעהענע, אויב וויא זענען טרוישטוהלען אדער הערשאפטען אדער אויפגרייטען אדער מעכטע; אלע זאכען זענען דורך אייך און צו אייך בעשאפען געווארען. ¹⁷ און ער איז פאר אלע זאכען, און אלע זאכען בעשטעהען אין אייך; ¹⁸ און ער איז דער קאפ פון דעם לייב וואס איז דיא קהלה, און ער איז דער אנהייב, דער כבוד פון דיא טויטע, כדי ער זאל אליין אין אלע זאכען דער ערשטער זיין. ¹⁹ ווארין עס איז דעם פאטער וואוילגעפעלען אז אין אייך זאל דיא גאנצע פולקייט וואוינען, ²⁰ און אז ער זאל דורך אייך אלע זאכען מיט זיך איבערבעטען, דיא וואס זענען אויף דער ערד און אים הימל, אינדעם ער האט שלום געמאכט דורך דעם בלוט פון זיין קרייז.

²¹ און אייך וואס אייך זענט אמאל פרעמד געווען און פיינד אין אייערע מחשבות דורך שלעכטע מעשים האט ער אצינד איבערגעפערטען, ²² אין דעם לייב פון זיין פלייש דורך דעם טויט, כדי ער זאל אייך הייליג און אונשוילדיג און אהן א פעהלער פאר אייך פארשטעלען; ²³ ווען אייך וועט בלייבען אים גלויבען געגרינדעט און בעפעסטעט, און וועט ניט אנטעקבעוועגט ווערען פון דער האפנונג פון דער בשורה טובה וואס אייך האט געהערט, וואס איז געפרעדיגט געווארען צווישען אלע בעשעפענים אונטער דעם הימל, פון וועלכען אייך פולוס בין א דינער געווארען.

קאלאסער א ב

²⁴ אצונד פרייג איך מיך אין מיינע ליידען פאר אייך, און איך דערפיל אין מיין פלייש דאס וואס פעהלט אין דא ליידען פון משיח, פאר זיין לייב, וואס איז דא קהלה. ²⁵ פון וועלכער איך בין א דינער געווארען נאך דער פערצנד-נונג פון גאט וואס איז מיר געגעבען פון אייגנטומענען, צו דערפילען דאס ווארט פון גאט, ²⁶ דעם סוד וואס איז פערקארנען געווען פון דא צייטען און דא דורות, אבער איז אצונד צו זיינע הייליגע אנטפלעקט געווארען; ²⁷ צו וועלכע גאט האט געוואלט וויסען טהון וואס איז דא רייכקייט פון דער הערליכקייט פון דינעם סוד צווישען דא גוים, וואס איז משיח אין אייך, דא האפנונג פון הערליכקייט. ²⁸ דעם מיר פערדיגען, און ווארנען איטליכען מענטש און לעהרען איטליכען מענטש מיט אלערלייא ווייזווייז, כדי מיר זאלען שטעלען איטליכען מענטש פאלקאמען אין משיח. ²⁹ צו דעם פכלית איך אייך ארבייט, אינדעם איך שטרייט נאך זיינער מאכט וואס ווירקט אין מיר מיט גבורה.

ב ווארין איך וויל אז איהר זאלט וויסען וואספאר א גרויסען שטרייט איך האב פאר אייך, און פאר דא וואס זענען אין לאודיקא, און פאר אלע וואס האבען מיין פנים אין דעם פלייש ניט געזעהען; ² כדי זייערע הערצער זאלען געטרייט ווערען, און זיא זאלען בעפעסטונג ווערען אין דער ליבע אפילו צו אלע רייכקייט פון א גאנץ דערפילטען פערשטאנד, צו דער דערקענטניס פון דעם סוד פון גאט וואס איז משיח, ³ אין וועלכען זענען אלע אוצרות פון חכמה און דערקענטניס פערקארנען. ⁴ דאס זאג איך, כדי קיינער זאל אייך ניט בעטריגען מיט איבעררעדענדיגע קראפט. ⁵ ווארין האמטשע איך בין ניט ביא אייך אים לייב דאך בין איך ביא אייך אים גייסט, און איך פרייג מיך און זעה אן אייגערע ארדנונג, און דא פערשטייגקייט פון אייגער גלויבען אן משיח. ⁶ דרום גלייך וויא איהר האט דעם הארץ ישוע המשיח אנגענומען, אזוי וואנדעלט אין איהם. ⁷ און זייט איינגעווארצעלט און אויפגעבויעט אין איהם, בעפעסטונג אים גלויבען אזוי וויא איהר האט געלערנט, און בעהרט אייך דרינען מיט דאנק.

⁸ גיבט אכטונג אז קיינער זאל אייך פאר א רויב מאכען דורך פילאסאפי און לעדיגע פערפיהרונג נאך דער מכלה פון מענטשען, נאך דא יסודות פון דער וועלט, און ניט נאך משיח; ⁹ ווארין אין איהם וואוינט דא גאנצע פולקייט פון דער גאטהייט לייכהאפט. ¹⁰ און איהר זענט דערפילט אין איהם, וועלכער איז דער קאפ פון יעדער הערשאפט און מאכט. ¹¹ אין וועלכע כעס אויך איהר זענט בעשניטען מיט דער בעשניידונג וואס איז ניט מיט האנד געמאכט, מיט דעם אויסטהון פון דעם לייב פון דעם פלייש, אין דער בעשניידונג פון משיח; ¹² און איהר זענט מיט איהם אין דער טכילה בעגרא-פען געווארען, אין וועלכער איהר זענט אויך מיט איהם אויפגעשטאנען דורך דעם גלויבען אים ווירקען פון גאט, דער האט איהם אויפגענועקט פון דא טויטע. ¹³ און אייך, וואס איהר זענט טויט געווען דורך אייגערע עבירות און

קאלאסער ב ג

דער ערלה פון אייגער פלייש, האט ער מיט איהם לעבענדיג געמאכט, אינדעם ער האט אויפגענומען אלע עבירות, ¹⁴ און האט דא האנדשריפט דורך זיינע חוקים אויסגעמקט וואס איז קעגען אויפגענומען, וואס איז אויף אויפ דערטוינדער, און האט עס ארויסגענומען אויס דער מיטען אינדעם ער האט עס צום קרייץ אנגעגעגעלט. ¹⁵ און ער האט אויסגעצויגען דא הערשאפטען און דא מעכטע, און האט זיך אפגעטליך בעוויזען, און האט דרינען איבער זיך געזיגט.

¹⁶ דרום לאז אייך קיינער נישט ריכטען וועגען עסען און טרינקען אדער וועגען א יום טוב אדער א ראש חדש אדער שבתות, ¹⁷ וואס זענען א שאטען פון דא נאכען וואס וועלען קומען, אבער דער לייב געהערט צו משיח. ¹⁸ לאז אייך קיינער נישט רויבען דעם שבת דורך דינען אין נידריגקייט און פערערוונג פון דא מלאכים, אינדעם ער דרינגט אויף דא נאכען וואס ער האט געזעהען, און איז אומזוסט אויפגעבלאזען פון זיין פליישליכען פערשטאנד; ¹⁹ און ער האלט נישט פֿעסט אן דעם קאפ, פון וועלכעס דער גאנצע לייב איז געזעהרט און בער פֿעסטמגט דורך דא בענדע און אדערען, און וואקסט מיט דעם גענועקס פון גאט.

²⁰ ווען איהר זענט מיט משיח געשטארבען פון דא גרונדזעצע פון דער וועלט, ווארום גלייך ווא איהר זענט לעבענדיג אין דער וועלט אונטערנוארפט איהר אייך וועלכסט צו געזעצען. ²¹ ריהר נישט אן, פֿערווה נישט, געס נישט אין דער האנד, ²² וואס אלע זענען צום פֿערדארבען מיט דעם ניצען, נאך דא געפאטען און לעהרען פון מענשען? ²³ וואס האבען וואויל א שיינ פון חכמה אין בעוויליגטעס דיקסט און נידריגקייט און נישט פֿערשוונג פון דעם לייב, נישט אין א שום פֿבור צו זעטיגונג פון דעם פלייש.

1 דרום ווען איהר זענט מיט משיח אויפגעשטאנען, ווכט דא נאכען וואס זענען אויבען, וואו משיח איז, ווענדיג צו דא רעכטע האנד פון גאט. ² טראכט דא נאכען וואס זענען אויבען, נישט דא וואס זענען אויף דער ערד. ³ ווארין איהר זענט געשטארבען, און אייגער לעבען איז מיט משיח אין גאט פֿערבארען. ⁴ ווען משיח דער איז אונזער לעבען וועט אנטפלעקט ווערען, דאן וועט איהר אויך מיט איהם אנטפלעקט ווערען אין הערליכקייט.

⁵ דרום זאלט איהר טייטען אייגער גלידער וואס זענען אויף דער ערד, הורערייא, אונגרינגקייט, לידענשאפט, שלעכטעס בעגעהרען, און גייזיגקייט, וואס איז אפגעטערייא; ⁶ דורך וועלכע דער צארן פון גאט קומט איבער דא ווידערשפעניגע קינדער; ⁷ אין וועלכע נאכען איהר האט אויך אמאל געוואנדעלט, ווען איהר האט דרינען געלעבט. ⁸ אבער אונזער לעגט איהר אויך אנועק דא אלע, צארן, גרים, רשעות, לעסטערונג, שענדליכע רעד פון אייגער מויל. ⁹ זאגט נישט קיין ליגען צווישען איינאנדער אינדעם איהר האט דעם אלטען מענשען אויסגעטהון מיט זיינע מעשים, ¹⁰ און האט דעם גייען מענשען אנגעטהון וועלכער איז דערגיגערט אין דערקענטנים נאך דער

קאלאסער ג ד

געשטאלט פון איהם דער האט איהם בעשאפען; ¹¹ וואו עס קען נישט זיין גרעק
און יוד, בעשגידונג און אונבעשגידונג, פערמער און סקוטער, קנעכט און
פרייער; גייערט משיח איז אלעס און אין אלעס.

¹² דרום טהוט אן אלס אויסדערנועהלטע פון גאט, הייליגע און געליכטע,
הערצער פון בארעמעהרצונקייט, פריינדליכקייט, א גידונגעס געמיט, ואנפסטמי-
טיגקייט, לאנגמיטיגקייט. ¹³ פערטראגט איינער דעם אנדערען און פערניכט
איינער דעם אנדערען, ווען איימיצער האט געפערט איין אנקלאג קעגען דעם
אנדערען; גלייך וויא דער האר האט אייך פערגעפערט, אזוי טהוט אויך איהר.
¹⁴ און איבער אלע דינע וואכען טהוט אן דיא ליכע, וואס איז דאס באנד פון
פאלקאמענהייט. ¹⁵ און לאז דער פרידען פון משיח הערשען אין אייגערע
הערצער, צו וועלכעס איהר ווענט אויך גערופען אין איין לייב; און ווייט
בעדאנקענדיג. ¹⁶ לאז דאס ווארט פון משיח הייכליך אין אייך וואוינען, מיט
אלערלייא חכמה לעהרט און דערמאהנט איינער דעם אנדערען אין מזמורים און
געזאנג און גייסטליכע לידער, און ווענט מיט גנאד אין אייגערע הערצער צום האר'ן.
¹⁷ און וואספאר א וואך איהר טהוט אין ווארט אדער אין ווערק, טהוט אלעס
אים נאמען פון דעם האר'ן ישוע, און דאנקט גאט דעם פאטער דורך איהם.
¹⁸ איהר ווייבער, ווייט אונטערטעניג צו אייגערע מענער, וויא עס איז
אנשטענדיג אין דעם האר'ן. ¹⁹ איהר מענער, ליבט אייגערע ווייבער, און ווייט
נישט ערשייטערט קעגען וויא. ²⁰ איהר קינדער, געהארקט אייגערע עלטערן אין
אלע וואכען; ווארן דאס איז וואוילגעפעליג צו דעם האר'ן. ²¹ איהר פעטער,
דערצערנט נישט אייגערע קינדער, כדי וויא זאלען נישט דעם מיט פערלירען.
²² איהר קנעכט, געהארקט אין אלע וואכען אייגערע העררען נאך דעם פלייש,
נישט מיט אויגענדיקסט אלס דיא וואס מענישען געפעלען, גייערט מיט
א היינען הארין פארקט דעם האר'ן. ²³ אלעס וואס איהר טהוט, מיט
גאנצעס געמיט ווירקט עס וויא צום האר'ן און נישט צו מענישען; ²⁴ ווא-
רין איהר ווייסט אז איהר וועט פון דעם האר'ן בעקומען דעם שווער פון
דער ירושה; איהר דינט דעם האר'ן משיח. ²⁵ ווארין דער וואס טהוט
אונטערקט וועט בעקומען פאר דעם וואס ער האט אונטערקט געטהוין, און עס
ד איז נישט פארהאנען קיין נושא פנים. ¹ איהר העררען, בעזאחלט צו
אייגערע קנעכט דאס וואס איז רעכט און גלייך, ווארין איהר ווייסט אז איהר
האט אויך איין האר'ן אין דעם הימעל.

² ווייט בעשטענדיג אים געבעט, און וואכט דרוגען מיט דאנק, ³ און
בעט איהר אויך פאר אונז, כדי גאט זאל אונז געפענען א טהור פאר דעם
ווארט, אז מיר זאלען רעדען דעם סוד פון משיח, וועגען וועלכעס איך בין
אויף געבונדען; ⁴ כדי איך זאל עס אנטפלעקען, אזוי וויא איך בעדארף עס
רעדען. ⁵ וואנדעלט מיט קלוגהייט קעגען דיא וואס וועגען פון דרויסען, און
קויפט אויס דיא צייט. ⁶ לאז אייגערע רעדן בעשטענדיג מיט גנאד וויין, געזאל-
צען מיט זאלץ, אז איהר זאלט וויסען וויא איהר זאלט איינליכען געטשענען.

קאלאסער ד א טעסאלוניקער א

⁷ מיכיקום, דער געליבטע ברודער און געטרייע דינער און מיטגעטעם אין דעם הארץ, וועט אייך אלעס צו וויסען טהון וויא עס מיר געהט. ⁸ וועלכען איך האב צו אייך פון דעסמטוענען געשיקט, אז איךר זאלט וויסען וויא עס געהט אונז, און אז ער זאל איינערע הערצער טרייסטען. ⁹ מיט אונסימוס, דעם געטרייען און געליבטען ברודער, וועלכער איז פון אייך; וויא וועלען אייך צו וויסען טהון אלעס וואס טהוט זיך דא.

¹⁰ אריסטארכוס מיין מיטגעפאנגענער גריסט אייך, און מרקוס דער שוועסטערס זיידן פון ברנבא, איבער וועלכען איךר האט בעפעהלע דערהאלטען, ווען ער קומט צו אייך נעמט אייךס אויף, ¹¹ און ישוע וואס איז גערופען יוסטוס, וואס זענען פון דער בעשגידונג; דינע זענען דיא איינציגע מיטארייטער צום קעניג-רייך פון גאט, וועלכע זענען צו מיר א טהויסט געווען. ¹² עפאפראס גריסט אייך, דער איז פון אייך, א קנעכט פון ישוע המשיח, וועלכער באנגעלט בעשטענדיג פאר אייך אים געבעט, כדי איךר זאלט שטעהען פאלקאמען און דערפילט מיט דעם גאנצען ווילען פון גאט. ¹³ טוארין איך זאג אייךס עדות אז ער האט פיל טרחה פאר אייך, און פאר דיא וואס זענען אין לאודיקא און פאר דיא וואס זענען אין היעראפאליס. ¹⁴ לוקאס דער געליבטע רופא און דימאס גריסען אייך. ¹⁵ גריסט דיא ברידער וואס זענען אין לאודיקא און נומפאס און דיא קהלה וואס איז אין אייךרעס הויז. ¹⁶ און ווען דווער בריף וועט בייא אייך געליינט ווערען, זעהט אז ער זאל אויך געליינט ווערען אין דער קהלה פון לאודיקא, און אז איךר זאלט אויך ליינען דעם בריף פון לאודיקא. ¹⁷ און זאגט צו ארטיפוס, גיב אכטונג צום דינסט וואס דוא האסט אין דעם הארץ דערהאלטען אז דוא זאלסט עס דערפילען. ¹⁸ דער גרוס פון מיר פולוס מיט מייע האנד, געדענקט אן מייע קעטען. דיא גנאד זאל מיט אייך זיין.

דער ערשטע בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו דיא טעסאלוניקער.

¹ פולוס און סילוואנוס און טימותיוס צו דער קהלה פון דיא טעסאלוניקער אין גאט דעם פאטער און אין דעם הארץ ישוע המשיח; גנאד זאל מיט אייך זיין און פרידען.

² מיר דאנקען גאט בעשטענדיג ווענען אייך אלע, ווען מיר געדענקען אייך אין אונזערע געפעטען; ³ און מיר געדענקען אהן אויפהעבען איינער ווערק פון גלויבען אין ארבייט פון ליבע און געדולד פון האפנונג אין אונזערעם הארץ ישוע המשיח פאר אונזערעם גאט און פאטער; ⁴ אינדרעם מיר וויסען, ברידער געליבטע פון גאט, איינערע אויסדערנועהלונג, ⁵ אז אונזערע בשורה

א טעסאלוניקער א ב

טובה איז צו אייך נישט נור אין ווארט געקומען, גייערט אויך אין קראפט און אים רוח הקודש און אין גרויסער געוויסהייט, גלייך וויא איהר ווייסט וואספאר מענטשען מיר האבען אויפגענומען אייך פון אייגענטלעכען בענויען.

⁶ און איהר זענט נאכטחוגער פון אויפגענומען פון דעם הארץ געווארען, אינדעם איהר האט דאס ווארט אנגענומען אין פיל ליידען מיט פרייד פון דעם רוח הקודש. ⁷ אזוי אז איהר זענט א פארבילד געווארען צו אלע וואס גלויבען אין מקדונא און אכא. ⁸ ווארן פון אייך איז דאס ווארט פון דעם הארץ געהערט געווארען נישט נור אין מקדונא און אכא, גייערט אין איטליי-כען ארט איז אייגער גלויבען צו גאט אויסגענומען געווארען, אזוי אז מיר בעדארפען דערפון גאר נישט רעדען. ⁹ ווארן וויא אליין דערצעהלען וועגען אויפגענומען איין אייגנאנג מיר האבען צו אייך געהאט, און וויא איהר האט אייך אומגעקעהרט פון דיא אפגעטער צו גאט, אז איהר זאלט דינען דעם לעבעדיגען און טאהרען גאט; ¹⁰ און זאלט ווארטען אויף זיין וועגן פון דיא הימל, וועלכען ער האט פון דיא טויטע אויפגענומען, אויף יענע, דער רעטעט אויפגענומען פון דעם קומענדיגען צאָרן.

ב ¹ ווארן איהר ווייסט אליין, ברידער, אונזערען אייגנאנג צו אייך, אז עס איז נישט אומזיסט געווען; ² גייערט מיר האבען פריהער געליטען און זענען אין פיליפי שטענדיג געהאנדעלט געווארען, אזוי וויא איהר ווייסט, דאך זענען מיר מיטג געווארען אין אונזערעם גאט דיא בשרה טובה פון גאט מיט פיל קאמפף צו אייך צו רעדען. ³ ווארן אונזערע טארנונג איז נישט פון טעות געווען, און נישט פון אנגרייניגקייט, און נישט מיט פאלשהייט, ⁴ גייערט גלייך וויא גאט האט אויפגענומען אז ער זאל אויפגענומען דיא בשרה טובה, אזוי רעדען מיר, נישט וויא מענטשען צו געפעלען גייערט גאט, דער פריפט אונזערע הערצער. ⁵ ווארן מיר האבען קיין מאל נישט בענוצט שטייבעלדיגע רעד, אזוי וויא איהר ווייסט, און אויך נישט קיין אויסרעד פאר גייציגקייט, גאט איז עדות, ⁶ און אויך האבען מיר נישט קיין כבוד פון מענטשען געזוכט, נישט פון אייך און אויך נישט פון אנדערע, ווען מיר האבען אייך געקענט בעשטענדיג זיין אלס אפאסטעל פון משיח; ⁷ גייערט מיר זענען ליבענדיג צווישען אייך געווען, אזוי וויא א גייערן איהרע אייגענע קינדער דערנעבער. ⁸ אזוי מיר האבען אייך הערצליך געליבט, און האבען הנאה געהאט אייך צו איבערגעבען נישט נור דיא בשרה טובה פון גאט, גייערט אויך אונזערע אייגענע נשמות, ווארן איהר זענט אונזערע געליבטע געווארען.

⁹ ווארן איהר געדענקט, ברידער, אונזערע ארבייט אין טרחא; נאכט און טאג האבען מיר געארבייט אז מיר זאלען קיינעם פון אייך נישט בעשטענדיג זיין, און מיר האבען צו אייך געפערדיגט דיא בשרה טובה. ¹⁰ איהר זענט עדות און אויך גאט, וויא הייליג און גערעכט און אהן א פעהלער זענען מיר געווען צווישען אייך וואס גלויבען; ¹¹ אזוי וויא איהר ווייסט, אז מיר

א מעסאלוניקער ב ג

האבען אייך געווארנט און געטרייט, וויא א פאטער ווילע אייגענע קינדער,¹² און האבען בעצייגט אז איהר זאלט וואנדלען ווירדיג פון גאט, דער האט אייך בערופען צו זיין אייגענע קעניגרייך און הערליכקייט.¹³ דרום דאנקען מיר אויך גאט אהן אויפהערען, אינדעם ווען איהר האט פון אונז דאס ווארט פון גאט דערהאלטען וואס איהר האט געהערט, האט איהר עס אנגענומען ניט וויא דאס ווארט פון מענשען, גייערט וויא עס איז אין דער וואהרהייט, דאס ווארט פון גאט, וואס ווירקט אויך אין אייך וואס גלויבען.¹⁴ ווארין איהר, ברידער, זענט נאכטהוער געווארען פון דיא קהלות פון גאט וואס זענען אים לאנד יהודה אין ישוע המשיח; ווארין איהר האט אויך דאס זעלביגע געליטען פון אייגערע לאנדסלייט, גלייך וויא זיין האבען אויך פון דיא יודען;¹⁵ וועלכע האבען אויך דעם הארץ ישוע און דיא נביאים געטייטעט, און האבען אונז פערפאלגט, און זענען גאט ניט געפעלען, און זענען דערווידער אלע מענשען;¹⁶ אינדעם זיין פערנועהרען אונז צו דיא גוים צו רעדען אז זיין זאלען גערעכטעט ווערען, כדי זיין זאלען אלע צייט זייערע זינד פילען. אבער דער צארן איז איבער זיין געקומען ביז צום ענד.

¹⁷ אבער מיר, ברידער, נאכדעם מיר זענען פון אייך וויא יתומים בערוויבט געווארען פאר א צייט אין פנים ניט אין הארץ, האבען מיר אונז זעהר בעפלייסיגט מיט פיל פערלאנגען מיר זאלען אייגער פנים זעהען.¹⁸ דעסטוועגען האבען מיר געוואלט צו אייך קומען, איך פולוס אויך איין מאל און ווידער אמאל, אבער דער שטן האט אונז געהינדערט.¹⁹ ווארין וואס איז אונזערע האפנונג אדער פרייד אדער קרוין פון ריהמען? זענט איהר דאס ניט, פאר אונזערעם הארץ ישוע בייא וויגעס קומען? ²⁰ ווארין איהר זענט אונזערע הערליכקייט און אונזערע פרייד.

ג ¹ דרום ווען מיר האבען עס ניט מעהר געקענט דערטראגען, איז עס אונז געפעלען אליין צו בלייבען אין אפינאס.² און מיר האבען טימותיוס געשיקט אונזערען ברודער און דינער פון גאט אין דער בשורה טובה פון משיח, כדי ער זאל אייך שטארקען און זאל אייך טרייסטען וועגען אייגער גלויבען,³ אז קיינער זאל ניט בעוועגט ווערען דורך דינע ליידען; ווארין איהר ווייסט זעלבסט אז מיר זענען דערצו בעשטעלט.⁴ ווארין ווען מיר זענען אויך בייא אייך געווען, האבען מיר אייך פאראויס געזאגט אז מיר וועלען צרות ליידען, אזוי וויא עס איז אויך געשעהען און איהר ווייסט.⁵ דעסטוועגען ווען אויך איך האב עס ניט מעהר געקענט דערטראגען, האב איך געשיקט כדי געוואר צו ווערען זענען אייגער גלויבען, ווארין טאמער האט דער פריפער אייך געפרופט, און אונזערע טרחא וועט אומזוכט ווערען.⁶ אבער ווען טימותיוס איז אונז צו אונז פון אייך געקומען, און האט אונז א גוטע בשורה געבראכט פון אייגער גלויבען און ליבע, און אז איהר האט בעשטענדיג א גוטעם אנדענקען פון אונז און ווינשט אונז צו זעהען, אזוי וויא מיר ווינשען אייך אויך צו זעהען;

א טעסאלוניקער ג ד

דעס טוענען, ברידער, זענען מיר זענען אייך געטרייט געווארען אין אלע
אונזערע לידען און גוים דורך איינער גלויבען; ⁸ ווארין אונדז לעבן מיר
זען איהר שטעקט פֿעסט אין דעם הארץ. ⁹ ווארין וואספאר א באַנק קענען
מיר צו גאט זענען אייך אָפֿגעבן פאר אלע פֿרייז מיט זעלבער מיר פֿרייז
אונז פֿאר אונזערען גאט פֿון אייגנטומען. ¹⁰ דערנאָך מיר בעטען פֿיל טאג
און נאכט איינער פֿנים צו זעהען, און דאס וואס פֿעקלט אין איינער גלויבען
צו דערזעען?

¹¹ נון אונזער גאט און פֿאטער אליין, און אונזער האר יִשׁוּע זאל אונז אויף
דעם זעג צו אייך פֿיהרען. ¹² און דער האר זאל אייך געבן אז איהר זאלט
צוגעבן און אייך מעהרען אין ליב פֿון איינער צום אנדערען און צו אלעם,
גלייך וויא מיר אויך צו אייך; ¹³ גרייז זאל איינער הערזער בעפעסטענען
אָהן פֿעקלער אין הייליגקייט פֿאר אונזערען גאט און פֿאטער, אין דעם קומען
פֿון אונזערען הארץ יִשׁוּע מיט אלע זינע הייליגע.

ד ¹ אים איברונען, ברידער, בעטען מיר אייך און זאגנען אייך אין דעם הארץ
יִשׁוּע, גרייז גלייך וויא איהר האט פֿון אונז אָנגענומען וויא אונז איהר זאלט
זאגלען און גאט געפֿעלען, גלייך וויא איהר אויך זאגלען, אונז זאלט איהר
נאך פֿיל מעהר אייך מעהרען. ² ווארין איהר ווייט וואספאר געבאטען מיר
האבען אייך געגעבן דורך דעם הארץ יִשׁוּע. ³ ווארין דאס איז דער ווילען
פֿון גאט, איינער הייליגקייט, אז איהר זאלט אייך פֿון זנות אָפֿהאלטען; ⁴ אז
איטליכער פֿון אייך זאל וויסען זינע אייגענע בליי צו דערהאלטען אין הייליג-
קייט און אין פֿבור. ⁵ גיט אין פֿארה פֿון זנות, גלייך וויא דאס גוים וואס קענען
גיט גאט. ⁶ און אז קיינער זאל גיט איבערטריטען און בעטריגען זיין ברידער
אין דינער זאך, ווארין דער האר איז זיך נוקם איבער אלע אונזלעכע זאכען,
אונז וויא מיר האבען אייך פֿריהער געזאגט און בעצייגט. ⁷ ווארין גאט האט
אונז גיט בערופֿען צו אונזרייניגקייט, גייערט אין הייליגקייט. ⁸ דרום דער וואס
איז מבונה, דער איז גיט א מענשען מבונה, גייערט גאט דער גיט אייך אויך
זיין רוח הקודש.

⁹ אָבער זענען דא ברידערליכע ליב פֿענדארפט איהר גיט אז איך זאל
אייך שרייבען; ווארין איהר זעלבסט זענט פֿון גאט געלעהרט, אז איהר זאלט
איינער דעם אנדערען ליבען. ¹⁰ ווארין איהר טהוט עס אויך צו אלע דא
ברידער וואס זענען אין גאנץ מקדוּנא, אָבער מיר בעטען אייך, ברידער, אז
איהר זאלט עס נאך פֿערמעהרען; ¹¹ און אז איהר האלט עס פֿאר א פֿבור
שטיל צו זיין און איינער אייגענע זאכען צו טהון און מיט איינער אייגענע
הענד צו ארבייטען, אונז וויא מיר האבען אייך געבאטען; ¹² גרייז איהר זאלט
בפֿבור זאגלען קענען דא וואס זענען פֿון דרויסען, און זאלט פֿון קיינעם
גיט בעדארפען.

¹³ אָבער מיר ווילען גיט אז איהר זאלט גיט וויסען, ברידער, זענען דא
וואס זלאפען, אז איהר זאלט גיט שרייען גלייך וויא דא איברונע וואס

א מעמאלוניקער ד ה

האָבען גיט קיינע האַפֿנונג. ¹⁴ וואָרין ווען מיר גלויבען אז וועט איר געשיטאָר-
בען און איר ווידער אויפגעשטאנען, אזוי אויך דאס וואס שלאפען דורך גוטע
וועט גאט מיט איהם ברענגען. ¹⁵ וואָרין דאס וואָגען מיר אויך דורך דעם
ווארט פון דעם האר'ן, אז מיר וואס לעבען און איבערבליבען ביי דעם
קומען פון דעם האר'ן וועלען גיט פרייהער קומען וויא דאס וואס שלאפען.
¹⁶ וואָרין דער האר וועלכסט וועט ארויסקומען פון הימל מיט שאלען, מיט
דעם קול פון דעם גלעטצען מלאך און מיט דעם שופר פון גאט, און דא
טויטע אים משיח וועלען צוגערישט אויפגעשטעהען. ¹⁷ דערנאך מיר וואס לעבען
און איבערבליבען וועלען מיט וויא ארויפגענומען ווערען אין דאס וואלכען,
כדי דעם האר'ן צו בענגענען אין דער לופט; און אזוי וועלען מיר בעשטענדיג
ווען מיט דעם האר'ן. ¹⁸ דרום טרייטסט איר איינער דעם אנדערען דורך
דינע ווערטער.

ה' ¹אָפּער וועגן דיא צייטען אין דיא זמנים, פרידער, בעדארפט איהר נים
אז מען זאל איהר שרייבען. ²ווארן איהר זעלבסט ווייסט זעהר גוט אז דער
טאג פון דעם הארץ קומט אזוי וויא א גנב אין דער נאכט. ³ווען וויא
זאגען פרידען אין זיכערהייט, דאן קומט פלוצלינג פערדארבען איבער
וויא, וויא דיא וועהטיג צו א טראגעדיגע פרויא, אין וויא זאלען נים
אנטרייען.

אָפּער איהר, פֿרידער, ווענט נישט אין פֿינֿסטערניס, אז דער טאג זאל אייך
אָנחאָפּען וויא א גנב; ⁵ ווארין איהר ווענט אלע ויהן פון דעם ליכט אין ויהן
פון דעם טאג. מיר וועגען נישט פון דער נאכט אויף נישט פון דער פֿינֿסטערניס,
⁶ אזוי דען לאזען מיר נישט שלאפען גלייך וויא דיא איברגע, גייערט לאזען
מיר וואכען אין נִיכטערן גיין. ⁷ ווארין דיא וואס שלאפען שלאפען אין דער
נאכט, און דיא וואס וועגען יִשבור וועגען יִשבור אין דער נאכט; ⁸ אָפּער
אינדעם מיר וועגען פון דעם טאג לאזען מיר נִיכטערן גיין, אין לאזען מיר
אָנטהון דעם פאנצער פון גלויבען און ליבע, און פאר א העלם דיא האפֿֿ
נינג פון רעטונג. ⁹ ווארין גאט האט אויף נישט צום צארן פֿעשטעלט, גייערט
מיר זאלען רעטונג דערהאלטען דורך אוינערעם הארץ וישוע המשיח;
¹⁰ דער איז פאר אויף געשטארבען, פֿדי מיר זאלען מיט איהם צוזאמען לעבען,
אויב מיר וואכען אדער שלאפען. ¹¹ דרום טרייסטעט אייך אייגער דעם אנדערען
און בויט אױף איינאנדער, אזוי וויא איהר אויף טהוט.

¹² אָפּער מיר בעטען אייך, ברידער, איהר זאלט קענען דיא וואס ארבייטען צווישען אייך, און דיא וואס נעמען איבער אייך געוועזענע אים הארץ, און דיא וואס נעמען אייך מוהיר; ¹³ און אז איהר זאלט וויא נעהר הויך שטענען מיט ליבע נעמען גייערע נוערק. האט פרידען צווישען אייך זעלבסט. ¹⁴ און מיר דערמאנהען אייך, ברידער, וויא מוהיר דיא אנגרוהיגען, טרייסטעט דיא קליינמיטיגען, העלפט דיא שוואכע, וויא לאנגמיטיג קענען אלע מענשען. ¹⁵ נעהט אז קיינער זאל קיינעם גיט שלעכטעס מיט שלעכטעס בעזאחלען, גייערט פאלגט בעשטענדיג

א טעסאלוניקער ה ב טעסאלוניקער א

גאך דעם גוטען אייגער צום אנדערען און אויף צו אלע מענשען. ¹⁶ זייט
בעשטענדיג פֿרעהליך, ¹⁷ בעט אָהן אויפהערען, ¹⁸ אין אלעם דאנקט; ווארין
דאס איז דער ווילען פון גאט צו אייך אין יִשוע המשיח. ¹⁹ פֿערלעשט ניט
דעם גייסט; ²⁰ פֿערראכט ניט גבואות; ²¹ פֿריפט אלע זאכען; האלט פֿעסט
דאס גוטע; ²² פֿערמייד אלע געשטאלטען פון איבעל.

²³ און דער גאט פון פֿרידען זעלבסט זאל אייך אין גאנצעם הייליגען; און
פֿאלקאמען זאל אייזער גייסט און אייזערע נשמה און אייזער לייב בעהיט
ווערען אָהן א פֿעהלער, ביי אויף דעם קומען פון אונזערען האר'ן יִשוע המשיח.
²⁴ דער וועלכער האט אייך פֿערופֿען איז געטרייא, דער וועט עס אויף טהון.
²⁵ ברידער, בעט פאר אונז.

²⁶ גריסט אלע ברידער מיט דעם הייליגען קייז. ²⁷ איך בעשונער אייך ביא
דעם האר'ן אז דויער בריף זאל געליינט ווערען צו אלע הייליגע ברידער.
²⁸ דיא גנאד פון אונזערען האר'ן יִשוע המשיח זאל מיט אייך זיין.

דער צווייטע בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו דיא טעסאלוניקער.

¹ פולוס און סילוואנוס און טימותיוס צו דער קהלה פון דיא טעסאלוניקער
אין גאט אונזערעם פאטער און אין דעם האר'ן יִשוע המשיח; ² גנאד זיין
מיט אייך און פֿרידען פון גאט דעם פאטער און פון דעם האר'ן יִשוע המשיח.
³ מיר זענען מחויב גאט צו דאנקען אלע צייט וועגען אייך, ברידער, גלייך
וויא עס איז ווירדיג, ווייל אייזער גלויבען וואקסט זעהר, און דיא ליבע פון א
זענעם פון אייך אלע צום אנדערען מעהרט זיך; ⁴ אזוי אז מיר זעלבסט
בעריהמען אונז איבער אייך אין דיא קהלות פון גאט וועגען אייזערע געדולד
און גלויבען אין אלע אייזערע פֿערפאלגונגען, און דיא צרות וואס אייזער ליי-
דעט. ⁵ וואס איז א בענווייז פון דעם גערעכטען משפט פון גאט, אז אייזער
זאלט ווירדיג גערעכענט ווערען פון דעם קעניגרייך פון גאט, פאר וועלכען
אייזער אויך לידעט. ⁶ ווען אנדאי עס איז גערעכט פאר גאט ער זאל צרות
פֿערגעלטען צו דיא וואס טהון אייך אן צרות, ⁷ און צו אייך וואס צרות
ליידעט מנוחה מיט אונז, אין דער אנטפֿלעקונג פון דעם האר'ן יִשוע
פון הימעל מיט דיא מלאכים פון זיינע מאכט, ⁸ אין א פלאמפֿייער, זיך
נוקם צו זיין אן דיא וואס קענען ניט גאט, און וואס געהארבען ניט צו דער
בשוירה טובה פון אונזערען האר'ן יִשוע המשיח. ⁹ וועלכע וועלען געשטראפט
ווערען מיט איין עביגע צושטערונג פון דעם פנים פון דעם האר'ן, און פון דער
הערליכקייט פון זיינע מאכט, ¹⁰ ווען ער וועט קומען פֿערהערליכט צו ווערען

ב. מעסאלוניקער א ב

אין זיינע הייליגע, און בעוואונדערט צו ווערען אין אלע וואס גלויבען;
 ווארין אונזער צייגנים איז צווישען אייך געגלויבט געווען אין יענעם טאג.
 11 צו דעם פכלית בעטען מיר אויך אלע צייט וועגען אייך, כדי אונזער גאט זאל
 אייך ווירדיג רעכענען פון דער בערופונג, און זאל דעם גאנצען וואוילגעפעלען פון
 זיינע גוטגקייט דערפילען, און דאס ווערק פון גלויבען מיט מאכט; 12 כדי דער
 גאטען פון אונזערען הארץ ישוע המשיח זאל פערהערליכט ווערען אין אייך און
 איהר אין איהם, נאך דער גנאר פון אונזערען גאט און דעם הארץ ישוע המשיח.
ב 1 גנון בעטען מיר אייך, ברידער, וועגען דער ערשיינונג פון אונזערען הארץ
 ישוע המשיח און אונזערע פערזאמלונג צו איהם, 2 אז איהר זאלט ניט
 געשווינד בעוועגט ווערען פון אייער פערשטאנד און זאלט ניט דערשראקען
 ווערען, ניט דורך גייסט און ניט דורך ווארט און ניט דורך בריף אזוי וויא
 פון אונז, גלייך אויב דער טאג פון דעם הארץ איז שוין דא. 3 זאלא קיינער
 אייך ניט בשום אופן בעטרונגען; ווארין עס וועט ניט געשעהען סידען דיא
 מרידה וועט צוגערישט קומען, און דער מענטש פון וינד וועט אנטפלעקט
 ווערען, דער ווידן פון פערדארבנים, 4 וואס ווידערנעמט זיך און דערהייבט
 זיך איבער אלעס וואס איז גאט אנגערופען אדער וואס איז אנגעבעטען, אזוי
 אז ער וועמט זיך אים היכל פון גאט, אינדרעם ער שטעלט זיך פאר אז ער איז גאט.
 5 געדענקט איהר ניט, אז איך האב אייך דאס געזאגט ווען איך בין נאך ביא
 אייך געווען? 6 און אזונד ווייסט איהר וואס עס טהוט איינפאלטען, כדי ער זאל
 אין זיינע צייט אנטפלעקט ווערען. 7 ווארין דער סוד פון אונזערעם איז שוין ווירק
 זאם; נור, עס איז אזונד דער אויפהאלטער ביו ער וועט פון מיטען אנועקגענומען
 ווערען. 8 און דאן וועט דער רשע אנטפלעקט ווערען, וועלכען דער האר וועט
 טייטען מיט דעם אטהעם פון זיין מויל און וועט צו גאר ניט מאכען מיט
 דער ערשיינונג פון זיין קומען; 9 וואס זיין קומען איז נאך דעם ווירקען
 פון שטן מיט אלערלייא מאכט און צייגען און פאלשע וואונדער, 10 און מיט
 א יעדע בעטריגערייא פון רשעות צו דיא וואס ווערען פערלויבען, ווייל זייא
 האבען ניט דיא ליבע פון דער וואהרהייט אנגענומען אז זייא זאלען גערעכטעט
 ווערען. 11 און דעסטוועגען שיקט זייא גאט א ווירקונג פון בעטריגערייא, אז
 זייא זאלען דעם ליגען גלויבען; 12 כדי זייא אלע זאלען געמישפט ווערען וואס
 האבען אין דער וואהרהייט ניט געגלויבט, גייערט האבען פגענוג געהאט אין
 אונזערעכטיגקייט.

13 אבער מיר ווענען מחויב אלע צייט גאט צו דאנקען פאר אייך, ברידער
 געליבטע פון דעם הארץ, ווייל גאט האט אייך פון אנהייב אן צו דער רעטונג
 אויסדערנועהלט אין דער הייליגונג פון דעם גייסט און דעם גלויבען אין דער
 וואהרהייט; 14 צו דעם האט ער אייך אויך בערופען דורך אונזערע בשורה
 טובה, צום דערהאלטען פון דער הערליכקייט פון אונזערען הארץ ישוע
 המשיח. 15 אזוי דען ברידער, שטעהט פערסט, און האלט דיא איבערליפערונגען
 וואס איהר האט געלערנט סייד דורך ווארט סייד דורך אונזערעם בריף.

ב טעסאלוניקער ב ג

¹⁶ נון אונזער האר וועלכסט ישוע המשיח, און גאט אונזער פאטער דער האט אונז געליבט און האט אונז געגעבען איין געזעצט און גוטע האפנונג דורך גנאד, וואל איינעם הערצער טרייסטען און שטארקען אין איטליכען גוטען ווארט און ווערק.

¹ אים אייברונגען, ברידער, בעט פאר אונז, כדי דאס ווארט פון דעם האר'ן ואל לויפען און פערהערליכט ווערען גלייך וויא אויך ביא אייך; ² און כדי מיר ואלען גערעכטעט ווערען פון אונפערשטענדיגע און שלעכטע מענשען; ווארין גיט אלע האפען גלויבען. ³ אבער דער האר איז געטרייא, דער וועט אייך שטארקען און וועט אייך פון דעם שלעכטען בעהיטען. ⁴ און מיר האפען בטחון אין דעם האר'ן וועגען אייך, אז איהר טהוט און וועט טהון וואס מיר אייך בעפעהלען. ⁵ און דער האר ואל איינעם הערצער פיהרען צו דער ליבע פון גאט און צו דער געדולד פון משיח.

⁶ נון בעפעהלען מיר אייך, ברידער, אים נאמען פון אונזערען האר'ן ישוע המשיח, אז איהר ואלט אייך אפשיידען פון איטליכען ברודער וואס אונאָר-רענטליך וואנדעלט, און גיט נאך דער לעהרע וואס איהר האט פון אונז דערהאלטען. ווארין איהר וועלכסט ווייסט וויא מען בעדארף אונז נאך צו טהון; ווארין מיר וועגען גיט אונאָרדענטליך צווישען אייך גענוען. ⁸ און האפען אויך גיט דאס ברויט פון קיינעם אומזוכט געגעסען, גייערט מיט אַר-בייט און מיה האפען מיר נאכט און טאג געארבייט אז מיר ואלען קיינעם פון אייך צו לאסט גיט פאלען. ⁹ גיט ווייל מיר האפען גיט מאכט, גייערט כדי מיר ואלען אייך א ביישפיל ווייזען אז איהר ואלט אונז נאכטהון. ¹⁰ ווארין ווען מיר וועגען ביא אייך גענוען האפען מיר אייך דאס בעפויילען, אז ווען איימי-צער וויל גיט ארבייטען דער ואל אויך גיט עסען. ¹¹ ווארין מיר הערען אז עטליכע צווישען אייך וואנדלען אונאָרדענטליך, און ארבייטען גאר גיט, גייערט וועגען אומעטום בעשעפטונג. ¹² און אונזלכע בעפעהלען מיר און ווארען אין דעם האר'ן ישוע המשיח, כדי גיט ואלען שטילערהייט ארבייטען און ואלען עסען ווייזער אייגענעם ברויט.

¹³ אבער איהר, ברידער, ווייט גיט מיר גוטעס צו טהון. ¹⁴ און ווען איימי-צער געהארקט גיט אונזער ווארט דורך דעם בריף, בעמערקט איהם, כדי גיט מיט איהם אומגאנג צו האפען, אז ער ואל פערשעהמט ווערען. ¹⁵ אבער רעכענט איהם גיט פאר א פיינד, גייערט שטראפט איהם וויא א ברודער.

¹⁶ נון ואל אייך דער האר פון פרידען וועלכסט בעשטענדיג פרידען געבען אויף אלערלייא ארט, דער האר וויא מיט אייך אלע. ¹⁷ דער גרוס פון פולוס מיט מיין אייגענע האנד, וואס איז א צייכען אין איטליכען בריף; אזוי שרייב איך. ¹⁸ דיא גנאד פון אונזערען האר'ן ישוע המשיח ואל גיין מיט אייך אלע.

דער ערשטע בריוו פון דעם אפאסטעל פולוס צו טימותיוס.

¹ פולוס איין אפאסטעל פון ישוע המשיח נאך דעם געפאט פון גאט אויף זענען רעטער און ישוע המשיח אונזערע האפנונג, ² צו טימותיוס מין יאהרען קינד אים גלויבען; גנאד בארעמקערציגקייט און פריידען פון גאט דעם פאטער, און פון ישוע המשיח אונזערען הארץ.

³ אזוי וויא איך האב דיר געווארנט אז דוא זאלסט בלייבען אין געזונט, ווען איך בין קיין מקדוניה געגאנגען, כדי דוא זאלסט צו עטליכע אנאגען וויא זאלען קיינע אנדערע לעהרע גיט לעהרען, ⁴ און זאלען גיט הערען צו פיסטע מעשות, און צו וחס בריוו וואס האבען קיין סוף, וועלכע ובוזים אויפזשטעלען מעהר וויא דיא ארדנונג וואס איז פון גאט אים גלויבען. ⁵ נון דער סוף פון דעם געפאט איז ליבע אויס א ריין הארץ און א גוטעם געוויסען און גלויבען אהן חניפה, ⁶ פון דעם עטליכע האבען אפגעגייגט, און האבען זיך געקעהרט צו פלוידערייא, ⁷ אינדעם וויא ווילען לעהרער פון דער תורה זיין, דאך אפילו וויא פערשטעהען גיט וואס וויא זאגען אויך גיט וואס וויא פעסט זענען.

⁸ אבער מיר וויסען אז דיא תורה איז גוט, ווען איימיצער בענוצט זיא כפי התורה; ⁹ אינדעם מיר וויסען אז א געזעץ איז גיט פאר דעם צדיק געשטעלט, גייערט פאר דיא אונגעזעכטע און ווידערשפעניגע, פאר דיא גאטלוינע און זינדער, פאר דיא אונגהייליגע און רשעים, פאר דיא וואס טייט טען פאטער אדער מוטער, פאר דיא וואס מענשען טייטען, ¹⁰ פאר הוהרער, פאר דיא וואס ליגען מיט זכרים, פאר דיא וואס גנבענען מענשען, פאר ליגנער, פאר דיא וואס שווערען פאלש, און פאר געפעס אנדערש וואס איז קעגען דיא גוטע לעהרע, ¹¹ גנאך דער בשורה טובה פון דער הערליכקייט פון דעם געפענשטען גאט, וואס איז מיר פערטרויעט געווארען.

¹² איך דאנק אונזערען הארץ ישוע המשיח דער האט מיר געשטארקט, ווייל ער האט מיר געטרייא געהאלטען און האט מיר צום דינסט בעשטימט; ¹³ איך וואס בין פריהער א לעסטערער געווען און א פערפאלגער און א בעליידער; אבער איך האב גנאד דערהאלטען, ווייל איך האב גס אין אונזיסען און אין אונגלויבען געטהון, ¹⁴ און דיא גנאד פון אינזערען הארץ האט זיך געהערט מיט גלויבען און ליבע וואס איז אין ישוע המשיח. ¹⁵ זיכער איז דאס ווארט און העכסטענס ווערט אנצוגעמען, אז ישוע המשיח איז אין דער וועלט געקומען כדי זינדער צו רעטען; פון וועלכע איך בין דער ערשטער. ¹⁶ אבער פון דעסטוועגען האב איך גנאד דערהאלטען, אז ישוע המשיח זאל אין מיר דעם גרשטען אלע לאנגמיטיגקייט בעווייזען פאר

א ביישפיל צו דיא וואס וועלען דערנאך אן איהם גלויבען צום געביגען לעבען.

¹⁷ נון צום געביגען קעניג דעם אינפערדערליכען אינגעוועהענען דעם איינציגען גאט זאל זיין כבוד און הערליכקייט פון געביגקייט צו געביגקייט; אמן.

¹⁸ דיוועס געבאט גיב איה דיר איבער, מיין ווהן טימותיוס, נאך דיא נבואות וואס זענען פריהער אויף דיר געזאגט געווארען, כדי דוא זאלסט דרינען דעם גוטען שטרייט שטרייטען, ¹⁹ און זאלסט גלויבען האלטען און א גוטעם געוויסען, וואס געטליכע האבען פערטוארפען און האבען וועגען דעם גלויבען שיפברוק געליטען. ²⁰ צווישען דיא איז הימענעאוס און אלעקסאנדער, וועלכע איה האב צום שטן איבערגעגעבען, כדי זיי זאלען לערנען ניט צו לעסטערן.

ב ¹ דרום בעט איה צוגעשט פון אלע אז מען זאל זאגען תחנונות תפלות פירבעטען און דאנקען פאר אלע מענשען; ² פאר מלכים און אלע וואס געוועלטיגען, כדי מיר זאלען פיהרען א רויחגעס און שטילעס לעבען אין אלער פרומיקייט און געהלליכקייט. ³ דאס איז גוט און אנגענומען פאר גאט אונזערען רעטער, ⁴ דער וויל האבען אז אלע מענשען זאלען געהעטעט ווערען, און זאלען צו דער דערקענטניס פון דער וואהרהייט קומען. ⁵ ווארין גאט איז איינער, איינער אויך איז דער פערמיטלער צווישען גאט און מענשען, ישוע המשיח זעלבסט א מענש, ⁶ דער האט זיך זעלבסט געגעבען אלס א כפר פאר אלע, דאס צייגניס אין זיינע צייטען. ⁷ דערצו בין איה געשטעלט צום פרידנער און צום אפאסטעל, איה זאג דיא וואהרהייט איה ליג ניט, א לעהרער פון דיא גוים אין גלויבען און אין וואהרהייט.

⁸ דרום וויל איה אז דיא מענשען זאלען בעטען אין איטליכען ארט, און זאלען הייליגע הענד אויפהעבען אהן צארן און מחלוקת. ⁹ אזוי אויך דיא פרויען זאלען זיך ציען מיטעלמעסיג מיט ענוה און צניעות, ניט מיט פלעכטען און גאלד, אדער מיט פערלען און טהייגערע קליידער, ¹⁰ גייערט אזוי וויא עס קערט צו זיין פאר פרויען וואס בעקענען גאטעס פארקט דורך גוטע ווערק. ¹¹ לאז א פרויא לערנען שטילערהייט מיט אלער אונטערטעניגיקייט; ¹² אבער איה דערלויב ניט אז א פרויא זאל לעהרען אדער זאל זיך דערהעבען איבער דעם מאן, אבער זיא זאל שטיל זיין. ¹³ ווארין אדם איז צוגעשט בעשאפען געווען, דערנאך חוה. ¹⁴ און אדם איז ניט פערפיהרט געווארען, גייערט דיא פרויא איז פערפיהרט געווארען און איז אין איין געבירח געפאלען. ¹⁵ דאך וועט זיא גערעטעט ווערען דורך דעם געווינען פון קינדער, ווען זיא בלייבען אין גלויבען און ליבע און הייליגקייט מיט צניעות.

ג ¹ זיכער איז דאס ווארט; ווען איימיצער טראכט נאך דעם אמת פון איין אויפגעהער בעגעהרט גר א גוטעס ווערק. ² דרום מוז דער אויפגעהער זיין אהן א פארטווארף, דער מאן פון איינע פרויא, מעסיג, פערשטענדיג, ארדענטליך, א מכנים אורח, א גוטער לעהרער, ³ ניט א שכור, ניט א שלעגער, גייערט נאכגעבענדיג, ניט א שטרייטער, ניט א ליבהאבער פון געלד; ⁴ וועלכער רעגירט

א מימותיו ג ד

גוט איבער זיין אייגענען הויז און האלט זיינע קינדער אונטערטעניג מיט אלער ווידיגקייט. ⁵ נון ווען איימיצער ווייסט נישט זיין אייגענעם הויז צו רעגירן, וויא אזוי זאל ער דיא קהלה פון גאט בעזארגען? ⁶ ער זאל נישט קיין גייער פלמיד זיין, כדי ער זאל נישט אויפגעבלאזען ווערען און אים משפט פון דעם שטן אריינפאלען. ⁷ און ער מוז אויך א גוטעס צייגנים האבען פון דיא וואס זענען דרויסען, כדי ער זאל נישט אריינפאלען אין שאנד און אים נעץ פון דעם שטן.

⁸ גלייכדעם אויך דיא דינער פון דער קהלה מוזען ערנסטהאפט זיין, נישט מיט צווייא שמייכלעך צונגען רעדען, נישט פיל וויין טרינקען, און נישט גייעג נאך שענדליכען געווינקט. ⁹ וואס האלטען דעם סוד פון דעם גלויבען אין א ריינען געוויסען. ¹⁰ און לאזען דינע צוגעשט געפריפט ווערען, דערנאך לאזען זייא בעדינען, ווען זייא זענען אונשולדיג. ¹¹ גלייכדעם פרויען מוזען ערנסט האפט זיין, נישט רכילות זאגער, נישטערן, געטרייא אין אלע זאכען. ¹² לאזען דיא דינער זיין מענער פון איין ווייב, און גוט רעגירען איבער זייערע קינדער און זייערע הייזער. ¹³ ווארין דיא וואס האבען גוט בעדינט דערנווער בען א גוטען שטאנד און דרויסען ברחון אים גלויבען וואס איז אין ישוב המשיח.

¹⁴ דינע זאכען זערייב איך דיר, אינגדעם איך האף גלייך צו דיר צו קומען; ¹⁵ אבער ווען איך זאם מיר, כדי דוא זאלסט וויסען וויא אזוי מען בעדארף זיך אויפפיהרען אים הויז פון גאט, וואס איז דיא קהלה פון דעם לעבעדיגען גאט, א זייל און גרונד פון דער וואהרהייט. ¹⁶ און פאר געוויס איז עס אנערקאנט אז גרויס איז דער סוד פון גאטעספארקט;

דער וועלכער איז אים פלייש אנשפילעקט געווארען,
אים גייסט גערעכטפערטיגט,
האט זיך צו מלאכים געוויזען,
איז צווישען דיא גוים געפערדיגט,
איז אין דער וועלט געגלויבט,
איז אין הערליכקייט ארויפגענומען.

ד ¹ נון דער גייסט זאגט דייטליך אז אין שפעטערע צייטען וועלען עטליכע אנוועקפאלען פון דעם גלויבען, און וועלען אויפמערקזאם זיין צו פערפיהרענדיגע גייסטער און לעהרען פון שדים, ² וואס רעדען ליגען מיט חניפה, וועמענס אייגען געוויסען איז איינגעצייכענט אזוי וויא מיט א היים איינען, ³ וואס פערביטען חתונה צו האבען און געביטען זיך אפציהאלטען פון שפייען, וואס גאט האט בעשאפען אז דיא וואס גלויבען און דערקענען דיא וואהרהייט זאלען עס מיט דאנק אננעמען. ⁴ ווארין איטליכע בעשעפעניס פון גאט איז גוט, און קיין זאך איז פערטוארפען צו ווערען ווען מען נעמט עס אן מיט דאנק; ⁵ ווארין עס איז געהייליגט דורך דעם ווארט פון גאט און געבעט. ⁶ ווען דוא וועסט דינע זאכען עמפעהעלען צו דיא ברידער וועסט דוא א

א טימותיוס ד ה

גוטער דינער זיין פון גוטע המשיח, וועלכער איז אויפגעצויגען אין דיא ווערסטער פון דעם גלויבען און פון דיא גוטע לעהרע וואס דיא בישט נאכגענאנגען. זאכער פערמייד דיא אלטע ווייבערישע און אונזירדיגע מעשות; און איב דיה וועלכסט צו דער פרומינקייט. ⁸ ווארין דיא איבונג פון דעם גוף איז צו וועניג ניצליך; אכער פרומינקייט איז צו אלעס ניצליך, אינדעם ויא האט הבטחה פון דיועס לעבען און פון דעם וואס טעט קומען. ⁹ זיכער איז דאס ווארט און גאנץ ווערט אנצוגעבען; ¹⁰ ווארין דעסטוועגען ארבייטען מיר און שטרייטען, ווייל מיר האבען געהאפט אויף דעם לעבענדיגען גאט, וועלכער איז דער רעטער פון אלע מענשען, בפרט פון דיא גלויביגע.

¹¹ דיוע וואכען זאלסט דוא בעפעהלען און לעהרען. ¹² לאז קיינער דיה נישט פערזאכטען פאר דינע יוגענד, גייערט זייא א פארבילד צו דיא גלויביגע אין ווארט, אין אויפפיהרונג, אין ליבע, אין גלויבען, אין בייניגקייט. ¹³ ביז איה וועל קומען גיב אכטונג צום ליינען, צום ווארען, צו דער לעהרע. ¹⁴ פערלאז נישט דיא מוסנה וואס איז אין דיר, וואס איז דיר געגעבען דורך נבואה מיט דעם אויפלעגען פון דיא הענד פון דיא זקנים. ¹⁵ האב דאגה אין דיוע וואכען, זייא בעשטענדיג אין זייא, כדי דיין פארטישירט זאל פון אלע געוועהען ווערען. ¹⁶ גיב אכטונג אויף דיר וועלכסט אין אויף דער לעהרע, בלייב דרינען; ווארין ווען דוא וועסט דיועס טהון, וועסט דוא דיה וועלכסט רעטען און אויף דיא וואס דיה הערען.

ה ¹ זא זאן זאלסט דוא נישט אנשרייגען, גייערט זייא איהם מזהיר וויא א פאטער, דיא יונגע מענשען וויא ברידער. ² דיא אלטע פרויען וויא מוטער, דיא יונגע וויא שוועסטער מיט אלערלייא לויטערקייט. ³ האלט אין קבוד דיא אלמנות וואס זענען וואהרע אלמנות. ⁴ אכער ווען איין אלמנה האט קינדער אדער אייניקלעך, לאזען זייא צוגרשט לערנען זייא זאלען פרום זיין אין דער היים און זאלען פערנעלטען זייערע עלטערן; ווארין דאס איז גוט און אנגענומען פאר גאט. ⁵ נון דיא וואהרע אלמנה דיא וואס איז אליין געבליבען האט בטחון אין גאט, און איז בעשטענדיג אין תחנונות און געבעט נאכט און טאג. ⁶ אכער דיא וואס לעבט אין פענוג איז טויט בייא איהר לעבען. ⁷ און דיוע וואכען זאלסט דוא זייא אנזאגען, כדי זייא זאלען אהן פארנווארף זיין. ⁸ אכער ווען איינע פערזאנעט נישט איהרע אייגענע, און בפרט איהר הויזגעזינד, אזוי האט ויא דעם גלויבען אפגעלייקענט, און איז ערגער וויא איין אונגלויביגער.

⁹ איין אלמנה זאל אויסדערנעהלט ווערען ווען ויא איז נישט יונגער וויא זעכציג יאהר, און איז דאס ווייב געווען פון איין מאן. ¹⁰ וואס האט א גוטען נאמען פאר גוטע ווערק, אויב ויא האט קינדער אויפגעצויגען, אויב ויא האט אורחים אויפגענומען, אויב ויא האט דיא פיס פון דיא הייליגע געטוישען, אויב ויא האט אויסגעהאלפען דיא וואס האבען געליטען, אויב ויא האט אייטליך כעס גוטעס ווערק נאכגעפאלגט. ¹¹ אכער דיא יונגערע אלמנות פערמייד;

ווארין ווען זיין זענען אפגעהרגעדיג קעגען משיח, ווילען זיין חתונה האבען;
¹² און זיין האבען משפט, ווייל זיין האבען זייער ערשטען גלויבען מבוה
 געווען. ¹³ און זיין לערנען אויף פויל צו זיין, און ארומצוגעהן פון איין
 הויז צום אנדערען; און נישט נור פויל גייערט אויף פלוינדערער, און זיין
 מישען זיך אין פרעמדע געשעפטען, אין רעדען דאס וואס זיין זאלען נישט.
¹⁴ דרום וויל איה אז דיא יונגענע פרויען זאלען חתונה האבען, קינדער געוויי-
 גען, דאס הוינגעווינד פיהרען, און זאלען דעם פיינד קיינע געלעגנהייט נישט
 געבען צו לעסטערן; ¹⁵ ווארין עטליכע האבען זיך שוין גאר דעם שטון
 אנטקעגענהערט. ¹⁶ ווען א גלויביגע פרויא האט אלמנות לאז זיין זיין אויס-
 העלפען, און לאז דיא קהלה נישט געשווערט ווערען, כדי זי זאל קענען
 אויסהעלפען דיא וואס זענען וואהרע אלמנות.

¹⁷ לאזען דיא עלצטע וואס זענען גוטע געוועלטיגער ווירדיג פון דאפעלטען
 כבוד געהאלטען זיין, בפרט דיא וואס ארבייטען אין טארט און לעהרע.
¹⁸ ווארין דיא שריפט זאגט, דאס זאלסט נישט דאס מויל פון דעם אקס פער-
 שליסען ווען ער דרעשט; און, דער ארבייטער איז ווערט זיין שכל. ¹⁹ נעם
 נישט קיין אנקלאג קעגען איין עלצטען, סיינען פאר צוויי אדער דריי
 עדות. ²⁰ דיא וואס זינדיגען זאלסט דאס פאר אלע שטראפען, כדי אויף
 דיא איבריגע זאלען זיך פארקשטען.

²¹ איה בעצייג דיר פאר גאט און פאר ישוע המשיח און פאר דיא אויס-
 דערנועהלטע מלאכים, אז דאס זאלסט דינע זאבען האלטען אהן פאראורטהייל,
 און זאלסט אין קיין זאך א נושא פנים זיין. ²² לעג אויף קיינעם דיא הענד
 געשווינד, און האב נישט קיין טהייל פון פרעמדע ווינד; האלט דיר קיין.
²³ טרינק נישט מעהר וואסער, גייערט נעם אביסעל וויין וועגען דיין מאגען
 און דייע פילע קראנקהייטען. ²⁴ דיא ווינד פון עטליכע מענשען זענען קלאר
 פאראויס, און זיין געהען פאראויס צום משפט, און אנדערע פאלגען זיין
 נאך. ²⁵ אזוי אויך דיא גוטע ווערק פון עטליכע מענשען זענען קלאר
 פאראויס, און דיא וואס זענען נישט אזוי קענען נישט פערבארגען ווערען.

ר ¹ אזוי פיל קנעכט וואס זענען אונטער דעם נאך זאלען זייערע אייגענע
 הערען ווירדיג האלטען פון אלערליי כבוד, כדי דער נאמען פון גאט אין
 דיא לעהרע זאלען נישט געלעסטערט ווערען. ² און דיא וואס האבען גלויביגע
 הערען זאלען זיין נישט פערקאכטען, ווייל זיין זענען ברידער, גייערט לאזען
 זיין ליבער דינען, ווייל זיין זענען גלויביגע און געליבטע, וואס האבען א
 טהייל אים גוטען ווערק. דינע זאבען זאלסט דאס לעהרען און ווארגען.

³ ווען איימיצער לעהרט אנדערש, און איז נישט מסכים צו דיא געווינדע
 ווערטער פון אונזערען הארץ ישוע המשיח און צו דער לעהרע וואס איז
 כפי הדת, ⁴ אזוי איז ער אויפגעפלאנען, און פערשטעהט גאר נישט, גייערט
 קרענקט זיך מיט שאלות און שטרייטען איבער ווערטער, דערפון קומט ארויס

קנאה, געצאנק, לעסטערונגען, שלעכטע געדאנקען, ⁵ מחלוקת פון מענטשען וואס האבען א פערדארבעטען פערשטאנד און קענען ניט דיא וואהרהייט, וואס דענקען אז פרומינקייט איז א מיטעל צום געוויין. ⁶ און פרומינקייט מיט צופרידענהייט איז גרויסער געוויין; ⁷ ווארין מיר האבען גאר ניט אין דער וועלט אריינגעבראכט, ווארין אויך קענען מיר גאר ניט ארויסגעמען. ⁸ אבער ווען מיר האבען שפייז און קליידונג לאזען מיר דערמיט צופרידען זיין. ⁹ אבער דיא וואס ווילען רייך ווערען פאלען אריין אין א פריפונג און א געין און פילע נארישע און שטענדיכע גלוסטונגקייטען, וואס פערזונקען דיא מענטשען אין פערדארבעט און אונטערנאנג. ¹⁰ ווארין דיא ליבע פון געלד איז א וואונדער פון אלערלייא איבעל; וואס אייניגע האבען געגלוסט און זענען פון דעם גלויבען פערפיהרט געווארען, און האבען זיך געשטאכען מיט פילע יסורים.

¹¹ און דוא, א מאן פון גאט, פליה פון דינע זאכען; אבער נאך גערעכט טינקייט, פרומינקייט, גלויבען, ליבע, געדולד, דעמיטהינקייט. ¹² שטרייט דעם גוטען שטרייט פון דעם גלויבען, דערגרייף דאס עביגע לעבען, צו וועלכען דוא ביסט אויך גערופען, און האסט בעצייגט דאס גוטע צייגנים פאר פילע עדות. ¹³ אייך זאג ריך אן פאר גאט וועלכער מאכט אלעס לעבענדיג און פאר גיטע המשיח דער האט אונטער פנטיוס פילאטוס בעצייגט דאס גוטע צייגנים, ¹⁴ אז דוא זאלסט דאס געכאט האלטען אהן א פלעק און אהן א פארטווארף ביו צום אנטפלעקען פון אונזערען הארץ גיטע המשיח; ¹⁵ וועלכעס ער וועט בעווייזען אין זיינע אייגענע צייטען דער געבענשטער און אליין מעכטיגער, דער קעניג פון קעניגע און דער האר פון הארען. ¹⁶ דער אליין האט אונז שטערפליכקייט, דער וואוינט אים ליכט וואס מען קען דערצו ניט צופרעטען, וועלכעס קיין מענטש האט געזעהען און קען איהם ניט זעהען; צו דעם זיין דער קבוד און דיא עביגע מאכט; אמן.

¹⁷ געבט דיא וואס זענען רייך אין דויער וועלט, אז זיין זאלען ניט שטאלץ זיין, און זאלען ניט האפען אין עשירות וואס זענען ניט זיכער, גייערט אים לעבענדיגען גאט, דער גיבט אונז אלעס רייכליך צום געניסען; ¹⁸ אז זיין זאלען גוטעס טהון, זאלען רייך זיין אין גיטע ווערק, זאלען פרייגעביג זיין, זאלען אנדערע העלפען. ¹⁹ און זאלען זיך אפפלעגען א גוטען גרונד פאר דיא קומענדיגע צייט, כדי זיין זאלען דאס וואהרהאפטונג לעבען אננעמען.

²⁰ א טימותיוס, היט דאס וואס איז דיר אנפערטרויעט, און פערמייט אונז ווירדיגע און לעדיגע רעד און דיא נכוחים פון דיא פאלישע דערקענטנים, ²¹ וואס עטליכע האבען בעקענט, און האבען זיך געאירט ווענען דעם גלויבען. גנאד זאל מיט אייך זיין.

דער צווייטע בריף פון דעם אפאסטעל פולוס צו טימותיוס.

¹ פולוס, איין אפאסטעל פון ישוע המשיח דורך דעם ווילען פון גאט נאך דער הבטחה פון לעבען וואס איז אין ישוע המשיח, ² צו טימותיוס מיין געליבטען קינד; גנאד בארעמעהערציגקייט און פרידען פון גאט דעם פאטער און פון דעם האר'ן ישוע המשיח.

³ איך דאנק גאט, דעם איך דינען פון מיינע אבות אן מיט א ריינען געוויסען, אז איך געדענק דיר אהן אויפהערען אין מיינע געבעטען נאכט און טאג; ⁴ און איך פערלאנג זעהר דיר צו זעהען, ווייל איך געדענק דינע טרערען, כדי איך זאל מיט פרייד דערפילט ווערען, ⁵ ווען איך דערמאהן מיר אן דעם גלויבען וואס איז אין דיר אהן חניפה, וואס האט צוגעשט געוואוינט אין דינע באבע לואיס און אין דינער מוטער אבניקא, און איך בין פערזיכערט אז ער איז אויך אין דיר.

⁶ דעסטוועגען דערמאהן איך דיר דא זאלסט דערנוועקען דיא מהנה פון גאט וואס איז אין דיר דורך דעם אויפלעגען פון מיינע הענד, ⁷ ווארין גאט האט אונז גיט געגעבען א גייסט פון פארקט, גייערט פון קראפט און ליבע און פערשטאנד, ⁸ דרום שעהם דיר גיט מיט דעם צייגנים פון אונזערען האר'ן און מיט מיר זיין געפאנגענעם, אבער האב א טהייל אין דיא ליידען מיט דער בשורה טובה נאך דער מאכט פון גאט, ⁹ דער האט אונז גערעדט טעט, און האט אונז פעררפען מיט א הייליגע פערופונג, גיט נאך אונזערע מעשים גייערט נאך זיינע אייגענע כונה און גנאד, וואס איז אונז געגעבען געווארען אין ישוע המשיח פון עביגע צייטען אן; ¹⁰ אבער איז אונז אנג' פלעקט געווארען דורך דער אנטפלעקונג פון אונזערעם רעטער ישוע המשיח, דער האט דעם טויט צושטערט, און האט לעבען און אונזערבארקניס צום ליכט געבראכט דורך דער בשורה טובה; ¹¹ דערצו בין איך בעשטעלט אלס א פרעדיגער און אפאסטעל און לעהרער, ¹² דעסטוועגען לייד איך אויך דינע זאכען, אבער איך שעהם מיר גיט, ווארין איך ווייס אין וועמען איך האב געגלויבט, און איך בין געוויס אז ער איז מעכטיג צו פערוואהרען דאס וואס איך האב איהם פערטרויעט ביז צו יענעם טאג. ¹³ האלט פֿעקט דאס פאר-בילד פון דיא געוונדע ווערמער, וואס דא האסט פון מיר געהערט אין גלויבען און ליבע וואס איז אין ישוע המשיח, ¹⁴ היט דאס גוטע וואס איז דיר אנגעטרויעט דורך דעם רוח הקודש וואס וואוינט אין אונז.

¹⁵ דא ווייסט דאס, אז אלע וואס זענען אין אסא האבען זיך פון מיר אנוועקגעקעהרט; צווישען וועלכע איז פינעלעס און הערמאגעניס, ¹⁶ דער האר זאל געבען חסד צו דעם הויז פון אנעסיפארוס, ווארין ער האט מיר אפט

ב טימותיוס א ב

דערקוויקט, און האט זיך נישט געשעהקט מיט מיינע קעטען, ¹⁷ גייערסט ווען
ער איז אין רוים געווען האט ער מיך פלייסג געזוכט און האט מיך
געפינען. ¹⁸ דער האר זאל איהם געבען אז ער זאל גנאד געפינען ביא דעם
האר'ן אין יענעם טאג, און וויא פיל ער האט מיר אין עפעזוס געדריקט
ווייסט דוא זעהר גוט.

ב ¹ דרום דוא מיין קינד וויא שטארק אין דער גנאד וואס איז אין ישוע
המשיח. ² און דיא זאכען וואס דוא האסט פון מיר געהערט דורך פילע
עדות, דינע איבערגיב צו געטרייע מענשען, וואס זאלען קענען אויך אנדערע
לעהרען. ³ לייד מיט אין איבעל אלס א גוטער סאנדאט פון ישוע המשיח.
⁴ קיינער וואס געהט צום קריג פערטויקעלט זיך אין דיא זאכען פון דעם
לעבען, כדי ער זאל געפעלען דעם וואס האט איהם פאר א סאלדאט גענוי-
מען. ⁵ און ווען אויך איימיצער שטרייט, איז ער נישט געקריינט סיידען ער
שטרייט נאך געזען. ⁶ דער אקערמאן וואס ארבייט מוז צוערשט פון דיא
פרוכט געזען. ⁷ פערשטעה וואס איך זאג; ווארן דער האר וועט דיר
פערשטאנד געבען אין אלע זאכען.

⁸ געדענק אן ישוע המשיח דער איז פון דעם זאמען פון דוד, דער איז פון
דיא מויטע אויפגעשטאנען נאך מיינער בשורה טובה. ⁹ דרינען לייד איך
איבעל ביז צו קעטען, וויא איין איבעלטהעטער, אפער דאס ווארט פון
גאט איז נישט געקעטעט. ¹⁰ דעסטוועגען דערטראג איך אלעס וועגען דיא
אויסדערטוועהלטע, כדי וויא זאלען אויך דערהאלטען דיא ישועה וואס איז אין
ישוע המשיח מיט עבנגער הערליכקייט. ¹¹ זיכער איז דאס ווארט; ווארן
ווען מיר מיט איהם שטארבען וועלען מיר אויך מיט איהם לעבען. ¹² ווען
מיר דערטראגען וועלען מיר אויך מיט איהם הערשען, ווען מיר פערלייקנען
וועט ער איינז אויך פערלייקנען. ¹³ ווען מיר זענען אונגעטרייא בלייבט ער
דאך געטרייא, ווארן ער קען זיך וועלכסט נישט פערלייקנען.

¹⁴ דערמאהן וויא אן דינע זאכען, און בעצייג פאר דעם האר'ן אז וויא
זאלען נישט צאנקען איבער ווערטער וואס גאר נישט נוצען, גייערסט צום פערדאר-
בען פון דיא וואס הערען. ¹⁵ פלייסג דיך אז דוא זאלסט דיר בעווייזען
געפריפט צו גאט, איין ארבייטער וואס בעדארף זיך נישט צו שעהמען, וואס
ריכטיג צוטהיילט דאס ווארט פון וואהרהייט. ¹⁶ אפער פערמייד דיא אונזיכר-
דיגע און לעדיגע קעד; ווארן וויא וועלען וואקסען ליבער צו רשעות.
¹⁷ און ווייזער ווארט וועט וויא א קרעכס פרעסען; צווישען וועלכע זענען
הימענעאוס און פילעטוס, ¹⁸ וועלכע האבען זיך געאירט וועגען דער וואהר-
הייט, אינדעם וויא זאגען אז תחת המיתים איז ישוע געשעהען, און וויא
צושטערען דעם גלויבען פון עטליכע. ¹⁹ אפער דער פערסטע גרונד פון גאט
שטעהט, און האט דינען זיגעל, דער האר קענט דיא וואס זענען זיין; און,
לאז איטליכער וואס גענט דעם נאמען פון דעם האר'ן זיך אפטהון פון

¹⁹ ישעיה כו' יג'; במדבר מו' ה'.

ב טימותיוס ב ג

אונגערעכטיגקייט. ²⁰ נון אין א גרויסען הויז איז פארהאנען ניט נאר גאלדענע און זילבערנע כליים, גייערט אויך האלצערנע און ערדישע, און אייניגע צו כבוד, און אנדערע צו שאנד; ²¹ דרום ווען איימיצער וועט זיך רייניגען פון דינע, וועט ער א כלי צו כבוד זיין, געהייליגט, ניצל'יך צו דעם בעל הבית, אנגעברייט צו איטליכעם גוטען ווערק.

²² נון פליה פון דיא גלוסטיגקייטען פון דער יונגענד, אבער נאך גערעדט מיטגייט, גלויבען, ליבע, פרידען מיט דיא וואס רופען אן דעם האר'ן אויס א ריינעם הארץ. ²³ און פערמייד דיא נארישע און אונגעלעהרטע שאלות, ווייל דוא ווייסט אז זיין קריגערייא מאכען. ²⁴ און דער קנעכט פון דעם האר'ן מוז ניט א קריגער זיין, גייערט געלינד צו אלע מענשען, א גוטער לעהרער, וואס קען אפילו שלעכטעס ליידען, ²⁵ וואס קען מיט נידריגקייט שטראפען דיא וואס זעצען זיך דערטוינדער, טאמער וועט גאט זיין געבען תשובה צור דערקענטניס פון דער וואהרהייט, ²⁶ און זיין וועלען אנטריגען ווערען פון דעם געזין פון דעם שטין, ווען אפילו זיין זענען ביים איהם געפאנגען נאך זיין ווילען.

ג ¹ און דאס זאלסט דוא וויסען, אז אין דיא לעצטע טעג וועלען שווערליכע צייטען ווערען. ² ווארין דיא מענשען וועלען זיין ליבהאבער פון זיך זעלבסט, ליבהאבער פון געלד, באריהמער, שטאלץ, לעסטערער, אונגעהארוואס קעגען דיא עלטערן, אונדאנקבאר, אונגהייליג, ³ אכזרים, אונגעטרייע, רבילות זאגער, פארשייטע, אונגייטיג, וואס ליבען ניט דאס גוטע, ⁴ מוסרים, היציג, אויפגע-בלאזען, וואס ליבען דאס פערטניגען מעהר וויא זיין ליבען גאט, ⁵ וואס האבען א געשטאלט פון גאטעספארכט, אבער זיין פערלייקען דיא קראפט דערפון; אויך פון אזעלכע מענשען קעהר דין אפ. ⁶ ווארין פון דינע זענען דיא וואס קריבען אין הייזער אריין, און געמען געפאנגען נארישע פרויען וואס זענען בעלאדען מיט זינד, און זענען פערפיהרט פון פילערלייא גלוסטיגקייטען, ⁷ וועלכע זענען בעשטענדיג לערנער, און קענען קיין מאל ניט קומען צו דער דערקענטניס פון דער וואהרהייט. ⁸ און גלייך וויא זאנעס און נאמבעס האבען זיך קעגען משה דערטוינדער געזעצט, אזוי ווידערזעצען זיך דינע אויך קעגען דער וואהרהייט; וועלכע האבען א פערדארבעטען פער-שטאנד, און זענען פערטוארפען פון דעם גלויבען. ⁹ אבער זיין וועלען ניט ווייטער געהען; ווארין זייגערע נארישקייט וועט געענטליך בעקאפט ווערען צו אלע לייט, אזוי וויא זייגערס איז אויך געווען.

¹⁰ אבער דוא האסט מיר נאכגעפאלגט אין דער לעהרע, אים אויפפיהרען, אים פארנעמען, אים גלויבען, אין דער לאנגמיטיגקייט, אין דער ליבע, אין דער געדולד, ¹¹ אין דיא פערפאלגונגען, אין דיא ליידען, וואס זענען איבער מיר געקומען אין אנטויכנא, אין איקונא, אין לוסטרא; וויא פילע פערפאלד-גונגען איך האב געליטען, און דער האר האט מיר פון אלע מציל געווען. ¹² און אלע מענשען וואס ווילען פרום לעבען אין ישוב המשיח וועלען

פערפאלגט ווערען. ¹³ אבער שלעכטע מענשען און פערפיהרער וועלען בעשטענדיג ערגער ווערען, און וועלען פערפיהרען און פערפיהרט ווערען. ¹⁴ אבער בלייב דא אין דאס וואס דאס האסט געלערנט און אין וועלכע דאס ביסט איבערצייגט; ווארין דאס ווייסט פון וועמען דאס האסט געלערנט, ¹⁵ און אז דאס האסט פון דינע יונגע אויף דאס הייליגע שריפט געקענט, וואס קענען דיר קלוג מאכען צו ישועה דורך דעם גלויבען וואס איז אן ישוע המשיח. ¹⁶ יעדע שריפט איז פון גאט איינגעהויבט, און איז אויף ניצליך צו לעהרע, צו שטראף, צו פערבעסערונג, צו מוסר וואס איז אין גערעכטיג קייט, ¹⁷ כדי דער מאן פון גאט זאל גאנץ זיין און צו איטליכען גוטען ווערק צוברייטעט.

ד ¹ איך בעצייג דיר פאר גאט און פאר ישוע המשיח, דער וועט ריכטען דיא לעבענדיגע און דיא טויטע, און וועגען זיינע אנטפלעקונג און זיין קעניגרייך; ² פערעדיג דאס ווארט, וויא אייפריג אין דער צייט און אויסער דער צייט, שטראף, דערמאהן, טרייסט, אין אלערלייא געדולד און בעלעדרונג. ³ ווארין עס וועט זיין א צייט ווען וויא וועלען ניט פערטראגען געוונדע לעהרע, גייערט נאך זייערע אייגענע גלוסטגיטטען וועלען וויא זיך לעהרער צונויפברענגען, אינדעם זייערע אויערען זענען קעצעלדיג געווארען; ⁴ און וויא קעהרען אונזע זייערע אויערען פון דער וואהרהייט, און קעהרען זיך צו דיא נארישע דער. ⁵ אבער וויא דאס אין אלעם ניקטערן, לייך שלעכטעס, טהוא דאס ווערק פון א מבישר, דערפיל דיין דינסט.

⁶ ווארין איך בין שוין א קרבן נסח, און דיא צייט פון מיין אפשייד איז נאהענט. ⁷ איך האב געשטריטען דעם גוטען שטרייט, איך האב דערפילט דעם לויף, איך האב געהאלטען דעם גלויבען; ⁸ פון אצונד אן איז פאר מיר אפגעלעגט דיא קרוין פון גערעכטיגקייט, וואס דער האר, דער גערעכטע ריכטער, וועט מיר געבען אין יענעם טאג, און ניט נור צו מיר, גייערט אויך צו אלע וואס האבען זיינע אנטפלעקונג געליבט.

⁹ אייל דיר באלד צו מיר צו קומען; ¹⁰ ווארין דעמאס האט מיך פערלאזט אינדעם ער האט דיא איצטיגע וועלט געליבט, און איז אונזעקגענאגען קיין טעסאלאניקא, קרעסקענס קיין גאלאטא, טימוס קיין דלמאטא. ¹¹ לוקאס איז נור מיט מיר. געם טרקוס און ברענג איהם מיט דיר; ווארין ער איז מיר ניצליך צו דעם דינסט. ¹² טיכיקוס האב איך קיין עפעזוס געשיקט. ¹³ ווען דאס קומסט אזוי ברענג מיט דיר דעם מאנטעל וואס איך האב אין טרויאס בייא קארפוס איבערגעלאזט, און אויך דיא ביכער, בפרט דיא פארמענטראלען. ¹⁴ אלעכסאנדער דער קופערשמיד האט מיר פיל שלעכטעס געטהון. דער האר זאל איהם פערגעלטען נאך זיינע מעשים. ¹⁵ פאר דעם היט דאס דיר אויך; ווארין ער האט זיך שטארק דערוידער געזעצט קעגען אונזערע דער. ¹⁶ בייא מיינע ערשטע פערענטפערונג איז קיינער מיט מיר ניט געשטאנען, גייערט וויא האבען מיך אלע פערלאזט. לאז עס וויא ניט צוגעקעכענט

ווערען. ¹⁷ אבער דער האר איז ביא מיר געשטאנען און האט מיך געשטארקט, כדי דאס פֿרעדיגען זאל דורך מיר דערפילט ווערען און אלע גוים זאלען הערען; און איך בין פון דעם מויל פון דעם לייב גערעטעט געווארען. ¹⁸ דער האר וועט מיך רעטען פון איטלעכען שלעכטען ווערק, און וועט מיך בעוואהרען צו גיין הימלישען קעניגרייך; צו דעם וויא דיא הערליכקייט פון עביגקייט צו עביגקייט; אמן.

¹⁹ גרים פֿריסקא און אקווילא, און דאס הויגעוונד פון אנעסיפארוס, ²⁰ צראס טוס איז אין קארנט געבליבען, און טראפֿימוס האב איך איבערגעלאזט קראנק אין מיליטום. ²¹ אייל דיר צו קומען פֿאר דעם ווינטער. עבבולוס גריסט דיר, און פודענס, און לינוס, און קלודיא, און אלע פֿרידער. ²² דער האר זאל מיט דיין גייסט גיין. דיא גנאד וויא מיט אייך.

דער בריף פון דעם

אפאסטעל פולוס צו טיטום.

¹ פולוס, א קנעכט פון גאט און איין אפאסטע, פון ישוע המשיח, נאך דעם גלויבען פון דיא אויסדערנוועהלטע פון גאט און דער דערקענטניס פון דער וואהרהייט וואס איז נאך פרומיקייט, ² אין דער האפנונג פון עביגעם לעבען, וואס גאט דער זאגט גיט ליגען האט מבטיח געווען פון עביגע צייטען, ³ און האט אין זייגע אייגעגע צייטען גיין ווארט אנטפלעקט דורך דעם פֿרעדיגען וואס איז מיר אנפֿערטרויעט נאך דעם געבאט פון גאט אונזערען רעטער, ⁴ צו טיטום מיין וואהרעם קינד נאך דעם געמיינזאמען גלויבען; גנאד און פֿרידען פון גאט דעם פֿאטער און פון ישוע המשיח אונזערען רעטער. ⁵ דעסטוועגען האב איך דיר אין קרעטא איבערגעלאזט, כדי דא זאלסט צורעכט מאכען דאס וואס פֿעהלט, און זאלסט עלצטע אין איטליכער שטאדט בעשטעלען, אזוי וויא איך האב דיר בעפוילען; ⁶ ווען איימיצער איז אונשוולדיג, דער מאן פון אייגעם ווייב, דער האט גלויביגע קינדער, וואס זענען גיט פֿערקלאגט וועגען שטענדיכעם לעבען און זענען גיט ווידערשפעניג, ⁷ ווארין דער אויפֿעהער מוז אונשוולדיג גיין, אלס א פֿערנוואלטער פון גאט, גיט הויכמיטיג, גיט זאך־גיג, גיט קיין ווייזוויפֿער, גיט קיין שלעגער, גיט גייציג נאך שטענדיכען געווינקט, ⁸ גייצרט א מבנים אורח, א ליבהאפער פון גוטען, פֿערשטענדיג, גערעכט, הייליג, מעסיג; ⁹ וועלכער האלט פֿעסט דאס פֿערזוכערטע ווארט נאך דער לעהרע, כדי ער זאל קענען אויך ווארען אין דיא געווינדע לעהרע און דיא ווידערשפֿערעכער איבערצייגען.

¹⁰ ווארין פילע זענען ווידערשפעניגער פלוידערער און בעטריגער, בעוונדער
דיא פון דער בעשגייירונג; ¹¹ וואס מען בעדארף וויא דאס מויל פערשטאפען,
וועלכע פערקעהרען גאנצע הייזער, אינדעם וויא לעהרען דאס וואס איז נישט
קעכט פון וועגען שטענדיכען געווינסט. ¹² איינער פון וויא ווייזער אייגענער
נביא האט געזאגט,

דיא קרעטער זענען בעשטענדיג ליגער, חיות רעות, פוילע בייכער.
¹³ ריזעס צייגנים איז וואהר. דעסטוועגען שטראף וויא שארף, כדי וויא זאלען
שטארק ווין אים גלויבען, ¹⁴ און זאלען נישט אכטונג געבען אויף יודישע
מעשות און געבאטע פון מענשען וואס קעהרען וך אפ פון דער וואהרהייט.
¹⁵ אלע זאכען זענען ריין צו דיא ריינע; אבער צו דיא בעפלעקטע און אונגלוי-
ביגע איז קיין זאך ריין, גייערט ווייזער פערשטאנד און אויף ווייזער געוויסען
זענען בעפלעקט. ¹⁶ וויא בעהויפטען אז וויא קענען גאט, אבער וויא פער-
לייקען איהם אין ווייזערע מעשים, און זענען אונזינדיג און ווידערשפעניג
און פערטוארפען פון איטליכען גוטען ווערק.

ב ¹ נון ווא זאלסט קעדען דיא זאכען וואס פאסען צו דיא געזונדע לעהרע;
² אז דיא גלויבע זאלען ווין ניקטערן, ערנסטהאפט, פערשטענדיג, געוונד-
אים גלויבען, אין ליבע, אין געדולד. ³ אזוי אויף אז דיא אלטע פרויען זאלען
וך הייליג אויפפיהרען, זאלען נישט רבילות זאגען, נישט פיל וויין טרונקען, גייערט
זאלען לעהרערין פון גוטען ווין; ⁴ כדי וויא זאלען דיא יונגע פרויען פער-
שטענדיג מאכען, אז וויא זאלען ליבען ווייזערע מענער און ווייזערע קינדער,
⁵ און זאלען פערשטענדיג ווין, ריינע, הויזהאלטער, גיטיג, אונטערשטעניג צו
ווייזערע אייגענע מענער, כדי דאס ווארט פון גאט זאל נישט געלעסטערט
ווערען.

⁶ אויף דיא יונגע מענער וויא מזהיר אז וויא זאלען פערשטענדיג ווין; ⁷ און
ווייז דיא אין אלע זאכען א ביישפיל פון גוטע ווערק, אין דער לעהרע אויף
פערדארבענהייט, ערנסט, ⁸ געזונדעס און אונפערשולדיגטעס ווארט, כדי דער
וואס זעצט וך דערווידער זאל פערשעהקט ווערען, אינדעם ער האט קיין
שלעכטעס וועגען אונז צו זאגען. ⁹ וויא מזהיר אויף דיא קנעכט אז וויא
זאלען אונטערשטעניג ווין צו ווייזערע אייגענע העררען, וואוילגעפעלען ווין אין
אלע זאכען, נישט אקעגענערדען, ¹⁰ נישט גנבענען, גייערט בעווייזען אלערליי
גוטען גלויבען כדי וויא זאלען אין אלע זאכען דיא לעהרע פון גאט
אונזערען קעטער צירען.

¹¹ ווארין דיא גנאד פון גאט וואס ברענגט ישועה צו אלע מענשען איז
אנטפלעקט געווארען. ¹² און ווא לעהרט אונז אז מיר זאלען פערלייקען
דאס רשעות אין דיא וועלטליכע גלוסטען און זאלען לעבען פערשטענדיג און
גערעכט און פרום אים איצטיגען צייטאלטער; ¹³ און זאלען ווארטען אויף
דיא געפענשטע האפנונג און דער אנטפלעקונג פון דעם כבוד פון דעם
גרויסען גאט און ישוע המשיח אונזערען קעטער; ¹⁴ וועלכער האט וך אליין

טיטוס ב ג

פאר אונז געגעבען, כדי ער זאל אונז אויסלעזען פון אלע אנגעכטונקייט, און זאל צו זיך רייניגען איין אויסדערטועהלטעם פאלק וואס איז אייפריג פאר גוטע ווערק. ¹⁵ דינע זאכען רעד און זייא מזהיר און שטראף מיט אלערלייא מאכט. לאז דיה קיינער נישט פערזאכטען.

ג ¹ דערמאן זייא אז זייא זאלען אונטערטעניג זיין צו הערשאפטען און מעכטע, געהארבען צו דיא געוועלטיגער, אנגעברייט צו איטלעכען גוטען ווערק. ² זייא זאלען פון קיינעם נישט שלעכטעס רעדען, נישט קריגעריש זיין, גייערט נאכגעבענדיג, און זאלען אלערלייא זאנפטמיטיגקייט פשוויווען צו אלע מענשען. ³ ווארין אויף מיר זענען אמאל אונפערשטענדיג געווען, ווידער-שפעניגע, פערפיהרט, דינער פון גלוסטען און פערשידענע פערנניגען, און האבען אין רשעות און קנאה געלעבט, ווידריג, איינער פון דעם אנדערען פערהאסט. ⁴ אבער ווען דיא גיטיגקייט פון גאט אונזערעם רעטער און זיינע ליבע צו מענשען האבען זיך פשוויווען, ⁵ נישט דורך מעשים פון געכעכטונקייט וואס מיר האבען געטהון, גייערט נאך זיינער פארעמעהרציגקייט האט ער אונז גערעטעט דורך דעם וואשען פון דער ווידערגעבורט און דער דערגייער-רונג פון דעם רוח הקודש; ⁶ וואס ער האט אויף אונז רייכליך אויסגעגאסען דורך ישוע המשיח אונזערעם רעטער, ⁷ כדי מיר זאלען געכעכטפערטיגט ווערען דורך זיינע גנאה, און זאלען יורשים ווערען נאך דער האפנונג פון עביגען לעבען.

⁸ זיכער איז דאס ווארט, און איך וויל אז דא זאלסט דינע זאכען פעסט זענען, כדי דיא וואס האבען אן גאט געגלויבט זאלען אכטונג געבען אין גוטע ווערק פאראנצוגעהען. דינע זאכען זענען גוט און ניצליך צו מענשען. ⁹ אבער פערמייד נארישע שאלות און יחוס ספרים און געזאנק און מחלוקת וועגען דעם געזעץ, ווארין זייא זענען אונגינצליך און אומזוסט. ¹⁰ א מאן וואס איז איין אפיקורוס זאלסט דא נאך דיא ערשטע און צווייטע ווארנונג אויסמיידען, ¹¹ ווייל דא ווייסט אז אזעלכער איז פערקעהרט און זינדיגט, אינדעם ער פערשולדיגט זיך זעלבסט.

¹² ווען איך וועל צו דיר שיקען ארטעמאס אדער טיכיקוס אייל דיה צו מיר צו קומען קיין ניקאפאליס; ווארין איך האב בעשלאסען דארט איבערצוי-ווינטערן. ¹³ שיק אייפריג פארנווערטס זענאס דעם יועץ און אפאלאס אויף זייערע ריינע, כדי עס זאל זייא גאר נישט פעהלען. ¹⁴ און לאזען דיא אונזערע אויף לער-נען אין גוטע ווערק פאראנצוגעהען פאר דעם וואס מען געמיג פערנארף, כדי זייא זאלען נישט אהן פרוכט זיין.

¹⁵ אלע וואס זענען מיט מיר גריסען דיה. גרים דיא וואס ליבען אונז אים גלויבען.

גנאה זאל זיין מיט אייך אלע.

דער בריוו פון דעם אפאסטעל פולוס צו פילעהימון.

¹ פולוס א געפאנגענער פון ישוע המשיח, און טימותיוס דער ברודער, צו פילעהימון אונזער געליבטען און מיטארבייטער, ² און צו אפפא דער שטועסטער, און צו ארכיפוס אונזער מיטשטרייטער, און צו דער קהלה וואס איז אין גיין הויז; ³ גנאד וויא מיט אייך און ברודען פון גאט אונזערען פאטער און פון דעם הארץ ישוע המשיח.

⁴ איך דאנק בעשטענדיג מיין גאט, ווען איך געדענק דיר אין מינע געבער טען. ⁵ אינדעם איך הער וועגען דינע ליבע און דיין גלויבען וואס דו האסט צום הארץ ישוע און צו אלע הייליגע; ⁶ כדי דיא געמיינשאפט פון דיין גלויבען וואל מעכטיג ווערען אין דער דערקענטניס פון אלעם גוטען וואס איז אין אונז צום משיח. ⁷ ווארין איך האב פיל פרייד און טרייסט געהאט וועגען דינע ליבע, ווייל דיא הערצער פון דיא הייליגע זענען דורך דיר דערקוויקט געווארען, ברודער.

⁸ דעסטוועגען האטשע איך האב פיל פרייהייט אין משיח אז איך וואל דיר געביטען וואס געהערט זיך, ⁹ אבער פון וועגען דער ליבע בעט איך דיר ליבער, אינדעם איך בין אנעלכער וויא פולוס דער אלטער, און אצונד אויך א געפאנגענער פון ישוע המשיח, ¹⁰ איך בעט דיר וועגען מיין ווילן אנעסימוס, דעם איך האב געווינען אין מינע קעטען; ¹¹ וועלכער איז פריי הער אונגיזליך צו דיר געווען, אבער אצונד ניצליך צו דיר און אויך צו מיר. ¹² דעם האב איך צו דיר צוריקגעשיקט, איהם זעלכסט, דאס איז מיין אייגענעם הארץ. ¹³ וועלכעם איך האב געוואלט בייא מיר זעלכסט האלטען. כדי ער וואל מיר פאר דיר אין דיא קעטען פון דער בשורה טובה בעדינען, ¹⁴ אבער אהן דינע מיינונג האב איך גאר ניט געוואלט טהון, כדי דיין גוטעם וואל ניט געוואונגען ווין, גייערט פון גוטען ווילען.

¹⁵ ווארין אפשר איז ער דעסטוועגען פון דיר פאר א צייט אפגעזונדערט געווארען, כדי דו וואלטסט איהם בעקומען אויף ציג; ¹⁶ ניט מעהר אלס א קנעכט, גייערט העכער וויא א קנעכט, אלס א געליבטען ברודער, בעזונדער צו מיר, אבער פיל מעהר צו דיר אים פלייש און אויך אים הארץ. ¹⁷ דרום ווען דו האלטסט מיר פאר א חבר, אזוי געם איהם אויף וויא מיר. ¹⁸ און ווען ער האט דיר געפעס אונזעכט געטהון, אדער ער איז דיר געפעס שולדיג, רעכען דאס צו מיר. ¹⁹ איך פולוס שרייב עס מיט מינע אייגענע האנד, איך וועל עס בעזאהלען; האטשע איך וואג דיר ניט אז דו ביסט אויך דיר זעלכסט צו מיר שולדיג. ²⁰ יא ברודער, לאז מיר איבער דיר פרייען אים הארץ; דערקוויק מיין הארץ אים משיח.

פילעהמון עברים א

²¹ אים פערטרויען אין גיין געהארקען שרייב איך דיר, אינדעם איך וויל
אז דאס וועט אפילו מער טהון וויא איך זאג. ²² און גלייכצייטיג ברייט מיר
אויף אן א דירה; טארן איך האב אז דורך איינער געבעטען וועל איך צו
אייך געגעבען ווערען.

²³ עפאפראם מיין מיטגעפאנגענער אין וועלכעם גריסט דיר, און
מארקוס, און אריסטארכוס, און דעמאס, און לוקאס, מינע מיטאריסטער
²⁴ דאס גאנצער פון דעם הארץ וועלכעם וועל איך גיין מיט איינער גיין.

דער בריף צו דיא עברים.

¹ גאט, דער האט פארצייטען אין פילע חלקים און אויף פילערלייא אופנים
געקעט צו דיא אבות דורך דיא נביאים, ² האט אים ענד פון דינע טעג
צו אונז געקעט דורך דעם וועלכען ער האט צום יורש פון אלעם געשטעלט,
דורך וועלכעם האט ער אויך דיא וועלכען געמאכט. ³ וועלכער איז דער גלאנץ
פון וועלכעם האט ער דיא געשטעלט פון וועלכעם וועלכען, און דערהאלט
אלע זאכען דורך דעם ווארט פון וועלכעם קראפט, ווען ער האט דיא רייניגונג
פון וועלכעם האט ער וועלכען געגעט צו דיא רעכטע האנד פון דער
מאנעסטעט אין דער הייז, ⁴ אינדעם ער איז אזוי פארטריבענער געווארען
וויא דיא מלאכים, אז ער האט א פיל געגעבען נאמען וויא וועלכעם.

⁵ ווארן צו וועלכען פון דיא מלאכים האט ער אמאל געזאגט,
דאס ביסט מיין וועלכען, היינט האב איך דיר געבוירען?

און ווידער,

איך וועל צו איהם וועלכען צום פאטער, און ער וועט צו מיר וועלכען
צום וועלכען?

⁶ און ווען ער ברענגט ווידער דעם פאטער אין דער וועלכען זאגט ער,
און לאזען אלע מלאכים פון גאט צו איהם וועלכען בייען.

⁷ און וועלכען דיא מלאכים זאגט ער,

וועלכער מאכט וועלכע מלאכים רוחות

און וועלכע דיער א פלאם פון פייער.

⁸ אבער וועלכען דעם וועלכען זאגט ער,

דיין שטחל א גאט איז פון עבינקייט צו עבינקייט,

און דאס סעפטער פון גראדעייט איז דאס סעפטער פון וועלכען

געניגרייך.

⁶ תהלים עז' ו'.

תהלים ב' ז': שמואל ב' ז' יד'.

⁶⁸ תהלים ח' ה'.

תהלים קד' ד'.

עברים א ב

⁹ דוא האסט גערעכטיגקייט געליבט און אינגערעכט געהאפט,
דרום האט דיה, א גאט, דיין גאט מיט דעם געהל פון פרייד
געוואלכט מעהר וויא דייער חברים.

¹⁰ און

דוא, א האר, האסט אים אנהייב דיא ערד געגרינדעט,
און דיא הימעל זענען דיא ווערק פון דייער הענד;
¹¹ וויא וועלען פערלויבען ווערען אפער דוא בלייבסט;
און וויא אלע וועלען וויא א קלייד אלט ווערען,
¹² און וויא א מאנטעל וועסט דוא וויא אויפראלען,
וויא א קלייד וועלען וויא אויך פערנוועקסעלט ווערען;
אפער דוא ביסט דערנעלביגע, און דייער יאהר וועלען נישט פערגעהען.
¹³ אפער צו וועלכען פון דיא מלאכים האט ער אמאל געזאגט,
ווייז צו מייער רעכטע האנד,

ביז איך וועל דייער פינד מאכען פאר א פוסגענקעל צו דייער פיס?
¹⁴ זענען וויא נישט אלע בעדיגענדיגע גייסטער, אויסגעשיקט צו א דינסט ווענען
דיא וואס וועלען ישועה ירשענען?

¹ דעסטוועגען מוזען מיר נאך מעהר אכטונג געבען צו דיא זאכען וועלכע
מיר האבען געהערט, דערמיט מיר זאלען נישט אמאל אפפאלען. ² ווארין ווען
דאס ווארט וואס איז דורך מלאכים גערעט געווארען איז פערסט געווען,
און געדע איבערטערטונג און ווידערשפעניגקייט האט א גערעכטע פער-
געלטונג דערהאלטען. ³ וויא אזוי וועלען מיר אנטרינען ווען מיר פערנאכלעסיגען
אזוי גרויסע ישועה? וואס איז אים אנהייב דורך דעם הארץ געזאגט געווא-
רען, און איז צו אונז בעשטעטיגט דורך דיא וואס האבען עס געהערט,
⁴ אינדעם גאט האט מיטגעצייגט מיט צייכען און וואונדער און פילערלייא
גבורות און אויסגעטהיילטע מתנות פון דעם רוח הקודש נאך וויילען.
⁵ ווארין נישט צו מלאכים האט ער אונטערטעניג געמאכט דיא קומענדיגע
וועלט פון וועלכער מיר נעדען. ⁶ אפער איימיצער האט אויף א געוויסען ארט
בעצייגט און געזאגט,

וואס איז דער מענש או דוא זאלסט אן איהם געדענקען?

אדער דער בן אדם או דוא זאלסט איהם בעווענען?

⁷ דוא האסט איהם אביסעל נידריגער געמאכט וויא דיא מלאכים
מיט הערליכקייט און כבוד האסט דוא איהם געקריינט.

און האסט איהם געזעצט איפער דיא ווערק פון דייער הענד,

⁸ דוא האסט אלע זאכען אונטערטעניג געמאכט אונטער ווייע פיס.

ווארין ווען ער האט אלע זאכען צו איהם אונטערטעניג געמאכט, האט ער קיין
נאך איבערגעלאזט וואס איז נישט צו איהם אונטערטעניג. אפער איזנוד זעהען
מיר נאך נישט אלע זאכען צו איהם אונטערטעניג געמאכט; ⁹ אפער מיר זעהען

¹³ תהלים קי' א' ¹³

¹⁰⁻¹² תהלים קד' כו'-כח' ¹⁰⁻¹²

^{8,9} ח' ז' ח' ^{8,9}

^{9,8} תהלים ח' ה'-ו' ^{9,8}

עברים ב ג

ישוע, דער איז אביסעל נידריגער געמאכט וויא דיא מלאכים דורך דעם ליידען פון דעם טויט מיט הערליכקייט און כבוד געקריינט, אז ער זאל דורך דער גנאד פון גאט דעם טויט פערוועקען פאר יעדען מענטשען.

¹⁰ ווארין עס האט צו איהם געפאסט וואס אלעס איז פון זיינעטוועגען און אלעס איז דורך איהם, אינדעם ער האט געבראכט פילע זיהן צו הערליכקייט, אז ער זאל דורך ליידען דעם פירשט פון זייערע ישועה פאלקאמען מאכען. ¹¹ ווארין דער וועלכער הייליגט און דיא וואס זענען געהייליגט זענען אלע פון איינעם; דעסטוועגען שעהמט ער זיך נישט ער זאל וויא רופען ברידער ¹² און זאגען.

איה וועל דיין נאמען צו מיינע ברידער אנטאגען.
אין מיטען פון דער פערזאמלונג וועל איה דיה לויבען.

¹³ און ווידער,

איה וועל אויף איהם פערטרויען.

און ווידער,

זעה איה און דיא קינדער וואס גאט האט מיר געגעבען.

¹⁴ דרום ווייל דיא קינדער האבען א טהייל אין פלייש און בלוט, אזוי האט ער אויף אין וויא א טהייל גענומען, כדי ער זאל דורך דעם טויט צושטערען דעם וואס האט דיא מאכט פון דעם טויט, דאס איז דעם שטין. ¹⁵ און זאל געפרייען דיא וואס דורך דער פארבאט פון דעם טויט זענען זייער גאנצעס לעבען צו קנעכטישאפט אינטערנארפען געווען. ¹⁶ ווארין ער געמט נישט אן זיך דיא גאטור פון דיא מלאכים, גייערט דעם זאמען פון אברהם געמט ער אן. ¹⁷ דעסטוועגען האט ער בעדארפט אין אלעם גלייך צו זיינע ברידער ווערען, כדי ער זאל פארעמקערציג זיין און א געטרייער כהן גדול אין דיא זאכען וואס געהערען צו גאט, מכפר צו זיין דיא זינד פון דעם פאלק. ¹⁸ ווארין אינדעם ער האט אליין געליטען, און איז געפריפט געווארען, קען ער העלפען דיא וואס זענען געפריפט.

ג ¹ דעסטוועגען, הייליגע ברידער, חברים פון דיא הימלישע בערופונג, בער טראכט דעם אפאסטעל און כהן גדול פון אונזערען בעקענטנים, ישוע, ² וועלכער איז געטרייא געווען צו דעם דער האט איהם איינגעשטעלט, וויא אויף משה אין זיין גאנצען הויז. ³ ווארין דויער איז חשוב געהאלטען פאר גרעסערע הערליכקייט וויא משה, אזוי וויא דער וואס האט דאס הויז געבויגט האט מעהר כבוד וויא דאס הויז. ⁴ ווארין אימליכעס הויז איז פון איימיצען געבויגט, אבער דער וואס האט אלעס געבויגט איז גאט. ⁵ און משה איז אנדאי געטרייא געווען אין זיין גאנצען הויז וויא א דיער, פאר איין גדות פון דיא זאכען וואס זאלען גערעט ווערען. ⁶ אבער דער משיח אלס א זיהן איבער זיין הויז; וועמעס הויז זענען מיר, ווען מיר האלטען פערסט דעם בטחון און דעם לויב פון אונזערע האפנונג ביז צום סוף.

ישעיה ח' יז, יח, ¹³

תהלים כב' כג, ¹²

עברים ג ד

⁷ דעסמטועגען אזוי וויא דער רוח הקודש זאגט,

היינט ווען איהר וואלט זיין קול הערען,

⁸ פערהארטעט נישט אייגערע הערצער אזוי וויא אין מריבה,

איש טאג פון מסה אין דער מדבר,

⁹ ווען אייגערע אבות האבען מיר געפריפט אין פרויכערען,

און האבען געזעהען מיינע ווערק פיגערציג יאהר.

¹⁰ דעסמטועגען האב איך געזעענט אויף דיועס דור,

און האב געזאגט, וויא אירען זיך בעשטענדיג אין זייער הארץ,

און וויא האבען נישט דערקאנט מיינע וועגע;

¹¹ אזוי וויא איך האב געשווארען אין מיין צארן,

זיין זאלען נישט צו מיינע מנוחה אריינקומען.

¹² זעהט צו, ברודער, אז עס זאל נישט אמאל אין קיינעם פון אייך א שלעכט-

טעם הארץ זיין פון אונגלויבען, אינדעם איהר אפגעהרט אייך פון דעם

לעבענדיגען גאט; ¹³ זייערע ווארנט איינער דעם אנדערען טעגליך, אזוי

לאנג עס הייסט היינט, כדי קיינער פון אייך זאל נישט פערהארטעט ווערען

דורך דער פערפיהרונג פון דער וינר. ¹⁴ ווארן מיר זענען טהיילגעמער פון משיח

געווארען, ווען מיר האלטען פֿעסט דעם אנהייב פון אונזערען בֿטחון ביז צום

סוף. ¹⁵ דערזוייל עס איז געזאגט.

היינט ווען איהר וואלט זיין קול הערען,

פערהארטעט נישט אייגערע הערצער אזוי וויא אין מריבה.

¹⁶ ווארן וועלכע האבען געהערט און האבען געקריגט? האבען דען נישט אלע

וואס זענען פון מצרים ארויסגעגאנגען דורך משה? ¹⁷ און איבער וועלכע

האט ער זיך געזעענט פיגערציג יאהר? איז עס נישט געווען איבער דיא וואס

האבען געווינדעט, פון וועלכען דיא פֿגרים זענען געפאלען אין דער מדבר?

¹⁸ און צו וועלכע האט ער געשווארען אז זיין זאלען נישט צו זיינע מנוחה

אריינקומען, ווען נישט צו דיא וואס האבען ווידערגעשפעניגט? ¹⁹ און מיר

זעהען אז זיין האבען נישט געקענט אריינקומען וועגען אונגלויבען.

ד ¹ יִדְרוּם לֹאזֶען מִיר פֿאַרְכֻּטֶען, דערזוייל עס בלייבט נאך א הבטחה אז

מיר זאלען אין זיינע מנוחה אריינקומען, אז קיינער פון אייך זאל פֿערזאמען.

² ווארן דיא בשורה טובה איז אויך געפֿרעדיגט צו אונז אזוי וויא צו זענע;

אבער דאס ווארט פון דעם בעריכט האט זיין נישט גענוצט, ווייל עס האט זיך

נישט פֿעראייניגט מיט גלויבען וועגען דיא וואס האבען עס געהערט. ³ ווארן מיר

וואס האבען געגלויבט קומען אריין אין דער מנוחה, אזוי וויא ער האט געזאגט,

אזוי וויא איך האב אין מיין צארן געשווארען,

אז זיין זאלען נישט צו מיינע מנוחה אריינקומען;

ווען אויך דיא ווערק זענען פון דער גרינדונג פון דער וועלט געווארען.

⁴ ווארן אויף איין אָרט האט ער אזוי געזאגט וועגען דעם זיבענצנטן טאג,

¹⁵ תהלים צה' ו' ח'.

⁷⁻¹¹ תהלים צה' ו' יא'.

עברים ד ה

און גאט האט גערוקט דעם זיבענטען טאג פון אלע זיינע ווערק; ⁵ און דא ווידער, וויא זאלען ניט צו מיינע מנוחה אריינקומען. ⁶ דרום אינדעם עס בלייבט אז עטליכע זאלען דרינגען אריינקומען, און דיא צו וועלכע דיא גוטע בשורה איז צוגעשט געפרעדיגט געווארען זענען ניט אריינגעקומען דורך אונגעהארנאם. ⁷ ווידער ער בעשטימט איין אנדערען טאג, ווען ער האט אין דור נאך אזוי א לאנגע צייט געוואנט, גלייך וויא שוין אויפגען איז געוואנט געווארען.

היינט ווען איהר וועט זיין קול הערען.

פערהארטעט ניט איינער הערצער.

⁸ ווארין ווען יהושע וואלט וויא רוח געגעבען, וואלט ער ניט פון איין אנדערען טאג גערעט. ⁹ אזוי דען עס בלייבט א שבת פאר דעם פאלק פון גאט. ¹⁰ ווארין דער וועלכער איז אין זיינע מנוחה אריינגעקומען דער האט אויך אליין פון זיינע ווערק גערוקט, וויא גאט האט פון זיינע אייגענע. ¹¹ דרום לאזען מיר דען מיט ערנסט טראכטען אין גענע מנוחה אריינצוקומען, כדי מיינער זאל ניט פאלען נאך דעם וועלכען ביישפיל פון אונגעהארנאם. ¹² ווארין דאס ווארט פון גאט איז לעבעדיג און קרעפטיג און שארפער וויא א צווייאשגידדיגע שווערט, און דרינגט דורך בוי צו דער צוטהילונג פון נשמה און גייסט, פון גלידער און מארק, און ריכטעט דיא געדאנקען און טראכטען פון דעם הארץ. ¹³ און מיינע בעשעפעניס איז פאר איהם פערבאר גען, גייצט אלע זאכען זענען נאקט און אויפגעדעקט פאר דיא אויגען פון דעם מיט וועלכעם מיר האבען צו טהוין.

¹⁴ דרום אינדעם מיר האבען א גרויסען כהן גדול וועלכער איז דיא הימל דורכגעגאנגען, ישוע דעם זעהן פון גאט, לאזען מיר אונזער בעקענטניס פערסט האלטען. ¹⁵ ווארין מיר האבען ניט א כהן גדול דער קען ניט מיטלייד האבען מיט אונזערע שטאכטייטען, גייצט דער איז אין אלע זאכען געפריפט געווארען גלייך וויא מיר, אבער אהן וינר. ¹⁶ דרום לאזען מיר מיט א בטחון צוטרעטען צו דעם שטוהל פון דער גנאה, כדי מיר זאלען בארעמטערציגקייט דערהאלטען, און זאלען גנאד געפינען אונז צו העלפען אין דיא רעכטע צייט.

ה ¹ ווארין איטליכער כהן גדול וואס איז פון צווישען מענשען גענומען, איז פאר מענשען איינגעשטעלט אין דיא זאכען וואס געהערען צו גאט, כדי ער זאל מקריב זיין מנחות און זבחים פאר וינר. ² וועלכער קען מיטלייד האבען מיט דיא אונטויסענדיגע און פערזאנלע, ווייל ער איז אויך אליין מיט שטאכטייטען ארומגערינגעלט; ³ און דעסמוועגען מוז ער גלייך וויא פאר דעם פאלק, אזוי אויך פאר זיך זעלבסט מקריב זיין. ⁴ און מיינער געמט ניט צו זיך זעלבסט דעם פבור, גייצט ווען ער איז פון גאט גערופען, גלייך וויא אויך אהרן. ⁵ אזוי האט אויך דער משיח זיך זעלבסט ניט פערטערליכט א כהן גדול

⁷ תהלים צח' ז' ח' .

⁵ תהלים צח' יא' .

⁴ בראשית ב' ב' .

עברים ה ו

צו ווערען, גייערט דער וועלכער האט צו איהם געזאגט,
ווא ביסט מיין ווהן, היינט האב איך דיר געבוירען.

⁶ גלייך וויא ער זאגט אויף אויף איין אנדערען ארט,

ווא ביסט א כהן אויף עפיג נאך דער ארדנונג פון מלביצ'דק.

דער האט אין דיא טעג פון זיין פלייש געבעט אין בקשות אויפגעבראכט מיט
שטארק געשרייא און שרעקען, צו דעם וועלכער האט איהם געקענט מציל זיין
פון דעם טויט, און איז וועגען זיין וראת שמים דערהערט געווארען; ⁸ אפילו
ער איז געווען א ווהן האט ער דאך געהאנדלט געלערנט דורך דיא זאכען
וואס ער האט געליטען. ⁹ און ער איז פאלקאמען געווארען, און איז דער
שטיפטער פון עבינע ישועה געווארען צו אלע וואס הערען איהם צו,
¹⁰ אינדעם ער איז פון גאט א כהן גדול נאך דער ארדנונג פון מלביצ'דק
געוועזען געווארען.

¹¹ וועגען וועלכעס מיר האבען פיל צו רעדען דאך איז עס שווער אויסצולע-
גען, אינדעם איהר זענט אים הערען שווער געווארען. ¹² ווארין איהר האט
געזאלט וועגען דער צייט לעהרער זיין, אבער איהר בעדארפט ווידער אז
איימיצער זאל אייך לעהרען וואס זעגען דיא עקרים פון דעם אנהייב פון דיא
רעד פון גאט, און איהר זענט געווארען דיא וואס בעדארפען מילך, גיט
שטארקע שפייז. ¹³ ווארין איטליכער וואס איז דערנעהרט פון מילך איז אהן
פערפאהרען אים ווארט פון גערעכטיגקייט, ווארין ער איז א וויגענדיגעס
קינד; ¹⁴ אבער שטארקע שפייז איז פאר דיא גרוואקסענע מענשען, וועלכע
זעגען דורך דער איבונג פון געברויך צווישען גוטעס און שלעכטעס אונטערשיידען.

¹ דעסטוועגען לאזען מיר איבערלאזען דעם אנהייב פון דער לעהרע פון
משיח, און לאזען מיר ווייטער געהען צו דער פאלקאמענהייט, און לאזען
מיר גיט נאך אמאל א גרונד פון תשובה פון טויטע ווערק לעגען, און פון
גלויבען אן גאט, ² און פון דער לעהרע פון טבילות און פון סמיכת ידים,
פון תחית המתים, און פון דעם עבינען משפט. ³ און דאס וועלען מיר מוזן
מיט גאטעס ווילען. ⁴ ווארין עס איז אונזעגליך אז דיא וואס זעגען אמאל
דערלייכטעט געווארען, און האבען א טעם געהאט פון דיא הימלישע מתנה,
און א טהייל גענומען פון דעם רוח הקודש, ⁵ און האבען א טעם געהאט
פון דעם גוטען ווארט פון גאט און דיא קרעפטען פון עולם הבא, ⁶ ווען זיין
זעגען דאך אפגעפאלען, אז זיין זאלען זיין ווידער אמאל דערגייערען צו
תשובה, אינדעם זיין קרייציגען צו זיך אליין דעם ווהן פון גאט, און
מאכען איהם געענטליך צו שאנד. ⁷ ווארין דיא ערד וואס טרינקט איין דעם
רעגען וואס קומט אפט דרויף, און ברענגט ארויס קרייטער גיזליך פאר דיא
דורך וועלכע זי איז אויך בעארבייט בעקומט ברקה פון גאט; ⁸ אבער דיא
וואס ברענגט ארויס דערנער און דיסטלען איז פערווארפען און איז גאהענט
צום פלוך, וועמעס סוף איז פערברענט צו ווערען.

תהלים ב' ו', קו' ד'

⁹ אָפּער, געליבטע, מיר זענען פֿערזיכערט וועגען אייך אויף פֿעסערע זאכען
און דיא וואס געהערען צו ישוּעה, ווען אפילו מיר רעדען אזוי. ¹⁰ ווארין גאט
איז נישט אונגערעכט אז ער זאל פֿערגעסען איינערע ווערק און דיא ליבע וואס
אייהר האט פֿענוינען צו זיין נאמען, אינדרעם אייהר האט דיא הייליגע פֿעדינט,
און וויא נאך פֿעדינט. ¹¹ אָפּער מיר ווינשען אז איטליכער פון אייך זאל דיא
וועלכע אייפֿרינקייט פֿענוינען צו דעם גאנצען בֿטחון פון דער האפנונג ביי
צום ענד; ¹² בדי אייהר זאלט נישט פויל ווערען, גייערט נאכפאלגער פון דיא
וועלכע דורך גלויבען און געדולד דיא בֿטחות נרשענען.

¹³ ווארין ווען גאט האט מבטח געווען צו אברהם, אינדרעם ער האט נישט
געקענט בייא קיין גרעסערען שווערען, האט ער בייא זיך אליין געשוואוירען
¹⁴ און געזאגט, געוויס וועל איך זיך פֿענשען און געוויס וועל איך זיך פֿער-
מעהרען. ¹⁵ און ווען ער האט אזוי מיט געדולד אויסגעהארט, האט ער דיא
בֿטחות דערהאלטען. ¹⁶ ווארין מענשען שווערען בייא דעם גרעסערען, ווייל
דיא שבוּעה צו פֿעשטעמונג איז צו וויא איין ענד פון אלע קעגענרעדען.
¹⁷ דריבער גאט, ווען ער האט געוואלט נאך מעהר פֿענוינען צו דיא יורשים
פון דער בֿטחה אז ווינע געהע פֿערענדערט זיך נישט, האט זיך געשטעלט אלס
פֿערמיטלער מיט א שבוּעה; ¹⁸ בדי דורך צווייא אונפֿערענדערליכע זאכען,
אין וועלכע עס איז אונמעגליך אז גאט זאל לייקנען, זאלען מיר א שטארקען
בֿטחון האבען, מיר וועלכע זענען אנטריגען אז מיר זאלען פֿעסט האלטען דיא
האפנונג וואס איז פֿאר אונז געזעצט. ¹⁹ וועלכע האפנונג מיר האבען אלס איין
אנקער צו אונזערע נשמה, ויכער און פֿעסט, און וואס געהט אריין אינעוועניג פון
דעם פֿרוכט; ²⁰ וואו אהין ישוּע אלס א פֿארלויפער איז פֿאר אונז אריינגעגאנגען,
אינדרעם ער איז א כהן גדול אויף עביג געווארען נאך דער אָרדנונג פון מלביצדק.
ז ווארין דזער מלביצדק, דער מלך פון שלם, א כהן פון דעם אויבערשטען
גאט, וועלכער האט אברהם פֿעגעגענט ווען ער האט צוריקגעקעהרט פון
דעם שלאגען פון דיא מלכים, און האט איהם געפֿענשט; ² צו וועלכען
אברהם האט אויך מעשר פון אלעם אפגעטהיילט, דער הייסט צוגערשט אויף
טייטש קעניג פון גערעכטיגקייט, און דערנאך אויף קעניג פון שלם, וואס
הייסט קעניג פון פֿרידען; ³ אָהן פֿאטער, אָהן מוטער, אָהן ספֿר היחש, דער
האט קיין אָנהייב פון טעג אין נישט קיין סוף פון לעבען, אָפּער וועלכער איז
גלייך צום ווען פון גאט, בלייבט פֿעשטענדיג א כהן.

⁴ און אייהר זעהט וויא גרויס איז דזער געווען, צו וועלכען דער עלטער-
פֿאטער אברהם האט מעשר פון דעם רויב געגעבען. ⁵ און דיא וואס זענען פון
דיא קינדער פון לוי האבען דיא כהונה דערהאלטען, און האבען א געבאט
זייא זאלען מעשר געמען פון דעם פֿאלק נאך דעם געזעץ, דאס איז פון
זייערע פֿרידער, אפילו זייא קומען ארויס פון דיא לענדען פון אברהם;
⁶ אָפּער דער וועלכער שטאמט נישט אפ פון זייא האט מעשר פון

בראשית יד' יח' כ'.

בראשית כב' וי'.

אברהם גענומען, און האט געבענישט דעם וואס האט דיא הכחות געהאט. יא און אהן שום ופוח דער נידריגער איז פון דעם העכערען געבענישט. ⁸ און דא געמען שטערבליכע מענישען מעשה, אבער דאמט דער פון וועלכעם עס איז בעצייגט אז ער לעבט. ⁹ און אזוי צו ואגען, לוי וואס נעמט מעשה האט אויך מעשה דורך אברהם געגעבען; ¹⁰ ווארין ער איז נאך געווען אין דיא לענדען פון זיין פאטער ווען מלביצדק האט איהם בעגעגענט.

¹¹ אזוי דען ווען דיא פאלקאמענהייט איז דורך דער כהונה פון לוי געשע-
הען, ווארין דאס פאלק האט אונטער דער דיא תורה דערהאלטען, וואס האט מען נאך בעדארפט אז איין אנדערער כהן זאל אויפשטעהען נאך דער ארדנונג פון מלביצדק, און זאל ניט נאך דער ארדנונג פון אהרן גערופען ווערען? ¹² ווארין ווען דיא כהונה איז פערענדערט, אזוי מוז אויך זיין א פערענדערונג פון דער תורה. ¹³ ווארין דער אויף וועלכעם דיעס איז געזאגט געווארען געהערט צו איין אנדערען שבת, וואס קיינער פון זייא האט מקריב געווען ביים מזבח; ¹⁴ ווארין עס איז קלאר אז אונזער האר איז פון יהודה ארויסגעקומען, פון וועלכעם שבת האט משה גאר ניט גערעט וועגען כהנים. ¹⁵ און דאס איז נאך פיל קלארער, ווען נאך דער גלייכהייט פון מלביצדק איין אנדערער כהן שטעהט אויף, ¹⁶ וועלכער איז ניט נאך דעם געזעץ פון א פליישליכען געבאט געווארען, גייערט נאך דער קראפט פון א לעבען וואס הערט עביג ניט אויף. ¹⁷ ווארין עס איז בעצייגט, דוא ביסט א כהן אויף עביג נאך דער ארדנונג פון מלביצדק. ¹⁸ ווארין עס איז א פערטוארפונג פון דעם פריהערדיגען געבאט געווארען, וועגען זיינע שטובאייט און אונגלייכהייט; ¹⁹ ווארין דיא תורה האט גאר ניט פאלקאמען געמאכט, גייערט דיא איינפיהר-
רונג פון א בעסערע האפנונג, דורך וועלכער מיר קומען גאהענט צו גאט.

²⁰ און אזוי וויא אז ניט אהן א שבועה איז ער כהן געמאכט; ²¹ ווארין זענע וועגען כהנים געווארען אהן א שבועה, אבער דיער מיט א שבועה דורך דעם וועלכער האט צו איהם געזאגט, דער האר האט געשוואורען און וועט ניט חרטה האבען, דוא ביסט א כהן אויף עביג נאך דער ארדנונג פון מלביצדק; ²² אזוי איז ישוע איין ערב פון א בעסערען בונד געווארען. ²³ און זענע פילע וועגען כהנים געווארען, ווייל זייא האבען ניט געקענט בלייבען דורך דעם מייט וואס האט זייא געהינדערט. ²⁴ אבער ער, ווייל ער בלייבט אויף עביג, האט א כהונה וואס פערענדהט ניט. ²⁵ דרום קען ער אויך פאל-
קאמען רעטען דיא וואס קומען צו גאט דורך איהם, ווייל ער לעבט אויף עביג אז ער זאל פאר זייא בעטען.

²⁶ ווארין אועלכער כהן גדול האט אונז געפאסט, דער איז הייליג, אונגשול-
דיג, אהן א פלעק, אפגעווינדערט פון זינדער, און איז העכער וויא דיא הימל געווארען. ²⁷ דער בעדארפט ניט טעגליך וויא זענע כהנים גדולים, אז ער זאל מקריב זיין קרבנות צוגערישט פאר זיינע אייגענע זינד, דערנאך פאר דיא

וַיֵּנֶר פֿון דעם פֿאלק; וואַרין דאס האט ער איין איינציגעס מאל געטוהן. אינדעם ער האט זיך אליין מקריב געווען. ²⁸ וואַרין דאס געווען שטעלט מענשען איין פאר כהנים גדולים, וואס האבען שוואכהייט; אבער דאס ווארט פון דער שבועה וואס איז שפעטער וויא דאס געווען, שטעלט דעם ווהן איין, דער איז אויף עבוי פאלקאמען.

ח ¹ נון דאס איז דיא הויפטזאך פון דעם וואס מיר האבען געזאגט, מיר האבען אנעלכען כהן גדול, דער האט זיך געזעצט צו דיא רעכטע האנד פון דעם כסא הכבוד אין דיא הימל, ² א דיןער פון דעם הייליגטהום אין פון דעם וואהרען משכן, וואס דער האר האט אויפגעשטעלט און נים קיין מענש. ³ וואַרין יעדער כהן גדול איז איינגעשטעלט מקריב צו זיין מנחות און קרבנות; דרום איז עס געטיג אז דיןער זאל אויף געסעס האבען וואס ער זאל מקריב זיין.

⁴ וואַרין ווען ער וואלט געווען אויף דער ערד וואלט ער גאר נים א כהן געווען, ווייל עס ווענען דיא וואס מקריב ווענען דיא מתנות נאך דער תורה; ⁵ וועלכע דיןען א בילד און שאטען פון דיא הימלישע וואכען, גלייך וויא משה איז געווארנט געווארען, ווען ער האט געדאכט דאס משכן פאלשטענדיג צו מאכען, וואַרין ער זאגט, גיב אכטונג אז דוא זאלסט אלעס מאכען נאך דעם פארבילד וואס איז דיר אויף דעם בארג געווינען. ⁶ אבער איצט האט ער א פיל בעסערען דיןסט דערהאלטען, אינדעם ער איז אויף א פערמיטלער פון א בעסערען בונד געווארען, וואס איז אויף בעסערע הכסחות בעשטעלט. ⁷ וואַרין ווען דער ערשטע בונד וואלט אהן א פעהלער געווען, אזוי וואלט מען נים קיין ארט פאר איין אנדערען געזוכט. ⁸ וואַרין ער פערקלאגט וויא און זאגט,

ועה עס קומען טעג, זאגט דער האר,

אז איך וועל א גייען בונד מאכען מיט דעם הויז פון ישראל און מיט דעם הויז פון יהודה,

⁹ נים נאך דעם בונד וואס איך האב מיט זייערע אבות געמאכט,

אים טאג ווען איך האב זייא בייא דער האנד גענומען זייא

ארויסצופיהרען פון דעם לאנד מצרים,

ווייל זייא ווענען נים געבליבען אין מיין בונד,

און איך האב זייא פערזאכטעט, זאגט דער האר,

¹⁰ וואַרין דאס איז דער בונד וואס איך וועל מאכען מיט דעם הויז פון ישראל

נאך יענע טעג, זאגט דער האר,

איך וועל מיינע געזעצע געבען אין זייער פערשטאנד,

און אויף זייערע הערצער וועל איך זייא אנשרייבען,

און איך וועל זייער גאט זיין און זייא וועלען מיין פאלק זיין.

ירמיה לא' לא' לד', 0-12

שמות כה' מ', 6

עברים ח ט

¹¹ און וויא זאלטען ניט לעהרען איטליכער זיין חבר,
און איטליכער זיין ברודער, און זאגען, דערקענט דעם האר'ן,
ווארין אלע וועלען מיד קענען,
פון ווייערעם קליינסטען ביז צום גרעסטען.

¹² ווארין איד וועל מיד דערבארמען איבער ווייערע אונגערעכטיגקייטען,
און ווייערע וינד וועל איד ניט מעהר געדענקען.

¹³ ווען ער זאגט א גייען בונד, אזוי האט ער דעם ערשטען אלט געמאכט;
נון דאס וועלכעס איז אלט געמאכט און פערזאלטערט, איז נאךענט צום פער-
שוינדען.

ט ¹ אזוי דען דער ערשטע בונד האט אויך געכאטע פון גאטעסדינסט און
דאס הייליגטחום וואס געהערט צו דינער וועלט. ² ווארין דאס ערשטע משכן
איז אויפגעשטעלט געווארען, אין וועלכען איז געווען דיא מנוחה און דער
שלחן, אין דאס לחם הפנים, וואס הייסט קדש; ³ און הינטער דעם אנדערען
פרוכת איז געווען דאס משכן וואס הייסט קדש הקדשים. ⁴ וואס האט א
גאלדענע פייגערפאן, און דעם ארון הכרית געדעקט פון אלע ווייטען מיט
גאלד, דרינען איז געווען א גאלדענער קרוג וואס האט אין זיך דעם
מן געהאלטען, אין דער שטעקען פון אהרן וואס האט געבליהט, און דיא
לוחות הכרית; ⁵ און דריבער זענען דיא כרובים פון הערליכקייט, וואס
בעשאטען דעם פפורת, פון וועלכע זאכען מיר קענען איצט ניט איינזעלנווייז
רעדען.

⁶ און ווען דינע זאכען זענען אזוי איינגעריכטעט געווארען, געהען דיא
כהנים בעשטענדיג אים ערשטען משכן אריין דיא עבודה צו טחון,
⁷ זאכער אים צווייטען געהט נור דער כהן גדול אריין איין מאל אים
זאחר, ניט אהן בלוט, וואס ער פאר זיך אליין איז מקריב און אויך פאר דיא
שגגות פון דעם פאלק. ⁸ דרינען ווייזט אן דער רוח הקודש, אז דער וועג צו
דעם קודש הקדשים איז נאך ניט אנפאלעקט געווארען אזוי לאנג דאס ערשטע
משכן האט נאך א בעשטאנד; ⁹ וואס איז א משל אויף דיא איינציגע צייט,
ווען מען איז מתנות און זכחים מקריב, וואס קענען ניט נאך דעם געוויסען
פאלקאמען מאכען דעם וואס מ'הוט דיא עבודה, ¹⁰ אינדעם וויא בעשטענען
נור אין געסען און טרינקען און פערשידענע טבילות, וואס זענען געכאטע וועגען
דעם פלייש ביז צו דער צייט פון פערבעסערונג אויפגעלעגט.

¹¹ זאכער משיח איז געקומען א כהן גדול פון דיא בעסערע זאכען וואס
זענען געווארען, דורך דעם גרעסערען און פאלקאמענערען משכן, וואס איז
ניט מיט הענד געמאכט, דאס הייסט, ניט פון דינע בעשעפעניש, ¹² אויך
ניט דורך דעם בלוט פון ציגען און קעלכער, גייערט דורך זיין אייגענען בלוט
איז ער איין איינציגעס מאל אין דיא הייליגע ערטער אריינגעגאנגען, און האט
עביגע אויסלעזונג אויסגעווינקט. ¹³ ווארין ווען דאס בלוט פון ציגען און אקר-
סען און דיא איש פון א קוה, ווען עס איז אויף דיא אנגרייגע געשפרענקעלט.

עברים ט י

מאכט הייליג צו דער רייניגונג פון דעם פלייש, ¹⁴ וויא פיל מעהר וועט דאס בלוט פון דעם משיח, דער האט זיך אליין דורך דעם גביגען גייסט אהן א מום מקריב געווען, כדי צו רייניגען אונזער געוויסען פון טויטע ווערק צו דינען דעם לעבעדיגען גאט.

¹⁵ און דעסטוועגען איז ער פערמיטלער פון דעם גייען בונד, כדי דורך דעם טויט וואס איז געשעהען צו דער אויסלעזונג פון דיא וינד וואס זענען אונטער דעם ערשטען בונד געווען, זאלען דיא בערופענע דיא הבטחה פון דיא עביגע ירושה דערהאלטען. ¹⁶ ווארין דארט וואו עס איז דא א צוואה איז מוהוב צו גיין דער טויט פון דעם וואס האט דיא צוואה געמאכט; ¹⁷ ווארין א צוואה שטעהט פערסט אויף דיא טויטע, ווארין עס האט גייגע קראפט ניט דערווייל דער לעבט וואס האט דיא צוואה געמאכט. ¹⁸ דרום אפילו ניט דער ערשטע בונד איז אויף אהן בלוט איינגעווייזט געווארען. ¹⁹ ווארין ווען משה האט איינליכעס געפאט צו דעם גאנצען פאלק נאך דעם געווען אויסגעזעט, האט ער גענומען דאס בלוט פון דיא קעלכער און דיא ציגען מיט וואסער און רויטע וואל און אויב, און האט בעשפרענגט דאס ספר אליין און דאס גאנצע פאלק. ²⁰ און האט געזאגט, דאס איז דאס בלוט פון דעם בונד וואס גאט האט אייך געפאטען. ²¹ און אויף דאס מישן און אלע בליס פון דעם דינסט האט ער גלייכדעם בעשפרענגט מיט בלוט. ²² און כמעט אלע זאכען זענען נאך דער תורה מיט בלוט גערייניגט, און אהן פערגיסונג פון בלוט איז קיינע פערגעבונג.

²³ דרום איז עס געטיג געווען אז דיא מוסטער פון דיא הימלישע זאכען זאלען מיט דינעם גערייניגט ווערען, אפער דיא הימלישע זאכען אליין מיט בעסערע קרפנות וויא דינע. ²⁴ ווארין משיח איז ניט אריינגעגאנגען אין ארטער וואס זענען מיט הענד געמאכט, וואס זענען מוסטער פון דיא וואהר רען, גייערט אים הימעל אליין, אז ער זאל זיך איצט ווייזען פאר גאט וועגען אונז. ²⁵ אויף ניט כדי ער זאל זיך אפט מקריב גיין, גלייך וויא דער כהן גדול איז אין דיא הייליגע ארטער יעדעס זאך אריינגעגאנגען מיט פרעמדען בלוט; ²⁶ ווארין אויף אזוי איין אופן האט ער אפט געמוזט ליידען פון דער גרינדונג פון דער וועלט אן. אפער איצט האט ער זיך איין מאל בעווייזען אן דעם ענד פון דיא צייטאלטער, אז ער זאל דיא וינד אויסטילגען דורך גיין קרבן. ²⁷ און גלייך וויא עס איז בעשטימט פאר דיא מענשען איין מאל צו שטארבען, און דערנאך איז דאס משפט, ²⁸ אזוי האט זיך אויף דער משיח איין מאל מקריב געווען, כדי ער זאל דיא וינד פון פילע מראגען; און ער וועט זיך צום צווייטען מאל בעווייזען אהן וינד צו ישועה צו דיא וואס הארען אויף איהם.

¹ ווארין דיא תורה האט א שאטען פון דיא גוטע קומענדיגע זאכען און ניט דאס ווירקליכע בילד פון דיא זאכען, און קען קיין מאל ניט פאלקאמען

²⁰ שמות כד' ח, ²⁰

עברים י

מאכען דיא וואס קומען דערצו מיט דיא ועלביגע קרבנות וואס זיין זענען בעשטענדיג אלע יאהר מקריב. ² ווארין אזוי אויף איין אופן וואלטען זיין ניט אויפגעהערט מקריב צו זיין, ווייל דיא אנבעטער וואס זענען איין מאל געריי- ניגט געווארען וואלטען ניט מעהר קיין געוויסען פון זינד געהאט? ³ אבער אין זיין וואס זענען יאהר דערמאהנונג פון זינד. ⁴ ווארין עס איז אנגעגלייך אז דאס בלוט פון אקסען און ציגען זאל זינד אנטקענעמען. ⁵ דרום ווען ער קומט אין דער וועלט אריין זאגט ער,

קרבנות און שפייזאפפער האסט דא ניט געוואלט, אבער א לייב האסט דא מיר אנגעברייט;

⁶ בראנדאפפער און זינדאפפער זענען דיר ניט געפעליג.

⁷ דאן האב איך געזאגט, זעה, איך קום, אין דער מנלה פון דעם בוך

איז עס ווענען מיר געשריבען,

דיין ווילען צו טהון, א גאט.

⁸ ווען ער אויבען זאגט, קרבנות און שפייזאפפער און בראנדאפפער און זינד- אפפער האסט דא ניט געוואלט, און זיין זענען דיר ניט געפעלען, וועלכע מען האט נאך דעם געזען מקריב געווען; ⁹ דאן זאגט ער, זעה, איך קום דיין ווילען צו טהון. ער געמט אנטקען דאס ערשטע, כדי ער זאל דאס צווייטע בעגרינדען. ¹⁰ אין וועלכען ווילען זענען מיר געהייליגט דורך דעם אפפער פון דעם לייב פון ישיע המשיח איין איינציגעס מאל.

¹¹ און נעדר כהן שטעהט טעגליך אין דער עבודה, און איז אפט מקריב דיא ועלביגע קרבנות, וואס קענען ניט קיין מאל זינד אנטקענעמען. ¹² אבער דינער, ווען ער האט איין קרבן מקריב געווען פאר דיא זינד אויף עביג, האט זיך געזעצט צו דיא דעכטע האנד פון גאט. ¹³ און פון אזונד אן ווארטעט ער ביז זינע פיינד זענען געמאכט פאר א פוסבענקעל צו זינע פיס. ¹⁴ ווארין דורך איין קרבן האט ער אויף עביג פאלקאמען געמאכט דיא וואס זענען געהייליגט. ¹⁵ און דער רוח הקודש גיבט אויף עדות; ווארין נאכדעם ער האט געזאגט,

¹⁶ דאס איז דער בונד וואס איך וועל מיט זיין מאכען

נאך יענע טעג, זאגט דער האר,

איך וועל מינע געזעצע געבען אויף זייערע הערצער, און אויף זייער

פערשטאנד וועל איך זיין אנשרייבען.

¹⁷ און זייערע זינד און זייערע איבערטערטונגען וועל איך ניט

מעהר געדענקען.

¹⁸ נון וואו עס איז פארהאנען פערגעבונג פון דינע זאכען, דארט איז ניט מעהר פארהאנען קיין קרבן פאר זינד.

¹⁹ דרום ברידער, ווייל מיר האבען א בטחון אריינצוקומען אין דעם הייליגען ארט דורך דעם בלוט פון ישיע, ²⁰ דורך דעם גייען און לעבענדיגען וועג

יחזקאל לא' לג', לר', 16-17

תהלים קי' א', 13

תהלים מ' ז' ט', 5-7

עברים י

וואס ער האט פאר אונז מחנך געווען דורך דעם פרוכת, דאס הייסט ויין פלייש, ²¹ און ווייל מיר האבען א כהן גדול איבער דעם הויז פון גאט, ²² לאזען מיר איינטרעטען מיט א וואהרען הארץ אים פאלען גלויבען, אונזערע הערצער געשפרענקעלט פון א שלעכטען געוויסען און אונזערע לייבער געוואשען מיט ריין וואסער. ²³ לאזען מיר פעסט האלטען אונזע וועגלדך דאס בעקענטיג פון אונזערע האפנונג, ווארין דער וועלכער האט דיא הכטחה געגעבען איז געטרייא. ²⁴ און לאזען מיר בעטראכטען איינער דעם אנדערען אויפצואייפערן צו ליבע און גוטע מעשים, ²⁵ אינדעם מיר פערלאזען נישט אונזער צוואמענקומען, גלייך וויא עס איז דער מנהג פון עטליכע, גייערט מיר דערמאהנען אונז, און נאך מעהר אזוי וויא איהר ועהט דעם טאג נאהענט קומען. ²⁶ ווארין ווען מיר זינדיגען מיטויליג נאכדעם מיר האבען בעקומען דיא דערקענטיג פון דער וואהרהייט, בלייבט נישט מעהר איבער קיין קרנן פאר זינד; ²⁷ גייערט א שרעקליכעם ווארטען אויף משפט און פייערדיגע קנאה וואס וועט דיא ווידערשטענדיגע פערצעהרען. ²⁸ ווען איימיצער איז עובר געווען דיא תורת משה, איז ער אהן רחמנות געשטארבען דורך צווייא אדער דרייא עדות; ²⁹ וויא פיל ערגערע שטראף, מיינט איהר, וועט דער ווערט ויין וואס האט געטרעטען מיט דיא פיס דעם ווען פון גאט, און האט פאר א געמינע זאך געהאלטען דאס כלום פון דעם בונד, אין וועלכען ער איז געהייליגט געווארען, און האט דעם גייסט פון דער גנאד געלעסטערט. ³⁰ ווארין מיר קענען דעם, וועלכער האט געזאגט, דיא נקמה איז מיין, איך וועל פערנעלטען; אין ווידער, דער האר וועט ויין פאלק ריכטען. ³¹ עס איז א שרעקליכע זאך אריין צו פאלען אין דיא הענד פון דעם לעבענדיגען גאט. ³² אבער געדענקט דיא פריהענדיגע טעג, אין וועלכע איהר זענט דערלייכט טעט געווען, און האט א גרויסען קאמפף פון לידען אויסגעשטאנען; ³³ צום טהייל ווען איהר זענט דורך חרפות און צרות צום אנזעהען געווארען, און צום טהייל ווען איהר זענט חברים געווארען פון דיא וועלכע זענען אזוי בעהאנדעלט געווען. ³⁴ ווארין איהר האט מיטלייד געהאט מיט דיא געפאנגענע, און איהר האט מיט פרייד דעם רויב פון אייערע גיטער צוגעוועהען, אינדעם איהר ווייסט אז איהר האט זעלבסט א בעסערעס און בעשטענדיגעס אייגענדיג טהום. ³⁵ דרום פערטוארפט נישט אייער בטחון וואס האט א גרויסען שכר. ³⁶ ווארין איהר בעדארפט געדולד האבען, כדי איהר זאלט טהון דעם ווילען פון גאט, און זאלט דיא הכטחה דערהאלטען.

³⁷ ווארין עס איז נאך א קליינע וויילע,

דער וועלכער קומט וועט קומען און וועט זיך נישט פערזאמען;

³⁸ אבער מיין צדיק וועט דורך גלויבען לעבען,

און ווען ער וועט זיך צוריקזעהן, מיינע זעלע האט אין איהם קיין נחת.

³⁸ חבקוק ב' ג', ד': ישעיה כו' ב', ³⁹

דברים לב' לה', לו', ⁴⁰

³⁹ אָבער מיר זענען נישט פון דיא וואס וויל צוריקציהען צום פערדארבען.
 גייערסט פון דיא וואס גלויבען צו דער רעטונג פון דער זעלע.
יא יונג גלויבען איז דער בסיס פון דיא וואס וויל זיך צוריקציהען צום פערדארבען.
 דער בעווייז פון דיא וואס וויל זיך צוריקציהען צום פערדארבען איז דיא
 וואס וויל זיך צוריקציהען צום פערדארבען. ² ווארן דרינען האבען דיא
 וואס וויל זיך צוריקציהען צום פערדארבען. ³ דורך גלויבען פערשטענדיקען מיר, אז דיא
 וויל זיך צוריקציהען צום פערדארבען. ⁴ דורך גלויבען
 האט מיר געווען צו גאט א בעסערע קרפן וויא מיר, דורך וועלכען
 עס איז איהם געווען אז ער איז א צדיק געווען, אינדרום גאט בער
 צייגט אויף זיינע מתנות, און דורך דעם רעט ער נאך אפילו ער איז טויט.
⁵ דורך גלויבען איז מיר געווען געווען, אז ער וואל נישט דעם טויט
 זעהען, און איז נישט געפירען געווען, ווייל גאט האט איהם אנטקעגנזעצן;
 ווארן פאר וויי אנטקעגנזעצן האט ער דאס צייגט געהאט אז ער האט גאט וואויל
 געפאלען. ⁶ אָבער אָהן גלויבען איז עס אונזעגליך איהם צו געפאלען; ווארן
 דער וואס קומט צו גאט מוז גלויבען אז ער איז א פערזענליכע
 מער צו דיא וואס וויל זיך צוריקציהען. ⁷ דורך גלויבען האט מיר, ווען ער האט א
 ווארונג פון גאט בעקומען וועגען דיא וואס וויל זיך צוריקציהען. ⁸ דורך
 געזעהען, בעוועגט מיט געטליכע פארקט א תיבה צוגעברייט פאר דער
 רעטונג פון זיינעם הויז, דורך וועלכעם ער האט דיא וועלט בעשולדיגט, און איז
 א יורש געווארען פון דער גערעכטיגקייט וואס איז נאך גלויבען. ⁹ דורך
 גלויבען אברהם ווען ער איז בערופען געווארען האט געהארקט אויסצוגעהען
 אין איין ארט וועלכען ער וואל דערנאך פאר א ירושה דערהאלטען; און
 ער איז אויסגעגאנגען אהן צו וויסען וואו אהן ער וועט געהען. ¹⁰ דורך גלויב-
 ען האט ער וויל אויפגעהאלטען אים לאנד פון דער הבטחה וואו וויא אין
 א פרעמדען לאנד, און האט אין געזעלטען געוואוינט מיט יצחק און יעקב דיא
 יורשים מיט איהם פון דיא וועלכע געהערט. ¹¹ ווארן ער האט געווארען אויף
 א שטאדט וואס האט א גרונד, דערפון דער בוימייסטער און בעשעפער איז
 גאט. ¹² דורך גלויבען האט אפילו שרה קראפט בעקומען מענדיק צו ווערען,
 האטשע ווא איז איבער איהר עלטער געווען, ווייל ווא האט דעם געטרייא
 געהאלטען וועלכער האט דיא הבטחה געגעבען. ¹³ דרום איז עס אויך פון איינעם
 געבוירען געווארען וואס איז וואו נישט וויא טויט געווען, גלייך וואו פיל וויא
 דיא שטערען פון דעם הימל, און וויא דער וואנד וואס איז בייא דעם
 בארטען פון ים אהן א צאהל.
¹⁴ דיוע אלע זענען אין גלויבען געשטארבען, און האבען נישט דיא הבטחות
 דערהאלטען, גייערסט האבען וויא פון ווייטען געזעהען און געגריסט, און
 האבען בעקענט אז וויא זענען פרעמדע און געסט געווען אויף דער ערד.
¹⁵ ווארן דיא וואס זאגען אונזעלכע וואס זאגען קלאר אן אז וויא וועט א
 פאטערלאנד. ¹⁶ און ווען וויא וואלטען געדענקט אן דעם לאנד פון וועלכען

עברים יא

זיין זענען ארויסגעקומען, וואלטען זיין צייט געהאט צוריקצוקעהרען;
 16 אבער איצט ווינשען זיין א געסערעס לאנד, דאס איז א הימלישעס.
 דרום שעהמט זיך ניט גאט מיט זיין, ער זאל זיך הייסען זייער גאט; ווארין
 ער האט זיין א שטאדט אנגעברייט.

17 דורך גלויבען האט אברהם מקריב געווען זיין ויהוה יצחק, ווען ער איז
 געפריפט געווארען, און דער וואס האט דיא הכטחות דערהאלטען האט
 מקריב געווען זיין איינציגען ויהוה; 18 וועגען וועלכעס עס איז געזאגט געוואר-
 רען, אז אין יצחק וועט צו דיר א זאמען גערופען ווערען. 19 אינדעם ער
 האט גערעכענט אז גאט קען איהם אויך פון דיא מוישע אויפנועקען; פון
 וואגען ער האט איהם אויך אים גלייכניס צוריקגענומען. 20 דורך גלויבען
 האט יצחק געבענשט יעקב און עשו אפילו וועגען זאכען וואס וועלען געשע-
 הען. 21 דורך גלויבען האט יעקב ביים שטארבען געבענשט ביידע ויהוה פון
 יוסף, און האט געבעטען אנגעלעהנט אן דער שפיץ פון זיין שטעקען. 22 דורך
 גלויבען האט יוסף ביים שטארבען געדענקט אן דעם אויסגאנג פון דיא
 קינדער פון ישראל, און האט וועגען זיינע ביידער געפולען.

23 דורך גלויבען, ווען משה איז געבוירען געווארען, האבען איהם זיינע
 עלטערן דרייא חדשים געהאלטען, ווייל זיין האבען געזעהען אז ער איז א
 שעהנעס קינד, און זיין האבען זיך ניט געפארכטען פאר דעם געפעהל פון
 דעם קעניג. 24 דורך גלויבען האט משה, ווען ער איז אויפגעוואקסען, ניט
 געוואלט דער ויהוה פון דער טאכטער פון פרעה גערופען ווערען; 25 אינדעם ער
 האט געוועהלט ליבער מיט דעם פאלק פון גאט צו לידען, איידער דאס
 צייטליכע פערנגיגען פון זינד צו דערהאלטען; 26 און ער האט גערעכענט
 דיא חרפה פון משיח פאר א גרעסערעם עשירות וויא דיא אוצרות פון מצרים;
 ווארין ער האט היינעבליקט אויף דער פערנעלטונג פון דעם שפר. 27 דורך
 גלויבען האט ער מצרים פערלאזט, און האט זיך ניט געפארכטען פאר דעם
 צארן פון דעם קעניג; ווארין ער האט אויסגעהאלטען גלייך וויא זעהענדיג דעם
 וועלכעס מען קען ניט זעהען. 28 דורך גלויבען האט ער פסח געהאלטען און
 דיא שפרענגונג פון דעם בלוט, כדי דער משחית פון דיא בכורים זאל זיין ניט
 אנריהרען. 29 דורך גלויבען זענען זיין דורכגעגאנגען דעם ים סוף וויא
 איבער טרוקענעס לאנד, וואס דיא מצרים האבען געפריפט און זענען דער-
 טונקען געווארען. 30 דורך גלויבען זענען דיא מויערן פון יריחו איינגעפא-
 לען, נאכדעם מען האט זיין זיגען טעג ארומגערינגעלט. 31 דורך גלויבען
 איז רחב הוזה ניט אויפגעקומען מיט דיא אוינגעהארבענדע, אינדעם זיא האט
 דיא מרגלים מיט פרידען אויפגענומען.

32 און וואס זאל איך נאך מעהר זאגען? ווארין דיא צייט וועט מיר
 פעהלען צו דערזעהלען וועגען גרעו, ברק, שמשון, יפתח, דוד און שמואל
 און דיא נביאים; 33 וועלכע דורך גלויבען האבען קעניגרייכע אויפגער-
 טעניג געמאכט, גערעכטיגקייט געטהון, דיא הכטחות דערהאלטען, דיא

עברים יא יב

מילער פון לייכען פערשטאפט, ³⁴דיא קראפט פון פייער פערלאשען, פון דער שארף פון דעם שווערט אנגרינען, פון שוואכהייטען זענען קרעפטיג געווארען, אין דער מלחמה זענען גבורים געווארען, האבען דיא פערמאדע חילות פערזאגט. ³⁵פרייען האבען איהרע טויטע דורך תחית המתים צוריקגעקומען. און עטליכע זענען געפלאגט געווארען און האבען קיינע בעפרייאונג ניט אנגענומען, כדי זייא זאלען א בעסערע אויפערשטעהונג דערהאלטען. ³⁶און אנדערע זענען געפריפט געווארען דורך שפאט און שמיסען מיט ריטער, און אפילו דורך קעטען און געפענגניס. ³⁷זייא זענען געשטייגט געווארען, געפריפט געווארען, דורכגעזעגט געווארען, מיט דעם שווערט געטייטעט געווארען, זייא זענען אין פעל פון שאף און פון ציגען ארוםגעגאנגען, זייא זענען אין דער נויט און אין צרות געווען, זענען שלעכט בעהאנדעלט געווארען. ³⁸פון וועלכע דיא וועלט איז ניט ווערט געווען; זייא האבען ארוםגעוואנדעלט אין וויססע ארטער און אויף בערג און אין היילען און לעכער פון דער ערד. ³⁹און דינע אלע האבען עדות געקומען דורך זייער גלויבען, דאך האבען זייא ניט דיא הכנסה דערהאלטען. ⁴⁰אינדעם גאט האט געזעס בעסערעס פאר אונז פאראויס געזעהען, כדי זייא זאלען ניט אהן אונז פאלקאמען געמאכט ווערען.

יב ידעסטוועגען ווייל מיר האבען ארום אונז אנעלכע טאלקען פון עדות, לאזען מיר אויף אפזענען יעדע לאסט און דיא בעהעפטע זינד, און לאזען מיר לויפען מיט געדולד דעם לויף וואס איז פאר אונז געזעצט; ²און אויפ־ בליקען אויף גושע, דער איז דער אנהייבער און פאלענדער פון אונזערען גלויבען, וועלכער וועגען דער פרייר וואס איז פאר איהם געזעצט געווען האט דאס קרייז דערטראגען, מיט פערזאכטונג פון דער שאנד, און האט זיך געזעצט צו דיא רעכטע האנד פון דעם שטיוהל פון גאט. ³ווארין פערזאכטעט דעם וועלכער האט אנעלכען ווידערשפרוה פון זינדער קעגען זיך געליטען, כדי איהר זאלט ניט מיר ווערען און ניט שוואך זיין אין אייגערע זעלען. ⁴איהר האט גאך ניט ווידערשטאנען ביו צום כלום אים שטרייט קעגען דער זינד. ⁵און איהר האט פערגעסען דיא ווארנונג וואס רעט צו אייך וויא צו זיין,

מיין וויהן, פערזאכט ניט דיא שטראף פון דעם הארן,

און פערצאג ניט ווען דא ביסט פון איהם געטאדעלט;

⁶ווארין וועמען דער האר ליבט דעם שטראפט ער,

און ער ציכטיגט איטליכען וויהן דעם ער געמט אן.

⁷עס איז צו שטראף אז איהר דערטראגט; האנדעלט גאט מיט אייך אזוי וויא מיט זיין; ווארין וואספאר א וויהן איז דער וועלכען זיין פאטער שטראפט ניט? ⁸ווען איהר זענט אהן שטראף, דריגען אלע האבען א טהייל געהאט, אזוי זענט איהר ממורים און ניט זיין. ⁹דערצו מיר האבען אויף לייבליכע

משלי ג' יא' יב' ^{5,6}

פֿעטער געהאט וואס האבען אונז געשטראפט, און מיר האבען מורא פאר וויא געהאט. זאלען מיר נישט פיל מעהר אונטערטעניג זיין צו דעם פאטער פון דיא גייסטער און לעבען? ¹⁰ ווארין וויא האבען אונז געשטראפט פאר עטליכע טעג נאך ווייגער געפעלען; אבער ער טהוט עס צו אונזער גוטען, כדי מיר זאלען א טהייל האבען אין ווייגער הייליגקייט. ¹¹ קיינע שטראף שיינט נישט פֿרעהליך צו זיין פאר דיא איינציגע צייט, גייגערט טרוירדיג; אבער דערנאך פֿרענגט זי דיא פֿרידליכע פֿרוכט פון גערעכטיגקייט צו דיא וואס זענען דרינגען געאיגט. ¹² דרום ריכטעט אויף דיא שלאפע הענד און דיא קניען וואס שטרויכלען זיך, ¹³ און מאכט גלייך דיא שטענען פאר אייגערע פיס, כדי דאס היינקענדיג זיגט זאל זיך נישט אפֿקעהרען פון דעם וועג, גייגערט עס זאל ליבער געהיילט ווערען. ¹⁴ יאגט נאך דעם פֿרידען מיט אלע מענשען און הייליגקייט, און וועלכער וועט קיינער דעם הארץ נישט זעהען; ¹⁵ און גיבט אכטונג אז קיינער זאל נישט צוריקלייגען פון דער גנאד פון גאט, אז עס זאל נישט ארויסשפראצען א ווארצעל פון ביטערקייט אייך צו בעטריבען, און דורך דעם זאלען פֿילע בעפלעקט ווערען; ¹⁶ אז עס זאל נישט זיין א נואף אדער חלל וויא עשו, וואס האט פאר א שפייז וויינע בכורה פֿערקויפט. ¹⁷ ווארין אייזער ווייסט אז דערנאך ווען ער האט געוואלט ירשענען דיא ברבא, איז ער פֿערטוארפען געווען; ווארין ער האט קיינע געלעגענהייט פון תשובה געפינען, ווען אפילו ער האט זי מיט טרערען געזוכט.

¹⁸ ווארין אייזער זענט געקומען נישט צו א בארג וואס קען אנגעהערט ווערען, און וואס פֿרענט מיט פייגער, און צו דונקעלע וואלדען און פינסטערניס און שטורם, ¹⁹ און צום שאלל פון א שופר, און צום קול פון ווערטער, וואס דיא וואס האבען עס געהערט האבען געבעטען אז דאס ווארט זאל נישט מעהר צו זיין גערעט ווערען; ²⁰ ווארין וויא האבען נישט געקענט אויסהאלט טען דאס וואס איז געבאטען געווארען, אפילו ווען א בהמה וועט דעם בארג אנריהרען זאל זי פֿערשטייניגט ווערען. ²¹ און דיא ערשיינונג איז געווען אזוי שרעקליך, אז משה האט געזאגט, איך האב שטארק מורא אין בין זעהר דערשטראקען. ²² גייגערט אייזער זענט געקומען צו דעם בארג ציון, און צו דער שטאדט פון דעם לעבענדיגען גאט, צו דעם הימלישען ירושלים, און צו זעהן מויענד פון מלאכים, ²³ צו דיא אלגעמיינע פֿערזאמלונג און קהלה פון ערשטגעבוירענע, וואס זענען אים הימל איינגעשריבען, און צו גאט דעם ריכטער פון אלע מענשען, און צו דיא גייסטער פון דיא פאלקאמענדיגע צדיקים, ²⁴ און צו ישווע דעם פֿערמיטלער פון א גייען בונה, און צום בלוט פון שפֿרענקלונג, וואס רעט בעסערע זאכען וויא דאס פון הכל.

²⁵ זעהט צו אז אייזער זאלט נישט פֿערזאכטען דעם רעדנער; ווארין ווען דיא זענען נישט אנטרינגען וואס האבען פֿערזאכטעט דעם וואס האט אויף דער ערד גערעט, וויא פיל מעהר וועלען מיר נישט אנטרינגען, וועלכע אפֿקעהרען

דברים ט' יט' ²¹

שמות יט' יג' ²⁰

פון דעם וועלכער רעט פון דעם הימל. ²⁶ וועמעס קול האט דאן דיא
ער ציטערן געמאכט, אבער איצט האט ער פערשפראכען און געזאגט, נאך
אמאל וועל איך בעוועגן ניט נור דיא ערד, גייערס אויך דעם הימל. ²⁷ און
דאס ווארט, נאך אמאל, צייגט אן דיא פערענדערונג פון דיא וואס זענען
געציטערט, וויא פון זאכען וואס זענען געמאכט, כדי דיא וואס זענען ניט
געציטערט זאלען בלייבען. ²⁸ דעסטוועגען אינדעם מיר דערהאלטען א קעניג-
רייך וואס איז ניט בעוועגט, לאזען מיר גנאד האבען דורך דער מיר זאלען
גאט וואוילגעפעליג דינען, מיט געהרליכקייט און פארקט. ²⁹ ווארין אוינער גאט
איז אויך א פערזענלעכעס פייער.

יג ¹ זלאו דיא ברידערליכע ליבע בלייבען. ² פערנעסט ניט הכנסת אורחים;
ווארין דורך דער האבען געמליכע, אהן צו וויסען, מלאכים אויפגענומען.
³ געדענקט אן דיא וואס זענען געפאנגען גלייך וויא איהר זענט מיטגעפאנג-
גענע, אן דיא וואס זענען שלעכט בעהאנדעלט גלייך וויא איהר אללין זענט
אויך אים לייב. ⁴ זלאו דער חתונה שטאנד צווישען אלע אין כבוד געהאלטען
זיין, און דאס בעט ניט אין חלול געמאכט; ווארין זינים און הויער וועט גאט
ריכטען. ⁵ זלאו אייגערע לעבענסארט אהן געדליכע זיין, זייט צופרידען מיט
דעם וואס איהר האט; ווארין ער האט געזאגט, איך וועל דיר אויך קיין אויפן
ניט פעהלען און איך וועל דיר בשום אויפן ניט פערלאזען. ⁶ אזוי אז מיר
קענען מיט בטחון זאגען

דער האר איז מיין העלפער, איך וועל מיך ניט פארקטען;

וואס וועט מיר א מענש טהון?

⁷ געדענקט אן אייגערע פיהרער, דיא וואס האבען צו אייך גערעט דאס
ווארט פון גאט, און בעטראכטעט דעם אויסגאנג פון זייער וואנדלען, און
פאלגט נאך זייער גלייכען. ⁸ ישווע המשיח איז דער וועלכע געכטען און
היינט און אויף גביר. ⁹ זייט ניט ארוםגעטריבען מיט פערשידענע און פערט-
דע לעהרען; ווארין עס איז גוט אז דאס הארץ זאל בעפעסטיגט זיין מיט
גנאד, ניט דורך שפייען וואס נוצטען ניט צו דיא וואס האבען ויך דערמיט
בעפעסטיגט. ¹⁰ מיר האבען א מנחת, פון דעם דיא וואס דינען פאר דעם
משכן האבען ניט קיין רעכט דערפון צו געסען. ¹¹ ווארין דיא לייכער פון
זענע בהמות, פון וועלכע דער כהן גדול האט דאס בלוט אריינגעבראכט
אים הייליגען ארט פאר זינד, זענען אויסער דעם לאגער פערברענט געווארען.
¹² דרום האט אויך ישווע געליטען אויסער דעם טויגער, כדי ער זאל דאס
פאלק הייליגען דורך זיין אייגענע בלוט. ¹³ דעסטוועגען לאזען מיר געהען צו
איהם ארויס אויסער דעם לאגער, און טראגען זינע שטאנד. ¹⁴ ווארין מיר
האבען ניט קיינע שטאנדט דא וואס בלייבט, גייערס מיר זוכען דיא וואס וועט
קומען. ¹⁵ דרום דורך איהם לאזען מיר בעשטענדיג מקריב זיין א קרבן פון
לויב צו גאט, דאס הייסט דיא פרוכט פון אויגעקע ליפען, וועלכע זענען

תהלים קיח' וי, 6

יהושע א' ה', 5

חגי ב' וי, 26

עברים יג יעקב א

מוֹדֶה צו זיין גאָמען. ¹⁶ אָבער וועגן גוטעס טהון און געמיינשאַפט פֿערנעסט
ניט; וואַרין אַזעלכע קרבנות זענען גאט וואוילגעפֿעליג.

¹⁷ הערט צו אייגערע פארשטעהער און זייט זיין אינטערטעניג, וואַרין זיין
וואַכען פאר אייגערע זעלען, אזוי וויא דיא וועלכע וועלען רעכנונג אָפּגעבן, גדי
זיין זאלען דאס טהון מיט פֿרייד און ניט מיט זיפֿצען; וואַרין דאס נוצט אייך ניט.

¹⁸ בעט פאר איינז, וואַרין מיר זענען פֿערזיכערט אז מיר האַבען א גוטעס
געוויסען, אינגדעם מיר ווילען אין אלע וואַכען עהרליך לעבן. ¹⁹ און נאך
מעהר בין איך אייך מזהיר דאס צו טהון, גדי איך זאל צו אייך געשווינדער
צוריקגעגעבן ווערען. ²⁰ און דער גאט פון פֿרידען דער האט פון דיא
טויטע ארויפגעבראכט אונזערען הארץ ישוע, דעם גרויסען פאסטור פון דיא
שאף, אים בלוט פון דעם עגיגען בונד, ²¹ זאל אייך פאלקאמען מאַכען אין
זענדעם גוטען, גדי צו טהון זיין ווילען, אינגדעם ער ווירקט אין אייך דאס וואס איז
פאר איהם וואוילגעפֿעליג דורך ישוע המשיח; צו איהם זאל דיא הערליכקייט
זיין פון עגיגקייט צו עגיגקייט, אמן.

²² נון בין איך אייך מזהיר פֿרידער דערטראַגט דאס וואַרט פון וואַרנונג;
וואַרין איך האב צו אייך אין קורצען געשריבען. ²³ איהר זאלט וויסען אז
אונזער פֿרידער טימותיוס איז פֿרייא געוואָרען, מיט וועלכעס, ווען ער וועט
באלד קומען, וועל איך אייך זעהען.

²⁴ גריסט אלע אייגערע פארשטעהער און אלע הייליגע. דיא וואס זענען פון
איטליא גריסען אייך.

²⁵ גנאד זאל זיין מיט אייך אלע; אמן.

דער בריוו פון דעם אפאסטעל יעקב.

¹ יעקב, א קנעכט פון גאט און פון דעם הארץ ישוע המשיח צו דיא צוועלף
שבטים וואס זענען צושפֿרייט א גרוס.

² מיינע פֿרידער, האלט עס פאר גאנצע פֿרייד ווען איהר זענט געפֿריפט
מיט פֿערשידענע פֿריפונגען; ³ אינגדעם איהר ווייסט אז דיא פֿריפונג פון אייגער
גלויבען ווירקט געדולד. ⁴ אָבער לאז דיא געדולד האַבען איהר גאנצעס
ווערק, גדי איהר זאלט גאנץ און פאלקאמען זיין און זאלט גאר ניט בעדאָר־
פֿען. ⁵ ווען אייגער פון אייך בעדארפֿט חכמה, לאז ער עס בעטען פון גאט,
דער גיבט פֿרייא צו אלע מענשען, און שעלט קיינעם; און עס וועט איהם
געגעבען ווערען. ⁶ אָבער לאז ער בעטען אין גלויבען, און לאז ער ניט
צווייפלען; וואַרין דער וואס צווייפעלט איז גלייך צו א וועלע פון דעם וואס
איז פון דעם ווינד ארוםגעטריבען און געשטויסען. ⁷ וואַרין לאז ניט זענער

יעקב א

מיינען אז ער וועט עפעס פון דעם הארץ דערהאלטען; ⁸ וועלכער איז א מאן צוטהיילט אים הארץ, אונגעשטענדיג אין אלע זיינע וועגען. ⁹ אבער לאז זיך ריהמען דער דעמיטהיגע ברודער ווען ער איז דערהייבט; ¹⁰ אבער דער רייכער ווען ער איז דערנידריגט, ווארין גלייך וויא אז בלום פון דעם גראז אזוי וועט ער פערנענהען. ¹¹ ווארין דיא וון געהט אויף מיט דעם גליהענדיגן גען ווינד, און פערטעלעקט דאס גראז, און דיא בלום דערפון פאלט אנטעק, און דיא שעהנע געשטאלט איז פערדארבען; אזוי וועט אויך דער רייכער פערנענהרט ווערען אין זיינע וועגען.

¹² געבענשט איז דער מאן וואס בעשטעהט אין נסיון, ווארין ווען ער האט פריפונג בעשטאנען, וועט ער דערהאלטען דיא קרוין פון לעבען, וואס דער האר האט צוגעזאגט צו דיא וועלכע איהם ליבען. ¹³ ווען איימיצער איז געפריפט לאז ער נישט זאגען אויף בין פון גאט געפריפט, ווארין גאט איז נישט פון שלעכטעם געפריפט, און ער אליין פריפט קיינעם נישט. ¹⁴ אבער איטליכער מאן איז געפריפט ווען ער איז פון זיינע אייגענע גלוסטניגקייטען אנטקעגענ-גען און פערפיהרט. ¹⁵ גאכדעם דיא גלוסטניגקייט איז טראגענדיג געטארען געווינט ווא ווינד, און דיא ווינד ווען ווא איז פאלקאמען געטארען געווינט דעם טויט.

¹⁶ ווייט אייך נישט מוצה, מיינע געליבטע ברידער. ¹⁷ יעדע גוטע מנהג און יעדעם פאלקאמענעם געשענק איז פון אויבען, און קומט ארום פון דעם פאטער פון דיא ליכט, בייא דעם עס איז נישט פארהאנען קיינע פערעגנדרונג, און נישט קיין שאטען פון פערטעקסלונג. ¹⁸ דורך זיין ווילען האט ער אונז געוויגען דורך דעם ווארט פון וואהרהייט, כדי מיר זאלען זיין א מין ערשטע פרוכט פון זיינע בריאות.

¹⁹ איהר ווייסט דאס מיינע געליבטע ברידער. אבער לאז איטליכער מענש געשווינד זיין צום הערען, שווער צום רעדען, שווער צום צארן; ²⁰ ווארין דער צארן פון דעם מענשען ווירקט נישט דיא געקעכטניגקייט פון גאט. ²¹ דרום טהוט אפ אלע אונרייניגקייט און איבערפלוס פון שלעכטניגקייט, און געמט אן מיט א נידריגען געמיט דאס איינגעפלאנצטע ווארט, וואס קען אייגערע נשמות רעטען. ²² אבער ווייט טהוער פון דעם ווארט און נישט נור העכער דער-פון, וועלכע אייך אליין פערפיהרען. ²³ ווארין ווען איימיצער איז א העכער פון דעם ווארט און נישט א טהוער, איז ער גלייך צו א מאן וואס געהט זיין נאטירליכעס פנים אין א שפיגעל; ²⁴ ווארין ער געהט זיך אן און געהט אנטעק, און גלייך פערנעסט וואספאר א מאן ער איז געווען. ²⁵ אבער דער וואס קוקט אריין אים פאלקאמען געזען פון פרייהייט און בלייבט דערבייא, דער איז נישט א העכער וואס פערנעסט, גייערט א טהוער וואס ווירקט, און דויער וועט געבענשט ווערען אין זיין טהון.

²⁶ ווען איימיצער מיינט אז ער איז פרום, און האלט נישט זיינע צונג אים צום, גייערט פערפיהרט זיין אייגענעם הארץ, איז פון דויעם דיא פרויניגקייט

יעקב א ב

אוממוקט. ¹ ריינע פרומיגקייט אין אהן א פלעק פאר גאט און דעם פאטער
אין דאס, יתומים און אלמנות צו בעווענען אין גייערע צרות, און ויך צו
האלטען אונזעפלעקט פון דער וועלט.

ב ¹ מיינע ברידער, האלט נישט דעם גלויבען פון אונזערען הארץ פון הער-
ליכקייט ישוע המשיח מיט אנזעהען פון פנים. ² ווארן ווען עס קומט אריין
אין איינערס בית הכנסת א מאן מיט א גאלדענען רינג אין א פינגער קלייד,
און עס קומט אריין אויף איין ארמער מאן אין א מיאסען קלייד, ³ און איהר
נענט נושא פנים דעם וואס איז אנגעטאן אים פיין קלייד, און נאנט צו איהם,
נעץ ויך דא אים גוטען פלאץ, און צו דעם ארמען נאנט איהר, דא שטעה
דארט, אדער נעץ ויך אונטער מיינע פוסבענקעל, ⁴ נענט איהר נישט
אין איינער דעות געטהיילט, און נענט ריכטער געטאקען פון שלעכטע
געטאנקען?

⁵ הערט צו, מיינע געליבטע ברידער, האט נישט גאט אויסדערנוועהלט דא
ארמע לייט פון דער וועלט ווייך אים גלויבען צו גיין און יורשים פון דעם
קעניגרייך וואס ער האט צוגעזאגט צו דא וואס ליבען איהם? ⁶ אבער איהר
האט דא ארמע לייט מבנה געווען, נענען עס נישט דא רייכע וועלכע אייך
אונטערדריקען, און וויא וועלכסט שלעפען אייך צו דעם געריכט? ⁷ לעסטערן
וויא נישט דעם גוטען נאמען ביא וועלכען איהר נענט גערופען? ⁸ ווען אבער
איהר נענט מקום דאס קעניגליכע נענען נאך דער ישרופט, דא וואלסט דוין
גענעלען ליבען וויא ויך וועלכסט, טהוט איהר רעכט; ⁹ אבער ווען איהר
נענט נושא פנים, טהוט איהר ויך, און איהר נענט געשטראפט פון דעם
גענעץ אלס איבערטרעטער. ¹⁰ ווארן דער וואס וועט דאס גאנצע גענעץ
האלטען, און וועט דאך אין איינעם נאך שטרויכלען, איז ער שולדיג אויף
אלעם. ¹¹ ווארן דער וועלכער האט געזאגט, דא וואלסט נישט מונה ויין האט
אויך געזאגט דא וואלסט נישט טייטשען; נון ווען דא ביסט נישט מונה אבער
דא טייטשעסט, אזוי האסט דא דאס גענעץ עובר געטאקען. ¹² רעט איהר
אזוי און טהוט אזוי וויא דא וואס וועלען דורך דעם גענעץ פון פרייהייט
געריכטעט ווערען. ¹³ ווארן דאס משפט איז אהן רחמנות צו דעם וואס האט
נישט בעווייזען רחמנות; רחמנות ריהט ויך קענען משפט.

¹⁴ וואס נוצט עס, מיינע ברידער, ווען איימיצער נאנט אז ער האט גלויבען,
און ער האט נישט קיינע ווערק? קען איהם דער גלויבען רעטען? ¹⁵ ווען א
ברידער אדער א שטועסטער איז נאקט, און האט נישט דא טעגליכע מנהג,
¹⁶ און איינער פון אייך נאנט צו וויא געהט אין פרידען, ווארמט אייך און
נעטיגט אייך, אבער איהר גיפט וויא גאר נישט וואס וויא בעדארפען פאר דעם
לייב, וואס נוצט דאס? ¹⁷ אזוי אויך דער גלויבען ווען ער האט נישט קיינע
ווערק אין זיך וועלכסט טויט. ¹⁸ אבער איימיצער וועט זאגען, דא האסט
גלויבען און איך האב ווערק; ווייז מיר דוין גלויבען אהן דא ווערק, און איך

שמות ב' יג', יד': דברים ה' וי', ¹¹

ויקרא יט' יח'. ⁸

וועל דיר ווייזען מיין גלויבען דורך דיא ווערק. ¹⁹ דוא גלויבסט אז גאט
איז איינער; דוא טהוסט רעכט; אויך דיא שדים גלויבען און ציטערן.
²⁰ אבער ווילסט דוא וויסען, איינלער מענטש, אז דער גלויבען אהן ווערק איז
אונזיצליך? ²¹ איז גיט אונזער פאטער אברהם דורך ווערק גערעכטפערטיגט
געווארען. ווען ער האט זיין ווהן יצחק מקריב געווען אויף דעם מזבח?
²² דוא זעהסט אז דער גלויבען האט מיט זיינע ווערק געווינקט, און דורך דיא
ווערק איז דער גלויבען פאלקאמען געמאכט געווארען. ²³ און דיא שריפט איז
דערפילט געווארען, וואס זאגט, און אברהם האט געגלויבט גאט און עס איז צו
איהם גערעכענט געווארען פאר גערעכטיגקייט, און ער איז דער פריינד פון
גאט גערופען. ²⁴ איהר זעהט אז א מענטש איז דורך ווערק גערעכטפערטיגט,
און גיט נור דורך גלויבען. ²⁵ גלויבדעס איז רחב הזונה אויף גיט דורך ווערק
גערעכטפערטיגט געווארען, אינדעם ויא האט דיא מרגלים אויפגענומען, און
האט וויא אונזעקגעשיקט אויף איין אנדערען וועג? ²⁶ ווארין גלייך וויא דער
גוף אהן דער נשמה איז טויט, אזוי איז אויך דער גלויבען טויט אהן ווערק.
ג ¹ מיינע פרידער, זייט גיט פילע לעהרער, ווייל איהר וויסט אז מיר וועלען
א גרעסערעס משפט דערהאלטען. ² ווארין אין פילע זאכען שטרויכלען מיר
אלע; ווען איינער שטרויכלט גיט אין ווארט, איז ער א פאלקאמענער מאן
און קען אויך דעם גאנצען לייב אים צוים האלטען. ³ נון ווען מיר צווימען
לעגען אין דיא מיינלעך פון דיא פערד, פרי וויא זאלען אונז געהארבען, אזוי
פיהרען מיר אויך זייער גאנצען לייב. ⁴ זעה אויך דיא שיפען וויא גרויס וויא
זענען און וויא וויא זענען פון שטארקע ווינדען ארוםגעטריבען, זענען וויא
דאך מיט א קליינען רודער געפיהרט וואו אהין דער שיפמייסטער וויל.
⁵ אזוי אויך דיא צונג איז א קליינעס גליד, און באריהט זיך פון גרויסע זאכען.
זעה וויא א קליינעס פייער צינד אן א גרויסען טאלד. ⁶ און דיא צונג איז א
פייער, דיא וועלט פון אונזעכט, צווישען אונזערע גלידער געשטעלט, וועלכע
בעפלעקט דעם גאנצען לייב, און צינד אן דאס ראד פון דער גאטור,
און ויא איז פון גיהנם אנגעצינדען. ⁷ ווארין יעדע טבע פון כהמות און
פון עופות, פון קריכענדיגע און פון חיות אים ים איז געצוימט און איז
געצוימט געווארען דורך דיא מענשליכע טבע; ⁸ אבער דיא צונג קען קיין
מענטש גיט צווימען; ויא איז איין אונרוהיגעס איבעל, פול מיט גיפט וואס
ברענגט טויט. ⁹ מיט איהר בענשען מיר דעם הארץ און פאטער, און מיט
איהר שעלטען מיר דיא מענשען וואס זענען אין דער געשטאלט פון גאט
געמאכט געווארען. ¹⁰ פון דעם זעלביגען מויל קומט ארויס ברבה און קללה.
מיינע פרידער, דיע זאכען זאלען גיט אזוי זיין. ¹¹ ברענגט דער ברונען
ארויס פון דיא זעלביגע קוועלע וים און ביטערעס וואסער? ¹² קען א פייערענבוים,
מיינע פרידער, ארויסברענגען עהלכעהרען, אדער א ווייניגטאק פייערען? אזוי
קען גיט געזאלצעס וואסער ויסעס ארויסברענגען.

יעקב ג' ד'

¹⁸ ווער איז צווישען אייך א קלוגער און פערשטענדיגער מאן? לאז איר
ווייזען זייערע מעשים פון א גוטען וואנדעל מיט זאנפטמיטגקייט פון חכמה.
¹⁴ אבער ווען איהר האט אין אייער הארץ ביטערע קנאה און קריג, באריהמט
אייך ניט און לייקענט ניט קעגען דער וואהרהייט. ¹⁵ דינע חכמה איז ניט
פון אויבען, גייערט איז ערדיש נאטירליך מייפליש; ¹⁶ ווארן וואו עס איז
קנאה און קריג, דארט איז פערטומלונג און אלעס שלעכטע ווערק. ¹⁷ אבער
דיא חכמה וואס איז פון אויבען איז צוגעשט ריין, דערנאך פרידליך, דעמי-
טיג, לאזט זיך לייכט אויסגלייכען, פול מיט רחמנות און גוטע פרוכט,
אונפארטייאיש, אהן חניפה. ¹⁸ און דיא פרוכט פון גערעכטיגקייט איז אין
פרידען אויסגעווייט פאר דיא וואס מאכען פרידען.

ד' ¹ פון וואנען זענען מחלוקת און שטרייטען צווישען אייך? זענען זייא ניט
פון דאנען, פון אייערע גלוסטען וואס שטרייטען אין אייערע גלידער?
² איהר גלוסט און האט ניט; איהר בעגעהט רציחה און זענט מקנא, און איהר
קענט ניט דערלאנגען; איהר קריגט אייך און האלט מלחמה. איהר האט
ניט ווייל איהר בעטעט ניט; ³ איהר בעטעט און בעקומט ניט, ווייל איהר
שלעכט בעטעט, כדי איהר זאלט עס פערצעהרען אין אייערע פערזענליכען.
⁴ איהר נואפות, ווייסט איהר ניט אז דיא פריינדשאפט פון דער וועלט איז
פריינדשאפט קעגען גאט? דרום אימליכער וואס וויל א פריינד פון דער
וועלט זיין, דער שטעלט זיך צום פיינד פון גאט. ⁵ אדער דענקט איהר אז
דיא שריפט זאגט אומזוסט, דער גייסט וואס ער האט אין אונז געמאכט
וואוינען גלוסטעט צו קנאה? ⁶ אבער ער גיבט מעהר גנאד; דרום זאגט דיא
שריפט, גאט ווידערשטעהט דיא שטאלצע אבער ער גיבט גנאד צו דיא
דעמיטונגען.

⁷ דרום זייט אונטערטעניג צו גאט; אבער ווידערשטעהט דעם שטן, און ער
וועט פון אייך אנטעקפליהען. ⁸ גענעהנט אייך צו גאט, און ער וועט זיך צו
אייך גענעהנען. רייניגט אייערע הענד איהר זינדער, און מאכט ריין אייערע
הערצער איהר דאפעהערציגע. ⁹ פיהלט אייך עלענד און טרויערט און
וויינט; לאזען זיך אייערע געלעכטער פערקעהרען צו קלאג און אייערע פרייד
צו טריפקייט. ¹⁰ דערנידריגט אייך פאר דעם הארץ, און ער וועט אייך
דערהייבען.

¹¹ בערעט ניט איינער דעם אנדערען, ברידער; דער וואס בערעט א ברידער
אדער ריכטעט זיין ברידער בערעט דאס געזעץ און ריכטעט דאס געזעץ; נון
ווען דאס ריכטעסט דאס געזעץ, אזוי ביסט דאס ניט א טהווער פון דעם געזעץ
גייערט א ריכטער. ¹² עס איז איין געזעצגעבער און ריכטער, דער קען
רעטען און צושטערען; אבער ווער ביסט דאס אז דאס ריכטעסט דיין חבר?
¹³ קומט נון, איהר וואס זאגט, היינט אדער מארגען וועלען מיר אנטעקנעהען
אין דינער שטאדט אריין און דארט א יאהר בלייבען, און וועלען האנדלען

משלי ג' לד', ⁶

הושע ב' כא': משלי ג' לד', ⁵

יעקב ד ה

און פערדינען. ¹⁴ און איהר ווייסט ניט וואס וועט זיך מארגען טרעפן. וואס איז אייגער לעבן? ווארן איהר זענט א דאמפף וואס איז פאר א קליינע וויילע געזעהען. דערנאך איז עס אויך פערשווינדען. ¹⁵ אנשטאט דעם זאלט איהר זאגען, ווען דער האר וויל וועלען מיר לעבן און טהון דאס אדער זענעם. ¹⁶ אבער אזונד באריהמט איהר אייך אין אייגער שטאלן; אלע אנעלבע באריהמערט איז שלעכט. ¹⁷ דרום דער וואס ווייסט גוטעס צו טהון און טהוט עס ניט, דעם איז עס א זינד.

ה ¹ געהט נון איהר רייכע, וויינט און קלאגט איבער אייגער צרות וואס וועלען קומען. ² אייגערע רייכקייט איז פערשוילט געזארגען, און אייגערע קליידער זענען מולביג געזארגען. ³ אייגער גאלד און אייגער זילבער זענען פער-ראסטעט געזארגען, און דער ראסט דערפון וועט זיין פאר א צייגנים צו איהר, און וועט אויפפערעסען אייגער פלייש גלייך וויא א פייגער. איהר האט אנצרות אייגעזאמלעט אין דיא לעזטע טעג. ⁴ זעה, דער לויז פון דיא ארבייטער וואס האבען אייגערע פערלדער געשינטען, וואס איז פון אייך צוריק געהאלטען ישריט אויס, און דאס געשרייע פון דיא וואס האבען געשינטען איז אין דיא אויגערען פון דעם האר'ן פון הערשאכען אריינגעקומען. ⁵ איהר האט לוסטיג געלעכט אויף דער גער און האט פגעג געהאט, איהר האט אייגערע הערצער געזעהרט אין א טאג פון שלאכט. ⁶ איהר האט פער-שולדיגט און געברענגט דעם גערעכטען; און גר האט אייך ניט ווידערשטאנען. ⁷ דעסטוועגען, ברידער, ווייט געדולדיג ביז צום קומען פון דעם האר'ן. זעה דער אקערער ווארטעט פאר דיא טהייגערע פרוכט פון דער גער, און האט געדולד מיט איהר, ביז ויא בעקומט דעם פריה און דעם שפעט רעגען. ⁸ האט איהר אויך געדולד, בעפעסטטיגט אייגערע הערצער, ווארן דאס קומען פון דעם האר'ן איז נאהענט. ⁹ מורמעלט ניט ברידער אייגער קעגען דעם אנדערען, כדי איהר זאלט ניט פערשולדיגט ווערען; זעה דער ריכטער שטעקט פאר דיא טהידען. ¹⁰ נעמט מיינע ברידער פאר א ביישפיל פון לידען און געדולד דיא גביאים, וואס האבען גערעט אים נאמען פון דעם האר'ן. ¹¹ זעה, מיר רופען וויא געפענשט דיא וואס האבען אויסגעהאלטען, איהר האט פון דער געדולד פין אויב געהערט, און איהר האט דעם סוף פון דעם האר'ן געזעהען, אז דער האר האט פיל מיטלייד און איז בארעמטהערציג. ¹² אבער פאר אלע זאכען, מיינע ברידער שווערט ניט, ניט ביים הימל און ניט ביים דער גער און ניט קיינע אנדערע שבויע; גייצט לאז אייגער נא זיין נא, און אייגער זיין זיין, כדי איהר זאלט ניט אין א טיששט אריינפאלען. ¹³ האט איימיצער צווישען איהר יסורים? לאז גר בעטען. איז איימיצער פערעהליך? לאז גר לויב זינגען. ¹⁴ איז איימיצער צווישען איהר קראנק? לאז גר רופען דיא זקנים פון דער קהלה, און לאזען וויא פאר איהם בעטען נאכדעם וויא האבען איהם מיט גהל אים נאמען פון דעם האר'ן געזאלכט. ¹⁵ און דאס געבעט פון גלויבען וועט דעם קראנקען רעטען, און דער האר וועט

יעקב ה א פעטרוס א

איהם אויפהעבען; אין ווען ער האט זיך בעגאנגען וועט איהם פערנעבען ווערען. ¹⁶ דרום גייט מתודה דא זיך איינער צום אנדערען, און בעשעט איינער פאר דעם אנדערען, כדי איהר זאלט געהיילט ווערען. דא תחנה פון א צדיק איז פיל מעכטיג אין ווירקונג. ¹⁷ אליה איז געווען א מענטש גלייכארטיג וויא מיר, און ער האט ערנסט געבעטען אז עס זאל נישט רעגנען, און עס האט נישט געקענענט אויף דער ערד דרייא יאהר און זעקס חדשים. ¹⁸ און ער האט ווידער געבעטען, און דער הימל האט רעגען געגעבען, און דא ערד האט איהרע פרוכט ארויסגעשפראצט.

¹⁹ מיינע ברודער, ווען אייביגער צווישען אייך פעראירט זיך פון דער נאכער-הייט, און איינער וועט איהם אומקעהרען. ²⁰ לאז ער וויסען אז דער וועלכער קעהרט אום א זינדער פון דעם טעות פון זיין וועג וועט א זעלע רעטען פון טויט, און וועט א סוף פון זיך פערדעמען.

דער ערשטע בריף פון דעם אפאסטעל פֿעטרוס.

¹ פֿעטרוס איין אפאסטעל פון ישוע המשיח צו דא אויסדערנוועהלטע וואס זענען אין פאנטוס, גאלאטא, כאפאדאקא, אסא און ביתונא, ² וואס זענען אויסדערנוועהלט נאך דער פארקענטניס פון גאט דעם פאטער אין דער היילי-גונג פון דעם גייסט, צום געהארבען און שפּרענקלען פון דעם בלוט פון ישוע המשיח, גנאד און פרידען זאלען זיך צו אייך מעהרען.

³ געלויבט זייא גאט און דער פאטער פון אונזערעם הארץ ישוע המשיח, דער האט אונז ווידערגעבוירען נאך זיינע גרויסע בארעמעהרציגקייט צו א לעבענדיגע האפנונג דורך דער אויפערשטעהונג פון ישוע המשיח פון דא טויטע; ⁴ צו א ירושה וואס איז אונפערדארבען, אהן א פלעק, און איז נישט פערנוועלקט, וואס איז אים הימל בעהאלטען פאר אייך. ⁵ וועלכע זענען אין דער מאכט פון גאט געהיט דורך גלויבען, צו א ישועה וואס איז אנגעברייט אנטפלעקט צו ווערען אין דא לעצטע צייט. ⁶ דרינגען איהר פרייגט אייך זעהר האטשע ווען עס מוז זיין אז איהר זענט אצינד אביסעל אין צער געווען דורך פערשידענע פריפונגען; ⁷ כדי דא פריפונג פון אייגערעם גלויבען וואס איז פיל טהויגערע וויא דא פון גאלד וואס איז פערדארבען, אבער איז דורך פייגער געפריפט, זאל געפינען ווערען צו לויב און פבד און הערליכקייט אין דער אנטפלעקונג פון ישוע המשיח. ⁸ וועלכען איהר ליבט האטשע איהר האט איהם נישט געזעהען, און איהר גלויבט אן איהם, האטשע איהר זעהט

א פערטרום א

איהם גיט אצונד, און איהר פרייגט אייך מיט איין אונאויסקעדענדיגע און הערליכע פרייד, ⁹ אינדעם איהר בעקומט דעם פכלית פון אייגער גלויבען, דיא רעמונג פון אייגערע נשמות.

¹⁰ וועגען וועלכער רעמונג האבען דיא נביאים געווכט און אייפריג געפארשט, וואס האבען גבואות געואגט וועגען דער גנאד וואס איז צו אייך; ¹¹ דערנוייל וויא האבען געפארשט אויף וועלכער און וועלכערלייא צייט דער גייסט פון משיח וואס איז אין וויא געווען האט בעדייטעט, ווען ער האט פריהער דיא ליידען פון משיח בעצייגט, און דיא הערליכקייט וואס וועט דערנאך קומען. ¹² צו וועלכע איז אנטפלעקט געווארען, אז גיט צו זיך אליין גייגט צו אייך האבען וויא בעדינט אין דיא זאכען וואס וועגען צו אייך אצונד דערצעהלט געווארען דורך דיא וואס האבען צו אייך געפערדיגט דיא כשוכה טובה אים רוח הקודש וואס איז פון דעם הימל ארופגעשיקט געווען, אין וועלכע זאכען מלאכים האבען בעגעהרט אריינצוקוקען.

¹³ דרום גארטעלט ארום דיא לענדען פון אייגער פערשטאנד, ווייט ניקטערן, און זעצט אייגערע גאנצע האפנונג אויף דער גנאד וואס וועט צו אייך געבראכט ווערען אים אנטפלעקען פון ישוע המשיח. ¹⁴ אלס קינדער וואס געהארט צען בילדעט גיט אייגער חרסטער נאך דיא פריהערע פאזות אין אייגערע אונזיכענהייט; ¹⁵ גייגט נאך דעם הייליגען וועלכער האט אייך בערופען, אזוי ווייט איהר אויף הייליג אין אלעם וואנדעל, ¹⁶ ווארין עס שטעהט געשריבן, ¹⁷ ען, ווייט איהר הייליג ווייל אייך בין הייליג, ¹⁸ און ווען איהר רופט פאטער דעם וועלכער איז גיט נושא פנים און ריכטעט זענען נאך ווין ווערק, אזוי פערברענגט דיא צייט פון אייגערע אויפהאלטונג דא אין פארקט. ¹⁹ וינט איהר ווייסט אז איהר ווענט גיט מיט פערדערבליכע זאכען וויא זילבער און גאלד אויסגעלעזט געווארען פון אייגער גארשען וואנדעל וואס איהר האט פון אייגערע פעטער דערהאלטען; ²⁰ גייגט מיט דעם טהייגערען פלוט פון משיח, אזוי וויא פון א לאס וואס איז אהן א מום און אונבעפלעקט, ²¹ דער איז אנדא בעשטימט געווען פאר דער גרינדונג פון דער וועלט, אפער איז אין דיא לעצטע צייטען אנטפלעקט געווארען פון אייגערטוועגען, ²² דיא דורך איהם ווענט גלויביגע אן גאט, דער האט איהם אויפגעוועקט פון דיא טויטע, און האט איהם הערליכקייט געגעבען, אזוי אז אייגער גלויבען און האפנונג זאלען ווין אין גאט.

²³ אינדעם איהר האט אייגערע נשמות גערייניגט אים געהארזאם פון דער וואהרהייט צו גיט פערשטעלטע ברודערליכע, אזוי ליבט מיט ערנסט פון דעם הארץ אייגער דעם אנדערען, ²⁴ ווייל איהר ווענט ווידערגעבוירען, גיט פון פערדארבעטעס זאכען גייגט פון אונפערדארבעטעס, דורך דעם ווארט פון גאט וואס לעבט און בלייבט. ²⁵ ווארין אלעס פלייש איז, וויא גראו,

א פעטרוס א ב

אין אלע זיינע הערליכקייט וויא א כלום פון גראו;
 דאס גראו איז פערדארבעט, אין דיא כלום איז אונעקגעפאלען;
²⁵ אבער דאס ווארט פון דעם האר'ן בלייבט אויף גביג,

אין דאס איז דאס ווארט וואס איז צו אייך געפערדיגט.
ב ¹ דרום טהוט אפ אלע שלעכטיגקייט און אלע פאלשטייט און חניפה און
 קנאה און אלע רבילות, ² וויא איצט געבוירענע קינדער בעגעהרט דיא לוי-
 טערע מילך פון דעם ווארט, כדי איהר זאלט דורך דעם צו ווייזע וואקסען;
³ ווען איהר האט פערזוכט אז דער האר איז גיטיג, ⁴ צו וועלכען איהר קומט
 וויא צו א לעבעדיגען שטיין, וואס איז פון מענשען פערטוארפען, אבער פון גאט
 אויסדערנועהלט און טהייגער, ⁵ איהר אויך אלס לעבעדיגע שטיינער ווענט
 אויפגעבויגט פאר א גייסטליכעם הויז, א הייליגע כהונה, אז איהר זאלט
 גייסטליכע קרפנות ברענגען, וואס וועגן פאר גאט אנגענומען דורך וישוע
 המשיח, ⁶ ווייל עס שטעהט געשריבען אין דער שריפט,

וועה, איך לעג אין ציון איין געשטיין אויסדערנועהלט טהייגער,
 און דער וואס גלויבט אן איהם וועט ניט פערשעהמט ווערען.

⁷ דרום צו אייך וואס גלויבען איז דער פבוד; אבער צו דיא וואס גלויבען ניט,
 דער שטיין דעם דיא בוימייסטער האבען פערטוארפען, דער איז צום געשטיין
 געווארען, ⁸ און ער איז א שטיין פון אנשטויס און א פעלד פון שטרויכלונג; וועלכע
 שטרויכלען אינדעם וויא וועגן דעם ווארט אונגעהארזאם, דערצו וויא וועגן
 אויך בעשטימט, ⁹ אבער איהר ווענט איין אויסדערנועהלטעם דור, א בענגליכע
 כהונה, א הייליגעם פאלק, א פאלק צום אייגענטהום, כדי איהר זאלט דעם לויב
 דערזעהלען פון איהם דער האט אייך פון דער פינסטערניס גערופען צו זיין וואיך-
 דערליכען ליכט, ¹⁰ וואס איהר ווענט פריהער ניט א פאלק געווען, אבער אצינד
 ווענט איהר דאס פאלק פון גאט; וואס איהר האט ניט קיינע בארעמעהערציג-
 קייט דערהאלטען, אבער אצינד האט איהר דערהאלטען בארעמעהערציגקייט,
¹¹ געליבטע, איך בעט אייך וויא פרעמדע און וואנדערער, אז איהר זאלט
 אייך אפהאלטען פון דיא גלוסטען פון דעם פלייש, וואס שטרייטען קעגען
 דער נשמה, ¹² און פיהרט איהר אייך גוט אויף צווישען דיא גוים, כדי אין
 דעם אין וועלכען וויא לעסטערן אייך אלס איבעלטהווער, זאלען וויא אנזעהען
 אייגערע גוטע ווערק, און זאלען גאט לויבען אים טאג פון בעוויכונג.

¹³ ווייט אונטערטעניג צו יעדע מענשליכע ארדנונג פון וועגען דעם האר'ן;
 אויב עס איז צום קעניג, אלס צום עלצטען, ¹⁴ אדער צו פירשטען אלס דיא
 וואס וועגן פון איהם געשיקט צו שטראפונג פון דיא איבעלטהווער און צום
 לויב פון דיא וואס גוטעם טהון, ¹⁵ ווארין דאס איז דער ווילען פון גאט, אז איהר
 זאלט גוטעם טהון און זאלט פערשטיממען דיא אונטערטעניג פון נארוישע מענשען;
¹⁶ אלס פרייע מענשען, און ניט אלס דיא וואס איהר האלט אייגערע פרייהייט

⁶ ישעיה כח' טו',

²⁵ ישעיה מ' ח',

²⁴ יד',

⁸ ישעיה ח' יד',

⁷ תהלים קיח' כב',

פאר א שרייער פון שלעכטיגקייט, גייערט אלס קנעכט פון גאט. ¹⁷ האלט אלע אין קבור, ליבט דיא ברידערשאפט, פארקט אייך פאר גאט, האלט אין קבור דעם קעניג.

¹⁸ איהר קנעכט, זייט אונטערטעניג צו אייערע העררען מיט אלערלייא פארקט, ניט נור צו דיא גוטע און געדלע, גייערט אויך צו דיא הארעטע. ¹⁹ ווארין דאס איז חן, ווען איימיצער וועגן זיין געוויסען קעגען גאט ליינעט צער און דער-טראגט אונטערלידיג. ²⁰ ווארין וואספאר א לויב איז עס ווען איהר דערטראגט דערנאך איהר האט געזונדיגט און זענט געשלאגען? אבער ווען איהר דערטראגט דערנאך איהר האט גוטעס געטהון און האט געליטען, דאס איז חן פאר גאט. ²¹ ווארין איהר זענט דערצו בערופען, ווייל משיח האט אויך געליטען פאר אייך, און האט אייך א ביישפיל איבערגעלאזט, כדי איהר זאלט זיינע שריט נאכפאלגען. ²² וועלכער האט קיינע זינד ניט געטהון, אויך איז קיין בעטרוג אין זיין מויל געפינען געווארען. ²³ דער ווען ער איז בעלידיגט געווען האט ער ניט צוריקגעליידיגט, ווען ער האט געליטען האט ער ניט געדויערט, גייערט ער האט זיך איבערגעגעבען צו איהם דער טהוט רעכט משפט. ²⁴ דער האט זעלבסט אונזערע זינד געטראגען אין זיין לייב אויך דעם בוים, כדי מיר זאלען אפשטארבען צו זינד און זאלען לעבען צו גערעכטיגקייט; דורך וועמעס וואונדערן איהר זענט געהיילט געווארען. ²⁵ ווארין איהר זענט געווען וויא פערטירטע שאף, אבער אצונד האט איהר אייך אומגעקעהרט צום פאסטור און אויפגעהער פון אייערע נשמות.

ג ¹ גלייכדעם איהר ווייבער, זייט אונטערטעניג צו אייערע אייגענע מענער, כדי ווען אפילו עטליכע גלויבען ניט אים ווארט, זייא זאלען דורך דעם וואנדעל פון דיא ווייבער אהן דעם ווארט געווינען ווערען; ² אינדעם זייא זעהען אייער ריינען וואנדעל מיט פארקט. ³ און לאז אייערע צירונג ניט זיין דיא אויסערע פון געפלאכטענע האר און גאלדענע בענדער אדער שענקע קליידונג; ⁴ גייערט לאז זיא זיין דער פערקארנענע מענש פון דעם הארין אין דיא אונטערדארבליכע צירונג פון א זאנפטמיטיגען און שטילען גייסט, וואס איז זעהר טהייער פאר גאט. ⁵ ווארין גלייכדעם פלעגען זיך צירען דיא הייליגע פרויען פארצייטען וועלכע האבען אין גאט געהאפט, און זענען אונטער-טעניג געווען צו זייערע מענער; ⁶ אזוי וויא שרה האט צו אברהם געהאפט, אינדעם זיא האט איהם הערר גערופען; וועמעס קינדער איהר זענט, ווען איהר טהוט גוטעס און פארקט אייך ניט מיט קיין שרעקען.

⁷ גלייכדעם איהר מענער, וואוינט מיט זייא נאך פערשטאנד, וויא מיט דיא שטאבערע פלי און גיבט זייא קבור, אזוי וויא אויך מיטווישן פון דער גאנצער פון לעבען, אז אייערע געבעטע זאלען ניט געשטערט ווערען.

⁸ נון צום לעצטען זייט אלע פון גלייכע געדאנקען, מיטליידיג, ברידערליך, בארעמקערציג, דעמיטיג; ⁹ און פערנעלט ניט שלעכטעס פאר שלעכטעס

ישעיה נג' ט', ²²

א. פעטרוס ג ד

אָדער בעליידיגונג פאר בעליידיגונג, גייערט אים געגענטהייל בענשט, ווייל דערצו זענט איהר בערופען, כדי איהר זאלט א ברבא ירשענען.
¹⁰ ווארין דער וואס וויל ליב האבען דאס לעבען

און זעהען גוטע טעג,

לאז ער האלטען זיינע צונג פון שלעכטעם,

און זיינע ליפען אז וויא זאגען ניט פאלשהייט רעדען;

¹¹ אָבער לאז ער פון שלעכטעם אפגעהרען און גוטעם טהון,

לאז ער פרידען ווערן און עס נאכפאלגען.

¹² ווארין דיא אויגען פון דעם הארץ זענען אויף דיא צדיקים,

און זיינע אויגען זענען אפגען צו זייער געבעט,

אָבער דאס פנים פון דעם הארץ איז קעגען דיא וואס שלעכטעם טהון.

¹³ ווער דען וועט אויך שארען, ווען איהר זענט אייפריג נאך דעם גוטען?

¹⁴ אָבער ווען איהר אויך לידעט וועגען גערעכטיגקייט, געבענשט זענט איהר. און

האט גיין מורא פאר זייער שרעקען, ווייט אויך ניט בעטריבט; ¹⁵ אָבער

הייליגט דעם הארץ אין אייגערע הערצער, און ווייט בעשטענדיג בערייט

צו ענטפערען איטליכען וואס פרעגט אויך וועגען דער האפנונג וואס איז אין

אויך, דאך מיט דעמיט און פארבט. ¹⁶ און האט א גוטעם געוויסען, כדי

אין וואספאר א נאך איהר זענט בערעט דיא וואס פערשעהמען אייגער גוטען וואנדעל

אין משיח זאלען צו שאנד ווערען. ¹⁷ ווארין עס איז בעסער, ווען עס איז דער

ווילען פון גאט, אז איהר זאלט לידען פאר גוטעם טהון איידער פאר שלעכטעם.

¹⁸ ווייל משיח איז אויך איין מאל פאר זינד געשטארבען, דער גערעכטער

פאר דיא אונגעקעכטע, כדי ער זאל אונז צו גאט ברענגען, אינדעם ער איז

געטוישט געווארען אים פלייש, אָבער איז לעבענדיג געווארען אים גייסט.

¹⁹ אין וועלכעם אויך איז ער געגאנגען און האט געפרעדיגט צו דיא גייסטער וואס

זענען אים געפענגען געווען, ²⁰ וואס זענען פארצייטען ניט געהארזאם געווען, ווען

דיא לאנגמיטיגקייט פון גאט האט אין דיא טעג פון נח געווארט, דער ווייל דיא

היבה איז פארברייטעט געווען, אין וועלכער עטליכע דאס הייסט אכט נפשות

זענען דורך וואסער גערעטעט געווארען. ²¹ וועלכעס אזונד נאך א פארבילד אפילו

א טבילה רעטעט אויך, ניט דאס אפטחון פון דער אונגרייניגקייט פון דעם פלייש,

גייערט דיא בערופונג פון א גוטען געוויסען אויף גאט, דורך דער אויפגער-

שטעהונג פון ישוע המשיח; ²² וועלכער איז אין הימעל געגאנגען, און איז צו דיא

רעכטע האנד פון גאט, צו דעם דיא מלאכים און הערשאפטען און מעכטע

זענען אונטערטעניג געווארען.

ד ¹ דרום ווייל דער משיח האט אים פלייש געליטען, אזוי וואפענט איהר

אויך אויך מיט דעם זעלביגען פערשטאנד, ווייל דער וואס האט אים פלייש

געליטען האט אויפגעהערט פון זינד; ² כדי איהר זאלט ניט מעהר דיא

איבריגע צייט אים פלייש לעבען צו דיא גלוסטען פון מענשען, גייערט דורך

תהלים לד' יג' יד', ¹⁰⁻¹²

דעם ווילען פון גאט. ⁸ ווארין דיא פערנאנגענע צייט איז גענוג אז מיר האבען דעם ווילען פון דיא גוים געווירקט, און האבען געוואנדעלט אין אויסגעלאסענהייט, גלופטען, וויינזויפען, טענצען, פֿרעסען, און געזעצלווייגער אפגעטערייא. ⁴ דרינען איז וויא א חרוש ווען איהר לויפט מיט מיט וויא צו דיא זעלביגע פערשטענדונג פון אונזעסיגקייט, דערמיט וויא לעסטערן אייך; ⁵ וואס וועלען חשבון אפגעבען צו דעם וועלכער איז אנבערייט צו ריכטען דיא לעבענדיגע און דיא טויטע. ⁶ ווארין דערצו איז אייך דיא כשוכה טובה געפרעדיגט געווארען צו דיא טויטע, כדי וויא זאלען אים פלייש נאך מענשען געריכטעט ווערען, אפער נאך גאט זאלען לעבען אים גייסט.

⁷ אפער דאס גער פון אלע זאכען איז נאדעמט; דרום ווייט קלאג און וואכט צו געבעט. ⁸ פאר אלעס האט הערצליכע ליבע צווישען אייך; ווארין ליבע דעקט פילע זינד צו. ⁹ ווייט מכנים אורח איינער צום אנדערען אהן געמורמעל. ¹⁰ גלייך וויא געדער פון אייך האט א מתנה בעקומען אזוי זאל ער דעם אנדערען דערמיט בעדינען אלס גוטע פערטאלטער פון דיא פילער-לייאנגאר פון גאט. ¹¹ ווען איימיצער רעט, לאז ער רעדען וויא מיט דיא ווערטער פון גאט; ווען איימיצער בעדינט, לאז ער בעדינען וויא פון דער קראפט וואס גאט האט געגעבען; כדי גאט זאל אין אלע זאכען פערהערליכט ווערען דורך יסוע המשיח, צו דעם איז דער פבור און דיא קראפט פון גביגקייט צו גביגקייט; אמן.

¹² געליבטע, לאזט אייך מיט אפזענדיג געמאכט ווערען דורך דיא פייגנדיגע פריפונג וואס קומט צווישען אייך כדי אייך צו פריפען, גלייך וויא עס האט זיך אייך געפעס גייטס צוגעטראפען; ¹³ גייגרט אינדעם איהר האט א טהייל אין דיא לידען פון משיח פרייגעט אייך, כדי איהר זאלט אייך אויך פרייגען מיט גרויסע שמחה אין דער אנטפלעקונג פון וויינע הערליכקייט. ¹⁴ ווען אייך זענט וועגען דעם נאמען פון משיח געלעסטערט, געבענשט זענט איהר, ווייל דער גייסט פון הערליכקייט און פון גאט רוקט אויף אייך. ¹⁵ ווארין לאז קיינער פון אייך מיט לידען אלס א רוצח אדער א גנב אדער איין איבעלטהווער, אדער וויא איינער וואס מישט זיך אין פֿרעמדע זאכען; ¹⁶ אפער ווען איימיצער ליידעט אלס א קריסט, לאז ער זיך מיט שטעמען, גייגרט לאז ער גאט לויבען אין דינען נאמען. ¹⁷ ווארין עס איז דיא צייט אז דאס משפט האט פון דעם הויז פון גאט אנגעהייבען; און ווען צוגרשט פון אונז, וואס וועט דער סוף זיין פון דיא וואס געהארבען מיט דיא כשוכה טובה פון גאט? ¹⁸ און ווען דער גערעכטער וועט קוים גערעכטעט ווערען, וואו וועט דער גאט-לאזער און דער זינדער דערשיינען? ¹⁹ דרום לאזען אויך דיא וואס לידען נאך דעם ווילען פון גאט וויינערע נשמות איבערגעבען מיט גוטעס טהון צו א געמרייזען בעשעפער.

ה דרום בין איך מוהיר דיא זקנים וואס זענען צווישען אייך, וואס איך בין אויך דער זון און גרות פון דיא לידען פון יסוע, דער סבר אייך פון דער

א פעטרוס ה ב פעטרוס א

הערליכקייט וואס וועט אנטפלעקט ווערען; ² פאסעט דיא סטאדע פון גאט וואס איז צווישען אייך, נישט וויא געצוואונגען גייערט מיט גוטעס ווילען אזוי וויא צו גאט, און נישט פאר שענדליכען געווינקט גייערט מיט א בייגען אייפער; ³ און נישט גלייך וויא דיא וואס הערשען איבער דיא וואס זענען צו וויא אנפערט טרויערט, גייערט וויט א ביישפיל צו דער סטאדע. ⁴ און ווען דער אויבערשטע פאסטור וועט אנטפלעקט ווערען, וועט איהר דערהאלטען דיא קרוין פון הערליכקייט וואס וועט נישט פערנעהען.

⁵ גלייכדעם איהר יונגערע, וויט אונטערטעניג צו דיא זקנים, און אלע פון אייך וויט איינער צום אנדערען אונטערטעניג מיט דעמיט, ווארין גאט איז קעגען דיא שטאלצע, אבער צו דיא דעמיטיגע גיפט ער נאך.

⁶ דרום דעמיטיגט אייך אונטער דיא מעכטיגע האנד פון גאט, כדי ער זאל אייך אין דער צייט דערהעבען; ⁷ און ווארפט אלע איינערע דאגה אויף איהם, ווארין ער זאגט פאר אייך. ⁸ וויט נישטען, און וואכט; איינער פיינד דער שטן געהט ארום וויא א פרוכענדיגער לייב און ווכט וועמען ער זאל איינשלינגען. ⁹ דעם ווידערשטעהט אים גלויבען, אינדעם איהר וויינט אז דיא זעלבגיגע ליידען זענען דערפילט אין איינערע ברידער וואס זענען אין דער וועלט. ¹⁰ און דער גאט פון אלע נאך, דער האט אויך גערופען צו וויינע עביגע הערליכקייט אין משיח, נאכדעם איהר האט א קליינע צייט געליטען וועט אייך פאלקאמען מאכען, וועט אייך שטארקען בעפעסטיגען גרינדען. ¹¹ צו איהם זאל דיא מאכט זיין פון עביגקייט צו עביגקייט; אמן.

¹² דורך סלואנוס דעם געטרייען ברודער, וויא אייך דענק, האב אייך בקצור געשריבען, און אייך ווארן און בעציג אז דאס איז דיא וואהרע נאך פון גאט וואס איהר שטעהט דרינען.

¹³ דיא אויסדערנועהלטע וואס איז אין בבל, און מיין ווהן מרקוס גריסען אייך. ¹⁴ גריסט איינער דעם אנדערען מיט א קיש פון ליבע. פרידען וויא מיט אייך אלע וואס זענען אין משיח.

דער צווייטע בריף פון דעם אפאסטעל פּעטרוס.

שמעון פעטרוס, א קנעכט און איין אפאסטעל פון ישוע המשיח, צו דיא וואס האבען א גלייכנוערטען גלויבען מיט אויך דערהאלטען, אין דער גערעכטיגקייט פון אונזערען גאט און רעטער ישוע המשיח; ² גאט און פרידען זאלען זיך צו אייך מעהרען אין דער דערקענטניס פון גאט און אונזערען הארץ ישוע.

³ גלייך וויא וויינע געטריבע קראפט האט אונז געשענקט אלע זאכען וואס געהערען צו לעבען און פרומיקייט דורך דער דערקענטניס פון איהם, וועלכער האט אונז בערופען דורך וויינע אייגענע הערליכקייט און לויב; ⁴ דורך וועלכע געטען צו אונז געגעבען דיא טהייגערע און געהר גרויסע הבטחות, כדי איהר ואלט דורך דינע א טהייל האבען אין דיא געטליכע נאטור, איינע דעם איהר האט פון דעם פערבארבען אנגריגען וואס איז אין דער וועלט דורך גלוסטען. ⁵ און צו דעמאלטבען געצט צו אלערלייא פלייסיקייט און צו איינער גלויבען גוטע מדות, און צו גוטע מדות דערקענטניס, ⁶ און צו דערקענטניס מעסיגקייט, און צו מעסיגקייט געדולד, און צו געדולד פרומיקייט, ⁷ און צו פרומיקייט ברודערליכקייט, און צו ברודערליכקייט ליבע. ⁸ ווארין דינע זאכען, ווען וויא זענען אין איינע און מעהרען וויא, וויא לאזען איינע גיט פויל ווין און איינע גיט אהן פרוכט ווענען דער דערקענטניס פון אונזער רען האר'ן גיטע המשיח. ⁹ ווארין דער וואס האט גיט דינע זאכען איז בלייב, אינדעם ער ווערט נור דאס וואס איז נאכגעט, און האט פערקענטען אז ער איז פון וויינע אלטע זינד געוויינט געווארען.

¹⁰ דעסטוועגען ברודער, בעפלייסיקט איינע נאך מעהר אז איהר ואלט אייגער בערופונג און אויסרעדעוועהלינג זיכער מאכען; ווארין ווען איהר טהוט דינע זאכען וועט איהר גיין מאל גיט שטרויכלען. ¹¹ ווארין אזוי וועט איינע בייכלעך געגעבען ווערען דער איינגאנג צום געגען קעניגרייך פון אונזערען האר'ן און רעטער גיטע המשיח.

¹² דעסטוועגען וויל איינע גיט אויפהערען איינע בעשטענדיג ווענען דינע זאכען צו דערמאנהען, אפילו ווען איהר קענט וויא און ווענט בעפעסטניס אין דער וואהרהייט וואס איז מיט איינע. ¹³ אפער איינע האלט געם פאר רעכט, אזוי לאנג וויא איינע גיין אין דינען געזעלט, אז איינע ואל איינע דורך דערמאנהונג דערטוענען; ¹⁴ אינדעם איינע ווייס אז דאס אפגעגען פון מיין געזעלט קומט געשטוינד גלייך וויא אונזער האר גיטע המשיח האט מיר געווען. ¹⁵ און איינע וועל מיר בעמיהען אז איהר ואלט דינע זאכען איינע בעשטענדיג געדענקען נאך מיין אפשיידען. ¹⁶ ווארין מיר האבען גיט גייע אויסגעטראכטע ליגען נאכגעפאלגט ווען מיר האבען איינע צו וויסען געטהון דיא קראפט און דיא גרשיינטונג פון אונזערען האר'ן גיטע המשיח, גייערט מיר האבען וויינע גדולה מיט אונזערען אייגען געטהען. ¹⁷ ווארין ער האט פון גאט דעם פאטער קבוד אין הערליכקייט דערהאלטען, ווען אועלכעם קול איז צו איהם געקומען פון דיא געהר הויכע הערליכקייט, דאס איז מיין געליכטער ווהן, אין וועלכע קען איינע האב וואוילגעפעלען. ¹⁸ און דינעם קול האבען מיר געהערט פון הימל קומען, ווען מיר זענען מיט איהם איינע דעם הייליגען בארג געווען. ¹⁹ און מיר האבען דאס נאכט פון נבואה וואס איז אויך פערטער געמאכט, דרויף וועט איהר רעכט טהון ווען איהר גיכט אכטונג גלייך וויא איינע א ליכט

מתי ג' י"ז, י"ח, י"ט.

ב פעטרוס א ב

וואס שיינט אין א פינסטערען אָרט, ביז דער טאג וועט גלייכערן און דער מארגענשטערן וועט אין אייגנע הערצער אויפגעהען.²⁰ אין דאס זאלט אייך צוגרשט וויסען, אז דיא גאנצע נבואה פון דער שריפט איז נישט פון אייגענע אויסלייגונג; ²¹ ווארין נבואה איז נישט צו נעדער צייט דורך דעם ווילען פון מענטשען געקומען, גייערט דיא מענטשען זענען פון דעם רוח הקודש בעוועגט אין האבען פון גאט גערעט.

ב ¹ און עס זענען אויך פאלשע נביאים געווען צווישען דעם פאלק, אזוי וויא עס וועלען אויך ווין צווישען אייך פאלשע לעהרער, וועלכע וועלען שטילער-הייט פערדערפליכע מינות אריינברענגען, און וועלען פערלייקנען דעם האר'ן דער האט וויא אויסגעקויפט, און וועלען איבער זיך וועלכסט געשווינדע פערדאר-פען ברענגען. ² אין פילע וועלען ווייגערע אויסגעלאסענהייטען נאכפאלגען, דורך דיא וועט דער וועג פון טאהרהייט געלעסטערט ווערען. ³ און דורך גייציגקייט וועלען וויא אויס אייך מיט אויסגעטראכטע ווערטער סחורה מאכען; פאר וועלכע דאס געריכט זאכט זיך שוין נישט פון לאנג אן, און ווייגער פערדארפען דרימטעלט נישט.

⁴ ווארין ווען גאט האט נישט פערשפארט מלאכים וואס האבען געווינדנט, גייערט האט וויא אין גיהנם ארויפגעווארפען אין גרופער פון פינסטערניס, און האט וויא איבערגעגעבען צום געריכט בעהאלטען צו ווערען; ⁵ און ער האט נישט דיא אלטע וועלט פערשפארט, גייערט האט נח מיט זיבען אידערע געהיט א פערדיגער פון גערעכטיגקייט, און האט א מבול געבראכט איבער דער וועלט פון דיא רשעים; ⁶ און ער האט צו אש געמאכט דיא שטעדט פון סדום און עמורה, און האט וויא פערשולדיגט דורך איין אומשטורץ, דרינען ער האט א ביישפיל געמאכט פון דיא וואס וועלען רשעות טהון; ⁷ און האט דעם גערעכטען לויט מציל געווען, וועלכען דיא רשעים האבען געפלאגט מיט ווייגערע שלעכטע מדות דורך אויסגעלאסענהייט. ⁸ ווארין דויער צדיק וואס האט צווישען וויא געוואוינט, ווען ער האט געזעהען און געהערט ווייגערע אונגעזעצליכע מעשים, האט ער טעגליך יסורים געהאט אין ווייגערע גערעכטע נשמה. ⁹ דער האר ווייסט וויא אזוי דיא פרוקע לייט מציל צו ווין פון פריפונג, און דיא רשעים צופעהאלטען צום יום הדין בעשטראפט צו ווערען. ¹⁰ דאך מייסטענס דיא וואס געהען נאך דעם פלייש דורך דעם גלוקטען פון אונגרייניגקייט, און פערזאכטען דיא הערשאפט, דינע זענען עוית פנים, עקשנים, דיא לעסטערן דיא הערליכקייטען אהן פארקט; ¹¹ ווען אפילו דיא מלאכים וואס זענען גרעסער אין קראפט און אין מאכט ברענגען נישט קענען וויא קיין אנקלאג פון לעסטערונג ביא דעם האר'ן. ¹² אבער דינע, גלייך וויא אונפערנופמטיגע חיות, וואס זענען פון נאטור געבוירען געשאפט און אומג-געבראכט צו ווערען, לעסטערן אין דיא זאכען וואס וויא נישט פערשטעהען, און וועלען אויך פערלויכען ווערען אין ווייגער פערדארפען. ¹³ איינדרם וויא ליידען אונגערעכט פאר א לויז פון אונגערעכט; דיא וואס האלטען עס פאר א

ב פעטרוס ב ג

מענוג צו וויסען ביים קלארען טאג, און וויא פלעקען און פעהלער וויא קענען
אין ווייניג ליבעסמאהלצייטען בשעת וויא געסען מיט אייך; ¹⁴ און וויא האבען
אויגען פול מיט זנות, און וואס קענען גיט פון זיך אויפהערען, וועלכע
פערפיהרען לייכטזיניגע וועלען, און האבען הערצער געלערנט גייענדיג צו ווין,
און זענען קינדער פון דעם פלוך. ¹⁵ וויא האבען דעם רעכטען וועג פער-
לאזט, און זענען פערפיהרט געווארען, און זענען דעם וועג פון בלעם דעם
וועג פון בעור נאכגעגאנגען, וואס האט דעם לויז פון אונזעכט געליכט,
¹⁶ און איז געשטראפט געווארען פאר ווין אייגענען איבעל; א שטימער געזעל
האט מיט דעם קול פון א מענטשען גערעדט, און האט דא משוגעת פון דעם
נביא געהינדערט.

¹⁷ דיוע זענען ברענגען אהן וואסער, וואלען וואס זענען פון א שטורמזינד
ארוםגעטריבען, פאר וועלכע דא שווארצעסעט פינסטערניס איז אויף עבני
בעהאלטען. ¹⁸ ווארין וויא רעדען דער שטאלצע נארישקייטען, און דורך דא
גלוסטען פון דעם פלייש פערפיהרען וויא דורך אויסגעלאסענהייט דא וואס
זענען קוים אנטריגען פון דא וואס וואנדלען אין טעות; ¹⁹ דא וואס זאגען
וויא צו פרייהייט, דערווייל וויא זענען אליין דא קנעכט פון פערדארבען;
ווארין צו זעמען איינזער האט זיך אונטערגעווארפען פון דיעס איז ער
א קנעכט געמאכט. ²⁰ ווארין זען וויא זענען אנטריגען פון דא אונגלייכקיי-
טען פון דער וועלט דורך דער דערקענטניס פון דעם הארץ און רעטער ישווע
המשיח, און דאך זענען ווידער דרינגען פערטויקעלט געווארען און האבען זיך
אונטערגעווארפען, אזוי זענען מיט וויא דא לעצטע זאכען ערגער וויא דא גרשטע.
²¹ ווארין געס וואלט פאר וויא בעסער געווען אז וויא וואלטען גיט דעם וועג
פון גערעכטיגקייט געקענט, איידער נאכדעם וויא האבען איהם געקענט זיך
אפצוקעהרען פון דעם הייליגען געכאט וואס איז צו וויא איבערגעגעבען. ²² געס
האט זיך צו וויא געטראפען נאך דעם ווארען מישל, א הונד קעהרט זיך צו
וויין אייגען מעקיקין, און איין אפגעוואשענער חזיר וואלגערט זיך ווידער אין
גרוב.

ג ¹ דאס איז שוין דער צווייטע בריוו געליכטע וואס איך שרייב צו אייך,
אין וועלכע איך דערנוועק איינער לויטערען פערשטאנד דורך דערמאנהען;
² אז איהר וואלט געדענקען דא ווערטער וואס זענען אייך פריהער געזאגט
געווארען פון דא הייליגע נביאים, און דאס געכאט צו אייך פון דא אפאס-
טעל פון דעם הארץ און רעטער. ³ דאס וואלט איהר צוגרשט וויסען, אז
אין דא לעצטע טעג וועלען שפעטער קומען מיט שפעטערייא, וועלכע וועלען
ווייניג אייגענע גלוסטען נאכגעהען ⁴ און זאגען, וואו איז דא הבטחה פון
וויין קומען? ווארין פון דער צייט אן דא אבות זענען אנטשלאפען געווארען
זענען אלע זאכען אזוי וויא פון אנהייב פון דער בעשאפונג. ⁵ ווארין
מוטויליג פערנעסען וויא, אז געס זענען היטעל געווען פון אלטע צייטען דורך

משלי כו' יא', ²²

ב פעטרוס ג

דעם ווארט פון גאט, און דיא גער וואס איז דורך וואסער און אים וואסער
 בעשטאנען, ⁶ דורך וועלכע דיא וועלט וואס איז דאן געווען איז דורך וואסער
 פערפלייצט געווען, און איז פערלויכען געווארען. ⁷ אבער דיא הימל און
 דיא גער וואס זענען אצינד זענען דורך דעמאלטענע ווארט בעוואהרט, בעהאלטען
 צום פייגער בוי צום יום הדין און דער צושטערונג פון דיא רשעים.

⁸ אבער דאס איינע פערנעקסט ניט, געליכטע, אז איין טאג איז בייא דעם
 הארץ וויא טויזענד יאהר, און טויזענד יאהר וויא איין טאג. ⁹ דער האר
 פערשפעטיגט ניט וויינע הבטחה וויא געליכע האלטען פערשפעטיגט, גייגערט
 ער איז לאנגמיטיג קענען אייך און וויל ניט אז איימיגער זאל פערלויכען
 ווערען, גייגערט אז אלע זאלען אומקעהרען צו תשובה.

¹⁰ נון דער טאג פון דעם הארץ וועט קומען אזוי וויא א גנב, אין וועלכעם
 דיא הימל וועלען פערנעהען מיט א גרויסען רעש, און דיא גרוינדען וועלען
 פאר היין צושטעלען ווערען און וועלען צוגעהען, און דיא גער און דיא
 ווערק וואס זענען דרינען וועלען פערברענט ווערען. ¹¹ ווען אלע דינע זאכען
 וועלען אזוי צוגעהען, וואספאר מענשען קעהרט איהר צו ווין אין הייליגען
 וואנדעל און פרומיגקייט, ¹² דערנחיל איהר ווארטעט און גרנסט בעגעהרט
 דיא גרשיינונג פון דעם טאג פון גאט, דורך וועלכע דיא הימל וועלען פערברענט
 ווערען און וועלען צוגעהען, און דיא גרוינדען וועלען פאר היין צושטעלען
 ווערען און וועלען פערניכטעט ווערען? ¹³ אבער מיר ווארטען נאך ווייגער
 הבטחה אויף גייג הימל און א גייג גער, דרינען וואוינט גערעכטיגקייט.
¹⁴ דעסטוועגען, געליכטע, וויל איהר ווארטעט אויף דינע זאכען בעפלייסט איהר
 אז איהר זאלט פון איהם אין פרידען געפינען ווערען, אהן א פלעק און אהן א
 פעהלער. ¹⁵ און רעכענט אז דיא לאנגמיטיגקייט פון אונזערען הארץ איז
 ישועה, גלייך וויא אינזער געליכטער ברודער פולום האט אויך אייך געשרי
 בען נאך דער חכמה וואס איז איהם געגעבען; ¹⁶ אזוי וויא אויך אין אלע
 בריי רעט ער ווענען דינע זאכען, אין וועלכע זענען געליכע זאכען שווער צו
 פערשטעהען, וואס דיא אונגעלעהרטע און אונפערשטענדיגע פערדריעהן,
 אזוי וויא אויך דיא איבריגע שריפטען, צו גייגער אייגענען פערדארבען.

¹⁷ דרום, געליכטע, וויל איהר ווייסט עס פאראויס, היט אייך בריי איהר
 זאלט ניט פערפיהרט ווערען מיט דעם טעות פון דיא רשעים, און זאלט ניט
 אונעקפאלען פון אייגערע אייגענע בעשטענדיגקייט; ¹⁸ גייגערט וואקסט אין
 דער גנאד און דערנענטנים פון אונזערען הארץ און רעטער ישווע חכמים.
 צו איהם זאל ווין דער כבוד אצינד אין אייך גלייגע צייטען; אמן.

¹⁰ תהלים צ' ד', ב

דער ערשטע ברייך פון דעם אפאסטעל יוחנן.

1 דאס וואס איז פון אנהייב געווען, וואס מיר האבען געהערט, וואס מיר האבען געזעהען מיט אויגעזעהע אויגען, וואס מיר האבען בעטראכט און אויגעזעהע הענד האבען אנגעהירט, וועגען דעם ווארט פון לעבען; 2 און דאס לעבען איז אנטפלעקט געווארען, און מיר האבען געזעהען און בעצייגען און דער-צעהלען צו אייך דאס עביגען לעבען, וואס איז מיט דעם פאטער געווען און איז צו אונז אנטפלעקט געווארען. 3 וואס מיר האבען געזעהען און געהערט דערצעהלען מיר אויך אייך, כדי אייך זאלט אויך געמיינשאפט מיט אונז האבען. און אויגעזעהע געמיינשאפט איז מיט דעם פאטער און מיט זיין ווידן ישוע המשיח. 4 און דווע זאכען שרייבען מיר צו אייך, כדי אויגעזעהע פרייד זאל פאלקאמען ווערען.

⁵ און דאס איז דיא באַמאַשאַפֿט וואָס מיר האָבען פֿון איהם געהערט און דערנעבעלען צו איהר, אז גאט איז ליבט, און אין איהם איז גאר קיינע פֿינסטערניס נישט. ⁶ ווען מיר זאגען אז מיר האָבען מיט איהם געמיינשאַפֿט, און וואַנדלען אין דער פֿינסטערניס, זאגען מיר ליגען און טהון נישט דיא וואַהר־הייט. ⁷ אָבער ווען מיר וואַנדלען אים ליבט גלייך וויא ער איז אים ליבט האָבען מיר געמיינשאַפֿט איינער מיט דעם אנדערען, און דאס בלוט פֿון ישוע זיין ווירן רייניגט אונז פֿון אלע זינד. ⁸ ווען מיר זאגען אז מיר האָבען נישט קיינע זינד פֿערפֿיהרען מיר אונז וועלכסט, און דיא וואַהרהייט איז נישט אין אונז. ⁹ ווען מיר בעקענען אונזערע זינד, איז ער געטרייא און געברעכט אז ער זאל אונז דיא זינד פֿערגעבען, און זאל אונז רייניגען פֿון אלער אונגעברעכט־הייט. ¹⁰ ווען מיר זאגען אז מיר האָבען נישט געזינדיגט, מאַכען מיר איהם פֿאר אַ ליגנער, און זיין וואַרט איז נישט אין אונז.

ב¹ מיינע קליינע קינדער, דינע ואכען שרייב איך צו אייך, כדי אייך וואלט
 גוט זינדיגען. און ווען איימיצער זינדיגט, אזוי האבען מיר א מליץ בייא
 דעם פאטער, ווייניג המשיח דעם געזעכטען; ² און ער איז אליין א
 כפרה פאר אונזערע זינד, און גיט פאר אונזערע זינד, גייערט אויף
 פאר דיא זינד פון דיא גאנצע וועלט. ³ און דורך דעם וויסען מיר אז מיר
 קענען אייך, ווען מיר האלטען זיינע געפאטע. ⁴ דער וואס זאגט, איך קען
 אייך, און האלט גיט זיינע געפאטע, דער איז א ליגנער. און דיא וואהרהייט
 איז גיט אין אייך. ⁵ אבער דער וואס האלט זיין ווארט, באמת אין דינעם איז
 דיא ליבע פון גאט פאלקאמען געווארען; דורך דעם וויסען מיר אז מיר קענען אין
 אייך. ⁶ דער וואס זאגט אז ער בלייבט אין אייך, גלייך וויא זענער האט
 געוואנדעלט אזוי ואל ער אליין אויף וואנדעלן.

יגעליכטע, איך שרייב צו איך גיט קיין גייסס געזאגט, גייערס איין אלטעס
געזאגט וואס איז דא האט פון אנדער געזאגט, דאס אלטע געזאגט איז דאס

א יוחנן ב

ווארט וואס איהר האט געהערט. ⁸ ווי דער א גייגס געקאמט שרייב איך צו אייך, וואס איז אמת אין איהם און אין אייך, ווייל דיא פינקסטערנים פערשטוינדעט, און דאס וואהרע ליכט שוין שיינט. ⁹ דער וואס זאגט אז ער איז אים ליכט, און האסט זיין ברודער, איז אין דער פינקסטערנים ביי אצונד. ¹⁰ דער וואס ליכט זיין ברודער בלייבט אים ליכט, און עס איז נישט קיינע שטרויכלונג אין איהם. ¹¹ אבער דער וואס האסט זיין ברודער איז אין דער פינקסטערנים און וואנדעלט אין דער פינקסטערנים, און ווייסט נישט וואו אהין ער געהט, ווארין דיא פינקסטערנים האט זיינע אויגען פערבלענדעט.

¹² איך שרייב צו אייך קליינע קינדער, ווייל איינערע זינד זענען פערנענען פון זיין נאמענס ווענען. ¹³ איך שרייב צו אייך, פעטער, ווייל איהר האט איהם דערקאנט וועלכער איז פון אנהייב, איך שרייב צו אייך, יונגע מענער, ווייל איהר האט דעם שלעכטען בייגעקומען. איך האב צו אייך געשריבען קליינע קינדער, ווייל איהר האט דערקענט דעם פאטער. ¹⁴ איך האב צו אייך געשריבען פעטער, ווייל איהר האט איהם דערקענט וועלכער איז פון אנהייב, איך האב צו אייך געשריבען יונגע מענער, ווייל איהר זענט שטארק און דאס ווארט פון גאט בלייבט אין אייך, און איהר האט דעם שלעכטען בייגעקומען. ¹⁵ ליכט נישט דיא וועלט, און דיא זאכען וואס זענען אין דער וועלט, ווען איימיצער ליכט דיא וועלט, אזוי איז נישט אין איהם דיא ליכע פון דעם פאטער. ¹⁶ ווייל אלעס וואס איז אין דער וועלט, דאס גלוקטען פון דעם פלייש און דאס גלוקטען פון דיא אויגען און דער שטאלן פון דעם לעבען, איז נישט פון דעם פאטער גייערט פון דער וועלט. ¹⁷ און דיא וועלט פערשטוינדעט, און אויך איהר גלוקטען; אבער דער וואס טהוט דעם ווילען פון גאט בלייבט אויף עביר.

¹⁸ קליינע קינדער, עס איז דיא לעצטע שעה; און וויא איהר האט געהערט אז דער געגנער פון משיח קומט, אזוי זענען שוין אצונד דיא פילע געגנער פון משיח אויפגעשטאנען; דורך דעם וויסען מיר אז עס איז דיא לעצטע שעה. ¹⁹ וויא זענען פון אונז ארויסגעגאנגען, אבער וויא זענען נישט פון אונז געווען; ווארין ווען וויא וואלטען פון אונז געווען וואלטען וויא מיט אונז געבליבען; אבער וויא זענען אונזעך בריי וויא זאלען אנטפלעקט ווערען, אז וויא זענען נישט אלע פון אונז. ²⁰ און איהר האט א זאלבונג פון דעם הייליגען, און איהר אלע ווייסט. ²¹ איך האב נישט צו אייך געשריבען ווייל איהר ווייסט נישט דיא וואהרהייט, גייערט ווייל איהר ווייסט ווא, און אז קיין ליגען איז נישט פון דער וואהרהייט. ²² ווער איז דער ליגנער ווען נישט דער וואס לייג קענט אפ אז ווישע איז דער משיח? ווער איז דער געגנער פון משיח, וואס לייקענט אפ דעם פאטער און דעם ווען. ²³ יעדער וואס לייקענט אפ דעם ווען האט דעם פאטער אויף נישט; דער וואס בעקענט דעם ווען האט אויך דעם פאטער. ²⁴ לאז דאס אין אייך בלייבען וואס איהר האט פון אנהייב געהערט; ווען דאס וואס איהר האט פון אנהייב געהערט וועט אין

איה בלייבען, אזוי וועט איהר אויך בלייבען אים ווען און אים פאטער.
²⁵ און דאס איז דיא הבטחה וואס ער האט אויפגעזאגט, דאס געביעט לעבען.
²⁶ דויע וואכען האב איה צו איהר געשריבען וועגען דיא וואס פערפיהרען
 איהר. ²⁷ און דיא וואלבונג וואס איהר האט פון איהם דערהאלטען בלייבט אין
 איהר, און איהר בעדארפט נישט אז איימיצער וואל איהר לעהרען; גייגט גלייך
 נישט ווייגע וואלבונג לעהרט איהר וועגען אלע וואכען און איז נאךר און איז
 נישט קיין ליגען, און גלייך וויא ווא האט איהר געלעהרט, אזוי בלייבט איהר
 אין איהם. ²⁸ און אזונד קליינע קינדער בלייבט אין איהם, כדי ווען ער וועט
 אנטפלעקט ווערען, וואלען מיר בטהון האבען, און וואלען נישט פון איהם פער-
 שעהמט ווערען ווען ער וועט קומען. ²⁹ ווען איהר ווייסט אז ער איז געברעכט,
 אזוי וואלט איהר וויסען אז אייטליכער וואס טהוט געברעכטיגקייט איז פון
 איהם געבוירען געווארען.

ג וועט וואספאר א מין ליבע דער פאטער האט אויפגעגעבן, אז מיר
 וואלען קינדער פון גאט הייסען, און אזעלכע וועגען מיר, דעסטוועגען דיא
 וועלט קענט אויפנעמען, ווייל ווא האט איהם נישט געקאנט. ² געלייכטע, אזונד
 וועגען מיר קינדער פון גאט, און עס איז נאך נישט אנטפלעקט געווארען וואס
 מיר וועלען ווין. מיר וויסען אז ווען ער וועט אנטפלעקט ווערען וועלען מיר
 גלייך צו איהם ווין, ווארין מיר וועלען איהם וועהען אזוי וויא ער איז. ³ און
 אייטליכער וואס האט דויע האפנונג אויף איהם רייניגט זיך אזוי וויא ער איז
 ריין. ⁴ אייטליכער וואס טהוט דיא זינד טהוט אויך דאס אונברעכט, און דיא
 זינד איז דאס אונברעכט. ⁵ און איהר ווייסט אז ער איז אנטפלעקט געווארען
 כדי ער וואל אונזערע זינד אונזעקנעמען, און אין איהם איז נישט קיינע זינד.
⁶ אייטליכער וואס בלייבט אין איהם זינדנעם נישט; אייטליכער וואס זינדנעם האט
 איהם נישט געוועהען, און האט איהם אויך נישט דערקענט.

⁷ קליינע קינדער, לאז איהר קיינער נישט פערפיהרען; דער וואס טהוט
 געברעכטיגקייט איז געברעכט, וויא יענער איז געברעכט. ⁸ דער וואס
 טהוט דיא זינד איז פון דעם שטן, ווארין דער שטן זינדנעם פון אנהייב;
 דעסטוועגען איז דער ווען פון גאט אנטפלעקט געווארען, כדי ער וואל דיא
 ווערק פון דעם שטן צושטערען. ⁹ אייטליכער וואס איז פון גאט געבוירען
 געווארען טהוט נישט זינד, ווייל ווין וואמען בלייבט אין איהם; און ער קען נישט
 זינדנען, ווייל ער איז פון גאט געבוירען געווארען. ¹⁰ דויען וועגען קלאר
 דיא קינדער פון גאט און דיא קינדער פון דעם שטן; אייטליכער וואס טהוט
 נישט געברעכטיגקייט איז נישט פון גאט, אויך נישט דער וואס ליבט נישט ווין ברור-
 דער. ¹¹ ווארין דויע איז דיא באטשאפט וואס איהר האט פון אנהייב
 געהערט, אז מיר וואלען איינער דעם אנדערען ליבען. ¹² נישט וויא מיר
 דער איז פון דעם שלעכטען געווען און האט ווין ברודער אומגעבראכט.
 און פארנוואס האט ער איהם אומגעבראכט? ווייל וויינע ווערק וועגען שלעכט
 געווען, אבער דיא ווערק פון ווין ברודער וועגען געברעכט געווען.

א יוחנן ג ד

¹³ וואונדערט אייך נישט, ברודער, ווען דיא וועלט האט אייך פיינד. ¹⁴ מיר וויסען אז מיר זענען פון דעם טויט צום לעבען איבערגעגאנגען, ווייל מיר ליבען דיא ברודער; ווען איימיצער ליבט נישט אזוי בלייבט גר אים טויט. ¹⁵ איטליכער וואס האט ווין ברודער פיינד איז א רוצח, און איהר ווייסט אז קיין רוצח האט נישט דאס געביגע לעבען בלייבען אין איהם. ¹⁶ דרינען האבען מיר וויינע ליבע דערקאנט, ווייל גר האט פאר אונז ווין לעבען אנדערנעלעגט; און מיר בעדארפען אינער לעבען פאר דיא ברודער אנדערלעגען. ¹⁷ אבער דער וואס האט דאס פערמעגען פון דיער וועלט, און זעהט אז ווין ברודער האט נישט, און פערשליסט וויינע בארעמטהערציגקייטען פון איהם, נישט אזוי וואוינט דיא ליבע פון גאט אין איהם? ¹⁸ קליינע קינדער, לאזען מיר נישט ליבען מיט דער אויף מיט דער צונג, גייערט אין טערק און אין טאהרהייט. ¹⁹ אין דיעם זאלען מיר וויסען אז מיר זענען פון דער וואהרהייט, און זאלען אונזער הארץ פאר איהם בעפרידיגען. ²⁰ אז אין טאספאר א זאך אונזער הארץ פערשולדיגט אונז, גאט איז גרעסער וויא אונזער הארץ און ווייסט אלע זאכען. ²¹ געליבטע, ווען אונזער הארץ פערשולדיגט אונז נישט, אזוי האבען מיר א בטחון צו גאט; ²² און וואס מיר בעטען בעקומען מיר פון איהם, ווייל מיר האלטען וויינע געבאטע, און טהון דאס וואס איהם געפעלט. ²³ און דאס איז ווין געבאט, אז מיר זאלען גלויבען אים זאמען פון ווין ווען ישוע המשיח, און זאלען איינער דעם אנדערען ליבען, אזוי וויא גר האט אונז א געבאט געגעבען. ²⁴ און דער וואס האלט וויינע געבאטע בלייבט אין איהם און גר אין איהם; און דרינען וויסען מיר אז גר בלייבט אין אונז, דורך דעם גייסט וואס גר האט אונז געגעבען.

ד ¹ געליבטע, גלויבט נישט איטליכען גייסט, גייערט פריפט דיא גייסטער אויב וויא זענען פון גאט, ווארין פילע פאלשע נביאים זענען אין דער וועלט אויסגעגאנגען. ² אין דיעם דערקענט איהר דעם גייסט פון גאט; איטליכער גייסט וואס בעקענט אז ישוע המשיח איז אים פלייש געקומען איז פון גאט, ³ און איטליכער גייסט וואס בעקענט נישט ישוע איז נישט פון גאט; און דאס איז דער גייסט פון דעם געגנער פון משיח, וואס איהר האט געהערט אז גר קומט, און ישוין אצינד איז גר אין דער וועלט. ⁴ איהר זענט פון גאט, קליינע קינדער, און איהר האט וויא בייגעקומען; ווארין דער וואס איז אין אייך איז גרעסער וויא דער וואס איז אין דער וועלט. ⁵ וויא זענען פון דער וועלט; דעסטוועגען רעדען וויא פון דער וועלט, און דיא וועלט הערט וויא. ⁶ מיר זענען פון גאט; דער וואס קען גאט הערט אונז, דער וואס איז נישט פון גאט הערט אונז נישט. דורך דעם קענען מיר דעם גייסט פון וואהרהייט און דעם גייסט פון טעות.

⁷ געליבטע, לאזען מיר איינער דעם אנדערען ליבען, ווארין דיא ליבע איז פון גאט, און איטליכער וואס ליבט איז פון גאט געבוירען און קענט גאט. ⁸ ווען איימיצער ליבט נישט האט גר נישט גאט דערקאנט, ווארין גאט איז ליבע.

⁹ אין דיועם איז דיא ליבע פון גאט אנטפלעקט געווארען, אינדעם גאט האט זיין איינציגען זון אין דער וועלט געשיקט, כדי מיר זאלען דורך איהם לעבען. ¹⁰ דרינגען איז ליבע, נישט אז מיר האבען גאט געליבט, גייערט אז ער האט אונז געליבט און האט זיין זון געשיקט פאר א כפרה פאר אונזערע זינד. ¹¹ געליבטע, ווען גאט האט אונז אזוי געליבט, זאלען מיר אויך איינער דעם אנדערען ליבען.

¹² קיינער האט גאט קיינמאל נישט געזעהען; ווען מיר ליבען איינער דעם אנדערען, אזוי בלייבט גאט אין אונז, און זיינע ליבע איז אין אונז פאלקאמען געווארען. ¹³ אין דיועם דערקענען מיר אז מיר בלייבען אין איהם און ער אין אונז, ווייל ער האט אונז פון זיין גייסט געגעבען. ¹⁴ און מיר האבען געזעהען און בעצייגען, אז דער פאטער האט דעם זון געשיקט אלס דעם רעטער פון דער וועלט. ¹⁵ דער וואס בעקענט אז ישוע איז דער זון פון גאט, בלייבט גאט אין איהם און ער אין גאט. ¹⁶ און מיר האבען דערקאנט און געגלויבט אין דער ליבע וואס גאט האט צו אונז, גאט איז ליבע, און דער וואס בלייבט אין דער ליבע בלייבט אין גאט און גאט אין איהם. ¹⁷ אין דיועם איז דיא ליבע מיט אונז פאלקאמען געווארען, כדי מיר זאלען בטחון האבען אים יום הדין, ווארין גלייך וויא ער איז אזוי זעהען מיר אויך אין דיוער וועלט. ¹⁸ עס איז נישט קיינע פארקט אין דער ליבע, גייערט דיא פאלקאמענע ליבע ווארפט ארויס דיא פארקט, ווארין דיא פארקט האט שטראף, און דער וואס פארקט זיך איז נישט פאלקאמען געמאכט אין דער ליבע. ¹⁹ מיר ליבען, ווייל ער האט אונז צוגעשט געליבט. ²⁰ ווען איימיצער זאגט, איך ליב גאט, און ער האט פיינד זיין ברודער, אזוי איז ער א ליגנער; ווארין ווען איימיצער ליבט נישט זיין ברודער דעם ער האט געזעהען, אזוי קען ער נישט גאט ליבען דעם ער האט נישט געזעהען. ²¹ און דיועם געבאט האבען מיר פון איהם, אז דער וואס ליבט גאט זאל זיין ברודער אויך ליבען.

ה ¹ איטליכער וואס גלויבט אז ישוע איז דער משיח איז פון גאט געבוירען; און איטליכער וואס ליבט דעם וועלכער האט געבוירען ליבט אויך דעם וועלכער איז פון איהם געבוירען. ² אין דיועם דערקענען מיר אז מיר ליבען דיא קינדער פון גאט, ווען מיר ליבען גאט און האלטען זיינע געבאטע. ³ ווארין דאס איז דיא ליבע פון גאט, אז מיר זאלען זיינע געבאטע האלטען; און זיינע געבאטע זעהן נישט שטער. ⁴ ווייל איטליכעס וואס איז פון גאט געבוירען איבערנועלטניגט דיא וועלט; און דאס איז דער נצחון וואס איבערנועלטניגט דיא וועלט, אונזער גלויבען. ⁵ ווער איז דער וואס איבערנועלטניגט דיא וועלט, ווען נישט דער וואס גלויבט אז ישוע איז דער זון פון גאט? ⁶ דיוער איז דער וועלכער איז דורך וואסער און בלוט געקומען, ישוע המשיח; נישט נור אים וואסער, גייערט אים וואסער און אים בלוט. ⁷ און עס איז דער גייסט וועלכער בעצייגט, ווייל דער גייסט איז דיא טאהרהייט. ⁸ ווייל עס זעהן

א יוחנן ה ב יוחנן

דרייא וואס בעצייגען, דער גייסט און דאס וואסער און דאס בלוט, און דינע דרייא זענען איינס. ⁹ ווען מיר אָננעמען דאס צייגנים פון מענשען, איז דאס צייגנים פון גאט גרעסער, ווייל דאס איז דאס צייגנים פון גאט אז ער האט וועגען זיין ווען בעצייגט. ¹⁰ דער וואס גרויבט אן דעם ווען פון גאט האט אין איהם דאס צייגנים; ווען איימיצער גלויבט נישט אין גאט האט ער איהם פאר א ליגנער געמאכט, ווייל ער האט נישט געגלויבט דאס צייגנים וואס גאט האט בעצייגט וועגען זיין ווען. ¹¹ און דאס איז דאס צייגנים, אז גאט האט אונז געביגעס לעבען געגעבען, און דינעס לעבען איז אין זיין ווען. ¹² דער וואס האט דעם ווען האט דאס לעבען; ווען איימיצער האט נישט דעם ווען פון גאט האט ער נישט דאס לעבען. ¹³ דינע וואס האב איה צו אייך געשריבען, פרי איהר זאלט וויסען אז איהר האט געביגעס לעבען, צו אייך וואס גלויבען אן דעם נאמען פון דעם ווען פון גאט.

¹⁴ און דאס איז דער בוך וואס מיר האבען צו איהם, אז ווען מיר געפער בעטען נאך זיין ווילען הערט ער אונז. ¹⁵ און ווען מיר וויסען אז ער הערט אונז אין א סוף וואס מיר בעטען, אזוי וויסען מיר אז מיר האבען דיא געבעטע וואס מיר האבען פון איהם געבעטען.

¹⁶ ווען איימיצער זעהט זיין ברודער זינדנען א זינד נישט צום טויט, זאל ער בעטען, און ער וועט איהם לעבען געבען פאר דיא וואס זינדנען נישט צום טויט. עס איז פארהאנען א זינד צום טויט; איה זאג נישט וועגען זענעס אז ער זאל בעטען. ¹⁷ יעדע אונגעקעמיקט איז זינד, און עס איז פארהאנען א זינד נישט צום טויט.

¹⁸ מיר וויסען אז איימליכער וואס איז פון גאט געבוירען זינדנען נישט, גייערט דער וועלכער איז פון גאט געבוירען בעוואהרט איהם, און דער שלעכטער ריהרט איהם נישט אן. ¹⁹ מיר וויסען אז מיר זענען פון גאט, און דיא גאנצע וועלט ליגט אין דעם שלעכטען. ²⁰ און מיר וויסען אז דער ווען פון גאט איז געקומען, און האט אונז א פערשטאנד געגעבען אז מיר זאלען דערקענען דעם וואהרהאפטנען; און מיר זענען אים וואהרהאפטנען, אין זיין ווען ישוב המשיח. דינער איז דער וואהרהאפטנען גאט און געביגעס לעבען. ²¹ קליינע קינדער, היט אייך זעלבסט פאר דיא אפגעטער.

דער צווייטע ברוך פון דעם אפאסטעל יוחנן.

¹ דער ווען צו דיא אויסדערטעלסטע גבירה און צו איהרע קינדער, וועלכע איה ליב אין דער וואהרהייט, און נישט נור איה גייערט איה אלע וואס האבען דיא וואהרהייט דערקאנט ² וועגען דער וואהרהייט וואס בלייבט אין אונז

ב יוחנן ג יוחנן

און וועט מיט אונז ויין אויף געבן; ³ גנאד זאל ויין מיט אייך בארעמקערן ציגקייט און פרידען פון גאט דעם פאטער און פון גשוע המשיח דעם ווען פון דעם פאטער, אין וואהרהייט און אין ליבע.

⁴ איך האב מיך געהער געפרייגט אז איך האב געפינען צווישען דייןע קינדער דיא וואס וואנדלען אין דער וואהרהייט, אזוי וויא מיר האבען א געבאט פון דעם פאטער דערהאלטען. ⁵ און אזונד בעט איך דיר, גביכה, גיט אזוי וויא איך שרייב דיר א גייעס געבאט, גייערט דאס וואס מיר האבען פון אנהייב געהאט, אז מיר זאלען איינער דעם אנדערען ליבען. ⁶ און דאס איז ליבע, אז מיר זאלען וואנדלען נאך דייןע געבאטע; דאס איז דאס געבאט, אזוי וויא איך האט פון אנהייב געהערט, אז איך זאלט דרינען וואנדלען. ⁷ ווייל פילע בעטריגער זענען אין דער וועלט ארויסגעגאנגען, וועלכע בעקענען זיך גיט אז גשוע המשיח איז אים פלייש געקומען; דאס איז דער בעטריגער און דער געגנער פון משיח.

⁸ גיבט אכטונג צו אייך וועלכסט, פרי איך זאגט גיט פערלירען דאס וואס מיר האבען געווינקט, גייערט איך זאלט א גאנצען לויין דערהאלטען. ⁹ איינליכער וואס געהט פאר, אין בלייבט גיט אין דער לעהרע פון משיח, דער האט גיט גאט; דער וואס בלייבט אין דער לעהרע פון משיח האט אויך דעם פאטער און דעם ווען. ¹⁰ ווען איימיצער קומט צו אייך און ברענגט גיט דינע לעהרע, געמט איהם גיט אים הויז אריין, און גריסט איהם גיט מיט שלום; ¹¹ ווארן דער וואס זאגט איהם שלום האט א טהייל אין דייןע שלעכטע מעשים.

¹² דער ווייל איך האב פילע זאכען צו אייך צו שרייבען, האב איך גיט געטאלט מיט פאפיר און טינט שרייבען, גייערט איך האב צו אייך צו קומען און צו רעדען פה אל פה, פרי אונזערע פרייד זאל פאלקאמען ויין. ¹³ דיא קינדער פון דייןע אויסדערנעוהלטע שוועסטער גריסען דיר

דער דריטע פריי פון דעם אפאסטעל יוחנן.

¹ דער זון צום געליבטען גאוס, דעם איך ליב אין דער וואהרהייט. ² געדיבטער, ווענען אלע זאכען בעט איך אז דא וואלטסט מעלח ויין און וואלטסט געווינד ויין, וויא דייןע זעלע איז מעלח. ³ ווארן איך האב מיך געהער געפרייגט ווען פרידער זענען געקומען און האבען בעצייגט ווענען דייןער וואהרהייט, וויא דא וואנדעלטסט אין וואהרהייט. ⁴ איך האב גיט קיינע גרעסערע פרייד וויא דינע, אז איך זאל הערען אז מיינע קינדער וואנדלען אין דער וואהרהייט. ⁵ געליבטער, דא האנדעלטסט געטרייא

ג. יוחנן יהודה

אין וואס דוא טהוסט קענען דיא ברודער וואס זענען אויף פֿרעמדע;
 6 וועלכע האבען בעצייגט פֿאר דער קהלה ווענען דייער ליבע; און דוא וועסט
 רעכט טהון ווען דוא וועסט זיין אוועקשיקען וויא עס איז ווירדיג פון גאט.
 7 ווארין זיין זענען אויסגעגאנגען פון זיין נאמענס ווענען, און האבען גאר נישט
 פון דיא גוים גענומען. 8 דרום זאלען מיר אזעלכע אויפגעקומען, פֿרי מיר
 זאלען מיטארבייטער זיין מיט דער וואהרהייט.

9 איך האב געזען צו דער קהלה געשריבען. אבער דיאטרעפֿעס וועלכער
 ליבט צווישען זיין דער ערשטער צו זיין נעמט אויף נישט אויף. 10 דעסטווענען
 ווען איך וועל קומען וועל איך געדענקען זיינע מעשים וואס ער טהוט, איינ-
 דעם ער רעט קענען אויף זעלעכטע רעד, און נישט צופרידען דערמיט נעמט
 ער זעלכסט נישט אויף דיא ברודער, און אויף דיא וואס ווילען זיין אויפגעקומען
 פֿערנועהרט ער נאך, און ווארפט זיין פון דער קהלה ארויס.

11 געליבטער, פֿאלג נישט נאך דאס זעלעכטע זייגערט דאס גוטע. דער וואס
 טהוט גוטעס איז פון גאט; דער וואס טהוט זעלעכטעס האט גאט נישט געזע-
 הען. 12 ווענען דימערטוים האבען אלע מענשען גוטעס בעצייגט און אויף
 דיא וואהרהייט אליין; און מיר האבען אויף בעצייגט, און דוא ווייסט אז
 אונזער צייגנים איז וואהר.

13 איך האב פֿילע זאכען געהאט דיר צו שרייבען, אבער איך וויל נישט מיט
 טינט און פֿעדער דיר שרייבען; 14 אבער איך האף דיר באלד צו זעהען, און
 מיר וועלען פֿה אל פֿה רעדען.

15 שלום זאל מיט דיר זיין. דיא פֿריינד גריסען דיר. גרים דיא פֿריינד
 מיט נאמען.

דער בריוו פון דעם אפאסטעל יהודה.

1 יהודה א קנעכט פון ישוע המשיח, און ברודער פון יעקב, צו דיא בערוד-
 פֿענע געליבטע אין גאט דעם פֿאטער און בעוואהרטע פֿאר ישוע המשיח;
 2 בארעמעהערציגקייט צו אייך און פֿרידען און ליבע זאלען זיך מעהרען.

3 געליבטע, אינדעם איך האב מיר געהער בעפֿלייסגט איך זאל צו אייך
 שרייבען ווענען דער ישועה וואס מיר האבען צוואמען, אזוי עס איז מיר געטיג
 געווען איך זאל צו אייך שרייבען און זאל אייך דערמאהנען אז איךר זאלט
 מיט ערנסט שטרייטען פֿאר דעם גלויבען וואס איז אמאל צו דיא הייליגע
 איבערגעגעבען געווארען. 4 ווארין עטליכע מענשען זענען שטילערהייט אריינג-
 געקומען, וואס זענען שוין פֿריהער צו דיעם משפט אנגעשריבען געווארען,
 רשעים וועלכע פֿערקעהרען דיא גזאר פון אונזערען גאט צו אויסגעלאסענהייט,
 און פֿערלייקנען דעם איינציגען מייסטער אין אונזערען הארץ ישוע המשיח.

⁶ אָפּער איך וויל אייך געדענקען, אפילו ווען אייך ווייט אַמאל אלע זאכען, אז דער האר האט א פאלק מציל געווען פון דעם לאנד מצרים, און האט דאס צווייטע מאל אומגעבראכט דיא וואס האבען נישט געגלויבט; ⁶ און דיא מלאכים וואס האבען ווייגערע אייגענע הערשאפט נישט געהאלטען, גייערע האבען ווייגערע אייגענע וואוינונג פערלאזט, האט ער בעוואהרט צו דעם משפט פון דעם גרויסען טאג אין עביגע קעטען אין דער פינסטערניס. ⁷ אזוי וויא סרום און עמוכה און דיא שטערט וואס זענען ארום וויא האבען אייך אויף דעם גלייכען אופן וויא דינע מונה געווען, און זענען נאך פערמדיען פלייש אנועקגעגאנגען, און זענען פאר א ביישפיל געוועזט אינדעם וויא לידען דיא שטראף פון עביגעם פייגער. ⁸ דאך גלייכדעם דינע זענען אייך מרייטער און דאס פלייש פעראונרייגען, און געוועלטגקייט פערבראכטען, און הערשאפטען לעסטערן. ⁹ אָפּער מיכאל דער עלצטע מלאך, ווען ער האט זיך מיט דעם שטן געקריגט, און האט א נפוח מיט אייך געהאט ווענען דעם לייב פון משה, האט זיך נישט אונטערשטאנען ער זאל קענען אייך א משפט פון לעסטערונג פערענגען, גייערע ער האט געזאגט, דער האר זאל דיך אנשרייגען. ¹⁰ אָפּער דינע לעסטערן דאס וואס וויא וויסען נישט, און וואס וויא קענען מן הטבע אזוי וויא דיא אונטערשטענד דינע חיות, אין דינע זאכען פערדארבען וויא זיך. ¹¹ וועה צו וויא, וויל וויא זענען אים וועג פון מן געגאנגען, און זענען געלאפען נאך דער בעטריגערייא פון בלעם פאר א לוי, און זענען אין דער ווידערשטענדיקייט פון קרח פערלוירען געווארען.

¹² דינע זענען דיא פערבראנגענע פעלען אין אייגערע מאהלצייטען פון ליבע, וועלכע פערעסען מיט אייך אהן פארבט, פאסטוכער דיא זיך פיסערן, וואלבען אהן וואסער פון ווייג ארומגעטריבען, ווינטער בייטער אהן פרוכט, צווייא מאל טויט אויסגעווארצעלט, ¹³ שטורמדיגע וועלען פון דעם ים, וואס שווען אייגער אין ווייגערע אייגענע שאנר, פליהענדע שטערען, פאר וועלכע דיא שווארצעסטע פינסטערניס איז אויף עביגע געהאלטען. ¹⁴ און צו דינע אויך האט חנוך דער ופענטער פון אדם נבואות געזאגט, און האט געזאגט, ועה, דער האר איז געקומען מיט צעהן טויזענד פון ווייגע הייליגע, ¹⁵ ברי ער זאל אלע ריכטען און זאל שטראפען אלע רשעים פאר אלע ווייגערע שלעכטע מעשים וואס וויא האבען אזוי שלעכט געטהון, און פאר אלע האר-טע זאכען וואס דיא גאטלאזיגע וינדער האבען קענען אייך גערעט. ¹⁶ דינע זענען דיא וואס מורמלען און קלאגען זיך, וועלכע געהען נאך ווייגערע גלוס-טען, און ווייגער מויל רעט שטאלצע רעה, און וויא זענען נושא פנים פון א פארטחייל ווענען.

¹⁷ אָפּער אייך געליבטע, געדענקט אן דיא ווערטער וואס זענען פריהער געזאגט געווארען פון דיא אפאסטעל פון אונזערען הארץ ישוע המשיח, ¹⁸ אז וויא האבען אייך געזאגט, אז אין דיא לעצטע צייט וועלען שפעטער

¹⁴ דברים ל"ב, א'

יהודה דיא אנטפלעקונג פון יוחנן א

קומען, וואס וועלען נאך וויערע שלעכטע גלוקסטען געהען. ¹⁹ דינע וועגן דיא וואס מאכען אפונדערונג, ליידענשאפטליך, וואס האבען ניט דעם גייסט. ²⁰ אפער איהר געליבטע, בויגט אייך אויף אין אייער הייליגסטען גלויבען, און בעט אים רוח הקודש, ²¹ און האלט אייך אין דער ליבע פון גאט, אינדעם איהר ווארטעט אויף דער בארעמטהערציגקייט פון אונזערען הארץ ישוע המשיח צום עביגען לעבען. ²² און דערבארקט אייך איבער עטליכע וואס וועגן אין ספק; ²³ און אנדערע וואלט איהר רעטען און וואלט וויא מציל זיין אויס דעם פייער; און איבער עטליכע דערבארקט אייך מיט פארקט; און האט פיינד אפילו דאס קלייד וואס איז פון דעם פלייש בעפלעקט.

²⁴ נון צו דעם וואס איז מעכטיג אייך צו בעהיטען אז איהר וואלט ניט שטרויבלען, און אייך פארצושטענען פאר ווינע הערליכקייט אהן א פעהלער מיט גרויסער פרייד, ²⁵ צו דעם איינציגען גאט אונזערעם רעטער דורך אונזערען הארץ ישוע המשיח וואל זיין דער כבוד און דיא גדולה און דיא קראפט און דיא מאכט פאר אלע צייט און אונד און אויף אלע עביגקייטען; אמן.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן.

¹ דיא אנטפלעקונג פון ישוע המשיח, וואס גאט האט איהם געגעבען, צו וויינען צו ווינע קנעכט דיא וואס מווען באלד געשעהען, און ער האט דורך זיין מלאך געשיקט, און האט וויא געלאזט וויסען צו זיין קנעכט יוחנן; ² וועלכער האט בעצייגט אויף דעם ווארט פון גאט און אויף דעם צייגנים פון ישוע המשיח, אפילו אויף אלע וואס וואס ער האט געזעהען. ³ געבענשט איז דער וואס ליינט, און דיא וואס הערען דיא ווערטער פון דער נבואה, און האלטען דיא וואס וואס וועגן דרינען געשריבען; ווארין דיא צייט איז גאהענט.

⁴ יוחנן צו דיא וואס וואס וועגן אין אסא; גנאד וואל מיט אייך זיין און פרידען פון איהם וועלכער איז און איז געווען און וועט קומען, און פון דיא וואס וואס וועגן פאר ווינעם שטול, ⁵ און פון ישוע המשיח דער איז דער געטרייע עדות, דער ערשטגעבוירענער פון דיא מויטע און דער הערשער פון דיא קעניגע פון דער ערד; צו דעם וועלכער האט אונז ליב און האט אונז לויט געמאכט פון אונזערע וינד אין בלוט, ⁶ און האט אונז פאר א קעניגרייך געמאכט, כהנים צו זיין גאט און פאטער; צו איהם וואל זיין דיא הערליכקייט און דיא קראפט פון עביגקייט צו עביגקייט; אמן.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן א ב

⁷ וְעַתָּה, עַר קוּמְט מִיט דיא וואַלְקען, און אַיטליכעס אויג וועט אידעם וועהען, אויף דיא וואס האבען איהם געשטאכען, און אלע שבתים פון דער ערד וועלען איבער איהם קלאגען; יא, אמן.

⁸ איך בין דיא א און דיא ת, ואנט דער האר גאט, דער וועלכער איז און איז געווען און וועט קומען, דער אלמעכטיגער.

⁹ איך יוחנן, וואס איך בין איינער פֿונדער און א טהינדגעמער מיט איך אין דער אנגסט און דעם קעניגרייך און דער געדולד וואס איז אין וועט, בין געווען אויף דער אינגעל וואס הייסט פאטמוס, וועגען דעם ווארט פון גאט און דעם צייגנים פון וועט. ¹⁰ איך בין אים גייסט געווען אים טאג פון דעם הארץ, און איך האב א גרויס קול הינטער מיר געהערט, אזוי וויא פון א שופר, וואס האט געזאגט, דאס וואס דא וועהסט שרייב אין א בוך, און וויק גס צו דיא וועגען קהלות, צו געפסוס, און צו סמירנא, און צו פערנאמוס, און צו תיאטיקא, און צו סארדיס, און צו פילאדעלפא, און צו לאודיקא. ¹² און איך האב מיר אומגעקערט צו וועהען דאס קול וואס האט מיט מיר געקעט; און ווען איך האב מיר אומגעקערט האב איך וועגען גאלדענע מנורות געוועהן. ¹³ און אין מיטען פון דיא וועגען מנורות איז איינער געווען גלייך צו א ווירן פון מענשען, געקלייד אין א מאנטעל צו דיא פיס, און גענארטעלט מיט א גאלדענען גארטעל ארום וויינע ברוסט. ¹⁴ און ווין קאפ און וויינע האר וועגען ווייס געווען אזוי וויא וואל, ווייס וויא שטעה, און וויינע אויגען וויא א פלאם פון פייגער, ¹⁵ און וויינע פיס אזוי וויא פיינעס קופער, גלייך וויא וויא וועגען אין איין אויבען געגליהט געווארען, און ווין קול איז אלס א קול פון פילע וואסער געווען. ¹⁶ און אין וויינע רעכטע האנד האט ער וועגען שטערען געהאט, און פון ווין מויל איז א צווייאשיידיגעס שארפעס שטערט ארויסגעגאנגען, און ווין פנים איז געווען גלייך וויא דיא וון וואס שיינט אין איהרע מאכט.

¹⁷ און ווען איך האב איהם געוועהען, בין איך פאר וויינע פיס אלס א מויטער אנדערנעפאלען. און ער האט וויינע רעכטע האנד אויף מיר געלעגט, און האט צו מיר געזאגט, פארקט דיר גיט; איך בין דער ערשטער און דער לעצטער. ¹⁸ און דער לעבעדיגער; אין איך בין מויט געווארען, און וועה איך לעב פון געניגקייט צו געניגקייט, און איך האב דיא שילסעל פון מויט און פון ישאול. ¹⁹ דרום שרייב דיא וואס דאס האסט געוועהען, אויך דיא וואס וואס וועגען און דיא וואס וועלען דערנאך געשעהען; ²⁰ דעם סוד פון דיא וועגען שטערען וואס דאס האסט אין מיינע רעכטע האנד געוועהען און דיא וועגען גאלדענע מנורות. דיא וועגען שטערען וועגען דיא מלאכים פון דיא וועגען קהלות, און דיא וועגען מנורות וואס דאס האסט געוועהען וועגען וועגען קהלות.

ב ¹ צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין געפסוס שרייב, דינע וואס וואנט דער וועלכער האלט דיא וועגען שטערען אין וויינע רעכטע

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ב

האנד, וועלכער געהט ארום אין מיטען פון דיא ויכען גאלדענע מנורות;
² איך ווייס דיינע מעשים און דיינע ארבייט און דיינע געדולד, און אז דוא
 קענסט נישט דערמאנען שלעכטע מענשען, און האסט געפריפט דיא וואס זאגען
 זיין זענען אפאסטעל און זיין זענען נישט, און האסט געפינען אז זיין זענען
 פאלש;
³ און דוא האסט געדולד, און פון וועגען מיין נאמען האסט דוא דער-
 מראגען, און ביסט נישט מיר געווארען.
⁴ אבער איך האב דאס קעגען דיר,
 אז דוא האסט דיינע גרשטע ליבע פערלאזט.
⁵ דרום געדענק פון וואגען דוא
 ביסט געפאלען, און טהוא תשובה, און טהוא דיא גרשטע מעשים. אבער
 ווען נישט, וועל איך צו דיר קומען, און וועל דיינע מנוחה אנטערקען פון
 איהרעם ארט, ווען דוא וועסט נישט תשובה טהון.
⁶ אבער דאס האסט דוא, אז
 דוא האסט פיינר דיא מעשים פון דיא ניקאלאיטען, וואס איך אויך האב
 פיינר. דער וואס האט איין אויגער לאזט ער הערען וואס דער גייסט זאגט
 צו דיא קהלות, צו דעם וואס איבערנועלטניגט וועל איך געבען צו געסען פון
 דעם בוים פון לעבען, וואס איז אים גן עדן פון נאט.

⁸ און צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין סמירנא שרייב.

דינע זאכען זאגט דער גרשטער און דער לעצטער, דער איז טויט געווען און
 איז לעבענדיג געווארען;
⁹ איך ווייס דיינע ליידען און דיינע ארמקייט, אבער דוא
 ביסט רייך, און דיא לעסטערונג פון דיא וואס זאגען אז זיין זענען יודען און
 זענען נישט, גייערט זיין זענען א שול פון דעם שטן.
¹⁰ פארקט דיר נישט פאר
 דיא זאכען וואס דוא וועסט ליידען. זעה, דער שטן וועט געטליכע פון איך אין
 געפגענגניס אריינזארגען, כדי איהר זאלט געפריפט ווערען, און איהר וועט ליידען
 האבען צעהן טעג. זיין געטרייא ביז צום טויט, און איך וועל דיר געבען
 דיא קרוין פון לעבען.
¹¹ דער וואס האט איין אויגער לאזט ער הערען וואס
 דער גייסט זאגט צו דיא קהלות, דער וואס איבערנועלטניגט וועט נישט גע-
 שאדעט ווערען פון דעם צווייטען טויט.

¹² און צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין פערנאמוס שרייב.

דינע זאכען זאגט דער וועלכער האט דאס צווייטשניידגע שארפע
 שווערט.
¹³ איך ווייס וואו דוא וואוינסט, וואו דער שטובל פון דעם שטן
 איז; און דוא האלטעסט מיין נאמען, און האסט נישט פערלייקענט מיין גלויבען
 אפילו אין דיא טעג פון אנטיפאס מיין טרייען עדות, וועלכער איז ביא איך
 געהארגעט געווארען, וואו דער שטן וואוינט.
¹⁴ אבער איך האב א וועניג
 קעגען דיר, אז דוא האסט דארט דיא וואס האלטען דיא לעהרע פון בלעם,
 וואס האט בלק געלעהרט צו ווארפען א שטרייכלונג פאר דיא קינדער פון
 ישכאל, אז זיין זאלען פון דיא קרבנות פון אפגעטער געסען, און זאלען מונה
 זיין.
¹⁵ גלייכדעם האסט דוא אויך דיא וואס האלטען דיא לעהרע פון דיא
 ניקאלאיטען.
¹⁶ דרום טהוא תשובה; אבער ווען נישט, וועל איך צו דיר באלד
 קומען, און וועל מיט זיין שטרייטען מיט דעם שווערט פון מיין מויל.
¹⁷ דער
 וואס האט איין אויגער לאזט ער הערען וואס דער גייסט זאגט צו דיא קהלות.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ב ג

צו דעם וואס איבערזעלטונגט וועל איך א טהייל געבען פון דעם פערבאר-
געגען זון, און איך וועל איהם א וויסען שטיין געבען, און אויך דעם שטיין
א גייען נאמען געשריבען, וואס קיינער וויסט נישט, ס'זענען דער וואס איהם
בעקומט.

¹⁸ און צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין תימטירא שרייב,
דינע זאכען זאגט דער ווען פון גאט, דער האט זיינע אויגען אזוי ווי א
פלאם פון פייער, און זיינע פיס זענען גלייך וויא פיינעם קופער. ¹⁹ איך ווייס
דיינע ווערק און דיינע ליבע און דיין גלויבען און דיין דינסט און דיינע
געדולד, און דיינע לעצטע ווערק זענען מעהר וויא ערשטע. ²⁰ אבער
איך האב דאס קענען דיר, אז דוא לאזט דיא פרויא אינבל וואס זאגט אז
זא איז א נביאה, און זיא לעהרט און פערפיהרט מיינע קנעכט מונח צו
זיין און צו געסען קרבנות פון אפגעטער. ²¹ און איך האב איהר צייט געגע-
בען אז זיא זאל תשובה טהון, און זיא וויל נישט תשובה טהון וועגען איהרער
זנות. ²² ונה איך וועל זיא אריינזארגען אין א בעט, און דיא וואס מיט איהר
הוכען אין גרויסע צרות, ווען זיא נישט תשובה טהון פון איהרע מעשים.
²³ און איך וועל איהרע קינדער מוילט שלאגען; און אלע קהלות וועלען
וויסען אז איך בין דער וועלכער פארשט דיא נירען און דיא הערצער, און
איך וועל איהר געבען איסלעכען נאך אייגענע ווערק. ²⁴ אבער איך זאג צו
איהר דיא איבריגע וואס זענען אין תימטירא, וויא פילע האבען נישט דינע לעהרע,
וועלכע האבען נישט געוואוסט דיא טיפענעס פון דעם שטן, וויא זיא זאגען;
איך לעג נישט אויף איהר קיינע אנדערע לאסט. ²⁵ אבער וואס איהר האט,
האלט פעסט ביז איך וועל קומען. ²⁶ און דער וואס איבערזעלטונגט און היט
מיינע ווערק ביז צום סוף, איהם וועל איך געבען מאכט איבער דיא גוים.
²⁷ און ער וועט איבער זיא הערשען מיט איינע איינערנע רוט, גלייך וויא דיא
כלים פון א טעפער זענען אין שטיקלעך צובראכען; אזוי וויא איך האב אויך פון
מיין פאטער דערהאלטען. ²⁸ און איך וועל איהם געבען דעם מארגענשטערן.
²⁹ דער וואס האט איין אויער לאז ער הערען וואס דער גייסט זאגט צו דיא
קהלות.

ג ¹ און צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין סרדים שרייב,
דינע זאכען זאגט דער וועלכער האט דיא ויבען גייסטער פון גאט און דיא ויבען
שטערען, איך ווייס דיינע ווערק, אז דוא האסט א נאמען אז דוא לעבסט
און דוא ביסט מוילט. ² זיא וואכענדיג און בעפעסטג דיא איבעריגע זאכען וואס
זענען נאעהנט צום טויט; ווארן איך האב נישט דיינע ווערק פאלקאמען געפינען
פאר מיינעם גאט. ³ דרום געדענק וויא דוא האסט דערהאלטען און געהערט,
און האלט פעסט און טהוא תשובה. דרום ווען דוא וועסט נישט וואכענדיג
זיין, וועל איך קומען וויא א נגב, און דוא וועסט נישט וויסען אין וועלכער
שעה איך וועל איבער דיר קומען. ⁴ אבער דוא האסט אויך געטליכע געמען
אין סארדים וואס האבען נישט זייערע קליידער בעפלעקט, און זיא וועלען מיט

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ג

מיר אין וויסען ארוםגעהען, ווארן וויא זענען ווירדיג. ⁵ דער וועלכער איבער-
וועלטליגט וועט אזוי געקלייד ווערען אין וויסע קליידער, און איה וועל גיט
זיין נאמען אויסמעקען פון דעם ספר החיים, און איה וועל זיין נאמען בעקער-
גען פאר מיינעם פאטער און פאר זיינע מלאכים. ⁶ דער וואס האט איין אויגער
לאזער הערען וואס דער גייסט זאגט צו דיא קהלות.

⁷ וואו צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין פילאדעלפא שרייב.

דינע זאכען זאגט דער הייליגע, דער וואהרהאפטטיגע, דער וועלכער האט
דעם שליסעל פון דוד, דער וועלכער געפענט און קיינער וועט פערשליסען, און
פערשליסט און קיינער געפענט. ⁸ איה ווייס דינע ווערק; זעה, איה האב פאר
דיר איין אפענע טהיר געשטעלט, וואס קיינער קען פערשליסען; ווארן
דוא האסט קליינע קראפט, און האסט מיין ווארט דערהאלטען, און האסט
מיין נאמען גיט פערלייקענט. ⁹ זעה, איה גיב דיא פון דער שול פון דעם
שטן, וועלכע זאגען אז וויא זענען יודען, און וויא זענען גיט גייערס וויא
זאגען ליגען; זעה, איה וועל וויא מאכען אז וויא זאלען קומען און וך ביזען
פאר דינע פיס, און וויא זאלען וויסען אז איה האב דיר געליבט. ¹⁰ ווייל
דוא האסט דאס ווארט פון מיינער געדולד דערהאלטען, וועל איה אויך דיר
דערהאלטען פון דער שעה פון פריפונג וואס וועט קומען אויף דיא גאנצע
וועלט, צו פריפען דיא וואס וואוינען אויף דער ערד. ¹¹ איה קום געשוינדער
האלט פערסט וואס דוא האסט, כדי קיינער זאל גיט דינע קרוין איינגעגעבען.
¹² דער וואס איבערנוועלטליגט דעם וועל איה מאכען פאר א וייל אים טעמפלעל
פון מיין גאט, און ער זאל גיט מעהר ארויסגעהען, און איה וועל אויף איהם
שרייבען דעם נאמען פון מיין גאט און דעם נאמען פון דער שטאדט פון
מיין גאט, פון דעם גייען ירושלים וואס קומט פון הימלל ארום פון מיין גאט,
און מיין גייען נאמען. ¹³ דער וואס האט איין אויגער לאזער הערען וואס דער
גייסט זאגט צו דיא קהלות.

¹⁴ און צו דעם מלאך פון דער קהלה וואס איז אין לאודיקא שרייב.

דינע זאכען זאגט דער אמן, דער געטרייע און וואהרהאפטטיגע עדות, דער
אנהייב פון דער בעשעפעניס פון גאט. ¹⁵ איה ווייס דינע ווערק, אז דוא
ביסט גיט קאלט און גיט ווארם; הלאזי וואלסט דוא קאלט גענוען אדער
ווארם. ¹⁶ אזוי ווייל דוא ביסט לעבליך, און גיט קאלט און גיט ווארם,
וועל איה דיר אויסשפייגען פון מיין מויל. ¹⁷ ווייל דוא זאגסט, איה בין גייער
און האב פיל פערמעגען און אין קיין נאך האב איה נויט, און דוא וויסט גיט
אז דוא ביסט געלענד און געמערליך און ארם און בלינד און נאכט. ¹⁸ איה
גיב דיר איין עצה אז דוא זאלסט פון מיר גאלד קויפען געלייטערט אים
פייגער, כדי דוא זאלסט גייען וויין, און וויסע קליידער, כדי דוא זאלסט דיר
אנקליידען און דינע בלויע שטאנד זאל גיט אנטפלעקט ווערען, און זאלב
דינע אויגען מיט אויגענזאלבע, כדי דוא זאלסט זעהען. ¹⁹ אזוי פילע וואס
איה האב ליב שטראף איה און שלאג; דרום וויא אייפריג און טהוא תשובה.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ג ד

²⁰ וְעַתָּה, אִיךְ יִשְׁמְעָה בִּינָא דַּעַר טְהִיר און קלאפ אן; ווען איינצער וועט מין קול הערען און וועט דיא טהיר געפֿענען, אזוי וועל אִיךְ צו איהם אריינקומען און וועל מיט איהם געסען, און גר מיט מיר. ²¹ דַּעַר וואס איבערנועלטויגט דעם וועל אִיךְ געבען אז ער זאל מיט מיר אויף מין שטוהל ווען, גלייך וויא אִיךְ האב איבערנועלטויגט און האב מיר געוועזט מיט מין פֿאטער אויף ויין שטוהל. ²² דַּעַר וואס האט אין אויגער לאז גר הערען וואס דער גייסט זאגט צו דיא קהלות. **ד** ¹ זאג דווע זאכען האב אִיךְ געוועהען, און ווע א טהיר איז אים הימלעל אויפגעמאכט געווארען, און דאס גרשטע קול וואס אִיךְ האב געהערט איז געווען גלייך וויא דאס קול פון א שופר, וואס האט מיט מיר גערעט און געזאגט, קום ארויף אהער, און אִיךְ וועל דיר ווייזען דיא זאכען וואס מווען דערנאך געשעהען. ² גלייך בין אִיךְ אים גייסט געווען; און ווע א שטוהל איז אים הימלעל געשטאנען, און איינער איז אויף דעם שטוהל געוועסען. ³ און דער געוועסענער איז גלייך געווען צו א שטיין פון א יספים און פון א סארדים, און א העגענבויען איז ארום דעם שטוהל געווען גלייך וויא דיא געשימאלט פון א סמאראנד. ⁴ און ארום דעם שטוהל האב אִיךְ פֿיגער און צוואנציג שטוהלען געוועהען, און אויף דיא שטוהלען פֿיגער און צוואנציג זקנים ווען, וואס זענען אין ווייסע קליידער געקלייד, און אויף ווייזערע קעפֿ זענען גאלדענע קרוינען געווען. ⁵ און פון דעם שטוהל זענען בליזען און קולות און דונער ארויסגעגאנגען; און זיכען לאמפען פון פֿיגער האבען געברענט פֿאר דעם שטוהל, וואס זענען דיא זיכען גייסטער פון גאט. ⁶ און פֿאר דעם שטוהל איז געווען וויא א גלעזערנער ים גלייך צו קריסטאל; און אין מיטען פון דעם שטוהל און ארום דעם שטוהל זענען פֿיגער חיות געווען פול מיט אויגען פון פֿארענט און פון הינטען. ⁷ און דיא גרשטע חיה איז גלייך וויא א לייב געווען, און דיא צווייטע חיה גלייך וויא א קאלב, און דיא דריטע חיה האט דאס פנים געהאט אזוי וויא פון א מענשען, און דיא פֿיגערטע חיה איז גלייך וויא א פליהענדיגער אדלער געווען. ⁸ און דיא פֿיגער חיות האבען איטליכע זעקס פליגעל געהאט, און ארום וך און פון איבערזענען זענען וויא פול מיט אויגען; און וויא האבען גיט קיינע רוח טאג און נאכט דערנוייל וויא זאגען, הייליג, הייליג, הייליג, איז דער האר גאט, דער אלמעכטיגער.

וועלכער איז געווען און איז און וועט קומען.

⁹ און ווען דיא חיות וועלען געבען הערליכקייט און כבוד און דאנק צו דעם וועלכער איז אויף דעם שטוהל געוועסען, וועלכער לעבט פון גבינקייט צו גבינקייט, ¹⁰ וועלען דיא פֿיגער און צוואנציג זקנים אנדערפאלען פֿאר דעם וועלכער איז אויף דעם שטוהל געוועסען, און וועלען וך ביקען צו דעם וועלכער לעבט פון גבינקייט צו גבינקייט, און וועלען ווייזערע קרוינען אנדערטארפען פֿאר דעם שטוהל דערנוייל וויא זאגען;

¹¹ וויירדיג ביסט דוא, אונזער האר און גאט, אז דוא זאלסט הערליכקייט

און כבוד און מאכט דערהאלטען.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ד ה

ווארין דא האסט אלע זאכען געשאפען, און דורך דיין ווילען זענען
זיין געטוען און זענען געשאפען געווארען.

ה ¹ און איך האב געזעהען אויף דיא רעכטע האנד פון דעם וועלכער איז
אויף דעם שטוהל געזעסען א בוך, געשריבען פון אינעוועניג און פון אויס-
וועניג און מיט זינען זיגעל פערזיגעלט. ² און איך האב א שטארקען מלאך
געקענט וואס האט אויסגערופען מיט א הויך קול, ווער איז ווירדיג דאס
בוך אויפצומאכען און דיא חתימות דערפון אויפצוברעכען? ³ און קיינער
אים הימל אדער אויף דער אדער אונטער דער אדער האט
געקענט דאס בוך אויפמאכען, נישט אפילו דרויף קוקען. ⁴ און איך האב זעהר
געוויינט, ווייל קיינער איז נישט ווירדיג געפינען געווארען דאס בוך אויף-
צומאכען, אפילו נישט דרויף צו קוקען. ⁵ און איינער פון דיא זקנים האט צו
מיר געזאגט, וויין נישט; זעה, דער לייב וואס איז פון דעם שבת יהודה, דיא
ווארצעל פון דוד, האט איבערגעלעבט דאס בוך און דיא זינען חתימות
דערפון אויפצומאכען.

⁶ און איך האב געזעהען אין מיטען פון דעם שטוהל און דיא פיגער חיות און
אין מיטען פון דיא זקנים א לאס שטעהען אזוי וויא געשאכטען, און עס האט
זינען הערנער און זינען אויגען געהאט, וואס זענען דיא זינען גייסטער פון
גאט דיא זענען צו דיא גאנצע ארויסגעשיקט. ⁷ און ער איז געקומען
און האט עס גענומען פון דיא רעכטע האנד פון דעם וועלכער איז אויף
דעם שטוהל געזעסען. ⁸ און ווען ער האט דאס בוך גענומען, זענען דיא
פיגער חיות און דיא פיגער און צוואנציג זקנים אנדערעגפאלען פאר דעם לאס,
און איטליכער פון זיין האט אייגע הארץ געהאט, און גאלדענע געקען פול
מיט קטורת, וואס זענען דיא תפלות פון דיא הייליגע. ⁹ און זיין האבען א
גייען געזאגט געזונגען און געזאגט,

ווירדיג ביסט דאס בוך צו געמען, און דיא חתימות

דערפון אויפצומאכען,

ווארין דא ביסט געשאכטען געווארען, און האסט דורך דיין כלום

געקויפט צו גאט פון יעדעם שבת און לשון און פאלק און גוי,

¹⁰ און האסט זיין צו אונזערעם גאט געמאכט פאר א קעניגרייך

און כהנים,

און זיין וועלען הערשען אויף דער אדער.

¹¹ און איך האב געזעהען, און האב געהערט א קול פון פילע מלאכים ארום
דעם שטוהל און דיא חיות און דיא זקנים, און זייערע צאהל איז געווען צעהן
טויזענד מאל צעהן טויזענד און פיל טויזענד מאל טויזענד; ¹² וועלכע האבען
מיט א הויך קול געזאגט,

ווירדיג איז דאס לאס וואס איז געשאכטען געווארען

אז ער זאל קראפט דערהאלטען און רייכטום און חכמה

און מאכט און כבוד און הערליכקייט און ברכה.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ה ו

¹³ און איינליכע געשעפטנים וואס איז אים הימל און אויף דער ערד און אונטער דער ערד און אים ים, און אלעס וואס איז אין וויא, האב איך געהערט זאגן.

צו דעם וועלכער וועט אויף דעם שמואל און צו דעם לאס.

זאל ווין דיא ברכה און דער כבוד און דיא הערליכקייט

און דיא קראפט פון געבליקט צו געבליקט.

¹⁴ און דיא פֿיגור חיות האבען געזאגט, אמן; און דיא זקנים זענען אנדערנע פאלען, און האבען זיך געבליקט.

¹ און איך האב געזעהען ווען דאס לאס האט אייגע פון דיא זיבען חתימות אויפגעמאכט, און איך האב אייגע פון דיא פֿיגור חיות געהערט זאגן אזוי וויא מיט דעם קול פון א דונער, קום. ² און איך האב געזעהען, און זעה א ווייס פֿערד, און דער וועלכער איז דרויף געזעסען האט א בויגען געהאט, און מען האט צו איהם א קרוין געגעבען, און ער איז ארויסגעגאנגען אלס איין איבערנעם טיגער און צו איבערנעם טיגער.

³ און ווען ער האט דיא צווייטע חתימה אויפגעמאכט, האב איך דיא צווייטע חיה געהערט זאגן, קום. ⁴ און עס איז ארויסגעגאנגען איין אנדערעס פֿערד, א רויטעס, און צו דעם וועלכער איז דרויף געזעסען האט מען געגעבען אז ער זאל פֿרידען אנטעקעמען פון דער ערד, און אז וויא זאלען איינער דעם אנדערען שלאכטען, און מען האט צו איהם געגעבען א גרויס שווערט.

⁵ און ווען ער האט דיא דריטע חתימה אויפגעמאכט, האב איך דיא דריטע חיה געהערט זאגן, קום. און איך האב געזעהען, און זעה א שווארצעס פֿערד, און דער וועלכער איז דרויף געזעסען האט א זאגשאל געהאט אין זינער האנד. ⁶ און איך האב געהערט אזוי וויא א קול אין מיטען פון דיא פֿיגור חיות זאגן, א מאס וויין פאר א גראשען* און דריי מאס גערשטען פאר א גראשען* און פֿערדארב ניט דאס גהל און דעם ווין.

⁷ און ווען ער האט דיא פֿיגורטע חתימה אויפגעמאכט, האב איך דאס קול פון דיא פֿיגורטע חיה געהערט זאגן, קום. ⁸ און איך האב געזעהען, און זעה א בלייכעס פֿערד, און דער נאמען פון דעם וואס איז דרויף געזעסען איז געווען טויט, און דער זאגשאל איז מיט איהם נאכגעגאנגען, און מען האט צו וויא געגעבען מאכט איבער דעם פֿיגורטען טהייל פון דער ערד, וויא זאלען אומברענגען מיט דעם שווערט און מיט הונגער און מיט טויט אין דורך דיא חיות פון דער ערד.

⁹ און ווען ער האט דיא פינפטע חתימה אויפגעמאכט, האב איך געזעהען אונטער דעם מזבח דיא נשמות פון דיא וואס זענען אויפגעבראכט געווארען וועגען דעם ווארט פון גאט און וועגען דעם צייגנים וואס וויא האבען געהאלטן מען. ¹⁰ און וויא האבען מיט א הויך קול געשריגען און געזאגט, וויא לאנג א הייליגער און וואהרהאפטער מייסטער, ריכטעסט דוא ניט און ביסט ניט

גר' דינר, *

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ו ז

דיך נוקם פאר אונזער בלוט פון דיא וואס וואוינען אויף דער ערד? ¹¹ און מען האט צו איינליכעם פון וויא א ווייס קלייד געגעבען, און האט צו וויא געזאגט אז וויא זאלען רוהיג זיין נאך א קליינע צייט, ביז דיא צאהל פון ווייזערע מיטגעבעט און ווייזערע ברידער וועט דערפילט ווערען, וואס וועלען געמיינטעט ווערען אזוי וויא אויף וויא.

¹² און אויף האב געזעהען ווען ער האט דיא זעקסטע חתימה אויפגעמאכט, און עס איז געשעהען א גרויס געדרייטערניס, און דיא וון איז שטארק געווארן רען גלייך וויא א זאך פון האר, און דיא גאנצע לבנה איז וויא בלוט געווארען; ¹³ און דיא שטערען פון דעם הימל זענען אויף דער ערד ארוםגעפאלען, גלייך וויא א פינגערבוים ווארפט ארום וויינע אויפגינגע פינגער, ווען ער איז געשאקעט פון א גרויסען ווינד. ¹⁴ און דער הימל איז פארבויא געזאנגען אזוי וויא א צוגעוויקעלטע מילה, און געדער בארג און אינגעל זענען פון ווייזערע גרעסער אייגענעריקט געווארען. ¹⁵ און דיא קעניגע פון דער ערד און דיא פירשטען, און דיא הויפטלייט, און דיא רייכע און דיא מעכטיגע, און געדער קנעכט און געדער פרייער מענטש האבען זיך פערבארגען אין דיא היילען און אין דיא פעלגען פון דיא בערג. ¹⁶ און וויא האבען צו דיא בערג און צו דיא פעלגען געזאגט, פאלט אויף אונז, און פערבארגט אונז פון דעם פנים פון דעם וועלכער ווייזט אויף דעם שטוהל, און פון דעם צארן פון דעם לאס; ¹⁷ ווארין דער גרויסע טאג פון זיין צארן איז געקומען, און ווער קען בעשטעהען?

ז ¹ דערנאך האב איך פיער מלאכים געזעהען וואס זענען געשטאנען אויף דיא פיער זיידען פון דער ערד, און האבען דיא פיער וויינדען פון דער ערד געהאלטען, כדי קיין וויינד זאל ניט בלאזען אויף דער ערד, און ניט אויף דעם ים, און ניט אויף קיין בוים. ² און אויף האב איין אנדערען מלאך געזעהן, וואס איז אויפגעגאנגען פון מזרח, און ער האט דיא חתימה פון דעם לעבענדיגען גאט געהאט, און ער האט מיט א הויף קול געשריגען צו דיא פיער מלאכים וואס עס איז וויא געגעבען צו שארען דיא ערד און דעם ים; ³ און ער האט געזאגט, שאר ניט דיא ערד און ניט דעם ים און ניט דיא ביימער, ביז מיר וועלען פערחתמענען דיא קנעכט פון אונזערען גאט אויף ווייזערע שטערען. ⁴ און אויף האב געהערט דיא צאהל פון דיא וואס זענען פערזונגעלט געווארען; איין הונדערט און פיער און פיערציג טויזענד זענען פערזונגעלט געווארען פון אלע שבטים פון דיא קינדער פון ישראל.

⁵ פון שבט יהודה זענען צוועלף טויזענד פערזונגעלט געווארען;

פון שבט ראובן צוועלף טויזענד;

פון שבט גד צוועלף טויזענד;

⁶ פון שבט אשר צוועלף טויזענד;

פון שבט נפתלי צוועלף טויזענד;

דיא אנמפלעקונג פון יוחנן ז' ה

פון שבת מנשה צוועלף טויזענד;

⁷ פון שבת שמעון צוועלף טויזענד;

פון שבת לוי צוועלף טויזענד;

פון שבת יששכר צוועלף טויזענד;

⁸ פון שבת זבולון צוועלף טויזענד;

פון שבת יוסף צוועלף טויזענד;

פון שבת בנימין זענען צוועלף טויזענד פערזענלעך געווארען.

⁹ נאך דינע זאכען האב איך געזעהען, און זעה פיל לייט, וואס קיינער האט נישט געקענט צאהלען, פון אלע גוים און שבתים און פֿעלקער און לשונות, וואס זענען פאר דעם שטוהל געשטאנען און פאר דעם לאם, און זייא זענען אין ווייטע קליידער געקלייד, און אין זייערע הענד האבען זייא פאלמען צווייגען געהאט. ¹⁰ און זייא האבען מיט א הויף קול געשריגען און געזאגט, ישועה זאל צו אונזערעם קאמ זיין, דער ויזט אויף דעם שטוהל, און צו דעם לאם.

¹¹ און אלע מלאכים זענען ארום דעם שטוהל געשטאנען, און ארום דיא זקנים און דיא פיגער חיות, און זייא זענען אנדערעפאלען אויף זייער פנים פאר דעם שטוהל, און האבען זיך צו גאט געביקט. ¹² און געזאגט,

אמן; ברכה און הערליכקייט און חכמה און באנק און כבוד

און מאכט און קראפט זאלען צו אונזערעם קאמ זיין פון עפיקייט

צו עפיקייט; אמן.

¹³ און איינער פון דיא זקנים האט געזענטפערט און האט צו מיר געזאגט, ווער זענען דינע וואס זענען אין דיא ווייטע קליידער געקלייד און פון וואנען זענען זייא געקומען? ¹⁴ און איך האב צו איהם געזאגט, מיין האר, דוא ווייסט. און ער האט צו מיר געזאגט, דינע זענען דיא וואס קומען ארום פון דיא גרויסע צרה, און האבען זייערע קליידער געוואשען און האבען זייא ווייס געמאכט אים פלוט פון דעם לאם. ¹⁵ דעסטוועגען זענען זייא פאר דעם שטוהל פון גאט, און דינען איהם טאג און נאכט אין זיין טעמפל, און דער וועלכער ויזט אויף דעם שטוהל וועט זיין געזעלט ביא זייא מאכען. ¹⁶ זייא וועלען נישט מעהר הונגריג זיין, און נישט מעהר דורשטיג זיין, און דיא וון וועט אויף זייא נישט פאלען, און אויך נישט קיין שום היין; ¹⁷ ווארין דאס לאם וואס איז אין מיטען פון דעם שטוהל וועט זייער פאסטוד זיין, און ער וועט זייא פיהרען צו קוועלען פון דיא וואסער פון לעבען; און גאט וועט יעדע טרערען אפווישען פון זייערע אויגען.

ד ¹ און ווען ער האט דיא ופגענטע חתימה אויפגעמאכט, איז עס שטיל געשעהען אים הימעל אזוי וויא איין ערד פון א האלבע שעה. ² און איך האב דיא ויבען מלאכים געזעהען וואס זענען פאר גאט געשטאנען, און מען האט זייא געגעבען ויבען שופרות. ³ און איין אנדערער מלאך איז געקומען, און איז ביא דעם מוֹכֶם געשטאנען, און ער האט א גאלדענע וועהרונגפאן

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ח ט

געהאט, און מען האט איהם געגעבען פיל קטורת, כדי ער זאל עס זענען מיט דיא תפילות פון דיא הייליגע אויף דעם גאלדענען מזבח וואס איז פאר דעם שטוהל. ⁴ און דער רויף פון דעם קטורת איז אויפגעגאנגען פון דער האנד פון דעם מלאך פאר גאט מיט דיא תפילות פון דיא הייליגע. ⁵ און דער מלאך האט דיא וועהרויכפאן גענומען, און האט וואס אנגעפילט מיט דעם פייגער פון דעם מזבח, און האט וואס געטארפען אויף דער ערד; און עס זענען געטארען דונער און קולות און בליצען און איין ערדציטערניס. ⁶ און דיא ויכען מלאכים וואס האבען דיא ויכען שופרות געהאט האבען ויך אנגעברייט אז וויא זאלען בלאזען.

⁷ און דער ערשטע מלאך האט געבלאזען; און עס איז געשעהען א האגעל און פייגער מיט בלוט געמישט, און עס איז אויף דער ערד געטארפען געטארען. און דער דריטע טהייל פון דער ערד איז פערברענט געטארען, און דער דריטע טהייל פון דיא ביימער איז פערברענט געטארען, און אלעס גרינע גראז איז פערברענט געטארען.

⁸ און דער צווייטע מלאך האט געבלאזען; און גלויף וויא א גרויסער בארג וואס ברענט מיט פייגער איז אים ים אריינגעטארפען געטארען. און דער דריטע טהייל פון דעם ים איז בלוט געטארען. ⁹ און דער דריטע טהייל פון דיא לעבעדיגע בעשעפעניס וואס זענען אים ים זענען אויסגעשטארבען, און דער דריטע טהייל פון דיא שיפען איז צושטערט געטארען.

¹⁰ און דער דריטע מלאך האט געבלאזען; און עס איז ארויפגעפאלען פון דעם הימל א גרויסער שטערן וואס האט געברענט אזוי וויא א לאקשע, און עס איז אויף דעם דריטען טהייל פון דיא שטרוימען געפאלען, און אויף דיא קוועלען פון דיא וואסער. ¹¹ און דער נאכען פון דעם שטערן הייסט ווערמוט. און דער דריטע טהייל פון דיא וואסער איז ווערמוט געטארען, און פילע מענטשען זענען פון וועגען דיא וואסער געשטארבען, ווייל וויא זענען ביטער געטארען.

¹² און דער פערטע מלאך האט געבלאזען; און דער דריטע טהייל פון דער וויין געשלאגען געטארען, און דער דריטע טהייל פון דער לבנה, און דער דריטע טהייל פון דיא שטערן, כדי ווייגער דריטע טהייל זאל פינסטער ווער דען, און דער טאג זאל נישט שיינען וויין דריטען טהייל, און אזוי אויך נישט דיא נאכט.

¹³ און איה האב געזעהען, און האב איין אדלער געהערט פליהען אין מיטען פון דעם הימל, וואס האט מיט א הויף קול געזאגט, וועה וועה וועה צו דיא וואס וואוינען אויף דער ערד, פון וועגען דיא איבריגע קולות פון דיא שופרות פון דיא איבריגע דרייא מלאכים וואס וועלען גאך בלאזען.

ט ¹ און דער פינפטע מלאך האט געבלאזען; און איה האב א שטערן געזעהען ארויפגעפאלען פון דעם הימל אויף דער ערד, און מען האט איהם געגעבען דעם שליסעל פון דעם ברוינען פון דעם אפגרינד. ² און ער האט

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן ט

דעם ברונען פון דעם אפגרונד אויפגעמאכט; און עס איז א רויף פון דעם
ברונען ארויסגעגאנגען גלייך וויא דער רויף פון א גרויסען קאלקאווען, און
דיא וון און דיא לופט זענען פינסטער געווארען פון זענען דעם רויף פון
דעם ברונען.³ און פון דעם רויף זענען היישרעקען ארויסגעגאנגען אויף
דער גרד, און מען האט וויא מאכט געגעבען אזוי וויא דיא געדיסען פון
דער גרד האבען מאכט.⁴ און מען האט צו וויא געזאגט אז וויא זאלען נישט
דאס גראו פון דער גרד פערבארבען, און נישט קיין קרייט, און נישט קיין
בוים, גייצרט דיא מענשען וואס האבען נישט דיא חתימה פון גאט אויף זייערע
שטערען.⁵ און מען האט וויא אויפגעגעבען אז וויא זאלען וויא נישט טייטשען,
גייצרט וויא זאלען וויא פייניגען פינף חדשים; און זייער פייניגען איז גלייך
וויא דאס פייניגען פון איין געגנט ווען ער שטעכט א מענשען.⁶ און אין
זענע מעג זעלען מענשען דעם טויט וועגן און זעלען איהם נישט געפינען, און
וויא זעלען זיינען צו שטארבען, און דער טויט וועט פון וויא אנטלויפען.⁷ און
דיא געשטאלטען פון דיא היישרעקען זענען געווען גלייך צו פערד וואס זענען
פארטיג צו דער מלחמה, און אויף זייערע קעפ זענען געווען אזוי וויא קרוי-
זען גלייך צו גאלד, און זייערע פנים זענען געווען אזוי וויא דיא פנים פון
מענשען; ⁸ און וויא האבען האר געהאט גלייך וויא דיא האר פון פרויען,
און זייערע ציין זענען געווען אזוי וויא דיא ציין פון לייבען; ⁹ און וויא האר-
פען פאנצער געהאט גלייך וויא פאנצער פון אייזען, און דאס קול פון זייערע
פליגעל איז געווען גלייך וויא דאס קול פון רייטוואגען פון פילע פערד, וואס
לויפען צו דער מלחמה. ¹⁰ און וויא האבען שטענדיג געהאט אזוי וויא געדיסען
און שטענדיג שפיצען, און אין זייערע שטענדיג איז זייערע מאכט געווען צו
שאדיגען דיא מענשען פינף חדשים. ¹¹ וויא האבען איבער זיך א קעניג
דעם מלאך פון דעם אפגרונד, וואס ווין נאמען איז אויף העברעאיש אבדון,
און אויף גרעקיש האט ער דעם נאמען אפאליון. ¹² דער גרשטע וועה איז
פארבייא געגאנגען; זעה עס קומען נאך צווייא וועהען נאך דיעזע.

¹³ און דער זעקסטע מלאך האט געבלאזען; און איה האב א קול געהערט
פון דיא הערנער פון דעם גאלדענען מזבח וואס איז פאר גאט; ¹⁴ וואס האט
צום זעקסטען מלאך געזאגט זעלבער האט דעם שופר געהאט, בינד אויף
דיא פיגור מלאכים וואס זענען בייא דעם גרויסען שטרוים פרת געבוינדען.
¹⁵ און דיא פיגור מלאכים זענען אויפגעבוינדען געווארען, זעלבע זענען אנגער-
ברייט געווען פאר דער שעה און טאג און חודש און יאהר, כדי וויא זאלען
דעם דריטען טהייל פון דיא מענשען טייטשען. ¹⁶ און דיא צאהל פון דיא
הערשארען פון דיא רייכער איז געווען צווייא קאל זעהן טויזענד קאל זעהן
טויזענד; איה האב זייערע צאהל געהערט.

¹⁷ און אזוי האב איה דיא פערד געזעהען אין דער געזיכט און דיא
וואס זענען אויף וויא געזעסען, דיא האבען פייגריגע און פינקעלשטייניגע
און שטענדיגע פאנצער געהאט; און דיא קעפ פון דיא פערד זענען געווען

דיא אנמפלעקונג פון יוחנן ט י

גלייך וויא קעפ פון לייבען, און פון ווייגערע מיילער איז פייגער און רויה און שטענעל ארויסגעגאנגען. ¹⁸ פון דינע דרייא פלאגען איז דער דריטע טהייל פון דיא מענשען געמייטעט געווארען, פון דעם פייגער און פון דעם רויה און פון דעם שטענעל וואס זענען פון ווייגערע מיילער ארויסגעגאנגען. ¹⁹ ווארין דיא מאכט פון דיא פערד איז אין ווייגערע מיילער און אין ווייגערע שטענען; ווארין ווייגערע שטענען זענען גלייך וויא שלאנגען, און וויא האבען קעפ, און דורך דינע טהון וויא שאדען. ²⁰ און דיא אייברגע מענשען וואס זענען ניט דורך דינע פלאג זענען געהרגעט געווארען, האבען זיך דאך ניט אומגעקעהרט פון דיא ווערק פון ווייגערע קעהר, אז וויא זאלען זיך ניט בינקען צו דיא ישידים און צו דיא אפגעטער פון גאלד און פון זילבער און פון קופער און פון שטיין און פון האלץ, וואס קענען ניט זעהען און ניט הערען און ניט ארוםגעקעהן; ²¹ און וויא האבען ניט תשובה געטהון פון ווייגערע רציחות און אויך ניט פון ווייגערע בשוץ און אויך ניט פון ווייגערע זנות און אויך ניט פון ווייגערע גנבות.

¹ און איך האב איין אנדערען שטארקען מלאך געזעהען ארוםקומען פון דעם הימלעל, אנגעטוהן אין א וואלקען, און דער רעגענבויען איז אויף זיין קאפ געווען, און זיין פנים איז געווען גלייך וויא דיא זון, און וויינע פנים וויא ווילען פון פייגער, ² און ער האט אין ווייגער האנד געהאט א קליינעם ביכעל געשענעם; און ער האט זיין רעכטען פוס אויף דעם ים געשטעלט, און זיין לינקען פוס אויף דער ערד; ³ און ער האט מיט א הויך קיל געשריגען אזוי וויא א לייב ברויט, און ווען ער האט געשריגען האבען דיא זיכען דונער מיט ווייגערע קולות גערעט. ⁴ און ווען דיא זיכען דונער האבען גערעט, האב איך געוואלט שרייבען; און איך האב א קול פון הימלעל געהערט וואס האט צו מיר געזאגט, פערזעל דיא זאכען וואס דיא זיכען דונער האבען גערעט, און שרייב וויא ניט. ⁵ און דער מלאך, וועלכען איך האב געזעהען שטענען אויף דעם ים און אויף דער ערד, האט וויינע רעכטע האנד קעגען דעם הימלעל אויפגעהויבען. ⁶ און האט געשטראוירען בייא דעם וועלד כער לעבט פון געגרייט צו געגרייט, וועלכער האט דיא הימלעל בעשאפען און דיא זאכען וואס זענען דרינען, און דיא ערד און דיא זאכען וואס זענען דרינען, און דעם ים און דיא זאכען וואס זענען דרינען, אז עס וועט ניט מעהר קיינע צייט זיין; ⁷ אבער אין דיא טעג פון דעם קול פון דעם ויכענען מלאך, ווען ער וועט פלאנען, האט זיך דער סוד פון גאט געגרייט, אזוי וויא ער האט געפרעדיגט דורך וויינע אייגענע קנעכט דיא נביאים.

⁸ און דאס קול וואס איך האב פון הימלעל געהערט האט ווידער מיט מיר גערעט און געזאגט, געה און געס דאס געשענעטע ביכעל וואס איז אין דער האנד פון דעם מלאך, וועלכער שטעהט אויף דעם ים און אויף דער ערד. ⁹ און איך בין צום מלאך אנטעקעגאנגען און האב צו איהם געזאגט, גיב מיר דאס קליינע ביכעל, און ער האט צו מיר געזאגט, געס עס און עס אויך; און עס וועט זיין בויך ביטער מאכען, אבער אין זיין מויל וועט עס ויס וויא

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן י יא

האניג ויין. ¹⁰ און איך האב דאס קליינע ביכעל גענומען פון דער האנד פון דעם מלאך, און האב עס אויפגעגעסען; און עס איז געווען אין מיין מויל ויס וויא האניג; און ווען איך האב עס אויפגעגעסען, איז מיין בויך ביטער געווארן. ¹¹ און וויא האבען צו מיר געזאגט, דאס מוזט ווידער גבואות זאגען פאר פילע פֿעלקער און גוים און לשונות און מלכים.

יא ¹ און עס איז צו מיר געגעבען געווארען א ראחר גלייך וויא א שטעקען, און ער האט געזאגט, שטעה אויף און מעסט דעם טעמפל פון גאט, און דעם מזבח און דיא וואס בעטען דרינען. ² און דעם הויף וואס איז פון אויסוועג פון דעם טעמפל וואלסט דאס אויסלאזען און וואלסט איהם גיט מעסטען, ווארדן ער איז צו דיא גוים געגעבען געווארען און וויא וועלען דיא הייליגע שטאדט צוטריטען צוויי און פינציג חדשים. ³ און איך וועל צו מינע צוויי גדות געבען אז וויא זאלען גבואות זאגען טווענד צוויי הונד דערט און זעכציג טעג, אנגעטוהן אין זעק.

⁴ דווע זענען דיא צוויי עהליכער און דיא צוויי מנורות וואס שטעהען פאר דעם הארץ פון דער ערד. ⁵ און ווען איימיצער וויל וויא שאדען, געהט פייגער ארויס פון וויגער מויל און פערזעהרט וויגער פייגד; און ווען איימיצער וויל וויא שאדען, מוז ער אזוי געטייטעט ווערען. ⁶ דווע האבען דיא מאכט דעם הימל צו פערשליסען, אז עס זאל גיט רעגנען אין דיא טעג פון וויגער גבואות זאגען, און וויא האבען מאכט איבער דיא וואסער וויא צו בלוט צו פערזעהרען, און אויף דער ערד צו שלאגען מיט אלערלייא פלאג אזוי אפט וויא וויא ווילען. ⁷ און ווען וויא האבען וויגער גדות געגנדיגט, וועט דיא סוף וואס קומט ארויס פון דעם אפגרינד מיט וויא מלחמה האלטען, און וועט וויא איבערנועלטענען, און וועט וויא טייטען. ⁸ און וויגער טויטע לייכער ליגען אויף דער גאס פון דיא גרויסע שטאדט, וואס איז גייסטליך סדום און מצרים אנגערופען, וואו אויך וויגער האר איז געקרייצגט געווארען. ⁹ און פון דיא פֿעלקער און שבטים און לשונות און גוים וועט מען וויגער טויטע לייכער דרייא טעג און א האלב, און וויא לאזען גיט וויגער טויטע לייכער בעגראד פֿען. ¹⁰ און דיא וואס וואוינען אויף דער ערד פרייען וויל איבער וויא און האבען שמחה, און וויא זייערן מתנות איינער דעם אנדערען, ווייל דווע צוויי גבאים האבען געפלאגט דיא וואס וואוינען אויף דער ערד. ¹¹ און נאך דיא דרייא טעג און א האלב איז דער גייסט פון לעבען פון גאט אין וויא אריינגעקומען, און וויא זענען אויף וויגער פים געשטאנען; און א גרויס מורא איז געפאלען אויף דיא וואס האבען וויא געזעהען. ¹² און וויא האבען א הויף קול פון דעם הימל געהערט וואס האט צו וויא געזאגט, קומט אהער ארויף; און וויא זענען אין דער וואלדען אים הימל ארויפגעגאנגען, און וויגער פייגד האבען וויא אנגעזעהען. ¹³ און אין זענער שעה איז א גרויס ערדציטערנים געווארען, און דער צעהנטע טהייל פון דער שטאדט איז געפאלען,

⁴ זכריה ד' יא' ויד'.

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יא יב

און זיכען טויזענד מענטשען זענען אים צורצייטערניס געטוישעט געווארען, און דיא איבריגע האבען מורא געהאט און האבען פֿבוד געגעבען צו דעם גאט פון דעם הימל.

¹⁴ דאס צווייטע וועה איז פארבייא געגאנגען; זעה דאס דריטע וועה קומט געשווינד.

¹⁵ און דער זיבענטע מלאך האט געבלאזען; און עס זענען גרויסע קולות אים הימל געווארען, וואס האבען געזאגט,

דאס קעניגרייך פון דער וועלט איז געווארען דאס קעניגרייך פון אונזערען הארץ און פון ויין משיח.

און ער וועט רעגירען פון עפינקייט צו עפינקייט.

¹⁶ און דיא פייער און צוואנציג וקנים וועלכע זענען פאר גאט אויף ווייזערע שטוהלען געוועסען, זענען אויף ווייזערע פנים געפאלען און האבען זיך צו גאט געביקט. ¹⁷ און געזאגט,

מיר באנקען דיר האר גאט דער אלמעכטיגער, דער דאס ביסט און

ביסט געווען, ווייל דאס האסט דיינע גרויסע קראפט גענומען און

האסט אלס א מלאך רעגירט. ¹⁸ און דיא גוים האבען געזעענע,

און דיין צארן איז געקומען, און דיא צייט פון דיא טויטע אז וויא

זאלען געריכטעט ווערען, און אז דאס זאלסט דעם שווער געבען צו

דיינע קנעכט דיא נביאים און צו דיא הייליגע און צו דיא וואס

האבען מורא צו דיין נאמען, דיא קליינע און אויך דיא גרויסע,

און דאס זאלסט פערדארבען דיא וואס האבען דיא ערד פערדארבען.

¹⁹ און דער טעמפל פון גאט איז אים הימל אויפגעמאכט געווארען, און דער

צרון פון דעם ברית איז אין ויין טעמפל געזעהען געווארען, און עס זענען

געווארען בליצען און קולות און רונער און צורצייטערניס און א גרויסער האגל.

יב ¹ און א גרויס צייכען האט זיך אים הימל געוויזען, א פרויא געקלייד

מיט דער וון, און דיא לבנה אונטער איהרע פיס, און אויף איהר קאפ איז א

קרוין געווען פון צוועלף שטערען; ² און זיא איז טראגענדיג געווען און האט

אין געבורטסוועהען געשריגען, און איז אין גרויסער פיין געווען ביא דעם געווינען.

³ און איין אנדערעס צייכען האט זיך אים הימל געוויזען, און זעה א גרויסע

בראכעשלאנג רויט וויא פייער, וואס האט זיכען קעפ געהאט און צעהן

הערנער אין אויף איהר קאפ זיכען קרוינען; ⁴ און זיא האט מיט איהר שוואנץ

מיטגעשלאפעט דעם דריטען טהייל פון דיא שטערען פון דעם הימל, און

האט וויא אויף דער ערד ארופגעווארפען. און דיא בראכעשלאנג איז גע-

שטאנען פאר דער פרויא וואס האט אנגעהויבען צו געווינען, פרי זיא זאל

דאס קינד וואס דיא פרויא וועט געווינען אויפברעסען. ⁵ און זיא האט געווי-

נען א בן זכר, וועלכער וועט איבער אלע גוים הערשען מיט איינע איינערנע

רוט; און איהר קינד איז צו גאט אונעקגענומען געווארען און צו ויין שטוהל.

⁶ און דיא פרויא איז אין דער מדרג אנטלאפען, וואו זיא האט איין ארם פון

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יב יג

גאט אנטפערט, כדי דארט מען זאל זיך דערנענטערן טויזנט צוויי הונדערט און זעכציג טעג.

⁷ און עס איז געשעהען א מלחמה אים הימל, מיכאל און ווייזע מלאכים האבען מלחמה געהאלטען מיט דער דראכענשלאנג. און דיא דראכענשלאנג און איהרע מלאכים האבען מלחמה געהאלטען, ⁸ און וויא האבען זיט איבער-וועלטונג, אויך איז קיין ארט זיט מעהר פאר וויא אים הימל געפינען געטארען. ⁹ און דיא גרויסע דראכענשלאנג איז ארויסגעטארפען געטארען, דיא אלטע שלאנג וואס הייסט טייפעל און שטן, וואס פערפיהרט דיא גאנצע וועלט, זי איז אויך דער גרד געטארפען געטארען, און איהרע מלאכים זענען מיט איהר געטארפען געטארען. ¹⁰ און איך האב א גרויס קול אים הימל געהערט זאגען,

איצט איז געקומען דיא ישועה און דיא קראפט און דאס קעניגרייך

פון אונזערען גאט און דיא מאכט פון וויין משיח, ווארין דער

פערקלאנגער פון אונזערע ברודער איז ארויסגעטארפען געטארען,

וועלכער פערקלאנגט וויא פאר אונזערען גאט טאג און נאכט,

¹¹ און וויא האבען איהם איבער-וועלטונג דורך דעם בלוט פון דעם

לאם און דורך דעם ווארט פון ווייזע עדות, און וויא האבען זיט

ווייזער לעבען געליבט ביי צום טויט. ¹² דעסטענען פרייגט איך

איהר הימל און דיא וואס דרינען וואוינען; וועה צו דער גרד

און דעם ים, ווייל דער שטן איז צו איך ארופגעקומען, און ער

האט גרויסען צארן אינדעם גר ווייסט אז ער האט א קליינע צייט.

¹³ און ווען דיא דראכענשלאנג האט געזעהען אז זי איז אויף דער גרד

געטארפען געטארען, האט זי דיא פרויא פערפאלגט וואס האט דעם גר

געווינען. ¹⁴ און מען האט צו דער פרויא געגעבען דיא צוויי פליגל פון

דעם גרויסען אדלער, כדי זי זאל פליהען אין דער מדרג אריין צו איהר

ארט, וואו זי איז דערנענטערט א צייט און צייטען און א האלבע צייט פון

דעם פנים פון דער שלאנג. ¹⁵ און דיא שלאנג האט א שטרוים וואסער גאך

דער פרויא ארויסגעטארפען, כדי זי זאל פון דעם שטרוים אנטעקענעשלעפט

ווערען. ¹⁶ און דיא גרד האט דיא פרויא געהאלפען, און האט איהר מויל

אויפגעמאכט און האט איינגעשלונגען דעם שטרוים וואס דיא דראכענשלאנג

האט פון איהר מויל ארויסגעטארפען. ¹⁷ און דיא דראכענשלאנג האט אויף

דער פרויא געזענען, און איז אנטעקענענאנגען מלחמה צו האלטען מיט

איהרע איבריגע נאמען, וואס האלטען דיא געזאפט פון גאט און האבען דאס

יג צייגנים פון ישוע; ¹ און זי איז געשטאנען בייא דעם וואך פון דעם ים.

און איך האב א חנה געזעהען ארויסקומען פון דעם ים, וואס האט זיכען

קעפ און צעהן הערנער געהאט, און אויף איהרע הערנער צעהן קרוינען, און

אויף איהרע קעפ געמען פון לעסטערונג. ² און דיא חנה וואס איך האב

געזעהען איז גלייך צו א לעמפערט, און איהרע פיס גלייך וויא דיא פיס פון

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יג

א בער, און איהר מויל ווא דאס מויל פון א לייב. און דיא דראכעשלאנג האט איהר געגעבען איהרע קנאפט און איהר שטוהל און גרויסע מאכט. ³ און איינעס פון איהרע קעפ האב איך גענועהן אזוי ווא פערטוואונדערט צום טויט, און דיא פלאג פון זיין טויט איז געהיילט געווארען. און דיא גאנצע ערד האט איפער דער חנה פערטוואונדערט, ⁴ און גיט האבען זיך צו דער דראכעשלאנג געביקט ווייל זיא האט דיא מאכט געגעבען צו דער חנה, און גיט האבען זיך צו דער חנה געביקט און געוואלט, ווער איז גלייך צו דער חנה, און ווער גען מיט איהר מלחמה האלטען? ⁵ און מען האט איהר א מויל געגעבען וואס האט גרויסע זאכען און לעסטערונגען גערעט, און מען האט איהר מאכט געגעבען מלחמה צו האלטען צוויי און פינעציג חדשים. ⁶ און זיא האט איהר מויל אויפגעמאכט צו לעסטערונגען קעגען גאט, צו לעסטערן זיין נאמען און זיין משכן, דיא וואס וואוינען אים הימלעל. ⁷ און מען האט איהר געגעבען אז זיא זאל מלחמה האלטען מיט דיא הייליגע און זאל גיט איפערטועלטיגען, און מען האט איהר מאכט געגעבען איפער יעדען שבת און משפחה און לשון און פאלק. ⁸ און אלע איינוואוינער פון דער ערד ביזען זיך צו איהר, וועמעס געמען זענען ניט אים ספר החיים פון דעם לאס איינגעשריבען געווארען, וועלכעס איז געשאכטען געווארען פון דער גרינדונג פון דער וועלט.

⁹ ווען איימיצער האט איין אויגער לאז ער הערען. ¹⁰ ווען איימיצער איז צום געפענגנים, צום געפענגנים געהט ער אטועק; ווען איימיצער וועט מיט דעם שווערט טייטען, דער מוז מיט דעם שווערט געטייטעט ווערען. דא איז דיא געדולד און דער גלויבען פון דיא הייליגע.

¹¹ און איך האב איין אנדערע חנה גענועהן פון דער ערד ארויסקומען, און זיא האט צוויי הערנער געהאט גלייך ווא א לאס, און האט גערעט אזוי ווא א דראכעשלאנג. ¹² און דיא מאכט פון דיא ערשטע חנה טהוט זיא אין גאנצען פאר זיא, און זיא מאכט דיא ערד און דיא וואס וואוינען דרינען אז זיא זאלען זיך ביזען צו דיא ערשטע חנה, פון וועלכער דיא טייכר ליכע וואונד איז געהיילט געווארען. ¹³ און זיא טהוט גרויסע צייכען, אז זיא זאל אויך פייגער ארויסקומען מאכען אויף דער ערד פון דעם הימלעל פאר מענטשען. ¹⁴ און זיא בעטרינט דיא וואס וואוינען אויף דער ערד דורך דיא צייכען וואס זענען איהר געגעבען געווארען צו טהון פאר דער חנה, און זיא זאגט צו דיא וואס וואוינען אויף דער ערד אז זיא זאלען א בילד צו דער חנה מאכען, וואס האט דיא וואונד פון דעם שווערט געהאט, און דאך האט געלעבט. ¹⁵ און מען האט איהר געגעבען אז זיא זאל א גייסט געבען צו דעם בילד פון דער חנה, כדי דאס בילד פון דער חנה זאל רעדען און זאל טהון אז ווא פילע וואס וועלען זיך ניט ביזען צו דעם בילד פון דער חנה זאלען געטייטעט ווערען. ¹⁶ און זיא מאכט אלע, דיא קליינע און דיא גרויסע, דיא רייכע און דיא ארמע, דיא פרייע און דיא קנעכט, אז מען זאל צו זיא

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יג יד

געבען א צייכען אויף ווייזער רעכטע האנד אדער אויף ווייזער שטערקען. ¹⁷ און אז קיין מענטש ואל נישט קאנען קויפען אדער פערקויפען חוץ דער וואס האט דעם צייכען, דעם נאמען פון דער סנה אדער דיא צאהל פון וויין נאמען. ¹⁸ דא איז חכמה. דער וואס האט פערשטאנד לאז גר בערעכנען דיא צאהל פון דער סנה, ווארן גס איז דיא צאהל פון א מענטשען. און איהרע צאהל איז נעקס הונדערט און נעקס און נעכציג.

י ¹ און איהר האב געזעהען, און זעה דאס לאס איז געשטאנען אויף דעם בארג ציון, און מיט איהם הונדערט און פייער און פייערציג טויזענט, וואס האבען וויין נאמען און דעם נאמען פון וויין פאטער געשריבען אויף ווייזער שטערקען. ² און איהר האב א קול פון דעם הימל געהערט, אזוי וויא א קול פון פילע וואסער און וויא א קול פון א גרויסען דונער, און דאס קול וואס איהר האב געהערט איז געווען גלייך וויא דאס קול פון הארפענשפילער וואס שפילען אויף ווייזער הארפען. ³ און וויא וועגען א גייעס ליד פאר דעם שטובל און פאר דיא פייער סיות און פאר דיא זקנים; און קיינער האט נישט געקענט דינען געוואנגל לערנען, גייערט דיא הונדערט און פייער און פייערציג טויזענט דיא נעמען פון דער גרד אויסגעקויפט געווארען. ⁴ דינע נעמען דיא וואס האבען זיך נישט מיט פרויען פעראווערליכט; ווארן וויא נעמען וועגן פרויען. דינע נעמען דיא וואס פאלגען נאך דעם לאס וואו אהין גר געהט. דינע נעמען פון צווישען דיא מענטשען אויסגעקויפט געווארען, איין גרשטע פרוכט צו גאט און צו דעם לאס; ⁵ און אין ווייזער מויל איז נישט קיין פאלש געפינען געווארען; וויא נעמען אהן א פלעק.

⁶ און איהר האב געזעהען איין אנדערען מלאך פליהען אין מיטען פון דעם הימל, וואס האט אין וויין מויל דיא גביגע בשורה טובה געהאט צו פערדיר-גען צו דיא וואס וואוינען אויף דער גרד, און צו אלע גוים און שבת און לשון און פאלק; ⁷ און גר האט מיט א הויף קול געוואגט, פארקט איהר פאר גאט, און גיבט איהם כבוד, ווארן דיא שעה פון וויין משפט איז געקומען, און ביקט איהר צו איהם דער האט דעם הימל און דיא גרד און דעם ים און דיא קוועלען פון וואסער געמאכט.

⁸ און איין אנדערער מלאך איז נאכגעגאנגען און האט געוואגט, געפאלען, געפאלען איז בכל דיא גרויסע, וואס האט אלע פעלדער אנגעפרונגען פון דעם וויין פון דעם צארן פון איהרער הויכערייט.

⁹ און איין אנדערער דריטער מלאך איז וויא נאכגעגאנגען, און האט מיט א הויף קול געוואגט, זען אייביגער ביקט זיך צו דער סנה און צו וויין בילד, און נעמט א צייכען אויף וויין שטערקען אדער אויף ווייזער האנד, ¹⁰ אזוי ואל גר פרויגען פון דעם וויין פון דעם צארן פון גאט, וואס איז געמישט געוואר דען קלאר אים בעכער פון וויין צארן, און גר ואל דורך פייער און שטעבעל געפייערט טערען פאר דיא הייליגע מלאכים און פאר דעם לאס. ¹¹ און דער הויף פון ווייזער פייערונג געהט אויף פון גבינקייט צו גבינקייט, און דיא

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יד טו

וואס ביזקען זיך צו דער סתה און צו איהר בילד, און איינזען וואס געמט
אן דאס צייכען פון איהר נאמען, האבען גיט קיינע רוה טאג און נאכט.
¹² דא איז דיא געדולד פון דיא הייליגע, וואס היטען דיא געכאטע פון גאט
און דעם גלויבען פון ישוע. ¹³ און איך האב א קול פון הימל געהערט
וואס האט געזאגט שרייב, געבענשט פון אונזר אן זענען דיא טויטע וועלכע
שטארבען אים הארץ. יא זאגט דער גייסט, אז וויא זאלען רוקען פון זייערע
ארבייט; ווארין זייערע ווערק מיט וויא פאלגען נאך.

¹⁴ און איך האב געזעהען און געהאט ווייסע וואלבען, און אויף דער טאל-
קען איז איינער געזעסען גלייך א בן אדם, דער האט א גאלדענע קרוין אויף
זיין קאפ געהאט, און אין זיינער האנד א שארפעס שניידמעסער. ¹⁵ און איין
אנדערער מלאך איז פון דעם טעמפל ארויסגעקומען, און ער האט מיט א
הויף קול געשריגען צו דעם וואס איז אויף דער וואלבען געזעסען, שיק
ארויס דיין שניידמעסער און שנייד, ווארין דיא צייט איז געקומען צו שניידען,
ווייל דער קארנשניט פון דער ערד איז פערבארט געווארען. ¹⁶ און דער וואס
איז אויף דער וואלבען געזעסען האט זיין שניידמעסער אויסגעשטרעקט צו
דער ערד, און דיא ערד איז געשניטען געווארען. ¹⁷ און איין אנדערער מלאך
איז פון דעם טעמפל וואס איז אים הימל ארויסגעקומען, און ער האט
אויף א שארפעס שניידמעסער געהאט. ¹⁸ און איין אנדערער מלאך איז פון
דעם מזבח ארויסגעקומען, וועלכער האט מאכט געהאט איבער דעם פייגער,
און ער האט מיט א הויף קול גערופען צו דעם וואס האט דאס שארפע
שניידמעסער, און האט געזאגט, שיק ארויס דיין שארפעס שניידמעסער און
שנייד דיא וויינטרויבען פון דעם וויינשטאק פון דער ערד, ווייל איהרע וויינ-
טרויבען זענען צייטיג. ¹⁹ און דער מלאך האט זיין שניידמעסער געווארפען
אויף דער ערד, און האט געשניטען דעם וויינשטאק פון דער ערד, און האט
איהם געווארפען אין דיא גרויסע קעלטער פון דעם צארן פון גאט. ²⁰ און
דיא קעלטער איז געטרעטען געווארען אויסער דער שטאדט, און בלוט איז פון
דער קעלטער ארויסגעקומען ביז צו דיא צוויקען פון דיא פערד, אזוי ווייט
וויא טויזענד און זעקס הונדערט אקערפלד.

טו ¹ און איך האב איין אנדערעס צייכען אים הימל געזעהען, גרויס און
וואונדערליך, זיבען מלאכים וועלכע האבען דיא זיבען לעצטע פלאנען געהאט,
ווייל דרינען איז דערפילט געווארען דער צארן פון גאט. ² און איך האב
געזעהען אזוי וויא א גלעזערנען ים מיט פייגער געמישט, און דיא וואס
האבען איבערטועלט זינט קענען דער סתה און איהר בילד און דער צאהל פון
איהר נאמען, האב איך געזעהען שטעהען אויף דעם גלעזערנען ים, און וויא
האבען הארפען פון גאט געהאט. ³ און וויא זינגען דאס ליר פון משה דעם
קנעכט פון גאט, און דאס ליר פון דעם לאם, און זאגען,
גרויס און וואונדערליך זענען דינע ווערק, א האר גאט דער אלמעכטיגער,
גערעכט און טארהאפט זינגען דינע וועג, קעניג פון דיא פעלקער.

דיא אנמפלעקונג פון יוחנן מו מז

⁴ ווער וועט זיך נישט פארקענען פאר דיר, א האר, און וועט נישט
פֿבור געבען צו דיין נאמען? ווארן דוא אליין ביסט הייליג;
ווייל אלע פֿעלקער וועלען קומען און וועלען זיך פאר דיר ביקען,
ווייל דייןע גערעכטע משפטים ווענען אנמפלעקט געווארען.

⁵ און דערנאך האב איך געוועהן, און דער טעמפל פון דעם משכן פון
דעם גדות אים הימל איז אויפגעמאכט געווארען, ⁶ און גס ווענען ארויף-
געקומען פון דעם טעמפל דיא ויבען מלאכים וואס האבען דיא ויבען פלאגען
געהאט, אנגעקלייד אין ריינער און פיינער ליינעוואנד, און ארוםגענארטעלט
מיט גאלדענע גארטלען ארום דיא ברוסטען. ⁷ און איינע פון דיא פיער חיות
האט צו דיא ויבען מלאכים ויבען גאלדענע שאלען געגעבען, וואס ווענען
פול מיט דעם צארן פון גאט דער לעבט פון געזעצט צו געזעצט. ⁸ און
דער טעמפל איז מיט רויה אנגעפילט געווארען פון ווענען דער הערליכקייט
פון גאט און פון ווענען ווינער קראפט, און קיינער האט נישט געקענט אים
טעמפל אריינגעהן, ביי דיא ויבען פלאגען פון דיא ויבען מלאכים האבען
זיך געענדיגט.

מז ¹ און איך האב א הויך קול פון דעם טעמפל געהערט, וואס האט צו
דיא ויבען מלאכים געוואגט, געהט און גיט אים דיא ויבען שאלען פון דעם
צארן פון גאט אויף דער ערד.

² און דער ערשטער איז אוועקגעגאנגען און האט זיין שאל אויסגעגאסען
אויף דער ערד; און גס איז געשעהען א שלעכטע און שמערצליכע וואונדער
אויף דיא מענשען וואס האבען דאס צייגען פון דער חיה געהאט, און וואס
ביקען זיך צו איהר בילד.

³ און דער אנדערער האט זיין שאל אים ים אויסגעגאסען, און גס איז בלוט
געווארען גלייך וויא פון א טויטען, און געדע נשמה פון לעבען וואס איז אים
ים געווען איז געשמארבען.

⁴ און דער דריטער האט זיין שאל אין דיא שטרומען און דיא קוועלען פון
וואסער אויסגעגאסען, און וויא ווענען בלוט געווארען;

⁵ און איך האב דעם מלאך פון דיא וואסער געהערט זאגען, גערעכט ביסט
דוא, דער דוא ביסט און ביסט געווען, דער הייליגער, ווייל דוא האסט דיע
געמשפט; ⁶ ווייל וויא האבען דאס בלוט פון דיא הייליגע און דיא גביאים
פֿערנאסען, און דוא האסט צו וויא בלוט צו טרינקען געגעבען; וויא ווענען
גס ווערט. ⁷ און איך האב דעם מוֹבֿש געהערט זאגען זא, האר גאט דער
אלמעכטיגער, וואהרהאפט, און גערעכט ווענען דייןע משפטים.

⁸ און דער פֿערטער האט זיין שאל אויף דער וון אויסגעגאסען; און מען
האט איהר געגעבען אז ויא זאל דיא מענשען הייזען מיט פייגער. ⁹ און דיא
מענשען ווענען מיט א גרויסע היין געהייזט געווארען, און וויא האבען דעם
נאמען פון גאט געלעסטערט, דער האט מאכט איבער דיע פלאגען, און וויא
האבען נישט תשובה געטהון איהם לויב אפגעגעבען.

דיא אנמפלעקונג פון יוחנן מז יז

¹⁰ און דער פינפטער האט זיין שאל אויף דעם שטוחל פון דער סנה אויסגעגאסען; און איהר קעניגרייך איז פינפטער געווארען, און וויא האבען זייערע צינגען פאר פון געביסען. ¹¹ און האבען דעם גאט פון דעם הימל געלעסטערט פון זענען זייערע פון און פון זענען זייערע וואונדערן, און וויא האבען נים תשובה געטהון פון זייערע ווערק.

¹² און דער זעקסטער האט זיין שאל אויף דעם גרויסען שטרוים פֿרֿת אויס־געגאסען; און זיין וואסער איז פֿערטריקענט געווארען, פֿרי דער זינג פון דיא מלכים, דיא זענען פון מזרח זאל אנגעברייט ווערען.

¹³ און אויך האב געזעהען ארויסקומען פון דעם מויל פון דער דראכענשלאנג און פון דעם מויל פון דער סנה און פון דעם מויל פון דעם פאלישען גביא דרייא אונגריינע גייסטער גלייך וויא פרעש; ¹⁴ ווארין וויא זענען גייסטער פון שדים וואס צייגען טהון, און וועלכע געהען ארויס צו דיא מלכים פון דיא נאנגע וועלט, פֿרי וויא איינצוואמלען צו דער מלחמה פון דעם גרויסען טאג פון גאט דעם אלמעכטיגען. ¹⁵ זעה, אויך קום אזוי וויא א גנב; געבענשט איז דער וואס וואקט און היט זיינע קליידער, פֿרי גר זאל נים נאקט ארומגע־הען, און מען זאל נים זיינע שאנד זעהען. ¹⁶ און וויא האבען וויא איינגעזאד מעלט אויף דעם ארט, וואס הייסט אויף העברעאיש הר מגדון.

¹⁷ און דער זיבעטער האט זיין שאל אויף דער לופט אויסגעגאסען; און א גרויס קול איז פון דעם שטוחל ארויסקעקומען אויס דעם טעמפל און האט געוואנט, גס איז געשעהען. ¹⁸ און גס זענען געווארען בליצען און קולות און דונער, און גס איז א גרויס גרדציטערנים געשעהען, וואס איז נים אזוי געזען זינט דיא מענשען זענען אויף דער גרד געווארען, א זעהר גרויס גרדציטערנים. ¹⁹ און דיא גרויסע שטארט איז אין דרייא חלקים צוטיילט געווארען, און דיא שטערט פון דיא גוים זענען געפאלען, און פֿבל דיא גרויסע איז פאר גאט דערמאהנט געווארען, פֿרי איהר צו געפֿען דעם בעכער פון דעם וויין פון דעם גרים פון זיין צארן. ²⁰ און זעדע אינגעל איז אנגלאר־פען געווארען, און דיא בערג זענען נים געפינען געווארען. ²¹ און א גרויסער האנגעל, דרינען זעדער האנגעלשטיין איז אזוי וויא א צענטנער שווער, איז פון דעם הימל ארופגעקומען אויף דיא מענשען; און דיא מענשען האבען גאט געלעסטערט פון זענען דער פֿלאג פון דעם האנגעל, ווארין זיינע פֿלאג איז זעהר גרויס געזען.

¹ און איינער פון דיא זיבען מלאכים וואס האבען דיא זיבען שאלען געהאט איז געקומען און האט מיט מיר גערעדט און געוואנט, קום אויך וועל דיר ווייזען דאס מישפט פון דיא גרויסע וונד וועלכע האט אויף פילע וואסער געוועסען; ² מיט וועלכער דיא מלכים פון דער גרד זענען מונה געזען, און דיא וואס וואונדען אויף דער גרד האבען זיך בעטרונקען מיט דעם וויין פון איהרע זנות. ³ און גר האט מיר אים גייסט אנטעקגעפיהרט אין דער מדבר; און אויך האב א פרויא געזעהען זיבען אויף א רויטע סנה, וואס איז פול מיט געמען

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יז

פון לעסטערונג, און וואס האט זיך געווען קעגן און צעהן הערנער געהאט. ⁴ און דיא פרויא איז געקלייד געווען אין פורפור און רויטער זיד, און בעדעקט מיט גאלד און טהייגעכע שטייגער און פערלעך, און זי האט אין איהרע האנד א גאלדענעם בעכער געהאט פול מיט גרייזל און מיט דיא אונגרייניגקייטען פון איהרע זנות. ⁵ און אויף איהר שטערן איז א גאמען געשריבען געווארען, א סוד, ככל דיא גרוסע, דיא מוטער פון דיא הורען און פון דיא גרייזל פון דער ערד. ⁶ און איהר האב דיא פרויא געזעהען פערטונקען מיט דעם בלוט פון דיא הייליגע און מיט דעם בלוט פון דיא גדות פון ישוע. און ווען איהר האב זי געזעהען האב איהר מיר פערטונאונדערט מיט א גרויסען וואונדער. ⁷ און דער מלאך האט צו מיר געזאגט, ווארום האסט דוא דיר געוואונדערט? איהר וועל דיר זאגען דעם סוד פון דער פרויא און פון דער חיה וואס טראגט זי, וואס האט דיא זיכען קעגן און דיא צעהן הערנער. ⁸ דיא חיה וואס דוא האסט געזעהען איז געווען און איז ניט, און וועט ארויפקומען פון דעם אפגרינד, און געהט אנטעק צום פערדארבען; און דיא וואס וואוינען אויף דער ערד וועלען זיך וואונדערן, וואס ווייזערע געמען זענען ניט אים ספר החיים געשריבען געווארען פון דער גרינדונג פון דער וועלט, ווען וויא זעהען דיא חיה, אז זי איז געווען און איז ניט און וועט קומען.

⁹ דא איז דער פערשטאנד וואס האט חכמה. דיא זיכען קעגן זענען זיכען בערג, אויף וועלכע דיא פרויא ווייזט. ¹⁰ און עס זענען זיכען מלכים; דיא פינף זענען געפאלען, דער איינער איז דער אנדערער איז נאך ניט געקומען; און ווען ער איז געקומען מוז ער אביסעל בלייבען. ¹¹ און דיא חיה וואס איז געווען און איז ניט, זי איז דיא אכטע, און איז פון דיא זיכען, און געהט אנטעק צום פערדארבען. ¹² און דיא צעהן הערנער וואס דוא האסט געזעהען זענען צעהן מלכים, וועלכע האבען נאך ניט קיין קעניגרייך דערהאלטען, ווייזערט וויא דערהאלטען מאכט אלס קעניגע פאר א שעה מיט דער חיה. ¹³ און דינע האבען אייגע מיינונג, און וויא געבען ווייזערע קראפט און ווייזערע מאכט צו דער חיה. ¹⁴ דינע וועלען מלחמה האלטען מיט דעם לאס, און דאס לאס וועט וויא אויפערטעלטיגען, ווייל ער איז דער האר פון הארען און דער קעניג פון קעניגע, און דיא וואס זענען מיט איהם זענען בערויפען און אויסדערטעלען און געטרייא.

¹⁵ און ער האט צו מיר געזאגט, דיא וואסער וואס דוא האסט געזעהען, וואו דיא וונה ווייזט, זענען פערלעכער און פערזאמלונגען און גוים און לשונות. ¹⁶ און דיא צעהן הערנער וואס דוא האסט געזעהען און דיא חיה, דינע וועלען דיא חיה פינד האבען, און וועלען זי ווייזט און נאכט מאכען, און וועלען איהר פלייש אויפגעסען, און וועלען זי מיט פייער פערברענען. ¹⁷ ווארום האט דיא איין ווייזערע הערצער געגעבען אז וויא זאלען זיין עצה טהון, און וויא זאלען זיין עצה דערהאלטען, און זאלען ווייזער קעניגרייך צו דער חיה

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יז יח

געבען ביי דיא ווערטער פון גאט וועלען דערפילט ווערען. ¹⁸ און דיא פרויא וואס דאס האסט געזעהען איז דיא גרויסע שטאדט, וואס האט א קעניגרייך איבער דיא קעניגע פון דער ערד.

יח ¹ נאך דיעזע וואכען האב איך געזעהען איין אנדערען מלאך ארופקומען פון דעם הימל, און ער האט גרויסע מאכט געהאט, און דיא ערד איז פון זייער הערליכקייט דערלייכטעט געווארען. ² און ער האט מיט א שטארקען קול געשריגען און געזאגט, געפאלען געפאלען איז בבל דיא גרויסע, און איז א וואוינונג פון שדים געווארען, און א געפענגניס פון יעדעס אונגריגען גייסט, און א געפענגניס פון יעדעס אונגריגען און פערהאסטען פייגעל; ³ ווייל דיא האט אלע גוים געגעבען צו טרינקען פון דעם וויין פון דעם צארן פון איהרע זנות, און דיא קעניגע פון דער ערד זענען מיט איהר מונה געווען, און דיא סוחרים פון דער ערד זענען רייך געווארען פון דער קראפט פון איהרעם שטאלץ. ⁴ און איך האב איין אנדערעם קול פון דעם הימל געהערט וואגען, קומט ארויס פון איהר, מיין פאלק, כדי איהר זאלט ניט קיין טהייל האבען מיט איהרע זינד, און זאלט ניט פון איהרע פלאגען בעקומען. ⁵ ווייל איהרע זינד האבען ביי צום הימל גערייכט, און גאט האט געדאכט אן איהרע אונגעדעכטיגקייטען. ⁶ פערגעלט איהר אזוי וויא זיא האט אויך פערזאלטען, און בעזאהלט איהר דאפעלט נאך איהרע ווערק; מיט דעם בעכער וואס זיא האט געמישט מיט איהר אן דאפעלט. ⁷ אזוי פיל זיא האט זיך פער-הערליכט און האט זיך שטאלץ בעטראגען, גיבט איהר פייניגונג און טרויער. ווייל זיא זאגט אין איהר הארץ, איך וויל א מלכה און בין ניט קיינע אלמנה, און וועל ניט קיין טרויער זעהען; ⁸ דעסטוועגען וועלען איהר פלאגען אין איין טאג קומען, מיט און טרויער און הונגער, און אין פייגער וועט זיא גאנץ פערברענט ווערען; ווארין דער האר גאט דער האט זיא געמישט איז מעכטיג.

⁹ און דיא קעניגע פון דער ערד וואס זענען מיט איהר מונה געווען און האבען זיך שטאלץ בעטראגען וועלען איבער איהר ווייגען און קלאגען, ווען זיא וועלען זעהען דעם רוך פון איהרער פערברענונג. ¹⁰ און זיא שטע-הען פון ווייטען זענען דער פארקט פון איהרער פייניגונג און זאגען, וועה וועה דיא גרויסע שטאדט, בבל דיא שטארקע שטאדט, ווארין אין איינער שעה איז ביין משפט געקומען. ¹¹ און דיא סוחרים פון דער ערד ווייגען איבער איהר און קלאגען, ווייל קיינער קויפט ניט מעהר דיא סחורה פון זייערע האנדלונג, ¹² סחורה פון גאלד און זילבער און טהייערע שטייגער און פערלען און פייגע ליינוואנד און פורפור און זייד און רויטע זייד, און פון אלערלייא טהייענהאלץ, און אלערלייא בלים פון גלפעיניין, און אלערלייא בלים פון זעהר טהייערעם האלץ און פון קופער און פון אייזען און פון מארמעלשטיין, ¹³ און אויך ניט זייער צימרינג און נבלות און קמורת און מר און ווייזרויך און וויין און עהל און זעמעלמעל און ווייץ און ביהמות

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יח יט

און שאף, און סחורה פון פערד און וואגן און לייכער און אויף נשמות פון מענשען. ¹⁴ און דאס אויפסט וואס דיין הארץ האט געלוקט האט זיך פון דיר אפגעטון, און אלע פינע שפייען און לויטערע זאכען זענען פון דיר פערלירען געגאנגען, און דאס וועסט וויא קיינמאל נישט מעהר געפירן. ¹⁵ דיא סחורים פון דינע זאכען, וועלכע זענען פון איהר רייך געווארען, וועלען פון ווייטען שטעהען וועגען דער פארקט פון איהרער פייניגונג, און וועלען וויינען און קלאגען. ¹⁶ און וועלען זאגען, טעה טעה, דיא גרויסע שטאדט, וואס איז געקלייד געווען אין פיינער ליינזאנד און פורפור און רויטער וויד, און איז בעדעקט געווען מיט גאלד און טהיייערע שטיינער און פערל, ¹⁷ ווארין אין איינער שעה איז אנעלכע רייכקייט פערטויסט געווארען. און יעדער שיפמייסטער און יעדער וואס שיפט זיך צו א בעשטימטען ארט און דיא מאטראזען און אלע וואס אים נישט ארבייטען זענען פון ווייטען גע- שטאנען, ¹⁸ און טען וויא האבען געזעהען דעם רויך פון איהרער פערברענונג האבען וויא געשריגען און געזאגט, וואספאר א שטאדט איז גלייך צו דיא גרויסע שטאדט? ¹⁹ און וויא האבען שטויב אויף ווייטער קעפ געווארפען, און האבען געשריגען, און וויא וויינען און קלאגען און זאגען, טעה טעה, דיא גרויסע שטאדט, דינען אלע וואס האבען דיא שפייען אויף דעם נישט געהאט זענען רייך געווארען פון וועגען איהרע טהיייערונקייט, ווארין אין איינער שעה איז נישט פערטויסט געווארען. ²⁰ פרייז דיר איינער איהר, הימעל און איהר הייליגע און איהר אפאסטעל און איהר נביאים; ווייל נאט האט איינער משפט איינער איהר געטון.

²¹ און א שטארקער מלאך האט א שטיין אויפגעהויבען גלייך וויא א גרויסען מיהלשטיין, און האט איהם אים נישט אריינגעווארפען און געזאגט, אזוי וועט באל דיא גרויסע שטאדט מיט געוואלט אריינגעווארפען ווערען, און וועט קיינמאל נישט מעהר געפינען ווערען. ²² און דאס קול פון הארפענדיג שפילער און זינגער און פייפער און הארנבלאזער וועט אין דיר קיינמאל נישט מעהר געהערט ווערען, און קיין מייסטער פון אלערלייא קונסט וועט אין דיר קיינמאל נישט מעהר געפינען ווערען, און דאס קול פון א מיהלשטיין וועט אין דיר קיינמאל נישט מעהר געהערט ווערען, ²³ און דאס לויט פון א לאמפע וועט זיך אין דיר קיינמאל נישט מעהר בעווייזען, און דאס קול פון א חתן און פון א בלח וועט אין דיר קיינמאל נישט מעהר געהערט ווערען; ווייל דינע סחורים זענען דיא פירשטען פון דער ערד געווען, ווארין דורך דיין בשוף זענען אלע גוים פערפיהרט געווארען. ²⁴ און אין איהר איז דאס בלוט פון נביאים און הייליגע געפינען געווארען, און פון אלע וואס זענען אויף דער ערד געשאכט טען געווארען.

י ¹ נאך דינע זאכען האב איך אזוי וויא א הויך קול פון א גרויסע פערד- זאמלונג אים הימעל געהערט זאגען, הללויה; ושועה און הערליכקייט און קראפט געהערען צו איינערעם נאט,

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יט

² ווארין זיינע מיטשפטים זענען וואהרהאפטיג און גערעכט; ווייל ער האט דיא גרויסע זונה געמישפט וואס האט דיא גערדארבעטן מיט איהרער זנות, און ער האט זיך נוקם געווען פאר דעם בלוט פון זיינע קנעכט פון איהרע האנד.

³ און זיין האבען נאך אמאל געזאגט, הללויה, און איהר רויף געהט אויף פון עבינקייט צו עבינקייט. ⁴ און דיא פיער און צוואנציג זבנים און דיא פיער חיות זענען אנדערגעפאלען, און האבען זיך געביקט צו גאט דער איז אויף דעם שטוהל געזעסען, און האבען געזאגט, אמן, הללויה. ⁵ און א קול פון דעם שטוהל איז ארויסגעקומען און האט געזאגט,

לויבט אינזערעם גאט, אלע זיינע קנעכט, דיא וואס פאררעכטען זיך פאר איהם, דיא קליינע און דיא גרויסע.

⁶ און איהר האב געהערט אזוי וויא א קול פון פיל לייט, און אזוי וויא א קול פון פילע וואסער, און אזוי וויא א קול פון שטארקע דונער, וואס האבען געזאגט, הללויה; ווארין דער האר אינזער גאט, דער אלמעכטיגער, האט געהערשט. ⁷ לאזט אויף פרייען און פֿרעהליך זיין, און געבען איהם דעם פֿבוד; ווייל דיא חתונה פון דעם לאס איז געקומען, און זיין ווייב האט זיך פארמיג געמאכט.

⁸ און עס איז איהר געגעבען אז ויא זאל געקלייד ווערען אין פיינער און רייגער ליינוואנד; ווארין דיא ליינוואנד איז דיא גערעכטיגקייטען פון דיא הייליגע.

⁹ און ער האט צו מיר געזאגט, שרייב, געבענשט זענען דיא וואס זענען גערופען צו דער מאהלצייט פון דער חתונה פון דעם לאס. און ער האט צו מיר געזאגט, דווע זענען דיא וואהרהאפטיגע ווערטער פון גאט. ¹⁰ און איהר בין פאר זיינע פיס אנדערגעפאלען מיך צו איהם צו ביקען. און ער האט צו מיר געזאגט, ועה, דוא זאלסט עס ניט טהון; איהר בין א מיטקנעכט מיט דיר און מיט זיינע פרידער וואס האלטען דאס צייגנים פון ישוע; ביק דיה צו גאט. ווארין דאס צייגנים פון ישוע איז דער גייסט פון דער נבואה.

¹¹ און איהר האב דעם הימל געזעהען אויפגעמאכט, און ועה א ווייס פערד, און דער וועלכער איז אויף איהם געזעסען האט געהייסען געטרייער און וואהרהאפטיגער, און אין גערעכטיגקייט ריכטעט ער און האלט מלחמה.

¹² און זיינע אויגען זענען וויא א פלאם פון פייגער געווען, און אויף זיין קאפ זענען פילע קרוינען, און ער האט א גאמען געשריבען, וואס קיינער האט ניט געוואוסט נור ער אליין; ¹³ און ער איז געקלייד געווען אין א קלייד איינע געטונקען אין בלוט, און זיין גאמען איז גערופען געווארען, דאס ווארט פון גאט. ¹⁴ און דיא הערשארען וואס זענען אים הימל זענען איהם אויף ווייסע פערד גאכגעגאנגען, און זיין זענען אין ווייסער און רייגער ליינוואנד געקלייד געווען. ¹⁵ און פון זיין מויל איז א שארפעס שווערט ארויסגעגאנגען, און ער זאל דערמיט דיא גוים שלאגען; און ער וועט איבער זיין הערד זען מיט איינע איינערגע רוט; און ער טרעט אריין דיא וויינקעלטער פון

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן יט כ

דעם גרים פון דעם צאן פון גאט דעם אלטעמאכטענע. ¹⁶ און ער האט אויף זיין קלייד און אויף זיינע רייד א גאטען אנגעשריבען, קעניג פון קעניג. ¹⁷ און איד האב א מלאך געזעהען שטעהען אין דער וועג, און ער האט מיט א הויף קול געשריגען און געזאגט צו אלע פייגעל וואס פליהען ארום אין מיטען פון דעם הימעל, קומט וואסעלט איד אין צו דיא גרויסע סעודה פון גאט; ¹⁸ כדי איהר וואלט דאס פלייש פון קעניגע פרעסען, און דאס פלייש פון הויפטמענער און דאס פלייש פון גבורים און דאס פלייש פון פערד און פון דיא וואס זענען דרויף געזעסען, און דאס פלייש פון אלע פרייגע און קנעכט פון קליינע און גרויסע.

¹⁹ און איד האב געזעהען דיא חיה און דיא מלכים פון דער ערד און זיינער הערשאפטען איינגעוואפעלט מלחמה צו האלטען מיט דעם וועלכער איז אויף דעם פערד געזעסען, און מיט זיינער הערשאר. ²⁰ און דיא חיה איז געפאנגען געווארען, און מיט איהר דער פאלשע נביא וואס האט דיא צייכען פאר איהר געטוהן, מיט וועלכע ער האט פערפיהרט דיא וואס האבען דאס צייכען פון דער חיה אנגענומען, און וואס האבען ויך צו איהר בילד געביקט; דיא ביינע זענען לעבעדיג אים טייך פון פייגער וואס ברענט מיט שוועבעל אריינגע-ווארפען. ²¹ און דיא איבריגע זענען געהרגעט געווארען מיט דעם שווערט וואס איז ארויסגעגאנגען פון דעם מויל פון דעם וואס איז געזעסען אויף דעם פערד, און אלע פייגעל זענען פון זיינער פלייש וואט געווארען.

כ ¹ און איד האב א מלאך געזעהען ארויפקומען פון דעם הימעל, וואס האט דעם שליסעל פון דעם אפגרינד געהאט און א גרויסע קעט אין זיינע האנד. ² און ער האט דיא דראכענשלאנג גענומען, דיא אלטע שלאנג, וואס איז דער טייפעל און דער שטן, און ער האט זי געבונדען מיט זיין ענדע. ³ און ער האט זי אים אפגרינד אריינגעווארפען, און האט איבער זי פערשלאסען און א זיגעל געלעגט, כדי זי וואלט נישט מעהר דיא גוים פערפיהרען כדי דיא מיטענדע יאהר וועלען געענדיגט ווערען; דערנאך מוז זי אויפגעבונדען ווערען פאר א קליינע צייט.

⁴ און איד האב שטוהלען געזעהען און זייא זענען אויף זייא געזעסען, און דאס מיטשט איז זייא געגעבען. און איד האב געזעהען דיא נשמות פון דיא וואס זענען געקעפט געווארען זענען דעם צייגנים פון גיטע און זענען דעם ווארט פון גאט, און וואס האבען ויך נישט צו דער חיה געביקט און נישט צו איהר בילד, און וואס האבען נישט דאס צייכען אנגענומען אויף זיינער שטערן און אויף זיינער האנד. און זייא האבען געלעבט, און האבען מיט דעם מיטען געהערשט מיטענדע יאהר. ⁵ דיא איבריגע טויטע האבען נישט געלעבט כדי דיא מיטענדע יאהר זענען געענדיגט, דאס איז דיא ערשטע אויפשטעהונג. ⁶ געבענשט און הייליג איז דער וועלכער האט א טהייל אין דיא ערשטע אויפשטעהונג; איבער דינע האט דער צווייטע טויט נישט קיינע מאכט, זייערסט

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן כ כא

וויא וועלען כהנים פון גאט און פון דעם משיח ויין, און וויא וועלען מיט איהם הערשען דיא טויזענד יאהר.

¹ און ווען דיא טויזענד יאהר זענען געענדיגט וועט דער שטן פון ויין געפענדיג נים פרייא געמאכט. ⁸ און ער וועט ארויסגעהען צו פערפיהרען דיא גוים וואס זענען אין דיא פיער עקען פון דער ערד, גוג ומוגוג, וויא איינצוואמלען צו דער מלחמה, וואס וויערע צאהל איז אזוי וויא דער ואנד פון דעם ים. ⁹ און וויא זענען אויפגעגאנגען אויף דער ברייט פון דער ערד, און האבען דיא מחנה פון דיא הייליגע אין דיא געליכטע שטאדט ארוםגערינגעלט; און עס איז פויער ארוםגעקומען פון דעם הימל, און האט וויא פערברענט. ¹⁰ און דער שטן וואס האט וויא פערפיהרט איז אים טיף פון פויער און שוועפעל אריינגעווארפען געווארען, וואו דיא חיה און דער פאלשע נביא זענען, און וויא וועלען טאג און נאכט געפייניגט ווערען פון עבינקייט צו עבינקייט.

¹¹ און איך האב א גרויסען וויסען שטוהל געזעהען, און דעם וועלכער איז דרויף געזעסען, און פון ויין פנים זענען דער הימל און דיא ערד אנטלאפען, און עס איז פאר וויא נים קיין ארט געפינען געווארען. ¹² און איך האב דיא טויטע געזעהען, דיא גרויסע און דיא קליינע, שטעהען פאר דעם שטוהל; און דיא ביכער זענען אויפגעמאכט געווארען, און איין אנדערעס בוך איז אויפגע- מאכט געווארען, דאס איז דאס ספר החיים; און דיא טויטע זענען נאך וויערע מעשים געמשפט געווארען אויס דיא ואכען וואס זענען אין דיא ביכער געשריבען געווארען. ¹³ און דער ים האט דיא טויטע וואס זענען אין איהם ארויסגעגעבען, און דער טויט און דער שאול האבען דיא טויטע וואס זענען אין וויא ארויסגעגעבען, און אימליכער מענטש איז נאך ווינע מעשים געמשפט געווארען. ¹⁴ און דער טויט און דער שאול זענען אים טיף פון פויער אריינגע- געווארפען געווארען, דאס איז דער צווייטע טויט, דער טיף פון פויער. ¹⁵ און ווען איימיצער איז נים געפינען געווען געשריבען אים ספר החיים, איז ער אים טיף פון פויער אריינגעווארפען געווארען.

כא ¹ און איך האב א גייען הימל און א גייע ערד געזעהען; ווארין דער ערשטע הימל און דיא ערשטע ערד זענען פערגאנגען, און דער ים איז נים מעהר פארהאנגען. ² און איך האב דיא הייליגע שטאדט געזעהען דאס גייע ירושלים ארוםקומען פון דעם הימל פון גאט, אנגעברייט גלייך וויא א בלה וועלכע איז פאר איהר מאן געצירט. ³ און איך האב א הויף קול פון דעם שטוהל געהערט זאגען, זעה דאס משכן פון גאט איז מיט מענשען, און ער וועט מיט וויא וואוינען, און וויא וועלען ויין פאלק ויין, און גאט אליין וועט מיט וויא ויין, און וועט ויין וויער גאט. ⁴ און ער וועט אלע טרערען אפשווישען פון וויערע אויגען, און עס וועט נים מעהר ויין קיין טויט און אויף קיינע קלאג און אויף קיין געשריאי און אויף קיינע פיי; ווארין דיא ערשטע ואכען זענען פערגאנגען. ⁵ און דער וועלכער איז אויף דעם שטוהל געזעסען האט געזאגט, זעה איך מאך אלע ואכען גיין, און ער האט מיר געזאגט,

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן כא

שרייב, ווייל דינע ווערשער זענען געטרייא אין וואהרהאפטניג. ⁶ און ער האט צו מיר געזאגט, וויא זענען געשעהען. איך בין דיא א' און דיא ת', דער אנהייב און דאס גענד. צו דעם וואס איז דורשטיג וועל איך געבען פון דער קוועלע פון דעם וואסער פון לעבען אומקומט. ⁷ דער וואס איבערנוועלטניגט וועט דינע וואבען ירשענען, און איך וועל זיין גאט זיין, און ער וועט זיין מיין ויהו. ⁸ אבער דיא פארקטואמע און אונגלויביגע און אונטערדיגע און מערדער און נואפים און צויבערער און געצענדיגער און אלע ליגנער וועלען זייער טהייל האבען אים טיף וואס ברענט מיט פייער און שוועבעל, וואס איז דער צווייטע מוים.

⁹ און אייגער פון דיא זיבען מלאכים, וועלכע האבען דיא זיבען שארען געהאט וואס זענען אנגעפילט מיט דיא זיבען לעצטע פלאנען, איז געקומען, און האט מיט מיר גערעט און געזאגט, קום איך וועל דיר ווייזען דיא כלה, דאס ווייב פון דעם לאם. ¹⁰ און ער האט מיר אים גייסט אנטעקגעפיהרט צו א גרויסען און הויכען בארג, און האט מיר דיא גרויסע שטאדט, דאס הייליגע ירושלים געוויזען ארוםקומען פון גאט פון דעם היממעל. ¹¹ און ויא האט דיא הערליכקייט פון גאט געהאט; איהר ליכט איז גלייך געווען צו א זעהר טהייערען שטיין, אזוי וויא א יספים שטיין, לויטער וויא קריסטאל. ¹² און ויא האט א גרויסע און הויכע מויער געהאט מיט צוועלף טויערען, און איבער דיא טויערען זענען צוועלף מלאכים געווען, און געמען געשריבען, וואס זענען דיא געמען פון דיא צוועלף שבטים פון ישראל. ¹³ פון מזרח דרייא טויערען, און פון צפון דרייא טויערען, און פון דרום דרייא טויערען, און פון מערב דרייא טויערען. ¹⁴ און דיא מויער פון דער שטאדט האט צוועלף גרונדשטייגער געהאט, און איבער וויא דיא צוועלף געמען פון דיא צוועלף אפאסטעל פון דעם לאם.

¹⁵ און דער וואס האט מיט מיר גערעט האט א גאלדענעם ראהר פאר א מאס געהאט כרי ער ואל מעסטען דיא שטאדט און איהרע טויערען און איהרע מויער. ¹⁶ און דיא שטאדט איז פייער עקעדריג, און איהר לענג איז אזוי גרויס וויא איהר ברייט, און ער האט דיא שטאדט געמאסטען מיט דעם ראהר ביז צו צוועלף טויזענד אקער; איהר לענג און איהר ברייט און איהר הויך זענען גלייך געווען. ¹⁷ און ער האט איהרע מויער געמאסטען אויף הונדערט און פייער און פייערציג איילען, דאס מאס פון א מענשען, דאס איז פון א מלאך. ¹⁸ און דאס בויאנערק פון איהרער מויער איז יספים געווען, און דיא שטאדט איז ריינעס גאלד, גלייך וויא קלאר גלאז. ¹⁹ דיא גרונדשטייגער פון דער מויער פון דער שטאדט זענען מיט אלערלייא טהייערע שטייגער געצירט געווען; דער ערשטע גרונדשטיין איז יספים געווען, דער צווייטע סאפיר, דער דריטע כאלצידון, דער פייערע סמאראנד, ²⁰ דער פינפטע סאנדאניקס, דער זעקסטע סארדיאס, דער זיבענטע כריוואליט, דער אכטע א פערל, דער גיינטע א טאפא, דער צעהנטע כריסאפראס, דער עלפטע

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן כא כב

היאצונט, דער צוועלפטע אמעטהיסט. ²¹און דיא צוועלף טויזערען זענען צוועלף פערלען געווען; יעדע טויזער איז פון איין פערל געווען. און דיא גאס פון דער שטאדט איז היינעם גאד געווען, גלייך וויא שיינענדיגעס גאדא. ²²און איך האב דרינען קיין מעמפעל געזעהען; ווארין דער האר גאט דער אלמעכטיגער און דאס לאם זענען איהר מעמפעל. ²³און דיא שטאדט האט ניט בעדארפט דיא ווין און אויף ניט דיא לבנה, אז וויא זאלען פאר איהר שיינען; ווארין דיא הערליכקייט פון גאט האט זיא בעלייכטעט, און דאס לאם איז איהרע לאמפע. ²⁴און דיא גוים זעלען זיין איהרעס ליכט ארומגעזעהן, און דיא קעניגע פון דער ערד ברענגען צו איהר וויזערע הערליכקייט. ²⁵און איהרע טויזערען זעלען ניט זיין טאג פערשלאסען ווערען, ווארין עס וועט ניט זיין דארט קיינע נאכט. ²⁶און וויא זעלען צו איהר דיא הערליכקייט און דעם כבוד פון דיא גוים ברענגען. ²⁷און עס וועט זיין איהר ניט אריינקומען קיינע אונגריינע זאכען, און ניט דער וואס טהוט אונטוירדיגקייטען און זאגט ליגען, גייצט דיא וואס זענען אים ספר החיים פון דעם לאם געשריבען. **כב** ¹און ער האט מיר געוויזען א שטרום פון וואסער פון לעבען, לויטער וויא קריסטאל, וואס איז פון דעם שטוהל פון גאט און פון דעם לאם ארויס געקומען. ²אין מיטען פון זיינע גאס און פון ביידע זייטען פון דעם שטרום, איז א בוים פון לעבען געווען, וואס האט צוועלף פירות געהאט, און האט זיינע פירות געגעבען יעדען חודש, און דיא בלעטער פון דעם בוים זענען פאר דיא רפואה פון דיא גוים געווען. ³און עס וועט ניט מעהר קיין חכם זיין, און דרינען וועט זיין דער שטוהל פון גאט און פון דעם לאם, און זיינע קנעכט זעלען איהם בעדיגען. ⁴און וויא זעלען זיין פנים זעהען, און זיין נאמען וועט אויף וויזערע שטערען זיין. ⁵און עס וועט ניט מעהר קיינע נאכט זיין, און וויא בעדארפען ניט קיין ליכט פון א לאמפע און ניט קיין ליכט פון דער ווין, ווארין דער האר גאט וועט איבער זיין לייכטען, און וויא זעלען הערשען פון עביגקייט צו עביגקייט.

⁶און ער האט צו מיר געזאגט, דיוע ווערסטער זענען געטרייא און וואהר-האפטליג; און דער האר גאט פון דיא גייסטער פון דיא נביאים האט זיין מלאך געשיקט צו זיינע קנעכט צו ווייזען דאס וואס מוז באלד געשעהען. ⁷און זעה, איך קום געשווינד. געבענשט איז דער וועלכער היט דיא ווערסטער פון דער נבואה פון דיועם בוך.

⁸און איך יוחנן בין דער וואס האב דיוע זאכען געזעהען און געהערט. און ווען איך האב געהערט און געזעהען, בין איך אנדערגעפאלען מיר צו ביקען פאר דיא פיס פון דעם מלאך וואס האט מיר דיוע זאכען געוויזען. ⁹און ער האט צו מיר געזאגט, זעה, דוא זאלסט עס ניט טהון; איך בין ביין מיטקנעכט און א חבר פון דיינע ברודער דיא נביאים, און פון דיא וואס היטען דיא ווערסטער פון דיועם בוך; ביק דיה צו גאט.

¹⁰און ער האט צו מיר געזאגט, פערזיגעל ניט דיא ווערסטער פון דער נבואה

דיא אנטפלעקונג פון יוחנן כב

פון דינעם בוך; ווארין דיא צייט איז גאָהענט. ¹¹ דער וואס טהוט אונזעכט, לאז ער ווייטער אונזעכט טהון; און דער וואס איז אונגריין, לאז ער ווייטער אונגריין זיין; און דער וואס איז גערעכט לאז ער ווייטער גערעכט טהון, און דער וואס איז הייליג לאז ער ווייטער הייליג זיין. ¹² נעה, איך קום גער שווינד; און מיין לויז איז מיט מיר, צו בעצאהלען צו געדעם אזוי וויא זיין ווערק איז געווען. ¹³ איך בין דיא א' און דיא ה', דער גרשטער און דער לעצטער, דער אנהייב און דאס ענד. ¹⁴ געפענשט זענען דיא וועלכע וואשען זייערע קליידער, כדי זייא זאלען האבען דיא מאכט צו דעם בוים פון לעבען, און זאלען דורך דיא טויערען אין דער שטאדט אריינקומען. ¹⁵ דרויסען זענען דיא הינד און דיא צויבערער און דיא הורער און דיא מערדער און דיא געצענדיגער און איטליכער וואס ליבט און טהוט ליגען.

¹⁶ איך ישוע האב מיין מלאך געשיקט, אז ער זאל אייך דינע זאכען בעצייגען אין דיא קהלות. איך בין דיא ווארעלע און דער שפראצען פון דור, דער גלענצענדיגע מארגענשטערן.

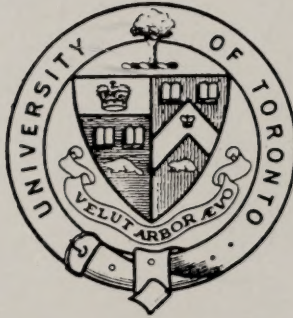
¹⁷ און דער גייסט און דיא בלה זאגען קום. אין דער וואס הערט לאז ער זאגען קום. און דער וואס איז דורשטיג לאז ער קומען; דער וואס וויל לאז ער דאס וואסער פון לעבען אומזוסט נעמען.

¹⁸ איך בעצייג צו איטליכעם וואס הערט דיא ווערטער פון דער נבואה פון דינעם בוך; ווען איימיצער וועט דערצו צוועצען, וועט גאט איהם דיא פלאגען צוועצען וואס זענען אין דינעם בוך געשריבען. ¹⁹ און ווען איימיצער וועט אנועקנעמען פון דיא ווערטער פון דעם בוך פון דינער נבואה, וועט גאט זיין טהייל אנועקנעמען פון דעם בוים פון לעבען און פון דיא הייליגע שטאדט, פון דיא זאכען וואס זענען אין דינעם בוך געשריבען.

²⁰ דער וועלכער האט דינע זאכען בעצייגט האט געזאגט, זא, איך קום געשווינד. אמן; קום, האר ישוע.

²¹ דיא גנאר פון אינגערען האר'ן ישוע זאל מיט דיא הייליגע זיין; אמן.

PRESENTED TO THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO

BY

ARTHUR ROTH
FROM THE ESTATE OF
HIS GRANDPARENTS
IRVING AND MARY ROTH

3 1761 05990136 3